

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО
ЕКАВСКО ИЗДАЊЕ

**ПРЕШТАМПАВАЊЕ И УМНОЖАВАЊЕ ЗАБРАЊЕНО
И У ДЕЛОВИМА И У ЦЕЛИНИ**

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

МИТАР ПЕШИКАН
ЈОВАН ЈЕРКОВИЋ
МАТО ПИЖУРИЦА

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Редакција
измењеног и допуњеног издања

Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић,
Бранислав Остојић, Живојин Станојчић

МАТИЦА СРПСКА
НОВИ САД
2010

Рецензенти
ИВАН КЛАЈН
ДРАГО ЂУПИЋ

Припрему овог издања, као пројекат
Одељења за књижевност и језик Матице српске
у организацији Одбора за стандардизацију српског језика,
финансирало је Министарство науке Републике Србије,
а штампање је омогућило Министарство културе Републике Србије

САДРЖАЈ

ПРАВИЛА И ЊИХОВИ ОСНОВИ

	т.	стр.
I. ПИСМО	1—5	15
II. ЕКАВСКИ И ИЈЕКАВСКИ ИЗГОВОР	6—12	22
<p>Уводне напомене т. 6—7. Системски односи између екав. и ијек. изговора т. 8. Остала ближа правила и препоруке т. 9. Додатна упутства којима се регулишу спец. случајеви т. 10—12.</p>		
III. ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ И ОДНОСИ ГЛАСОВА	13—37	30
<p>Уводна напомена т. 13. Сугласник <i>х</i> т. 14—17. Сугласник <i>ј</i> т. 18. Једначење сугласника по звучности т. 19—20. Једначење сугласника по месту и начину артикулације т. 21—22. Разједначавање сугласника т. 23. Упрошћавање сугласничких група т. 24—28. Друге сугласничке промене и норма т. 29. Однос <i>к/ц, г, х</i> према <i>ч, ж, ш</i> т. 30. Однос <i>к, г, х</i> према <i>ц, з, с</i> т. 31. Односи група <i>шш, жд</i> и других сугласника и сугласничких група т. 32. Односи <i>ч — њ</i> и <i>ц — ђ</i> т. 33. Утицај природе сугласника на избор вокала који следи т. 34. Промена <i>л у о</i> т. 35—36. Непостојано <i>а</i> т. 37.</p>		
IV. ВЕЛИКО СЛОВО	38—79	55
<p>Уводне напомене т. 38—39. Властита имена т. 40—75. Прва реч у реченици, огласу, обрасцу и сл. т. 76—77. Речи из поштовања т. 78—79.</p>		
V. СПОЈЕНО И ОДВОЈЕНО ПИСАЊЕ РЕЧИ	80—141	74
<p>Уводна напомена т. 80. Именице т. 81—109. Заменице т. 110—113. Бројеви и изведенице од њих т. 114—121. Глаголи т. 122—125. Прилози т. 126—129. Предлози т. 130—131. Везници, речце и узвици т. 132—135. Предлошки спојеви т. 136—141.</p>		
VI. ИНТЕРПУНКЦИЈА	142—177	98
<p>Уводна напомена т. 142. Тачка т. 143—149. Запета т. 147—157. Црта т. 158—160. Цртица т. 161. Тачка са</p>		

запетом т. 162. Две тачке т. 163—164. Заграда т. 165—166. Наводници т. 168. Упитник т. 169—170. Узвичник т. 171—173. Остали правописни и помоћни знакови т. 174—177.

VII. СКРАЋЕНИЦЕ	178—184	144
Уводна напомена т. 178. Опште (домаће) скраћенице т. 179. Интернационалне и прилагођене опште и мерне скраћенице т. 180. Верзалне скраћенице (акроними) т. 181. Вербализоване скраћенице т. 182. Слободно и програмирано т. 183—184.		
VIII. ПОДЕЛА РЕЧИ НА КРАЈУ РЕДА	185—187	152
IX. КОМБИНОВАЊЕ ПРАВОПИСНИХ ЗНАКОВА И ВИДОВА ТЕКСТА ИЛИ СЛОГА	188	155
X. УОБЛИЧАВАЊЕ РЕЧИ ИЗ КЛАСИЧНИХ ЈЕЗИКА И ДРУГЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ ЛЕКСИКЕ . .	189—194	160
Основни нормативни приступ т. 189. Системска нострификација стране грађе т. 190. Прилагођавање завршетака властитих имена т. 191. Транскрипција графија и преузимање гласова т. 192. Преношење новогрчких имена т. 193. Уобличавање грчке, латинске и друге интернационалне лексике и историјски контекст у којем се формирао српски језички стандард т. 194.		
XI. ПРИЛАГОЂЕНО ПИСАЊЕ ИМЕНА ИЗ СТРАНИХ ЖИВИХ ЈЕЗИКА (ТРАНСКРИПЦИЈА)	195—291	171
Начелни приступ т. 195—197. Особености транскрипције словенских имена т. 198—200. Језици појединачно (по азбучном реду) т. 201—290		
Албански т. 201—203. Арапски и персијски т. 204—206. (Белоруски т. 198, 200г, Бугарски т. 198, 200бв, Грчки класични т. 191—192, новогрчки т. 193.), Енглески т. 207—215. Италијански т. 216—217. Јапански т. 218. Кинески т. 219—230. (Латински т. 189—192.) Мађарски т. 231—235. (Македонски т. 198, 200ав.) Немачки т. 236—238. (Персијски — в. арапски.) Пољски т. 239—242. Португалски т. 243—245. Румунски т. 246—248. (Русински т. 198, 200д.) Руски т. 249—251. Скандинавски језици т. 252—265. Словачки т. 266—267. Француски т. 268—275. Холандски т. 276—280. Чешки т. 281—284. Шпански т. 285—290. Закључна препорука т. 291.		
РЕЧНИК УЗ ПРАВОПИС		251—508

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ МАТИЧИНОГ ПРАВОПИСА СРПСКОГА ЈЕЗИКА

Редакторска група, у саставу Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић и Живојин Станојчић, приредила је *измењено и допуњено издање Правописа српскога језика* Матице српске из 1993. године (и у поновљеним издањима 1994. и 2002), чији је главни аутор био Митар Пешикан, уз сарадњу са Јованом Јерковићем и Матом Пижурицом. Рецензенти првог издања били су Павле Ивић и Иван Клајн, а овог, измењеног и допуњеног, Иван Клајн и Драго Ђупић.

Као пројекат Матице српске а у организацији Одбора за стандардизацију српског језика, актуелни Правопис Матице српске претрпео је знатне измене и допуне, а оне се тичу пре свега следећег:

1) редоследом поглавља и начином обраде правописне материје умногоне се вратио белићевској традицији;

2) изостављени су прилози који не спадају у правописну проблематику;

3) постојећи текст је употпуњен у деловима у којима су уочене празнине у односу на раније правописне приручнике и нове моменте које намеће пракса, јер се ради о врсти приручника који се смењују, а не комбинују;

4) текст Правила је скраћен, темељно прерађен и престилизован, посебно у оним поглављима у којима је имао дискусионни карактер, односно садржавао је више него што је нужно граматике и филологије и историје језика;

5) ослобођен је позивања на Правопис српскохрватскога језика двеју матица из 1960. године и свих релација према хрватској стандардизацији (нису, наравно, увођене релације према „новим” језицима);

6) унете су ограничене новине у скоро свим поглављима, али углавном само у детаљима у којима је пракса демантовала важећа правила или је уочен несклад између дефинисане норме и пописа примена које су даване у Речнику уз правопис; у новине свакако спада и укидање сувишних ужеправописних двојстава;

7) написан је готово нов текст о интерпункцији, потпунији и инструктивнији, али је он, наравно, у пуној сагласности са традиционалним српским правилима белићевске логичке интерпункције (аутор овог поглавља је Живојин Станојчић), а одељак о транскрипцији допуњен је скандинавским језицима (прилог је дао Љубиша Рајић), замењен је текст о прилагођеном писању имена из енглеског језика (дат је незнатно скраћен и у детаљима престилизован текст Твртка Прћића), а ретуширан је и проширен део о француском (на основу исцрпног прилога Душанке Точанац Миливојев) и

незнатно о словенским језицима (на основу образложених и прецизно датих сугестија које смо добили од Богдана Терзића);

8) Речник уз правопис је допуњен и то, пре свега, пописом примена правописних правила актуелном грађом;

9) уведено је знатно више инструктивних детаља и илустрација којима се подржава разноврснија функционална писменост;

10) у складу с нашом традицијом, ново издање је сачувало, донекле и даље развило, улогу правописа као приручног језичког саветника.

Приликом припреме овог издања, поред ауторских прилога наведених под тачком 7, главни редактор је имао на располагању обиман текст М. Дешића са корисним сугестијама, које су се тичале готово свих поглавља, с тежиштем на проблеме у вези са спојеним и одвојеним писањем, и Б. Остојића о правилима екавског и ијекавског изговора и о гласовним променама битним за решавање ортографских проблема (он се при томе држао текста из *Приручника за школе*, који је на основу Матичиног Правописа писао М. Пижурица). Уз то, М. Дешић је пажљиво прочитао цео текст *Правила* и исправио грешке и превиде (у приручнику овакве врсте ниједан пропуст није неважан). Изузимајући напред назначени удео сарадника на припреми издања и оне делове који су, уз мање или веће измене, преузети из текста М. Пешикана, цео текст, укључујући и речник, урадио је главни редактор М. Пижурица. Удео рецензента академика Ивана Клајна у припреми овог издања, у виду сугестија и директних интервенција у тексту, ближи је улози суредатора него рецензента на чему смо му неизмерно захвални.

Нови Сад, маја 2010. год.

За Редакторску групу
Майо Пижурица

ПРЕДГОВОР ПРВОМ ИЗДАЊУ И ТРЕЋЕМ ДОПУЋЕНОМ

УЗ ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

Под наведеним насловом предајемо Матици српској, а њеним позваним посредништвом и свим заинтересованим корисницима, већ дуго најављивану књигу, коју чини општи део — *Правила и њихови основи* и азбучни део — *Речник*. Сврха овога приручника, који предлагемо да служи као правопис, није да опозове правописну норму утврђену првим Матичиним правописом (*П*), који је 1960. године Матица српска заједно с Матицом хрватском објавила као обједињени српскохрватски правопис; он ту норму само осавременује, дорађује и у потребној мери прилагођава и поправља, држећи се начела постојаности и континуитета српске књижевнојезичке културе и норме. Поред *П*, у непосредне основе ове обраде спадају Прилози Правопису (*ПП*), које је 1989. г. објавила Матица српска, а усагласила их је радна група од једанаест лингвиста (*П. Ивић, Ј. Јерковић, Ј. Кашић, Б. Остојић, А. Пецо, М. Пешикан, М. Пижурица, Ж. Станојчић, Ј. Баотић, М. Караца-Гарић, М. Шипка*); с пуном пажњом имали смо у виду и оцене Међуакадемијског одбора за ортографију и ортоепију (*МО*), у ком су током 1989—1990. г. радили представници пет академија (*САНУ, ЈАЗУ, АНУБиХ, ЦАНУ и ВАНУ*), међу њима и коаутори *ПП*.

Разуме се, искоришћени су и други језички приручници, као и посебне обраде, а нарочито, већ у изради Прилога Правопису, елаборација правописних тема 70-их година у организацији сарајевског језичког института (*Елаб. БиХ*). Особито је искоришћена грађа и обрада транскрипције страних имена, највише прилози *И. Клајна, Ш. Шоње, С. Јанковића, Д. Танасковића, Д. Разића, М. Ђорђевића, Ј. Буљовчића, М. Риђановића, Б. Дабића, Ј. Новаковић Лопушине, Р. Исмаиљија* и др., а за неке друге теме Правописни приручник *Св. Марковића, М. Ајановића* и *З. Диклића (1972)*.

У целини пак приређивачи овај посао схватају као довршавање програма започетог Прилозима Правопису и његово употребно саобраћавање околностима у којима живимо. Ово не значи да смо се формално и дословно ограничили на дораде и иновације које су обрадили *ПП* или расправио *МО*. У току самог приређивачког рада као стручног поступка наметнула се потреба знатних дорада, а онда и покоје модификације, употребне оцене, а почесто и поправке раније норме и ранијих оцена. Разуме се, имало би својих предности да су и те дораде и наше коначне формулације могле проћи кроз ширу тимску или комисијску расправу; али тим путем идући, овај приручник — ако би и дошао до краја — сигурно би каснио још коју годи-

ну, а у нормативистици пуна сагласност људи од струке није реално ни могућа.

У свим дорадама и поправкама, већ од почетка рада на ПП, имали смо у виду начело да није добра норма ако се коси с језичким осећањем људи који добро владају књижевним језиком. Зато смо настојали да иновације не иду мимо тежњи које су се испољиле у бољој јавној речи и култивисаном језичком осећању, понегде се претварајући и у обичајну норму, коју — наравно — треба уважавати не мање него писану.

Употребно је овај правопис намењен првенствено задовољавању потреба српске језичке културе — српске у традиционалном и језикословном смислу, тј. културних и просветних потреба на тлу садашње Савезне Републике Југославије, као и оних књижевнојезичких средина које остају у културној и књижевнојезичкој заједници с тим простором. У складу с таквом реалном употребном наменом, текст приручника не иде (као први Матичин правопис) за формалном симетријом источне и западне грађе, односно српског и хрватског стандарда или узуса, него претежно оперише примерима и употребним оценама својственим језичкој култури источнијег дела штокавског наречја; међутим, ни ону другу компоненту наш приручник информативно не искључује нити је нормативно дезавуише. Колико је концепт обраде изискивао освртање на хрватску стандардизацију (или шире схваћено западну), она је навођена начелно у оном виду који је, под именом „хрватскосрпски”, добила у заједничком правопису 1960. г. (скраћено: хс.), а који је примењиван у шестомном речнику Матице српске (*РМС*), на одговарајући начин и у израђеним књигама Речника САНУ (*РСА*).

Треба имати у виду да су одлике тога израза, доследније или делимично, примењивали и многи српски аутори. Тај факат, међутим, не искључује њихов израз из оквира српског језика, не само зато што су писци Срби него и зато што је и сама та хрватска стандардизација — након прихватања вуковске реформе — реално хрватскосрпска, јер међу својим темељним ослонцима има Вуков Српски рјечник и вуковски у првом реду српски језик.

Разуме се само по себи да је у обради једнака пажња посвећивана ијекавском и екавском изговору или књижевном наречју. У складу с тим, правопис се истовремено објављује у екавици и ијекавици. Садржајно су обе верзије истоветне, а разликују се само у лику приређивачког текста и коментара.

Ослонац на П огледа се не само у високом степену одржавања његове норме него и у изричитом указивању на однос те раније и садашње иновираних норме. Замисао је приређивача да треба оставити једно прелазно раздобље у ком би се, као право писаца текста, уважавало и придржавање појединих решења из првог правописа, иако се сада друкчије нормирају. Тако би се избегао притисак на људе да невољно мењају узусе ако су им постали блиски и природни, а дало би се и прилике да сама пракса верификује установљене иновације.

Приређивачи су свесни да допуштени дублетизам изазива доста незадовољства код многих посленика на пољу језичке културе, који би радије прихватили приручник с једноструким саветима у стилу „није — него”, без објашњења зашто је то тако и без остављања резервне могућности. Превиђају при томе да таква једнострука решења често не би могла бити управо она којима лично дају предност и да је дублетизам језичка реалност; њега у стварном књижевном језику (и то добром, негованом) има и знатно више него у нормативним приручницима, јер они само делимично обухватају и

предочавају стварна двојства. Једноставни су само они приручници који остављају много празнина и недоречености.

И сами, међутим, уважавамо потребу за одређеношћу препорука, па смо јој ишли у сусрет колико смо могли. Констатујући разна двојства у општем тексту приручника, кад год смо нашли основа за то, дали смо предност једној варијанти, било по општој правописној логици било по употребној оцени преовлађујућег српског изражајног узуса. У правописном речнику идемо и корак даље у том правцу, јер редовно предочавамо онај лик који по нашој оцени има употребну предност, а варијанту којој не придајемо исти употребни значај (иако је нормативно признајемо) наводимо у загради, или са вербалном оградом, или је и не наводимо, него само упућујемо на тачку у тексту где су предочене дублетне могућности. Наше оцене обичнијег и необичнијег настоје да погоде преовлађујуће културне узусе на штокавском истоку, па су неизбежно релативне. Осим тога, кад се иде корак даље у нормирању, не може се жигосати као некњижевно оно што је до јуче било школски стандард.

Према томе, ко није задовољан обликом предоченим у речнику, нека провери у одељку на који се упућује предвиђа ли се (на основу П или других момената) и друга могућност. Ко пак исправља туђе текстове без сагласности аутора, дужан је да сагледа сав остављени нормативни оквир, поготово за интервенције које би се могле схватити као нарушавање нечијег националног израза.

Расположиво време није допустило да довољно дуго тражимо и дотерујемо што складније стилизације, као ни оптимални лик и структуру речника. Оценили смо да не можемо текст свести на сама аподиктична правила, без образлагања и објашњења. Не надамо се да ћемо тиме избећи х и л а д у з а ш т о (од „зашто?“ до „зашто?!“ и „зашто!!“) — уобичајених и у срећенијим приликама у нормативистици ове врсте. Али определили смо се за тај много приметнији приступ највише ради просвете, где треба не само примењивати правопис него такође предавати и учити лекције о њему; а и ради оних који и изван школе настоје да унапреде своја знања о језичкој култури. Да би служила тим потребама, књига мора настојати да буде не само правилник него и општеобразовни приручник, па и уџбеник — док се не замени бољим; чинило нам се да без тог настојања не бисмо ни положително довели до краја започети посао.

У истом духу, у Речник нисмо унели само ортографску материју (тј. како се з а п и с у је оно што реално живи у језику), него и многе прекораче у граматичку и речничку културну норму. Иако је у речник — у поређењу с Правописом из 1960 — ушао само невелик број речи, много ранијих оцена требало је проверити, а често и дозволити или поправити — колико нам је пошло за руком и колико је дозволио циљ да речник остане једноставан и погодан за свакодневну примену и брзу консултацију, као и да преко њега корисник лако нађе у општем тексту обраду и оцену оног питања које га интересује.

У те сврхе и у самом општем делу настојали смо да видљиво одвојимо правила и препоруке од уводне и приступне обраде мерила; а најсложенија поглавља — велико слово и спојено и одвојено писање речи — закључена су сажетком, у коме се види основни нормативни исход обраде. У поглављу о транскрипцији неизбежно специјализована обрада редовно се закључује алфабетским прегледом туђих графика с кратком препоруком како да се свака преслови, те се тиме обично сасвим лако може послужити свако ко дође до податка како се неко туђе име изворно пише у датом језику.

У тренутку кад Матици предајемо рукопис, на крају злог пролећа 1993, у намери нам је и на реду израда и кратког српског правописа, тј. сажетије напоредне верзије овог издања. Она би — остављајући овој опширнијој обради казивања о основима и мерилима — сажимала оно што предлагемо као норматив и држала се уобичајеног лика наших правописних приручника. Намена јој је да у координацији са овим Правописом српскога језика олакша најчешћу приручничку примену, у просвети и за шире културне потребе.

У међусобној подели посла први потписани писао је општи део, а друга двојица састављала су речник. Међутим, налази и закључци речничке обраде уткивани су у правила, а речник је подешаван да буде потпуно сагласан са општим делом. Између два дела приручника нема, дакле, нормативних несагласности, ако се није поткрала која нехотична.

22. јуна 1993

М. Пешикан — Ј. Јерковић — М. Пижурица

НАПОМЕНЕ УЗ ТРЕЋЕ ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Текст Правила није мењан. Речник је допуњен са више од хиљаду нових одредница, што значи да је, с обзиром на начин давања речи исте основе у низу, број речи увећан за неколико хиљада. Новоуведене одреднице су наравно у пуном нормативном складу с Правилима и с поступком који је примењен у првом (1993) и другом неизмењеном издању (1994). Исправљене су (иначе ретке) штампарске грешке, понеки запажени превид и неколико грешака у азбучном редоследу. Допунама речника, односно потпунијим пописом појединачних примена дефинисане норме, корисници добијају умногоме инструктивнији правописни приручник.

[2002]

Приређивачи трећег издања
М. Пижурица и Ј. Јерковић

**ПРАВИЛА
И ЊИХОВИ ОСНОВИ**

I. ПИСМО

1. Основ савремене европске писмености чине три писма — *грчко*, *лајтинско* или *лајтиничко* (латиница) и *ћирилско* или *ћириличко* (ћирилица). Ћирилица је, по важности, прво и основно српско писмо, од седамдесетих година XX века запостављена, маргинализована и запуштена, од потискивања у службеној и јавној употреби до уметничке стагнације. Она у српској традицији има и неспорну симболичку функцију и зато је оправдана њена фаворизација у службеној, јавној, просветној и културној делатности.* Новији културноисторијски и политички развој, везан пре свега за скоро једноиповековно српско-хрватско језичко заједништво (седамдесетак година и државно), из којег је настало богато српско наслеђе писано односно штампано латиницом (наравно, делом и старије од тог периода), потом савремене потребе културе и науке и комуникације (с доминацијом латиничких култура) — учинили су да сигурно владање латиницом и у писању српским језиком постане наша свакодневна потреба. Такав, истина редак, суживот двају писама, за нас с једино прихватљивим редоследом савладавања и приоритетом употребе — *ћирилица* *иа* *лајтиница*, верујемо, не може бити штетан по српску културу све дотле док ћирилица не би заиста била егзистенцијално угрожена.

- *Грчко писмо* је феничанског порекла, а Грци су га највероватније преузели још у X веку пре наше ере. Дорадили су га, прилагодивши га гласовном систему свога језика. Осим тога, окренули су и смер писања (прешли су на писање слева надесно). Из грчког писма, у стручној и општој употреби, најчешће се срећу слова α (алфа), β (бета), γ (гама), δ (делта), π (пи), ω (омега).
- *Лајтиница* је грчког порекла, али су се с временом разлике повећавале те је настало посебно латинско писмо. У античко доба Римског царства развила се основна или општа латиница на којој се темеље сва национална латиничка писма.
- *Старословенска азбука*, касније названа *џлагољица*, настала је у IX веку као дело Константина Солунског, познатог као св. Ћирило.

* Чл. 10 Устава Србије гласи: *У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћириличко писмо.*

Службена употреба других језика и писама уређује се законом на основу Устава.

Уведена је у живот и културу Словена најпре на простору Моравске и Паноније мисијом словенских првоучитеља Ђирила и Методија и њихових ученика, који ће је касније ширити и по другим крајевима насељеним словенским живљем. Из подунавских земаља глагољица се убрзо пренела и у земље Јужних Словена. Код Срба је рано ишчезла из употребе, вероватно пре настанка најстаријих сачуваних ћирилских споменика. Њена угласта варијанта употребљавала се у Хрватском приморју (у цркви) све до XIX stoleћа.

- *Ћирилица* је такође настала веома рано, вероватно крајем IX или почетком X века. Њени творци су ученици Ђирила и Методија, настаљачи мисије Солунске браће. Ћирилица је од самог почетка имала већи број слова јер је укључивала 24 слова грчке мајускуле (велика слова) и слова створена да обележе гласове које није имао грчки језик. Српска ћирилица је више пута упрошћавана и реформисана, а свој коначни вид добила је реформом Вука Стефановића Караџића у првим деценијама XIX века (прва примена у Вуковом „Српском рјечнику” 1818. г.). Вук се држао начела: *један глас — једно слово, једно слово — један глас*.
- За систем и утврђени низ слова европских (а и других) писама употребљавају се три термина, делом подударног, а делом диференцираног значења. Термин *а л ф а б е т* (настао од имена прва два грчка слова *алфа* /α/ и *беџа* /β/) има интернационални карактер и означава утврђени систем и поредак слова уопште, каткад и за она писма која не почињу еквивалентима слова α и β. Слично значење има термин *а з б у к а* (настао од два прва словенска слова *аз* /A/, *буки* /B/, с тим што се често употребљава у суженом значењу — за словенске азбуке, ћирилицу и глагољицу, или само за прву. Термин *а б е ц е д а* настао је од назива прва четири латинска слова (*а, б е, ц е, д е* — тј. А, В, С, D) и примењује се пре свега на латиничке системе слова; понекад се и он такође употребљава за било који систем слова.

2. Српску ћириличку азбуку чине следећа слова:

аА	бБ	вВ	гГ	дД	ђЂ	еЕ	жЖ	зЗ	иИ
јЈ	кК	лЛ	љЉ	мМ	нН	њЊ	оО	пП	рР
сС	тТ	ћЋ	уУ	фФ	хХ	цЦ	чЧ	џЏ	шШ

Напомена 1: Ћирилично писано и штампано мало *к* разликује се стилизацијом од латиничког *k* и не треба их мешати.

Напомена 2: Приликом преношења удвојених латиничких слова (програмски неуређеним аутоматским конвертовањем латиничког текста у ћирилички) треба се чувати механичког поступка: *dž = џ*, а не *џж*; *lj = љ*, а не *лј*; *nj = њ*, а не *њј*, с тим што треба обратити пажњу на речи као *наджив(ј)ети*, *поджупан*, као и на интернационализме (латинизме) у којима латиничком *nj* не одговара ћирилично *њ* (инјекција, инјунктив, конјугација, конјунктив, конјунктура, а не „инјекција” и сл.).

3. Основна латиница има 26 знакова. Ни у националним применама углавном није повећаван број основних словних фигура. Потребне националних писама решаване су на два начина: комбино-

вањем постојећих слова (каква су наша слова *dž, lj, nj*) или додавањем различитих знакова основној словној фигури (*d, č, ć, š, ž*).

Латиничко писмо из времена српско-хрватског језичког заједништва, чији се статус утврђује Уставом, законом и упутствима и препорукама надлежних државних, просветних, стручно-научних и културних органа и институција:

aA	bB	cC	čČ	ćĆ	dD	džDž	đĐ	eE	fF
gG	hH	iI	jJ	kK	lL	ljLj	mM	nN	njNj
oO	pP	rR	sS	šŠ	tT	uU	vV	zZ	žŽ

У писању страних имена и речи општег значења и у појединим научним и стручним текстовима употребљавају се још и слова *qQ, wW, xX* и *yY*. У абecedном реду *q* долази иза *p*, а остала слова овде датим редом између *v* и *z*.

Напомена 1: За обележавање гласа *ђ* не треба писати *dj* јер има свој знак *đ*.

Напомена 2: Када цео текст пишемо великим словима (верзалом), двојна латиничка слова се оба пишу као велика, дакле *Nju Džerzi* — *NJU DŽERZI*, *Ljubljana* — *LJUBLJANA*. У латиничким акронимима (скраћеницама писаним великим словима) двојна слова се пишу као велика (*NJK* = њемачки језик и књижевност). При размакнутом (спационираном) писању сва слова се једнако раздвајају (*Ljubljana* а не *Ljubljana*). Ако се натписи (нпр. *MENJAČNICA*) пишу одозго надоле, *NJ, LJ* односно *DŽ* не треба да остану састављени, него друго слово долази испод првог.

4. Слова се дају у ћирилици азбучним а у латиници абecedним редом. Њихов редослед је за свако писмо одређен. За ћирилицу не треба примењивати латинички редослед и обрнуто — у латиници ћирилички, што значи на пример да се у лексикографским делима штампаним ћирилицом примењује азбучни, а у онима штампаним латиницом абecedни ред.

Напомена: У функцији разбрајања односно рашчлањавања текста (уместо редних бројева) употребљавају се азбучним редом сва ћириличка слова: *a, б, в, г, д, ђ...* У истој функцији, наравно абecedним редом, узимају се само слова из основне латинице: *a, b, c, d, e...* Понекад се у истој служби користе и слова грчког алфавета: α (алфа), β (бета), γ (гама), δ (делта)...

а	А	ђ	Ђ	ј	Ј	н	Н	с	С	х	Х
б	Б	е	Е	к	К	њ	Њ	т	Т	ц	Ц
в	В	ж	Ж	л	Л	о	О	ћ	Ћ	ч	Ч
г	Г	з	З	љ	Љ	п	П	у	У	џ	Џ
д	Д	и	И	м	М	р	Р	ф	Ф	ш	Ш

a	A	d	D	g	G	l	L	o	O	t	T
b	B	dž	Dž	h	H	lj	Lj	p	P	u	U
c	C	đ	Đ	i	I	m	M	r	R	v	V
č	Č	e	E	j	J	n	N	s	S	z	Z
ć	Ć	f	F	k	K	nj	Nj	š	Š	ž	Ž

<i>a</i>	<i>A</i>	<i>ђ</i>	<i>Ђ</i>	<i>ј</i>	<i>Ј</i>	<i>н</i>	<i>Н</i>	<i>с</i>	<i>С</i>	<i>х</i>	<i>Х</i>
<i>б</i>	<i>Б</i>	<i>е</i>	<i>Е</i>	<i>к</i>	<i>К</i>	<i>њ</i>	<i>Њ</i>	<i>т</i>	<i>Т</i>	<i>ц</i>	<i>Ц</i>
<i>в</i>	<i>В</i>	<i>ж</i>	<i>Ж</i>	<i>л</i>	<i>Л</i>	<i>о</i>	<i>О</i>	<i>ћ</i>	<i>Ћ</i>	<i>ч</i>	<i>Ч</i>
<i>г</i>	<i>Г</i>	<i>з</i>	<i>З</i>	<i>љ</i>	<i>Љ</i>	<i>п</i>	<i>П</i>	<i>у</i>	<i>У</i>	<i>џ</i>	<i>Џ</i>
<i>д</i>	<i>Д</i>	<i>и</i>	<i>И</i>	<i>м</i>	<i>М</i>	<i>р</i>	<i>Р</i>	<i>ф</i>	<i>Ф</i>	<i>ш</i>	<i>Ш</i>

<i>a</i>	<i>A</i>	<i>d</i>	<i>D</i>	<i>g</i>	<i>G</i>	<i>l</i>	<i>L</i>	<i>o</i>	<i>O</i>	<i>t</i>	<i>T</i>
<i>b</i>	<i>B</i>	<i>dž</i>	<i>Dž</i>	<i>h</i>	<i>H</i>	<i>lj</i>	<i>Lj</i>	<i>p</i>	<i>P</i>	<i>u</i>	<i>U</i>
<i>c</i>	<i>C</i>	<i>đ</i>	<i>Đ</i>	<i>i</i>	<i>I</i>	<i>m</i>	<i>M</i>	<i>r</i>	<i>R</i>	<i>v</i>	<i>V</i>
<i>č</i>	<i>Č</i>	<i>e</i>	<i>E</i>	<i>j</i>	<i>J</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	<i>s</i>	<i>S</i>	<i>z</i>	<i>Z</i>
<i>ć</i>	<i>Ć</i>	<i>f</i>	<i>F</i>	<i>k</i>	<i>K</i>	<i>nj</i>	<i>Nj</i>	<i>š</i>	<i>Š</i>	<i>ž</i>	<i>Ž</i>

aA dD bB iI gG
 hH eE жЖ зЗ uU
 jJ кК лЛ љљ мМ
 нН њЊ оО џЏ рР
 сС шШ хХ yY фФ
 xX yY чЧ yY uU

aA bB cC čČ íÍ
 dD džDž đĐ eE fF
 gG hH iI jJ kK
 lL ljLj mM nN njNj
 oO pP rR sS šŠ
 tT uU vV zZ žŽ

Запомена: Писање цртице испод малог рукописног слова *ш* није правило, али није ни сувишно ако је склоп речи такав (нпр. *шишмиш*, *шишайи*, *шиишии*, *шишина* и сл.) да би се тиме олакшало брзо читање.

а б в і д ђ е ж ж з и ј

к к л љ м н њ о њ р р с

т т ђ у с р х х у ч у ш

А Б В Т Д Ђ

Е Ж З У Т К

Л Љ М Н Њ О

П Р С Т Ћ У

Ф Х Ц Ч Џ Ш

α	Α	алфа	— a	ι	Ι	јота	— i	ρ	Ρ	ро	— r
β	Β	бета	— b	κ	Κ	капа	— k	σς	Σ	сигма	— s
γ	Γ	гама	— g	λ	Λ	ламбда	— l	τ	Τ	тау	— t
δ	Δ	делта	— d	μ	Μ	ми	— m	υ	Υ	ипсилон	— y
ε	Ε	епсилон	— e	ν	Ν	ни	— n	φφ	Φ	фи	— ph
ζ	Ζ	зета	— z	ξ	Ξ	кси	— x	χ	Χ	хи	— ch
η	Η	ета	— ē	ο	Ο	омикрон	— o	ψ	Ψ	пси	— ps
θθ	Θ	тхета	— th	π	Π	пи	— p	ω	Ω	омега	— ō
ᾱ ἒ ἓ — ha, he, hi ...				ου — u αυ, ευ — au, eu							

Грчко писмо и његова латиничка транскрипција

5. За означавање бројне вредности у употреби су арапски бројеви, који воде даље порекло из Индије. Римски бројеви пак имају помоћну службу и увек имају функцију редних бројева.

- У грчкој и латинској писмености системи писања бројева настали су још у античко доба. У Грчкој је овладало словно бележење бројева повезано са азбучним редом (систем енеада): првих девет слова значила су јединице, других девет десетице, а трећих девет стотине. Тај систем је примењен и у словенској глагољници, с нешто измењеним редом слова и с тим повезаним померањима бројне вредности; у ћирилицу (хронолошки млађу) враћен је подударан систем с грчким. У латинском је I (= 1) симболизовало прст, V (= 5) шаку а X (= 10) укрштене две руке. Касније се овај симболички систем уклопио у словни, уз додавање L (= 50), C (= 100), D (= 500), M (= 1000).

Узорак система обележавања бројних вредности римским и арапским бројкама:

I = 1, II = 2, III = 3, IV = 4, V = 5, VI = 6, VII = 7, VIII = 8, IX = 9, X = 10, XI = 11, XII = 12, XIII = 13, XIV = 14, XV = 15, XVI = 16, XVII = 17, XVIII = 18, XIX = 19, XX = 20, XXVIII = 28, XXIX = 29, XXX = 30, XXXVIII = 38, XXXIX = 39, XL = 40, XLVIII = 48, XLXIX = 49, L = 50, LI = 51, LVIII = 58, LIX = 59, LX = 60, LXXVII = 77, LXXXIX = 89, XC = 90, XCIX = 99, C = 100, CI = 101, CXC = 199, CD = 400, D = 500, DCCIX = 709, CM = 900, M = 1000, MC = 1100, MCM = 1900, MM = 2000, MMIX = 2009 итд.

Напомена: У римском начину означавања бројних вредности знакови се збрајају слева надесно [XXXIII = 10 + 10 + 10 + 1 + 1 + 1; LX = 60 (50 + 10)], од већих вредности према мањима. Знак мање вредности писан с леве стране одузима се од знака веће вредности који следи [IX = 10 — 1; XXIX = 10 + 10 + (10 — 1)]. По правилу се узастопно понављају највише три бројке исте вредности (изузетак је ретко означавање 900 комбинацијом DCCCC уместо стандардног CM).

II. ЕКАВСКИ И ИЈЕКАВСКИ ИЗГОВОР

6. Српски књижевни (стандардни) језик има два равноправна изговора: екавски и ијекавски. Разлика се заснива на замени старог вокала „јат” (у ћирилици се обележавао словом Ћ а у латиници са Ć). Избор између два изговора је слободан, уз само једно ограничење: није допуштено њихово мешање, ни у говору ни у писаном тексту, осим у уметничким делима (нпр. књижевним, позоришним и филмским), где изговор може да послужи као средство карактеризације појединих ликова.

- У штокавским дијалектима старо јат има три замене: екавску, ијекавску и икавску. Икавска замена није ушла у основицу књижевног језика. Праштокавско јат пре замене био је глас између е и и (затворено е, које се обележава или као *ę* или као *e^и*), који је замењен на највећем делу терена између XIII и XV века. Екавска замена значи отварање његовог првобитног изговора, икавска затварање односно сужавање, док је ијекавској замени претходила нека врста дифтонгизације, уколико на каснијем ијекавском подручју није био сачуван његов дифтоншки карактер из ранијих епоха.
- Разлике између екавске и ијекавске верзије српског језика углавном су сведене на различите замене јата.

7. Екавска замена јата у књижевном језику има свега неколико одступања, са заменом *и* уместо *е*, која имају широку основу у новоштокавским екавским говорима и дугу и стабилну нормативну традицију. То су: **а)** у облицима компаратива придева *мудрији, сјабрији, новији* и сл. (а не: „мудреји”, „стареји” итд.); **б)** у одричном облику глагола *јесам* — *нисам, ниси, није, нисмо, нисте, нису* (а не „несам” и сл.); **в)** у инстр. једн. мушког и средњег рода заменица и придева — *с оним, с добрим* (а не „онем”, „добрем” и сл.); **г)** у ген., дат., инстр. и лок. мн. заменица и придева: *оних добрих, оним(а), добрим(а)* (а не „онех”, „добрем” и сл.) и **д)** у облицима имперфекта: *шресцах, ѿлеишцах* (али: *бејах* и *бех* од *биши*).

8. Систематски односи између екавског и ијекавског изговора:

а. Екавском дугом *е*, које води порекло од дугог јат, одговара ијекавско *ије* (два слога, начелно кратка):

*цвѣӣ, рѣч, нѣм, двѣ
млѣко, свѣћа, сѣѣна
рѣка, корѣн, увѣк, ѡрелѣӣ
снѣз, слѣӣ, дѣлиѣӣ
замѣниѣӣ, ѡнѣӣ, рѣшка
бѣда, бѣдник, бѣлац, вѣнац
вѣће, вѣћник, дѣше, лѣзатӣ
лѣк, лѣӣ, лѣчиѣӣ, ѡѣшао*

*цвијей̄, ријеч, нијем, двије
млијеко, свијећа, сѣијена
ријека, коријен, увијек, ѡрелијей̄
снијез, слијей̄, дијелиѣӣ
замијениѣӣ, ѡнијей̄, ријей̄ка
биједа, биједник, бијелац, вијенац
вијеће, вијећник, дијей̄ше, лијежатӣ
лијек, лијей̄, лијечиѣӣ, ѡијей̄шао*

б. Екавском кратком *е* одговара ијекавско *је* наместо старог кратког *јат*:

*мера, ѡсма, сесѣӣ
деца, бежатӣ, вечиѣӣ
видеѣӣ, леѣиѣӣ, недеља
леѣӣ, колено, нежа, недра
бексѣӣво, вежба, исѣраѣӣ
вежа, вера, вековатӣ
вѣшар, вѣшѣӣца, дело
девојка, звездица, зверињак*

*мјера, ѡјсма, сјесѣӣ
дјеца, бјежатӣ, вјечиѣӣ
видјей̄и, леѣијей̄и, недјеља
љеѣӣ, кољено, њежа, њедра
бјексѣӣво, вјежба, исѣјераѣӣ
вјежа, вјера, вјековатӣ
вјешар, вјешѣӣца, дјело
дјевојка, звјездица, звјерињак*

в. Екавском дугом *ѣ* одговара ијекавско *јѣ* у случајевима када је дошло до накнадног дужења, као нпр.:

(1) у ген. множ. именица:
*вѣра, дѣла, замѣна, колѣна
медвѣда, ѡресѣка, расцѣѣа*

*вјѣра, дјѣла, медвјѣда, кољѣна
медвјѣда, ѡресјѣка, расцјѣѣа*

(2) испред групе сугласника код које је најчешће на првом месту неки од сонаната (*н, л, љ, р, в*):

*сѣнка (: сен, сена)
колѣнце (: колено)
одѣљци (: одељак)
недѣљни (: недеља)
равномѣрно (: мера)
видѣвѣци (: видеѣӣ)*

*сјѣнка (: сјен, сјена)
кољѣнце (: кољено)
одјѣљци (: одјељак)
недјѣљни (: недјеља)
равномјѣрно (: мјера)
видјѣвѣци (: видјей̄и)*

(3) у речима одмила:

*дѣва (: девојка)
дѣдо (: дед, деда)
Лѣѣа (: Лейосава)*

*дјѣва (: дјевојка)
дјѣдо (: дјед, дједо)
Љѣѣа (: Љейосава)*

(4) у итеративима (углавном изведеним од *м(ј)есѣӣ, м(ј)ера, с(ј)есѣӣ*):

*намѣшѣӣатӣ (: намесѣӣѣӣ)
замѣраѣӣ (: замериѣӣ)
ѡресѣдатӣ (: ѡресесѣӣ)*

*намјѣшѣӣатӣ (: намјесѣӣѣӣ)
замјѣраѣӣ (: замјериѣӣ)
ѡресјѣдатӣ (и ѡресѣјѣдатӣ : ѡресјесѣӣ)*

г. Екавском кратком *е* одговара у ијекавском *и*.

(1) испред *ј*:

*вејатӣ, зрејатӣ, сејатӣ
умеју, разумеју, двеју, обеју*

*вијатӣ, зријатӣ, сијатӣ
умију, разумију, двију, обију*

(2) испред *о* насталог од *л* на крају слога односно речи:
видео, део, желео, живео *видио, дио, желио, живио*
досјео, млео, хџео, цео *досјио, млио, хџио, цио*

(3) испред *љ* у речи *биљеџ* (ек. *белеџ*) и изведеницама од ње:
биљеџ, биљеџка, забиљежџији и сл. (ек. *белеџка, забележџији*).

(4) Као и у ек., уопштени су наставци тзв. меке промене у инстр. једн. м. и с. рода и у ген.-дат.-инстр.-лок. множ. заменичких и придевских речи: *овим, наџим, добрим, ових, наџих, добрих, овима, наџима, добрима*.

д. У кратким слоговима иза групе сугласника чији је задњи члан *р* неутрализована је разлика између ек. и ијек. изговора (замена јата је *е*):

бреза (у ек. и *брѣза*), *бреžови, бреžовиџ, времена, вредноћа, вреднији, жреџка, жрежан, жрежник, дремљив, дренавина, зреџи, крејак, мрежа, ојрев* (дијал. су *ојрејев* и *ојријев*), *окрејљење, јовреда, сире-чавати, сирелица, срећа, сиреха, шребати, шрезнији, шреџња, црејови* и сл.

Напомена: Од претходног правила имамо две врсте ограничених одступања:

(1) Неутрализовање разлика и у случајевима када гласу *р* не претходи сугласник:

жоре ('навише'), *резати, реја*;

међутим, поштујући вуковску традицију, исправно је само:

жорејџи, рјечник, рјечиџ, рјечица, рјешавати, јоррејживати, корјенчиџ, сјарјеџина и сл.,

мада су у ијек. говорима широко распрострањени, у Црној Гори готово доследни, екавски ликови: *жореџи, јоррење, речник, речиџ, речица, решавати, јорреживати*, уз паралелну употребу — *корјенчиџ* и *коренчиџ, сјарјеџина* и заст. *черен* и *черјен*.

(2) Због сачуваног осећања за границу саставница у ијек. су дозвољена двојства:

разрејживати и *разрјејживати, разрејивач* и *разрјејивач* (према *риједак*, али наравно *разрејивати* и сл. према *ред*), *разрежавати* и *разрјежавати, разрешење* и *разрјешење*.

ђ. Системски карактер, значењски и историјски гледано, има и однос групе глагола са старим јатовским фонетизмом на *-еџи* у ек. а *-јеџи* у ијек. и заједничким облицима на *-иџи*:

белеџи — бијељеџи, руменеџи — румењеџи, црнеџи — црњеџи, шуйеџи — шуйјеџи и сл. у значењу 'постајати бео, румен, црн, туп'

према:

белиџи — бијелиџи, румениџи, црниџи, шуйиџи и сл. у значењу 'чинити што белим, руменим, црним, тупим'.

Напомена: Исправни су само неутрализовани облици (заједнички и у ек. и ијек.) на *-иџи*: *жрбавиџи, мршавиџи, слабиџи, шрулиџи, ћелавиџи* (екав. ликови *жрбавеџи, мршавеџи, слабеџи, шрулеџи, ћелавеџи* и ијек. *жр-*

бавјети, мршавјети, слабјети, тпруљети, ћелавајети у потпуности су потиснути, вештачки се провлаче само у речницима).

е. Екавском префиксу *ѓре-* (и његовом проширењу *ѓред-*) у ијекавском у принципу одговара *ѓре-* у кратким а *ѓрије-* у дугим слоговима. Међутим, замена *ѓре-* често се проширила и на случајеве с дугим слоговима, посебно тамо где је одржана смисаона веза с глаголима, код којих је процес уједначавања према кратким основама био изразитији.

(1) С ослонцем на глаголе с уопштеном кратком основном, изразиту предност (и регионалну и фреквенцијску) имају облици са *ѓре-*:

ѓревез, ѓревјес, ѓревој, ѓрежлас, ѓрежон, ѓреклой, ѓрекой, ѓрекор, ѓрелаз, ѓрелом, ѓрејјев, ѓрејис, ѓрејлей, ѓрескок, ѓресѓуй, ѓреѓой, ѓреход и сл.; уп. глаголе, доследно с краткоћом и са замењом *ѓре-*: *ѓревесѓи, ѓревезаѓи, ѓревиѓи, ѓрежнаѓи, ѓреклойиѓи, ѓрекойаѓи, ѓрекорииѓи, ѓрелазииѓи, ѓреломииѓи, ѓрејјеваѓи, ѓрејлејѓи* итд.

Напомена: У ијек. паралелно се употребљавају и исправни су, мада су неки ијек. ликови књишки подржавани (нпр. као грам. или геогр. термини): *ѓревар* и *ѓријевар*, *ѓревој* и *ѓријевој*, *ѓредлож* и *ѓриједлож*, *ѓрелаз* и *ѓријелаз*, *ѓрелазни* и *ѓријелазни*, *ѓресѓуйна* и *ѓријесѓуйна* (година), *ѓресѓо* и *ѓријесѓо*, *ѓресѓоље* и *ѓријесѓоље*, *ѓресѓоница* и *ѓријесѓоница*, *ѓређи-ѓређем* и (ређе) *ѓријеђи-ѓријеђем*, али само *ѓресѓолонасѓедник* (уп. заст. и стилски обојено *ѓресѓолодржац*).

(2) Само облике са *ѓре-* имају:

ѓребол (ране без пребола), *ѓревид*, *ѓревод*, *ѓревоз*, *ѓрежиб*, *ѓрежлед*, *ѓредид*, *ѓредмеј*, *ѓрезид*, *ѓрезир*, *ѓрекид*, *ѓрелив*, *ѓрељуб*, *ѓремаз*, *ѓремјер*, *ѓремеј* (у гимнастици, али *ѓријемеј* за врсту вина), *ѓремор*, *ѓренос*, *ѓрејад*, *ѓресјек* (али *ѓријесјек* у зн. сандук за жито одн. брашно), *ѓрејшок*, *ѓрејѓис*, *ѓрејѓјев* (нема облика као „пријевид”, „пријегиб” и сл.).

Напомена: Претходним је реално прикључити и именице: *ѓрежлед*, *ѓрезир*, *ѓресјек* (у основном значењу), иако се оне понекад срећу и у облицима са *-ѓје-* (*ѓријежлед* и сл.).

(3) Само *ѓрије-* у ијекавици имају неке углавном етнографске или заст. народне речи, као нпр.:

ѓријевор (предмет или објекат којим се нешто затвара), *ѓријеклад* (камени ослонац клада на отвореном огњишту), *ѓријелож* (необрађена, прележала земља), *ѓријемеј* (врста вина), *ѓријесјек* (сандук за жито, у другим значењима — *ѓресјек*), *ѓријеснац*, *ѓријесница*, *ѓријесо* (слана вода у којој се кваси платно за превијање рана), *ѓријесолац* (сурутка која се исцеди из засољеног сира), *ѓријејран* (премастан, опор за јело), *ѓријечац* (пречи, краћи пут, пречица).

Остала ближа правила и ирејоруке

9. Сложени односи дугог и кратког јата у творби, деклинацији и конјугацији (укључујући у вези с тим и положај дужине у односу на акценатовани слог, уп. нпр. *замениџи* : *заменеиваџи*) одразили су се на његову замену. Они су у писању, апстрахујући прозодијски моменат, важни углавном само за ијекавски изговор. При томе је, наравно, опет важан моменат који сугласник претходи старом јату (с тим је повезан, у кратким слоговима, екавизам иза *р* и јотовање сугласника који то својство имају). Уп. нпр. илустрације скраћивања дугог слога:

а. у деминутивним образовањима (именичким и глаголским): *цвијеџ* — *цвјеџиџ*, *вијенац* — *вјенчиџ*, *звијезда* — *звјездица*, *цијев* — *цјевчица*; *џијело* — *џјелацице/џјелецице*, *дијете* — *дјешенце*; *мијех* — *мјешчиџ*, *свијетљети* — *свјетлуцаџи*; *бријест* — *бресџиџ*, *дријемаџи* — *дремуцаџи*; *џнијездо* — *џњездацице*;

б. у аугментативима:

свијеџ — *свјеџина*, *цијев* — *цјевчина*, *цјевурда*, *мијех* — *мјешчина*; *бријеџ* — *бреџина*;

в. у изведеним речима, као:

бијел — *бјеланце*, *бјелкаџи*, *бијесан* — *бјесноћа*, *вијек* — *вјековаџи*, *дијелиџи* — *дјељив*, *дјелилац*, *звијезда* — *звјездан*, *мијешаџи* — *мјешавина*, *мјешанац*, *наџовијестџиџи* — *наџовјешџај*, *коријен* — *корјениџ*, *ријеч* — *рјечиџ*, *рјечник*, *свијеџ* — *свјетован*, *сџије-на* — *сџјеновиџ*, *цвијеће* — *цвјећар*, *цијев* — *цјеваница*; *лијеј* — *љејоџа*, *љејушккаџи*, *слијеј* — *сљејоћа*, *лијејџиџи* — *љејљив*, *љејило* (али *лијејак*), *млијеко* — *мљечан*, *мљекара*, *млијеч* — *мљечика*; *дријемаџи* — *дремљив*, *дријен* — *дреновина*, *ждријебе* — *ждребад*, *вријеме* — *времешан*, *сџријела* — *сџрелимице* ИТД.;

г. у деклинацији именица средњег рода:

дијете — *дјешета*, *звијер* — *звјерета*, *џијело* — *џјелеса*, *вријеме* — *времена*;

д. у множинским облицима двосложних именица са уметком -ОВ-:

свијеџ — *свјеџови*, *цвијеџ* — *цвјеџови*, *мијех* — *мјехови* (и *мијехови*), *снијеџ* — *сњеџови*;

Напомена: На квантитетским двојствима засновани су признати ијек. дублети:

вијек — *вијекови* и *вјекови*, *мијех* — *мијехови* и *мјехови*; *лијек* — *лијекови* и *љекови*, *дио* (ек. део) — *дијелови* и *дјелови*, *дријен* — *дријенови* и *дренови*, *бријест* — *бријестови* и *брестови*;

ђ. у компаративима придева:

бијел — *бјељи*, *биједан* — *бједнији*, *џијесан* — *џјешњи*, *риједак* — *рјеђи*, *смијешан* — *смјешнији*; *блијед* — *бљеђи*, *лијеј* — *љејџи*;

осмјехнуџи се и осмијехнуџи се, подсмјехнуџи се и подсмијехнуџи се, просјед и просијед, усљед и усљијед, редосљијед и редосљед, колосијек и колосјек, придев сљедећи, али глаг. прилог само слиједећи, бљедожуџи и бљиједожуџи, свјејлолава и свијејлолава, али само — бјелокос, бљедолик, свјејлокос, потом њослијераџни и њосљераџни, њослиједодневни и њосљедодневни, њрејодневни и њријеодневни, њревремен и њријевремен, али само — њрејходни, њрејошойни и њрејшојојни.

з. Разлике у квантитету условиле су облички и правописни дублетизам: *бијесним и бјесним, њријовиједака/њријовијеџки и њријовједака.*

и. У стандардном српском језику прихваћена су и двојства: *дводјелни и дводијелни, њродјелни и њродијелни, вододјелница и вододијелница, њсалмојјевац и њсалмоијевац, химнојјевац и химноијевац,*

али само:

земљодјелац, њољодјелац, њољодјелство, нововјерац, иновјерац и сл.

ј. На реалностима (у писаним текстовима и у живом говору у Црној Гори) засновано је двојство: *Њијемац и Њемац, Њијемци и Њемци, али нијемац, њемица* ('нема особа м. одн. ж. пола'). Међутим, исправно је само: *двјема, објема* (не *двијема, обијема*).

к. Према екавском *блесак, бљештаџи* у ијекавском имамо:

блијесак и блесак, бљијештаџи и бљештаџи,

а према екавском *џнездо, уџнездиџи, клеџџа, уклеџџиџи, жлеб, мн. жлебови* у ијекавском:

џнијездо, уџнијездиџи, клијеџџа, уклијеџџиџи, жлијеб, мн. жљебови

Напомена: Некњ. је и у ек. и у ијек., иначе познато у народним говорима оба изговора — *клеџџа, уклеџџиџи, џнездо, уџнездиџи* и у ијек. *жлеб*. У кратким слоговима ек. *одблескиваџи, уклеџџење, уџнежђиваџи* одговара ијекавско: *одбљескиваџи, уклеџџење, уџнежђиваџи* итд.

л. Пошто се не мењају сугласници *с, з* испред меких сугласника *љ* и *њ*, насталих јек. јотованем, исправно је једино: *сљедећи, насљеђе, сљејоћа, њосљедњи, сњеџови, сњежни* (и *снијежни*), *озљеда* и сл. (а не „шљепоћа”, „шњежни”, „ожљеда” нити релативно широко распрострањени ек. ликови код ијекаваца — *следећи, њоследњи, њослейодневни, услед, наслеђе, слејоћа, редослед, озледа*).

11. На ограничен број речи (често књишког карактера) примењује се појединачно (лексичко) нормирање изговора:

а. И у ијек. су скоро једино обични екавски облици:

дејство, дејствовати, ојмен, немужџи, мезимац, мезимица,

али су исправни и регуларни ијекавизми *ошмјен*, *мјезимац*, *мјезимица*.

б. Према ек. *деловати*, *деловање*, у ијек. имамо *дјеловати*, *дјеловање*, а према ек. *зеница* ијек. *зјеница* (мада је и у ијек. говорима широко распрострањен екавизам *зеница*).

в. У ијек. је обичније *истовјеџан*, него *истовешан*, мада јат није изворно.

г. У ијек. стандарду признају се само екавски облици: *џрвенсџво*, *џрвенсџвен*, *џрвенац* и *кисео*, *киселиџи*, *киселина*, *кисеоник* и сл., мада смо у основама обеју група речи имали старо двојство — са *е* и са јат (*џрвен-* и *џрвѣн-*, *кисел-* и *кисѣл-*). Изузетак представља *џрвијенац* ('часник у сватовима', 'прва ракија из казана').

д. Поред заједничког и у ек. и ијек. *нисам*, *нисмо* итд., у ијек. је исправно и *нијесам*, *нијесмо* (у Црној Гори по правилу тако).

ђ. Ијек. *џриљежан* и *улез* широко су прихваћени и у екавском, што се може рећи и за (у граматичком смислу) нестандардни ијек. *зађевица* (једнако је необично ек. *задевица* и ијек. *задјевица*). Ијек. *мјед*, *мједени* обичнији су и у екавском него екав. ликови *мед*, *медени* (употребљавају се скоро искључиво турцизми *бакар*, *бакарни*).

12. Властита имена (лична имена и презимена, географска имена, појединачни називи, нпр. друштва, клубова и сл.) говоре се и пишу изворно — онако како се изговарају и пишу у средини у којој су настала:

Белић — *Бијелић*, *Београд* — *Биоградско језеро*, *Бела Црква* — *Бијело Поље*, *Бели Манастир*, *Недељко* — *Недјељко* — *Неђељко*, *Цвејко* — *Цвејико* — *Цвијеџин* — *Ћејко*, *Цвејковић* — *Цвејиковић* — *Цвијеџић* — *Цвијковић* — *Ћејковић*, *Сџејан* — *Сџејан* — *Шејан* — *Сџијејо*, *Косјерић*, *Пљевља*, *Сјеница*, *Бијељина*, *Пријејоље*, *Приједор*, *Црвена звезда* (спортско друштво), *Горски вијенац*, *Просвејџа* (беогр. изд. предузеће), *Просвејџа* (српско културно-просветно друштво у Хрватској) итд.

III. ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ И ОДНОСИ ГЛАСОВА

13. Српски вуковски правопис на нивоу речи у основи је фонолошки (главно начело му је: пиши као што говориш). Међутим, уочавање појединих гласова као функционалних јединица, које се у писаном виду представљају словима, самим слухом често није поуздано; у склопу акценатски обједињених говорних целина (а тако се језик по правилу остварује) тешкоће су још изразитије него у оквиру издвојених речи. Осим тога, склони смо да се ослањамо на народне говоре и на њима заснован колоквијални говор, а они се (чак и они који су ушли у основу књижевног језика) у многим битним детаљима разликују од стандардног језика. Између осталог, из тих разлога су за лакше разумевање и примену правописних правила нужна одређена знања из граматике којима се одређује норма гласовне структуре и избор облика. Зато су и у овај приручник укључена нека поглавља из нормативне граматике. Уз ово поглавље, то се односи и на претходно (о екавском и ијекавском изговору); из истих разлога укључене су и многе речи у речник уз овај правопис.

Суђласник *x*

14. Највећи део српских народних говора нема гласа *x* — он се или губи или замењује другим гласовима. Основно правило је да се глас *x* пише (и изговара) где му је по етимологији место, као нпр.:

а. *хлеб, храна, храсић, махатици, рухо, уходићи, дах, крах, њрах, ших, смех;*

б. *хвала, хвалићи, схватићи, ухватићи;*

в. у ген. мн. придева, заменица и бројева: *младих, старих, мојих, наших, десетих, њетих;*

г. у глаг. облицима: *видех, скочих, чух* (у аор.), *џоворах, рађах, чииах, џовораху, рађаху, чииаху* (у имперф.), *радио бих* (у потенцијалу) итд.

15. Норма је прихватила нека одступања од претходног правила:

а. Глас *x* се губи без замене:

шрунуши, шрулеж, шанан (настало од *шанахан*) и *саи* (настало од *сахай*); у српском стандардном језику наравно само *исџорија, исџоријски, исџоричар* и сл.

б. Признају се дублети — с губљењем гласа *х* без замене (што је у скоро свим примерима и најчешћи случај) или с његовим (ретким) чувањем:

ајвар и хајвар, алка и халка, алас и халас, алов и халов, алва и халва, алал(иши) и халал(иши), ам и хам, амајлија и хамајлија, амам и хамам, амалин и хамалин, ало и хало.

Напомена: Допуштено је двојство у придеву и радном глаг. придеву *йодбуо* и *йодбухао, йодбула* и *йодбухла, йодбули* и *йодбухли*, док у другим облицима треба писати (и говорити) *х* — *йодбухнуши, набухнуши, йодбухнем* итд.

в. Савременом спонтаном српском изразу својствени су једино облици са *в* уместо изворног *х* у примерима као:

бува (али презиме *Буха*), *мува, дувати, грувати, кувати, кувар, йрошува, дуван, мувар* (бот., али у стручној лит. и *мухар, мухара* и зоол. *мухарица*), *ђинђува*.

Знатно је реалнија равноправност облика:

уво и *ухо, злув* и *злух, сув* и *сух* (обичније је пак *сухомеснаши* него *сувомеснаши* *йроизводи*), *йасиух* и *йасиув, вајаш* и *хајаш*.

Међутим, у српски језички стандард спада само:

рухо, њух, дух, задуха, кожух, шрбух, крух (а не: *руво, задува, крув* и сл.).

Напомена: Претходно се одражава на изведене облике, па је једино исправно: *бувљи, мувљи, злувљи, сувљи* (не спада у норму *бушји, мушји, злуши, суши*), али — *ушни, оглушиши се*.

г. Глас *х* је доследно замењен гласом *ј* у речима:

аждаја, йроја, йромаја, јендек (ликови са *х*, као *аждаха* и сл., чују се само у муслиманским срединама).

Признају се дублети:

леја у ек. а у ијек. *лијеха, чоја* и *чоха* (облик са *ј* је обичнији и разумљиво има нормативну предност),

али облицима

снаха и *кухиња* треба давати предност у односу на фамилијарно *снаја* и разговорно *кујна* (исправно је наравно само — *кухињски*).

16. Нису одлике српског стандардног језика варијанте с неизворним *х* какве су:

хрђа, хрђав, хрђаши, хрваши се, хрвање, хрвач и сл.,

већ су једино исправни облици — *рђа, рђав, рвајти се* и сл.
 Међутим, исправно је само: *ојхрвајти, ојхрван*.

Напомена: Нису исправни ни облици: *лахко, мехко, нахудиши, махрама, вехнуши, зијехашти*.

17. У писању личних имена и презимена поштује се створени обичај па су, са становишта правописа, једнако прихватљива имена: *Зарија и Захарија, Михаило/Михајло и Мијајло/Мијашле, Ристио и Христио,*

или презимена:

Ристић и Христић, Мијаиловић и Михаиловић и сл.

Имена места по правилу су нормирана са изворним *х*:

Грахово, Ораховац, Хан Пијесак, Херцеговина, Хум, Хойово, Мала итд.,

али уз доста одступања с ослонцем на изворни народни изговор, уп. нпр.:

Анови, Горња Мала, Ливно, Ојово, Оцка Гора (< Хойска Гора) итд.

Сугласник *ј*

18. Изговор гласа *ј* зависи од суседних гласова у речи. У различитим комбинацијама он се боље или слабије чује. Осим тога, глас *ј* може бити део структуре речи или настаје као прелазни глас између два самогласника. Када *ј* треба или не треба писати, одређује правописна норма.

Имајући у виду, осим претходних момената, и правописну традицију, правила писања *ј* су следећа:

а. Сугласник *ј* се по правилу пише између самогласника *и-а*, *и-е* и *и-у* (што важи и за основне речи, за падежне и глаголске наставке, позајмљенице и прилагођено писање страних имена), осим на препознатљивом споју сложених речи:

(1) *и-а*: *авијација, армија, медијајан* (плоче), *Вердија* (: Верди у ном.), *линија, радија* (: радио у ном.), *џаксија* (: такси у ном.), *џелевизија, Србија, Марија, Силвија, Дијана, жирија и кивија* (ген. јд. према *жири, киви*) итд.,

али: *иако, антиамерички, џриајлон* ('тробој');

Напомена: Истрајава се, ипак, на разликовању нашег ж. имена *Мија* (надимачког порекла, од личних имена као *Миомирка, Мијана* и сл.) од интернационалног *Миа*.

(2) *и-е*: *дијеша, досије* (необ. *досје*), мн. *досијеи* (необ. *досјеи*), *клијент, џиједестјал, ривијера, џремијер, Молијер, Лијеж, Силвије, Силвијем* (инстр.), *Силвијев* (присв. придев), *жиријем* (инстр. јд. према

жири), лијем, њијем и сл.; тако и бијенале, њријенале због замагљене структуре сложеница и правописне традиције,

али: архиејиској, медијевалисџика, медијевалисџи(а), њолиедар, њолијеџилен;

(3) и-у: њијук, њријумф, њодијум, радијум, радијус, Вердију (дат.), Сијукси, жирију (дат. јд.), радију (дат.), (они) њију итд.,

али: њриуџиџаџи, њриуџиџиџи, њуколико.

б. Не пише се *ј* између самогласника *и-о*, осим у случајевима када је *ј* део основе:

био, дио (ијек., ек. део), њио, хџио (ијек., ек хтео), радионица, носиоци, авион, камион, милион, њион, радио, радиом (инстр. једн., али — радија-радију), фиока, Сион, Анџонио, Анџониом (инстр.), Марио, Мариом (инстр.), Мариови (прис. придев), Силвио, Силвиом, Силвиов; њџкуд, њриобалан, њрионуџи (уп. несвр. њриаџаџи) итд.,

али: змијо, змијом, змијолик (према змија), Мијо, Србијо, Србијом, Силвијом (инстр. од Силвија), иџџоријом, вијоџлав, вијориџи (с ослонцем на глаг. основу виј-), Равијојла (вила) итд. Тако се пишу и француска имена у којима је глас *ј* (настао из некадашњег љ) означен словном групом *ill*: Гијом (Guillaume), Вијон (Villon), Морџон (Morillon).

Напомена: Не умеће се *ј* између *и-о* када су преузети готови модели страних речи:

амбициозан, арџтериосклероза, иџџориоџрафија, њџенциометџар, комедиоџграф, еволуциони, њриорџионалан, имџресионизам, имџресионираџи, мисионарсџво, демисионираџи и сл., мада се на основне речи примењује опште правило (писање *ј* између *иа*), уп. нпр.: амбиџија (амбиџије-амбиџији, вок. амбиџија), арџџерија, иџџорија (вок. иџџорија), еволуџија, њџенџија, комедиџа, мисиџа итд.

в. Не пише се *ј* у групама вокала када се *и* нађе на другом месту, осим у случајевима када је *ј* део основе речи или творбеног форманта:

(1) *а-и*: наиван, кокаин, каиџ, лаик, Каиро, Раиф, бадаваисаџи, наџраисаџи, оџраисаџи; заискаџи, наиме, наискај, њраинџоевројски и сл., али: доџаџаји, обичаји, крајина, крајичак (према догаџај, крај и сл.), џајиџи, уџајив (уп. тајна), џајиџи, рајин (према раја), Мајин, мајиџа, калајисаџи, белајисаџи, њајаџајисаџи (према калај и сл.);

(2) *е-и*: аџеисџа, неимар, сеизмоџџија, сеиз, џеик, олеин, њроџеин, резимеи, сиџеи (мн. према резиме, сиџе); њреинаџиџи, њреимуџџиџво итд.,

али: креји, сеји, сејин, леји (према креја, сеја, леја), музеји, релеји (мн. према музеј, релеј), Пејин (према Пеја односно Пејо);

(3) *о-и*: сџоик, сџоџиџизам, хероин, хероински, еџоизам, еџоисџиџчан, маоисџа, окџоих ('литург. књига подељена у осам гласова'), ок-

ѿроисаѿи, бисѿрои, сакои (мн. према бистро, сако); *јуѿоисѿок, ѿоуѿраѿи, доисѿа* и сл.,

али: *моји, мојима, ѿвоји* (према мој и сл.), *завоји, кројиѿи, ројиѿи се* (према завој, крој, рој), *сојино* (брашно, према соја), *ѿројиѿираѿи* (уп. пројектовати);

Напомена: Иако имамо *херој* (хероја-хероју, хероји-хероја-херојима), *херојсѿво* и сл., у складу са нормом су ликови (преузети као готови модели) — *хероизам, хероизоваѿи, хероика, хероина* ('јунакиња'), *хероичан*.

(4) **у-и:** *руина, бедуин, флуид, конѿструисаѿи, обуимаѿи* (несвр., према свр. обужмити 'обухватити'), *кануи, ѿабуи* (мн. од кану, табу); *уиѿран, уисѿину, ѿолуисѿина* итд.,

али: *ѿуји, олуји* (према гуја и сл.), *бујица* (од основе буј-), *бруји, зуји, Вујица* и сл.

г. Између два *и (и-и)* по правилу се пише *ј*;

(1) када је *ј* део основе (односно када се ген. јд. испред наставка за облик завршава на *-иј*):

Илији, судији, куѿији (у дат. и лок.), *жирији, менији, сѿудији* (од студиј и студио) у ном. мн., *жиријима, менијима, сѿудијима* у дат., инстр. и лок. мн., затим у дем. типа *куѿијица, ракијица* и у облицима придева *Маријин, судијин* и сл. — али до сажимања долази по правилу у презименима типа *Илић, Панѿелић, Терзић* (од *Илијић* и сл.) и у изведеницама као *комѿиница, сѿахиница, судиница* (од *комѿијиница* и сл.);

(2) у компаративу придева (у ном. м. рода јд. и мн.): *веселији, милији, кроѿкији* и сл., у облицима заменица *чији, ничији, свачији* и у наставку присвојних придева — *овчији, врајчији, ѿуѿчији*. (Нормативисти дају предност овом наставку када се основа завршава сугласничком групом; у осталим случајевима пак препоручују наставак *-ји: божји, дечји, вуѿји, козји* итд.)

Напомена: Не умеће се *ј* у *ѿиѿиѿи* ('припадници једне од већих верских групација у исламу'), *ѿиѿиѿски, ѿиѿиѿизам*.

д. Са завршетком *-еја* прилагођене су стране речи као: *идеја, еѿојеја, орхидеја, ѿурнеја, Гвинеја, Кореја, Медеја* и сл., што није доследно спроведено, па имамо — *Геа, Реа, Андреа, Леа* (ж. имена).

У осталим случајевима, изузимајући према грчкој графичкој преузето *ѿлејада, Плејаде* (сазвежђе), између *е-а* се не умеће *ј*: *идеалан, реалан, сеанса*, ген. *бифеа, дефилеа, клиѿеа*; тако се пишу и домаће речи *ѿеак* и *ѿеачиѿи се*.

Напомена: У стандард спада *рејон* и *рејонизација*; *рајон, рајонизација* је застарело, а у норму не спада ни *реон*.

ђ. Глас *ј* из основе чува се (и пише):

(1) у придевским облицима на *-ски*: *историјски*, *армијски*, *хемијски*, *шумадијски*, *медијски*, *студијски* (према *студиј* и *студио*, са заједничким ген. *студија*) итд., али *далматински* (према *Далматинац*).

(2) у житељским (женским) именима типа *Азијка*, *Индијка*, *Кенијка*, *Ниџлијка* (други творбени тип је *миражџика*, *йрводаџика*, што показује краткоћа и у творбеном суфиксу) и

(3) у изведеницама на *-сѣво*: *сѣокојсѣво*, *ѣројсѣво*, *херојсѣво* и сл.

е. Редовно се пише *ј* у императиву глагола који се у презенту завршавају на *-ијем*: *ѣиј*, *ѣијмо*, *ѣијѣ*, *налиј*, *убиј*, *бриј*, *џиј*; *ѣриј*, *ѣријмо*, *ѣријѣ*, *насмј се* (ијек.; у ек. *ѣреј*, *ѣрејмо*, *насмеј се* итд.).

ж. Иза *љ*, *њ*, *ћ*, *ђ* не може стајати *ј*: *сољу*, *Подриње*, *Поуње*, *ноћу* (не „ноћју”), *ѣлаћу*, *цећу* и ијек. *џијећу*, *Банѣ* (не „Бјанг”) итд.

Изузеци су *ѣуномоћје* (поред *ѣуномоћ*), из анат. *миџићје*, стил. обележено *свемоћје* и заст. *окућје*.

з. Вербализоване скраћенице се понашају као пуне речи: *Ција* (према ЦИА), *Ције*, *Цији*, *Цијом*, *Бија-Бије* итд. (према БИА), *Фијатѣ* (према ФИАТ) итд. Уп. и: *са Би-Би-Сија*, *на Би-Би-Сију*.

и. У писању личних имена треба се придржавати изложених општих правила, разликујући при томе случајеве када је *ј* део основе или творбеног форманта од оних када се *ј* могло развити као позициони (прелазни) глас:

Мијо, *Цвијо*, *Пеја* и *Пејо*, *Мијов*, *Цвијов* и *Мијин*, *Цвијин*, *Грујин* (према *Груја* и *Грујо*), *Вујица*, *Војин*, *Кајица* итд.,

— али од старе основе *Мил-*: *Миодраѣ*, *Миомир*, *Миомирка* и сл.

Напомена: За презимена норма има само карактер препоруке, будући да се она по правилу пишу у облику који је наслеђен: *Пејин* и *Пеин*, *Мијановић*, *Мијовић*, *Сѣијовић*, *Сѣошљковић* и *Сѣојљковић* и сл.

Једначење сугласника ѣо звучности

19. Кад се у једној речи нађу два сугласника неједнака по звучности, онда се први једначи према другом и то се при писању по правилу показује (*срб-ски* > *срѣски*, *уч-беник* > *уџ-беник* и сл., али — *ѣпредседник*). Једначење пак које се врши на граници двеју речи у оквиру обједињених изговорних целина не показује се у писаном виду језика (*изаџли из куће*, а не „*ис куће*”).

Једначење сугласника по звучности врши се у оквиру парова:

Звучни	б	г	д	ђ	ж	з	џ	—	—	—
Безвучни	п	к	т	ћ	ш	с	ч	ф	х	ц

Једначе се међутим сугласници *с*, *з*, *ш* и *ж*, осим у случајевима кад би њихове замене повукле замену и других сугласника:

Глазгов, Дрезден, Визбаден, Инзбрук, Стразбур (према фр.), *Хабзбурџ, Јоханезбурџ, Регензбурџ, Казба, Ружди, Мерецковски, Скаскин, Рицков*, буг. *Расцветишиков* итд., али: *Пошдам, Пишбурџ* (не „Подздам”, „Пидзбург”).

Из словенских језика (срп. језику сродним по структури) треба једначити и друге сугласничке групе:

Голуйков, Безборойко, Гуйкин, Пошпорожје, Прејкавказје, укр. *Буйка*, чеш. *Хромашка, Лойковице*, словачко *Дуйчек* и сл.

Напомена: Одступа се од претходног правила ако је име ушло у нашу культуру у другом облику или ако би и после извршеног једначења остала сугл. група страна српском језику, као нпр.: *Мусорџски, Рјажски, Гудцов, Дјадченко* (једначењем би настале сугл. групе *-ск-*, *-шк-*, *-шч-*, *-шч-*).

г. Једначење (у писању) понекад изостаје и у нашим властитим именима да би се или избегло удаљавање од основне речи или да би се (код презимена на пример) поштовала традиција:

Подхум, Подхраслови, Подшекелија, Арадац-Арада, Градац-Градаца, Брџудац-Брџудаца, Забрдац-Забрдаца; и с једначењем и без њега јављају се презимена, која немају карактер дублета, као *Вуџдраговић — Вукдраговић, Дайчевић — Дабчевић, Качић — Кадчић* (уп. т. 266).

Једначење сугласника по месту и начину артикулације

21. Струјни зубни сугласници *с* и *з* испред предњонепчаних сугл. *ћ*, *ђ*, *ч*, *џ*, *љ*, *њ*, *ш* и *ж* мењају се у *ш*, *ж*. Промена је често удружена с претходно извршеним једначењем сугласника по звучности или јотовањем *а*, после једначења, и са испадањем сугласника.

Обрасци примене:

с-ћ з-ћ	→шћ:	шћућурити се (с+ћућурити се), лишће, радошћу (стј→сћ→шћ); рашћушкати (зћ→сћ→шћ)
с-ч з-ч	→шч:	пашче (пас+че), шчепати (с+чепати); ишчупати (из+чупати), обрашчић (образ+чић), бешчасни (без+часни) (зч→сч→шч)
з-ђ	→жђ:	ижђикати (из+ђикати), грожђе (зј→зђ→жђ)
з-ц	→жи:	ижцилитати се (из+цилитати), ижцикљати (из+цикљати)
с-љ	→шљ:	сношљив (снос+љив, према носити), мишљу (мисл+ју)
с-њ	→шњ:	ношња (нос+ња, према носити), плешњу (плесн+ју)
з-љ	→жљ:	сналажљив (сналаз+љив, према сналазити се)
з-њ	→жњ:	вожња (воз+ња, према возити)
з-ш	→ш:	бешуман (без+шуман — зш→сш→шш→ш), бешавни
з-ж	→ж:	беживотан (без+животан — зж→жж→ж), бежични

Напомена 1: Једначење сугласника *с* и *з* испред *љ* и *њ* врши се само испред наставака за творбу (као *сношљив*) или у промени речи (нпр. инстр. *мишљу*); међутим, изостаје на саставу сложених речи, те треба писати (и изговарати): *сљубити*, *сљуштити*, *разљубити*, *изљубити*, *изњихати*.

Напомена 2: Једначење изостаје и испред *љ* и *њ* насталих јекавским јотовањем (после замене старог кратког јат): *сљедовати*, *сљедећи*, *јосљедица*, *изњедрити*, *сњежни* и сл. (а не *шљедовати*, *ишњедрити*, *шњежни* итд.).

Напомена 3: Слична претходној је и промена гласова *х* и *џ* (одн. *к*) испред *ч* у *ш*: *орашчић* (ораш+чић), *шрбушчић*, *вршчић*, *кожушчић* (кожух+чић), *брешчић* и у ек. и у ијек. Уп. и дем. другог творбеног типа: *шрбушић*, *кожушић*, *брежић*; *орашак*, *вршак*.

22. Сугласници *н* и *м* изговорно се слабо разликују испред двоснених сугласника *б* и *џ*. Испред наставака за творбу који почињу сугл. *б* и *џ* промена *н* у *м* се и у писању показује:

зелембаћ (зелен+баћ), *сшамбени*, *шрхрамбени*, *одбрамбени*, *шумбаши*.

Промена, међутим, изостаје на споју сложеница (због свести о самосталном значењу и облику саставница):

сшранишница, *једанш*, *црвениш*, *ванбрачни*, *ваншарнички*, *воденбуа*.

Напомена 1: Речници по правилу дају паралелно (као дублет) *цршураси* и *цршураси*, због нејасног статуса саставнице *-шураси*. Нема оправдања за задржавање дублета у стандардном језику и опредељење за облик *цршураси* је разумљиво.

Напомена 2: У позајмљеницама пишемо (и изговарамо) *м* испред *б* и *џ* када га преузимамо из изворног језика: *амбиција*, *амшала*, *амшлшуда*, *амшшација*, *имшерија*, *имшерфекаш*, *имшлементшација*, *имшресија*, *имшорш*, *имшлицштно*, *имшулс* (-иван итд.), *имшшшација*, *симбол*, *симшозијум* (уп. и *симфонија*), *симшлификација*, *Ишшанбул* (заст. одн. ист. *Сшамбол* и мање обично *Сшамбул*) = *Царишрад* (трад. назив у српском; уп. Беч, Рим, Будимпешта, Петроград), и сл., али *иншш* (енгл. input 'подаци који се уносе у рачунар'), *Ниршберг*, *Каншера*.

Усталило се (и једино је исправно) *бомбон(а)*, с променом *нб* у *мб*.

Разједначавања сушласника

23. На гласовни склоп речи утичу и разједначавања која се врше или у сугласничким групама или међу слоговима. Неке од тих промена прихвата и норма.

а. Разједначавањем групе *шн* у *срешни*, *срешно*, *срешник*, *срешница* добијени су облици *срешни*, *срешно* и сл. а промена је пренесена и у *срешан*. Мада норма признаје дублетизам *срешан* и *срешан*, *срешни* и *срешни* — предност треба давати облицима са *ш*.

Напомена: У норму не спада *срешњи* и сл.

б. Према екавском *лењ* у ијекавском имамо *лијен* као резултат разједначавања, док је према *лејњи* ијек. *лејњи* и обичније *лејни*.

в. У норму спадају облици са *-њс-*: *дејњишки*, *дејњиштво* (ек.), ијек. *дјејњишки*, *дјејњиштво*.

г. У складу са нормом су облици глаг. именица на *-љење* изведени од гл. VI врсте (типа *молићи-молим*, *мољен* и *волећи/вољећи-волим*, *вољен*), као:

дељење (ек.) и *диљење* (ијек.), *одељење* (ек.) и *одљење* (ијек.), *зайалење*, *вољење*, *мољење*, *осветљење* (ек.) и *освејљење* (ијек.), *исцељење* (ек.) и *исцељење* (ијек.) итд.,

али не они на *-лење*, који су настали међусловном дисимилацијом (удела има вероватно и угледање на глаг. основу па су огрешења о норму честа), типа:

зайалење, *оболење*, *оделење* (ек.) и *одлење* (ијек.), *осветлење* (ек.) и *освејлење* (ијек.), *делење* (ек.) и *дијелење* (ијек.), *ојределење* (ек.), *ојредјељење* (ијек.), *исцелење* (ек.) и *исцељење* (ијек.) и сл.

Напомена 1: Норма је прихватила два одступања, као двојства: (а) због нагомилане палаталности *зайослење* поред (ређег) *зайошљење* (према заплити, -им; тако и *зайослен*, *зайосленост*, уз врло ретко *зайошљен*, *зайошљеност*), (б) *мњење* (и у ек. и у ијек. — регуларно према мнети/мнети-мним) и ек. *мнење* (с разједначавањем) и ијек. *мнијење* (необично, према ијек. *мњети-мним*).

Напомена 2: Од претходног треба разликовати ек. *поколење* и ијек. *поколење*, што нису глаголске именице као у горњим примерима, него изведенице од *колени/кољено*.

Упрошћавање сугласничких зруја

24. У сугласничким групама, наслеђеним или насталим разним гласовним променама (у основи речи и још чешће у њиховој промени и творби), долази до њиховог упрошћавања испадањем, односно довођења у склад с правилима распореда гласова у српском језику. У дијалектима и разговорном језику тих промена је више него што норма признаје; уз то, ни наша перцепција није увек поуздана. Зато су потребна прецизнија правила.

25. — а. Два иста или слична сугласника (парњаци) своде се по правилу на један (промени често претходи једначење сугласника): *безазоран* (од без+засоран), *безуб* (без+зуб), *одвојити* (од+двојити), *одужити* (од+дужити), *руски* (рус+ски), *врбаски* (врбас+ски); *бесидан* (бесстидан ← без+стидан), *француски* (фран-

цуз+ски), *беживоџан* (бежживотан ← без+животан), *ражало-сџиџи* (раз+жалостити), *џедесет* (педесет ← пет+десет), *џоџуриџи* (поттурити ← под+турити), *џеџаџи* (ишшетати ← ишшетати ← из+шетати), *џездесет* (шезддесет ← шезддесет ← шезддесет) итд.

Напомена: Неупрошћавањем групе *сџ* у *усџеџаџи се* (< уз+шетати се) у значењу 'уходити се тамо-амо' (уп. и арх.: ако усџетам = ако будем шетао) чува се разлика од *џеџаџи се* 'ући шетајући се'.

б. Од претходног правила изузимају се две групе примера:

(1) облици суперлатива придева и прилога који почињу гласом *ј*: *најјачи*, *најјаснији*, *најједносџавнији*, *најјужнији*, *најјасније* и сл. и

(2) сложенице (углавном из новијег лексичког слоја) које на споју саставница удвајају исте или сродне сугласнике (парњаке) чијим би се свођењем на један глас замаглило значење:

џоддијалекаџи, *џреддржавни*, *наддржавни*, *ваннасџавни*, *џроџив-вредносџ*, *нуззарада*, *нусџеџијалносџ*, *џрансибирски*, *сџеџреви-зија*, *џридесетџроџодиџњица*, *џридесетџроџка*; *џодџачка*, *над-џрчаџи*, *џредџурски*, *џредџакмичење*, *џосџдиџломски* и сл.

в. Не упрошћава се удвојена сугл. група *сџ* у *џесџсџо*, *џесџ-сџоџи*, *џесџсџоџодиџњи* и сл. (упрошћено *џесџоџодиџњи* променило би смисао — онај који има 6 година).

26. — а. Сугласници *џ* и *д* губе се испред сливених сугл. *ц*, *ч*, *ћ*, *џ* и *џ* (зато што ови гласови у првом свом делу садрже елементе гласова *џ* и *д*):

џубиџи (од губитџи), *џузеџи*, *џаџаџи*, *Оџи* (од Отџи, цркв. празник), *џалиџи*, *наџиџи*, *џодлиџи*, *домороџи*, *џреџи* (мн. од зали-стак, напитаџ, подлиџаџ, домороџаџ, предаџ); *џрџа* (а не кр-стџа), *двоџоџа* (не двоџоџа), *џроџаџа* (од проџаџаџ); *оџе* (од оџе); *знаџу* (знат+џу); *џлаџиџемо* (платит+џемо); *џурмуџија* (џур-мут+џија), *џаџолеџија* (џаџолеџ+џија) итд.

б. Од претходног правила изузимају се сугл. групе на споју сло-женица (не рачунајући поменуте облике простог футура) чијим би упрошћавањем значење било нејасно или чак друкчије. Међутим, једначење по звучности се врши. Уп. нпр.:

оџџеџиџи (ек.) и *оџџијеџиџи* (ијек.), *џоџџиниџи* ('покорити', али *џоџиниџи* 'учинити'), *оџџеџиџи* ('скинути односно извући чеп'), према *оџеџиџи* (нагазити), *џоџџениџи* (ек.), *џоџџијеџиџи* (ијек.), *оџџуџнуџи*, *џодџаџон*, *џодџараџи* итд. (За разлику у значењу, повезану с изостајањем испадања сугл., уп. и *џодџиџаџи* према *џоџиџаџи*.)

Из сличних разлога (да не би дошло до удаљавања од основне речи), упрошћавање (али и једначење по звучности) изостаје у пи-

сању понеког властитог имена: *Арадац-Арадца, Брџудац-Брџудца, Забрдац-Забрדца* (презиме), *Градац-Градца* (регуларном променом облици у косим падежима би се изједначили с називом аустр. града: *Грац-Граца*). Презимена се, уз то, у одређеном виду наслеђују (ређе и недоследније се усклађују са важећом правописном нормом), а начин писања може бити основа разликовања, па није нпр. исто *Кадчић* и *Качић*; уп и *Дабчевић* према *Дайчевић*.

Напомена: Старо општештокавско *џко* замењено је у српском језику упрошћеним *ко* (тако и: *неко, нико* и сл.), али је група сачувана у речи *ниџков*.

в. Сугласници *џ* и *д* губе се (мада недоследно) испред сугласничких група (двочланих или трочланих) које понављају глас *џ* (као други у скупини):

(1) испред наставка *-сџво*: *џрисусџво, одсусџво* (уп. присутан, одсутан), али — *брајсџво, богајсџво, судсџво*;

(2) испред *-џџина*: *немаџџина* (уп. немати), *џосџоџџина* (основа господ-);

(3) на споју сложенице: *џоџџајалица, џоџџајали се* (подштапати се), али — *будџџо, кадџџо* и признати дублет *раџџа* и *радџџа*.

г) Упрошћавају се сугласничке групе, такође испадањем *џ* и (ређе) *д*, уз доста ретке изузетке (не рачунајући новију и углавном страну лексику), када се ови нађу иза струјних сугл. *с, з, џ* и *ж* а испред праскавих сугласника и неких сонаната:

(1) *сџ* и *џџ*: од именица на *-сџац* и *-џџац* у косим падежима једн. и у множини, уп. нпр. *крсџац-крсца, џроџџац-џроџца, мн. џроџци* и сл. (објашњење в. под **а**);

(2) *сџк* и *зџк*: до упрошћавања долази у дем. *коска* и *лиска* (од костка, листка), али група остаје неизмењена у личном имену *Расџко* и новијој речи из руског *чисџка*, као и у речима (такође новијим и страног порекла) у значењу занимања, статуса или полит. опредељења ж. особе, обликованих наставком *-киња*: *џимназисџкиња* (обичније је *џимназијалка*), *модисџкиња, џијанисџкиња, џелефонисџкиња, нацисџкиња, џерорисџкиња* итд.

Од именица које се завршавају на *-сџак* норма не препоручује упрошћавање само од речи *најрсџак* (*најрсџак-најрсџка, најрсџац-најрсџака*), па имамо: *лисџак-лиска, залисџак-залиска, џодлисџак-џодлиска* итд.

За промену *зџк* у *ск* (удружену с једн. по звуч.) уп. *џроздак-џроска-џроску* итд.

(3) *сџб*: *џозба* (од гостба) и *џазбина* (од тастбина), уз напомену да промену прати једн. по звучности.

(4) *сџн* и *џџн*: *часџан-часна, часни* (*часноџ, часних* и сл.), *масџан-масна, џосџан-џосна, радосџан-радосна, сџрасџан-сџрасна; врсџан-врсна, врсни* (и у значењу 'који се посебно истиче, изузетан' и

‘који се односи на врсту или који јој припада’), *йозориштни*, *боравиштни*, *складиштни* итд. (Изван норме су облици типа *часан*, *масан*, *болесан* и сл.)

Од упрошћене придевске основе изводе се речи као: *болесник*, *весник*, *часник*, *радосник*, *милосник*, *складишнина* итд.; уп. и *лиснајћ*.

У новијим позајмљеницама сугл. група *сѣн* остаје непромењена: *азбесѣтни*, *аорисѣтни*, *карсѣтни*, *касѣтни* (: каста), *йројшесѣтни*, *конѣрасѣтни* итд. Једино за придев *робусѣтни* и прилог *робусѣтно* може се дозволити и писање *робусни*, *робусно*, будући да они нису, као остали придеви, изведени из именице са *сѣн* у основи.

Чува се *сѣн* и у домаћем *йрсѣтни* (према *йрсѣт*) да не би дошло до мешања са *йрсни* (према *йрса*). У складу са нормом је *чудовишѣтан-чудовишѣна* (не *чудовишѣан*).

Напомена: Једино је исправно (не)зависан у зн. ‘(не)самосталан’, јер се ослања на *зависѣти*, а не на *зависѣт*. Међутим, признаје се двојство *йрисѣтрасѣтан* (-сна), *нейрисѣтрасѣтан* (-сна) и *йрисѣтрасан* (-сна), *нейрисѣтрасан* (-сна), пошто је изгубљена свест о вези са *сѣтрасѣт*.

(5) *сѣл*, *сѣљ* и *сѣм*: судбина ових сугл. група није нормативно спорна — према *расѣтао* и *расѣти* имамо *расла*, *расло* и *расли* (не „растла” и сл.), а према *болесѣт* — *болесѣљив* (не „болестљив”).

Напомена: Недоумицу понекад изазива распоред творбених суфикса придева типа *йойусѣљив* према двојству *дойусѣтив* и *дойусѣљив*, што се решава нормативним граматикама и речницима стандардног језика (више примера даје се у речнику уз овај правопис).

Пореклом је повезано *усмен*, *усмено* са *усѣта* (наравно није реално *усѣтмен*). Међутим, група се чува у позајмљеницама *асѣма*, *асѣматѣичар* и сл.

(6) *здн/здњ* и *ждн*: група *здн* остаје неупрошћена у *одмаздни* (према *одмазда*), потом у *једнообразни*, *двообразни* (нпр. плуг); према последњем је изведено *двообразњак* (с неупрошћеном групом *здњ*). Нормативисти дају предност облицима *жлездани* (ек.), *жѣздани* (ијек.), али нема разлога да се сматрају супстандардним *жлездни* (ек.) и *жлиѣздни* (ијек.). Упрошћавање испадањем *д* имамо у речима *йразан* и *йразник* (стара основа је *йраздн-*) и у поетском и арх. *ѣрозни* (*ѣрозне сузе* и *ѣрозни виногради* — према *ѣрозд*).

Иако несистемско, у складу са нормом је *нужан*, као и *нужан*, *нужно*, *нужносѣт* и сл. (*нуждан* је обично само као регионално у зн. ‘бити у потреби за нечим’).

(7) Не упрошћавају се сугл. групе *фѣн* и *хѣн* у страним речима типа *нафѣтни*, *шахѣтни* (: шахт).

27. У наставцима *-ски* и *-сѣво* глас *с* се често губи ако му претходе сугл. *ћ*, *ч*, *ш* и *ж* (у неким случајевима упрошћавању претходе друге гласовне промене):

а. *ћ, ч, џ, ж* + *-ски*: *младићки* (од *младић+ски*), *бихаћки*, *никшићки*, *йећки*, *васојевићки*; *јуначки* (*јунач+ски*), *ђачки*, *субојички*, *именички*; *нишки* (*ниш+ски*), *влашки*, *варошки*, *лупешки* (*лупеж+ски*), *вишешки* (*вitez → витеж → витеш испред -ски*) и сл.

Остаје неизмењено *-ћство*: *могућство*, *йокућство*, *йрешмућство* итд.

б. *ч, џ, ж* + *-ство* (> *-штво*): *јунаштво* (од *јунач+ство*), *разбојништво*, *становништво*; *зеленаштво* (*зеленаш+ство*), *сиромаштво*; *лупештво* (*лупеж+ство*), *друштво* (*друг → друж → друш- испред -ство*).

28. Недоумицу понекад изазива избор придевских наставака од прилагођених страних имена. Правила углавном следе обрасце домаћих имена и могу се свести на следеће:

а. *-шки* имају придеви од имена која се завршавају на *џ* или *к* којем претходи сугласник: *йекиншки* (: Пекинг), *санкџийетербуршки* (: Санкт Петербург), *њујоршки* (: Њујорк), *хелсиншки* (: Хелсинки и сл.; уп.: *сврљински* (: Сврљиг), *йашки* (: Пар), *струги* (према Струга и Струг), *йожешки* (: Пожега), *йрашки* (: Праг);

б. *-чки* имају придеви од имена која се завршавају на *к* којем претходи вокал: *бангкочки* (од Бангкок), *астечки* (: Астек), *квебечки* (: Квебек) и сл.; уп.: *тимочки* (: Тимок), *бајмочки* (: Бајмок), *сурдучки* (: Сурдук);

в. *-ски* имају придеви од имена која се завршавају на *н, р, с* и *з*: *бруклински* (од Бруклин), *гетингенски* (: Гетинген), *шербурски* (: Шербур), *туниски* (: Тунис), *кавказски* (: Кавказ), *тексаски* (према Тексас; *тексаски* је изведено према житељском имену *Тексасанин*), *париски* (: Париз); *врбаски* од Врбас (житељско име *Врбасанин* и презиме *Врбаски*), али *вишки* од Вис.

Друже сугласничке йромене и норма

29. У прошлости многи сугласници и неке сугласничке групе у одређеним позицијама били су подложни променама, што се нпр. види и најповршнијим упоређивањем различитих облика истих или сродних речи. Уп. нпр.:

вук — вуче (вок.), мн. *вуци* и *вукови*, *вучица*, *кнез — кнеже*, *кнежиња*, *дух —* (вок.) *душе*, мн. *дуси* и *духови*, *душа*, *душник*, *рука — руци*, *ручица*, *ручка*, *мајка — мајци*, *мајчин*, *рећи — рекох*, имп. *реци*, *речен*, *махайти — машем*, (они) *машу*, *јак — јачи*, *йиш — йиши*, *драг — дражи*, *сйрог — сйрожи*, *врайишти — враћен*, *возишти — возен*, *молишти — мољен*, *куйишти — куйљен*, *йустийшти — йуштен*, *восак — вошћани*, *Горазд — Горажде*, *мозак — мездани* итд.

Део сличних промена је релативно новији, као нпр.: *йричвршћен*, *умашћен*, *осйрашћен*, *очишћен*, *лишће*, *снойље*, *наћи* — *наћох* и сл. (уп. идем, идох), ијек. *љейоша*, *њега* и сл. Резултат тих промена су многи нови гласови (*ћ*, *ђ*, *џ*, *џ*, *џ*, *ж*, *љ*, *њ*).

Овим питањима бави се граматика, више историјска него нормативна (али наравно не на исти начин). Са становишта (правописне) норме занимљиви су само случајеви у којима око избора ликова може бити колебања.

30. Однос *к/џ*, *џ*, *х* према *ч*, *ж*, *ш*. — Колебања се најчешће јављају у присвојним придевима на *-ин* и у деминутивима и хипокористичним образовањима на *-ица*, ретко на *-ић*.

а. Од именица на *-ка*, *-џа*, *-ха* присвојни придеви по правилу имају завршетак *-кин*, *-џин*, *-хин*:

(*к*)*ћеркин*, *свасџиџин*, *брђанкин*, *џрађанкин*, *Зоркин*, *Радојкин*, *Лукин* (али из трад. лексике — *Лучиндан*); *служин*, *Драђин*, *ађин*; *снахин*, *Михин* итд.

Изузеци су: *владичин* (: *владика*), *д(ј)евојчин*, *мајчин*; *мајкин* ('бакин' — има и друкчији акценат).

б. Од именица на *-ица*, изузимајући оне које пред тим суфиксом имају *ч*, присвојни придев се завршава на *-ичин*:

краљичин, *царичин*, *куваричин*, *издајичин*, *Новичин*, *Грујичин*, *Анкичин*, *Владичин* (: *Владица*), *Душичин*, *Маричин*, *Миличин*, *Перичин*, *Ружичин*, *Койривичин* (: *Копривица*), *Кошћуничин* (: *Коштуница*) итд.,

али (да би се избегло удвајање слога *чи*):

д(ј)евојчицин, *сйремачицин*, *йродавачицин*, *й(ј)евачицин*, *Анчицин*, *Дубравчицин* и сл.,

уз напомену да се 'неприродни' фонетски склопови (и са *-чицин* и са *-чичин*) избегавају (спонтано) употребом генитивних и других конструкција.

Међутим, остаје *џ* у двосложним хипокористицима типа: *маџин*, *Миџин*, *Јуџин*, *Јоџин* и сл.

в. Редовно се замењује *џ* из основе гласом *ч* у деминутивима на *-ица* и *-ић*:

бочица (према *боџа*), *кочица*, *йџичица*, *д(ј)ечица*; *зечић*, *јунчић*, *в(ј)енчић* итд.

г. Испред дем. и хип. суфикса *-ица* и *-ић* сугласници *к*, *џ* и *х* имају неуједначену судбину. По традиционалном обрасцу најчешће се замењују гласовима *ч*, *ж*, *ш*:

ручица, *сличица*, *ножица*, *књижица*, *снажица*, *мужица*; *рачић*, *рожић*, *йрбушић*.

Међутим, често остаје неизмењено *-кица*, а понекад и *-џица*, *-кић*:

(1) Остаје неизмењено *к* испред *-ица* када се основа речи завршава сугл. групама *ћк, цк, чк*, уз ретке изузетке и *ѿк*: *воћкица, коцкица, ѿачкица, закачкица, ѿријов(иј)еѿкица* (и *ѿријов(иј)ечица*); не мења се ни *зѧ* у *мазѧица, ѿезѧица* нити *чк* у *ѿочкић*.

(2) Промена изостаје по правилу у хипокористичима: *секица, бакица, чикица* (*чичица* је од *чича*), *рукица, ноѧица* (али дем. — *ручица, ножица*), *ѧускица* (дем. је *ѧушчица*); *мајкица* у значењу 'бакица'.

(3) Још чешће изостаје промена у личним именима и надимцима (тачније тепањима): *Милкица, Олѧица, Јелкица, Ђокица, Микица, Вукица, Бранкић, Драѧић* итд., али уз двојства (која понекад нису без разликовне улоге) — *Вукић* и *Вучић, Анкица* и *Анчица, Дубравкица* и *Дубравчица* и сл.

(4) Промене потом изостају код краћих речи (и домаћих и страних), посебно ако изведенице немају дем. значење или ако би се гласовном променом реч удаљила од основе: *бенкица, маркица, коскица, кукица, сѿрехица, черѧица* итд.

31. Однос *к, ѧ, х* према *ц, з, с*. — Однос је резултат две млађе прасловенске палатализације, које се називају и сибиларизација. Остаци ових појава данас се испољавају у четири категорије: **а)** у мн. именица м. рода (*јунаци, јунацима*), **б)** у дат. и лок. јд. именица на *-а* (*руци, књизи, сврси*), **в)** у императивима типа *ѿеци, сѿризи, врсци* и **г)** у имперфектима типа *ѿецијах, сѿризијах, врсцијах*.

а. Промена се најдоследније врши, уз сасвим ретке изузетке, у мн. именица м. рода пред наставачким *-и*:

ђаци, ѧацима, цврчци, задаци, задацима, ѿренуци, ѿреци (од предак), *ѿодвизи, ѿреб(ј)ези, Власи, Чеси* итд., али — *Баски, Баскима* (према Баск), *Сики, Сикима* (према Сик), *Пелазѧи, Пелазѧима* (од Пелазг).

б. У дат. и лок. јд. именица које се завршавају на *-а* честа су одступања која се показују у изостајању промене или у двојствима:

(1) Правилно је само: *руци, р(иј)еци, ѿрци, збрци, (хала)буци, муци, свасѿици, унуци, хуци, ѿрејреци, ѿрејирци, дасци, љусци, сѿици, ваѿци, дрѿци, кокоѿци, круѿци, љуљаѿци, ѿуѿци, ѿројци, чеѿворци, нози, слоци, сѿреци, брици, неци* ијек. *њеци, влаци, ѿуци, сврси* итд.;

(2) Обична су двојства у примерима као: *кђерки* и *кђерци, слуѧи* и *слуци, снахи* и (ређе) *снаси, двиски* и *двисци, ејохи* и *ејоси, маски* и *масци, фресци* и *фрески, хуморесци* и *хуморески, арабесци* и *арабески*;

(3) Изостаје промена кад се основа завршава сугл. групама *цк, чк, ћк, зѧ, сх* и, по правилу, *ѿк*:

цк коцки, ѿацки, рецки, Миљацки;

чк зврчки, значки, квочки, кучки, мачки, ѿречки, ручки, ѿачки;

ћк воћки, мућки, ѿраћки, срећки;

зг мазѧи, мрезѧи, розѧи, ѿезѧи;

сх Пасхи;

тк *алатки, џајки, џуџујки, лујки, мојки, њајки, рещејки, сјлејки, сјојки, шеејки, фојки, честиијки, чејки* и сл.,

али:

бици и *бијки, заџонејки* и *заџонеци, њријов(и)ејки* и *њријов(и)еци, честиијки* и *честиици*;

(4) Правило је да изостаје промена у личним именима, хипокористичима и презименима, (женским) етницима и житељским именима: *Бранки, Вуки, Драџи, Заџи, Мехи, Луки* (али: *Јеванђеље њо Луци*, према Вуковом преводу Новог завета), *Андромахи, Лорки; Банаћанки, Босанки, Бокељки, Ваљевки* итд.;

Напомена: Од претходног правила не одступа се ни када се ради о пренесеним значењима: *ваљевка-ваљевки, шайчанка-шайчанки, маџарка-маџарки* (сорте воћа, поврћа, жита), *врањанка-врањанки* (народно коло) и сл.

(5) Претходној категорији блиски су хип. типа *баки, зеки, коки, секи, чики* и именице које значе женска лица — *брћанки, џраћанки, сељанки, њлавојки, црнки, њрофесорки, комџинки* и сл.;

(6) Због прозирне везе с општим именицама правилно је само *Ријеци, Паланци, Бањалуци* (и *Бањој Луци*), али — *Боки, Војки, Креки, Крки; Градиџки* и *Градиџци*;

Напомена: Било би пожељно (и од корисника, верујемо, поздрављено) да нормативна граматика и правопис сагласно сведу број двојстава, понеко и тројство (посебно из претходне тачке), па да се нпр. више не задржавају двојства попут *Лици* и *Лици, Пожеџи* и *Пожеџи, Руменки* и *Руменци, Салајки* и *Салајци, Раџки* и *Раџкој* у зн. град *Рашка* (повлачи се у приручницима чак и *Раџци!*) итд. Можда би се могла искључити и двојства попут *масци* и *маски, фресци* и *фрески* у корист прво наведених. (Искусство нас, нажалост, учи да је понајвише оних који желе да се пресече, али да буде — по њиховоме!)

(7) Осим у ретким случајевима (нпр.: *Африци, Америци, Ајици, Корзици, Аљасци*), географска имена страног порекла по правилу немају алтернације: *Меки, Мајорки, Оки, Казабланки, Небраски, Волџи, Кајтанџи, Малаџи, Риџи* и сл.;

(8) Промена често изостаје и у случајевима када би се замена доживела као удаљавање од основног лика речи, посебно ако је реч о страним или на изванредан начин књишким речима, али и сасвим обичним (зато се понекад опредељујемо према личном „осећању за правилност” или уз помоћ речника и приручника). Уп. нпр.:

џуски, куки, чуки (‘брежуљак’), *куџи, ровки, ћурки, сјрехи, јухи; аџи, алџи, доџи, дроџи, жоџи, лиџи, каџиџи, кечиџи, колеџи, омеџи, синаџоџи, шајџи, сфинџи, деки, клики, марки, фоки, џминки, ајо-шекарки, њсихи, чохи, синеџдохи* итд., али — *банци, бараџи, барџи, кавџи, шехџици, физиџи, библиоџеџи* итд.

в. Код глагола се укрштају облици старије и млађе палатализације. Као оријентација могу да послуже обрасци:

вући:	вучем	вуку	вуци	вуцијах (вучах)
стрићи:	стрижем	стригу	стризи	стризијах (-жах)
врћи:	вршем	врху	врси	врсијах (вршах)

али:

плакати:	плачем	плачу	плачи	плаках
засукати:	засучем	засучу	засучи	
стругати:	стружем	стружу	стружи	стругах
јахати:	јашем	јашу	јаши	јахах

Поред *врћи* правилно је и у ек. *врећи* а у ијек. *вријећи*. (Нису, међутим, у складу с нормом облици *вршу*, *вршићи*, као ни *јашим*, *засучи* и сл.)

32. Односи група *шћ*, *жд* и других сугласника и сугласничких група

а. Релативно новије ширење група *шћ* и *жћ* уместо старијих *шћ* и *жд* у различитим облицима изведеним од глагола на *-стићи* и *-здити* условило је честа укрштања, која се у начелу могу видети из илустрације:

- (1) *йушћен* *дойушћење* *йушћаћи* *кршћаваћи* —
чащћен *чащћење* — *чащћаваћи* *йремошћиваћи*
- (2) *јездити* *јежђах* *јежђење*
браздити *бражђах* *бражђењен*, *бражђење*

Практичну примену ових наговештених преовлађујућих употребних образаца показује избор глагола (према азб. реду основа без префикса):

- обрстићи*, *обрщћен*, *брщћење*;
овлаштићи, *овлащћен* (овлаштен), *овлашћење* (овлаштење), *овлашћиваћи*;
обав(и)естити, *обав(и)ещиен*, *обав(ј)ещћење*, *обав(ј)ещћаваћи* (обав(ј)ешћивати);
уврстићи, *уврщћен* и *увршиен*, *уврщћење* и *увршићење*, *уврщћиваћи* и *увршићаваћи*;
нагов(и)естити, *нагов(и)ещиен*, *нагов(ј)ещћаваћи* (нагов(ј)ешћивати);
уђостити, *уђошћен*, *ђошћење*, *уђошћаваћи* и *уђошћиваћи*;
зађустити, *зађушћен*, *зађушћиваћи*;
ожалостити, *ожалошћен*, *жалошћење*, *ожалошћиваћи*;
ражестити, *ражешћен*, *жешћење*, *ражешћиваћи*;
искористити, *искоришћен* (искориштен), *коришћење* (кориштење), *искоришћаваћи* (искориштавати и искоришћивати);
крсити, *кршиен*, *кршићење* (чин), *кршићење* и *кршћење* (радња), *кршћаваћи*; *укрсити*, *укршиен*, *укршићи* (укршћивати, укрштавати);
замасити, *замашћен* (замаштен), *мащћење*, *замашћиваћи*;

нам(ј)есѣиѣиѣи, нам(ј)еѣиѣен, нам(ј)еѣиѣење, нам(ј)еѣиѣаѣиѣи;
ѣремосѣиѣиѣи, ѣремосѣиѣен, ѣремосѣиѣење, ѣремосѣиѣаѣиѣи;
мр(иј)есѣиѣиѣи, мр(иј)еѣиѣен, мр(иј)еѣиѣење;
наѣласѣиѣиѣи, наѣлаѣиѣен, ѣлаѣиѣење, сѣлаѣиѣиваѣиѣи;
исѣосѣиѣиѣи, исѣосѣиѣен, ѣосѣиѣење;
заѣреѣасѣиѣиѣи, заѣреѣасѣиѣен (запрепаѣиѣен), заѣреѣасѣиѣење (запрепаѣиѣење), заѣреѣасѣиѣиваѣиѣи (запрепаѣиѣиваѣиѣи);
уѣроѣасѣиѣиѣи, уѣроѣасѣиѣен (упропаѣиѣен), уѣроѣасѣиѣење (упропаѣиѣење), уѣроѣасѣиѣиваѣиѣи и уѣроѣасѣиѣиваѣиѣи (упропаѣиѣиваѣиѣи);
уѣросѣиѣиѣи, уѣросѣиѣен (упроѣиѣен), уѣросѣиѣење (упроѣиѣење), уѣросѣиѣиваѣиѣи и уѣросѣиѣиваѣиѣи (упроѣиѣиваѣиѣи);
оѣросѣиѣиѣи, оѣросѣиѣен и оѣросѣиѣен, оѣросѣиѣење, оѣрасѣиѣаѣиѣи;
доѣусѣиѣиѣи, доѣусѣиѣен, доѣусѣиѣење, доѣусѣиѣаѣиѣи;
оѣусѣиѣиѣи, оѣусѣиѣен (опуѣиѣен);
осв(иј)есѣиѣиѣи, осв(иј)еѣиѣен (осв(иј)еѣиѣен), осв(ј)еѣиѣиваѣиѣи;
изусѣиѣиѣи, изусѣиѣен, изусѣиѣиваѣиѣи;
чаѣсѣиѣиѣи, чаѣиѣен, чаѣиѣиваѣење, чаѣиѣиваѣиѣи; обеѣчаѣиѣиваѣиѣи и обеѣчаѣиѣиваѣиѣи;
учѣрсѣиѣиѣи, учѣрсѣиѣен, учѣрсѣиѣење, учѣрсѣиѣиваѣиѣи;
ѣриѣесѣиѣиѣи, ѣриѣесѣиѣен, ѣриѣесѣиѣиваѣиѣи;
раѣчиѣсѣиѣиѣи, раѣчиѣиѣен, чиѣиѣење, раѣчиѣиѣиваѣиѣи (раѣчиѣиѣиваѣиѣи, раѣчиѣиѣиваѣиѣи).

Напомена: Примери у загради (дати и другим слогом) нису изван норме, али су по правилу мање обични.

б. Од глагола типа *искаѣиѣи, ѣљескаѣиѣи, сѣиѣискаѣи, ѣриѣиѣискаѣи* и сл. у српском стандардном језику исправни су само облици: *иѣиѣиѣем, иѣиѣиѣуѣи, иѣиѣиѣи, ѣљескам, сѣиѣискам, ѣриѣиѣискам* итд. (Дијалекатско је *иѣиѣиѣем*, а норми је *страно* и *ѣљесѣиѣем, сѣиѣиѣиѣем, ѣриѣиѣиѣиѣем*.)

в. Из старословенског и српскословенског језичког наслеђа преузети ликови *оѣиѣиѣи, оѣиѣиѣина, свеѣиѣиѣениѣк, уоѣиѣиѣиѣе* и сл. одлика су српске језичке норме.

33. Односи *ч — ѣ* и *ѣ — ѣ*. — Само у неким ивичним српским народним говорима несигурно је разликовање парова *ч — ѣ* и *ѣ — ѣ*; међутим, знатно је заступљеније у срединама с претежно муслиманским живљем. Њиховим неразликовањем у неким градским срединама (или тачније у одређеним социјалним слојевима) манифестује се понајпре (малограђанска) помодност. Проблем је знатно сложенији када се ради о особама које су се језички формирале у инојезичким срединама у којима овакво неразликовање одговара природи гласовних система дотичних језика. Претходном треба додати и појединачне случајеве ометености (чешће психолошке него органске природе, што отклањају специјалисти — психолози, психијатри и логопеди). О било којој врсти „дефекта” да се ради, мало помаже набрајање категорија у којима се реализује један односно

други глас. (У ту сврху нема сумње да би били подобнији посебно оформљени и методички примерено припремљени текстови.) Одржавање разлика и у говору и у писаном виду језика нормативни је захтев.

Данас је једино обично *Мађарска, мађарски, Мађар, Мађарица, мађарон*; арх. је *Маџар* итд., али врста шљиве *мађарка* или *маџарка*.

34. Утицај природе сугласника на избор вокала који следи. — Од природе сугласника (садашње или некадашње) којим се завршава основа често зависи избор одговарајућег наставка односно форманта. У односу 'заменељивости' (алтернативности) стоје вокали *о* — *е* и ређе *е* — *у*.

а. Главни нормативни проблем су именице м. рода на сугл., и то у избору између наставка *-е/-у* у вок. и *-ом/-ем* у инстр. јд., потом множ. проширења *-ов/-ев-* и наставка присвојних придева *-ов/-ев*. Односе показују обрасци — за тврду основу именица *зеиш*, за меку *краљ* и 'отврдлу' (иначе некада меку) *сџриц*:

зете	зетом	зетови	зетов
краљу	краљем	краљеви	краљев
стриче	стрицем	стричеви	стричев

Наставци из обрасца *краљ* примењују се претежно ако се основа завршава меким сугл. (*ј, љ, њ, ћ, ђ*), мање доследно отврдлим (*ч, ж, џ* — за *ц* в. образац *сџриц*), а понекад и тврдим (уп. нпр. *млазеви, мразеви, курсеви, њојасеви, њушеви*, уз напомену да је паралелни образац на *-ови* у овим случајевима по правилу искључен.

Најчешћа одступања од претходних образаца:

(1) Изразито двојство испољавају именице на *-ар*: *кључару* и *кључаре, кључарем* и *кључаром, кључарев* и *кључаров* итд.

(2) На избор наставка у инстр. утиче међуслоговно разједначавање (избегава се понављање *е* — *е* у суседним слоговима): *хмелџом, Бечејом, кејом* (мн. *кејеви*), *кељом, Сењом, јежом* (мн. *јежеви*), *зецом, месецом* у ек. и *мјесецом* у ијек. итд., али од именица на *-ац* и *-ељ* задржавају се наставци из меке промене (*свецем, учишељем*). Слично претходном, доследно је *Милошем, ножем* (избегава се понављање *о* — *о*), али паралелно *Драгашем* и *Драгаџом, њажем* и *њажом*.

б. Међуслоговно разједначавање утиче такође на распоред тзв. покретних вокала (ако се реализују): *новоме* али *сињему, њежово*ме али *нашему, коме* али *чему* итд.

в. Изван норме је замена *све* са *сво*: *све село, све вр(ц)еме*, а не „сво село” и сл., што подразумева промену — *све-свеђа-свему* итд.

Промена л у о

35. У највећем делу штокавских говора л на крају слога и речи прелази у о. Појава се уочава поређењем речи од исте основе, као нпр.: *рекао — рекла, орао — орла, орлови, сеоба — селићи*, ек. *цео — цела*, ијек. *цио — цијела, радионица — радилица, молилац — мн. молиоци* и сл.

У новијим позајмљеницама и у ограниченом броју домаћих речи промена изостаје: *метал, бокал, фудбал, кристал, генерал, факултет*; *вал, ждрал, бол, болница, ситално, знаца* итд. У ограниченом броју случајева прихваћено је двојство: *крилице* и (стил. одн. песн.) *криоце, ситрадоци и ситрадалци* и сл. Види т. 366 под (8).

36. Преглед значајнијих образаца и норма.

а. Промена има безизузетан карактер:

(1) у м. роду глаг. радног придева: *дошао, знао, мислио, носио* итд. и

(2) у категорији именица ж. рода с наставком *-ница*: *џосионица, учионица, радионица, њредионица, умиваоница, вежбаоница* и сл.

б. У свим осталим случајевима промена има изразиту превагу, уз ретка стварна двојства (понекад и регионално обележена или обичнија у ијек.); примери с доследним изостајањем замене су ретки:

(1) основе на *џл* у савр. стандардном језику, изузимајући лична имена *Анђел, Аранђел* и *Ранђел*, промену врше доследно (*-џл > -ео* у ек. *-ио* у ијек.): *део и дио, њредео и њредио, раздео и раздио, удео и удио; анђео, арханђео и арханђел (андио и сл. су дијалектизми);*

(2) основе на *ол*: *во, биво, до, со, соко, сито*, ек. и ијек. *џресито* и ијек. *џријесито* (заст. ек. и ијек. *џреситол* и ијек. *џријеситол*); *џродо и џродол* (ген. *продоли* и *продола*); *расо(л)-расола*;

(3) у косим падејима изведеница од основа на *ол* облици без промене су или ретки или застарели изузеци: *колац-коца* (заст. *колца, колцу*), *долац-доца, ситолац-ситоца*, геогр. *Ситолац-Ситоца*, али само *џоболац-џоболца*;

(4) савремени речници имају само дем. типа *вочић, дочић, кочић, ситочић* и сл., али — *биволчић* и иронично *џреситолчић*;

(5) поред чешћих присв. придева типа *сони, ситони, џреситони* и *џријеситони* и сл., у норму спадају и примери као *биволски, соколски, вучедолски, новоселски* (према Ново Село);

(6) именице од глаг. основа које значе вршиоца радње према ном. на *-лац* и ген. мн. на *-лаца* (нпр. *чићалац* и *чићалаца*) у другим падејним облицима имају доследно замену: *џледалац-џледаоца*, мн. *џледаоци, џледалаца, џледаоцима, џреводиолац-џреводиоца*, мн. *џреводиоци, џреводиолаца, џреводиоцима*, а тако и *џалац-џаоца*, мн. *џаоци, џалаца, џаоцима*, уз колебања и одступања типа: *зналац-знаца, неваљалац-неваљалци, ситрадалац-ситрадалца и ситрадалац-ситрадоца, земљодолац* (ек.) и *земљодјелац* (ијек.), *земљоделца, земљоделци* итд.;

Напомена: Честа огрешења о норму представља преношење замене *л* у *о* у облике ном. једн. и ген. мн.: „мислиоц”, „тужиоц”, „руководиоц”, „преводиоц” и сл. и у ген. мн. „државних тужиоца”, „неколико преводиоца”, „данашњих руководиоца”, „група таоца” итд. Слично и исто тако неприхватљиво је „тужиоштво”, „браниоштво” и сл.

(7) супротно претходном, именице изведене од других (неглаголских) основа задржавају *л* у промени: *б(и)елац-б(и)елца*, *двокрилац-двокрилица*, *Новоселац-Новоселца*, *жалац-жалца*, *ѡалац-ѡалца*, али *ѡалац-ѡаоца* и *ѡаоци* у зн. ‘жбице на точку’;

(8) колебање (изражено двојствима) показују дем. на *-це*: *крилце*, *ѓрлце*, *врелце* и (сликовито) *криоце*, *ѓроце* (са вокалним *р* — три слога), *вреоце*, али само — *оѓледалце*, *од(и)елце*, *весалце*, *сѡакалце*;

(9) придеви на *-ски*: *сеоски*, али *новоселски*, *власѡелски* и *власѡеоски*, *анђелски* и стилски обележено *анђеоски* (нпр. глас, лик и сл.), *арханђелски*;

(10) паралелно се јављају облици *власѡелка* и *власѡеока*, *ѡрвоѡелка* и *ѡрвоѡеока*;

(11) код придева завршно *л* се по правилу замењује са *о*: *весео*, *зао*, *дебео*, ек. *смео*, *цео* а ијек. *смио*, *ѡио* итд., али — *обао* и *обал*, *ѡоѡао* и *ѡоѡал*, *ѡодао* и *ѡодал*.

Нејосѡјано а

37. Самогласник *а* који се некад појављује а некада изостаје у различитим облицима исте речи називамо непостојаним *а* (нпр. *ловац-ловца*, *ѡосао-ѡосла*, *ѡреда* *мно* — *ѡред ѡобом* и сл.). Са становишта норме занимљиви су случајеви употребе неких предлога са завршним *-а* и без њега, потом неки специфични обрасци ген. мн. и неколико типова позајмљеница, углавном интернационализама.

а. Три групе предлога имају двојак облик:

(1) Предлози *над*, *ѡод*, *ѡред* редовно добијају *а* испред инстр. *мно* и заменичких енклитика:

нада *мно*, *ѡреда* *мно*, *ѡода* *мно*; *ѡреда* *се*, *ѡреда* *ме*, *ѡода* *се*, *ѡода* *њ*, *нада* *се* и сл.;

(2) Предлози *уз*, *низ*, *кроз* редовно добијају *а* испред заменичких енклитика:

уза *се*, *уза* *ѡе*, *уза* *њ*, *низа* *ме*, *кроза* *њ* итд.,

али недоследно (зависно од тога да ли се врши или не акценатско преношење односно, у већој или мањој мери, изговорно обједињавање) испред речи које почињу истим или сличним сугласником:

уз *зид*, *уз* *сѡрану*, *уз* *сѡубе*, *низ* *сѡрану* и *уза* *зид*, *уза* *сѡрану*, *уза* *сѡубе*, *низа* *сѡрану*; *уз* *забран* и *уза* *забран* и сл.

(3) Предлози *с* и *к* обавезно се проширују испред речи које почињу истим или сличним сугласником (нпр. *с* испред *с*, *з*, *ѡ*, *ж*, а *к* испред *к*, *ѓ*, *х*):

са собом, са сестром, са сирани, са зида, са жишом, са шалом, са шлагом и сл.; ка кући, ка Крушевицу, ка Граду, ка Гочу, ка храму итд. Обавезна је употреба предлога у облику са и уз инстр. личне зам. I. лица — са мнош.

У устаљеним изразима као: с друге сирани, с руке на руку, с муком, с јесени, с руке, к руци, к врагу и сл. редовно долази краћа форма предлога.

У осталим случајевима употреба краће или дуже форме препушта се слободном избору:

с Аном и са Аном, с Марком и са Марком, са цршицом и с цршицом, с нама и са нама; к мостиу и ка мостиу, к ливади и ка ливади и сл.

Напомена: Није оправдана тежња да се краћи облици (без -а) потпуно истисну; они су понекад стилски прихватљивији. Треба пазити да се предлози с и к не пишу с апострофом („с’ поштовањем” и слично), јер су то основни облици, а не скраћења од са односно ка. Из истих разлога погрешно је писати и нек’ (= нека) уместо нек.

б. У ген. мн. им. на а кад се основа завршава одређеним сугласничким групама, употребљавају се три обрасца: *ā-ā* (дујаља), *-ā* (дујља) и *-ī* (дујљи). Нормативни приручници (граматике пре свега и речници, укључујући и речник уз овај правопис) разрешавају конкретне дилеме, начелне и појединачне. Основне препоруке:

(1) Ген. мн. има наставак -а и не умеће се а да разбије сугл. групе *сīī*, *зд*, *шīī* и *жд*:

ласīā, *браздā*, *башīā*, *одеждā* итд.; тако и *џошћā*.

(2) Образац *ā-ā* треба примењивати (без алтернативних облика на -ī) у примерима као:

бишака, *џреџака*, *д(ј)евојака*, *џусака*, *иџала*, *шреџања* и сл.;

(3) Ген. мн. на -ī имају редовно изведенице на -ка типа *амазонка*, *амајтерка*, *Бачванка*:

амазонкī, *амајтеркī*, *шенисеркī*, *шинејџеркī*, *Бачванкī* и сл.,

као и именице:

борба, *кавџа*, *казна*, *калфа*, (к)ћерка, *лојша*, *молба*, *нејравда*, *јрејња*, *радња*, *слушња*, *смейња*, *смуйња*, *чавка* итд.

(4) Равноправни су облици: *колевака* и *колевки* ијек. *колијевака* (кољевака) и *колијевки*; *лесака* и *лески*, ијек. *лијесака*, *љесака* и *лијески*.

Напомена: Засад, све док је стање још непреврело, треба поштовати преовладавајући (често регионални) обичај и слободан избор писца текста у границама напред назначене норме.

в. Специфичан случај представљају традиционални интернационализми и новије позајмљенице, као нпр.:

(1) У интернационализмима на *-изам* и *-азам* и са сугласничким групама (такође на крају речи) чији је последњи члан *р* (обично и *м*) умеће се *а* и у ном. јд. и у ген. мн.:

архаизам, *-зма*, *архаизама* (ген. мн.), *йесимизам*, *-зма*, *йесимизама*; *орџазам*, *-зма*, *орџазама*, *сарказам*, *-зма*, *сарказама*; *квадар*, *-дра*, *квадара*, *сйекшар*, *-тра*, *сйекшара*, *окшадар*, *-дра*, *окшаедара*, *калибар*, *-бра*, *калибара*, *йсал(а)м*, *-лма*, *йсалама* итд. (уп. *ришам*, *-тма*, мн. *ришмови-ришмова*).

(2) Сугл. групе *кш* и *нш* у интернационализмима типа *коншакш*, *дискушанш* и сл. по правилу се разбијају уметањем *а* у ген. мн.:

коншакаша, *дискушанаша*, *лавиринаша*, *деликаша*, али има и одступања — *ремонта*, *индирекша*, *кашаракша* (уп. у ном јд., поред *кашаракш*, и *кашаракша*, ж.).

Несумњиву превагу имају *акценаш*, *дијалекаш*, *факаш* над споричним облицима *акцеш*, *дијалекш*, *факш*. Међутим, равноправно се употребљавају *ефекаш* и *ефекш*, *докуменаш* и *докуменш*, али у савременом српском стандарду једино су обични облици *инсекш*, *йросекш*, *коншинеш*, као и *клијеш*, *азиланш*, *брилијанш*, *дијаманш*, *манијуланш*, *секунданш*, *сонанш*, *консонанш*, *форманш* итд.

У ген. мн. све ове именице имају завршетак *-каша*, *-наша*.

(3) У ген. мн. разбијају се уметањем *а* сугл. групе стране српском језику у речима као:

ексйерш — *ексйераша*, *концерш* — *концераша*, *рецейш* — *рецейаша*, *концейш* — *концейаша*, *докшоранд* — *докшоранада* и сл.,

али не и оне које у завршној сугл. групи имају *с*, као нпр.:

софистш(а) — *софистша*, *линџвистш(а)* — *линџвистша*, *Баск* — *Баска*, *обелиск* — *обелиска*, *анекс* — *анекса*, *афикс* — *афикса*, *йпрефикс* — *йпрефикса*, *суфикс* — *суфикса*, *индекс* — *индекса*, *имйулс* — *имйулса*, *аџенс* — *аџенса*, *ресурс* — *ресурса* и сл.

(4) Не умеће се *а* у ном. јед. и у ген. мн. ни у другим новијим позајмљеницама, мада се често ради о сугл. групама које нису могуће у домаћим речима:

офсајд — *офсајда*, *смараџд* — *смараџда*, *џейард* — *џейарда*, *викенд* — *викенда*, *миштинџ* — *миштинџа*, *весштерн* — *весштерна*, *килобајш* — *килобајша*, *кашайулиш* — *кашайулиша* итд.

IV. ВЕЛИКО СЛОВО

38. Мала слова су основни вид писма, док велика слова служе да се нешто у тексту посебно истакне.

- Разликовање великих и малих слова, у служби која је слична садашњој, устаљено је тек у грађанској ћирилици, коју је увео руски цар Петар Велики почетком XVIII века. Раније су у српским рукописима и српским штампаним књигама велика односно већа слова (писана крупније и често посебно украшавана) означавала почетак смисаоних целина, а с временом су служила и за истицање појединих речи. Из те две функције развила се савремена употреба великог слова. Поједине струке имају устаљене обичаје које треба уважавати. Нпр. у музици називи дурских тоналитета пишу се великим, а молских малим словима: *С-дур, D-дур* одн. *Це-дур, Де-дур, с-мол, f-мол* одн. *це-мол, еф-мол* и сл.

39. Великим почетним словом пишу се:

- а. властита имена,
- б. прва реч у реченици и прва реч издвојеног дела текста (у насловима, натписима, огласима и сл.) и
- в. речи из поштовања односно почasti (пригодна употреба).

ВЛАСТИТА ИМЕНА

40. Властита имена пишу се великим почетним словом. Властита имена могу бити једночлана и вишечлана. Вишечлана властита имена пишу се великим почетним словом прве речи, остале речи малим, осим када су саме по себи властита имена. У неким вишечланим именима, првенствено у називима држава и насељених места, све речи се пишу великим почетним словом, изузимајући у њиховом склопу помоћне ('граматичке') речи (везнике, предлоге, чланове и сл.).

- Под властитим именима у правописном смислу подразумевају се, посебно и у устаљеној форми именована, на изванредан начин уникатна, поједина(чна) жива и митолошка бића, географски и астрономски објекти, државе, административне јединице, установе, удружења, уметничке групе, хорови, оркестри, историјски догађаји, поједи-

начна дела односно остварења (уметничка, стручна, научна и др.), публикације, патенти, признања и одликовања и сл.

41. Великим словом пишу се лична имена, презимена, надимци и имена одмила и додаци уз имена (устаљени атрибути и титуле и сл.) који су саставни део имена или се употребљавају уместо њега:

а. лична имена: *Александар, Душан, Јован, Немања, Урош, Ана, Јована, Милица, Најаца, Тајјана;*

б. презимена: *Анић, Даничић, Ђорђевић, Јованић, Марић, Ненадовић, Николин, Пејровић, Савин, Црњански, Чубрило, Цуверовић, Шакоша;*

Напомена: Не губе карактер властитог имена и пишу се великим словом имена и презимена фигуративно употребљена у примерима као: Родиће се опет *Милоши* и стасати нови *Дивци* и *Ђорђевићи*. То су *Робинзони* модерног времена, Она је *Кашчица* за све, За *Ралеће* нема капе, Коштаће га ко *Пејра* кајгана, Опет *Јово* наново, *Маршин* из Загреб, *Маршин* у Загреб.

в. устаљени надимци и имена одмила:

Аца, Дуле, Неца, Сале, Наја, Тања, Браца, Гиле, Жућа, Зеле, Куле, Мићко, Свилене, Црни, Шља, Беба, Жућа, Цакана, Цар;

Напомена: Сличан карактер имају и особена звања која се везују за одређене историјске личности и самостално употребљена, као замена искључиво за та конкретна имена, пишу се великим почетним словом: *Вожд* (Карађорђе), *Дуче* (Мусолини), *Фирер* (Хитлер), *Каудиљо* (Франко).

г. додаци уз имена (устаљени атрибути, титуле и сл.) који су саставни део имена или се употребљавају уместо њега:

Душан Силни, Урош Нејаки, Иван Грозни, Пејтар Велики, Пијин Мали, Пејтар Први, Јован Јовановић Змај, Мика Алас, Хенрих Осми (/Хенрих VIII), Плиније Сјарији, Плиније Млађи, Сулејман Величанствени, Јован Крсћићељ, Конѕианћин Солунски, Василије Осјрошчки, Ричард Лавље Срце (/Лављеж Срца), Дон Жуан (али у општем значењу донжуан 'заводник'), Хајдук Вељко, Хаџи Рувим, Проша Мајшеја Ненадовић, Дима Ошац и Дима Син.

д. Атрибут *свећи* уз имена светаца, као и *блажени, хазрећи*, по правилу су саставни и неиспустиви део имена и пишу се великим почетним словом:

Свећи Пејтар, Свећи Лука, Свећи Никола, Свећи Сава, Свећи Симеон Мироточиви, Свећа браћа Ђирило и Методије (/Свећа браћа, Свећа солунска браћа, Солунска браћа), Свећи краљ Милућин, Блажени Јеролим, Хазрећи Алија, Хазрећи Фаћима и сл.

Напомена: Кад атрибут није саставни део имена, него служи за његово ближе одређење, пише се малим словом: *Бјековић млађи, Пејровић син, Станковић отац, айостол Пејтар, арханђел Михаило, владика Данило,*

краљ Милутићин, беџ Љубовић, хаџи Тодор, фра Никола, дон Нико Луковић.

42. Великим словом пишу се имена из уметничких дела (нпр. из књижевности и филмова), 'симболичка' имена личности из јавног деловања и сл.:

Божих Баџа, Деда Мраз, Црвенкаја, Баџ-Челик, Снежко Белић, Паја Паџак, Ружно Паче, Пийи Дуџа Чарайа, Душко Дуџоушко; Мајка Јевросима, Мајка Јуџовића, Косовка Девојка, Сџарина Новак, Сџари Вујадин, Сесџра Баџрићева, Сваџ Црногорац (из „Горског вијенца”), Кир Јања, Фра Брне (из Матавуљевог истоименог романа), Милић Барјакџар, Муса Ценерал; Мајка Храбросџ, Гвоздена Леди и сл.

Напомена: Тако се пишу и индијанска симболичка имена: *Црвени Облак, Орлово Перо, Црна Ноџа, Луди Коњ, Бик који Седи* (боље, у духу срп. јез. *Седећи Бик*).

- У српском језику (као и у већини других, с изузетком нпр. у мађарском и изворно у кинеском) устаљени је редослед: име па презиме (*Петар Петровић*). Од тог правила одступа се само у азбучним списковима, телефонским именицима, библиографијама и сл.:

*Аврамовић Павле
Јовановић Јован
Марковић Милица
Шкорић Радмило...*

- У библиографијама се у таквим случајевима презиме одваја запетом: *Црњански, Милош, Сеобе, Београд, 1995.*

43. Великим словом пишу се имена божанстава и митолошких бића:

Аџолон, Аџина, Афродиџа, Дајбоџ, Дијана, Зевс, Јуџиџер, Марс, Перун, Полифем, Хера, Весна, Равијојла (вила), Пеџаз (крилати коњ), Киклој (митол. див, нпр. у Одисеји, али киклој у општем значењу 'див'), Луџифер, Мефисџо, Саџана.

Напомена: Имају опште значење и пишу се малим словом: *вила, нимфа, сирена, враџ, ђаво, шејџан, здухач, белај, вукодлак, јеџи* и сл.

44. — а. У једнобожачким (монотеистичким) религијама називи за божанства схватају се као једини у својој врсти односно као властита имена и зато се пишу великим словом:

Боџ, Јехова, Алах, Буда, Шива. Тако се пишу и устаљене замене за Бога односно Христа — *Госџод, Свевиџњи, Свемоџући, Сџасиџељ, Боџ Оџац* (уп. и: у име *Оца и Сина*), као и *Боџородица, Боџомџи, Госџа* за Христову мајку.

б. Међутим, када речи *боџ, џосџод, свевиџњи, боџородица* имају опште (заједничко) или атрибутоско значење или се употребе у множинском облику, пишу се малим словом:

филозофија тражења *боџа*, *боџ* Перун; не би му помогли сви *боџови*; сами *алах* зна; *џосџод* га његов знао, *свевишњи* Бог, *боџородица* Марија. На исти начин писаће се мало *б* у свим експресивним и фигуративним изразима са именицом *боџ*, нпр. *не дао боџ*, *за име боџа*, *на силу боџа*, *боже (ме) џросџи*, *за боџа милоџа*, *убио је боџа* у њему, *ухваџио је боџа* за браду и сл.

45. Великим словом пишу се устаљена и посебно наденута имена животиња:

Алаџ, *Вранац*, *Јабучило*, *Шарац*, *Зеленко*, *Чилац*, *Вихор*, *Јаблан*, *Рудоња*, *Шаруља*, *Мурџа*.

Када се ради о општим називима, односно о именовану према препознатљивим особинама (нпр. према боји длаке), а не о посебно наденутим и устаљеним именима, пише се мало слово — *вранац* (коњ црне длаке), *алаџ*, *дорай*, *џаруља*, *џаров* итд.

46. Великим почетним словом пишу се имена небеских тела и сазвежђа:

Венера, *Даница*, *Зорњача*, *С(ј)еверњача*, *Земља*, *М(ј)есец*, *Сунце*, *Зодијак*, *Бик*, *Лав*; *Велики медв(ј)ед*, *Мала кола*, *Кумова слама*, *Халејева комета* (друга реч малим словом).

Напомена: Великим почетним словом пишу се и зодијачки (хороскопски) знаци: *Бик*, *Д(ј)евица*, *Лав*; *Зец*, *Коњ*, *Мајмун*, *Пас*, *П(и)еџао* и сл.

47. Малим словом пишу се речи *земља*, *месец*, *сунце* када имају карактер заједничке именице или се посебно не наглашава њихово астрономско значење:

а. када *з е м љ а* има значење материје, тла или простора, човековог боравишта односно 'овог света': све се у *земљу* претворило, просуло се по *земљи*, нема живог створа на *земљи*, избор између живота на *земљи* и живота на небу итд.;

б. кад *м е с е ц* значи месечина или пратилац планете уопште: не кују се коњи по *месецу*, не види се — нема *месеца*, крећемо кад *изађе месец*; *Јуџиџерови месеци*; тако се пише и *млад месец*, *џун месец*, *џолумесец*;

в. када *с у н ц е* има значење светлости односно сунчевих зрака: на *сунцу* је поцрнео, *сунцу* не излагати, пробија се *сунце* кроз облаке, уживам да гледам *залазак сунца* и сл.

Напомена: Велико слово пише се у свим примерима са стручно-астрономским значењем: спустио се човек на *Месец*, експлозије на *Сунцу*, пеге на *Сунцу*, *Сунчеве џеџе* нису видљиве, планете у *Сунчевом сисџему*, неки чудан *Сунчев сјај*, утицај *Месеца* на *Земљину џуџању*, променио се положај *Земљине куџле*, астрономи ће пажљиво пратити *џомрачење Сунца* и сл.

48. Великим почетним словом пишу се имена народа односно држављана и појединих њихових припадника, националних мањина и етничких група и житељска имена (имена становника градова, села, области и континената):

а. имена народа односно држављана:

Буџарин — Буџари, Буџарка, Ирац — Ирци, Иркиња, Србин — Срби, Српкиња, Српче, Лужички Србин — Лужички Срби; тако и Земљанин, Марсовац, Лилијушанац;

б. имена етничких група, националних мањина и сл.:

Арајин — Араји, Арајкиња, Арајче, Арајчад, Словен — Словени, Сџари Словени, Прасловени, Јужни Словени, Гоџи, Зајадни Гоџи, Сефард — Сефарди, Буњевац — Буњевици, Ром — Роми, Ромкиња, Влах — Власи (али — власи у значењу средњовековног социјалног слоја 'сточари'), Лужички Срби, Галијољски Срби, Градишћански Хрваџи;

Напомена 1: Великим словом пише се и *Словенство, Српство* и сл. када имају збирно значење Словени, Срби (нпр. Опет је страдало *Српство*), али — верују у његово *српство* и *словенство* (као својство, став и сл.);

Напомена 2: Схватају се као атрибути *сџари, древни* и сл. и пишу се малим почетним словом у примерима као: *сџари Римљани, сџари Грци, сџари Илири, древни Гоџи, црвени Кмери* и сл.

Напомена 3: Географске одреднице уз имена народа, без етнонационалне конотације, пишу се малим словом: *босански/џрекодрински Срби, козовски Срби, бачки Буњевици, војвођански Мађари* и сл.

в. житељска имена континената, држава, области, градова и др. (и у једнини и у множини):

Београђанин, Београђани, Београђанка, Бањалучанин, Бањалучани, Бањалучанка, Подгоричанин, Крајишник, Моровац, Шумадинац, Пивљанин, Ресавац, Еврољанин, Аустралијанац, Хиспаноамериканац;

Напомена: Тако се пишу и колоквијална имена (понекад и погрдна) као *Пречанин, Ера, Геџа, Лала, Рац, Босанчерос(и), Монџенеџрињани, Јанез(и).*

49. Малим словом пишу се називи који означавају верску, расну, антрополошку, идеолошко-политичку, стручну, професионалну или неку другу припадност:

хришћанин, православац, католик, џројџестанџи, муслиман, будиста, фрањевац, сунџи, џиџи; црнац, црвенокожац, неандерталац, кромањонац, крајински човек, динарац, нордијац; монархиста(а), комуниста, џарџизан, чејџник, демократи, радикал, социјалиста, либерал, џансловен, ибеовац, џрорус, франкофил, надреалиста, младограмаџичар, џражанин (припадник или следбеник Прашке лингв. школе);

академик, учитељ, доктор (тако и скр. др, мр, инж. и сл.), *џурвернер, директор, краљ, председник, амбасадор, њајријарх, њаја, рабин, имам, далај-лама; њеџошолоџ, кремљолоџ* (стручњак за питања Русије, према Кремљ), *нобеловац, оскаровац, вуковац; мујовац* (припадник МУП-а), *сујовац, солунац* (учесник Солунског фронта), *шијанац* (учесник грађанског рата у Шпанији), *џолоошочанин* (затвореник на Голом отоку, ибеовац), *пећанац* (и „пећанац”, бивши ученик пећке гимназије), *равноџорац* (припадник равногорског покрета Драже Михаиловића), *болоњац* (и „болоњац”, студент у режиму Болоњске декларације), *фулбрајшовцац, хумболшовцац* (стипендисти одговарајућих фондација), *чилеанац* (фудбалер учесник Светског првенства у Чилеу), *делија* (*/звездац*), *џробар* (*/џартизановац*), *тифоз* (често у мн. и под наводницима: „чилеанци”, „делије”, „гробари”, „тифози”, „гаучоси”, „кариоке”).

50. Великим словом пишу се географска имена — имена држава, (кон)федералних и аутономних јединица, насељених места, континента, географских подручја, облика рељефа, вода и посебно именованих земљишних парцела. Ако су називи држава, (кон)федералних и аутономних јединица и насељених места (засебних насеобина) вишечлана имена, све речи пишу се великим словом, изузимајући помоћне речи (везнике, предлоге, чланове — ако нису на почетку); у осталим случајевима великим словом пише се само прва реч, друге само ако су саме по себи властита имена.

а. Имена држава и (кон)федералних и аутономних јединица, службена и скраћена (која често замењују пуно име):

Грчка, Данска (служб. *Краљевина Данска*), *Јуџославија* (служб., ист.: *Федеративна Народна Република Јуџославија, Социјалистичка Федеративна Република Јуџославија, Савезна Република Јуџославија*), *Србија* (служб. *Република Србија*; ист. *Кнежевина/Краљевина Србија*), *Црна Гора* (ист. *Кнежевина/Краљевина Црна Гора*), *Босна и Херцеговина; Република Српска, Сједињене Америчке Државе* (скраћ. *Сједињене Државе, Америка*), *Јужноафричка Република; Покрајина Косово и Метохија* (служб. *Аутономна Покрајина Косово и Метохија* и скраћ. *Космет*); *Нови Јужни Велс, Северна Територија, Зеленорпска Острва, Маршалска Острва, Сејшелска Острва.*

б. Имена насељених места (засебних насеобина — градова и села):

Андријевица, Београд, Бијељина, Нови Сад, Пећ, Лебане, Свети Стефан (град хотел у Црној Гори), *Сенјандреја, Смедеревска Паланка, Стара Пазова, Пејровац на Млави, Пејровац на Мо-*

ру, Двор на Уни, Горобиње, Лијово, Бачко Добро Поље, Криви Вир, Орја Лука, Руски Крстур, На Лоџу (у Словенији).

в. Имена континената, поларних крајева и Земљиних полова: *Европа, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија, Океанија, Арктик, Антарктик, Јужни пол, Северни пол.*

Напомена: Устаљена симболичка имена континената и регија такође се пишу великим словом: *Стари континент* (Европа), *Стари свет* (Евроазија и Африка), *Нови свет* (Америка), *Црни континент* (Африка); *Дивљи зајад* (истор. назив за део САД).

г. Имена географских подручја, макро и микро регија, сливова и сл.:

Банат, Поморавље, Шумадија, Средоземље/Медиџеран, Маџреб, Скандинавија, Ломбардија, Мала Азија, Црногорско приморје, Бока кошорска (скр. Бока), *Азурна обала, Блиски исток, Средњи исток, Далеки исток; Неџоинска Крајина, Книнска Крајина* (краће *Крајина*), *Далмаинска Загора* (краће *Загора*), *Хрвајско Загорје* (краће *Загорје*), *Ваљевска Подгорина* (краће *Подгорина*), *Мешохијски Подгор* (краће *Подгор*), *Равни Кошари* (краће *Кошари*); *Моравски слив, Црноморски слив.*

Напомена: Пошто су речи *крајина, загора, загорје, подгор(ина), кошар(и)* углавном изгубиле опште (истор. терминолошко) значење, а на њих се, испуштањем одредбене речи која им претходи, најчешће своди име (у тим местима односно подручјима редовно) — пишемо их великим словом и када су део вишечланог имена изван почетне позиције.

д. Имена различитих облика рељефа (планина и других узвишења, низија, поља, котлина, (полу)острва, залива, и сл.):

Авала, Динариди, Козара, Бело брдо, Стара јланина, Света гора, Фрушка гора, Вршка чука, Панчићев врх, Вршачки бреџ, Пешћерска висораван, Панонска низија, Ђемовско поље, Делиблајтска јецчара, Вардарска удолина, Полошка кошлина, Бердајска клисура, Вис, Ада Циџанлија, Бесна кобила, Високе Тајтре, Рајно острво, Балкан, Балканско јолуострво, Бабин зуб, Рт добре наде, Роџ Африке, Бококошорски залив; тако се пишу и географско-геолошка имена као: Маријанска бразда/Маријански ров (најдубља тачка у Тихом океану), *Евроазијска јлоча, Афричка јлоча.*

Напомена: У значењу заједница манастира ('монашка република') пишу се обе речи великим словом: *Света Гора.*

ђ. Имена вода (океана, језера, река, канала, мочвара, ритова, извора и врела и сл.):

Атлантски океан, Тихи океан (Пацифик), Средоземно море, Јадранско море, Скадарско језеро, Ламанш, Дрина, Велика Морава, Зајадна Морава, Јужна Морава, Црни Дрим, Плави Нил (али

фигуративно — *йлави Дунав*), *Врело* (извор), *Засавица*, *Дунавац*, *Обедска бара*, *Панчевачки риј*, *Зелени вир*, *Модро око*, *Велики бачки канал*, *Римски бунар*;

Фигуративно *Велика бара* или само *Бара* у значењу Атлантски океан.

е. Имена делова земљишта односно географских локалитета (атара, њива, ливада и сл.):

Вршови, *Дионица*, *Дубрава*, *Дуванишће*, *Лединак*, *Луђ*, *Орловача*, *Под*, *Превија*, *Рисшовача*, *Бубањ йош*, *Лийова долина*, *Римски шанчеви* (код Новог Сада) итд.

51. Задржава се правописна норма писања великог слова из регуларног реда речи, односно из појединачних (засебних) именованја:

из мора Јадранског у Јонско, *низ йоле Ђемовско*; *језера Охридско и Пресијанско*, *крашка йоља Никшићко и Граховско*, *нахије Кајунска и Љешанска*, *океани Ајлантски и Тихи*.

52. Придодате географске и сл. одреднице оријентационо-информативног карактера, које нису саставни део устаљеног имена, пишу се малим почетним словом:

зайадна Србија, *средња Босна*, *источна Херцеговина*, *југоисточни Банат*, *источна Евроја*, *јужна Француска*, *зайадна Фрушка гора*, *йриалјска Панонска низија*, *закаријатска Украјина*.

Међутим, када није у првом плану географско одређење, већ геополитичко, економско и политичко и подразумева замену за земље и народе — пише се великим почетним словима: *Источна Евроја*, *Зайадна Евроја*, *Средња Евроја*, *Југозайадни Балкан* и сл.; тако и *Трећи свет* (неразвијене земље света).

53. Када се називи за стране света, који се иначе пишу малим словом (*исток*, *зайад*, *с(ј)евер*, *јуђ*), употребе у значењу друштвенополитичког, односно историјског, економског и културног простора, пишу се великим почетним словом:

У Америци је почео рат *Севера* и *Јуђа*, Сусрели су се представници богатог *Севера* и сиромашног *Јуђа*, Криза неће заобићи ни *Исток*, И у свакодневном животу се осећа утицај *Зайада*.

54. Великим словом пишу се имена градских насеља, градских четврти, тргова, улица и сл.:

а. градска насеља и градске четврти:

Подбара (у Новом Саду), *Дудара* (у Суботици), *Сјаро сајмишће* (у Београду), *Баново брдо*, *Савски венац*, *Ново насеље*, *Сјара варош* (у Подгорици), *Професорска колонија*, *Бошњачка махала* (у Косовској Митровици), *Балшића йазар*;

б. тргови и улице:

Теразије, Студенџски џрџ, Трџ ослобођења, Трџ револуције, Булевар цара Лазара, Дунавски кеј, Немањина обала, Кружни џуџ, Фуџошски џуџ, Обилићев венац, Косовска, Фрушкоџорска, Улица Буре Јакшића, Улица владике Данила, Улица срџских владара, Улица џлајана, Улица бродараца.

Напомена 1: У склопу најраширенијег модела именовања улица, с меморијалним именом у генитиву (типа: *Улица краља Милуџина*), реч улица је најчешће испустива па се у складу с општим правилом тада прва реч властитог имена у новом облику пише великим почетним словом: Станујем у *Краља Милуџина*, а она у *Владике Данила*.

Напомена 2: Реч *улица* пише се малим почетним словом кад је придодата имену, а сувишна је и нема је у регуларном (језички коректном) називу (уп. нпр.: *Пуста улица Илица* у Загребу, Станујем у *улици Зелени венац*) и када је употребљена у облику множине (нпр.: *У улицама Марка Краљевића, Цара Лазара* и у *Косовској* неће бити струје...). Међутим, реч *улица* је неизоставна у именима као *Улица џлајана, Улица бродараца, Улица Модене* и сл., и увек се, наравно, пише великим почетним словом.

55. Неправа а обичајем устаљена имена држава и заједница сличног карактера, установа и симболички (фигуративни) називи земаља, градова и сл. пишу се великим почетним словом прве речи (остале се пишу великим словом када су саме по себи властито име):

а. *Дубровачка рејублика, Млејачка рејублика, Визанџијско царсџво, Римско царсџво, Источно римско царсџво (Источноримско царсџво), Зајадно римско царсџво (Зајадноримско царсџво), Турско царсџво, Турска (Османска) царевина, Аустроуџарска царевина, Хабзбуршка монархија, Рејублика Свејтоџ Влаха (Дубровник), Рејублика Свејтоџ Марка (Млеци), Париска комуна, Ужичка рејублика, Евројска унија; Беоџрадски универзитет (= Универзитет у Београду);*

б. *Двојна монархија, Црно-жуџа монархија, Трећи рајх, Друџо царсџво, Пејта рејублика, Земља излазећеџ сунца (Јапан), Земља хиљаду језера (Финска), Бриџанско осџрво или само Осџрво (Велика Британија), Свејта земља (Палестина); Срјска Свејта Гора (Фрушка гора са православним манастирима); Горди Албион (/„Горди Албион”, углавном у значењу ‘фудбалска репрезентација Енглеске’);*

Напомена: Кад фигуративно име има специфичну конотацију (додатно померену или ироничну) и, уз то, ретко се употребљава и зато се обично даје под наводницима — чини излишним писање великим почетним словом (и онда када би се то очекивало у складу с претходним правилом): „*црвено острво*” (Куба), „*крилати лав*” (Млеци), „*болесник на Босфору*” (ослабела Турска царевина) и сл.

Слично претходном је и: „*гаучоси*” (фудбалска реперезентација Аргентине), „*стара дама*” (ФК „Јувентус”), „*краљевски клуб*” (ФК „Реал” из

Мадрида), „орлови” (фудбалска репрезентација Србије), „романтичари” са Карабурме (ОФК Београд).

в. *Вечни град* (Рим), *Град светлости* (Париз), *Северна Венеција* (Санкт Петербург), *Српска Атина* (Нови Сад) и сл., али: *град под Багдалом* (Крушевац), *град на Беџеју* (Зрењанин).

Напомена: Атрибути попут *древни* и *стари* пишу се малим словом у примерима као *стара Грчка*, *стари Рим*, *древни Јерусалим*.

56. Великим почетним словом прве речи пишу се називи административних јединица, историјских и савремених, друге речи само ако су саме по себи властита имена.

а. *Београдски њаџалук*, *Ваљевска нахија*, *Црмничка нахија*, *Нахија Зворник*, *Санџак Срем*, *Сиринићка жуџа*, *Жуџа Брсково*, *Доња Саксонија*, *Војна крајина*, *Савска бановина*, *Кайшовичко војводство*, *Московска област*, *Београдска армијска област*;

Напомена: У преводу докумената са страних језика (у конкретним случајевима турског) именице *земља* односно *вилајет* постале су интегрални део обласног имена и пишу се великим почетним словом у примерима *Земља Херцегова* (= Херцеговина), *Земља Црнојевића* (= Стара Црна Гора), *Вилајет Вук* (= бивша област Вука Бранковића). Наравно, овакве појединачне случајеве погрешно је ширити на мање-више наизглед сличне.

б. *Јужнобачки округ*, *Нишки регион*, *Град Београд* (као админ. јединица, уп. нпр.: Још нема конституисане органе *Град Београд*, према: *Мора се град Београд повезати мостовима*).

57. Великим словима пишу се све речи страних вишечланих непреведених географских имена (изузимајући помоћне речи):

Сијера Невада („Планина Невада”), *Сијера де Авила*, *Рио Гранде* („Велика река”), *Лонџ Ајленд* („Дуго острво”), осим у случајевима када је ушло у обичај спојено писање — *Монблан*, *Ламанш*, *Њујорк*.

Међутим, када су имена преведена, примењују се правила нашег правописа: *Огњена земља*, *Жуџа река*, *Аралско море*, *Залив свиња* (на Куби), *Зайадна обала* (на Блиском истоку).

58. Ако властито име (пуно или скраћено) почиње помоћном речју (предлогом или чланом на пример), и та помоћна реч пише се великим словом:

Ван Гоџ, *Ван де Сар*, *Де Гол*, *Дел Пјеро*, *Фон Деникен*, *На Лоџу*, *Под Гором*, *Ел Аламејн*,

али: *Винсенџ ван Гоџ*, *Шарл де Гол*, *Роберт де Ниро*, *Масимо дел Пјеро*, *Ерих фон Деникен*, *Муамер ел Гадафи*, *Змај од Босне*, *Милић од Мачве*, *Јован без Земље*, *Двор на Уни*, *Пејшровац на Мору*.

59. Великим словом пишу се имена празника; код вишечланих само прва реч а осталих ако су саме властита имена:

Божих, Ускрс, Духови, Ђурђевдан, Пасха, Бајрам; Велика Госпојина, Света Тројица (/Свето Тројство), Велики петак, Задушнице, Мали Божих, Свети Сава, Ожњена Марија, Дан мртвих, Дан заљубљених, Дан победе, Дан републике, Дан државности, Нова година, Први мај, Дан планете Земље.

Напомена: Било је ушло у обичај писање *Дан Републике* (као и *Трж Републике*) пошто се *Република* схватала као скраћено име (раније за ФНРЈ, потом СФРЈ и касније СРЈ). Међутим, данас се реч *република* повезује само с типом државног уређења и једино је исправно њено писање у обама случајевима малим словом.

60. Великим словом пишу се устаљена имена историјских догађаја — ратова, буна и устанака, битака и ратних фронтова, револуција, закључених пактова, мирова и споразума и сл.:

а. *Први балкански рат/Балкански рат (1912), Први светски рат (/Аустријски рат/Велики рат у народном памћењу), Априлски рат, Други светски рат, Рат двеју ружа, Стогодишњи рат, Други српски устанак, Илинденски устанак, Сарајевски атентат, Народноослободилачка борба, Отаџбински рат, Пустинска олуја, Милосрдни анђео („Милосрдни анђео“; наводници су знак саркастично-ироничне конотације), Велика сеоба (народа), Сеоба Срба (/Велика сеоба Срба/Велика сеоба), Дуџи марш, Сељачка буна, Кочина крајина, Невесињска џушка, Сеча кнезова (претходила је Првом устанку), Ноћ дугих ножева, Кристална ноћ, Интифада (палестински општи устанак), Холокауст или Шоа (називи за нацистички покољ Јевреја у Другом светском рату).*

б. *Косовска бишка, Бородинска бишка (/Бородино), Вајерло, Церска бишка, Мојковачка бишка, Десант на Дрвар, Солунски фронт, Сремски фронт, Источни (/Руски) фронт (у Другом светском рату), Седма офанзива;*

в. *Француска револуција, Октобарска револуција (скр. Октобар), Југословенска револуција, Кинеска револуција, Кубанска револуција, Алжирска револуција;*

г. *Пожаревачки мир, Берлински конгрес, Тројни пакт/Осовина: Берлин—Рим—Токио (уп. и силе Осовине), Варшавски уговор (/Источни блок), Северноатлантски савез (/Зайадни блок/Зайадна алијанса/НАТО), Антанта, Мала Антанта, Минхенски споразум, Дејтонски споразум, Бечки књижевни договор (/Књижевни договор), Новосадски договор.*

Напомена: Исто правило примењује се и у писању: *Тајна вечера* (библ. догађај), *Дан де* (дан планиран за отварање фронта у Нормандији, али — дан де у значењу пресудни дан уопште, дан коначне одлуке), *Велики*

йрасак (претпостављени догађај приликом настанка свемира), *Источно пишање* (у истор. науци 'проблем решавања наслеђа Турске империје').

61. Дати описно и слободније стилизовани, непрецизно идентификовани или употребљени у множини или пак хипотетични називи историјских догађаја пишу се малим словом:

руско-јапански рат, српско-турски споразум; бишка на Косову, бишка код Бородина, бој на Мишару, конгрес у Берлину, споразум у Минхену, договор у Бечу; њунски ратови, крсташки ратови, балкански ратови и оба светска; (прети) шрећи светски рат; судњи дан.

62. Малим словом пишу се (а) геолошка, археолошка и историјска раздобља, (б) уметнички, стилски и филозофски правци, политички покрети и сл.:

а. *палеозоик, мезозоик, бронзано доба, ледено доба, стари век, стара ера, нова ера, средњи век, нови век;*

б. *хуманизам, ренесанса, реформација, барок, иерархизам, симболизам, модернизам, социјализам, њанславизам, илиризам/илирски њокрећ, њокрећ несвршаних, њрачко њролеће, баршунаста револуција, масњок* итд.

63. Великим почетним словом прве речи пишу се имена (а) институција (представничких, законодавних, судских и сл.) и њихових делова, (б) установа, црква, предузећа, (в) организација и удружења, уметничких састава, научних школа, спортских организација и клубова, (г) партија и странака, (д) манифестација и сл.; остале речи, ако је назив вишечлан, пишу се великим словом ако су саме по себи властито име:

а. *Народна скупштина Републике Србије, Министарство спољних послова Републике Србије, Скупштина општине Краљево, Државна дума (/Руска дума/ Дума), Бундестаг, Хрватски сабор, Амерички конгрес (/Конгрес САД), Уједињене нације, Савеш Европе;*

б. *Машица српска, Српска академија наука и уметности, Српско народно позориште, Српска православна црква, Епархија милешевска, Епархија Хвостино, Католичка (/Римокатоличка) црква, Универзитет у Београду, Филозофски факултет у Нишу, Карловачка гимназија, Музичка школа „Др Исидор Бајић”, Српска књижевна задруга, Обод, Нолић, Вукова задужбина, Архив Србије, Народни музеј у Београду, Лувр, Радио-телевизија Београд, Радио Бања Лука, Радио слободна Европа (/Слободна Европа); Међународни монетарни фонд, Београдски сајам, Грађевинско предузеће „Неумар” из Новог Сада;*

Напомена: У свести корисника *интернет* је престао да значи име компаније и зато је исправно писање малим почетним словом.

в. *Млада Босна, Црна рука, Друштво за борбу против рака, Савез инжењера и техничара Србије, Сјорџско друштво „Црвена звезда“, Кошаркашки клуб „Сложа“, „Зенић“, „Леб и сол“ (музички састав), Прашка (лингвистичка) школа;*

г. *Лабуристичка странка Велике Британије, Демократска странка, Социјалистичка партија Србије, Српска радикална странка, Г-17 пус, Српски покрет обнове, Покрет за промене, Савез војвођанских Мађара;*

д. *Бишеф (/БИТЕФ), Вуков сабор, Стеријино позорје, Октобарски сусрети писаца, Дани Милице Стојадиновић Српкиње, Рибарске вечери (у Апатину), Дани лудаје (у Кикинди), Петти међународни конгрес слависта, Седме медијеранске игре, Прва фудбалска лига итд.*

Напомена: У називима (нпр. манифестација и периодичних скупова) који почињу редним бројем, ако се прва реч замењује бројком, реч иза редног броја пише се малим словом, јер њом не започиње име: *I фудбалска лига, V међународни конгрес слависта, III конгрес дефектолога*. Међутим, ако назив манифестације има устаљену форму и препознатљив садржај, односно ако самостално употребљен у том виду (без назначеног редоследа) има карактер властитог имена — реч иза редног броја пише се великим словом: *Почео је 35. Венецијански бијенале, Одржава се 30. Позорје, На 25. Бишефу, Добра посећеност 25. Београдског сајма књижа*.

64. Великим почетним словом прве речи пишу се називи уметничких, стручних, научних и сл. дела, новина, часописа, закона и разних докумената:

Библија или Свети писмо, Стари зав(ј)еи, Нови зав(ј)еи, Јеванђеље по Марку, Мирослављево јеванђеље, Куран, Талмуд, Душанов законик, Сеобе (роман), Горски вијенац (еп), Мост на Жейи (приповетка), Њеџошева јоеџика (чланак), Са жићних поља (новинска репортажа), Бели анђео (фреска из Милешеве), Тајна вечера (композиција и библ. догађај, уп. нап. т. 60), Мачевање (слика), Борба црвених коња (слика), Лабудово језеро (балет), Оџац на службеном јуџу (филм), Породично благо (ТВ серија), Девеџа симфонија (и IX симфонија), Полиџика (лист), Стварање (часопис), Среџењски усџав, Усџав Републике Србије, Закон о основној школи, Нацрџ закона о раду (улази у скупштинску процедуру), Стџаџуџ Универзиџеџа у Краџујеџу, Боже јравде (српска химна), Марсеџеза (француска химна), Уверење о имовном сџању (као конкретан документ), Болоњска декларација итд.

Напомена: Ако се називи докумената или дела као нпр. *усџав, закон, уредба, сџаџуџ, јеванђеље* и сл. могу разумети као један или више опшћих или непрецизно одређених или нпр. планираних докумената или дела, пишу се малим почетним словом: *Биће регулисано у складу са законом и сџаџуџом*, Прецизније одредбе донеће *закон о језику*, Исти писар преписао је три *јеванђеља* и један *исџџир*. Међутим, у примеру:

За мене је то *Свето писмо* (= закон, подразумевано и непорециво правило и сл.) — није затрвена веза са *Светим писмом* (Библијом) па је разумљиво писање великим словом.

65. Великим почетним словом прве речи пишу се званични називи награда, признања и одликовања:

Легија часни, Крсти Светога Саве II реда, Октобарска награда Београда, Седмојулска награда, Медаља за храброст, Орден рада са златним венцем, Награда „Меша Селимовић”, Диплома „Вук Караџић”, Плакета Црвеног крста, Захвалница Филозофског факултета у Новом Саду, Награда за животно дело.

Напомена: Уколико се не наглашава званичност или се на пример не зна поуздано назив и степен признања или одликовања, боље је писати малим словом: *Добитник је медаље за храброст и ордена рада* и сл.

66. Ако се једно властито име јави унутар другог, сваки назив понаособ пише се великим почетним словом прве речи (остале речи пишу се према општим правилима):

Огласило се Министарство просвете Републике Српске, Изацао је Летопис Мајнице српске, Усвојен Статуи Основне школе „Бра Јакшић” у Нишу, Извештај Анкетног одбора Скупштине Србије, Велика сцена Српског народног позоришта, Катедра за српски језик Филозошког факултета у Београду, Административни одбор Народне скупштине Србије, Доњи дом Британског парламента и сл.

67. Називи научних дисциплина и школских предмета пишу се малим словом (нпр. *биологија, историја, физика, математика* итд.), а великим само као (над)наслови у службеној документацији (нпр. у школском дневнику, у наставном плану и програму, у уверењу односно сведочанству и сл.) и када се тачно цитира, односно посебно наглашава у стручном смислу особена концепција изражена именом:

Положио сам Математику I и Математику II. — Нисам положила Фонетику и фонологију енглеског језика. — Кад положим Теорију државе и права и сл., али — *Имам слабу оцену из математике и биологије.*

68. Великим почетним словом пишу се имена разних објеката, грађевина, саобраћајница, споменика, дворана, храмова, гробаља и сл.:

Биљарда (зграда на Цетињу), *Палата правде* (зграда суда у конкретном граду), *Бели двор* (у Београду), *Кайетан Мишино здање*, *Старо здање* (у Аранђеловцу), *Арена* (дворана у Београду), *Смедеревска тврђава*, *Ајфелова кула*, *Газела* (мост), *Мост слободе* (у Новом Саду), *Везиров мост* (у Подгорици), *Ибарска магистрала*, *Коридор 10*, *Кинески зид*, *Зид илача* (у Јерусалиму), *Берлин-*

ски зид, Колосеум, Киј слободe, Коси ѿорањ у Пизи, Сјоменик незнаном јунаку, Тишаник (брод), Сала хероја (у згради Филолошког факултета у Београду), Кино сала (Филозофског факултета у Новом Саду), Високи Дечани, Свети Лука (црква), Свети Петар на Лиму (црква), Свети арханђел Михаило (црква), Света Тројица у Нишу (црква), Успенска црква у Новом Саду/Црква Успенја, Црква Свете Пејке, Храм Светога Саве (у Београду), Ново гробље (у Београду) итд.

69. Великим словом пишу се присвојни придеви од властитих имена на *-ов/-ев* и *-ин*:

Марков, Њеџошев, Србинов, Црногорчев, Петровићев, Десанкин, Змајев, Марсов, Мајићин (зборник), *Академијино* (издање), *Нолитов* (подухват), *Звездино* (фудбалско вече), *Моравина* (притока), *Де Голов* (портрет), *Газелин* (лук).

Придеви изведени осталим суфиксима пишу се малим словом:

њеџошевски (стих), *донкихотовски* (поступак), *будванско* (лето), *вуковски* (језик), *вук—даничићевска акцентуација* (али *Вук—Даничићева акцентуација*, уп. и т. 74), *сјилберџовски* (спектакл), *српски, божји, ѓосподњи, божићни, ускршњи, новогодишњи*.

Напомена: У верској штампи, теолошким текстовима и релативно често у публикацијама са сличном тематиком (у стручно-научним расправама на пример) доминира писање великим словом придева *Бож(и)ји* и *Ѓосподњи*. Без ослоња у правописним правилима, устаљује се и формулација у честиткама: *Срећни Божићни и Новогодишњи празници* (с ослоном на т. 59).

70. Скраћени називи не губе карактер властитих имена и пишу се великим словом:

Мајица (Матица српска), *Њеџошев Вијенац* (Горски вијенац), *Звезда* (Црвена звезда), *Коларац* (Коларчева задужбина/Задужбина Илије М. Коларца), *Венац* (Иришки венац), *Октобар* (Октобарска револуција), *Народна књиџа* (Издавачко предузеће „Народна књиџа”), *Позорје* (Стеријино позорје); *Рејублика* (Република Србија), *Покрајина* (Аутономна покрајина Војводина).

Напомена 1: Обим и карактер прераде пуног имена приликом скраћивања зависе од врсте и намене текста или праксе која се усталила и сл. Тако се нпр. пуни назив *Инсјитиуш за српски језик Српске академије наука и уметности у Београду* може скратити: *Инсјитиуш за српски језик* = *Инсјитиуш за језик* = *Инсјитиуш*.

Напомена 2: Сачуван карактер властитог имена и писање великим словом није спорно у примеру: Спор између *Рејублике* и *Покрајине* још траје. Међутим, ако на пример *рејублика* значи земља, а *јокрајина* област (у географском смислу), пишу се малим словом: Запостављен је југ *рејублике*, Данас ће северне делове *рејублике* захватити промена времена, Град опустошио север *јокрајине*.

Напомена 3: Када се скраћено име, сведено на заједничку именицу, ближе одређује другом речју (нпр. придевом или прид. заменицом), онда се пише малим словом: *овај инститиути, наџ факултети, наведена џимназија, џамоџњи универзитети, северна џокрајина, ова влада*, састале су се *српска* и *македонска влада* и сл., али: *садаџња Маџица (српска), београдски Филолоџки факултети, овдаџње Јуџословенско драмско џозорџије*.

71. Називи врста робе, артикала, односно серијских производа, лекова и сл., без обзира на то да ли су пореклом властита имена или не, пишу се малим почетним словом:

авџуст (осми месец, према имену римског цара), *квислинџ* (према имену норв. политичара који је сарађивао са окупатором), *боби* (енгл. полицајац, према имену некадашњег министра), *најолеон* (новац и коњак), *боливар* (новац) и сл.; *каолин* (врста глине, према месту Каолинг у Кини), *каџмир* (тканина, према индијској покрајини), *џамџањ* одн. *џамџањац* (пенуш. вино према франц. покрајини), *врањанка* (коло), *џеџовац* (пасуљ), *џајчанка* и *маџарка* (сорте шљива), *банија* (сорта пшенице), *арайин* (раса коња), *далмаџинац* (пас), *скандинавка* (врста укрштенице);

рендџен, жилети, џејелин (према изумитељима); *ваџи, ом, џесла, џул* (мерне јединице, према именима заслужних научника); *форд, мерцедес, засџава, фиџа, сџојадин, кеџ, фиџаџи, фолксваџен, даџлас, сџиџфајер, леџеџа џврђава, миџ, џуџољев, калаџњиков* (серијски производи према именима власника или изумитеља, називима фабрика, особеним народним именованима и сл.);

авамиџран, веџеџа, сџрејџомиџин, жилавка, фруџкоџорски рилинџ;

џаба уопштено у значењу ходочашће, место саветовања (нпр.: *идемо на џабу*), али *Ћаба* у значењу храм у Меки и сл.

72. Када се жели назначити заштитни знак производа или патент, пише се почетним великим словом, као нпр.: *Даџлас X-3, Мерсерџмиџ Ме 109, Миџ 29*; вина „*Цар Лазар*” и „*Царица Милица*”, кисела вода „*Књаз Милоџ*”.

73. Малим словом пишу се народна имена биљака и када се особеном персонификацијом или случајно подударају са властитим именима:

рада, бела рада, леја каџа, драџољуб, џурчин, лаџинка, џиџанка; адамова јабука, џосџина коса, давидово зрно, исусова џака, хриџов венац, џурђиџи/џурђиџа, џурђево џвијеџе.

Напомена: С обзиром на претходно правило, и наведене примере, нема разлога да се друкчије пише: *џрава свеџоџа џеџра, џрожђе свеџоџа ивана, дивљи мед свеџоџ јована* и сл.

74. Ако се уз општу именицу употреби присвојни придев од властитог имена на *-ов/-ев* и *-ин*, назив стручног или симболичког карактера не губи карактер властитог имена и пише се великим словом:

Ахилова њеџа, Дамоклов мач, Сизифов њосао, Пандорина куџија, Поџемкинова села, Базедовљева болест, Еусџахијева џруба, Волџин лук, Теслине стџрује, Рендџенов аџарат, Молоџовљев кокџел, Фордови и Фијатџови ауџомобили, Панчијева оморика, Вук—Даничијева акценџуација (али: вук—даничије夫ска акценџуација, уп. г. 69).

75. Изворно писање страних властитих имена и стручних термина, односно номенклатура, нпр. на латинском имена хоминида, животиња и биљака, научних титула у међународној комуникацији, назива фирми и производа (у рекламама на пример) и сл. подразумева и преузимање изворног правописа:

а. *Frankfurter allgemeine Zeitung, United Press, Foreign Office, France Observateur;*

У транскрибованом (прилагођеном) виду начин писања се уклапа у српску правописну норму: *Франкфурџер алџемајне цајџунџ, Јунајџед џрес, Форин офис, Франс оџсерваџер;*

б. *homo sapiens/Номо сапиенс* — припадник људске врсте, разумни човек (транскрибовано *хомосаџијенс*), *Canis familiaris* — пас, *Cannabis sativa* — конопља;

в. *doctor scientiarum*, скр. *dr. sc.* = доктор наука = *др наука*;

г. *Head & Shoulders, Budweiser, Panasonic* итд.

ПРВА РЕЧ У РЕЧЕНИЦИ, ОГЛАСУ, ОБРАСЦУ И СЛ.

76. Великим словом започињемо текст, као и сваку нову реченицу иза тачке или иза неког другог интерпункцијског знака којим се означава крај реченице:

Наше је да џокуџамо. Осџало је џехника. — „Ама човече, џџа је џеби? Па онамо нам је џуџ, еј! Ти не знаџ ни џде си ни камо ћеџ!” Велико слово пише се наравно и иза две тачке и наводника (односно у штампаном тексту иза црте) којима се означава управни говор:

Она му рече: „Наравно, доћи ћу.”

— Мењају боју као цвеће на хладноћи! — додао је неџознаџи.

— Шџа је било с џом?

Напомена 1: У писмима иза речи обраћања (ословљавања), које се одвајају запетом, ређе узвичником (што је мање прикладно), текст у новом реду започиње великим почетним словом:

Драги Милане,

Хвала џи џџо си ми се јавио...

у продужетку, у истом реду малим:

Милане, обрадовао си ме њисмом...

Напомена 2: У поетским саставима сваки нови стих може започињати великим или малим словом (што наравно зависи од избора самог песника).

77. Великим почетним словом прве речи пишу се:

а. натписи и обавештења:

Анџиикварница

Пријемни исџиџ

б. обрасци:

Пријавни лисџ

Пойисна лисџа

в. рубрике у обрасцима:

Име и џрезиме

Адреса

Занимање

г. потписи (на документима, сликама, фотографијама итд.), потом речи којима се идентификују одговорна лица за поједине врсте послова на првим или завршним страницама књига и сл.:

Ректор

Проф. др Ксенија Мирјанић

За Сџуденџску службу

Милан Марковић, референт

Аутор: М. Коњовић

Уредник

Рецензенти

Лектор

Превела

Издање приредио

Напомена: Натписи и обрасци, као и наслови књига, називи манифестација, огласи, обавештења (на билбордима на пример), етикете на разним производима и сл. најчешће се цели исписују великим (верзалним) словима, из естетских и рекламних разлога: КЊИЖАРА МАТИЦЕ СРПСКЕ, ПОПИСНА ЛИСТА, ИСТОРИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА, ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ, ОВЕРА ПРЕПИСА И ПРЕВОДА, НЕГАЗИРАНА МИНЕРАЛНА ВОДА, ВРАНАЦ и сл. На исти начин, у циљу уједначавања облика слова, може се допустити и писање искључиво малим словима, наравно само тамо где се то чини у смислу ликовне стилизације (на корицама књига, на плакатима, рекламним натписима и сл.), а никако у оквиру дужег текста. Сасвим је погрешно писање сваке речи почетним великим словом („Улица Пролетерских Бригада”, „Српски Покрет Обнове” и сл.), до чега у последње време долази под утицајем енглеског језика и из рекламних разлога. Нажалост, слично поступају и реализатори титлова у телевизијским емисијама („Nacionalni Dnevnik”, „говори Др Нада Мацура”).

РЕЧИ ИЗ ПОШТОВАЊА

78. У пословној и службеној преписци уобичајено је писање великим словом *Ви*, *Ваџ* за једну особу, знатно ређе и *Ти*, *Твој*, као знак наглашеног поштовања и поред извесне блискости: Прихватамо *Ваџу* понуду и предлажемо *Вам*... — Свима нам је много значило *Твоје* присуство...

Ако се обраћамо већем броју лица, установи и сл., *ви* и *ваџ* се пише малим словом:

Писали смо *вам*, драге колеге, а *ви* нам нисте одговорили. Ипак, примићемо и накнадно *ваџе* пријаве. Молимо *вас* (факултетску управу) да нас обавестите

Напомена: У уметничким текстовима куртоазна употреба великог слова зависи од стилске улоге коју јој сам писац одреди. У приватној преписци пак писање великим словом *Ви*, *Ваџ* се подразумева, а често и *Ти*, *Твој* када се обраћамо особи којој се због блискости (родбинске, сарадничке и сл.) не обраћамо са *Ви*.

79. Наглашено куртоазну улогу има писање почетним великим словом прве речи у типизираним изразима поштовања високим црквеним и државним представницима:

Ваџа свейшости, Ваџе ѿреосвешћенствѡ, Ваџа екселенцијѡ, Ваџе величанствѡ, Њеџѡва свейшост ѿ патријарх Павле, Њеџѡва екселенцијѡ, Њено величанствѡ краљица Бријаније, Свейши оѿац ѿаѿа.

Напомена: У текстовима с верским садржајем, тачније — у онима које издаје црква, у писању великог слова у понеком детаљу примењују се особена правила, различита од оних у важећем правопису. Нажалост, засад, чини се, прилично недоследно и неуређено. Пише се редовно великим словом придеви *Бож(и)ји* и *Господњи*, потом заменице које се односе на Бога, Оца и Сина и Светога духа (односно Светога Духа у текстовима ове врсте) и Богородицу (*Ти*, *Он*, *Она*, *Њеџа* и *Га*, *Ње* и *Је*, *Њѡј* и *Јој*, *Твој*, *Твоја*, *Твоје*, *Њеџѡв*, *Њеџѡва*, *Њеџѡво*, *Њен*, *Њена*, *Њено* и сл.), затим (редовно) *Патријарх* и по правилу титуле других виших црквених великодостојника — *Владика*, *Епископ* и сл., доследно *Српска Православна Црква*, *Православна Црква* и сл.

V. СПОЈЕНО И ОДВОЈЕНО ПИСАЊЕ РЕЧИ

80. Речи се у писаном тексту раздвајају белинама. Са становишта правописа, проблем се углавном своди на разликовање сложенница, које се пишу спојено, од полусложенница, које се пишу с цртицом, и израза или синтагми (групе речи повезаних функцијом и значењем), који се пишу или одвојено или спојено.

- Поступак дефинисања правила издвајања речи врло је сложен: *прво*, зато што све речи немају у истој мери самостално значење; *друго*, зато што све речи нису једнако актуелне и познате савременом читаоцу (разлози су генерацијски, степен знања страних језика, у наше време посебно енглеског, припадност одређеној струци и сл.); *треће*, зато што све речи немају самосталан акценат и не групишу се у изговорне целине увек на исти начин (акценатско обједињавање најпре зависи од значења односно функције израза односно синтагми, од дужине склопа речи и њихових акценатских карактеристика, затим од говорног подручја, личног става говорника односно контекста и сл.); *четврто*, зато што се при нормирању имају у виду комплексна правила творбе, историјска и савремена (аутентична или стварана по страним узорима, директним калкирањем или различитим видовима прераде, уз то и једна и друга често су неуједначено прозирна), а то укључује и разликовање лексичких, творбених и граматичких морфема од спојева друге врсте; *петто*, зато што се нормирањем избегава нарушавање створених навика у начину писања, поготову ако би то водило привидном стварању нових речи; *шестто*, зато што су из страних језика некритички преузимани мање-више непромењени склопови речи, понекад и погрешно перципирани, који често одударaju од правила нашега језика; *седмо*, писци текстова желе да им правописна норма остави простор да самостално процењују напред изнесене моменте, док већина оних који уче, предају или професионално примењују норму (наставници и лектори на пример) траже изричитост — једно решење или бар свођење дублета на најмању меру итд.

Готово сви побројани значењски и формални критеријуми имају релативан карактер (или тачније — комплементаран), што изискује потребу детаљне разраде, која се даје, у складу с традицијом, према врстама речи.

ИМЕНИЦЕ

81. Спојено се пишу сложенице и изведенице које, између осталог, одликује:

а. несамосталност једне или обеју саставница (понекад се, мада ретко, прва удваја). Обележје несамосталности *љрве* је, поред непроменљивости, чији је формални знак најчешће спојни вокал (по правилу *-о-*, остали, као нпр. *-е-*, *-у-*, *-а-*, *-и-*, с обзиром на порекло, могу се и друкчије интерпретирати), крњење речи или преузимање готових облика из других језика; *друђе* — крњење речи свођењем на саму основу, додавање суфикса и, такође, преузимање готових облика из других језика:

родо+љуб (-родољуба итд.), *бого+слов*, *бродо+градилиште*, *ледо+ломац*, *шрозуб* (-трозуба), *пољо+привреда* (-пољопривреде), *уљо+водоник*, *дубо+долина*, *душе+брижник* (-душебрижника), *куће+пацишћел*, *браћу+чед* (-братучеда), *дома+зеш* (-домазета), *мами+пара* (-мамипаре), *криво+клепство*, *криво+ножиле*, *лово+крадица*, *лово+стај* (-ловостаја), *дво+сед* (-двоседа), *бело+перка*, *човеко+љубац* (-човекољупца), *Зеленгора* (-Зеленгоре); *асиро+ном*, *део+графија*, *агро+номија*, *радио+лож*, *англо+фоб*, *русо+фил*, *нарко+ман*, *ино+кредит*, *анти+нуклеарци*, *пра+баба*, *пра+пра+баба* (прапрабаба), *био+графија*, *библио+графија*, *био+библио+графија* (биоблиографија), *чукун+баба*, *чукун+чукун+баба* (чукунчукунбаба) итд.;

б. обједињеност акцента — изговор с једним акцентом и без паузе између саставница (уз ретка одступања, која се по правилу квалификују као нестандардна):

део+град — *Бедград*, *чувар+кућа* — *чуваркућа*, *мало+лејник* — *малолейник*, *стирахо+влада* — *стираховлада*, *криво+клепство* — *кривоклепство*, *пољо+привреда* — *пољопривреда* (погрешно је, мада можда и чешће, *пољопривреда*), *Југо+славија* — *Југославија* (погрешно је Југославија) итд.;

в. ново значење које настаје обједињавањем саставница, чешће (1) једнопојмовно него (2) двопојмовно:

(1) *Београд* (бео+град), *Вирпазар* (вир+пазар), *висабаба* (виси+баба), *перорез* (перо+рез), *бабарога* (баба+рога), *дангуба* (дан+губа), *жуликожа* (гули+кожа), *пробисв(и)ет* (проби+св(и)ет), *разбистрига* (разби+брига) итд.;

(2) *богочов(ј)ек* (бог и човек), *купопродаја* (куповина и продаја), *примопредаја* (пријем и предаја), *Евроазија* (Европа и Азија), *с(ј)евроисток* (између севера и истока), *с(ј)еврозапад* (између севера и запада), *југоисток* (између југа и истока), *југозапад* (између југа и запада), *Индокина* (између Индије и Кине) итд.

82. С цртицом се пишу склопови речи код којих саставнице задржавају изванредан значењски аутономност, засебан ак-

ценат и непроменљивост прве од њих. Цртица овде значи да се спој не узима као права, целовита реч него као две лексеме удружене у датој прилици. Прва саставница одређује другу, дајући јој притом обележје *подврсите речи са оидишим значењем* (у смислу специјализације, намене и сл.), уп. нпр.: *аушо-кућа* = кућа која се бави продајом или сервисирањем аутомобила, *радио-техничар* = техничар у чијој специјалности је бављење радиом односно оним што је у вези с њим. Изузетак су нпр. речи за означавање војних и полицијских чиновца типа *генерал-мајор* и њима донекле слични склопови (али са обема променљивим саставницама) као *асистент-управник*, *лекар-ситажиста* — другом саставницом се прецизира рангирање.

Међутим, претходна правила (уп. опште напомене у т. 80), уз подразумевану и неретко одлучујућу традицију, имају само начелан значај. Она се доследније примењују када су у питању:

а. традиционални оријентализми, као:

алај-барјак, *алај-чауш*, *баш-кнез*, *баш-чауш*, *диван-кабаница*, *ђул-башша*, *Курбан-бајрам*, *реис-ул-улема*, *са(х)аиш-кула*, *сикшер-кафа*, *ћешен-алва*, *чекмек-ћурија*, *шиш-ћеваи* итд., али: *дуванкеса*, *ћорсокак*, *башчаршија* (тако и део Сарајева — *Башчаршија*);

б. традиционални сликовити, појмовно обједињени спојеви:

жар-ишница, *ремек-дело*, *рак-рана*, *иван-цв(и)еи*, *сиомен-библиошека*, *сиомен-дом*, *сиомен-збирка*, *сиомен-музеј*, *сиомен-парк*, *сиомен-плоча*, *сиомен-чесма* и сл.;

в. особена традиционална и њима слична релативно новија или сасвим нова стилска скраћења код којих се прва саставница (именица) осећа као замена за придев:

бисер-џрана, *див-јунак*, *дивош-издање*, *извор-вода*, *ловор-џрана*, *узор-мајка*; *џас-маска*, *кварц-лампа*, *клин-чорба*, *клуб-џарништура*, *сиорш-клуб*, *шах-клуб*, *шах-џарништура*, *иуш-кабина*, *корнер-заштава*, *маркеишнџ-служба*, *меч-лојша*, *шрач-паршија*, *феишус-положај*, *фикс-идеја*, *ауш-линија*, *џол-линија*, *џол-ауш*, *џол-разлика/џол-диференција*, *секс-бомба*, *сеиш-лојша*, *сеиш-меч лојша* итд.;

г. нетипичне спреге код којих опет прва саставница ближе одређује другу, специфицира је, у смислу нпр. 'који подсећа на... или који служи за...' типа *добош-шорша*, *јеж-фризура*, *вишња-боја*, *цигла-боја*, *лимун-жуша боја* (уп. „небо-плови” ФК Лацио); *веш-машина* и сл.

Напомена 1: Писањем с цртицом *јуџо-јуџоисток* ('правац између југа и југоистока') и *с(ј)еверо-с(ј)еверозапад* ('правац између севера и северозапада') прецизира се смисаона рашчлањеност — спој не представља три већ две саставнице (југ + југоисток, а не југ + југ + исток).

Напомена 2: Пошто је прва саставница променљива, пише се црта а не цртица у примерима као: *правац јуџ* — *јуџоисток*, *из смера јуџа* — *јуџо-*

сѝока; тако и *исѝок* — *јужоисѝок*, јер не постоји сложеница „исто-ко-југоисток”.

83. Посебан нормативни проблем су почетне саставнице, углавном страног порекла, са статусом или форманата или префиксоида, као нпр.: *ауѝо*, *авио*, *аеро*, *моѝо*, *фоѝо*, *радио*, *видео*, *сѝерео*, *аудио*, *кино*, *макро*, *микро*, *макси*, *мини*, *ексѝра*, *суѝер*, *квази* (и њен 'превод' *назови*), *ексѝра*, *еко*, *екс*, *ино* и сл. Нормативисти су каснили за продором ове врсте иновација и умножавањем сличних склопова, а процене степена сраслости у одмеравању значењских и формалних момената често су бивале несигурне и субјективне, јер су, по правилу, уистину у питању нијансе. Отуда утисак (не без основа) да се прибегавало појединачном, лексичком нормирању.

Мање је било пометње док је удео те лексике у општем фонду речи био ограничен и добрим делом сведен на језик појединих струка. Основни критеријум полусложеничког писања оваквих склопова био је доминантно формални — непроменљивост прве саставнице, искључујући класичне интернационализме који се постојано пишу спојено, изузимајући у значењском смислу нове спојеве ('конструкте'), изражене старим или делимично прерађеним језичким јединицама попут *био-ѝас*, *зоо-ѝланкѝони* и сл. И једно и друго илуструју примери:

ауѝо- ('само', 'сопствени'): *ауѝобиоѝрафија*, *ауѝоѝол*, *ауѝоѝграф*, *ауѝокефалносѝ*, *ауѝојорѝреѝ*, *ауѝорефератѝ*, *ауѝосуѝесѝија*, *ауѝохијноза* (тако и *ауѝобиоѝграфски* итд.); **био-**: *биологија*, *биоѝенеза*, *биоѝеоѝрафија*, *биодинамика*, *биоеколоѝија*, *биоелектроника*, *биокаѝализаѝор*, *биокибернетѝика*, *биомаѝнетѝизам* (тако и *биоѝетѝички* и сл.), али *био-ѝас*, *био-дизел*; **зоо-**: *зоологија*, *зооѝеоѝрафија*, *зооѝрафија*, *зоокулѝура*, *зооморфија*, *зооѝалеонѝолоѝија*, *зоофобија*, *зооѝен*, *зооѝаразиѝ* (тако и *зооѝеоѝрафски* итд.), али *зоо-ѝланкѝони*, *зоо-врѝ* 'зоолошки врт' (погрешно је писање вел. словима ЗОО-врт); **еѝно-**: *еѝноѝенеза*, *еѝноѝрафија*, *еѝнолинѝвисѝика*, *еѝномузиколоѝија*, *еѝноѝсихолоѝија* (тако и *еѝнолинѝвисѝички* и сл.), али *еѝно-ѝарк*, *еѝно-село*, *еѝно-сѝил*; **макро-**: *макроанализа*, *макробиоѝика*, *макроекономија*, *макротклима*, *макроѝлан*, *макрореѝија*, *макросѝрукѝура*, *макроѝиѝолоѝија* (тако и *макробиоѝички* и сл.); **меѝа-**: *меѝаватѝ*, *меѝабайѝ*, *меѝамаркеѝ*, *меѝајројекаѝ*, *меѝасѝар*, *меѝазвезда*, *меѝахиѝ* итд.; **микро-**: *микроанализа*, *микроэкономија*, *микротклима*, *микроѝлан*, *микрореѝија*, *микросѝрукѝура*, *микроскоѝија*, *микроѝојонимија* (тако и *микротклимаѝски* и сл.); **моно-**: *моноѝенеза*, *монодрама*, *монокулѝура*, *моноѝиѝија*, *моноѝеисѝ(а)* (тако и *монодрамски*, *моноѝеисѝички* и сл.); **мулѝи-**: *мулѝивитѝамин*, *мулѝидисѝиѝлинарносѝ*, *мулѝикулѝура*, *мулѝимедијалан*, *мулѝимилионер*, *мулѝикулѝура* (тако и *мулѝидисѝиѝлинан*, *мулѝимедијалан* и сл.); **ѝоли-**: *ѝолиандрија*, *ѝолиѝамија*, *ѝолиѝлоѝ(а)*, *ѝолиѝграф*, *ѝоликлиника* (тако и *ѝоливалентѝан*, *ѝолиѝамијски*); **ѝосѝ-**: *ѝосѝавангарда*, *ѝосѝидентѝал* (тако и *ѝосѝѝиѝломски*, *ѝосѝѝејѝонски* и сл.); **ѝсихо-**: *ѝсихолоѝи-*

ја, *психолинџвистика*, *психотерапија* (тако и *психолинџвистички*, *психотерапеутиски*); *рејтро-*: *рејтровизор*, *рејтроактивност*, *рејтроверзија*, *рејтроџресија* (тако и *рејтроактивни* и сл.); *термо-*: *термодинамика*, *термоелектрана*, *термоизолација*, *термовизија* и сл., али *термо-кошуља*, *термо-чараје*; *хидро-*: *хидроархеологија*, *хидроизолација*, *хидромеханика*, *хидронимија*, *хидросистем*, *хидротерапија*, *хидроавион* (тако и *хидроизолациони*, *хидромеханички* и сл.) итд.

Напомена: Када се напред наведени класични префиксоиди јаве у проширеним (обично удвојеним) склоповима, пишу се одвојено (без цртице уз себе), као нпр.: *макро* и *микро* *планови*.

84. Из претходно наведених разлога тешко је дефинисати свеобухватна, јасна и лако применљива правила која би обухватила и релативно новију или сасвим нову лексику. Ризикује се притом изазивање додатне смутње у колико-толико стабилизоване обичаје. Међутим, мора се ипак *унети више сагласности у регулисање несумњиво сличних склопова*. То ће се најбоље учинити богато илустрованим прегледом инструктивних образаца, груписаних према значењским сродностима, с ослонцем на напред изложена правила:

ауто: (скраћ. аутомобил и аутомобилски, аутомобилистички)

с појено: *аутодром*, *аутострада*;

са цртицом: *ауто-пуш*, *ауто-цеста*, *ауто-механичар*, *ауто-електричар*, *ауто-лакирер*, *ауто-лимар*, *ауто-сидой*, *ауто-сидојерка*, *ауто-продавац*, *ауто-делови*, *ауто-џума*, *ауто-кука*, *ауто-приколица*, *ауто-козмейика*, *ауто-лак*, *ауто-аларм*, *ауто-приколица*, *ауто-сирена*, *ауто-сидой*, *ауто-фар*, *ауто-моншажа*, *ауто-пластика*, *ауто-проект*, *ауто-превоз*, *ауто-превозник*, *ауто-саобраћај*, *ауто-карта*, *ауто-ревија*, *ауто-бомба*, *ауто-камп*, *ауто-кућа*, *ауто-салон*, *ауто-пијаца*, *ауто-шакси*, *ауто-школа*, *ауто-сервис*, *ауто-терке*, *Ауто-команда* (део Београда, раније војна управна установа), *ауто-шакмичење*, *ауто-рели*, *ауто-мојо савез*, *ауто-мојо друштво*, *ауто-мојо клуб* и сл.;

авио ('авионски')

са цртицом: *авио-џума*, *авио-карта*, *авио-комјанија*, *авио-конструктор*, *авио-линија*, *авио-механичар*, *авио-модел*, *авио-моделар*, *авио-моделарство*, *авио-превоз*, *авио-превозник*, *авио-транспорти*, *авио-пушник*, *авио-флота*, *авио-парк*, *авио-сервис*, *авио-ханџар*, *авио-јединица*, *авио-гориво*, *авио-с(ј)ејва*, *авио-зајрашвање*, *авио-бомба*, *авио-мишинџ*, *авио-шакси* и сл.;

аеро ('ваздушни', 'ваздухопловни')

с појено: *аеробик*, *аеродром*, *аероџрафија*, *аеродинамика* (тако и прид. *аеродинамичан*), *аеродуктор*, *аерокар*;

са цртицом: *аеро-бомба*, *аеро-клуб*, *аеро-мишинџ*, *аеро-загађење*, *аеро-електрана*;

мото ('моторни', 'мотоциклистички')

с по ј е н о: *моџоцикл, моџодром, моџоманија;*

с а ц р т и ц о м: *моџо-култиватор, моџо-науџика, моџо-науџичар, моџо-ревија, моџо-џумџа, моџо-џума, моџо-клуб, моџо-џарк, моџо-крос, моџо-џрке* итд.;

фото¹ ('светлосни')

с по ј е н о: *фоџосинџеза, фоџодезинџеџрација, фоџоџераџија, фоџокаџализа, фоџоелекџириџиџеџ, фоџоелекџирон, фоџоџелија, фоџомаџнеџизам, фоџомеџар, фоџоमुџџиџликаџор* итд.;

фото² (који се односи на фотографије, фотографски)

с по ј е н о (када је друга саставница несамостална): *фоџоџраф, фоџоџрафија, фоџоџека;*

с а ц р т и ц о м: *фоџо-аџарџџ, фоџо-лаборџторија, фоџо-лиџоџрафија, фоџо-џаџир, фоџо-модел, фоџо-оџрема, фоџо-маџериџал, фоџо-џехника, фоџо-монџаџа, фоџо-реџорџџаџа, фоџо-реџорџџер, фоџо-џравира, фоџо-коџија, фоџо-коџирница, фоџо-реџорџуџиџа, фоџо-издаџе, фоџо-ревија, фоџо-џџамџа, фоџо-слоџ, фоџо-робџџ, фоџо-саџфари, фоџо-финиџ* и сл.;

радио¹ (који се односи на зрачење)

с по ј е н о (када се односи на зрачење у ужем смислу или је друга саставница несамостална):

радиоаџџивноџџ, радиобиологија, радиоџенеџика, радиоскоџија, радио-изоџоџи, радиологија, радиофонија, радиоџрам;

радио² (који се односи на радио одн. што потиче од њега, радијски)

с а ц р т и ц о м: *радио-аџарџџ (/радио), радио-ауџоаларм, радио-касеџофон, радио-комџас, радио-џриџемник, радио-сиџнал, радио-сонда, радио-сондаџа, радио-сиџаница, радио-џелескоџа, радио-џониомеџџрија, радио-џониомеџџар, радио-џаласи, радио-меџеорологија, радио-џелевизија, радио-џелеџрафија, радио-џелефонија, радио-џехника, радио-џехничар, радио-амаџер, радио-драма, радио-изџра, радио-оџлас, радио-џоруке, радио-реџорџџаџа, радио-реџорџџер, радио-џкола* итд.

о д в о ј е н о (када радио значи 'радијска установа'): *Радио Беоџрад, Радио Подџорица, Радио Баџа Лука, Радио Нови Сад.*

Напомена: Писање с цртицом *радио-џелевизија* има ослонац у двама мање-више самосталним (аутономним) делатностима (и у организационом смислу) иако се усталило, наравно погрешно, одвојено писање — *Радио џелевизија Беоџрад* и сл.

видео, стерео, аудио

с по ј е н о (када је друга саставница несамостална или значењски непрозирна, осим за стручне znalце, или с ослонцем на начин писања речи са сродним формантима, нпр. радио): *видеоџека, сџереовизија, сџереофонија, сџереоскоџија, сџереоскоџа, сџерео-меџџар, аудиоџрам, аудио-меџџар, аудио-меџџрија;*

с а ц р т и ц о м: *видео-џрафика, видео-арџџ, видео-бим, видео-рикордер* (и само *видео*), *видео-џлеџер, видео-џроџекџор* (уп. радио-апарат и сл.), *видео-џеџџ, видео-миксер* (уп. радио-техничар), *ви-*

део-сигнал (уп. радио-сигнал), *видео-запис*, *видео-камера*, *видео-касета*, *видео-прака*, *видео-клуб*, *видео-конференција*, *видео-огласи*, *видео-игра*, *видео-снимак*, *видео-свош*, *видео-текст*; *стерео-звук*, *стерео-камера*, *стерео-уређај*; *аудио-касета*, *аудио-уређај* (прид. *аудио-визуелан*) и сл.;

КИНО

с по ј е н о (када је друга саставница несамостална): *кинотека*, *киноскоп*, *кинофикација*;

с а ц р т и ц о м: *кино-оператер* (уп. радио-миксер), *кино-програма*, *кино-представа*, *кино-улазница*, *кино-сала*;

о д в о ј е н о: *Кино „Звезда“* (у Новом Саду) и сл.;

мини (‘врло мали, минијатуран’) и **макси** (‘врло великих димензија’) и сл.)

с по ј е н о: *минибус*;

с а ц р т и ц о м (зато што је ипак у највећем броју случајева неодговарајућа српска замена — врло мали, врло кратки, минијатурни): *мини-вал* (‘фризура с благим таласима’), *мини-план*, *мини-структура*, *мини-конгрес*, *мини-комјутер*, *мини-лига*, *мини-одмор*, *мини-раш*, *мини-фарма*, *мини-маркећ*, *мини-баскећ*, *мини-голф*, *мини-серија*, *мини-мода*, *мини-сукња*, *мини-хаљина*; *макси-сукња*, *макси-хаљина* итд.;

екстра и супер

с по ј е н о: *екстрапрофит*, *екстрадоходак*, *екстразарада*, *екстраквалификација*, *екстракласа* (тако и придеви као *екстрапопуларан*, *екстрасубјективан* и сл.), *суперсептакл*, *суперлига*, *суперстар*, *супермајстор*, *суперсила*, *суперревизија*, *суперфосфај*, *супероксид* (уп. придев *суперсензибилан*);

о д в о ј е н о — када се наглашава квалификација, што се показује и засебним акцентом: има *екстра* укус, нудимо *екстра* услове, постигли су *екстра* квалификација, он је *екстра* класа, имали смо *супер* журку; уп. и: *све је било екстра*, *све је било супер* и сл.

Напомена: Скраћено *супер* углавном је потиснуло *супербензин*.

квази, назови, псеудо, надри, екс, ино и сл.

с по ј е н о: *квазинаука*, *квазијунак*, *квазијунаштво*, *квазимудрост*, *квазиум(ј)ејник*, *квазисрбин*, *квазисрбовање*;

назовиравда, *назовиријашељ*, *назовикућа*, *назовисрбин*;

йсеудокласицизам, *йсеудонаука*, *йсеудодемократија*;

надрилекар ијек. *надриљекар*, *надримудрац*, *надриум(ј)ејноћ*;

екскраљ, *ексшампион*, *ексчехословачка*, *ексјугославија*;

инокоресјоденћ, *инокоресјонденција*, *инокредит*, *инофудбалер* итд.

Напомена: Префиксоиди у квалификативној функцији *назови*, *йсеудо*, *екс* и *супер*, употребљени у функцији наглашеног истицања уз властита имена, могу се изузетно писати и с цртицом: *назови-Србин*, *Псеудо-Ари-*

колица, *шакси сџаница*, *шакси возач*, колор *шелевизор*, *конџакџи програм*, *џиџбул џеријер* итд.

87. С цртицом се пишу спојени именица код којих друга одређује прву, мада су обе променљиве (уп. у значењском смислу рангирање типа *џенерал-мајор*): *асисџенџи-џријавник*, *асисџенџи-исџираживач*, *лекар-сџаџисџа*, *џрофесор-џосџи* (боље *џосџијуџи џрофесор*), *људи-џабе* и сл.

88. За лексику страног порекла (новија је најчешће из енгл. језика) или се примењују правила која важе за домаће речи (формална и семантичка) или се преноси правопис језика из којег се речи преузимају, посебно ако су склопови ширем кругу значењски непрозирни и не могу се с више сигурности уклопити у постојеће образце:

а. спојено писање: *ауџијуџи*, *ауџсајџер*, *бајџас*, *банџиџамџинџ*, *бебисџиџер*, *билборџ*, *бичбол*, *бодибилџер*, *бодибилџинџ*, *бодџгарџ*, *бодџџирсинџ*, *букмеџкер*, *воркџоџи* (састанак образовне природе, креативна радионица, али — *фри-џоџи*), *имеџл/меџл* (мн. *имеџлови*, *меџлови*), *лаџиџоџи*, *лајџмоџив*, *олџџајџер*, *џлеџбек*, *џосџиџејџ*, *ренџакар*, *ерконџиџн*, *џубокс*, *рокенрол*, *лонџџилеј*, *нокаџиџ*, *нокдаун*, *марџџруџа*, *бормаџина*, *визџиџкарџа*, *конџоџор*, *кремџиџџа*, *фусноџа*, *хренџиџшла*, *џамролџна*, *џиџерџилоџа*, *џиџрајџбрехер* и сл.; тако се пише и наша твореница *наливџџеро*;

б. са цртицом: *аква-аеробџк*, *арџи-филџм*, *бар-код*, *биџ-бен*, *бизџнис-класа*, *блок-аџиџ*, *вакуум-џаковање*, *вакуум-џумџа*, *веб-сајџиџ*, *џол-аџиџ*, *џол-лиџнија*, *џол-разлиџка* (/диференџија), *џрејс-џериод*, *дизел-џориво*, *дизел-моџџор*, *дизел-локомоџива*, *дјуџиџфри-џоџи*, *дрим-џим*, *еко-броџ*, *еко-џроџрам*, *еко-џроизводџња*, *еко-фесџивал*, *еџно-џарџ*, *еџно-село*, *еџно-сџил*, *еџно-филџм*, *зен-будизам*, *зоо-врџиџ*, *имеџл-адреса* (или само *имеџл/меџл*), *инсџтанџиџ-доручак*, *киџк-бокс*, *клима-уреџај* (и скр. *клима*), *кол-џенџџар*, *комџакџиџ-дисџк*, *мас-меџџиџи*, *меџџиџа-џенџџар*, *нарџко-бизџнис*, *нарџко-дилџер*, *нарџко-маџфија*, *нарџко-џрџџиџџиџе*, *њуз-маџаџин*, *џриџејџ-доџуна*, *џриџејџ-инџџтернетџиџ*, *фер-џлеј* (али *фер* *иџџра*, *фер* *однос*), *фул-конџџакџиџ*, *ски-лиџфџиџ*, *ски-релиџ*, *џоџи-лиџсџа*, *џоџи-моџел*, *џоџи-форма*, *џрим-сџџаза*, *џџери-бренџиџ*, *фри-џоџи* (али *воркџоџи* 'састанак образовне природе, креативна радионица'), *џамбо-џеџиџ*, *флоџиџ-дисџк*, *харџд-дисџк*, *џоџк-џоџу*, *џиџиџ-џоџу*, *слајџд-џоџу* (али *лајџџиџоџу* 'игра светлости'), *риџџалиџиџиџ-џоџу*, *онлајџн-џрџџовина*, *онлајџн-семинар*, *офџџор-зона*, *офџџор-фирџма*, *џанел-џилоџа*, *џанел-дисџкусија*, *џанџк-роџк*, *џоџи-арџиџ*, *џоџи-роџк*, *џоџи-сонџ*, *џрес-конференџија*, *џорно-филџм*, *џорно-саџдрџај*, *џур-оџџераџџор*, *џур-реџџур*, *секс-симбол*, *џаџџенџиџ-олоџка*, *џесџиџ-воџаџ*, *џесџиџ-воџило*, *џеџиџ-сеџиџ*, *џуџко-уџџикаџ* итд.

89. Хемијски термини (за једињења) пишу се или

а. с цртицом: *уљен-диоксид, уљен-моноксид, уљен-шејтрахлорид, сумјор-диоксид, сумјор-дихлорид, фосфор-јенџоксид, најтријум-хлорид, калцијум-карбонај, калијум-сулфат, тјанџал-карбид* итд. или

б. спојено (по правилу са спојним вокалом између саставница): *уљоводоник, феромагнетизам, феросулфат, ферихлорид, фероједињења, феролеђуре, ферисоли, хлороводоник* и сл.

Напомена: У овој области треба се држати устаљених обичаја у тој струци, примењиваних у престижним публикацијама. Уп. нпр. (за знак валенције): *бакар(II)-сулфат, злато(III)-хлорид* и сл.

90. — а. Са цртицом се пишу спојени чија је прва саставница једнословни симбол: *о-ноге, х-зраци, а-основе, ж-жица, А-бомба, Н-бомба, Т-џрофил* итд.; тако и прилагођено писање (са спеловањем једнословног симбола): *Бе-витамин, Це-витамин, Те-џрофил, Д-дур, Ф-дур и Де-дур, Еф-дур, с-мол, ф-мол и це-мол, еф-мол* (у вези с писањем вел. одн. малих слова в. т. 38).

Међутим, ако се словни симболи замене речју, ове спојеве треба писати одвојено: *алфа зраци, икс зраци, икс ноге*.

б. Одвојено се пишу спојени са вишесловним (верзалним) скраћеницама: *ТВ џрограм, ТВ емисија, РТВ џрограм, АВС џечкај, СГС сисџем, МКС сисџем, ТА џећ* (термоакумулациона пећ), *УКТ фреквенција, СМС џорука* и сл.

91. Цртицом се не спајају саставнице од више речи нити саставнице које су саме полусложенице:

ауџо и моџо џрке, макро и микро џланови, мини и макси маркеџи, радио и ТВ џрограм, алфа и бейта зраци, α и β зраци, џуко уџикачи и џалџтери; ролс-ројс ауџомобили, ауџо-моџо друџџтво, Це-дур лесџвица, бе-се-же вакцина, Би-Би-Си џрограм и сл.

92. Именице које значе титулу, занимање, сродство и сл., употребљене у устаљеним склоповима испред личног имена односно презимена (и зато се по правилу схватају као редовни део имена, што се правописно показује), без обзира на порекло и променљивост односно непроменљивост, пишу се одвојено:

а. *Дон Кихоџ* (Дон Кихота, Дон Кихоту и сл.), *Фра Брне, Јуџ Богдан* (Јуџ Богдана, Јуџ Богдану итд.), *Кир Јања* (Кир Јање, Кир Јањи итд.), *ефенди Миџа, Хаџи Рувим, Дон Кихоџов, Хаџи Рувимов, Кир Јањин, Кир Јањина* и сл.;

б. *кума Живка* (кума Живке, кума Живки и куме Живке, куми Живки итд.), *џеџка Сџани, џазда Николи, са чика Миланом, ујка Пеџру, Змај Јови, Хајдук Вељкова, Змај Јовина улица, у Кнез Михаиловој улици* и сл.

93. Пишу се одвојено и синтагме када се титула налази иза имена односно презимена које се не мења из поетских (метричких) разлога: *на сестрића Јован кайетана, своме браћу Милош Чобанину; а зајна се Милош Барјакшаре, йоранио Милић Барјакшаре.*

94. Оријенталне титуле иза имена које се не мења по правилу се пишу с цртицом: *Смаил-аџа Ченџић, Хусеин-беџ, Сулејман-џаџа, Омер-баџа, Јусуф-ефендија, султан Осман-хан, Смаил-аџин, Хусеин-беџов* итд.

Титуле *аџа* и *беџ* пишу се спојено с именом када се ради о одређеним личностима чије се име усталило у таквом облику (нпр. *Скендербеџ, Иванбеџ Црнојевић*) и када представљају експресивно проширење личног имена, а не титулу — *Мујаџа, Суљаџа, Авдаџа, Алибеџ.*

95. — а. Удвојена мушка презимена, у српској традицији ретка, пишу се одвојено, и при томе су оба променљива: *Вук Стефановић Караџић* (Вука Стефановића Караџића итд.), *Љубомир Дурковић Јакшић, Мирослав Јосић Вишњић, Андрија Качић Миошић* и сл. Међутим, када је прво презиме непроменљиво, пишу се са цртицом, као у примеру: *Михаило Полић-Десанчић* (Михаила Полит-Десанчића итд.)

б. За удвојена женска презимена (по роду и по удаји, понекад и трострука), најцелисходније је применити исти поступак — о д в о ј е н о писање: *Олга Петровић Којић* (Олги Петровић Којић итд.), *Аница Савић Ребац, Ксенија Марицки Гађански* (Ксенији Марицки Гађански), *Нада Ђурица Марковић* (Наде Ђурице Марковић, Нади Ђурици Марковић итд.), *Љубица Појовић Бјелица* (Љубици Поповић Бјелици итд.).

96. Комбиновање надимака са пуним именима, без обзира на њихов положај, не захтева писање црте: *Петар Петровић Њеџош, Јован Грчић Миленко, Јован Јовановић Змај, Владислав Пејковић Дис, Миодраг Петровић Чкаља; Милосав Мија Алексић, Радован Бели Марковић* итд.

97. Удвојена страна презимена, без обзира на то да ли се први део мења или не, по правилу се пишу одвојено: *Кастело Бранко* (Кастела Бранка), *Гарсија Лорка* (Гарсије Лорке); *Бен Гурион* (ген. Бен Гуриона), *Ван Гоџ* (Ван Гога), *У Танџ* (У Танта) и сл. Међутим, под утицајем изворног правописа понекад је уобичајено писање с цртицом: *Тулуз-Лотрек* (Toulouse-Loutrec, ген. Тулуз-Лотрека), *Сен-Жист* (Сен-Жиста), *Сен-Симон, Салтиков-Шчедрин* (ген. Салтикова-Шчедрина), *Римски-Корсаков* итд.

98. Коауторска веза исказује се цртом без размака (примакнутим цртом), а не цртицом: *џриручник Петровића—Марића, речник Ристића—Канџе, Канџ—Лайласова теорија, влада Цветковић—Мачек.*

99. Презимена код којих се први део (обично одредбени) не мења а акценатски се стапа с другим делом пишу се по правилу спојено: *Хаџириџић, Хаџиомеровић, Белимарковић, Делиџимуновић*. Уп. устаљено и са засебним акценатом *Џиџић-Марковић*

100. Вишечлана географска имена пишу се:

а. спојено ако имају један акценат: *Београд, Вирџазар, Вишеград, Злајибор, Вучијерн* итд.; уп. *Бањалука* (Бањалукѐ-Бањалуци итд.) и *Бања Лука* (из Бањѐ Лукѐ, у Бањѐј Луци и сл. — одвојено писање подразумева променљивост и прве речи).

б. у осталим случајевима одвојено без обзира на то да ли је прва саставница променљива или не:

Бела Црква (Беле Цркве итд.), *Нови Сад, Бијело Поље, Нови Пазар* и сл.;

Херцег Нови (Херцег Новог, Херцег Новом итд.), *Хан Пијесак, Кошор Варош, Мркоњић Град, Шћејан Поље, Левер Тара, Иван џланина, Иван седло, Дињ жора*.

Напомена 1: Одвојено писање примењује се и на традиционална стилска проширења: *Грмеч џланина, Кучај џланина, џод оном Ловћен џланином, биље бере џо Мироч џланини* и сл.,

али с цртицом *Шар-џланина* због окрњености првог дела (уп. *џланина Шара*).

Напомена 2: Пишу се с цртом спојени географског имена и речи која га ближе одређује: *Десџошовац — село, Београд — Ценџар* (жел. станица), *Београд — Прокој* (жел. станица).

101. Транскрибована страна имена пишу се или с ослонцем на изворни језик или према створеном обичају:

а. одвојено (с ослонцем на изворни језик): *Перл Харбор* (ген. Перл Харбора), *Сијера Невада* (Сијера Неваде), *Адис Абеба, Буенос Ајрес, Монџе Карло, Сан Франциско, Лос Анђелес, Дар ел Салам, Сенџ Еџјен*, а тако и када се у изворном језику пишу полусложенички: *Ролан Гарос* (Roland-Garros), *Клермон Феран, Екс ан Прованс*;

б. спојено (према створеном обичају): *Њујорк* (New York), *Монблан, Ламанџ, Тјенанмен*;

в. с цртицом само ако је значење везе збирно (цртица има значење „и”): *Шлезвиџ-Холџџајн, Алзас-Лорена*.

Напомена: Спојено се пише *Ауџироуџарска* (чест незванични назив *Двојна монархија* и фиг. *Црно-жуџа монархија*), пре свега зато што су онда јаснији спојени типа *ауџироуџарско-руски односи, ауџироуџарско-џурски раџ* и сл. (а не *ауџиро-уџарско-џурски односи*).

102. Спојено се пишу имена становника изведена од вишечланих географских имена: *Новосађанин* (према Нови Сад), *Нововаро-*

шанин, *Брзојаланчанин*; *Бањалучанин* (према Бањалука и Бања Лука); *Котворварошанин* (према Котор Варош), *Херцеџновљанин*, *Адисабебљанин*; *Латиноамериканац* (према Латинска Америка), *Јужноамериканац* итд. Спојено се пише и *Индоевројљанин*, *Индокинези* (према Индокина), *Евроазијци* и сл. Међутим, ако се истиче збирност и посебност, а не обједињеност, пишу се с цртицом примери као: *Англо-Американци* (значи: Енглези и Американци), *Афро-Азијци*, *Ташаро-Монголи*.

Међутим, ако је из контекста јасно, посебно у локалним оквирима, редовно ће се употребити (такав поступак је наравно регулиран): *Варошанин*, *Новљанин*, *Паланчанин*.

ПРИДЕВИ

103. Пишу се с а с т а в љ е н о изговорно и значењски обједињене придевске сложенице, направљене по сличним начелима као и именице:

а. од једне или (ређе) обе несамосталне саставнице: *англоамерички*, *афроазијски*, *евроамерички*, *социјокултурни*, *армиранобетонски*, *дананоћни*, *научнотехнички*, *робноновчани*, *кујойродајни*, *мултидисциплинарни*, *надрилекарски*, *авиомеханичарски*, *аушйромейни*, *аушйосоабраћајни*, *зенбудистички* (и *зенобудистички*), *йсеудокласицистички*, *радиобиолошки*, *божобојажљив*, *доброћудан*, *ушйавошворан*, *йунолешан* ијек. *йунолешан*, *йрворођен*, *средњов(ј)ековни*, *самоникао*, *сйасоносан*, *брзоходан*, *сйаромодан*, *рићокос*, *шуйљоглав*, *родољубив*, *йлодошворан*, *самошворан*, *мирошворачки*, *богомдан*, *божоудан*, *йолусложенички*, *душешбрижан*, *йешйарачки*, *зимзелен*, *безбрад*, *злурад* итд.;

б. извођењем из двочланих синтагми, значењски обједињених, при чему је прва најчешће подређена другој и ближе је одређује (углавном су такве и оне наведене под претходном подтачком): *мрзовољан*, *шврдокоран*, *брзоходан*, *водоносан*, *новогодишњи*, *сйољношрговински* (: спољна трговина), *нискобуцејни*, *државнойравни* (: државно право), *кривичнойравни* (: кривично право), *високообразовни* (: високо образовање), *народноослободилачки* (: народни и ослободилачки), *социјалдемокрајски*, *националсоцијалистички*, *добродошјао* (нпр. *добродошја йомоћ*, *они су увек добродошли*), *сйармали* и сл.; уп. и *данданашњи*, *срцейарајући* (друга саставница одређује прву).

в. додавањем префикса или речце за негирање *не*: *безљасан*, *изванбрачни*, *међудржавни*, *надбубрежни*, *наочийш*, *нађлув*, *йресшар*, *йовелик*, *омален*, *нажуш*, *сулуд*, *невелик*, *невесео*, *недрађ*, *нељудски*, *невидљив*, *несувисао*.

Напомена: С обзиром на нове реалности (од 90-их година минулог века наовамо), када то специфичне околности захтевају (стручно-научне пре свега.), треба писати полусложенички стручно-научни термин *срйско-хрвайски/хрвайско-срйски језик*.

104. Спојено се пишу придеви изведени од вишечланих имена, која се пишу или одвојено или полусложенички: *донкихотовски* (према Дон Кихот), *ванђођовски*, *јуџбођдановски* (: Југ-Богдан), *херцеђновски* (: Херцег Нови), *Црноморски слив*, *дугоошочки* (: Дуги оток), *иванићградски*, *буеносајрески*, *босанскохерцеђовачки*, *косовско-метохијски* (када се Босна и Херцеговина односно Косово и Метохија узимају као целина), *западноевројски* (: западна Европа), *источнохерцеђовачки* (: источна Херцеговина) итд.

Међутим, када се придев изводи наставцима *-ов* (*-ев*) и *-ин* од вишечланих имена, задржава се одвојено писање: *Дела Белин речник*, *Винсенџ ван Гођов*, *Кнез Михаилова улица*, *Шејка Сџанин*, *Џазда Николин*, *џика Ђројин*, *џика Јовин* итд.

Напомена: С примакнутом цртом (без белина) треба писати коауторске везе као *Канџ—Лайласова теорија*, *Бојл—Мариошов закон*, *Рисџић—Канџрин речник*, *Вук—Даничићева акценџуација* (*/вук—даничићевска акценџуација*) и сл.

105. Ако се прилог као прва саставница, сложен с придевом, посебно не наглашава, пише се спојено:

мнођојошћовани, *високоувађени*, *високоц(и)ењени*, *ђорейоменуџи*, *ђорейоменовани*, *нижеименовани*, *долейошћисани* ијек. *дољејошћисани*, *високојласиран*, *нискојласиран*, *висококвалификован*, *високоразвијен*, *средњеразвијен*, *нискојпродуктиван*, *добродођао*. Само тако и *џакозвани* (тако и *џакоређи*).

Када се прва саставница наглашава, пише се одвојено: *мнођојошћовани*, *високо ц(и)ењени*, *ђоре наведени*, *средње јродуктиван*, *високо јласиран*, *добро дођао* и сл.

Напомена: Од претходних примера треба разликовати примере као *велеувађени*, *ојшћейознаџи*, *ојшћеважеђи*, *новойодиђнуџи*, *новойосџављени*, *новойечени*, који се пишу састављено јер имају само један акценат (на другом делу сложенице).

106. Придевске сложенице за обележавање нијанси (боја нпр.) пишу се спојено:

мркожуџи, *црвеносмеђ*, *зеленкастјојлав*, *јлавозелен*, *џамнозелен*, *св(ј)ејлоцрвен* итд.,

док се с цртицом пишу комбинације различитих боја:

јлаво-б(и)ела засџава, *јлаво-зелена комбинација*, *црвено-б(и)ели* и *црно-б(и)ели дресови*, *црно-б(и)ели јођлед*, *црно-жуџа засџава*, *црно-б(и)ели филм*, *црно-б(и)ела џехника*, *Црно-жуџа монархија* (= Аустроугарска).

107. Спојеви придева с равноправним односом (а не допунским, уз то и са неокрњеним саставницама), са значењем напоредности или супротстављености, пишу се с ц р т и ц о м:

америчко-евројски разговори, афричко-азијска солидарност, српско-француски р(ј)ечник, руско-турски односи, српско-буџарски савез, македонско-џрчка џраница, џприродно-математички факултет, стручно-научна расправа, џрчко-римско рвање, културно-историјски синоменици ('и културни и историјски'), косовско-ресавски и џумадијско-војвођански дијалект, џумско-стийски комплекс, Моравско-вардарска удолина, Шарско-индски планински систем итд.

Ако је основа једне од двеју саставница окрњена, сличне спојеве треба писати спојено: *анџлосаксонски, евроазијски, евроамерички, евроскејтичан.*

Вишеструке напоредне везе исказују се понављањем цртице: *џлаво-б(и)јело-црвена засјава, немачко-италијанско-јапански џакт ијек, немачко-италијанско-јапански џакт.*

108. Одређени спојевни придева, у зависности од конкретног значења, могу се схватити или допунски (као једнопојмовни) или напоредно (као двопојмовни), што онда одређује правописни поступак — или састављено или полусложеничко писање.

књижевноисторијска литератјура ('која се односи на књижевну историју') према — *књижевно-историјски синоси* ('и књижевни и историјски', уп. нпр.: *Мемоари Проте Матеје Ненадовића* су *књижевно-историјски* спис),

књижевнојезички џроблеми ('који се односе на књижевни језик'), према — *књижевно-језички одс(ј)ек* ('и књижевни и језички'),

историјскогеоџграфски ('који се односи на историјску географију') према — *историјско-џеоџграфске стјудије* ('које се односе и на историју и географију'),

џолиитичкоекономски (према 'политичка економија'), *џолиитичко-економска џомоћ* ('и политичка и економска') итд.

109. Састављено се пишу спојевни придева који чине тесну, у основи подразумевану, смисаону целину: *џлувон(и)јем* (/џлухон(и)јем) — јављају се природно заједно, *џирилометјодијевски језик, васјитно-образовни систем* (али циљеви могу да се схвате и више аутономно односно збирно, што дозвољава полусложеничко писање: *васјитно-образовни*), *друштјвеноџолиитички* (систем, поредак) и сл.

ЗАМЕНИЦЕ

110. С пој е н о се пишу (у свим падежима) сложене заменице: *неко, свако, којеко, џд(ј)еко* (тако и *некоџа* и *некоџ*, *којекоџ* и *којекоџа* итд.), *нештјо, сваштја, џд(ј)ештјо, којештја, штјоштја* (*нечеџ* и *нечеџа, којечеџа, којечему* и сл.), *неки, некоји, некакав, сваки, џд(ј)екоји, нечији, којечији, којекав* (*некоџ* и *некоџа, којечијем* итд.).

111. Заменице сложене са *ни-* или *и-* у падежима без предлога такође се пишу спојено:

нико, никоџ(а), ником(е), ико, ниџиџа и иџиџа, ниједан и иједан, никоји и икоји, ничији и ичији, никакав и икакав.

Међутим, кад се ове заменице употребе с предлогом, он раздваја саставнице:

ни од коџ(а), и до коџа, ни на џиџо, ни у џиџо, ни у чему, и њо чему, ни о једном, ни њри чијем, ни на каквом, ни у коликој мери и сл.,

осим предлога *без*, који их не раздваја:

без икаквих средстава, без икоџа, без ичеџа.

Одвојено се пише *ни један* и *и један* у изразима с појачаним значењем, као нпр.: није се појавио *ни један једини*, *и један једини* да се појави, *ни један јединцаџи* се није појавио; тако и *ни један ни друџи*, *и један и друџи*.

Одвојено се пише *и и џе* за истицање: *и џе какав, и џе колики.*

Напомена: Предлог не раздваја сложену заменицу која има умерено значење у примерима који су на граници прихватљивости у српском стандардном језику, типа: спао је *на ниџиџа*; створено је *из ничеџа*, *у ничему* су преживели.

112. Када *њо* чува деобно значење, пише се одвојено од заменице:

њо који њуџ му кажем, увек сам добијао њо који њоклон, сви су добили њо неџиџо итд.

али у значењу неодређене заменице само спојено:

њокоји (нпр.: *Нађе се њокоји добар*), *њонеки*, *њонеџиџо*, *њоџд(ј)екоји*.

113. Речца *џод* припаја се заменици само кад је ненаглашена и када појачава неодређено значење:

ако коџод наиђе ('неко', 'макар ко'), *ако коџаџод среџнеџ*, *кад какавџод нађеџ њосао*, *ваљда ће џиџоџод наћи* итд.;

у осталим случајевима речца *џод* се пише одвојено:

ко џод хође, нека дође, нека узме џиџо џод му џреба, коџа џод видиџ, враџи џа и сл.

Одвојено се пишу и речце *било* и *ма*: *било ко* и *ко било*, *с било ким* и *с ким било*, *било џиџа* и *џиџа било*, *с било чим* и *с чим било*; *ма ко*, *ма коџа*, *ма какав*, *ма каквој* итд.

Речца *ма* се пише спојено само у везнику *мада*.

БРОЈЕВИ И ИЗВЕДЕНИЦЕ ОД ЊИХ

114. Спојено се пишу бројеви од 200 до 900:

дв(ј)ест(а), џриџиџа, чет(и)риџиџо, џест(и)џиџо, дев(е)џиџо.

Напомена: Одвојено се наравно пише *дв(и)је стотине, три стотине, осам стотина, њестот хиљада, дв(ј)еста милиона* и сл.

115. Одвојено се пишу вишечлани бројеви (основни, редни и збирни) и збирне бројне именице:

двадесет (и) један, сто тридесет (и) седам, њестот њедесет (и) четри; двадесет (и) четврти, сто тридесет (и) седми; двадесет (и) двоје, двадесет (и) тројица, хиљаду њестот (и) двоје и сл. (Везник *и* је необавезан.)

116. Састављено се пишу именичке и придевске изведенице од вишечланих бројева:

двадесетњетница (нпр. аутобуска линија), *седамдесетњетогодишњица, девњстот њедесетогодишњица, двадесетњетогодишњак, једна двадесетњетина* (али: *двадесет њретина*), *двадесетодневни, четрдесетосмочасовни* итд.

Напомена: Именичке и придевске изведенице могу се комбиновати с бројкама (да би се избегле дуге речи): *48-часовни, 75-годишњак, 175-годишњица, 48-дневни, 30-сајни; 60-их година*. Међутим, боље је *двадесетак, њедесетак, стотинак* и сл. него *20-ак, 50-ак* и сл. Погрешна је употреба тачке уместо цртице: „48. дневни”, као и ’економично’ писање с морфолошком назнаком „у 76-тој години”. Треба писати или све словима (нпр. *у седамдесет*) или са тачком из цифре (*у 70. години*) и сл.

117. Помоћна реч *њуњ* пише се:

(а) спојено с бројевима *један, два* и *три*: *једанњуњ* (тако и *ниједанњуњ, одједанњуњ*), *двањуњ, трињуњ*;

(б) одвојено уз вишечлане бројеве чији је последњи члан *један*, уз редне бројеве и заменице: *тридесет (и) један њуњ, сто (и) један њуњ, њрви њуњ, стотњ њуњ*; неки *њуњ, који њуњ, овај њуњ, њнеки њуњ* и сл.

Напомена: Облик *њуња* увек се пише одвојено: *два њуња, четри њуња, десет њуња, сто тридесет (и) два њуња; много њуња, неколико њуња, овоњ(а) њуња*.

118. Спојено се пише: *обадва, обадвоје, обадве* ијек. *обадвије*, а одвојено *сва три, све троје, све три, сва тројица*.

119. Бројеви по правилу не срastaју с предлозима. Изузетак су спојеви предлога *на* и *у* са збирним бројевима: *надвоје* (нпр. поделити или преломити), *нањроје, удвоје, уњроје, учњворо* (нпр. нешто играти), али: *дели на троје деце, узда се у двоје*.

Парни спојеви пишу се с цртицом: *надвоје-нањроје, удвоје-уњроје*.

120. С цртицом се пишу комбинације бројева или именице с бројем за означавање приближности:

два-ћри дана, двоје-ћроје д(ј)еце, ћри-чећири ћућа, ћроје-чећворо (и ћројица-чећворица), ћећ-щесћ, седам-осам, двадесечћ-ћридесечћ, сто-дв(ј)есћа, ћри-чећири стоћине, ћећ-щесћ хиљада; корак-два, ћодину-дв(и)е, саћ-два, дан-два, мећар-два, лићар-два.

Вишечлане саставнице вежу се цртом (не цртицом): *двадесечћ ћећ* — *ћридесечћ, сто ћедесечћ* — *дв(ј)есћа*.

121. За комбиновање бројки с речима устаљени су одређени обрасци којих се ваља придржавати, као нпр.:

а. Када се бројкама изражава распон (временски или количински нпр.), између бројки се пише (приближена) црта:

ћрајаће 10—15 ћодина, кощћа 300—400 дин.

Међутим, ако првој бројци претходи *од*, уместо црте обавезно се употребљава *до*:

од 10 до 15 ћодина, межи од 100 до 130 кж.

б. У називима фабричких производа словне скраћенице везују се с бројком помоћу цртице: *М-48, М-72, Ф-117, Б-52, ДЦ-9, Ми-8*. Ако бројци претходи пуна реч, не пише се цртица: *засћава 101, рено 5, ами 8*; тако и *Ашеље 212* (позориште у Београду).

ГЛАГОЛИ

122. Енклитички облици помоћних глагола спајају се само у футуру од глагола на *-ћи*: *знаћу, знаћеш, знаће, знаћемо, знаћешће, знаће, ћрешћу, одвешћемо, чућеш* итд.

Од глагола на *-ћи* твори се само сложени футур: *он ће доћи, доћи ће, изаћи ћу* и сл.

И у осталим случајевима глаголске енклитике пишу се одвојено: *он је знао, знао би, дошла си* и сл.

Напомена: Повратна речца *се* сажима се са *је* у облицима перфекта: *он се бојао*; сажимање изостаје уз заменичке енклитике *ме* и *ће*: *неко ме је видео* (ијек. *видио*), *ув(и)ек ће је ћомињала*.

123. Енклитички облици помоћних глагола спајају се само у футуру од глагола на *-ћи*: *знаћу, знаћеш, знаће, знаћемо, знаћешће, знаће, ћрешћу, одвешћемо, чућеш* итд.

Од глагола на *-ћи* твори се само сложени футур: *он ће доћи, доћи ће, изаћи ћу* и сл.

И у осталим случајевима глаголске енклитике пишу се одвојено: *он је знао, знао би, дошла си* и сл.

124. — а. Речца за негирање *не* не спаја се с глаголима: *не разум(ј)ећи, не схваћам, не дођох, не знаваше, не њ(ј)евај, не бих, био не био, дошао не дошао, не знајући, не докучивши и сл.,*

уз три права изузетка:

нећу, немам и немој (подразумевају се комплетне промене: *нећу, нећеш, неће, нећемо, нећете, неће; немам, немаш, нема, немамо, немаш, немају, немајући; немој, немојмо, немојте*).

После старих сажимања настали су негирани облици *нисам* (у ек. и ијек.) и *нијесам* (у ијек.). Глаголи *несћашти* и *несћајашти, недосћашти* и *недосћајашти* и *ненавид(ј)ећи* (мрзети) не осећају се одричним.

б. Речца *не* спојено се пише у облицима трпног придева и других попридевљених глаголских облика и у творби глаголских именица и изведених прилога:

нејознаћ, нећакнућ, неујисан (али: *не ујисан неџо исјисан*); *неусјео* ијек. *неусјео, нејосјојећи њрограм, недосј(ј)ели рачуни, неодговарајући њрејман* (али: *досјели не досјели или усјео не усјео, исјео њи је*); *неразуме(и)вање, незнање, неосјорно, нев(ј)еродосјојно* итд.; уп. *не-бићак, не-биће*, т. 84 (нап.).

125. Са цртицом се пишу стилски обележена удвајања глаголских облика (блиских или супротстављених значења):

хоћу-нећу, рекла-казала, њовуци-њоћежни, вежи-др(и)јеши.

Међутим, ако се ради о вишечланим саставницама, треба писати црту с белинама (не цртицу):

хћео — не хћео ијек. *хћео — не хћео, иди ми — дођи ми, држ — не дај* и сл.

Сувишна је црта (и запета такође) у примерима као: *радио не радио, исјео му; учио не учио, једнако њролази* и сл.

Напомена: Раствављено се пише: *ако боџ да* ('надам се'), *буди боџ с нама, шио ми џа Бура, њсји баба коњу крв.*

ПРИЛОЗИ

126. — а. Спојено се пишу сложени прилози:

џд(ј)еџд(ј)е, џд(ј)екад ('каткад, понекад'), *џд(ј)еџод* ('негде', али: *џд(ј)е џод* 'било где'), *кадџод* ('некад', 'каткад'), *кашћад, кадикад, којеџд(ј)е, којекуда, којекад, којекако, кудџод* ('некуда'), *кудикамо, малоџд(ј)е, малокад(а), малойр(и)је, малочас, њоџд(ј)еџд(ј)е, њокашћад, дојослешћка, донедавно и донедавна, њоодавно и њоодавна, доскора и доскоро, њосве, надасве, узасве* ('ипак', али: *уза све њо*), *одвајкада*; састављено се пише и *шћакорећи* (прил. и речца; уп. спојено писање *шћакозвани*).

б. Одвојено се пише (због ипак честе изговорне несрлости): *до малойр(и)је, од малойр(и)је, до малочас, од малочас.*

127. Прилози сложени са *не-*, *ни-* и *и-* такође пишу се састављено:

некад(а), *некако*, *немало*; *нигд(ј)е*, *никад(а)*, *ниошкуд(а)*, *ниошћо*, *ниуколико*, *никако*, *никуд(а)*, *низашћо*, *низашћо* (тако и *будзашћо*); *изашћо*, *игд(ј)е*, *икад(а)*, *икако*, *иошкуд(а)*, *ионако* ‘без обзира на све друго’, ‘и иначе’ (уп. нпр.: није важно што нема колача, *ионако* сам на дијети, али: може и овако *и онако*).

128. Одвојено се пишу речце *ма* и *било* уз прилоге:

ма гд(ј)е, *ма колико*, *ма како*; *било гд(ј)е* и *гд(ј)е било*, *било кад* и *кад било*, *било колико* и *колико било* (уп. т. 111).

129. Пишу се с цртицом удвојени прилози (симетричне везе) као:

кад-шад, *како-шако*, *колико-шoliko*, *овд(ј)е-онд(ј)е*, *шамо-амо*, *шамо-овамо*, *овамо-онамо*, *горе-доле* ијек. *горе-доље*, *збрда-здола*, *здесна-сл(и)јева*, *л(и)јево-десно*, *најр(и)јед-назад* (уп. *шур-решур* ‘одлазак и повратак’), *мање-више*, *брже-боље*, *данас-с(ј)уштра*, *јуче-јрекује* и сл.; тако и *дан-данас*, *дан-ноћ*, *дању-ноћу*, *дан-дањи*, *дан-данашњи*.

О прилозима и прилошким изразима насталим у предлошким везама биће речи напред (в. т. 136—141).

ПРЕДЛОЗИ

130. Пишу се спојено сложени предлози: *исход*, *исред*, *између*, *изнад*, *изван*, *наспрам*, *насред*, *усред*, *покрај*, *пошкрај*, *прекојуш* (уп. нпр. *прекојуш факултета*), *заради*, *породи* итд., као и: *доврх*, *наврх*, *уврх*, *накрај*, *покрај*, *надно*, *подно*, *садно*, *ум(ј)есно*, *уочи* и сл.

131. Од претходног треба разликовати удвојене предлоге који се пишу одвојено: дошао је *до пред* факултет, *до пошкрај* рата, остао је *до после* (ијек. *послије*) подне, допире *до исход* колена, а коса *до ниже* појаса, иду *са по* два штапа, две рибе *од по* два килограма, папуче *за по кући* (уп. наслов драмског текста: *Камен за по главе*).

Напомена: Погрешно је удвајање предлога (које узима маха, вероватно под утицајем страних језика) као: *иуцало се у и око Сарајева* (уместо: *у Сарајеву и око њега* и сл.), *на и око планине*, *за и исход главе* и сл. Примери из литературе *За и прошив Вука* прихватљивији је зато што се оба предлога слажу с падежом у коме је именица.

ВЕЗНИЦИ, РЕЧЦЕ И УЗВИЦИ

132. Састављено се пишу везници *мада* и *иако* у допусном значењу, као нпр.: *Положио је иако се није надао* — али у споју везника

и и условног везника ако одвојено: *И ако ши кажем, има да йослуцаш.*

133. Ако је речца *ли* повезана с карактером реченице или с глаголом, пише се одвојено:

Да ли долазиш? Учиш ли? Је ли шако? — Не би ли ми шо учинио, неће ли доћи, дивна ли дана, догоди ли се шако и сл.

Одвојено се пише и узречица (у разговорном стилу) *је ли*; у множини се употребљава редуковани облик *јелше*.

Одвојено се пише *ако ли*, али спојено (срастањем с везницима) — *али, или, неголи, камоли (а камоли), некмоли, шоли, кадли* (у значењу 'а оно').

134. Састављено се пише (застарело) *-но* иза прилога и односних заменица: *џд(ј)ено, каконо, којино, којојно* и сл., као и партикуле *де* и *дер* (у фамилијарном стилу) с императивом: *дајде, дајдер, донесидер*. Међутим, одвојено се пише наглашено *де* у значењу пристанка, уступка или подстицања: *Иди де, Добро де, Хајде де да йокуцамо*.

135. Спојено се пише узвик *ујомоћ*, а с цртицом примери као: *јао-јао, куку-леле, хм-хм, ае-ае, ију-ју, (х)о-рук* (тако и *о-рук сисџем*), *џуц-муц, бла-бла, џрућ-џрућ, џућ-мућ, џий-џој* (тако и: *све је на њој џий-џој* 'како треба' или *џим је у џој-форми* 'изврсној'), *хокус-йокус* и сл. Узвик или ономотопеја (гласови опонашања) ради појачавања утиска обично се вишеструко понови: *хе-хе-хе* (опонашање смеха), *ав-ав-ав* или се понове гласови који се продужено изговарају — *Еееј!* У речницима налазимо спојено *аја, ајао(ј) и ајаох*, али свакако није погрешно (у зависности од смисла односно интонације) ни: *а-ја, а-јао(ј), а-јаох*.

ПРЕДЛОШКИ СПОЈЕВИ

136. Пошто је врло жив процес изговорног и значењског стапања предлошких веза, посебно оних у прилошкој функцији, није увек лако оценити да ли одређени предлошки спој треба писати одвојено или састављено. Између осталог и зато што исти склопови (који укључују исте речи и истим редом), у зависности од ширег контекста, могу имати врло различита значења; некад су у питању само нијансе, које такође не би требало затрти јединственим правописним поступцима. Отуда у овој области има нешто више двојстава, која су то само привидно, и више правила него што је пожељно. Због тога се, поред већ изложених начелних правила и напомена према врстама речи, даје преглед систематизоване грађе са предлошким спојевима.

137. — а. Спојени предлога *од* и *до* с прилозима *кад(а)*, *сад(а)*, *шад(а)* и *онда* пишу се:

<i>докад</i>	<i>досад</i>	<i>дошад</i>	
<i>до када</i> и <i>докада</i>	<i>до сада</i> и <i>досада</i>	<i>до шада</i> и <i>дошада</i>	<i>до онда</i> и <i>доонда</i>
<i>ошкад</i>	<i>одсад</i>	<i>ошад</i>	
<i>од када</i> и <i>ошкада</i>	<i>од сада</i> и <i>одсада</i>	<i>од шада</i> и <i>ошада</i>	<i>од онда</i> и <i>одонда</i>

Напомена: Одвојено писање и остваривање завршног (иначе факултативног) вокала *-а* код прилога *кад(а)*, *сад(а)*, *шад(а)* (завршно *-а* код *онда* редовно се реализује и дуго је — ђнд̄а) у предлошким везама са *од* и *до* по правилу је знак посебног и стицања. Зато је у таквим случајевима уобичајено (али не и обавезно) одвојено писање (*до када*, *од сада*, *од онда* и сл.).

б. Прилошки спојени *за+кад(а)*, *за+онда* и *за+шада* пишу се редовно одвојено, јер увек имају значење (временске) намене ('за које време, за који моменат'):

За кад(а) ти то треба? — Не знам *за кад(а)* ти је заказан саста-
нак. — *За онда* ја сам крив. Оставимо то *за шада*.

С друге стране, везе истог предлога са *сад(а)* могу се писати или одвојено или спојено, у зависности од значења:

(1) спојено када *засад(а)* значи 'у ово време, у овом тренутку, овог часа, сад':

Засад(а) се добро сналазимо. — Нећемо те мењати *засад(а)* итд.;

(2) одвојено када је наглашена (временска) намена, у смислу 'за овај моменат, за извесно време':

Нешто *за сад(а)*, а нешто за касније. — Пристајем да то разграничимо, али само *за сада*.

138. — а. Спојено се пишу прилози: *довече*, *навече*, *увече*, *ћредвече* (тако и *извечери*), *ћодноћ*, као и *изјућра*, *ујућро* и *ујућру*, *ћрекос(ј)ућра*, *ћрекјуче*, *ћрексиноћ*, али одвојено — *до јућрос*, *од јућрос*, *до синоћ*.

б. Прилошки изрази именице *ћодне* са *до*, *ћо*, *ћосл(иј)е*, *ћр(иј)е*, *ћред* пишу се одвојено: *до ћодне*, *ћо ћодне*, *ћосл(иј)е ћодне*, *ћр(иј)е ћодне*, *ћред ћодне*, а као именичке сложенице спојено — *забавно ћоћодне*, *ћоћа ћр(иј)ећоднева* и сл.

в. Предлошке везе са називима годишњих доба пишу се одвојено:

у *ћролеће*, у *лећо* ијек. у *љећо*, у *јесен*, у *зиму* (уп. и: у *касну јесен*, у *рану зиму*), на *ћролеће* ијек. на *ћролеће*, с *јесени*, *ћод зиму* итд.;

г. Одвојено такође када се ради о везама са речима које означавају периоде дана или године, старосне доби и сл.:

у зору, *їред зору, їреко ноћи* (али *їреконоћ*), на *жодину* (али *дожодине*), од *їамїїив(и)јека*, *їод сїтаросї*, за *младосїи* (али *измалена*), на *часак* (али *начас*), за *часак* (али *зачас*).

139. — а. Одвојено се пишу предлошке везе с личним заменицама:

їреда мном, їода мном, нада мном, їреда ме, са мном, за мном, уза ме, уза ше, уза се, уза њ, їреда њ, с њим, їреда се, за ме, за ше, за њ, за се, у се итд.

Међутим, пише се спојено *наїремасе* ('један наспрам другог' или 'на извесном растојању право испред себе'), *наїосе* ('засебно, издвојено') и (регионално) *насе* ('уназад', али: *їазила је на се*).

б. Срасле су и промениле значење прилошко-заменичке везе (настале су нове речи):

зайо, зайим, сасвим, їоїом, сїожа, међуїим, їриїом 'истовремено' (али *їри їоме* 'поврх тога, уз то').

Напомена: Од претходног треба разликовати чување заменичког значења, као у примерима: *Залеїи жа за їо.* — *По їом(е) је їознајем.* — *Скини їо с їожа сїола.* — *При їоме смо осїали.* — *Уз їо, нису ни навраїили* и сл.; уп. и израз: *о їом їоїом.*

140. — а. Изрази у вези с именицом *рука* пишу се одвојено или спојено у складу са општим правилима, значењем пре свега:

за руком, исїод руке, на руци, од руке, їод руком, їреко руке, їри руци итд., али — *на руку/на руке* (примити) према *наруку* 'у прилог' (нпр. *све му иде наруку*).

б. Одвојено се пише и: *к врађу, без ђавола, без белаја, їо врађу* (нпр.: оде све *їо врађу*) и сл.; тако и *до слушања* и *до жледања* (релативно нова 'креација' у радијским и телевизијским емисијама), али традиционално одјављивање односно поздрављање при одласку — *довиђења*.

в. Не спајају се ни многе друге предлошке везе с именицама, мада се ради о устаљеним прилошким изразима, често и акценатски обједињеним:

без везе, без сумње, без обзира, без їресїанка, без щале, без ђавола, до жледања/слушања (али *довиђења* за традиционално одјављивање, поздрављање при одласку и сл.), *до малоїр(и)је, до малочас, до нођу* (потући, поразити), *за инаї* (тако и *из инаїа* и *у инаї*), *к врађу, на дар, на їакосї, на їарче* (као и *на комад*), *на їожд, на їоклон, на їочек* (као и *на вересију*), *на їравац, на їрекид, на їреклой, на їрескок, на їрим(ј)ер* (скр. *нїр.*), *на силу, на срећу и на несрећу, на часак, низа сїрану* (али *низбрдо* у зн. наниже), *низ веїар, низ воду, од малоїр(и)је, од малочас, од їамїїив(и)јека, од їочейка, од щале, їо сїрани, їо ђаволу/врађу* (отићи), *їод небом, їод сїтаросї, їреко воље, с бока, с леђа, с*

обзиром на, уз брдо (али узбрдо у зн. навише), у зао час, у бескрај, у бесџраџ, у здрављу (нпр.: хајд у здрављу се виђали), у корак (тако и њод корак, корак у корак), у њамеџ, у њрсџе (знам џа у њрсџе у зн. добро), у сџојуу, у сусреџ (тако и на сусреџ), уза сџрану, уз длаку, уз нос, у њоџџуносџџи (али уосџџалом), у сџвари (тако и у биџџи и у суџџџини), у сусреџ.

141. Спојено писање по правилу подразумева ново односно померено значење:

бесџраџа (нпр.: иди бесџраџа, али — без џраџа и џласа), добоџа ‘веома’, ‘бескрајно’ (нпр.: џо је добоџа лоџе, али: до боџа се чује), довиђења (али до слушања, до џледања), довраџа (иди довраџа ‘убестраг’), доџола, додуџе, дођавола (уп. довраџа), дозлабоџа, докраја (‘сасвим’), домало, донедавно и донедавна, доџола (али: до џоловине), доскора и домало, забадава (‘узалуд’), забоџа (не дирај џа забоџа, али: за боџа милоџа), завазда, задуџо, закраџко (задржао се закраџко, али: за краџко вр(и)јеме), заув(и)јек), заузвраџ, зац(и)јело, зачудо (али: за чудо велико), заџџо (узрочно, али: нема се за џџо ухваџџџи), изблиза, издалека, издаље, изједна, изнова, изобила, изокола, изоколо, изнаоколо, израна, израније, изреда, изреџка, искоса, исџоџџиха, исџочеџка и сџочеџка (у зн. испрва), исџрека и исџреко, набоље, наџлас (чиџџа наџлас, али: изаџао је на џлас), наџоре (све им иде наџоре, али: дођи ће на џоре зло), надалеко, надаље, надасве, надесно, надомак и надомаку, надохваџ (али: на дохваџџу), надуџачко и надуџо, надуџак (као и удуџак), нађавола, најжалосџ, наздравље (у наздрављању и сл., тако и уздравље, али у здрављу), наизџлед (‘привидно’), наиме (‘то јест’), наискай, намах, наовамо (од јануара наовамо), наодмеџ, наоко (наоко исџраван, али: држаџџи на оку), најамеџ (учи најамеџ, али: џаде ми на џамеџ, тако и на ум), најола (али: на џоловину), најоље и најољу, најослеџку, најречац, најросџо, наруку, наслеџо, насмрџ (претуђи), наузнак, начас, науџџџрб, наџџироко, наџџџесрца, незадуџо, нереџко, неџџраџом, одџоре, одонуд(а), одраније, одскора, одвајкада, одискона, одмила, однедавна и однедавно, одока, одреда, одсџо (тако и џосџо, насџо), оџџкако, оџџола (уп. доџола, најола, уџола, али — од џола дана), оџџџре, оџџџре ијек. оџџџрије (‘одраније’, али од џре два месеца), џобоџу, џодбоџом (‘баш нигде’), џодоле, џоиздале, џозадуџо, џоџола, џосреди (нпр.: џџџа је џосреди?), џоџом (али: џо џоџе), смесџџа, снеруке, сраскида (уп. није сраскида ‘није против, не одбија’), увис и удаљ (спортски термини), узбрдо (‘навише’), уздравље (у наздрављању, уп. наздравље), уисџџину, укорак (уп. насџуџају укорак ‘сложно, у истом ритму’, али — џраџџи џа у корак), ураскорак (али у раскораку), уоџџџџац (‘почињати одлучујућу битку’), украџко ‘сажето’ (али у краџко време), улево, уназад, унакрсџ, уневраџ, унейовраџ, унедоџлед, уџола (али у џола дана), уџразно, уџрсџе (знати некога ‘сасвим, докраја’, ‘у душе’), усџуџ (‘узгред, узгредно’).

VI. ИНТЕРПУНКЦИЈА

142. Да би се говор верно пренео у писани текст, речи се одвајају белинама, а интонација реченице, смисаоно рашчлањавање, паузе међу деловима исказа и др. означавају се правописним знацима, интерпункцијом. Наша интерпункција је у основи логичка, што значи да употреба интерпункцијских знакова по правилу зависи од смисла.

Интерпункцијски знаци су: *тачка* [.] , *зайеџа* [,] , *црџа* [—] , *тачка са зайеџом*//*тачка зайеџа* [;] , *наводници* [„ ”] , *ујийџник* [?] , *узвичник* [!] , *црџица* [-] и остали *йравойисни и ймоћни знакови*.

- Писци у примени интерпункције неретко намерно одступају од прописане нормe, желећи да тиме постигну додатне уметничке ефекте. У новијој поезији, на пример, по правилу изостаје интерпункција, а у модерној прози казивање је често непрекидано запетама или тачкама (са становишта нормe такве реченице најчешће су непотпуне) и сл. Успешност оваквих поступака оцењују књижевна теорија и књижевна критика, имајући пре свега у виду остварене уметничке ефекте.

Неки од ових знакова, уз више додатних и за поједине струке свим специфичних, могу имати и друге функције — ужеправописну или помоћну (уп. нпр. скраћеничку тачку или употребу црте и црџице у писању удвојених парова и полусложеница и сл.).

ТАЧКА [.]

I. Тачка се йище

143. Тачка је интерпункцијски знак којим се означава крај реченице — потврдне или одричне:

Авион лети. — Кроз зелена поља вијугао је пут. — Некако ми је тешко на души. — Није се јавила јер се спрема да отпутује. — Чим сунце зађе, постаје хладно.

Напомена: Употребу тачке на крају реченице искључују наравно упитник или узвичник, као и три тачке, којима се означава прекид текста.

144. Тачка као помоћни правописни знак употребљава се:

а. за скраћивање речи („скраћеничка тачка”):

ш. (тачка), *з.* (година или господин), *ж.* (господа), *Б.* Јакшић итд. (в. погл. *Скраћенице*);

б. иза наслова одељака ако се текст наставља без преласка на нови (увучени) ред (њена функција је 'раздвојна'):

Структура атома. Око језгра (нуклеуса), састављеног од протона и неутрона, окрећу се негативно наелектрисани неутрони...

Успон и ширење Босне. Босна је у другој половини XIII века пала под јачи утицај Угарске, али је очувала унутрашњу самосталност...

в. иза римских бројева (наравно у функцији редних) испред наслова поглавља у сличној функцији:

I. УВОД

II. ДОСАДАШЊА ИСТРАЖИВАЊА...

г. иза бројева (и римских и арапских) и иза слова (у алфабетском реду односно у азбучном у ћирилици а у абecedном у латиници) којима се рашчлањује неки текст:

I. Кичмењаци

1. *Зверови*

а. *Мачке*

б. *Медведи...*

II. Бескичмењаци...

Напомена 1: Уместо *шачке* уз арапске бројеве и слова у служби рашчлањавања текста може се употребити:

— *йолузаграда* []: Ту реч је забележио Решетар... Она може бити врло стара и врло инструктивна — с гласовне стране. Ево како.

1) Именица *мрав* јавља се у црквенословенском језику...

2) Прелазимо сад на облик *мраваљ-мравља...*

— *йойшуна заграда* [()]: Морфолошки распоред датог облика даћемо у схеми са осталим граматичким лицима, подељен у две групе по врсти текста како је горе дефинисан.

(А) **Наративни текст**

(а) 1. л. јд.

(1) са глаголима а-/а- основа: ∅

(2) са глаголима а-/е- основе: ∅

— *знак сћейена* [°]:

1° Треба препоручити употребу антибиотика.

2° При терапији антибиотцима треба водити рачуна о резистенцији...

Напомена 2: Искључују се комбинације: тачка и заграда, знак за степен и тачка односно заграда и сл. (није исправно нпр.: *1.)*, *a.)* итд.).

д. уз арапски број употребљен као редни:

Црнојевића штампарија је објавила пет књига, а прва од њих — како је записано на њеном 269. листу — довршена је 4. јануара 1494. године.

II. Тачка се не пише

145. а. Тачка се не пише иза римских бројки (јер оне редовно означавају редни број):

Основана у посљедњој деценији XV вијека, Црнојевићка штампарија је објавила пет књига, а прва од њих — како је записано на њеном 269. листу — довршена је 4. I 1494. године.

б. Тачка се не пише иза арапских бројки кад значе редне бројеве ако се налазе испред неког другог знака интерпункције:

Други светски рат (1939—1945); скуп је одржан 15—18. јуна 2001, али је јавност о томе обавештена тек 18. јуна 2002; књиге објављене 1959, 1962, 1965. и 1966. године.

в. Тачка се не пише у четвороцифреним ознакама година, иза цифре која означава хиљаде:

Године 1939. почео је Други светски рат; Иво Андрић (1892—1975).

г. Тачка се не пише иза арапског броја који се може читати и као основни, а не само као редни број (најчешће кад се наводе бројке из набрајања и то иза именице која означава јединицу тога набрајања):

у тачки 18 и 21а приручника; исправити грешке у фуснотама 3, 6 и 7а и на стр. 29 и 32; термин у чл. 59, 120, 150 и 151 Законика; у свескама 3 и 4—5 часописа.

Напомена: Када дотична 'јединица' набрајања долази иза бројки, бројка се чита као *редни број* и тачка се редовно пише: на 11. и 13. *страници* књиге; у 3. *свесци*; у 5. и 7. *члану* Закона итд.

д. Тачка се не пише иза скраћеница које се састоје од једног или више великих слова првих слова једне речи, одн. првих слова групе речи (верзалне скраћенице):

А (ампер), МС (Матица српска), УН (Уједињене нације), ТВ (телевизија, телевизијски), САД (Сједињене Америчке Државе), НС (Нови Сад), ЗНД (Заједница Независних Држава), СЦГ (Србија и Црна Гора), уп. т. 146а.

ђ. Тачка се не пише иза скраћеница које се састоје од два или више слова узетих из једне речи да означе град, општину, административну територију која издаје регистарске таблице возила:

БГ (Београд), ПГ (Подгорица), НК (Никшић), УЕ (Ужице), СУ (Суботица), БА (Беране).

е. Тачка се не пише иза сажетих скраћеница састављених од првог и последњег слова или слога (слогова):

џћа (госпођа), џћица (госпођица), др (доктор), мр (магистар), Бзд (Београд).

III. Слободан избор писања или неписања тачке

146. Писање или неписање тачке (уп. и уводну напомену) понекад зависи од врсте односно намене текста, међународних узуса, у појединим струкама и делатностима посебно (нпр. у природно-математичким и техничким наукама, у рачунарству, у лексикографији, статистици и сл.), потом од наше ортографске традиције и праксе у другим европским језицима.

а. Тако се могу писати без тачке и са тачком скраћенице писане малим словима („курентне скраћенице”) за називе мерних јединица у *шекспировима најшире ойшће намене* (значи — не и у стручним текстовима), затим скраћенице за род у речницима, понекад и грам. број (ради уштеде простора), у два-три примера и иза слова у верзалним скраћеницама:

(1) *м* или *м.* (метар), *км* или *км.* (километар), *цм* и *цм.* (центиметар), *г* или *г.* (грам), *кг* или *кг.* (килограм), *дкг* или *дкг.* (декаграм), *л* или *л.* (литар), *дл* или *дл.* (децилитар); *ч* или *ч.* (час), *мин.* (минут), *квч* или *квч.* (киловат-час), *т* или *т.* (тона), *ха* или *ха.* (хектар) и др.;

(2) *П. С.* или *P. S.* и *ПС* (*post scriptum*, постскриптум), *М. П.* и *МП* (место печата).

б. Тачка (или белина, размак) може означити троцифарски период бројева већих од четвороцифарских:

1.000.000 и 1 000 000 (милион), 1.500.000 и 1 500 000 (милион и петсто хиљада).

ЗАПЕТА [,]

147. *Запета* је најважнији знак за обележавање унутрашњих односа у реченици. У усменом говору запети обично одговара застанак (пауза) без спуштања гласа, које је у говору обележје краја реченице и у писаном језику се означава тачком. Будући да се у српском правопису примењују правила логичке или слободне интерпункције, граматичком анализом утврђују се могуће позиције запете, а да ли ће се тај интерпункцијски знак у њима заиста писати, одређују делом обавезна граматичка правила (нпр. напоредност и набрајање без везника, реченична инверзија), делом смисаони односи и служба речи у реченици (нпр. атрибутивне и апозитивне односне реченице и сл.), а делом и сâм писац, којем се оставља слобода да интерпункцијом сутерише како треба схватити делове текста — као целовито повезане с контекстом или као издвојене и посебно истакнуте.

Унутар реченице — између њеног почетка (означеног великим словом) и њеног краја (означеног једним од наведених интерпункцијских знакова) — речи, групе речи и друге реченице смисаоно и интонационо су повезане или слабије, или јаче. Полазећи од те чињенице, основно начело српског правописа је да се (1) такве језич-

ке јединице које су у слабој смисаоној и интонационој вези, или су накнадно додате — растављају запетом, а да се (2) речи, групе речи и реченице унутар једне веће реченице које су у јакој вези — не растављају запетом.

А. ЗАПЕТА МЕЂУ ДЕЛОВИМА РЕЧЕНИЦЕ

І. *Зайета се иише*

148. Запета у синтагмама с напоредним члановима када су они у набрајању. — Запета се пише између напоредо употребљених јединица у реченици, односно синтагми када се између њих не налази саставни или раставни везник. Набрајање у оквиру овога правила може имати три вида:

— набрајање без везника (асиндетско): Гајили су *брескве, крушке, јабуке, шљиве*. — *Јак, сув, врео* ветар сушио је *узоране, засејане* њиве;

— набрајање закључено везником (саставним, раставним): Гајили су *брескве, крушке, јабуке и шљиве*. — На столу је било *слајких, црвених и зелених јабука*. — *Пејтар, Ивана и Павле* јуче су допутовали из Подгорице;

— набрајање с понављањем везника (у функцији истицања): Гајили су *и брескве, и крушке, и јабуке, и шљиве*. — *И Пејтар, и Ивана, и Павле* јуче су допутовали из Подгорице.

149. Запета између уметнутих и накнадних делова реченице. — Опште правило је да се запетом (и другим знацима интерпункције са сличном службом) издвајају они делови реченице који су или (а) *граматички* издвојени из реченице (на пример: вокатив, узвици, уметнуте реченице, модалне речце и речи, одн. конструкције), или их (б) говорник *дикцијом (интонацијом)* издваја као посебне целине у реченици (на пример: накнадно додате одредбе, допуне, коментаре и сл.).

Запетом се одвајају они делови реченице који се смисаоно и интонационо осећају као издвојени унутар реченице. И то било да су на почетку, у средини или на крају такве реченице.

а. Модалне речи и речце, односно конструкције (синтагме) одвајају се запетом увек када се осећају као коментар садржаја реченице у којој се налазе, односно када се осећају као посебна интонациона целина:

Они су то, *наравно*, урадили врло добро. — *Природно*, и ове зиме породица је боравила на мору. — Нису успели, *нажалост*, да дођу. — Знали смо то. *Наиме*, они сами су нам рекли. — *На своју срећу*, он још није био заспао. — Нећемо се, *без сумње*, упуштати у тај посао. — *Истина*, није само он закаснио, него и ја. — Она то, *природно*, не може прихватити.

б. Вокатив је граматички издвојен из реченице и стоји изван њеног и субјекатског и предикатског дела. Као такав он се и интонационо издваја из целине реченице када се она изговара, и у писању и здваја се запетом — без обзира на то на којем месту у реченици се налази — на почетку, у средини или на крају:

Вранче, ти си био пун снаге и воље. — Стојте, ђалије царске! — Амо, руку, јуначе, пружи жуљну. — Ви то врло добро знате, ђосјодине Петровићу.

Правило о издвајању вокатива запетом вреди и за ословљавање у писмима:

Поштовани ђосјодине Петровићу,

Драго нам је што смо могли да Вам упутимо наш позив...

в. Глаголски прилози (садашњи и прошли) који стоје испред предиката који одређују, сами или заједно са групом речи која чини синтаксичку целину с њима — било да су на почетку реченице, било да су у средини реченице — од тога предиката се одвајају запетом:

Машући фењерима, кочијаши су утеривали једна по једна кола. — Прешавши зајим из Трста у Беч, Доситеј се нашао у новој средини. — Тада је, ђобледевши сва одједном, рекла да неће доћи. — Она, ђушећи, пође за мнош.

г. Апозиција, тј. други назив неког појма,

(1) кад има карактер накнадног именовања тога појма, при чему се ти називи не разликују по ширини значења — одваја се запетом, без обзира на то да ли се налази иза имена тога појма или испред њега:

Поново је навраћао Петар Николић, *онај ђвој јучерашњи ђосећилац*. ≈ Поново је навраћао *онај ђвој јучерашњи ђосећилац*, Петар Николић. — Смирна, *ђрад лејих Гркиња*, није видела такав стас. ≈ *Град лејих Гркиња*, Смирна, није видео такав стас;

(2) кад има карактер накнадног именовања тога појма, а називи се разликују по ширини значења тако што је један шири и општији, а други ужи и конкретнији (индивидуалнији) — одваја се запетом онда када шири (општији) појам долази после ужег:

Гражданица је уведена вољом Петра Великог, *руског цара — реформатора*. —

Јован Петровић, *ђознаћи адвокат*, отворио је нову канцеларију. — Иридијум, *сребрнашобијели метал*, има велику примјену у електротехници.

д. Апозитивне одредбе, тј. придеви или синтагме са службом накнадног одређивања већ одређених појмова, одн. прилози или конструкције с истом таквом службом, без обзира на то да ли су испред или иза имена тих појмова — одвајају се запетом.

(1) *Бујан и још неискусан*, младић је био упао у сумњиве послове. — Дефосе би се враћао са својих шетњи, *мокар, румен и ђрозебао, ђун*

ућисака. — *Навикла на његову врлетну нарав*, старица се не жалости због набуситих одговора.

(2) Радио је много, *с вољом и њредано*. — *Ујорно, уз велики најор*, освајали су тај планински врх. — *Услед рђава времена и нейроходностии шешко раскаљана друма*, они се ни на трећи позив нису одазвали.

Напомена: Уместо запетом, уметнуте одн. накнадно додате речи или групе речи могу се издвајати и интерпункцијским знаком ц р т а [—], који појачава истицање тих речи: Нећемо се — *без сумње* — упуштати у тај посао. — Али јаруга није крива, него права — *као њод конац*. О томе в. поглавље *Црша [—]*, т. 158.

II. *Зайета се не њише*

150. По напред изнетом начелу — да се унутар реченице, између њеног почетка (означеног великим словом) и њеног краја (означеног једним од наведених интерпункцијских знакова) — речи, групе речи и реченице које су унутар једне веће реченице у јакој вези — не растављају се запетом. Под појмом „веза” подразумева се синтаксичка веза речи, односно група речи у реченици, па једне речи у њој могу бити одредбе и допуне другим речима као управним члановима тих група. Одредбе и допуне које су у тесној (јакој) вези са својим управним речима не одвајају се запетом.

а. Конгруентни атрибути, тј. придеви и друге речи придевског карактера уз раније неодређене именице — не одвајају се запетом од именица уз које стоје:

Зелена трава повијала се под блажим ветром. — *Јушарња роса се блистала на сунцу, њрокојана земља се сушила, а шумски поток је весело жуборио*. — Кроз плач су допирале њене речи.

При томе се, ако их је више а нису у набрајању, него се свака од тих речи узима као равноправна одредба исте именице — не пише запета ни између њих:

Купио је *црни зимски капут*. — Палада је *студена јесења киша*. — Пред очима му је била *њена густа црна коса*.

б. Неконгруентни атрибути, тј. падежни облици, с предлозима или без њих, као тесно везане одредбе уз раније неодређене именице, при чему нису у набрајању — не одвајају се запетом од именица уз које стоје:

Младић *разбарушене косе и бледој лица* гледао је кроз мутно стакло. — Добио сам књигу од девојке *с дугом њлавом косом*. — Служио је у Војсци *Србије и Црне Горе*.

в. Алозиција, тј. други назив једног појма, када се називи разликују по ширини значења тако што је један шири и општији, а други ужи и конкретнији (индивидуалнији) — не одваја се запетом онда када шири (општији) појам долази пре ужег:

Гражданица је уведена вољом *руског цара* Петра Великог. — *Адвокат* Јован Петровић отворио је нову канцеларију. — *Метал* иридијум има велику примјену у електротехници.

г. **Атрибутиви**, тј. именице са службом ближег одређивања других именица (тј. са службом какву обично имају придевске речи када се налазе уз именицу као атрибути) — не одвајају се запетом од именице коју одређују, без обзира на место које у односу на одређивану именицу имају. Атрибутиви у оквиру овога правила могу имати два значења:

— значење врсте или рода коме припада одређивани појам: Живели су у *селу* Бистрици. — *Река* Бистрица налази се у покрајини Косову и Метохији. — Београде *граде*, многи ми те хвале. — Дреница *пошк* извире изнад Дренице *села*;

— значење особине коју има појам означен именицом са службом атрибутива:

У овом камењару има змија *отровница*. — Само једна јабука *дивљака* видела се на хоризонту. — Дочекала их је *старица* мајка у својој кући.

д. **Речце, модалне и везничке, као и падежне синтагме таквог карактера у прилошкој служби** —

(1) када су тесно везане — значењски и интонационо — са речима које одређују, не одвајају се запетом од њих:

Можда је већ дошао. — *Свакако* ће доћи на састанак. — *Веровајно* то и други знају. — *Ипак* нисмо могли да се споразумемо.

Не треба писати запету после супротних везника на почетку реченице, нпр.:

А став Холандије неће се променити. — *Али* зашто ме нисте обавестили?

При том везник *а* треба разликовати од узвика *а*, који је наглашен и који се увек одваја запетом:

А, значи у томе је ствар!

(2) Када писац исто тако тесно повезује модалну реч, одн. израз у једну целину са другом речју у групи речи која је као коментар накнадно додата — међу тим двама речима запета се не пише:

Њему су се, *истина формално*, чак извинили за тај поступак. — Обратила се лекару, *нажалост прекасно*, јер је болест већ била узела маха. — Такви су многи градови, *на пример Ниш*.

Напомена: Уколико писац наглашава оба члана такве накнадно додате модалне конструкције, између њих запета се пише, али се цела та група речи од осталих делова реченице издваја помоћу других интерпункцијских знакова или помоћу комбинације тих знакова са запетом, тј.

— помоћу црте [—]:

Њему су се — *истина, формално* — чак извинили за тај поступак ≈ Њему су се, *истина* — *формално*, чак извинили за тај поступак;

или

— помоћу пуне заграде [()]:

Њему су се (*истина, формално*) чак извинили за тај поступак.

ђ. Речца *ѝак*, по значењу слична везнику *а* и речци *међуштим* — ненаглашена је и не одваја се запетама од осталих делова реченице:

Само дело *ѝак* остаје основни носилац његове уметничке вредности.

— Жандар се *ѝак* церекао потихо.

е. Вокативно-императивни изрази и узречице, тј. устаљени фразеологизми с обликом вокатива именице *боџ, мајка божја* и обликом императива — пишу се без запете иза вокатива:

Боже сачувај, ни на памет ми није пало. — Код нас је и *боже ѝомози*, како је по другим крајевима. — А ако се, *не дај мајко божја*, кућа запали!

ж. Узвици праћени дативом, као устаљени фразеологизми — пишу се без запете иза узвика:

куку мајци; леле нама; јао мени.

з. Запета у синтагмама с напоредним члановима када су они у набрајању.

(1) Између претпоследњег набројаног члана и везника иза којег долази последњи члан — запета се не пише:

Гајили су брескве, крушке, *јабукe и џљиве*. — Обећали су му добру плату, *унапређење и сћан*.

(2) У набрајању, када се два или више појмова узима као једна јединица низања или набрајања, испред везника иза којег долазе ти појмови — запета се не пише:

Учио их је свирању на клавиру и *виолини и виолончелу*. — Обећали су му добру плату, *унапређење и сћан и храну*. — Гајили су *брескве и кајсије, крушке и јабукe, ѝрешње и вишње и разно друго воће*.

III. Слободан избор *ѝисања* или *нейисања зайеће*

151. — а. Напоредни делови реченице. (1) Уколико је исказ синдетски, тј. са везницима (саставним или раставним), писање запете зависиће од дужине тога исказа.

— Краћи искази писаће се без запете међу напоредним члановима којима претходи везник:

Говорио је *и тихо и разговешно*. — Није нашао *ни цвеће ни ѝиће*. — Можеш узети *или цвеће или неко ѝиће*.

— Дужи искази писаће се са запетом испред везника: Можеш узети неко одабрано (не мора бити скупо) и лепо упаковано *цвеће, или ѝак какво боље ѝиће*.

(2) Напоредни делови реченице међу којима се налазе саставни везник *и*, одн. раставни везник *или* могу се писати на два начина:

— Када се везници *нарочито наглашавају* (и посебно када се понављају), или када се напоредни део реченице *накнадно додаје*, пишу се са запетом испред њих:

Допутовали су јуче *и Петар, и његова суйруџа*. — Књигу можеш *или куйиџи, или йозајмиџи*. — Били су на послу у четвртак и петак, *и у субоџу*.

— Када се везници не наглашавају, запета се не пише:

Допутовали су јуче *Петар и његова суйруџа*. — Књигу можеш *куйиџи или йозајмиџи*.

(3) Напоредни делови реченице међу којима се налазе супротни везници *а*, одн. везници *а, неџо, а камоли, али* могу се писати на два начина:

— Када се везници *нарочито наглашавају*, пишу се са запетом испред њих:

Допутовао је јуче Петар, *а не његова суйруџа*. — Књигу можеш *или куйиџи, или йозајмиџи*. — Били су на послу у четвртак и петак, *и у субоџу*. — Врло је стар, *а неразуман*.

Напомена: Када се нарочито истиче супротност (у смислу искључивости), и посебно када се везници понављају, у оваквим се случајевима уместо запете може употребити за раздвајање и правописни знак црта [—], на пример:

Или они нас — или ми њих, треће могућности нема. ≈ Или они нас, или ми њих — треће могућности нема.

— Када су напоредни делови реченице *ојширнији и сложенијеџ састава*, такође се, уместо запете, између њих може писати црта: Можеш узети неко одабрано (не мора бити скупо) и лепо упаковано цвеће — или пак какво боље пиће.

— Када се везници не наглашавају, и посебно ако појмови повезани везником чине једну (синтаксичку или интонациону) јединицу у склопу реченице, одн. ако је супротност само формална, небитна — пишу се без запете:

Послаћу ти све што си тражио, не прекосутра *неџо* већ сутра. — Вјетар риче и урла као дивља *а* гладна звијер. — Бикови имају краће *а* дебље рогове. — Мати брзо *али* пажљиво устаде. — Занемарио је обавезе, не само друштвене *неџо* и породичне.

(4) Напоредни делови реченице међу којима се налазе саставни везници *ни, ниџи*, одн. раставни везник *било*, могу се писати на два начина.

— Када се јављају у наглашеном истицању и супротстављању другог дела напоредне везе, међу тим деловима пише се запета: Тај испит није положио *ни Иван, ни Павле*. — Купите ми *било јабуке, било йоморанце*, само нека је неко воће.

— Када нису ни у наглашеном истицању, ни у нарочитом супротстављању другог дела напоредне везе, међу тим деловима не пише се запета:

Верујем да *ни Иван ни Павле* неће доћи на представу. — Донесите неког воћа, *било јабука било йоморанци*, исто коштају.

б. Глаголски прилози (садашњи и прошли) употребљени као одредба предиката, заједно са групом речи која чини синтаксичку целину с њима — било да су на почетку реченице, било да су на неком другом месту у њој — могу се писати, у зависности од степена интегрисаности у исказ, на два начина:

— када се истиче њихова тесна повезаност с тим предикатом, тј. када ти прилози могу бити и у служби одређивања начина (коју врше прилози као врста речи) — не одвајају се запетом:

Ђушећи посматра њено лице, као да га испитује. — Нервозно је ходао по соби и *ходајући* говорио. — Мајка га понесе преко чистине *не базирујући се* на звиждук метака.

— кад се њима накнадно одређује тај предикат, глаголски прилози одвајају се запетом:

Мајка га понесе преко чистине, *не базирујући се* на звиждук метака. — Ево, на станици разговарамо, *чекајући* воз. — У тај пар уђе баба, *плачући* од туге.

в. Конгруентни атрибути, тј. придеви и друге речи придевског карактера уз раније неодређене именице — ако их је више а нису у набрајању, него свака од њих одређује исту именицу — могу се писати на два начина, зависно тога шта писац наглашава.

— Ако се атрибути узимају заједно као равноправне одредбе именице, а са наглашавањем првог — не пише се запета између њих:

Купио је *црни зимски* капут. — Падала је *студена јесења* киша. — Пред очима му је била *њена ђуста црна* коса.

— Ако се оба атрибута узимају заједно као равноправне одредбе именице и оба наглашавају, између њих — запета се пише:

Падала је *студена, јесења* киша. — Пред очима му је била *њена ђуста, црна* коса.

г. Узвици, устаљени или тренутно створени, могу се или одвајати запетом од осталих делова реченице, или се могу остављати без запете.

— Узвици који су интонационо осамостаљени (као нека врста узвичне непотпуне реченице, чији се крај може обележити и узвичником), али су у дикцији исте реченице — издвајају се од осталог дела реченице тако што се *иза њих заједно* пише:

Аух, не питај како смо прошли! — *Пажња*, није то чврсто. — *Јаој*, како ћемо сад!

— Узвици који се у говору тесно повезују са наредном наглашенијом речју или групом речи — *ишћу се без заједно* иза њих:

Е не дам ти га, ма колико молио! — *Та* остави се тога! — *Та* немојте ми то говорити! — *О* проклета косовска вечера! — *О* драга душо, узми цветак нежни. — *Еј* Момире, *еј* жалости моја! — *Аој* крила, кад би моја била.

Напомена: — (1) Иза узвика који су у служби непотпуних (неразвијених) реченица пише се правописни знак узвичник [!], на пример:

— Каже да си ти то измислила.

— *Ију!*

(2) Узвици који су интонационо осамостањени, могу се писати, уместо са запетом, и са знаком узвичника иза њих, и то на два начина:

— када су део исте реченице, преостали део реченице се наставља малим словом:

Аух! не питај како смо прошли!

— када су део говора личности, а после узвика се прелази на говор приповедача (писца), приповедачев говор почиње малим словом, и од узвика и другог дела говора личности издваја се цртом [—]:

— Аух! — пожали се она. — Не питај како смо прошли!

д. Модалне речи са значењем двоумљења, као што су речи *можда, ваљда, вероватно, ипак* и сл.

— могу се *не издвајати заједно* од речи уз коју стоје, када је то знак мање јачине двоумљења:

Он је *можда* био добронамеран;

— могу се *издвајати заједно* од речи уз коју стоје, када је то знак веће јачине двоумљења:

Он је, *можда*, био добронамеран.

Напомена: — Ове модалне речи никако се неће одвајати запетом онда када иза њих стоји енклитика:

— краћи облик помоћног глагола: *Можда је* он био добронамеран. —

Вероватно је он био добронамеран. — *Ваљда је* он био добронамеран.

— *Ипак је* он био добронамеран; или

— краћи облик личне заменице: *Можда га је* он и видео. — *Вероватно га је* он и видео. — *Ваљда га је* он видео. — *Ипак га је* он видео.

Б. ЗАПЕТА МЕЂУ РЕЧЕНИЦАМА У СЛОЖЕНОЈ РЕЧЕНИЦИ

152. Општа правила о интерпункцији између реченица. — На писање запете међу реченицама које се налазе у саставу сложене реченице има утицаја њихова природа. На основу њихове природе, граматика је поделила сложене реченице на две групе:

1. на **независносложене**, тј. оне у којима се налазе најмање две (напоредне, координиране) реченице које су синтаксички равноправне, и

2. на **зависносложене**, тј. оне у којима је једна реченица главна, управна, а друга реченица — зависна, било тако што је или допуна неке речи у управној реченици, било тако што је одредба неке речи у управној реченици.

Правила која прописују начин употребе запете зато ће бити наведена према горњој подели.

(1) *Најоредне (координиране) реченице
у независносложеној реченици*

153. Иако се називају независним реченицама, и иако би се свака од реченица које се налазе у једној већој — сложеној реченици — могла употребити и самостално као завршени исказ, међу њима постоји значењска веза, која их и обједињује у једну сложену реченицу. Уз то, изговорна пауза између оваквих простих реченица у једној напоредносложеној реченици, ако уопште постоји — нити је изразита нити је удружена са падајућом реченичном интонацијом, што је иначе одлика реченица чији се крај означава тачком.

И. Заједно се пише

а. Ако се између напоредних реченица у једној независносложеној реченици налази везник (асиндетске реченице), оне се обавезно раздвајају тако што се између њих пише запета, и то без обзира на значењски однос тих реченица (тј. без обзира на то да ли су по смислу саставне, супротне, закључне, искључне и др.):

Сељаци стрпљиво чекају у дворишту, испод ока мере прозоре на згради, међусобно се гледају. — Марко је отишао, Иван је остао. — Положио је отпрве испит, дуго се и стрпљиво спремао.

б. Запета се пише у независносложеној реченици и када се у њима налази везник (синдетске реченице), и то

(1) испред везника *а, али, но, нешто, већ, ња ипак, док* и др., који повезују напоредне реченице супротног односа:

Марко је отишао, *а* Иван је остао. — Марко је свратио код Зорана, *али* га није затекао код куће. — Зоран није дошао, *нешто* се јавио телефоном. — У њих нема никаква вјенчања, / *но* погодбу некакву учине. — Не помишља на одлазак, *већ* се спрема на борбу. — Сигурни сте да неће доћи, *ња ипак* чекате. — Једна му је страна лица већ избријана, *док* му је друга под сапуницом;

(2) испред *искључне* реченице у тако сложеној реченици, тј. испред везника, одн. везничких спојева *само, једино, осим што, само што*:

Сви су се вратили кући, *само* је Зоран наставио пут. — Лето је било суво, *само што* је почетком августа падала киша. — Сви су изашли на испит, *једино* је Милан одустао;

(3) испред *закључне* реченице у тако сложеној реченици, при чему закључна реченица може бити

— без везника (асиндетска):

Ми се боримо за праведну ствар, *победа ће бити на нашој страни*;

— са везницима (синдетска) *иа, ше, дакле, зато*:

Драма има преко 15 улога, *иа* се морамо ограничити на најважније. — Учио је доста, *ше* није ни чудно што је добио добру оцену. — Ласте су

се вратиле, *дакле* пролеће је ту. — Никола није купио карте, *зашто* нећемо путовати.

(4) у саставној реченици испред реченице с последичним значењем, која је за прву везана везничком конструкцијом *иако да*: Зоран врло вешто вози ауто, *иако да му се сви диве*.

II. *Зайеша се не ѿише*

а. Када се у низу од више напоредних реченица у једној сложеној реченици последња везује везницима *и* и *или*, испред тих везника запета се не пише:

Недељом је читао књиге, излазио у шетњу *и* радио у башти. — Недељом је читао књиге, излазио у шетњу *или* радио у башти.

б. Када је прва од двеју напоредних реченица недоречена, што се најчешће означава конструкцијама *не... неђо, не само... неђо, не само... већ*, запета се не пише:

Они су им *не само* отворили врата своје куће *неђо* су их и збринули. — *Не само што* није дошао *већ* се није ни извинио.

в. Као недоречена реченица схвата се и реченица у којој се налази компаратив придева, одн. прилога који се допуњује, па се испред везника *неђо* и *но* запета не пише:

Петар је бољи *неђо* Иван. — Млазни авиони су бржи *неђо* елисни. — Грмљавина се данас чује више *неђо* јуче. — Њему је осамнаест година више *но* њој. — Одскочи брже *но* јелен.

г. По истом правилу, иза речи *друкчији, друкчије* и сл., а испред везника *неђо* и *но*, запета се не пише:

Последњи ратови били су друкчији *неђо* они пре њих. — Ради се данас друкчије *неђо* некад.

III. *Слободан избор ѿисања или неѿисања зайеша*

Релативно слободан избор писања или неписања запете између реченица у независнослженој реченици зависи (а) од њене дужине, (б) од интонације, која би евентуално указивала на то да је реченица накнадно додата, и (в) од тога да ли се у њој понавља или не понавља исти везник као знак истицања.

1. *Најоредне реченице са везником и и или*

а. Између двеју напоредних реченица везаних везником *и*, одн. *или* које су тесно повезане и интонацијом — запета се не пише:

Стрпљиво се спремао *и* положио је испит отпрве. — Стално нешто чита *или* записује у свеске. — По читав дан седи *или* лежи. — Позови га сам *или* јави по некоме да дође.

Исто правило вреди и када се везници *и* и *или* употребљавају удвојено:

И ти можеш *и* коњ ти може, али ти Бог не да. — *Или* каменом о лонац *или* лонцем о камен, тешко лонцу свакојако.

б. Испред истих везника напоредне реченице која се изговара као *накнадно* додата, или као нарочито наглашена реченица — *запета се пише*:

Листови имају обичај да објаве излазак сваке такве књиге, *и што је добар обичај*. — Позови га сам, *или јави њо некоме да дође*.

Исто правило вреди и када се везници *и* и *или* употребљавају удвојено:

И ти можеш, *и* коњ ти може, али ти Бог не да. — *Или* каменом о лонац, *или* лонцем о камен, тешко лонцу свакојако.

2. *Напоредне реченице са везницима ни, нити, па, те*

а. Између двеју напоредних реченица везаних везницима *ни*, *ниџи*, *иа*, *ше* које су тесно повезане смислом и интонацијом — *запета се не пише*:

Не пази на часовима *ниџи* учи код куће. — Дете спопадне букву *иа* поче вући тамо и онамо. — Брат изиђе пред сестру *ше* је ухвати под руку и уведе је у кућу.

Исто правило вреди и када се везници *ни* и *ниџи* употребљавају удвојено:

Ниџи пази на часовима *ниџи* учи код куће. — Он то не може *ни* да схвати *ни* да се помири с тим.

б. Између две напоредне реченице везане везницима *ни*, *ниџи*, *иа*, *ше* које су тесно повезане смислом, али се интонацијом свака од њих нарочито наглашава — *запета се пише*:

Не пази на часовима, *ниџи* учи код куће. — Дете спопадне букву, *иа* поче вући тамо и онамо. — Брат изиђе пред сестру, *ше* је ухвати под руку и уведе је у кућу.

Исто правило вреди и када се везници *ни* и *ниџи* употребљавају удвојено:

Ниџи пази на часовима, *ниџи* учи код куће. — Он то не може *ни* да схвати, *ни* да се помири с тим.

3. *Независносложене реченице сујројног односа* (са везницима а и али)

Изузетно од правила изнетог под I б. — да се испред везника *а*, *али*, који повезују напоредне реченице супротног односа запета пише — испред тих везника запета се ипак не мора писати ако две, тим везницима повезане, реченице заједно чине *једну смисаону и дикцијску јединицу (целину)* у једном ширем исказу, нпр.:

Она као да *гледа а не види, слуша али јој не дойуре* до свијести, као да све посматра из неке даљине. — Кад је лепо време, *неко се вози а неко иде ишшке*, па је гужва у возилима мања.

(2) Зависносложене реченице

154. (1) У писаном језику под зависносложеном реченицом подразумева се целовита (завршена) језичка јединица обележена великим словом на почетку и тачком (или узвичником, или упитником) на крају коју чине најмање две реченице, од којих је једна главна (управна), а друга — зависна. Зависна реченица у сложеној може бити или (а) допуна неке речи у управној реченици, или (б) одредба неке речи у управној реченици.

У синтакси вреди основно правило да су *дойуне* неодвојиве од речи које допуњују (јер би без њих те речи биле без потпуног значења), а да *одредбе* могу бити или у тесној вези са речима које одређују, или могу бити слабије повезане с њима — као накнадно додате одредбе већ потпуно одређених речи. У говору јача или слабија веза обележена је интонацијом, као и краћом, одн. дужом паузом међу изговореним реченицама па уз граматичка правила и ти дикцијски елементи условљавају одлуку о томе где ћемо писати запету, а где нећемо то чинити.

Зато се, онда када зависна реченица долази после главне (управне) реченице, као правило узима да се *зависна реченица која је у служби дойуне* некој речи у главној реченици — не одваја запетом од ње, а да се испред везника *зависне реченице која је у служби одредбе* некој речи у главној реченици — запета у једним случајевима не пише, а у другим пише.

Уколико се зависна реченица налази испред главне (управне) реченице, дакле у инверзији — запета се пише на њеном крају, испред главне реченице.

Уколико је зависна реченица уметнута међу делове главне реченице — или ће се одвајати од тих делова запетама, односно неким другим интерпункцијским знаком (цртом, пуном заградом), или се неће одвајати, што зависи од њене службе у главној реченици.

(2) Дефиниције допунске, одн. одредбене службе зависних реченица које су делови (конституенти) сложене реченице предмет су синтаксичког поглавља у граматици.

Дефиниције употребе знакова који означавају јачу или слабију везу зависних реченица са управним (главним) реченицама у једној сложеној реченици, па тиме и то да ли се запета неће писати или ће се писати — предмет су правописа.

Грамматички чиниоци допунског или одредбеног карактера, који као свој резултат дају појмове „јача веза” зависне реченице са главном реченицом у сложеној (чији је резултат неписање запете) или „слабија веза” зависне реченице са главном реченицом у сложеној

(чији је резултат писање запете), затим положај зависне реченице у тој реченици и интонација — елементи су обличја (форме) исказа који називамо зависносложеном реченицом.

Зато овај правопис полази од обличја (форме) зависносложене реченице и прописује правила употребе запете: у (1) сложеним реченицама са зависном реченицом испред главне реченице (инверзија), у (2) сложеним реченицама са зависном реченицом после главне реченице (нормални ред реченица) и у (3) сложеним реченицама са зависном реченицом уметнутом међу делове главне реченице.

(1) *Сложене реченице са зависном реченицом испред главне реченице (инверзија)*

155. Зависна реченица, по правилу, почиње помоћним речима — везницима, упитно-односним заменицама у функцији везника или одговарајућим прилозима. Када је тако уобличена, а долази испред главне реченице, иза ње се запета обавезно пише. То значи да службу разграничавања између зависне и главне (управне) реченице преузима интерпункцијски знак запете.

Узима се да су овакве зависне реченице у инверзији, тј. да им је нормално место иза главне реченице, а да је реченични ред преокренут кад дођу испред ње. И такав ред у језичком осећању често схватамо као нормалан а не преокренут, али се правило обавезног писања запете примењује по граматичком аутоматизму (са могућним одступањима као што је описано ниже, под *II. Зайећа се не њище...* и *III. Слободан избор...*).

I. Зайећа се њище

Правило о обавезном писању запете иза зависне реченице која се налази испред главне у једној сложеној реченици види се у следећим обрасцима разних врста зависних реченица.

1. Односне зависне реченице:

Ко брзо суди, брзо се и каје. — *Коме закон лежи у њојузу*, трагови му смрде нечовјештвом [нечовјештвом]. — *Чије су овце*, тога је и планина. — *Што се не хће [не хћје] у ланце везаји*, то се збежа у ове планине.

2. Поредбене зависне реченице:

Какав ми је жост дошао, онакав му и пешкир дајем. — *Како простириш*, онако ћеш и лежати. — *Као да се и сам смрзнуо*, на небу је стајао мјесец на једном мјесту. — *Колико је низбрдица*, толико је и узбрдица.

3. Месне зависне реченице:

Где има дима, има и ватре. — *Куда је вода једном шекла*, опет ће проћеи.

4. Временске зависне реченице:

Кад се мачка умива, слуги на лепо време. — Кад дијете нарасте велико, оно навали да иде у свијет. — Како сјазише сјранце, сви им потрчаше у сусрет. — Чим тамо дођу, они ће се теби јавити. — Док дете не зајлаче, мати га се не сећа.

5. Намерне зависне реченице:

Да би скинуо сумњу са себе, покушавао је и сам да открије правог кривца. — Како не би уштекао, заглаве врата клином. — Да сштигне на време, узео је такси.

6. Условне зависне реченице:

Да је сваки дан Бадњи дан, не би било дубова. — Ако што неком кажеш, страдаћеш и ти и твој друг. — Кад бих свима одговарао, ништа друго не бих могао радити.

7. Допусне зависне реченице:

Иако је мир био склољен, опет су вршили препаде. — Мада се већ ухватио сумрак, разабиру се између дрвећа куће. — Иако је знао јуш, залутао је. — Мада је био болестан, отишао је у школу. — Премда је сјало сунце, ипак је било хладно.

8. Изричне зависне реченице:

Да си порастао, то видим; али јеси ли какве школе учио?

9. Узрочне зависне реченице:

Пошто је књижа била врло скупа, нисам је купио. — Како нисмо имали више пара, купили смо јој само цвеће.

Напомена: Од свих врста зависних реченица у сложеној (1) изричне реченице се врло ретко налазе у инверзији (*Да си порастао, [то] видим... ≈ Видим да си порастао...*), а (2) последичне реченице се у томе положају никако не налазе (дакле само: *Јасна толико ради да се сви диве...*).

II. *Зайећа се не јише*

Односна зависна реченица са службом субјекта не одваја се запетом од предиката (личног глаголског облика) који се налази у главној (управној) реченици иако се налази у положају инверзије:

Ко узме кајаће се, ко не узме кајаће се. — Ко ради не боји се глади. — Ко на брдо, ак' и мало, сјоји више види но онај под брдом.

III. *Слободан избор јисања или нейисања зайеће*

Ако се у једној сложеној реченици налази више кратких зависних реченица у положају инверзије,

(а) запета се може писати после сваке од тих реченица:

Ако имаш, понеси, ако немаш, купи, али свакако није добро да без тога путујеш...;

али ради избегавања гомилања запета (што значи и ради избегавања нагомиланих пауза при изговарању овакве сложене реченице),

(б) запета се и не мора писати иза сваке од реченица које се налазе у инверзији према главној реченици:

Ако имаш понеси, ако немаш купи, али свакако није добро да без тога путујеш.

(2) *Сложене реченице са зависном реченицом иза главне реченице (нормални ред реченица)*

156. Зависна реченица почиње помоћним речима — везницима, упитно-односним заменицама у везничкој служби или одговарајућим прилозима. Да ли ће се на граници главне реченице и зависне реченице писати запета, зависи од граматичке природе везе међу тим реченицама, одн. од природе везе коју зависна реченица има са неком речју у главној реченици. Зато опште правило гласи:

а. Уколико је зависна реченица у служби **допуне** или **одредбе** некој речи у главној реченици, а при томе је та допуна или одредба неопходна за откривање потпуног значења речи у главној реченици — **запета се испред везника зависне реченице не пише.**

б. Уколико је зависна реченица у служби **накнадне** допуне или одредбе некој речи у главној реченици, те као таква додатно одређује иначе већ одређени по себи јасан појам — **запета ће се испред везника зависне реченице писати.**

Из овог општег правила произилазе следећа појединачна

I. *Зайета се не пише*

1. Изрична (декларативна) реченица — увек је у функцији објектске допуне глагола говорења, мишљења и сл., одн. именица и придева који имају значење слично таквим глаголима у главној реченици, па се испред ње запета **не пише:**

Рекао је *да ће доћи*. — Надали су се *да ће се вратићи*. — Послао је руку *да ће доћи*. — Чували су наду *да ће се вратићи*. — Слушали су како *ромиња киша*. — Иван је мислио *да је Марко отишао на утакмицу*. — Иван је чуо *да је Марко отишао на утакмицу*. — Петар је свестан *да је погрешно*.

2. Зависноупитна реченица — увек је са службом објектске допуне глаголима и именицама са значењем говорења, мишљења, поручивања и сл., па се испред ње запета **не пише:**

Питала га је *зашто је није позвао*. — Срела га је с питањем *зашто је није позвао*. — Иван је питао Зорана *да ли је Марко купио књиже*. — Не знам *зашто бисмо се кајали*. — Зоран је рекао *ко је добио награду*.

3. а. Поредбене реченице за једнакост које почињу везничким конструкцијама *као што*, *као да*, одн. везником *како*, при чему се у главној реченици налази, или само подразумева, неки (упућивачки) корелатив (*онако*, *шако*, *онолико* и сл.) — не одвајају се запетом од главних реченица:

Испричао сам вам *како сам чуо*. ≈ Испричао сам вам *онако како сам чуо*. — Поступио је *као што му је речено*. ≈ Поступио је *онако као што што му је речено*. — Гледао је *као да нас први пут види*. ≈ Гледао нас је тако *као да нас први пут види*.

б. Поредбене реченице за неједнакост које почињу везничким конструкцијама *него* / *но што*, *него* / *но да*, при чему се у главној реченици налази облик *компаратива* *приведе* или *прелога* на који се наслањају — такође се не одвајају запетом од главних реченица:

Радио је боље *него што су очекивали*. — Тај филм је бољи *но што мислиш*. — Уморио сам се више *него да сам цео дан радио*. — Дуже су путовали *него што су планирали*. — Воли га више *него да му је брат*.

Напомена: Зависне поредбене реченице које се наслањају на привеве *друкчији*, *-а*, *-е*; *другачији*, *-а*, *-е*, одн. прилоге *друкчије*, *другачије* — такође се од главних реченица не одвајају запетом:

Ситуација се развијала *другачије него што смо предвиђали*. — Он је био *друкчији него што је био цео свет око њега*.

Последична (консекутивна) реченица — увек долази после главне реченице, увек је у функцији допуне главне реченице и најчешће у главној реченици има корелативну реч (*шако*, *толико* и сл.), одн. корелативну синтагму на коју се надовезује, па се испред ње запета не пише:

Зоран тако вози ауто *да се сви диве*. — Таква је хладноћа *да већ данима не излазим*. — Примера има толико *да их не морамо ни наводити*.

II. Слободан избор *исања* или *неисања* *зайетје*

Све друге зависне реченице у положају иза главне могу се од ње или не одвајати, или одвајати запетом — зависно од горе датог општег правила.

Тако се, узимајући у обзир горе дато опште правило, идући по врсти зависне реченице, придржавамо следећих правила.

(1) Кад је односна (релативна) реченица — (а) у атрибутој служби, тј. када се њоме тачно одређује појам означен неком именицом у главној реченици, када је оно што се износи зависном реченицом неодвојиви део идентитета дотичног појма, што значи када појам без те реченице не би био пуног значења — запета се не пише:

Узео је собу студент *ког сам ти јуче представио*. — То је младић *чију си сестру ујознао*. — Застао је на превоју *на ком је јесенас имао удес*. —

Идите до зграде *што се види на крају улице*. — Положили су испит они студенти *који су учили целоџ семестра*. — Никад нисам видео рачунар *какав има Иван*. — Купио је све што је желео да има.

Никада се не пише запета у спојевима двеју заменица *шај који, онај који, то што, оно што*:

Онај који је наредио да се зид поруши није размишљао о последицама. — Да ли за то што се тврди у њиховом одговору постоји неки доказ?

— (б) Када је односна (релативна) реченица у апозитивној служби, тј. када се њоме накнадно одређује довољно познат појам — запета се пише:

Узео је собу мој колега студент, *ког сам ти јуче представио*. — То је Мирослав Јовановић, *чију сам ти сестру јуче представио*. — Застао је на превоју Црно пресло, *на ком је јесенас имао удес*. — Положили су испит само студенти Петровић, Јовановић и Радовић, *који су учили целог семестра*. — Марко је добио награду, *што је све обрадовало*.

(2) Кад је месна реченица — у прилошкој служби, и то (а) тако да је глагол управне реченице који се њоме одређује потпуног значења само када се уз њега, одн. уз корелативе (*тамо, шуда, онамо, шу, овде* и сл.) с њим, употреби зависна реченица — запета се испред њеног везника не пише:

Тај човек *ниче где га не сеју*. — Ишао је *куда су га ноже носиле*. — Прешао је *тамо одакле је имао бољи поглед на изгалиште*.

(б) Када је месна реченица накнадно објашњење већ тачно одређеног места, довољно познатог саговорнику (читаоцу) којем се говорник (писац текста) обраћа — запета се испред везника те реченице пише:

Вратио се у свој завичај, *одакле је пре 40 година кренуо у свет*. — Летовали су у Баошићу, *где су добро познавали домаћине*.

(3) Кад је временска реченица — (а) у прилошкој служби глаголу главне реченице означавајући истовремену, претходну или радњу која се врши после радње глагола у главној реченици, при чему није накнадно одређивање дате радње — испред везника временске реченице запета се не пише:

Зоран је оправљао ауто *кад сам дошао код њега*. — Разгледали смо излоге *док смо шетали по граду*. — Гости су већ били отишли *кад се Зоран вратио кући*. — Отишао сам у шетњу *чим сам завршио посао*.

(б) Када је временска реченица накнадно прецизирање већ временски тачно одређене радње, стања или збивања који се износе у главној реченици — временска реченица одваја се од ње тако што се испред временског везника запета пише:

Одбрана докторске дисертације завршена је у 12,30 часова, *када је кандидат у саопштен резултат*. — Бићемо у Никшићу до сутра, *када одлазимо у Подгорицу*. — Јавићу ти се кроз три дана, *чим завршим посао*.

(4) Кад је узрочна реченица — (а) значењски и интонационо тесно везана са главном реченицом, испред њених везника и везнич-

ких израза (*јер, зашто што, стога, што, због тога што, пошто, како и будући да*) — запета се не пише:

Тања није дошла у школу *јер се разболела од грипa*. — Врати ми белешке *зашто што сиремам исписи*. — Марко се наљутио на другове *што га нису чекали*. — Нисам купио ту књигу *пошто је много скупа*. — Сви смо прихватили Јаснин предлог *будући да је то било једино решење*.

(б) Када је узрочна реченица накнадно додата, интонационо и по смислу, испред њеног везника, када се посебно наглашава оно што се у тој реченици износи — запета се пише:

Размишљали су да кандидују и њега за посланика, *јер нису имали другојош избора*. — Шта бисмо друго и могли учинити, *будући да немамо новца*.

Напомена: Посебно наглашавање, уместо запетом, може се означити и правописним знаком црте [—]: Шта бисмо друго и могли учинити — *будући да немамо новца*.

(5) Када је условна (кондиционална) реченица — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по значењу, тесно везана са њом, испред њених везника *ако, уколико, кад, да* — запета се не пише:

Не може да јамчи за себе *ако буде морао да дуже остане овде*. — Могла сам и ја да се боље обучем *да сам се сејшла пријема*. — Живели бисмо као људи *кад не би било оног мерзера*.

(б) Када је условна реченица накнадно додата, или када се нарочито наглашава као услов за ситуацију означену главном реченицом — изговараће се друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њиховим везницима — запета пише:

Не може да јамчи за себе, *ако буде морао да дуже остане овде*. — Могла сам и ја да се боље обучем, *да сам се сејшла пријема*. — Живели бисмо као људи, *кад не би било оног мерзера*.

Напомена: Нарочито наглашавање, уместо запетом, може се означити и правописним знаком црте [—]: Живели бисмо као људи — *кад не би било оног мерзера*.

(6) Када је допусна (концесивна) реченица — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по значењу, тесно везана са њом, испред њених везника *иако, мада, иремда, макар* — запета се не пише:

Пошли су на излет *иако је падала киша*. — Он се вратио у бригаду *мада му рана још није зарасла*. — Доћи ћемо *макар и снег падао*. — Неки се људи касније изопаче *иремда су у младости имали добре родитеље*.

(б) Када је допусна реченица накнадно додата, дакле када је апозитивног карактера — иста реченица ће се изговарати друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њеним везником — запета пише:

Пошли су на излет, *иако је падала киша*. — Он се вратио у бригаду, *мада му рана још није зарасла*. — Доћи ћемо, *макар и снег падао*. — Неки се људи касније изопаче, *иpемда су у младости имали добре родитеље*.

(7) Када је **намерна (финална) реченица** — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по смислу тесно везана са ситуацијом главне реченице, пред њеним везницима *да, како* и речцом *ли* (са одричном речцом *не* и обликом *поштенцијала* у предикату), при чему представља одредбу циља главне реченице — запета се **не пише**:

Узео је такси *да стигне на време*. — Узео је такси *да би стигао на време*. — Узео је такси *не би ли стигао на време*. — Пошаљи писмо авионом *како би брже стигло*. — Тања се померила *да би Јасна могла да прође*.

(б) Када су **намерне реченице** накнадно додате, дакле када су апозитивног карактера — исте ове реченице ће се изговарати друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њиховим везницима — запета **пише**:

Узео је такси, *да стигне на време*. — Узео је такси, *да би стигао на време*. — Узео је такси, *не би ли стигао на време*. — Пошаљи писмо авионом, *како би брже стигло*. — Тања се померила, *да би Јасна могла да прође*.

Напомена: Од правила о могућности избора у писању или неписању запете изузимају се **намерне реченице дојунске природе**, тј. оне које допуњују глаголе кретања који се налазе у главној реченици, а подразумевају постојање намере, па се тим реченицама исказује садржина те намере. Оне су увек у облику конструкције *да + ирезенић*, а испред тих реченица — запета се **не пише**:

Марко је отишао *да сјава*. — Марко је отишао *да кући новине*. — Марко је однео сат *да се поправи*.

(3) Уметнуће зависне реченице

157. Када се зависна реченица не односи на целовит садржај главне реченице (у првом реду на њен предикат) него се односи на један појам у њој, она се обично смешта иза речи којом се тај појам означава. То значи да ће, када та реч није на крају главне реченице, зависна реченица бити **у м е т н у т а**, смештена између делова главне реченице.

Таква зависна реченица или се не одваја, или се одваја запетом од речи на коју се односи — по истим мерилима као и кад стоји и за главне реченице у целини. То јест — запета се **не пише** испред везника зависне реченице ако је реч коју допуњује или одређује **с а м а** за себе непотпуна, ако само са зависном реченицом чини једну мисао, ако се оно што се том речју означава уобличава тек кад се искаже и зависна реченица.

Другим речима: запета се не пише испред везника зависне реченице када је она са атрибутском службом у односу на реч с којом је у синтаксичкој вези. Такође, крај такве зависне реченице, уколико се главна реченица наставља иза ње — не обележава се запетом:

Станари који *стџанују изнад нас* такође се жале на влагу. — И на станаре који *стџанују изнад нас* жале се ови нижи. — Због станара који *стџанују изнад нас* ови нижи се жале и на нас. — На превоју *где је јесенас имао удес* застао је да мало разгледа. — У време *кад се враћао из града* чуо је неку вику.

С друге стране, запета се пише ако је појам означен одређиваном речју у главној реченици довољно одређен, јасан, па зависна реченица има карактер додатног, односно накнадног објашњења. Другим речима: запета се пише испред везника зависне реченице када је она са апозитивном службом у односу на реч с којом је у синтаксичкој вези. Крај такве реченице, уколико се после ње наставља главна реченица — обележава се запетом:

Мој кум, који *стџанује изнад нас*, такође се жали на влагу. — Због Ковачевића, који *стџанују изнад нас*, они нижи се жале и на нас. — На Црном преслу, на којем је *јесенас имао удес*, застао је да мало разгледа. — Око подне, *кад се враћао из града*, чуо је неку вику.

Правило о уметнутим зависним реченицама обухвата све њихове врсте, па неписање или писање запете зависи од тога да ли се оне налазе у тесној синтаксичкој и интонационој вези са речима које допуњују, одн. одређују, или су накнадно додате:

Намјеру *да се одмах враћи* није испунио. — Обећање *да ће им ускоро бити све враћено* није их умирило. — Већ поменуто његово обећање, *да ће им ускоро све бити враћено*, није их нимало умирило. — Сада ће он, *да им не би сметао*, привремено напустити састанак. — Сигурно ће, *ако дошле оздрави*, и сама учествовати у томе. — Они су одмах, *иако им ништа није речено*, схватили да се нешто догодило.

Напомена 1: Ако је уметнута зависна реченица опширна и развијена, без обзира на то што је за једну реч у главној реченици чврсто везана, па се пред њом не пише запета — од преосталог дела главне реченице може се одвојити

— било запетом:

Сама чињеница *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије*, упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности *да у оваквим приликама докушавају да створе нешто од шрајнијеж значаја*, свакако морамо одати признање.

— било цртом:

Сама чињеница *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије* — упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности *да у оваквим приликама*

покушавају да створе нешто од трајнијег значаја — свакако морамо одати признање.

Уколико такве уметнуте зависне реченице долазе као *накнадне допуне*, писаће се са запетама, одн. цртама и испред везника, и на њиховом завршетку, пре преосталог дела главне реченице:

Сама ова чињеница, [≈ —] *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије*, [≈ —] упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности, [≈ —] *да у оваквим приликама покушавају да створе нешто од трајнијег значаја*, [≈ —] свакако морамо одати признање.

Напомена 2: Конструкције везничког карактера, какве су *будући да, зашто што, стога што, с циљем да, с намером да, у жељи да, под условом да* (= „ако“), *и тек што* (= „чим“), *и тек кад, само ако, само кад* и сл., иако су формално део главне реченице, схватамо као везнике зависних реченица, па и реченицу која следи иза оваквих конструкција не сматрамо уметнутом међу делове главне реченице, него је узимамо као реченицу у *инверзији* и *иза ње* редовно пишемо запету:

У случају да је имао саучеснике, заједно плаћају штету (= Ако је имао...). — *Стога што је у овом случају имао саучеснике*, заједно плаћају штету (= Пошто је имао...).

ЦРТА [—]

158. Као реченични знак црта [—] нема обавезну примену, најчешће може заменити запету, уместо које се пише тамо где је потребан изразитији знак одвајања или наглашавања, као и тамо где је потребно да се избегне нагомилавање запета. С таквом службом црта може заменити и заграду [()]. Такође, црта се може употребити и да замени интерпункцијски знак *две тачке* [.:]. Најзад, употребљава се, у приповедачком тексту, и уместо интерпункцијског знака *наводници* [„ ”].

Интерпункцијски знак црта појављује се у два облика: као (а) *одмакнућа црта* (са белинама на обе стране) и као (б) *примакнућа црта* (без белина на њеним странама). Први облик је раздвојног карактера, а други облик је везног карактера.

(а) Одмакнућа црта

а. Цртом се, уместо запетом и заградом, може издвајати уметнути део текста:

Пред зору — *уз страван шушањ* — стигоше коњаници. — Сви учесници кроса — *а било их је најмање четири хиљаде* — окупили су се пред зградом „Политике”. — Сама ова чињеница — *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије* — упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности — *да у оваквим приликама покушавају да створе нешто од трајнијег значаја* — свакако морамо одати признање.

б. Цртом се наговештава поименично набрајање нечега што је у првом делу реченице уопштено поменуто или само најављено (алтернира са правописним знаком *две тачке*, понекад и *зайетом*):

Наишле су разне недаће — *женина болест, неродна година, одлазак сина у војску*. — Требало је да решим једно од двога — *или да раскрстим са Марџеријом, или да озбиљно прекинем са својим скрујулама*. — Остро се купало у зеленилу свих нијанси — *у маслинама, смоквама, кукурузу, чемпресима и ловору*.

в. Цртом се одваја, па тиме истиче, закључни део реченице, којим се своди њен садржај на оно што се износи делом иза црте:

Ни оца, ни брата, ни сина, ни друга, ни мужа, ни обичног познаника — *никог познати не можеш*. — Што су момци прсих ватренијех, у којима срца претуцају крв уждену пламеном гордошћу — *што су они?*

г. Цртом се одваја (1) предикат од субјекатског дела реченице ако је овај опширнији или (2) уопште последњи део реченице ако је оно што долази пре њега опширно, развијено:

(1) Гозбе, сцене лова, дивље звери, ловци који их гоне и убијају — *разликују се композиционо од примера на каснијим чащама*.

(2) Композиције лова су се јављале на низу кутија од слонове кости, посуда, тканина и на керамици — *и у јосисанадијско доба*.

д. Цртом се може издвојити накнадно додати, најчешће завршни део неког исказа ако се он жели нарочито истаћи (запета је често, али не увек њена права замена):

Али јаруга није крива, него права — *као под конач*. — Хладноћа је јака да све пуца од мрза, а он опет — *предвече излази у шетњу*. И го је и бос и опет му — зима. — Треба њему много шта, али највише — *батина*.

ђ. Црта се пише између делова реченице у којој је изостављен један од предиката који се иначе подразумева:

Где ја стадох, ти продужи; | још смо дужни — *ти одужи*. — Мјесец крије звијезде јасне, | ноћ и струка — *гвожђе сјајно*.

Напомена: Са предикатима у пуном броју ове реченице би гласиле: „*што смо још дужни*, ти одужи” и „ноћ и струка *крије* гвожђе сјајно”, па би у првом случају могла бити употребљена и запета (по правилу о инверзији, одн. нарочитом наглашавању), док се у другом случају ни запета, ни црта не пишу (по правилу да се објекат не одваја запетом од глагола који допуњује).

е. Црта се може писати унутар пасуса (с дужим реченицама) да би се текст поделио на прегледније садржајне целине:

Заглибивши већ језик у два обећања, са узбуђењем сам се спремао за дане када ћу одговорати о Лајбницу пред Хартманом и о једном делу „Критике практичног ума” пред *руководиоцем школе*. — *Већ је лик* овог последњег, који сам одавно наслућивао, но који се приликом првог упознавања показао страшно недовољан, постао моје власништво, то јест отпочео је у мени самовољно битисање, мењајући се у зависности

од тога да се загњуривао на дно мора несребичног усхићења или је пак испливавао на површину.

ж. Црта се пише у везама двеју или више речи које немају карактер потпуне реченице, и то:

(1) када је други члан такве везе са службом именског предиката непотпуне реченице (што подразумева да је глагол изостављен), најчешће у насловима:

Звезда и Партизан — домаћини турнира; Жетва — најјречи задашак;

(2) када је други члан такве везе са службом објашњења (дефиниције), језичког еквивалента:

кобилица — сјојна йолуџа на ралу; црница — рус. чернозем (чернозјом); аштроном — звездознанац;

(3) када је други члан такве везе са службом означавања улоге у којој се узима појам означен првим чланом, његове карактеристике, својства и сл.:

У свом предавању говорио је о *Јакшићу — сликару и Јакшићу — писнику*. — У тим позоришним представама упамћени су *Жиџон — Јаџо и Г. Шаншић — Ошело*. — Играла су два клуба — *йобрашима*. — Зграда је подигнута у спомен *цара — реформашора* (Петра Великог). — *Даничић — лексикограф* (нпр., у наслову чланка — има значење 'Даничић КАО лексикограф');

(4) када је други члан такве везе двеју или више речи конкретизација, објашњење теме означене првим делом везе:

Фудбал — йравила игре (наслов брошуре); *Сјанови — куййродаја* (огласна рубрика);

(5) када се означени појмови налазе у некој релацији (као саучесници, сродници, системске јединице и сл.):

Прочитали смо ваш оглас у рубрици „*Изгубљено — нађено*”. — У овој игри је бековски пар *Дурковић — Јусуфи*. — Тема ове познате историјске монографије су односи *Де Гол — Черчил*. — На Јалти је одржан тројни састанак *Рузвелт — Сјалъин — Черчил*. — Описана је лоза кнегиње Милице: *Врашислав — Врашко — Димитрије — Вукан*. — *Системашке јединице: врста — род — йородица — ред — разред — коло*.

Напомена 1: Овде је реч о системској вези појмова, а не о набрајању, које се обележава писањем запете и које бисмо имали у случају примера као што су: *На Јалти су се састали Рузвелт, Сјалъин и Черчил*. — *Коншакшину жрују чине йредсйавници Америке, Русије, Француске, Немачке и Ишалије*.

Напомена 2: У двојним везама, какви су први примери дати под (5), факултативно се може писати, уместо одмакнуте црте — примакнута црта.

159. Црта има службу уобличавања текста — да повећа његову визуелну јасност и прегледност, појачавајући или замењујући оне интерпункцијске знакове који су мање уочљиви.

а. Тако се цртом, у тексту приповедачког стила, замењују наводници приликом писања дијалога и уопште када се туђи текст (говор неке личности) даје у посебном ставку (пасусу). У тој служби имамо „наводну црту”, која се пише на почетку навода, и „изводну црту”, од којих се ова друга на крају туђег текста пише само ако иза навода у истом пасусу следи пишчево објашњење (конферанса):

- (1) — Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно.
— Зашто, кад тим не оштећујеш никога.
- (2) — Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно — сагласи се момак.
— Зашто, кад тим не оштећујеш никога — храбрио га је старији.
- (3) — Добро, узећу ово — сагласи се момак — иако ми је мало нелагодно.
— Зашто — храбрио га је старији — кад тим не оштећујеш никога.
- (4) — Добро, узећу ово. Ипак ми је мало нелагодно.
— Зашто?! Не оштећујеш тиме никога.
- (5) — Добро, узећу ово — сагласи се момак. — Ипак ми је мало нелагодно — додаде с неким снебивањем.
— Зашто?! — зачуди се старији — Не оштећујеш тиме никога. [или]
— Зашто?! Не оштећујеш тиме никога — храбрио га је старији.
- (6) — Добро, узећу ово — сагласи се момак. Мало поћутавши, додаде:
— Ипак ми је мало нелагодно.
— Зашто?! — зачуди се старији. Видећи да се овај и даље колеба, објасни: — Никога тиме не оштећујеш.

Напомена: Испред „изводне црте” не пишу се запета и тачка, који би се иначе логично писали (да се избегне гомилање знакова), али се упитник, узвичник и оба та знака заједно пишу и у том положају.

б. Цртом се може обележавати почетак мањих пасуса у рашчлањивању:

Косовско-ресавски дијалекат има додирних тачака са зетско-сјеничким дијалектом; тако:

- и један и други имају релативно архаичну акцентуацију;
- добро чувају аорист и имперфекат;
- имају, у основи, сличне развојне тенденције у синкретизму множинских падежа;
- повезују их још неке важне морф. појединости, као нпр. сингуларни облици *вила*, *џрабуља* итд.

Напомена: У овој служби рашчлањавања црта се може изоставити, или се низ мањих пасуса може написати као разбројен (почеци мањих низова обележени бројевима или словима у алфаветском реду).

в. Црта (иза тачке) може се писати, ради јаснијег њиховог уочавања, и између међусобно независних јединица текста кад се ни-

жу без преласка у нови ред: између разних подналова, између примера којима се нешто илуструје, између појединих елемената каквог пописа (речи, имена и сл.), између насловног дела пасуса и текста тога пасуса:

О РЕПУБЛИЧКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА У СЈЕДИЊЕНИМ ДРЖАВАМА. — КАКВИ СУ ИМ ИЗГЛЕДИ ДА ТРАЈУ.

Унија је плод стицаја околности. — Републичке институције имају већу будућност. — Зашто? — Да би се република укинула, требало би истовремено променити све законе и обичаје.

(б) *Примакнућа црта*

160. Интерпункцијски знак „примакнута црта” (црта без белина са стране) изразито је везног карактера. По своме начелном смислу, овај знак стоји између *одмакнуће црте* и *цртице*.

а. Примакнута црта може се писати и уместо одмакнуте црте у двојним везама:

Састанак *Черчил—Рузвелт* претходио је састанку у Јалти. — Утакмица *Звезда—Партизан* одржаће се у следећу недељу.

б. Примакнута црта обавезно се пише кад спаја појмове као што је то у ситуацији коауторства, утврђеног партнерства, савеза и сл., посебно када први део такве двојне, одн. тројне везе остаје непроменљив у деклинацији, одн. у творби речи, било у номинативу, било у промени:

Бојл—Мариоттов закон; Служимо се Ристих—Канџгиним речником; Ристих—Канџга су написали врло познат речник; Кант—Лајласова теорија; влада Цвејковић—Мачек; намесничтво Ристих—Протих—Делимарковић; осовина Рим—Берлин; пакт Немачка—Италија—Јапан.

в. Примакнута црта обавезно се пише у везама које значе просторне релације:

канал Дунав—Тиса—Дунав; црча Београд—Бар; лет Париз—Њујорк; растојање Земља—Марс; уш Суботица—Београд—Ниш; ракета земља—ваздух; ракета земља—земља.

г. Примакнута црта пише се обавезно између бројева кад се пишу цифрама са значењем предлога *до* (па се и чита као *до*); *раш 1941—1945; у XV—XVII веку.*

Напомена: Ако је испред такве везе написан предлог *од*, онда се мора написати и предлог *до*, који се не може заменити примакнутом цртом (дакле: *1 светски раш трајао је од 1914. до 1918, а не „трајао је од 1914—1918”*).

д. Примакнута црта не може се писати у везама у којима макар и један члан има унутрашњу белину, него се тада обавезно штампају одмакнуте црте (црте са белинама) између свих чланова:

рај 6. IV 1941 — 9. V 1945; *уравац Суботица — Нови Сад — Београд — Ниш*; *коалиција Н. Пашић — С. Прибићевић*.

Једнако правило вреди и за симетричне изразе типа: *иди ми — дођи ми*.

ЦРТИЦА [-]

161. Ц р т и ц а је правописни знак истовремено и спојног и раздвојног карактера, а пише се по следећим правилима.

а. Цртица се пише између делова полусложеница и у ретким случајевима између двоструких презимена:

вагон-ресторан, ауто-опрема, ауто-превозник, бакар-сулфат, веш-машина, црвено-бели дрес, француско-немачки рат, етил-алкохол, коли-бацил, косовско-ресавски, европско-амерички, културно-историјске (науке), руско-српски (речник), Шар-планина; Тулуз-Лотрек, Михаило Полит-Десанчић, Салтиков-Шчедрин.

б. Цртица се пише као:

(1) спојни знак између другог дела сложенице или изведенице и првог њеног дела који се састоји од броја (израженог цифрама): 75-годишњи, 500-годишњица, 15-годишњак, 7-годишњакиња;

(2) као спојни знак између граматичких, одн. творбених наставака и основе коју чини скраћеница од првих слова вишечланог назива, или од страних имена писаних изворно:

Војни рок служи у *СОШ*-у (у Санитетској официрској школи); Млеко је из *ПКБ*-а (из Пољопривредног комбината „Београд”); Служе се *ИБМ*-овим рачунарима; Радио је са *Humboldt*-ом;

Напомена: Писање ц р т и ц е као знака полусложеница детаљно је прописано у поглављу *Спојено и одвојено писање речи*.

в. Цртица се пише и као знак техничке и формалне природе.

(1) Цртица се пише на крају реда кад се део речи при писању (штампању) текста преноси у нови ред.

(2) Цртица се пише уз делове речи кад их посебно наводимо да бисмо приказали њихову морфолошку, одн. творбену структуру. Положај цртице је иза или испред дела речи који се приказује.

(а) Основе и предмети (префикси) означавају се цртицом и за њих:

зид- (основа именице *зид*), *йева*- (основа глагола *йевати*);
йро- (префикс у глаголу прочитати : читати).

(б) Наставци, граматички и творбени (суфикси, форманти) означавају се цртицом и с п р е д њих:

-а, -у, -ом (наставци ген., дат. и инстр. јд. именице м. р. на сугласник: *зид*, *зида*, *зиду*, *зидом*);

-ић (суфикс за творбу деминутива од именица м. р. на сугласник: *зидић*, *зубић* и сл.),

-логија (формант у именицама типа *биологија*, *технологија* и сл.).

(в) Умеци (инфикси), граматички и творбени, означавају се њиховим уметањем међу две цртице:

-ов-, -ев- (уметак између основе и наставака за облике множине код именица типа *град*, *син*: *градови*, *синови*, *зечеви*, *ђањеви* и сл.);

-о-, -е- (спојни вокал у сложеницама типа: *југоисток*, *северозапад*, *пароброд*, *душебрижник* и сл.).

(3) Цртица се пише и између посебних речи, словних симбола или бројева кад треба приказати њихову посебност у међусобној повезаности. Тако се приказују

— различити облици повезани истом парадигмом:

глагол *биши-будем-будеш-буде-будемо-будеће-буду*;

именица *зид-зида-зиду-зид-зиде-зидом-зиду* — *зидови-зидова-зидовима*;

— групе цифара у телефонским бројевима, бројевима банковних рачуна и др.:

639-869, 24-26-371; 908-20001-18-8888-47229801.

(4) Цртица се пише између речи у некњижевном облику када се оне приказују у тексту као такве: *бещ-чуда* (м. без чуда), *на-ву сѣрану* (м. на ову страну).

ТАЧКА СА ЗАПЕТОМ [;]

162. Тачка са запетом [;] представља раздвојни знак изразитији од запете, а слабији од тачке.

а. Тачка са запетом пише се између двеју граматички независних реченица између којих би могла стајати и тачка, али се ипак схватају као смисаона и садржајна целина, јер су једна с другом тешње повезане него што су повезане са суседним реченицама.

Иако се уместо овог интерпункцијског знака може користити запета, тачка са запетом је посебно корисна за раздвајање оних реченица које садрже и више запета у својим оквирима:

Предложено је, међутим, да се створи политички механизам који би имао супранационални карактер и који би ујединио цео овај континент; на челу овог механизма налазио би се велики савет континента.

— Не треба да питам ко га је ранио, ни где, јер Зора то не зна; не треба да питам ни на који је начин, прошле ноћи, пребачен у стан нашег Милоја, господина настојника, ни то не зна.

б. Тачком са запетом може се одвојити и последњи, или даљи, део реченице који се додаје као накнадна одредба, што значи да се може употребити уместо запете:

Он то назива пјесмицама, и доста их је једноставних, пуних поетског заноса, а има их љупких и њежних; *али, богами, и ошћрих и заједљивих*.

в. Тачка са запетом, уместо запете, може се писати иза делова текста који се раздвајају и који чине низ, набрајање, било да ти делови текста почињу (1) цртом, било да почињу (2) посебним класи-

фикационим знацима (бројевима, словима алфабета), или им је почетак (3) без таквих знакова:

(1) А. Белић налази да је Вуково решење овде недоследно фонетском принципу, али да је принцип у њему ипак јасно одређен, те да га не треба мењати, него доследно спровести:

— обележавањем слабог *j* знаком када се оно налази испред наставака за облик или наставака за творбу речи (*Илијин* од *Илија*);

— испуштањем слабог *j* када се оно налази у речима које су примљене у наш језик са готовим страним секвенцама типа слога -иа-, -аи-, -ои- и сл., тј. у речима у којима се даље извођење не врши домаћим средствима.

(2) По А. Белићу, Вуково решење требало је овако да се развије:

(а) тип наставачке секвенце -*дски*, -*џски*, одн. -*дство*, -*џство*, с обзиром на утврђени изговор -*цки*, одн. -*ство*, могао се обележавати доследно фонетски, тј. са *ц*;

(б) тип префиксалне секвенце, јер се предмети... осећају као засебни делови речи, могао се обележавати са извршеном фонетском променом која се чува у тим оквирима, без даљег развитка (*џс > ц*), управо зато што је у језичкој свести присутан и елеменат „психолошки процес сталног подмлађивања предмета“.

(3) Тим трима категоријама својим Белић је још тада дао колико тачне толико једноставне — можда, у првим формулацијама, не сасвим јасне, па ипак успеле дефиниције, према којима: *индикативну ујошребу* имамо „када се радња глаголска одмерава према тренутку нашег говора, који представља садашњост“; *релативну* — „када се радња глаголска одмерава према другој коме тренутку (у прошлости, будућности) када се догађај збива“ и *модалну* — „када се глаголски временски облик не употребљава у својој временској ситуацији“.

Напомена: Тачком и запетом завршава се пасус само ако је цео низ, упркос разломљености у пасусе, задржао карактер једне реченице, у којој на почетку чланова низа стоји мало слово, а по правилу се ни унутар низа не прекида реченица (тј. не пише се тачка и иза ње велико слово).

г. Да би се упадљивије разграничили, тачком са запетом, уместо само запетом, могу се раздвајати и низови речи који немају реченички карактер него представљају податке који се нижу:

анимозност (л. *animosus*) страственост; љутина, огорченост, мржња, срџба; раздраженост, жестина; непријатељско расположење према коме или чему.

ДВЕ ТАЧКЕ [:]

163. Правила о писању знака *две тачке* прописују се као (а) правила употребе у реченици, када се групишу у одељку с традиционалним називом *интерпункцијски знак*, и као (б) правила употребе изван реченице, када се групишу у одељку с традиционалним називом *правилни знак*.

(а) *Интерпункцијски знак*

Као интерпункцијски знак две тачке се пишу:

(1) иза дела реченице који упућује на набрајање, а испред дела реченице који се састоји од онога што се набраја:

Ево шта од старих књига има та библиотека: Октоих петогласни црнојевићки, Псалтир црнојевићки, Служабник гораждански... — Потписници уговора обавезују се: да ће своје јединице повући на полазне линије, да ће се међусобно обавештавати о покретима својих јединица, да ће спорове разматрати у заједничким органима контроле примирја... — У току екскурзије посетили су манастире: Жичу, Студеницу, Сопоћане и Грачаницу. — Понаша се према утврђеном реду: одлази у купатило, умива се и пресвлачи, брзо, а онда, споро, пропитује децу, Марију и Вељу;

(2) иза реченице одн. њеног дела који уводе у садржај реченице која следи а који је њихово објашњење, допуна или конкретизација:

Питате ме, драго моје дете, да ли и даље волим живот. Признајем вам да налазим у њему жестоке болове: али ми је смрт још одвратнија. — Нису ме чудили: откако смо ућутали једно према другом и удаљили се једно од другог... као да смо се приближили. — Учинила је једино што је могла: закључала је врата и подупрла их каучом. — Бојим се њега: он може свашта учинити. — Схватио је мајчину намеру: ублажавала је његову љутњу на сестру. — Све нас је изненадио: вратио је све без противљења. — Та је сумња била неоправдана: у историјској документацији, па ни у Копитаровој преписци с аустријским државним органима, нема ни помена о некој његовој жељи да се Срби покатоличе или да приме унију;

(3) иза дела реченице у коме се уопштено, неодређено и оквирно означава садржај, а испред њеног дела у којем се налазе речи које конкретизују тај садржај:

Наишле су разне недаће: *женина болест, неродна година, одлазак сина у војску*. — Требало је да решим једно од двога: *или да раскрстим са Марџеријом, или да озбиљно прекинем са својим скрупулама*. — Острво се купало у зеленилу свих нијанси: *у маслинама, смоквама, кукурузу, чемјресима и ловору*. — У откопаном женском гробу нађени су разноврсни прилози: два бронзана новчића, минђуша од златне жице, кутија од полиране кости, гвоздени прстен, три перле од глинасте пасте, гвоздени кључ, украсна бронзана нитна.

(4) иза дела реченице који упућује на то да ће се наводити туђе речи, а испред речи које се наводе:

У својој књизи Ф. Каниц каже: „И у светилишту је у Студеници све једноставно. Дуж апсиде се пружа једна камена клупа којој зид служи као наслон, испод средњег прозора је нешто мало уздигнуто и више, иначе такође неукрашено седиште за архимандрита.” — Мрко погледав њега, Одисеј досјетљиви рече: „Каква ти, Атриде, ријеч из ограде зубне измаче...”

Напомена 1: Кад нема формалног обележја почетка низа и кад је набрајање краће, интерпункцијски знак *две тачке* се не пишу:

Купили су на пијаци нешто воћа, поврћа, салате и неки расад. — На столу му стоји гомила књига, писаћа машина, разна писма и листићи и обавезна пепељара. — Набавили су шаторе, пољске кревете, ћебад и нешто хране, па кренули на летовање.

Напомена 2: Ако се низ посебно издваја и наглашава као набрајање (као некакав попис), што се изговара са интонацијом спуштања гласа и застанком пред тим низом, две тачке се пишу:

На његовом столу нашли смо: два нестворена писма, неке рачуне, нотес са адресама, роковник, јучерашње новине, три стручне књиге, једну празну свеску и писаћи прибор.

Напомена 3: У случају употребе која је формулисана у горе датој т. 3, овај знак алтернира са знаком црта [—].

(б) Правойисни знак

164. Изван реченице, као правописни знак, две тачке се пишу

(1) иза текста дефиниције, анализе, експеримента, оцене, закључка и др. који се илуструје примерима, при преласку на примере: Предлогом *за* у инструменталној синтагми одређује се место које се налази са било које стране предмета означеног именицом у инструменталу:

За другом ватром, у суседству, друкчији људи и друкчији разговори. — *За својим сџолом...* седео је пуковник ...

(2) у библиографијама, потписима/натписима под/над ликовним делима, иза имена аутора а испред наслова дела:

Буро Даничић: *Српски акценџи*. — Винсент ван Гог: *Звездана ноћ*. — И. Мештровић: *Победник*;

(3) а. у појединим струкама (картографија, лингвистика, спорт, статистика и др.), са значењем речи *према*, пише се као „одмакнути знак” (са белинама на обема странама):

Размер карте 1 : 50 000. — Однос наставака *-ом* : *-ем*, *-ов* : *-ев*. — Алтернације глаголских основа *доводиџи* : *довесџи*. — Резултат утакмице је 4 : 1. — Инфлација 1 : 15;

б. у математици, са значењем операције дељења:

50 : 10 = 5 5 : 10 = 0,5

ЗАГРАДА [()]

165. И правила о писању знака *заграда* [()] прописују се као (а) правила употребе у реченици, када се групишу у одељку с традиционалним називом *интерпункцијски знак*, и као (б) правила употребе изван реченице, када се групишу у одељку с традиционалним називом *правойисни знак*.

(а) *Заграда као интерпункцијски знак*

Заградом се издваја придодати део текста који има карактер допунског податка, објашњења или коментара који се умеће међу остале реченичне делове, односно domeће на крају.

Са овом функцијом заграда може заменити запету и црту, а од њих се разликује тиме што се заградом више истиче карактер накнадне допуне:

Постајем поново сигурна не само у то да смо се Павле Зец и ја, односно пуковник Зец и ја последњи пут срели (са сликаром Зецом ћу се срести још једном, много касније) у испражњеној „зимској башти” баш 24. новембра те године. — Како није имала довољно хране за војску, држава је донела закон о реквизицији (одузимању за војне потребе), па се сточни фонд веома смањио. — Даничићеви непосредни следбеници, београдски професор Јован Бошковић (1834—1892) и карловачки професор Јован Живановић (1841—1916), углавном су неговали чистоту језика.

Напомена 1: Када се односи на текст унутар заGRADE, а заграђени текст је само део реченице, који је уобличен несамостално, па почиње малим словом — интерпункцијски знак пише се у загради:

Од њених ранијих улога (*или су то, ипак, били и делови њене личностии?*), у којима је умела да буде савршена, као да ништа није било остало.

Напомена 2: Ако је накнадни додатак посебна реченица, она се тако и уобличава (велико слово, тачка или који други знак завршетка на крају) и — ставља у заграду, иза које се тачка не пише:

Мислим да је био 17. септембар — баш онај дан који сам унапред била изабрала као могући дан рођења мога детета. (Посесивност је већ дејствовала: у унутарњем монологу мало биће никад нисам назвала *нашим* него само *мојим* и то, тада, нисам ни примећивала.) Не мислим, сигурна сам.

166. У гласта заграда [], која се у математици узима као шира од обле заGRADE, у општем писаном језику је ужа, другостепенa.

а. Угластом заградом ограђујемо свој текст који умећемо у туђи текст, као неку напомену, податак, допуну:

Главни заплет Илијаде почиње тиме што „Зевсов и Летин син [Аполон] гневом плану на краља [Агамемнона, сина Атрејева], јер син Атрејев увреди Хриса, његова жреца”.

б. Текст уже допуне која се налази у оквиру шире, већ означене облом заградом, заграђује се угластом заградом:

Ми сада имамо много важнијег посла и великих брига (обавијештени смо [није важно од кога] да ће бити рата) и зато вас с тиме остављамо саме.

Напомена 1: У стручним текстовима образац под 166.б. може се заменити и издвајањем обичне (обле) заGRADE или пак тзв. косом заградом

најбољи, -а, -е (ген. најбољег(а) м. и с., најбоље ж.)

или

(обавијештени смо /није важно од кога/ да ће бити рата)

Напомена 2: У стручним текстовима (нпр. при издавању старих текстова) може се употребити и тупоугла заграда < >, која је графички погоднија од витичасте { }.

(б) Заграда као правописни знак

167. а. Као правописни знак заграда се употребљава да означи други облик једне те исте речи:

флауџисџ(а), шелеграфисџ(а), шаксисџ(а), акцен(а)џ,

што значи да се дате речи налазе са по два облика: *флауџисџ* и *флауџисџа*, *шелеграфисџ* и *шелеграфисџа*, *шаксисџ* и *шаксисџа*, *акценџ* и *акценаџ*.

б. Уз помоћ заграде можемо допуњавати скраћене или непотпуно сачуване речи из каквог записа који репродукујемо:

Записано је да је књига довршена 20. ок(тобра), али година остаје спорна. — Уводник је потписао А(лександр) Б(елић).

в. Заграда се може употребити да укаже на могућност замене речи неједнаког значења:

Зависно од узетих величина добићемо једначину или неједначину; таква (*не*)*једначина* представља... — Израз (*џо*)*гледаџи* смрти у очи значи излагати (*изложџи*) се смртној опасности...

г. Ползаграда [] се може писати и иза класификационих знакова (бројева и слова) у рашчлањеним низовима:

Ту реч је забележио Решетар... Она може бити врло стара и врло ин-структивна — с гласовне стране. Ево како.

1) Именица *мрав* јавља се у црквенословенском језику...

2) Прелазимо сад на облик *мравал* — *мравља*...

36. а) Краткосилазни акценат нагло пада и јачином и висином, па је зато самогласник другог слога... одвећ ниског тона.

б) Дугосилазни акценат и јачином и висином... прво расте а затим опада.

в) Узлазни се акценти од силазних разликују по томе што њихова јачина и висина у првом делу своје расту идући напоредо...

НАВОДНИЦИ [„...”]

168. Интерпункцијским знаком наводници писац текста издваја оне речи које нису његове него су преузете. Из овако одређене службе овог знака произилазе следећа правила.

(1) Наводницима се издваја дословно наведени туђи текст:

Милорад Медаковић у својој књизи о Његошу (стр. VIII), напомињући да „дјело *Луча микрокозма* бјеше владици најмилије”, додаје да је Његош на њему радио „уз часни пост и за шест недеља не пушташе никога к себи до мене”.

(2) (а) У приповедачкој прози наводницима се могу означавати дијалози, што значи да су то знаци који — по жељи писца текста — замењују ц р т у са том службом:

„Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно”, сагласи се момак.

„Зашто, кад тим не оштећујеш никога”, храбрио га је старији.

„Добро, узећу ово” — сагласи се момак — „иако ми је мало нелагодно.”

„Зашто” — храбрио га је старији — „кад тим не оштећујеш никога.”

(б) У тој прози се и уопште, а не само у дијалозима, наводницима означавају преузети искази:

Хоћеш да си неприметна а оне, сасвим зачаране, мрмљају „Како је твоја мајка лепа.” Изиграваш собарицу а оне додају: „Права је госпођа.”

Напомена 1: Уколико је за неки текст речима казано да је туђи, и ако нема потребе да се нагласи да се текст преузима дословно — од речи до речи, па преузети текст не одудара од пишевог личног текста — наводници се не морају писати:

Ко брзо суди, брзо се и каје — каже народна пословица. — Познај самога себе, препоручивао је Сократ. — Неко је ову максиму друкчије формулисао: што не можеш оставити за сутра — остави за прекосутра.

Напомена 2: Наводници се не морају писати и ако је цитирани текст на неки други начин јасно издвојен као туђ, преузет, нпр. распоредом и типом штампаног слога:

Зора, разуме се, увек каже *џослодин настџојник*. — Зора увелико проговара и новим језиком. Тим су језиком почињали да говоре сви: бујао је као нека силовита пузавица од осиротелих, обезличених речи. Бујао али он сам, тај језик, муцао: *Крени. Кажу. Хајде, друџ. Сџој, друџ. Не може, друџарице. Брже, друџови. Удри.*

(3) Наводницима се обележавају речи којима писац текста даје, у датој прилици, значење супротно од онога које оне иначе имају (када се те речи изричу са иронијом, сумњом, подсмехом и сл.):

Почела је да нас замара та „слобода”. — Ти „доктори фудбала” почињу да бивају узрочници стагнације овог спорта. — Био је врло „ефикасан” у пословању, па му је фирма прошле године банкротирала.

Напомена: Наводници у оваквој употреби подразумевају значења речи *џобожњи, лажни, наводни, џакозвани* и сл., којима се писац дистанцира од израза. Уколико се нека од ових речи употреби уз реч од које се писац дистанцира, а н а в о д н и ц и као пишева ограда постају сувишни и — не треба их писати: Почела је да нас замара та тобожња слобода.

(4) Наводницима се издвајају и наслови дела, симболична имена различитих установа, публикација, као и фигуративна значења о п ш т и х појмова — нарочито ако постоји могућност забуне зато

што је као име примењена реч или израз који имају и друго значење:

Договорили су се да се састану пред „Козаром” (биоскопом). — Написао је есеј о „Милану Наранџићу” (роману). — Тражио је „дрину” или „мораву” (цигарете). — Сликара је убрзао корак баш кад смо пролазили поред „Позоришне кафане” (подразумева се да је то име кафане, а не кафана која припада одређеном позоришту). — Разговарали су о данашњој „Политици” (новинама).

Напомена: Наводници са оваквом службом могу се изоставити ако велико слово на почетку назива, контекст или друкчији тип штампарског слога осигуравају тачно схватање и јасноћу текста:

Разговарали су о данашњем броју Политике.

Разговарали су о данашњој *Политици*.

Посетили су уредништво Вечерњих новости.

Идуће суботе Партизан игра у гостима против Олимпика.

(5) **Полунаводници** [‘...’] варијанта су наводника и пишу се по следећим правилима.

а. Полунаводницима се издваја ужи навод у оквиру ширег навода, који је означен наводницима (при двостепеном навођењу):

По приређивачевим речима Стојановић је „примеђивао и говорио да многи издавачи записа и натписа нису били ‘вешти свом послу’ и да су им издања несавршена и непоуздана.”

б. Полунаводници се могу писати уместо наводника или курзива (италика) као блажи вид издвајања неке формулације или појма — најчешће у стручним лингвистичким текстовима, кад се нека реч или израз узима као објашњење значења неке речи:

Наводници се пишу и у значењу ‘тобожњи’, ‘лажни’ или ‘наводни’, ‘такозвани’ ...

— и уопште кад се писац на неки начин ограђује, нпр. од употребе жаргонске или дијалекатске речи у стилски необележеном (кон)тексту:

Он је сасвим ‘откачио’. — И она је била ‘заврнута’, али паметна.

Напомена: У сасвим специфичним случајевима у издавању епске поезије могу се, ради боље уочљивости, за ужи навод удвојити наводници, нпр. (у препеву Илијаде):

„... и да се каже: „„Тај је честитији много од оца!”” ... а радосна биће му мати!”

УПИТНИК [?]

I. Упитник се ишце

169. (а) Упитник се пише иза сваке упитне независне реченице, било да је упитни карактер означен формално упитним речима, или формом обавештајне реченице са упитном интонацијом, било да је то непотпуна реченица:

Да ли се време пролепшало? — Време се пролепшало? — Како је могла? — Сећате ли се нашег боравка у Паризу? — Где? — У Паризу? — Можда ми то и дугује? — Зар снег у месецу мају? — Ти мислиш да сам ја заљубљена у Димитрија? — У колико сати? — Чега има новог у Казану?

(б) Када у напоредносложеној реченици имамо више независних реченица у поретку набрајања, упитник се пише на два начина.

(1) Ако се те реченице узимају као низ независних реченица, између њих се стављају запете, а упитник долази на крају последње: Или грми, ил' се земља тресе, | ил' удара море о брегове? — Где си био, шта си купио, колико си платио?

(2) Ако се те реченице узимају као низ независних реченица од којих се свака нарочито наглашава као питање, иза сваке од њих или иза њихових група ставља се упитник, при чему се опет могу писати на два начина:

— са малим почетним словом реченице која долази после упитника:

Где сам био? шта сам радио? — Гдје идосте, гдје ли изгибосте? | гдје толико изгибе сватова? | гдје је мени Хусеине слуга?

и

— са великим почетним словом реченице која долази после упитника:

Долазите ли за Божић? Или не долазите? — Како се осећате? Шта радите? Шта мислите?

(в) Ако се упитна реченица пише као наведени исказ, дакле — са наводницима, или и без наводника, или после интерпункцијског знака две тачке, па и тачке а у служби је објашњења садржине речи које им претходе — упитник ће се писати на њеном крају:

Господин Гринвуд, вођ лабуристичке опозиције у британском Горњем дому питао је: „Зашто нисмо више учинили за Пољску?“ — Мучила су га и растрзала свакаква питања: да ли да учини тај корак? на који начин? уз чију помоћ? — Мучила су га и растрзала свакаква питања. Да ли да учини тај корак? На који начин? Уз чију помоћ?

II. Упитник се не пише

170. Упитник се не пише иза зависноупитних реченица: Зоран је питао да ли је Марко добио награду. — Ивана је рекла ко је добио награду. — Сазнали смо где се продају добри рачунари. — Не могу ни да замислим како бих живела без ње у ово тешко време. — Знали су кад су трешње најскупље. — Сазнаћемо шта се прича у граду.

Напомена: Зависноупитне реченице се тако називају зато што имају облик упитних реченица. Међутим, оне немају и функцију упитних реченица, па се зато и не обележавају упитником. У њима се као везници, истина, употребљавају (1) упитне речце *да ли* и *ли* и (2) упитне заменице (*ко*, *шта*, *који* и др.), односно упитни прилози (*кад*, *где*, *како*

и др.), али се њима не пита, него се њима допуњују глаголи у управној реченици, који су глаголи тражења информација (*ићишати, расићишвати се, размишљати*), пружања информација (*рећи, саопштишати, казаши*), стицања и поседовања информација (*сазнаши, чуши; знаши*) и сл.

УЗВИЧНИК [!]

171. Узвичник, како му и само име каже, стоји иза исказа узвичног карактера. Узвичним реченицама и узвичним исказима исказује се емоционални став према ономе што је садржај реченице. Такве реченице и искази реализују се у следећим формама, па се према њима дефинишу и правила писања узвичника.

а. Узвичник се пише иза реченица, група речи и појединих речи које се изговарају повишеном интонацијом (која проистиче из узбуђења, повишеног расположења и сл.):

Каква олуја! — О мили часи, како сте далеко! — Тако је диван дан! — Чудна попа, јади га убили! — Живела слобода! — Да сам то знао! — Упомоћ! — У заклон! — Не смем да се надам, а ипак се надам! — Нећу ти то заборавити! — Одговорићемо им равном мером! — Али оставимо то!

б. Узвичник се може писати иза облика вокатива онда када се наглашава афективни карактер исказа, па се и вокатив изговара са повишеном интонацијом:

Стојте, галије царске! — Падајте, браћо! Плин'те у крви! | Остав'те села нек гори плам! — Гините, браћо! Јунаци! Људи! — Грешниче, оче Константине! На лепоту женску не гледај, јер лепота је та слатка исправа, а после од пелена горча.

в. Узвичник се може писати да би се обележила неочекиваност или необичност онога што је исказано реченицом, те у овој служби замењује модалне допуне типа „зачудо”, „замислите”, „мимо мог очекивања” и сл.:

Воз је стигао без закашњења! — Костја, овде сам, у Константинопољу! — Преживео пад са осмог спрата!

Напомена 1: Иначе, вокатив, иако има функцију обраћања и дозивну функцију, у обичној комуникацији не захтева обележавање узвичником: *Господине, заборавили сте кишобран у гардероби.* — *Костја, овде сам, у Константинопољу.*

Напомена 2: Иза узвичника, као и иза упитника, наредни исказ пише се на два начина:

— са великим почетним словом, онда када се тај исказ узима као нова реченица:

Пријатељу мој нежни! Тако се радујем сваком твом ретку. — Добро јутро! Ево већ прилазимо Перму, видим га.

— са малим почетним словом, онда када се тај исказ узима као објашњење које је од исказа обележеног узвичником одвојено запетом или цртом:

И ја исто желим да вас видим! — писала је. — Можда бисте дошли у августу, пре почетка предавања. — Добро вече! — одговорише у један глас. — Сопствена рукотворина, али није бућкуриш! — свечано је објавио.

172. Узвичник и упитник заједно пишу се иза упитно-узвичних реченица и исказа када се њима пита о нечему што изазива чуђење, неверицу, неслагање, запрепашћење и сл.:

И стварно мислиш да се упустиш у такву ствар?! — Није ваљда баш то рекао?! — Ах, зар вам није доста драма?! — Пустио ме на пола дана у Лувр. Шта да ти кажем о њему?! — Да се одселимо?! Како?! Где?! — Толико?!

Напомена: Редослед ова два знака у овој служби је слободан.

173. Упитник, узвичник или и оба знака заједно пишу се у загради (облој или угластој) и као знак ауторовог става према оном што је садржина текста.

Упитник у загради се употребљава када аутор неки део текста сматра нејасним или када се сâм колеба око интерпретације:

У запису је поменут и оков јеванђеља: „Бог да прости ковача Тому јере ми скова мајсторију [?] и приложи.” — Писар се, како је убичајено, извињава за могуће грешке: „Не писа Дух свети и ангел, но рука грешна и древна [!] и очи дремњиви.”

Напомена: Изван оваквих случајева заграђени упитник, узвичник или оба знака заједно пишу се да означе ауторов негативан став (сумњу, неслагање, иронију и сл.) према ономе што се наводи. По оцени аутора, ови се знаци у заградама могу и удвајати.

ОСТАЛИ ПРАВОПИСНИ И ПОМОЋНИ ЗНАКОВИ

174. Знак прекида [...] (три тачке) — пише се као знак да је изостављен део текста:

Брдо је обрасло клеком, чечваром... — Знате, ја се бојим... И за њега и за вас. — Њена љубав је некако... осветничка, тако некако... Само немојте мислити да ме је Костја молио да разговарам с вама.

Напомена: Знак прекида у угластој загради ([...]) пише се у туђем (наведеном) тексту када се тај текст скраћује, као знак да је скраћивање извршио онај ко наводи туђи текст, тј. да скраћивање није преузето из оригиналног текста:

А. Белић сматра да у српском језику има више случајева да су „гласовне прилике код предмета нешто друкчије него код сугласника у речима изведеним наставцима; јер се предмети [...] осећају као засебни делови речи, са значењем које они уносе у сложене речи” (ПГл. XL, 4, 1923, 208), па се тип префиксалне секвенце могао обележавати са непотпуно извршеном фонетском променом.

175. А п о с т р о ф ['] — пише се у речима које се схватају као окрњене, на местима на којима су у писању изостала слова, а у изговору гласови (у поезији због стиха, у разг. језику, у дијал. записима и сл.):

Он с' обзире здесна налијево. — Ал' и мене ј' мирис овај обасуо. — Јеси л' купио оне књиге? — Или купи алат, ил' остави занат. — Нисам 'тела д' идем.

Напомена 1: Апостроф се пише и при преузимању презимена из матичног језика (најчешће француског и италијанског), при чему после њега нема размака:

Д' Аршањан, Д' Естџен, Д' Анунцио.

Напомена 2: И поред тога што се краћи облици инфинитива и глаголског прилога садашњег окрњени (без *-и* на крају), и не сматрају књижевним — апостроф се у њима не пише:

Немојте то *чиниш*. — Зна он и *илануш* као огањ живи. — *Знајуш* све то, био је опрезан.

Напомена 3: Апостроф се такође не пише уместо самогласника који се изгубио у резултату асимилације и сажимања, али ако је то потребно назначити, употребиће се знак дужине:

Ко да стрепи мрки вуче (= *Као* да стрепи мрки вуче). — *Дошо* ђаво по своје (= *Дошао* ђаво по своје). — *Посло* ме отац да купим хлеб. — *Било* је те јесени ракије *ко* воде; *мисо* (због потреба стиха, у песничком језику *мисао*) и сл.,

према:

кô, дошô, йослô, мисô, дебô (= дебео), *дижнô* (= дигнуо).

Напомена 4: Апостроф се не пише у једном броју дијалекатских одн. разговорних речи, које се само условно могу сматрати стандардним: *нек* (и *нека*), *међ* (и *међу*), *ниш* (и *ниши*), *рад* (и *ради*).

Напомена 5: Слободан избор писања апострофа или остављања пуног облика допуштен је у случају (у складу с традицијом) када се двосложна замена дугог јата (*ије*) због потреба стиха остварује као једносложна (и када се пише *ије*, изговара се *је*):

б'јеле дворе ≈ *бијеле дворе*.

176. Знак дужине и акценатски знаци. — Знак дужине [˘] над словом којим се означава самогласник обележава да се дотични самогласник изговара као дуг. Пише се у следећим приликама.

а. Знак дужине пише се (али необавезно, тачније ретко) да се (у говорном језику и у поезији) обележи дуги самогласник који је настао сажимањем двају самогласника:

кô (< као), *дошô* (< дошао), *йослô* (< йослао), *мисô* (< мисао).

Напомена: И на самогласнику који је постао дуг зато што је суседно *р* изгубило слоговност може се писати знак дужине: *ѝрôце* (двосложно *ѝро-це*, за разлику од стандардног тросложног *ѝр-о-це*), *ѝрôница* (болест грла).

б. Знаком дужине обележава се наставак генитива множине свих именица кад се овај облик пише подударно с којим једнинским падежом, а сам састав реченице одн. контекст није довољан да отклони недоумицу:

школа без *учишћельâ* (више њих), као да немаш *рукѹ* (обеју), одвојила се од *кћерѹ* (најмање двеју), само нека буде *кишћâ* (више њих).

Напомена: Као најчешће примењен у овој категорији, знак дужине назива се и термином *женитивни знак*.

в. Знаком дужине диференцирају се морфол. облици с дугим самогласником према другима истог словног склопа, али са кратким самогласником, на пример:

- облици имперфекта *брâх*, *писâх*, *чишâх* (: аористу, где је *а* кратко);
- облици презента *носѹ*, *носѹше* (: императиву, где је *и* кратко);
- подударни облици различитих граматичких врста кад су у непосредном суседству: *и сâм сам шo знаo*; *да дâ шo на знање*, *нешшo ме у љуши љуши*.

Акценатски знаци. — Српски књижевни језик има четири акцента и ненаглашену дужину, који се у писаном језику обележавају акценатским знацима на самогласничким словима, укључујући и слоготворно *р*.

(а) Акценатски знаци и акценти у нашем језику јесу:

[^] краткосилазни: *й̇дзишѹи*, *й̇рси*

[˘] краткоузлазни: *чи̇нишѹи*

[ˆ] дугосилазни: *й̇âмшѹишѹи*

[˘] дугоузлазни: *рâдишѹи*.

(б) Ненаглашени дуги вокал у књижевном језику налази се само и з а акцентованог слога и у тексту се обележава на два начина:

- у општем језику угластим знаком дужине [^]: *чи̇шâм*, *чи̇шâш...*; *са жѣнѹм*,
- у стручном језику лингвистике равном хоризонталном цртом изнад самогласничког слова [-]: *чи̇шâм*, *чи̇шâш...*; *са жѣнѹм*.

Напомена: У стручној лингвистичкој литератури, у науци о књижевности и сл. краткоћа самогласника означава се знаком краткоће [˘], који се пише изнад самогласничког слова: *â*, *ô*, *ë*, *й̇*, *ѹ̇*.

177. П о м о ћ н и з н а к о в и, највећим делом преузети из одређених струка у којима имају систематску примену, употребљавају се и у текстовима општије намене.

а. З в е з д и ц а (подигнута) [*] — пише се у следећим приликама:

— иза речи, одн. делова текста, када се упућује на белешку испод текста којом се допуњује оно што се пише у основном тексту; ако се на истој страни понови поступак, звездица се удваја:

ОДЛИКА. — У Црној Гори, *новац којим се ошкуйљивала одговорност* за убиство (у крвној освети). — Били су платили одлику.*

ЛИЧИТИ. — У Црној Гори, *ошуживаши некога за убиство*. — [...] да Мијат личи своју праву крв и рану смрт на кнеза... **

* В. РСАНУ под *одлика*² (уп. и *личити*³).

** В. претходну напомену.

— испред речи, одн. њихових делова, када се, у стручним лингвистичким текстовима, означава да се речи, одн. њихови делови теоријски реконструишу или претпостављају:

прасл. **golva*, **melko* — данас у срп. *глава*, *млеко* / *млијеко*;

— у речницима звездица се ставља испред или иза речи — да се оне означе као застареле, као туђе речи, као некњижевне и др., с препоруком да их треба заменити боље одабраним речима:

*хозентрегери** м мн. нем. варв. *нараменице*, *нарамници* за *дрдржавање јанталона*. — **холити се*, *холим се* несврш. заст. в. *охолиши се*. — *сумља** в. *сумња*.

б. С и т н е б р о ј к е пишу се као

— експонентне (подиствене):

(1) у разним симболима и стручним графицима:

m^2 , m^3 , $км^2$; q^2 — 1;

(2) као ознаке напомена испод основног текста (фусноте):

Њени огранци на територији Србије... витални су кроз цео V век, али су до те мере конзервативни да је тешко разликовати старија културна остварења од нових.¹⁸

¹⁸ Уп. Р. Васић, *нав. дело* 23—24.

— индексне (спуштене):

Тип₁, тип₂ и тип₃ представљају органске целине. — Збир $a_1 + a_2 + a_3...$

Овакве бројке се употребљавају и у хемијским формулама, нпр. CO₂ (угљен-диоксид), H₂SO₄ (сумпорна киселина).

в. Знак степена [°] — пише се уз бројке које означавају угаоне, географске и температурне степене:

угао од 90°, захвата угао од 35°; географска ширина рачуна се од екватора на север и југ од 0° до 90°, а географска дужина од почетног меридијана на исток и запад од 0° до 180°; данас је 32° у хладу.

Напомена: Знак степена може се писати и уз параграфске бројке (уместо полузаграде и тачке), којима се рашчлањује неки текст:

1° Треба препоручити употребу антибиотика.

2° При терапији антибиотикима треба водити рачуна о резистенцији...

г. Знак једнакости [=] пише се између речи и израза који су једнаки по значењу:

аушомобил = *аушо*; *аеројлан* = *авион*; *свемир* = *васиона*; $2 + 1 = 3$; $a + b = c$.

Знак једнакости чита се као: *једнако је, истио што, јест, је.*

д. Коса црта [/] има необавезну употребу. Може се писати

— између бројки при оквирном одређивању времена или временског интервала и приликом (прегледног) раздвајања телефонских бројева (обично издвајања позивних бројева): *школска 2003/04. година*; у ноћи *5/6. јануара*; књига из *1536/1537. године*; тел. бр. *011/425-523*;

— између напоредних или алтернативних израза или језичких облика (са значењем „поред”, „или”, „односно”): *наставак -ов/-е, Пожеги/Пожези, телефон/телефакс, заглавље/подножје, и/или*;

Напомена: Њен алтернативни знак у готово свим службама је двојна усправна црта [||]: *наставак -ов||-ев, Пожеги || Пожези, или двојна коса црта [//]: наставак -ов// -ев, Пожеги//Пожези.*

— између стихова, као знак стиха, када се они цитирају а не прелази се у нови ред, нпр.: *Пучина љава / сјава. / Прохладни љада мрак. / Врх хриди црне / шрне / задњи румени зрак*;

Напомена: Као знак стиха уместо косе црте употребљава се и двојна усправна црта (која је и знак цезуре у стиховима при њиховој анализи), или и само усправна црта [|]: *Пучина љава || сјава. || Прохладни љада мрак. || Врх хриди црне || шрне || задњи румени зрак ≈ Пучина љава | сјава. | Прохладни љада мрак. | Врх хриди црне | шрне | задњи румени зрак.*

ђ. Коса црта се у стручним текстовима може употребљавати и као допунски вид заграде:

У овој функцији презент перфективних глагола употребљава се напореда са футуром II (Кад *ћоложим /презент/ испит, ићи ћу на море = Кад будем ћоложио /футур II/ испит, ићи ћу на море*), што се констатује у свим граматицама.

е. У текстовима опште намене примењују се и знаци из посебних делатности (струка). Тако се пишу

— знак понављања, „дето” [”], када се исте речи понављају у тексту писаном у виду колоне;

— знак „тилда” [~], којим се у речничком тексту замењује насловна реч да се не би поново исписивала:

дохватити, -им, сврш. I. *ухватиити, узети, шчејати [...] ~ се I. латиити се, љрихватиити се (неког љосла).* — Код њега је посао беспослица, те му се правога посла не да дохватити... (Писма, 186);

Напомена: Удвојеном тилдом [≈] може се означавати заменивост (алтернација) речи и израза: *са стварју ≈ са ствари; ни љрштом да макне ≈ ни љрш да макне.*

— знаци порекла [> и <], који имају значење

(а) [>] „даје” („дало је”), „претвара се”: *Ѕиџа > Жича*;

(б) [<] „постаје од” („постало је од”): *Борча* < *борџа* < *Ворџь* < *Borislavъ*;

— знак упућивања [→ или ←] пише се када се упућује на другу одредницу у речнику, лексикону и сл.:

АРМАДА (шпан. од лат. *armata* наоружана), оружана војна сила, војска, ратна морнарица. У XV—XVI в. назив *армада* означавао је војску; од Тридесетогодишњег рата преовлађује француски термин *armée* (→ АРМИЈА);

исти знак може се писати и када означава развојни језички процес, нпр.:

лицџје → *лицџе*; *младощћу* ← *младостџју*;

— знак „трема” [ː] над словом *p* означава да је сонант *p*, иако је у суседству са самогласником — самогласничког карактера: *џрџоце*.

Напомена: У стручним лингв. текстовима алтернативни знак „треме” је кружић испод слоготворног слова за обележавање сугласника, нпр. испод *p*, *l*, *m*, *n* (у ћирилици се из техн. разлога уз *p* кружић може сместити при дну десне стране словног стуба): *pђа*, *вдк*, *Мбоја*, *Идџ*.

— знак „процента” [%], који се чита *йосџо/одсџо* (ређе *насџо*), смешта се уз бројку без белине: излазност је била 55%, у 75% случајева ради се о превари.

VII. СКРАЋЕНИЦЕ

178. Да би се приликом писања уштедело у простору, а у говору у времену, прибегава се скраћивању речи, изузетно и устаљених израза. Пошто скраћивање речи не би смело ићи на штету брзог читања и разумевања текста, општа је препорука да у скраћивању речи треба бити уздржан, а по правилу би требало скраћивати речи чије је појављивање у одређеном тексту често или предвидљиво. Да би се могуће сметње отклониле, нужно је придржавати се одређених правила скраћивања, а значење неких скраћеница мора се и научити.

Скраћивање речи заснива се на створеним обичајима, који су углавном у сагласности с међународним обрасцима, пре свега с нај-утицајнијим светским језицима. Међународне мерне јединице и интернационалне скраћенице општег значења — посебно у стручним текстовима, ако нису одраније примљене и добиле ширу употребу (као нпр. *др* и *инж.*) — по правилу се преузимају неизмењене.

Према постанку и начину скраћивања, скраћенице се могу сврстати у више група: *ојшће* (домаће) *скраћенице*, *мерне* и *ојшће међународне скраћенице*, *верзалне скраћенице*, *вербализоване скраћенице*, при чему се прави разлика између *слободног* и *програмираног* скраћивања.

179. Опште (домаће) *скраћенице*. — Пишу се малим словима а скраћивање се обележава тачком. По начину скраћивања могу бити **а) њочешне** и **б) сажеште**. Читају се по правилу као да су исписане целе речи.

а. Почетне скраћенице. — Сведене су на ужи или шири почетак речи:

1) само на почетно слово: **г.** — година или господин, **р.** — разред, **т.** — тачка или тона, **л.** — лице или лист, **с.** — село или страна, **о.** — острво, **в.** — види или век/вијек, **н. е.** — нове ере, **о. г.** — ове године, **о. м.** — овог месеца ијек. **о. мј.** — овог мјесеца, **т. г.** — текуће године, **а. д.** — акционарско друштво, **в. д.** — вршилац дужности (чита се и скраћено „ве-де”), **н. д.** — наведено дело, **л. к.** — лична карта;

2) на почетну групу сугласника: **бр.** — број, **св.** — свеска или свети, **гл.** — главни или глагол (глаголски), **стр.** — страна (страница), **мн.** — множина, **ст.** — стари или столеће ијек. стољеће, **чл.** — члан (закон), **мј.** — мјесец, **и др.** — и други (и друго), **и сл.** — и слично;

3) на почетну групу до другог самогласника: **ул.** — улица, **об.** — обично, **проф.** — професор, **инж.** — инжењер, **год.** — година, **гимн.** — гимназија, **лингв.** — лингвистика, лингвистички, **мед.** — медицина, медицински, **проф.** — професор, **парт. перф. акт.** — партицип перфекта активни, **једн.** — једнина;

4) на почетну групу до трећег, ретко и до четвртог самогласника: **необ.** — необично, **геогр.** — географија (географски), **биол.** — биологија (биолошки), **аугм.** — аугментатив, **дијал.** — дијалектологија (дијалекатски), **неол.** — неологизам, **неуб.** — неубичајено, **физиол.** — физиологија (физиолошки), **археол.** — археологија (археолошки), **геогр.** — географија, географски;

5) на део речи до суфикса: **пољ.** — пољски, **тур.** — турски, **рус.** — руски, **грч.** — грчки, **срп.** — српски.

б. Сажете скраћенице. — Своде реч на почетно слово (или почетну групу) и карактеристична слова (завршно слово или завршни слог, или почетна слова творбених саставница или она на основу којих се у контексту препознаје реч). Пишу се с тачком или без ње. Обрасци:

1) Скраћенице с првим и последњим словом, које се пишу без тачке: **др** — доктор, **мр** — магистар, **гђа** — госпођа (с променом — *џи*, *џу* итд.), **гђица** — госпођица (с променом — *џици*, *џицом* итд.).

2) Скраћенице с првим и карактеристичним словом (словима), које се пишу с тачком на крају: **тзв.** — такозвани, **ји.** — југоисток (југоисточно), **ие.** — индоевропски (у лингв. текстовима), **стсл.** — старословенски, **рсл.** — рускословенски, **слсрп.** — славеносрпски, **цсл.** — црквенословенски, **јд.** — једнина, **импф.** — имперфекат или имперфективни, **пф.** — перфекат или перфективни, **ппук.** — потпуковник и сл.

3) Неколико сажетих скраћеница од вишечланих израза пише се с тачком: **итд.** — и тако даље, **тј.** — то јест, **нпр.** — на прим(ј)ер; тако се понекад скраћује и **без броја** — **бб.** (поред б. б.) за нунумерисани кућни број.

4) Изузетно, употребљава се и скраћеница с удвојеним првим словом: **гг.** — господа (као знак множине).

180. Интернационалне и прилагођене опште и мерне скраћенице. — Засноване су углавном на латинским изразима и, када су у питању мерне јединице, на међународно усвојеним терминима и симболима. Читају се као да је исписана пуна реч (V „волт”, Т „тесла”). Задржавају по правилу изворну латиничку графију; само неке од њих у текстовима опште намене могу се пресловити и у ћирилицу.

а. Мерне скраћенице писане великим словима преузимају се неизмењене: V, W, J, C, F, A, T (волт, ват, џул, кулон, фарад, ампер, тесла); остале, писане малим словима, пишу се или изворно или се пресловљавају, а само изузетно и ограничено преводне:

— **g, kg, l, dl, m, km, cm** ↔ г (и г.), кг (и кг.), л (и л.), дл (и дл.), м (и м.), км (и км.), цм (и цм.);

— **h, kWh** — ч. или ч (час)/с. (сат), **квч.** или **квч** (киловат-час).

б. У текстовима шире намене срећу се скраћенице латинских израза; неке од њих имају одговарајућу српску замену:

a. a. — *ad acta* „међу списе” (у смислу: ставити у архиву);

cf. — *confer*, домаће замене су **уп.** — упореди и **исп.** — испореди;

etc. — *et cetera*, домаће замене **итд.** — и тако даље, и **др.** — и друго;

k. o. — *knock out* (енгл.) „нокаут”, „нокаутом”;

l. c. — *loco citato* „на наведеном месту” (при поновном цитирању);

o. c. — *opus citatum*, домаће замене **н. д./н. дј.** — наведено дело/дјело;

L. S. — *locus sigilli* „место печата”, замењује се нашим **М. П.** — м(ј)есто печата;

N. B. (NB) — *nota bene* „напомена, примедба”, „белешка” (ретко се среће пресловљавање у ћирилицу **Н. Б.**, **НБ**);

N. N. — *nomen nescio* (ретко и ћир. **Н. Н.**) „не знам име” („неко непознат”), употребљава се и уместо потписа, кад се не зна или не жели открити аутор текста;

P. S. — *post scriptum* (и ћир. **П. С./ПС**) „постскрипtum” (= после свега, накнадно дописано);

s. l. — *sine loco* „без места”, нпр. у подацима о књизи у којој није наведено место њеног штампања;

s. v. — *sub voce* „под речју”, кад се у речницима и енциклопедијама упућује под којом је одредницом дат неки податак.

181. Верзалне скраћенице (акроними). — Састављене су од почетних слова вишечланог назива и пишу се великим словима без скраћеничких тачака и међусловних белина. У ствари, оне по правилу функционишу као посебна категорија речи, која има врло сложен начин уклапања у морфолошки систем сваког језика, па наравно и српског. Овако се најчешће скраћују називи установа, институција, агенција, организација, држава и административних јединица, разних програма и сл. Једне функционишу као имена (као нпр. **BBC, CNN, MTV, FBI, NBA, WBA**), друге пак као опште именице (нпр. **CD, CD-ROM, DVD, PC** и сл.). Има их све више, и домаћих и страних, и општих и намењених појединим струкама, и зато оне представљају прилично оптерећење за разумевање текста од стране шире читалачке публике. Стране верзалне скраћенице се или преузимају у изворној латиници или се пресловљавају у ћирилицу. Пре-

словљавање у ћирилицу — уколико нису шире познате и посебно ако се при транслитерацији мора прибећи прилагођавању словном саставу српске ћирилице (нпр. лат. слова С, Q, W, X, Y) — извесно иде на штету њихове значењске прозирности. Због разноврсности скраћеница, и то чак и у комуникацији која рачуна на масовност, нормативне неуређености и несталности (оне стално настају и не-стају) — предочавају се оквирна правила и преглед образаца на примерима који имају дужи век и ширу употребу.

А. Начини писања сџраних верзалних скраћеница

1) Преузимање у изворном облику: *CGS* (систем мера), *USA* (United States of America), *FBI* (Federal Bureau of Investigation), *NATO* (North Atlantic Treaty Organization), *WHO* (World Health Organization), *WMO* (World Meteorological Organization), *CNN* (*Cable News Network*), *IBM* (International Business Machines), *NBA* (National Basketball Association), *DJ* (disc jockey), *CD-ROM*, *PC* и сл.

2) Пресловљавање у ћирилицу (уз прилагођавања инвентару слова српске ћирилице, нпр. W → В, С → К): *УСА* (или замена преведеним *САД*), *ФБИ*, *НАТО*, *ВХО*, *ВМО*, *УНЕСКО* итд.

3) Прерада према читању: *BBC* (British Broadcasting Corporation) → *Би-Би-Си* (из Би-Би-Сија) и вербализовано *Бибиси* (из Бибиси-ја); *CNN* → *Си-Ен-Ен* (са Си-Ен-Еном) итд.

Б. Начини уклајања верзалних скраћеница у дајти контекст — ѓри писању и ѓри говорењу (чишању)

При писању:

1) Уз домаће променљиве скраћенице и стране које се природно и у неокрњеном облику уклапају у морфолошки систем српског језика (у уобичајеном стандардном, неизмењеном виду или са претпостављеним спеловањем) пишу се падежни наставци, исписани малим словима и с цртицом:

из *БИГЗ-а* (из Београдског издавачко-графичког завода), из *НАТО-а*, у *НОБ-у*, са *ММФ-ом*, из *ПТТ-а*, *ѓрелаз код ЈАТ-а*, у *ЈАТ-у*, с *ЈАТ-ом*, са *ОЕБС-ом*, из *УНИЦЕФ-а*, са *ДБ-ом*, формирана је комисија *ѓри ДС-у*, у *ДСС-у*, из *СПО-а*, *ѓод ѓокровишељ-сѓвом УНЕСКО-а*, у *ФБИ-ју*, из *ВВС-ја*, на *CD-у* и сл.

Напомена 1: Ограничен број страних скраћеница прерађених према читању, полувербализованих (в. претходну подтачку А/3), спаја падежни наставак са завршним формантом: из *Си-Ен-Ена*, на *Би-Би-Сију* и сл.

Напомена 2: Писањем наставка отклања се неприродан раскорак између говора и писања, што се честим његовим изостављањем превиђа. Међутим, погрешно је из *САНУ-а*, из *ЦАНУ-а*, а то се онда и чита (наравно једнако неприхватљиво) — „из сануа“, „из цануа“.

2) Када су непроменљиве (у датој форми акронима), било мање било стране, или кад није створен обичај да се при говорењу спелују, искључено је писање морфолошких наставака:

из *СРЈ* (Савезна Република Југославија), у *РЦГ* (Република Црна Гора), на *ВМА* (Војномедицинска академија), од *ЕУ* (Европска унија), у *УН* (Уједињене нације), из *САНУ* (Српска академија наука и уметности), од *ЦАНУ* (Црногорска академија наука и уметности), у *ЛМС* (Летопис Матице српске) итд.;

При говорењу (одн. читању):

1) Читају се одн. говоре нескраћено, као да су исписане пуним речима, када им је гласовни склоп неподесан за читање (или зато што се не уклапају у правила распореда гласова у српском језику или зато што се 'неприлично' доимају):

са *ММФ-ом* „са Међународним монетарним фондом“, из *СКЗ* „из Српске књижевне задруге“, у *ЛМС* „у Летопису Матице српске“, у *ОШ „Пејтар Кочић“* „у основној школи...“ (наравно не „у ошу...“) итд.;

2) Читају се као пуне речи када за такав изговор имају подобну гласовну структуру:

Споразум САНУ и *ЦАНУ* („сану“ и „цану“), *Објавила њрмирје ИРА* („... ира“), *КЕБС* („кепс“), с *ОЕБС-ом* („с оепсом“), у *ЈАТ-у* („у јату“), у *БИГЗ-у* („у бигзу“), *КФОР/КFOR* („кфор“, не „кејфор“), из *КФОР-а* („из кфора“), *ХИВ/НIV* („хив“), *ИРА/IRA* („ира“) итд.; међутим: у *ОШ „Пејтар Кочић“* „у основној школи...“;

3) Изговором слово по слово ('спеловањем'):

— према правилима изговора у нашем језику: *РЦГ* („р-ц-г“), *АПВ* („а-п-в“), *СКЗ* („с-к-з“), *СРЈ* („с-р-ј“), *ВПШ* („в-п-ш“);

— према именима латиничких слова: *СДК* („ес-де-ка“), *ПТТ* („пе-те-те“, из *ПТТ-а* — „из пе-те-теа“), *КПД* („ка-пе-де“), *ТВ* („те-ве“), *ДПС* („де-пе-ес“); *ВХО* или *WHO* („ве-ха-о“), *ЛПА* или *LPA* (Labor Press Association) „ел-пе-а“, *ММФ* („ем-ем-еф“), из *ММФ-а* („из ем-ем-ефа“), *UNHCR* („у-ен-ха-це-ер“ и „ун-ха-це-ер“), *GSM* („ге-ес-ем“), *WC* („ве-це“ → *вече*, *веча*, у *вечеу*), *CD* („це-де“ → *цеде*, *цедеи*, *цедеима* итд.), *CD-ROM* („це-де-ром“ → *цеде-ром*, *цеде-ромом* итд.);

— паралелном применом (изговором) латиничког и енглеског алфавета: *DVD* („ди-ви-ди“ и „де-ве-де“), *NBA* („ен-би-еј“ и „ен-бе-а“), *IBM* („ај-би-ем“ и „и-бе-ем“).

— делимичним одступањем од претходних правила (комбиновањем поступака, одн. с ослонцем на традицију): *АФЖ* („а-фе-же“, уместо „а-еф-же“), из *АФЖ-а* („из а-фе-жеа“), *ВПШ* („ве-пе-ше“, уместо „ве-пе-еш“), *ВМА* („ве-ме-а“, уместо „ве-ем-а“);

— према спеловању у енглеском или француском: *BBC* („би-би-си“), из *BBC* („из би-би-сија“), *CNN* („си-ен-ен“), *PS*

(„пи-си” ‘персонални компјутер’ → *џисси*), *DDT* или *ДДТ* („ди-ди-ти”), *BCG* („бе-се-же”) итд.

Напомена и препорука: Спеловање према латиничким словима за српски језик подесније је у односу нпр. на енглески начин јер иде у прилог једнообразности и поузданости, и у равноправнијем положају су они који не знају енгл. језик. То би требало да се првенствено примењује на скраћенице које су добиле карактер општих именица типа: *CD* („це-де”) → *цеде*, *CD-ROM* („це-де-ром” → *цеде-ром*), *VHS* („ве-ха-ес”), *DVD* („де-ве-де”), *GSM* („ге-ес-ем”). Међутим, укореења одступања типа *PC* „пи-си” → *џисси* не треба мењати. (Нисмо сигурни да се неће одржати и „ди-ви-ди”.) С друге стране, за имена међународних организација, агенција и сл., које су и иначе углавном изворно именоване на енглеском језику, препоручује се спеловање према изговору енглеског алфавета (табела изговора и писања енглеског алфавета даје се под т. 215).

182. Вербализоване скраћенице. — Настају претварањем верзалних скраћеница у целовите речи (директно или посредовањем спеловања) или комбиновањем форманата двочланих или вишечланих израза. Овим поступком, којем се иначе прибегава ако имају дужи век и ширу употребу, акроними у ствари губе статус скраћеница (такав њихов статус и иначе је напред означен као релативан) и подлежу морфолошким правилима обичних речи.

а. Вербализоване верзалне скраћенице: *Авној* (од Авноја итд., према *АВНОЈ*, од АВНОЈ-а итд. — Антифашистичко в(и)јеће народног ослобођења Југославије), *Ској* (из Скоја итд., према *СКОЈ*, из СКОЈ-а итд. — Савез комунистичке омладине Југославије), *Нин* (у Нину итд., према НИН, у НИН-у итд. Недељне информативне новине), *Бемус* (на Бемусу итд., поред БЕМУС, на БЕМУС-у итд. — Београдске музичке свечаности), *Бишеф* (на Битефу итд., према БИТЕФ, на БИТЕФ-у итд. — Београдски интернационални театарски фестивал), *Фијайџ* (фабрика), *фијайџ* (аутомобил) према *FIAT*, *Унра* (из Унре) — према *UNRRA*, *Фифа* (из Фифе, *Фифин* итд.) — према *FIFA*, *Унеско* (из Унеска, *Унесков* програм) — према *UNESCO*; *Наса* (према *NASA*, *Насини* планови), *Ција* (из Ције, *Цијин* агент) — према *CIA*, *Фида* (из Фиде, *Фидин* план) — према *FIDE*, *Удба* (из Удбе, *Удбин* промашај) — према *УДБ* (Управа државне безбедности), *Озна* (из Озне, *Ознина* акција) — према *ОЗН* (Одељење за заштиту народа), *Бија* (из Бије, *Бијин* сарадник) — према *БИА* (Безбедносна информативна агенција) итд. Уп. и вербализоване скраћенице настале посредовањем спеловања: *дидиџи* (: *DDT*), *бесеже* (*BCG*), *Бибиси* (*BBC*).

б. Вербализоване скраћенице за називе агенција, предузећа, артикала и сл. настају и комбиновањем делова речи (форманата) двочланих и вишечланих израза. У нас имају завидну традицију. Уп. нпр.: *Нолиџ* (Нова литература), *беомал* (‘беочински малтер’), *Комџрай* (Комунално грађевинско предузеће), *Нама* (Народни магaзин),

Имѣкс (импорт + експорт одн. у преводу 'увоз-извоз'), *Симѣо* (Сима Погачаревић) итд. Овај тип скраћеница добро је уклопљен у граматички систем српског језика: из *Нолиѣа*, *Нолиѣово издање*, у *Комѣрају*, *Комѣрајов ѣромаѣај*, *ѣословање Имѣкса*, *беомалове ѣредностѣи*, *Симѣов ѣлан* и сл.

183. Слободно и програмирано скраћивање. — а. У складу с изложеним правилима могу се и слободније скраћивати речи, водећи при томе рачуна да оне буду у одређеном контексту јасне и недвосмислене. Прихватљиво је нпр. *стѣаросл.*, поред сажете скраћенице *стѣсл.* Међутим, треба се придржавати принципа да се скраћивањем не изоставља сразмерно мали део речи, јер такав поступак доноси малу уштеду а текст делује окрњено. Нису нпр. пожељно скраћени примери као: *маѣемаѣи.* (-ика, -ички), *ѣилозоѣф.* (-ија, -ски), *ѣеомеѣѣр.*, *ѣеоѣраѣф.*, *линѣвисѣи.* и сл.

б. У формули именовања лица *име (очево име)*, *ѣрезиме лично* и очево име често се скраћују на почетно слово (очево име готово редовно, осим можда у читуљама, и зато се и говори о 'средњем слову' уместо о очевом имену), ређе на почетну сугласничку групу, а само изузетно и до другог самогласника (када се жели предвидљивије назначити пуно име): *Војислав Ј. Илић/В. Ј. Илић/В. Илић*, *С. Марковић/Св. Марковић/Свеѣи. Марковић*, *Ђорђе Сѣ. Радојичић/Ђ. Сѣ. Радојичић/Ђ. Сѣ. Р.* Презиме се скраћује ретко, осим у лексиконима и енциклопедијама.

в. На начине скраћивања утичу и јавне службе својим обрасцима. Из статистике је на пример дошло *КВ* — квалификовани, *ВКВ* — висококвалификовани, из војне администрације *КоВ* — копнена војска, где имамо комбинацију великих и малих слова, којој је само донекле слично познато *БиХ* — Босна и Херцеговина (уп. и *СДЗБ* — Српски дијалектолошки зборник). Све значајнијег утицаја на начине скраћивања имаће, нема сумње, нове технологије (рачунарска на пример), интеграциони процеси (посредовањем усклађених поступака у администрирању, судству, потом преко мултинационалних компанија) итд.

184. Поједине струке имају програмиране системе скраћивања, који су по правилу интернационални, посебно у природно-математичким дисциплинама, какав је нпр. случај у хемији (симболи хемијских елемената од латинских назива нису подложни адаптацији: *С* — угљеник, *Са* — калцијум, *Сл* — хлор, *Су* — бакар итд.). Међутим, у метеорологији у текстовима шире намене, поред интернационалних термина (нпр.: *Н* — север, *С* — југ, *Е* — исток, *В* — запад, *НЕ* — североисток итд.), срећемо и адаптиране (*С*, *Ј*, *И*, *З*, *СИ*, а такође, у саставима најшире намене — *с.*, *ј.*, *и.*, *з.*, *си.*), а тако и у шаху (нпр.: *Т* — топ, *С* — скакач, *Л* — ловац). Пресловљавају се у ћирилицу и делимично прилагођавају чак и мерне јединице у тек-

стовима најшире намене. Редовно се пресловљавају, у текстовима шире намене посебно, скраћенице за градове (на ауто-таблицама иначе латиничке): БГ, БП, НС, НИ, ПГ, ША и сл.

Напомена: Стручне књиге и специјалистички научни и стручни радови могу имати и посебно програмирани списак скраћеница за који се даје прецизан кључ. Ради уштеде простора, неретко се одступа од овде изложених правила. Изостаје нпр. скраћеничка тачка иза слова за обележје рода: м — мушки род, с — средњи род, ж — женски род у речницима.

VIII. ПОДЕЛА РЕЧИ НА КРАЈУ РЕДА

185. Када се цела реч не може исписати (штампати) у реду у коме је започета, она се прекида, а преостали њен део преноси се у следећи ред; уз последње слово на крају реда ставља се цртица.

186. Основна правила којих се треба држати приликом поделе речи на крају реда:

а. Не преноси се једно слово (макар то био и вокал који чини слог), јер се оно може исписати место цртице. Није, значи, добро: *исѿиса-о, миса-о, чу-о* и сл.

б. Растављени делови речи (смештени у два реда) морају имати најмање по један слог, што истовремено значи и да се не растављају једносложне речи без обзира на број слова. Не растављају се тако на пример: *ѿришћѿ, ѿласѿ, склад, склой, жрозд, власѿ, чврстѿ, сласѿ, сѿрасѿ* и сл.; наравно, није добро ни *с-куйиѿѿѿ, радо-сѿѿ*.

в. Ако је на месту прелома постојала (полусложеничка) цртица, онда се једна цртица пише на крају а друга на почетку нареднога реда: *ауѿо- -салон, ђул- -башѿѿа, корак- -два, ѿеѿѿ- -щесѿѿ* и сл.

г. У латиници се не раздвајају двојна слова (*lj, nj, dž*) у значењу једног гласа: *vo-lja, pa-žnja, ho-dža* (ово наравно не важи за примере као: *in-jekcija, kon-jugacija, nad-živeti*). Овог се ваља држати и приликом изворног писања страних имена (*E-thel* а не *Et-hel*).

д. Кад се нађе сугласник између два вокала, он припада делу речи који се преноси у следећи ред: *ва-љаѿѿѿ, де-војка, о-вако, у-садиѿѿѿѿ, мо-лиѿѿѿ, са-мица* итд. (а не: *ваѿ-аѿѿѿ, дев-ојка, ов-ако, ус-адиѿѿѿѿ, мол-иѿѿѿ, сам-ица*).

ђ. Ако се на крају реда дели сугласничка група, крај првог дела треба да одговара могућем ('природном') крају а почетак пренесеног дела могућем почетку речи, односно — састави сугласничких група и краја и почетка растављених делова морају бити у складу с уобичајеним распоредом гласова у српском језику:

брат-ство	не:	братс-тво	ни:	бра-тство
брат-ски		братс-ки		бра-тски
град-ски		градс-ки		гра-дски
гольф-ски		гольфс-ки		го-лфски
екав-ски		екавс-ки		ека-вски
бугар-ски		бугарс-ки		буга-рски
умрт-вљен		умртвљ-ен		умр-твљен
пољ-ски		пољс-ки		по-љски
трам-вај		трамв-ај		тра-мвај
мач-ји		ма-чји		
мај-ка		ма-јка		
тор-ба		то-рба		
довољ-но		дово-љно		
пар-тија		па-ртија...		

е. Кад прелом сложеница на крају реда падне око споја њихових препознатљивих и смисаоно прозирних саставница, треба их делити границом саставница: *из-бацйиџи, из-џрадиџи, из-ломйиџи, ис-џуџи, од-водиџи, йод-вуџи, йред-услов, йред-џколски, рас-йознайџи, раз-љуџиџи* и сл. (а не: *и-збацйиџи, и-зџрадиџи, и-сџуџи, о-дводиџи, йреду-слов* итд.). Ако је на споју саставница дошло до упрошћавања сугласничких група испадањем, упрошћени двојни сугласник припада другој саставници (*без + сйидан → бессйидан → бесйидан → бе-сйидан*), а уметнуто *а* првој (*беза-злен, уза-сйойно, раза-џнайџи*). Међутим, ако је граница делова сложенице замагљена и неуочљива, поделу треба вршити према општим правилима (као да се не ради о сложеници): *о-џейџи, о-џвориџи, ра-зориџи, у-зеџи* и сл.

Напомена: Мада за пажљиву поделу речи на крају реда има понеки специфичан детаљ (традиционално наслеђен), неће се погрешити ако се примене правила поделе речи на слоге, каква се могу наћи у граматицама српског језика.

187. За складну поделу речи на крају реда, сагласно традиционалним правилима, добра оријентација може да буде табела сугласничких скупова које не би требало делити при преласку из реда у ред:

IX. КОМБИНОВАЊЕ ПРАВОПИСНИХ ЗНАКОВА И ВИДОВА ТЕКСТА ИЛИ СЛОГА

188. Реченица се по правилу може завршити тачком, упитником или узвичником (и оба заједно) и каткад знаком прекида; на њен крај могу пасти и други знакови: други део знака навода (краће: 'знак извода'), знак за подбелешке (звездица или подигнута бројка), скраћеничка или постцифарска тачка и др. Кад писац у своју реченицу уклапа туђу ужу, и ова ужа доноси своју унутрашњу интерпункцију, а завршну и доноси и не доноси. Ако та ужа реченица дође на крај шире, онда једна и друга могу тражити исти или различит завршни знак, а уз то иде и питање како регулисати тај стицај могућних знакова. Донекле је слично наводу и кад писац подвлачи поједине речи (ради истицања или издвајања из свог слободног казивања), што обично значи да ће се штампати маркираним ликом писма (црним или курзивним слогом), а питање је какав лик треба да имају правописни знакови уз њих — неутрални или маркирани. — Све то намеће избор поступка, па и низ недоумица; начелно се тежи да се и у таквим случајевима знакови примењују по својој нормалној логици, али и да се упрости поступак и избегне нагомилавање пратеће графике.

Уместо описивања и дефинисања могућих стицаја, којих може бити веома много, служићемо се примерима сведеним на упрошћене и најкарактеристичније обрасце, додајући иза њих потребна објашњења.

Понављање тачке:

Уписао се крајем 1986. — Уписао се крајем 1986. г. — Нејасна му је била скраћеница „разг.” — Нејасна му је била скраћеница разг. [А°]

— Завршна тачка обједињује се са постцифарском. Завршна тачка не пише се ако је испред ње написана скраћеничка тачка, или пак скраћеничка тачка и знак извода. — Али:

Уписао се давно (још крајем 1986). — Уписао се давно (још крајем 1986. г.). — Није му била јасна та скраћеница („разг.”). [Б°]

— Завршна тачка се, дакле, не изоставља ако је испред ње затворена заграда. — Из образаца А° и Б° видимо да се знак који при-

пада наводу (овде скраћеничка тачка) пише испред знака извода („разг.”) и да се штампа истим ликом писма као и навод (разг.).

Послужајак на крају навода унутар реченица:

Гром који се из мрачног облака сјури у оближње брдо подсети га стиха знаног из ђачких дана: „Урнебес се громки горам’ ори”; „Сва је згода — биће града тешка”, промрмља настављајући своју асоцијацију. [В°]

— Оба стиха би, као целовите реченице, изискивала своју завршну тачку, али се она изоставља. Тачка са запетом иза првог навода и запета иза другог (где се уместо ње могла написати и црта) не припадају наводима него пишчевој организацији реченица, па се пишу иза знака извода.

Завршна тачка навода или ширеж исказа:

Настављајући своју асоцијацију, промрмља: „Сва је згода — биће града тешка”.

Исписа на табли строфу: „Чемпресова шума бдије. Месец на њу просу своје хладно сребро. Одсијава модро летње иње са високих трава. Затим крик — то крикну буљина на пању.”

Поаро примети: „Али ви, мадам, нисте били сасвим задовољни.” [Г°]

— Први пример: по истој логици као у претходном обрасцу В° изостављена је тачка коју би могао тражити сам стих (дошла би испред знака извода), а написана је као битнија она која закључује целу реченицу; у складу с тим — ако би се стих издвојио не наводницима него црним слогом, завршна тачка не би била из црног него из обичног слога. — То, међутим, није никакво чврсто правило нити постојан обичај, него се често тачка стави одмах уза слово, па тек онда знак извода. Ни тај поступак није погрешан, а нарочито је оправдан кад је — као у друга два примера — пишчев текст само најава, иза које следи развијен и целовит навод; другим речима: кад је навод главни део исказа.

Разуме се, ако је навод само реч или израз који нема карактер реченице или исказа и не изискује свој завршни реченични знак, тачка обавезно долази иза знака извода:

Програм је започет уобичајеним „Гаудеамус”. — Говорио је некако „на ноте”. [Д°]

Завршни знакови неједнаке изразитости:

Неко је написао на табли: „Зашто тражите више од уџбеника?” [Ђ°]

— Овде би шири исказ тражио тачку на крају, али је предност дата упитнику из навода, као изразитијем знаку (који не бележи само крај, него и карактер исказа). Али:

Чија је ово порука „Зашто тражите више од уџбеника”? Нека се јави слободно, да поразговарамо о овом „зашто”. [Е°]

У првој реченици и шири и ужи исказ траже исти знак (упитник), а предност има шири, као и горе под Г°. У другој реченици дата је предност и завршној тачки над могућним упитником на крају навода, јер је смисао потпуно јасан и без упитника.

У свим досад изложеним поступцима испољава се тежња да се упрости графика, нарочито да се избегне понављање истог или врло сродног знака (црте и запете, упитника и узвичника). То не значи да се такав поступак не може у изузетном стицају и допустити, нпр.:

Јесте ли уочили на вратима поруку „Докад си овде?“? Ко је оштетио паролу „Напред!“? [Ж¹]

— али такво гомилање знакова ипак оптерећује казивање, па је боље поправити стилизацију и тако избећи накупљање знакова.

Смештај знака за њобелешке. Белешка испод текста начелно је слична заграђеној допуни; на пример:

И одсада унапред ждрепци и коњи царства ми (у *Рак. препису испуштено „царства ми“*) да се не дају црквама (*Рак.: по црквама*) ни по црковним селима на храну. (*Ова одредба није ушла у другу редакцију Законика.*)

Војска која иде по земљи царевој — где падне у којем селу — друга која за њом иде да не падне у истом селу (*сличном одредбом село се шити и од узастопног ноћења номада*).

— а уз помоћ фуснота текст се овако уобличије:

И одсада унапред ждрепци и коњи царства ми¹ да се не дају црквама² ни по црковним селима на храну.³

¹ У *Рак. препису* испуштено „царства ми“.

² *Рак.:* по црквама.

³ Ова одредба није ушла у другу редакцију *Законика*.

Војска која иде по земљи царевој — где падне у којем селу — друга која за њом иде да не падне у истом селу.⁴

или:

... да не падне у истом селу⁴.

⁴ Сличном одредбом село се шити и од узастопног ноћења номада. [3[°]]

— Према томе, кад белешка допуњава неку појединост у реченици, ситна бројка или звездица пише се уза саму одговарајућу реч, и то испред реченичног знака ако га има иза те речи (белешке 1 и 2); а то значи и испред завршне тачке ако се та реч нашла на крају реченице. Када се пак белешка односи на целовит садржај реченице, као накнадна допуна, њен знак стоји обично десно од завршног реченичног знака (белешка 3 и прва варијанта белешке 4). Исправно је, међутим, и кад се лево од завршне тачке стави знак за подбелешку, ако она по смислу припада датој реченици (друга варијанта белешке 4).

Лик интерпункције уз њодвучене речи. Кад се маркирано штампа целовит део састава, онда су у истом лику и сви знакови у том делу. Кад се у неутрални слог уклапа мањи подвучени уметак, онда је у истом лику његова унутрашња интерпункција, као и знакови који по смислу припадају том уметку, нпр. црна скраћеничка тачка и

апостроф, црни или курзивни узвичник односно упитник иза тако подвученог узвика односно упитног израза (ако се ови знакови не изоставе). У истом духу, ако писац нпр. проткива неутрални текст заграђеним курзивним коментарима, и сама заграда треба да буде курзивна.

Када се пак уз маркирану реч јавља знак који не доноси она сама него проистиче из пишевог поступка и његове организације излагања, по логичном мерилу знакови остају у неутралном слогу, као и пишев слободни текст; на пример:

Скраћенице пишемо углавном тројако — малим словима и с тачком: г. или год., нпр., тзв.; малим словима без тачке или (ређе) са њом: м (и м.), км (и км.), кг (и кг.); великим словима и без тачке: СРЈ, РТ (РТВ), САНУ. [И*]

— тј. црно је штампана скраћеничка тачка, а неутрално (бело) запета и тачка са запетом, такође заграда. Бело ће се штампати и знак за фусноту и кад дође уз маркирану реч. Ипак се у овом поступку често даје предност мерилу визуелне складности, па се приљубљени знакови (не и одмакнути) штампају у истом лику као и маркиране речи, нарочито кад оне имају посебну позицију (нпр. насловне речи у речницима) или кад се ређају у целовитом низу:

одсад; одсада, од сада [у речнику]

Примери промене к у ч: ручица, ручни, заручити, поточић, поточина, поточара.

— Ни један ни други поступак није погрешан, и често се може препустити типографима. Не ваља, међутим, ако се произвољно меша једно и друго, нити ако се наводници или заграда отворе у једном лику и затворе у другом.

Комбиновању слогова нарочито се прибегава у речницима, где се често укрштају бели, црни и курзивни слог, каткад и ситније писмо. Поступак, међутим, утврђују редакције, а не општи правопис.

Обликовање ступца и пасуса. Традиционални обрасци обликовања пасуса и ступца део су културне и правописне норме, коју не треба подривати никаквим домишљањима и формалистичким модернизацијама. Мимо норме је помодно штампање без десне ивице ступца — поступак у коме се реч не дели на крају реда, него се цела преноси у доњи ред кад не може стати у горњи. Како у нашем језику велики удео имају дугачке речи, долази при оваквом штампању до великих разлика у дужини реда, а тиме и до нерационалног трошења простора, као и до замене уређеног ступца хаотичним и неубличеним низањем. У штампарству се, дакле, редови морају потпуно уједначити по дужини, што се постиже подешавањем белина и прелома речи на крају реда. Једино последњи ред у пасусу не треба да иде до десне ивице, ако се то може на погодан начин избећи.

Исто тако је норма — и у штампарству и у сваком писању — да се на почетку пасуса ред обавезно увлачи (осим кад пасус почиње крупним иницијалом). У машинском писању ред се нормално увла-

чи за пет словних места, а у књигама око четири типична словна места, с тим што је увлачење упола мање ако је слог двостубачан. Није рационалан — па тиме остаје и изван норме — помодни манир да се почетни ред пасуса не увлачи, с тим што се прелазак на други пасус сигнализује повећаним проредом (белином). Белина између пасуса не треба да се примењује механички него осмишљено, да се по потреби истакне граница садржајних целина састављених од више пасуса. Пасус без увлачења првог реда посебно је непогодан на почетку странице, јер се тада не види је ли она започета новим пасусом или се наставља већ започети.

X. УОБЛИЧАВАЊЕ РЕЧИ ИЗ КЛАСИЧНИХ ЈЕЗИКА И ДРУГЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ ЛЕКСИКЕ

189. Основни нормативни приступ. — У нашој лексичкој страног порекла основно и најзначајније место заузимају речи грчке и латинске основе. За наш језик и друге европске грчка и латинска лексика представља међународно културно и лексичко благо, без којег је незамислива стручна терминологија и велики део општег културног речника. У појединим језицима пуристички програми донекле су ограничили удео ове лексике, али њен начелни интернационални карактер није доведен у питање. Будући да су класични језици већ давно у нашем културном изразу почели заузимати важно место, временом су се створили постојани и погодни обрасци прилагођавања грчке и латинске лексике и њеног уклапања у наш изражајни и језички систем. Делимично су ти обрасци примењени и на позајмице које смо прихватили из других европских језика или њиховим посредством. Грецизми и латинизми (заједно: класицизми) чине дакле главнину једног ширег дела и слоја наших речи, које каткад називамо интернационализмима или европеизмима; и н т е р н а ц и о н а л и з а м овде значи да се реч у сличном облику јавља у више европских и других језика (што не значи у свима), а појам европеизам обухвата и речи ваневропског порекла ако су до нас допрле преко европских језика (нпр. *алгебра*, *алкоголизам*, изворно арапске основе).

Главно правило за сву ову лексику мора бити: реч је правилна у оном облику који је усвојен и укорењен у јавном изразу, како год се односио према изворној структури. Свако накнадно „поправљање” у обичај уведених облика, с циљем да наш облик буде вернији изворноме, само је кварење реда у књижевном језику, подривање његове постојаности и природности.

190. Системска нострификација стране грађе. — Већ су се Ђирило и Методије одлучно определили да оне речи које су остављали непреведене у својим словенским књигама и туђа имена не преносе у словенски језик формалним пресловљавањем, нити пак пуком транскрипцијом, преозвучавањем на најближе словенске гласове — него адаптацијом, прилагођавајући их словенском граматичком си-

стему. У исходу тога поступка данас имамо нпр. *ад*, *ајосћол*, *миро*, *скандал*, *хламида*, а онда и имена *Јаков*, *Филиј* и др., а не *(х)адес*, *ајосћолос*, *мирон*, *скандалон*, *хламис*, *Јаковос*, *Филијос*; комбиновани поступак представљају дословно узето *Христос* и адаптирана промена (*Христиа*, *Христов* и сл.).

а. Из класичних језика прихваћене су не само многобројне појмовне основе и целовите речи него и велики број форманата сложених и изведених речи у разноврсним комбинацијама, прилагођених српском језику; нпр. *биологија*, *биолоџ*, *биолошки*, *биолоџизам*, *биофизика*, *биоџенеза*, *биоџенетски*, *биографија*, *биограф*, *биометрија*, *биолити*, *биофор*, *биоској* итд. Ти елементи имају и творбену продуктивност, тако да поједина образовања од њих настају и у животу нашег језика. Каткад се комбинују и с домаћим основама, нпр. *њезошолоџ*, *србистика*, *антинародни*, *ијсеудонаучни*. Ипак ово није уобичајен поступак, страни форманти се складно спајају углавном са страним формантима и основама, а у споју с домаћим основама често остају на нивоу разговорног језика, супстандарда, нпр. *забушани*, *џнавајор*, *занимација*.

б. При системском прилагођавању опште лексике полази се некад од изворног облика ном. јд., а некад од основе, која се обично боље чува у зависним падежним облицима; ако је основа на самогласник, додаје јој се *ј*. Чести су поступци и одбацивање појединих грч. и лат. завршетака, као и прилагођавање условљено граматичким родом, нарочито за именице ж. рода. На облик наших грцизама утиче често и облик који су изворне речи добиле при увођењу у лат. језик и његове системе, а и на грцизме и на латинизме у српском језику утиче каткад и адаптациони поступак у утицајним европским језицима. Примери системског прилагођавања опште лексике:

- грч. *dēmagōgós, labýrinthos* — демагог, лавиринт
- грч. *katárrous, geōmétrēs* — катар, геометар
- лат. *gestus, castellum* — гест, кастел
- грч. *árchōn, géron*, осн. *-ont-* — архонт, геронт
- лат. *legio, patio*, осн. *-ион* — легија и легион, нација
- лат. *genius*, осн. *geni-* — геније (гениј)
- грч. *akrópolis, nekrópolis* — акропол (/-пола), некропола
- грч. *graphiké', grammatiké'* — графикс, граматика
- грч. *krísis, diágnōsis* — криза, дијагноза
- грч. *aigís*, осн. *aigid-*, лат. *aegis* — егида
- грч. *Kýklōps*, осн. *Kýklōp-*, лат. *Cyclops* — киклоп
- грч. *hērōs*, осн. *hērō-*, лат. *heros* — херој
- грч. *trocháios*, лат. *trochaeus* — трохеј
- грч. *tróraion*, лат. *trophaeum*, фр. *grophée* — трофеј
- лат. *garitas*, осн. *garitat-*, нем. *Rarität* — раритет

У наведеним примерима грчке речи пресловљене су у латиницу, сагласно систему транслитерације приказаном на табели.

в. Прерада завршетака по приказаним и сличним обрасцима може се узети као правило уобличавања лексике преузете из грчког и латинског језика. Уочавају се, ипак, и неке групе изузетака.

(1) Грчки или латински завршетак често се задржава у двосложним речима (које би, кад би га одбациле, постале једносложне): *йаџос* 'занос, жар', *лоџос*, *наос*, *хаос*, *космос*, *бонус*, *вирус*, *конус*, *синус*, *фешус*, *дашум*, *фашум* (често је такође и скраћивање: *ад* и *хад*, *акш*, *бром*, *џесш*, *шакш*, *шрон*, *хор* и др.). Ова тенденција испољава се и код неких дужих именица (*консензус*, *сшимулулус*, *аборшус*, *асшараџус*, *џенералисимумс*, *меморандум*, *линолеум*, *ушшимашум*) и код властитих имена (примере в. ниже).

(2) Другу групу примера у којима се задржава наставак представљају основе на -и-: *сшадиион*, *сшадиијум*, *радијус*, *шримаријус*, *одијум*, *ашријум*, *симиозијум*, *колоквијум*, а онда и хемијски термини *алуминијум*, *калијум*, *калцијум*, *радијум* итд. (према -ијум постоји и варијанта на -иј). Српски традиционални израз није склон именицама на -иј, па се прибегава и облицима ж. рода (*џимназија*, *лабораторија*, *империја*, *ошсерваторија*, *сшииендија*, *сшудија*, *шеришорија*, *фоллија*); сада је, међутим, и у српском изразу обично *медиј*, *медији*, *медијски*, а није необично ни *колоквиј*, *сценариј* (поред -ио, необ. -ијум), *алуминијски* и др. Ни у географским именима углавном се не избегава завршетак -иј, иако напоредо постоји и нескраћена варијанта (*Илион* и *Илиј*, *Лацијум* и *Лациј*), а у личним именима систематски се примењује -ије (примере в. ниже), уз њих и у апелативу *џеније* (поред *џениј*).

191. Прилагођавање завршетака властитих имена. — Важан део општег културног појмовника представљају и многа властита имена — географска, људска и верско-митолошка, примљена из класичних језика и преко њих; многа од њих улазе и у општу лексику, добијајући пренесено или симболично значење. За разлику од имена из живих језика, која углавном само преозвучавамо и транскрибујемо, имена из класичних језика и даље употребљавамо са знатно прерађеним завршецима, на начин сличан оном који смо видели у општој лексици (в. т. 190).

а. Нарочито је разноврсна системска адаптација завршетака у грчким властитим именима. Неки битни поступци видеће се из наведених примера:

Pēnelopē, *Euridikē*, *Aitnē* — Пенелопа, Еуридика, Етна
Pythagoras, *Anaxagoras*, *Pheidias* — Питагора, Анаксагора, Фидија
Aineias, лат. *Aeneas* — Енеја
Thukydidēs, *Euphratēs* — Тукидид, Еуфрат
Diomēdēs, *Sōkratēs* — Диомед, Сократ
Aisōpos, *Alexandros* — Езоп, Александар
Aigeus, *Menelaos*, *Odysseus* — Егеј, Менелаж, Одисеј
Artemis, *Pallas*, осн. *Artemid-*, *Pallad-* — Артемида, Палада
Sphinx, *Salamis*, осн. *Sphing-*, *Salamin-* — Сфинга, Саламина

Nemesis, Charybdis — Немеза, Харибда
 Kalypsō, Kallistō — Калипса, Калиста
 Atlas, Atlantis — осн. Atlant-, Atlantid- — Атлант, Атлантида
 Heraklēs, Periklēs — Херакле, Перикле
 Ēōs, Beroē, Kallirrhōē — Еоја, Бероја, Калироја
 Gordios, Helios, Philoitios — Гордије, Хелије, Филетије
 Patroklos, Androklos — Патрокло, Андрокло
 Kadmos, Kodros, Arachnos — Кадмо, Кодро, Арахно
 Achilles, лат. Achilles — Ахил (Ахилеј)
 Angelos, Atropos (женска бића) — Ангела, Атропа
 Athēnai, Thēbai (множ., геогр.) — Атина, Теба

б. Слични поступци системског прилагођавања завршетака примењују се и на латинска имена, само што је лат. деклинација простија него грчка, па су и односи нашег система према њој једноставнији. Примери адаптације:

Neptunus, Romulus, Plautus — Нептун, Ромул, Плаут
 Gaius, Pompeius — Гај, Помпеј
 Vergilius, Julius, Claudius — Вергилије, Јулије, Клаудије
 Nero, Cato, Cicero, осн. Neron-, Caton-, Cicero- — Нерон, Катон, Цицерон
 Ceres, Venus, Juno, осн. Cerer-, Vener-, Junon- — Церера, Венера, Јунона
 Carthago, осн. Carthagin- — Картагина (Картага)
 Viminalis, Martialis, Quirinalis — Виминал, Марцијал, Квиринал
 Cannae, Saloniae (множ., геогр.) — Кана, Салона
 Cupido, осн. Cupidin- — Купидон

в. Ова адаптација античких имена важна је тековина нашег књижевног језика, коју треба чувати у оној мери у којој је заиста ушла у изражајни обичај. Прерадом завршетака постижу се неколике погодне одлике: женска имена добијају свој природни наставак *-a*, уклапајући се у нашу промену; скраћују се многа имена и постају језички економичнија, ослобађајући се смисаоно празних наставака *-os*, *-es*, *-us* и др.; имена типа Cato, Nero, Cicero, Cupido добијају облик на сугласник, тј. образац најпогоднији за мушки род; у збиру ових поправки имена се складније уграђују у наш израз, постају у неком смислу понашена, нострификована, а не остају у нашој језичкој грађи као механички преузето страно тело. Разумљиво је да су при овим доста сложеним адаптационим поступцима неизбежна многа колебања и двојства. Главна долазе отуда што изворни номинатив остаје у некој мери конкурентан прерађеном облику, изнова се намећући својом изворношћу. У властитим именима то се јаче испољава него у апелативима. Могу се уочити и категорије у којима је тежња употреби непрерађеног номинатива посебно изражена.

(1) Двосложна имена (с једносложном основом) радо задржавају наставак *-os*, каткад и *-es*, *-us*: *Делос*, *Лезбос*, *Самос*, *Хиос*, *Хијнос*, *Хермес*, *Арџус*. Мотив језичке економије овде нема значаја, јер се двосложне речи никад не осећају као предугачке, а једносложни облици могу бити недовољно маркантни (нпр. *Дел*, *Хиј*, *Сам*). Зато можемо дати предност облику с наставком ако је обичан.

(2) Опиру се преради номинативног облика и мушка имена чији се номинатив завршава сугласником, а није дужи од основе. Можемо дати предност облицима *Ерос*, *Талес*, *Парис*, *Дракон*, *Лаокоон* (а не *Ерош*, *Талеш*, *Парид*, *Драконш*, *Лаокоонш*), *Марс*, *Полукс*, *Феникс*, *Коракс* (не *Марш*, *Полук*, *Феник*, *Корак*). Овде прерада губи рационалне мотиве и не доноси побољшање структуре, јер се њоме не постиже погоднији облик ни у погледу краткоће ни у подесности за мушки род, а ни гласовни разлози не сметају задржавању изворног номинатива. Нема функционалних недостатака ни облик *Мецена* и *мецена* (Maecenas, -atis), а обичнији је него *Меценаш* (као општа именица облик *меценаш* има и посебну сметњу, јер асоцира друго значење: 'меценатство, улога мецене').

(3) И грчка женска имена на *-о* често се употребљавају без прераде: *Ехо*, *Клио*, *Клош*, *Сайфо* (*Сафо*), *Херо*, *Ераш*, *Алекш*, тако и *Еос* (поред *Еха*, *Клија*, *Клоша*, *Сайфа*, *Ераша*, *Алекша*, *Еоја*, а према *Херо* налазимо и *Хера* и *Хероја*, да би се разликовала од Хере — Јуноне). За наш језик много су погоднија имена на *-а*, али изворним облицима иде наруку осећање да се адаптацијом име превише изобличује. Зато је овде неизбежан дублетизам (бар код краћих имена, а за дужа је оправданије *-а*: *Ераша*, *Алекша*).

(4) Доста двојстава изазива и адаптација моделом *-о*. Обично је *Кадмо*, *Кодро*, *Марко* (лат. *Maecus*), док су у српској културној традицији мање обичне варијанте *Хермо*, *Александро*, *Ксерксо*, *Ейшхармо*, *Арисшархо*, *Тиш*, *Секш*, *Квинш* (обично је *Хермес*, *Александар*, а остала имена без крајњег *-о*: *Ксеркс*, *Ейшхарм* итд.).

Међутим, битније је од системских мерила ово правило: кад год је неко име у општем јавном изразу прихваћено у постојаном облику, тај облик је правилан и кад није у складу са системским поступком, па га не треба подривати накнадним системским поправкама. На пример, прихваћен је у нашем културном изразу облик *Бах* (бог вина и плодова) и одатле *баханалија*, *баханш*, *баханшкиња*; тај је облик онда правилан, и не требају му поправки *Бакхо* или *Бакхос*.

192. Транскрипција графија и преузимање гласова. — Кад се изуму прилагођени завршеци, у животу и развоју српског књижевног језика створила су се углавном постојана традиционална правила замењивања гласова и графија грчког и латинског језика при преузимању имена и општих речи из тих језика. Наша транскрипција полази с једне стране од облика какви су засведочени у класичном грчком и латинском писму и правопису, али с друге стране и од неких елемената каснијег изговора, који је временом еволуирао. За грчке речи и имена на српски узус утицао је донекле грчки изговор у византијско доба, а на укупну српскохрватску изражајну праксу традиционални каснолатински изговор и грчких и латинских античких облика.

а. У ову спонтано створену традицију велику су забуну унели реформаторски покушаји неких утицајних класичних филолога да радикално прераде створени изражајни обичај и уведу облике најближе античком изговору. Нуде се нпр. облици *Ајџеј* (уместо једино обичног и зато јединог правилног Егеј), тако и *Ајџијџи* (Египат), *Ајџистџи* (Егист), *Ајнеја* (Енеја), *Ајол* (Еол), *Ајсој* (Езоп), *амбросија* (амброзија), *Анијај* (Антеј), *Ауџеја* (Аугије, Аугија), *Грајџија* (Грација), *Дајдал* (Дедал), *Јусџијџија* (Јустиција), *Кикерон* (Цицерон), *Клиџајм-несџира* (Клитемнестра), *Лакедајмон* (Лакедемон), *Мајнаде* (Менаде), *мусе* (музе), *Наркис* (Нарцис), *Ојдиј* (Едип), *Пиџмаји* (Пигмеји), *Сисиф* (Сизиф), *Скила* (Сцила), *Феликиџас* (Фелицитас), *Фојба* (Феба), *Химајра* (Химера), *Хорајџије* (Хорације) итд.; с тим иду и необичне адаптације типа *Еројџи*, *Парид*, *Марџи*, *Меркурије* (= Ерос, Парис, Марс, Меркур). Иако се већ дуго и упорно заступају овакви облици и штампају у многим издањима, они не постају нимало обичнији ни прихватљивији; не може се један важан и усвојен лексички фонд просто избрисати из језика и наново правити. Облици типа *Ојдиј*, *Ајџеј*, *Ајсој*, *Сисиф*, *амбросија*, *философија*, *мусе* могу представљати само издвојени манир ужих кругова, али не образац за углед, а *Кикерон* и *Хорајџије* једнако је непотребно као кад бисмо реконструирали нпр. кнез *Монџимир* (Мутимир), *Влкан Немањџић*, *Влк Бранковић*, опонашајући изговор из доба кад су ти људи живели. Према томе, облици типа оних наведених никако немају места у стандарду књижевног језика.

б. Предочавајући правила традиционалне транскрипције с грчког језика, у положајима изван прерађених завршетака, грчке графичке наводимо најпре грчким писмом (верзалом), а онда иза цртице у дословној латиничкој транслитерацији. Она није свуда једнака начину на који су се грчке речи записивале кад су се укључивале у латински језик (по потреби ћемо и ту транскрипцију показивати у загради). Грчке графичке овако преносимо:

Α-Α као *а*: *Аџина*, *аџора*, дифтонге в. ниже.

ΑΙ-ΑΙ (лат. ае) као *е*: *Езој*, *Еол*, *демон*;

испред вокала каткад као *ај*: *Ајас* (*Ајанџи*), уп. и *Лај* (*Laios*).

ΑΥ-ΑΥ (лат. ау) као *ау*: *Арџонауџи*, *Бауба*, *ауџокраџи*;

као *ав* под утицајем визант. изговора: *Кавказ*, *лавра*.

Ε-Ε као *е*: *Ереб*, *Ерида*, *ејиској*.

ΕΙ-ΕΙ као *и*: *Арион*, *Ауџија*, *Ифиџенија*, *Клиџор*, *сирена*;

као *еј* каткад у предвокалском положају, у преради завршетака:

Енеја, *Арџеј*, изузетно и пред сугласником: *Посејдон*.

ΕΥ-ΕΥ (лат. еу) обично као *еу*: *Еуријид*, *Еуридика*, *иџеудо-*;

каткад традиционално као *ев*: *Зевс*, *Евроја* (геогр.).

Η-Η обично као *е*: *Деметџира*, *Леда*, *рејџорика*;

под визант. утицајем каткад као *и*: *Аџина*, *Ирод*, *Виџлејем*.

Ι-Ι почетно испред самогласника као *ј*: *Јокаџта*, *Јонија*, *јон* (боље него *ион*).

Ο-Ο, Ω-Ω као *о*: *Ајолон*, *Лаокоон* итд.

ΟΙ-ΟΙ (лат. ое) као *е*: *Едиј*, *економ*.

ОУ-ОУ (лат. u) као у: *Ликурџ, муза, музика*.

У-У кад није у дифтоншким диграфима као и: *Олимџ, криџџа*.

В-В обично као б, сагласно античком изговору: *Теба, библиотека*; кад по каснијем грч. изговору као в: *Визанџија, Вавилон, варвари*;
ГГ-GG, ГК-GK, ГХ-GCH, ГΞ-GX (формалне графије за ng, nk, nch, nx) као нџ, нк, нх, нкс (тј. по стварном изговору): *Анџела, Анкеј, Анхис* итд.

Θ-TH као џ: *Аџина, Теофил, џема*.

К-К у именима обично као к, и кад је испред е, и: *Микена, Киџарис, Киџар*;

изузетно: *Сџила, Нарџис*. У апелативима често је у овом положају џ: *џиник, џиклус, џисџа, џенџар* (лат. посредништво), али: *керамика, кербер, кенџаур*. Ако К није испред самогласника предњег реда, редовно се преноси као к.

Ξ-Х као кс: *Александар, Полукс, џракса*. У међусамогласничком положају у префиксу као џз: *еџзарх, еџзеџеза, еџзоџен, еџзоним, еџзоџамија*.

Σ-S не мења се у з на почетку речи нити испред безвучног сугласника. У осталим положајима сређе се и с и замена з (према традиционалном лат. изговору); нпр. на саставу сложеница: *асимџџрија, изосилабе — филозоџија, џаразитџ*; уз сонанте: *осмоза — џлазма, арсен — каџарза*. У међусамогласничком положају у апелативима је по правилу з (*криза, физика, џеза, музика* итд.), али у властитим именима има разлика, нпр. *Сизиф — Посејдон*.

Χ-SH у унутрашњости и на крају речи редовно као х: *Архимед, Антилох, архонџ, сџих* итд. И на почетку речи у српском изразу главно је правило да се задржава х: *Харибда, Хресеида, хаос, хлор* итд.; ипак је из западноевропских језика у неким грецизмима преузето к: *карџа, каракџер, камелеон, кореоџрафија*.

‘-H (грч. оштри спиритус, спиритус аспер) по правилу као х: *Хера, Херакле, Хидра* и *хидра, херој* итд. У византијско доба тај се грчки глас више није изговарао, па отуда и српски облици *исџорија, Ирод*.

У свим двојствима предност треба давати облику који је обичнији.

в. У транскрипцији латинских графија практично нема отворених проблема и нормативних недоумица, кад одбијемо неоправдани покушај увођења ликова типа *Граџија, Хораџије, Кикерон, Кајсар*. По створеном узусу у латинизмима и латинским именима доследно преносимо CI, CY, CE, CAE, COE као џи, џе (*џиџерон, џезар* итд.), TI испред вокала као џи (*наџија, џраџије, Хораџије*), S између самогласника као з, кад није на саставу сложенице (*џезар, Пизон*, с тим што и лат. и грч. SS остаје с). Има извесних неуједначености с/з уз сонанте и на саставу сложених речи, али и у томе су се створиле постојане навике: *ресекџија — резолуџија, џерсона — верџија, консонанџ — конзерваџор; консулџаџија — конзул*. Све ово добро регулише спонтани изражајни обичај, који треба поштовати.

193. Преношење новогрчких имена. — Сасвим друкчији приступ изискују потребе транскрипције савремених грчких имена. Системска адаптација начелно се више не може примењивати, као што је не примењујемо ни за друге живе језике, него је нужна транскрип-

ција која полази од новогрчког гласовног система. Ово ипак не важи за већ усвојена географска имена, било да су уобличена на основу старогрчких облика, било у непосредном историјском додиру, у византијско доба. Задржавамо, дакле, облике *Микена*, *Олимп*, *Ейир*, *Лезбос*, *Кијар*, *Крић*, *Солун*, *Крф* итд. без обзира на то како данас гласе у новогрчком изговору. Међутим, у географским именима за која немамо традиционални облик, као и за новогрчку антропонимију, примењујемо поступак првенствено фонолошке транскрипције. У личним именима није потпуно искључена ни употреба појединих адаптираних традиционалних облика (на пример *Константиин* уместо дословног *Константинос*), али је главно правило, нарочито за презимена, да се полази од новогрчког изговора, у којему има доста промена у односу на старије стање. Полазећи од њега и од савременог грчког писма и правописа (који је задржао доста традиционалног), углавном примењујемо ова правила транскрипције грчких граfiја:

Ι, Η, Υ као *и*: *Ласкарис*, *Илијас*, *Гриџориос*, *Димиџриос*, *Сиџрос*.

ΑΙ као *е*: *Дикеос*.

ΕΙ, ΟΙ као *и*: *Ејаминондас*, *Евија*.

ΑΥ, ΕΥ нормално као *ав*, *ев*, с тим што испред безвучног сугласника уместо *в* долази *ф*: *Сџаврос*, *Павлос*, *Маврокордаџис*, *Еванџелос*, *Елефџтериос*; у крајњем слогу: *Одисеус* (*ευ*).

ΟΥ као *у*: *Канелойулос*, *Кундуриоџис*.

В редовно као *в*: *Венизелос*, *Вернардакис*. Сугласници В, Г, А не чувају праскав изговор, па се за гласове *б*, *џ*, *д* употребљавају граfiје ΜΠ, ΓΚ, ΗΤ, које кад не долазе на почетку речи имају вредност *мб*, *нџ*, *нд*, па их двојако преносимо: *Боцарис* (ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ), али *Ранџавис* (ΡΑΓΚΑΒΝΣ).

Г се испред вокала предњег реда изговара као *ј*, а у другим положајима као звучни веларни спирант, који би се могао преносити нашим *џ*, евент. *х*. Ипак ће бити повољније да у транскрипцији Г идемо за писмом, нарочито због имена од основе Georg-; нпр. *Георџијадис* по фонетској транскрипцији било би „Јорџијадис”.

Δ означава међузубни звучни сугласник, парњак безвучном *д*. Преносимо их као *д*, *џ*: *Едеса*, *Теодоракис*.

ΤΖ, ΤΣ представљају граfiје за пискаве африкате које преносимо као *дз*, *ц*: *Хадзојулос*, *Андрудзос*, *Боцарис*.

Грчку омегу преносимо као *о*, а сугласничка слова *кси* и *пси* као *кс* и *пс*. Остала слова преузимамо без промене.

194. Уобличавање грчке, латинске и друге интернационалне лексике и историјски контекст у којем се формирао српски језички стандард. — Различите географске, културно-историјске и верске околности, и посебно скоро једноиповековно српско-хрватско језичко заједништво, с традиционално различитим нормативним поступцима — довели су до различитог уобличавања знатног дела грчке, латинске и друге интернационалне лексике у српској култури. Из тих околности проистекао је и део нормативно признатих дублетизама. За српску страну карактеристичан је непосреднији и тешњи однос с

грчким језиком, а на хрватској страни непосреднији ослонац и активнији посредник у прихватању грецизама био је латински језик; неједнако су утицали и живи језици — у српској култури више руски и француски, а у хрватској немачки и чешки. Настале разлике каткад су појединачне, лексичке природе, а каткад се типолошки групишу. Предочићемо само битније групе и типове различито уобличених речи карактеристичних за српски језик:

а. *радијум, хелијум, калцијум, сјадијум, ајријум, Лацијум* и сл. Краће варијанте типа *алуминиј, ајриј, медиј* (обичније него *медијум*, уз напомену да то нису прави синоними) ограничено су конкурентне у српском стандардном језику и њих ће се језик, у мери која је целисходна, природно ослобађати.

б. *-оваџи, -исаџи, -ираџи*. Сва три наставка у српском језику сасвим су обична у позајмицама. За илустрацију тројаког уобличавања у српском језику дајемо глаголе који почињу словом *к*.

Варијанте обичне у српском језичком стандарду
(избор из слова *К*)

-ОВАТИ		-ИСАТИ	-ИРАТИ		
калцифик-	комбин-	калкул-	кадр-	коинцид-	конфин-
и -цирати	комерцијализ-	канал-	калибр-	колаб-	конфронт-
камп-	компенз-	капитал-	калк-	колацион-	коопт-
канализ-	и -ирати	карактер-	канд-	колективиз-	координ-
кандид-	комплик-	кармин-	капитул-	колид-	коп-
канониз-	компон-	картел-	каприц-	колокв-	кореспонд-
капитализ-	комунализ-	категор-	капт-	компар-	кород-
карбониз-	конденз-	колор-	карик-	компил-	корумп-
картелиз-	конкретиз-	коментар-	кариран	комприм-	костим-
квалифик-	консолид-	конкур-	кас-	комуниз-	кот-
кибиц-	констат-	конспир-	кастр-	комуниц-	крах-
киднап-	консулт-	конститу-	кауц-	конвен-	кредит-
класифик-	конфедерализ-	констру-	квадр-	конверз-	кре-
клерикализ-	конфиск-	контрол-	кикс-	конверт-	крем-
кодифик-	концип-	конфер-	клас-	конгру-	кумул-
кокет-	и -ирати	концентр-	клон-	конзерв-	
и -ирати	кориг-	коопер-	коверт-	конзум-	
колониз-	криминализ-	и -ирати	когносц-	контакт-	
колонијализ-	кристализ-	култив-	код-	контамин-	
команд-	критик-		коегзист-	контраст-	

Наставак *-оваџи* потиче из словенске старине (*кујоваџи, кумоваџи, рајоваџи*), али је продуктиван и данас (уп. *аблендоваџи, екранизоваџи, киднајоваџи, лобоваџи*). Формант *-ис-* грчког је порекла, а налазимо га већ у првим ћирилометодским преводима: *власфимисаџи* (данас бисмо рекли *бласфемисаџи*), *скандалисаџи*; стари српски штампари додају га и на домаћу, словенску основу: *рукодџлисаџи*. Обилно је примењен на уобличавање турцизама (*калајисаџи, калдрмисаџи*), а затим и на нове европеизме (*ексјериментисаџи, униформисаџи* итд.). Ипак је у новије доба највише узео маха наста-

вак *-ирайџи*, којему је извор и главни ослонац немачки наставак *-iegen*. — У нормативној делатности треба уважавати створени обичај. Тројаки наставак није системски недостатак, него повољна околност, јер се тиме ублажује врло велика учесталост страног форманта *-ир-*. У најбољем је складу с природом нашег језика домаћи наставак *-овайџи*, и треба га одржавати где год је обичан; али то не значи да га треба вештачки форсирати, уводећи га у глаголе код којих је превагнуло *-ирайџи* (нпр. „датовати”, „имитовати”).

в. *консеквенџан*, *консулџација*, *космос*, *космички*, *космонауџ*, *Персија*, *џерсијски*, а донекле с овим примерима иде и *имџулсиван*. У позицијама уз сонант у другим речима долази некад с а некад з, само без двојстава; нпр. *консолидација*, *конзервајтиван*, *осмоза*, *џроџо-џлазма*, *џерсонал*, *аверзија*.

г. *демокрајџија*, *аристокрајџија*, *бирокрајџија*, *џеокрајџија* и сл.; *Океан* (митол.) и *океан*, *кенџаур*, *Кербер* и прен. *кербер*, *Киклади* (острвље), *Киклој* и *киклој*, *Кијар*. У грцизмима у српској традицији остаје изворно *џи* (поред у напред поменутом *-крајџија*) и у *Беоџија*, *џерийџија*, *хрџџомајџија*; у латинизмима пак узима се *џ* — *џрадиција*, *кондиција*. Уместо грчког *к* и у српској језичкој традицији усвојено је *џ* у неким грцизмима преузетим посредовањем западних језика (*џинизам*, *џилиндар*, *џиклус*, *џенџар*), али у горе наведеним примерима и у готово свим грчким властитим именима у српском стандарду остаје само *к*.

д. *хаос*, *хемија*, *хирурџија*, *џлор*, *хор*, *хром*, *хроника*, *хромајџика*, *хризанџема*, а тако и у бројним изведеницама. Већ у средњем веку усталило се правило у српској и осталој ћирилометодској култури да се грчко *х* замењује практично истоветним словенским *х* и на почетку речи, једнако као и у другим позицијама, а наведени српски примери у складу су с тим правилом. Почетно *х* у грцизмима већином одржавају и други словенски језици (не само ћирилички него и пољски, чешки, словачки). Спорадични утицај западних језика илуструју примери са заменом *х* → *к*: *карџа* (али од исте основе и *харџија*), *кило-* у мерама (иста основа у *хиљада*), *кореоџрафија* (али *хор*), *каракџер*, *камелеон*. Главно правило ипак остаје да грчко *Х* (СН) преносимо као *х*.

ђ. *Аџина*, *Визанџија*, *истџорија*, *јерџиш*, *фарисеј*, као и — *варварин*, *симбол* али *символ вере* (правосл.), *херувим*, *садукеј*, *јерес*, *јеванђеље*; *Криџ*, *Вавилон*, *Месойџамија*, *Виџлејем*, *Јерусалим*; *Авељ*, *Ноје*, *Јов*, *Аврам*, *Венијамин*, *Исус*, *Навин*, *Ирод* и др. показују јак утицај грчког изговора из византијског доба, посебно на библијску и верску лексичку и нарочито на властита имена. У старијој српској традицији било је много више речи са ослоном на византијски изговор нпр. *Омир* (= Хомер), *Јелини* (Хелени, тј. Грци). У односу на данашњи стандард интернационализма било је не само обличних него и лексичких разлика; нпр. у старим списима налазимо оваква

имена планета: *Ермије* или *Јермије* (Хермес, тј. Меркур), *Афродитија* (Венера), *Арије* (Арес, тј. Марс), *Зевс* (Јупитер), *Крон* (Сатурн). Новија српска књижевнојезичка норма одлучно се окренула ка међународно прихваћеним узусима, а с тим и ослоњу на старогрчки изговор, уз (напред назначени) утицај латинског посредништва. Једино је она лексика која је тешње везана за црквену тематику задржала знатнији удео византијског утицаја.

е. *Холандија*, *Шпанија*, *Румунија*, *Швајцарска*, *Португалија*. У именима европских земаља и покрајина врло широко је у нашем језику примењена системска адаптација наставком *-ска*: *Финска*, *Шведска*, *Норвешка*, *Данска*, *Пруска* итд. То су у српском језику постојана имена без двојстава. Традиционална географска имена треба чувати у интересу постојаности и природности нашег књижевног језика, упркос настојањима из кругова географа да се да предност облицима који се употребљавају у језику дате земље.

XI. ПРИЛАГОЂЕНО ПИСАЊЕ ИМЕНА ИЗ СТРАНИХ ЖИВИХ ЈЕЗИКА (ТРАНСКРИПЦИЈА)

Начелни приступ

195. У писању туђих властитих имена у нашем стандардном језику примењују се два поступка: прилагођено писање (применљиво и у ћирилици и у латиници) и изворно писање (применљиво у латиници). Опредељење између ова два вида наметнуло се већ Константину (каснијем Ћирилу) Солунском, кад је састављао словенску азбуку и кад се већ у првим преводима морао одлучити како да преноси задржане грцизме и имена преузета из грчког изворника. Он се определио за прилагођено писање. То се види из тога што у своју азбуку није унео еквиваленте свих грчких слова (изостала су слова тхета, кси и пси), па и није могао дословно преносити грчке графије; отишао је и корак даље: прерађивао је завршетке речи, уклапајући их у систем словенске деклинације. У каснијем животу старословенског писма, кад је успостављена ћирилица и у њу укључена сва грчка слова, омогућено је и изворно писање речи преузетих из грчких изворника, што су стари писари доста примењивали. И у српскословенском правопису било је врло обично дословно изворно писање основа имена узетих из грчких предлога, али је у погледу адаптираних завршетака одржавано Ћирилово начело.

Са стварањем националних ћирилица угасила се могућност изворног писања туђих имена, како из грчког тако и из словенских ћириличких језика. Тако је прилагођено писање постало опште правило ћириличких правописа. У латиничким правописима, напротив, доминантан је узус да се имена из других латиничких језика пишу изворно. У нашој пак двоазбучној пракси прилагођено писање широко се примењује и у латиници. Томе води не само тежња да се страноме име што складније уклопи у наш израз него и практични разлози; наиме, пишући прилагођено страноме имена, аутор може припремати свој рукопис не условљавајући да ли ће се штампати ћирилицом или латиницом. У стручним текстовима, истина, често постоји потреба да се предочи и како се неко страноме име изворно пише, али се то може постићи и допунским поступком: навођењем

изворног лика у подбелешкама (фуснотама), у загради иза имена или у индексима на почетку односно на крају рада.

а. Изузетно се и у ћириличком тексту понеко име може навести и у изворној латиници. То је, ипак, само изузетан поступак, попут оног кад из стилских разлога у нашем тексту оставимо непреведenu страну реч или израз (нпр. лат. *sui generis*, фр. *c'est la vie*). На задржавање стране графиције каткад је аутор принуђен тиме што није успео да сазна како је треба прочитати и преозвучити, као у овом примеру:

Међу именима уписани су и неки Wuyts и Bayzew, а Wuyts-ово име понавља се и касније.

Кад се овако написаној графицији дода наш наставак, неопходно га је одвојити цртицом и исписати ћирилицом: Wuyts-у, Wuyts-ом или Wuyts-ем, Wuyts-ови или Wuyts-еви и сл.; погрешно је кад се у ћириличком тексту наш наставак напише латиницом, нпр. *Wuyts-ovim* именом — јер наставак припада основном ауторском тексту, а не наводи. И кад је наставак азбучно неутралан (једнак у ћирилици и латиници), неопходно га је одвојити цртицом кад се у ћириличком тексту додаје на латиничку графицију: Wuyts-a, Bayzew-a. Боље је, међутим, у ћириличком тексту избегавати овакво комбиновање изворних графиција и наших наставака и стилизовати реченицу тако да се у њу уклопи номинативни облик.

б. Донедавно (до српско-хрватског језичког раскола), у тексту писаном латиницом, и ако се аутор био определио за изворно писање, наставци нису морали бити одвајани цртицом. При томе су име и наставак задржавали своју нормалну графицију: Shakespeare — Shakespearea — Shakespeareov, Lavoisier — Lavoisierov, Chile — Chilea (изг. *Шексџир*, *Шексџира*, *Шексџиров*, *Лавоазје*, *Лавоазјеов*, *Чиле*, *Чилеа*). Ипак, често се при таквом поступку крај имена окрњивао и подешавао, а испред наставака се додавало позиционо *ј* ако се основа завршава изговорним *и*:

Torquato Tasso — Torquata Tassa — Tassov;
 Nicaragua — Nicaragua — Nicaragui;
 Columbia — Columbiје — Columbiji;
 Casablanca — Casablanke, Petrarca — Petrarke — Petrarkin;
 Jacqueline — Jacqueline — Jacquellini — Jacquelinin;
 Petófi — Petófiја, Attlee — Attleejev.

Напомена: Након језичког распада престали су разлози за примену овог правила у текстовима на српском језику.

196. Прилагођено писање често се назива и фонетским, што није довољно прецизно. Писање сагласно изворном изговору преозвученом на наше најближе гласове само је полазно мерило, од којег се доста одступа у интересу системске доследности и у наслону на изворно писмо. Упадљива су таква одступања нпр. у писању имена из руског и енглеског језика, али и разних других, као *Мо-*

сква (а не „Масква”), *Волгоград* (а не „Валгаград”), *Ромео* (а не „Роумиоу”), *Гордон* (а не „Годн”), *Александер* (а не „Елигзанде”), *Лајџиџ* (а не „Лајпцих”) итд. Ово није никакав недостатак нашег правописног система, него рационалан поступак, јер је за нас најважније да се изворна графика што једноставнијим поступком претвара у прилагођени лик, који ће се постојано и уједначено употребљавати у нашој јавној речи и литератури.

Прилагођено писање, међутим, можемо назвати фонетским у том смислу да имена треба (у нашем језику) и изговарати онако како их пишемо.

Напомена: Ипак није никаква грешка ако се глас који транскрибујемо са *дз* изговара сливено, као један глас, познат и из наших дијалеката (и у стандардном изговору јавља се као позициона варијанта у додиру речи, нпр. у „Отац би дошао”).

197. Овде се, уз ситније дораде, углавном дословно преносе обраде прилагођеног писања из страних живих језика из Правописа Матице српске из 1993; направљене су обимније корекције у транскрипцији имена из франц. језика (на основу елаборације Д. Точанац Миливојев), док је за енглески ранији текст замењен новим (урадио га је Т. Прћић). Додат је прилог (Љ. Рајића) о транскрипцији из скандинавских језика.

Основна начела. — а. У прилагођеном писању имена најважнији је циљ постојаност облика свих важнијих имена, да би се поуздано знало како код нас гласе и да се без двоумица и домишљања могу тражити и налазити у азбучно обрађеним приручницима. Зато у овој материји нема места успостављању нових двојстава, нити се може ауторима школских и општих приручника признавати право да туђа имена уобличују према својим транскрипционим схватањима. Посебно је важно да сви уџбеници и приручници који обрађују географску грађу и све географске карте транскрибују имена сагласно правописним правилима. То треба да буде обавеза и других делатности које често уобличавају туђа имена — у новинарству, у превођењу филмова и књига и др. У примени транскрипционих правила Одбор за стандардизацију српског језика (при Институту за српски језик САНУ, Београд) пружаће стручну помоћ онима који се за њу обрате.

б. Правила која се утврђују не треба схватити као ретроактивну обавезу и мењати ликове имена која су већ ушла у постојани изражајни обичај, а онда и у стручну и другу литературу. То нпр. значи да не треба мењати имена из кинеског језика типа *Пекинџ*, *Сун Јам Сен*, *Чанџ Кај Шек*, *Куоминџанџ* или пак из португалског језика *Рио де Жанеиро*, *Васко да Гама*, *Маџелан* и сл. — без обзира на нова правила.

в. У утврђивању транскрипције начелно се полазило од изговора имена у изворном језику и од могућности нашега језика да из-

ворне гласове замени адекватним или блиским нашим гласовима. Примењивана су, међутим, и допунска мерила, која треба уважавати и у даљим дорадама и уобличавању имена из још необрађених језика, па ће се овде укратко предочити:

(1) Треба избегавати уношење тешких и неприродних склопова у наш изговор, као и ликова непогодних за нашу граматичку промену — ако постоје начелне могућности за избор прилагођенијих ликова. Нпр. за једну кинеску провинцију по једном од постојећих транскрипционих предлога било би *Ћинџхај* — *Ћинџхаја* — *ћинџхајски*, а по другом „Ћхингхаи — Ћхингхаија — ћхингхаијски”, а свакако нам је погодније изабрати прво решење, и због изговора и због граматичке промене. Ради лакшег изговора и хиндске аспириране сугласнике преносићемо упрошћено (без *х*): *Ганди*, *Џамбекар*, *Вајшакја* (а не „Гандхи”, „Џхамбхекар”, „Вајшакхја”), а шведско -*RG* на крају слога преносићемо као *рџ* (према писму) а не као „рј” (према изговору): *Стриндберџ*, *Берџман* (не „Стриндберј”, „Берјман”).

— Таквим опредељењима дајемо прилог и одбрани нашег језика од онога што га чини отуђеним, извештаченим и тешким.

(2) Треба тражити да прилагођено писање остане у јасном односу према изворноме и да се од њега не удаљава више него што је неопходно, што значи да не треба избегавати одступања од изворног изговора кад иду у правцу изворног писма. Овим не само да се олакшава транскрипциони поступак у односу на изворне језике него се и школској младежи и другим корисницима олакшава напредно служење нашом литературом и приручницима, било који начин писања имена (изворни или прилагођени) био примењен у њима.

(3) Треба тежити таквим правилима транскрипције која може примењивати шири круг образованих људи (лектори, наставници, новинари и други), а не само znalци изворног језика. Важнија је једноставност и доследност правила него тежња да се постигне максимална верност изворном изговору и гласовном (одн. фонолошком) систему.

(4) Ако су се за имена неког језика у спонтаној пракси створила постојана правила, не треба их мењати ради изговора ближег изворном језику.

г. Као заједничко правило за имена (а и апелативне позајмице) из свих језика неопходно је поштовати правописне одредбе о писању међусамогласничког *ј*, што значи да се пише *уја*, *ује*, *ију*, а не „иа”, „ие”, „иу”. Исто тако је заједничко правило да се удвојени сугласници преносе у наше прилагођено писање као једноструки.

И од овог и од претходног правила може бити изузетака само у додиру два дела сложене речи (односно префикса и основе).

д. На имена из живих језика не примењује се граматичка адаптација какву смо видели у облицима имена из класичних језика. Ипак се у некој мери и даље граматички прилагођавају имена женског рода. Адаптација у неким случајевима захвата и номинатив, на

тај начин што се успоставља завршно *-а*, схваћено као наставак; примену тога поступка често видимо нпр. у француским именима, и то не само женским антропонимима него и у именима покрајина и река: *Жанеџа, Жаклина, Брижиџа, Рона, Марна, Шампања, Бреџања*. У другим случајевима номинатив остаје неприлагођен, али се наставци женског рода појављују у промени, нарочито у дативу и присвојном придеву: *Ађнес — Ађнеси — Ађнесин, Кеџрин — Кеџринин, Франсоаз — Франсоази* итд. Овакво делимично прилагођавање примењује се и на већ разматрана старогрчка женска имена ако у номинативу остану неадаптирана: *Сайфо — Сайфин, Клио — Клије — Клији* и сл. Системска адаптација примењује се нешто изразитије на словенска имена.

Особености транскрипције словенских имена

198. Имена из ћириличких језика можемо у општем правопису писати само прилагођено, а не и изворно. Постоје, истина, и неке латиничке транслитерације, у којима писање остаје блиско изворном, али је то употребљиво само у специфичним приликама (као телепринтерско писмо, у библиотекарству и сл.), а не у општем јавном тексту. Словенске ћирилице предочене су на приложеној табели, на којој се види општи део азбуке и специфичности појединих националних ћирилица; у општу ћирилицу укључили смо и слово *И*, иако га нема у белоруској азбуци (осим у модификацији *й*). Уз табелу додајемо и најосновнија транскрипциона објашњења.

Општа:

а б в г д е ж з и к л м
н о п р с т у ф х ц ч ш

Српска:

ђ ћ ј љ њ ц

Македонска:

ѓ к ј љ њ ц с

Бугарска:

й щ њ њ ю я

Руска:

ё й щ њ ы ь э ю я

Белоруска:

ё і й ў ы ь э ю я

Украјинска:

є і ї й щ ю я ь

Русинска:

г є ї й щ ю я ь

Данашње словенске ћирилице

Специфичне графије појединих ћирилица преносе се у наш језик делом истоветно, а делом се јављају неке разлике међу језицима. Графије ЛЬ, ЛЯ, ЛЮ, НЬ, НЯ, НЮ из било ког језика преносимо као *љ, ља, љу, њ, ња, њу*, слова Я и Ю у другим *јоложајима као ја, ју*, а слово Ы као *ј*, док је белоруско Ў блиско нашем *в*. И руско и белоруско Ы, Э, Ё преносимо као *и, е, јо* (ово последње с претходним Л, Н даје *љо, њо*). Слова Э, Ї (украјинска и русинска) имају вредност *је, ју*. Слово Щ из источнословенских језика и русинског преносимо као *шч*, али из бугарског као *шш*. Слово Ъ (танко јер, „меки знак“) служи као знак мекоће претходног сугласника, а у руском језику каткад сигнализује и изговор *ј* испред наредног самогласника (*Захарјин* и сл.). И руско Ь (дебело јер, „тврди знак“) указује на *ј* испред наредног самогласника (*сјезд, њодјезд*), али у бугарском језику има гласовно значење. Слово Г нема исту гласовну вредност у ћириличким језицима. У украјинском, белоруском и русинском изговору означава струјни (фрикативни) сугласник, звучни парњак сугласника *х*, те је на неки начин на средини између *г* и *х*; из украјинског и белоруског преносимо га као *џ* (сагласно писму, *Гриџориј* а не „Хрихориј“), док је у транскрипцији русинских имена уобичајено *х* (за *џ* једнако нашем Русини имају посебно модификовано слово). Македонско S, Ќ, Ѓ преносимо као *дз, њ, џ*, а нашим *џ* преносимо не само македонско Ц него и графију ДЖ из других језика.

Словенске латинице донекле се одликују од других европских сразмерно већом употребом дијакритика изнад сугласничких слова, чиме се постиже диференцираност специфичних словенских сугласника. Најизразитији паралелизам нашој ћирилици својствен је (поред хрватске) словеначкој латиници, тако да словеначка имена преносимо обичним пресловљавањем латинице у ћирилицу (а у латиници их задржавамо без промене). О транскрипцији пољских, чешких и словачких имена биће даље речи.

199. Велика међусобна сродност словенских језика омогућује да словенска имена не преносимо само формалном транскрипцијом, него и уз извесна системска прилагођавања, која омогућују да се име складније уклопи у наш граматички систем. Навешћемо неке поступке у којима се ово огледа.

а. Двочлана властита имена у којима први члан има облик и улогу атрибута или детерминатива (придев, редни број, присвојна заменица) по правилу се и у нашем језику уобличавају тако и први члан се мења по нашој придевској односно заменичкој промени. Овакву промену треба применити кад год се облик у нашем језичком осећању може схватити као променљиви атрибут, укључујући и случајеве у којима номинатив остављамо неприлагођен; на пример:

Великије Луки (руски град) — из *Великих Лука* — у *Великим Лукама*;
Ческе или *Чешке Будјејовице* — *Ческих* или *Чешких Будјејовица* — *Ческим* или *Чешким Будјејовицама*;
Бољшој театар — *Бољшоџ театра* — у *Бољшом театру*.

б. Словенска презимена придевског облика често се и код нас мењају као придеви: *Лобачевски* (пољ. *LOBACZEWSKI*) — *Лобачевскоџ*, *Черни* (чеш. *ČERNÝ*) — *Черноџ*, *Достџојевски* (рус. *ДОСТОЕВСКИЙ*) — *Достџојевскоџ* итд. Међутим, поједина руска придевска презимена на -ОЈ код нас се мењају као именице: *Толстој* — *Толстоја* — *Толстоју* и сл.

в. Некадашње крајње -а у чешком језику изменило се иза палаталних сугласника у -е, али се у нашој транскрипцији у женским личним именима и каткад у топонимима успоставља -а: *Марија*, *Фелиција*, *Ческа* или *Чешка Камењица* (*MARIE, FELICIE, ČESKÁ KAMENICE*). И чешки наставак -ŠTĚ не транскрибујемо дословно као „штје” него га поистовећујемо с нашим -шије: *Конойишије*, *Храдишије*.

г. Према нашем непостојаном а у другим словенским језицима углавном се јавља непостојано е или каткад о, али се код нас по правилу не третира као непостојано, него се задржава у промени: *Чайек* — *Чайека* (из чешког), *Крањец* — *Крањеца* (из словеначког), *Толчок* — *Толчока*, *Волочок* — *Волочока* (а не „Толчка”, „Волочка”, као у руском). Једино у кајкавским именима е каткад узимамо као непостојано: *Ткалец* — *Ткалца*, *Белосиенец* — *Белосиенца*, али: *Мачек* — *Мачека*. Непостојано а успостављамо између крајњег р и сугласника који му претходи: *Александар*, *Дњејар* (према рус. *АЛЕКСАНДР, ДНЕПР*).

д. С нашим -ић генетски је истоветан наставак -ИЧ у неколико других словенских језика (руска очинства, белоруска презимена и др.), па се раније обично подешавао: *Франц Миклошић*, *Ойшон Жујанчић*, *Лав Николајевић* (Толстој) и др., а у старијим изворима наћи ћемо и *Хенрик Сјенкјевић* и сл. Данас се, међутим, као норма (раније у Белићевом правопису а касније потврђена у Правопису из 1960) узима задржавање -ич: *Кидрич*, *Циранкјевич*, *Шосијакевич*, *Сјенкјевич* итд. Наша имена у другим земљама (људи у дијаспорама и расејању) писаћемо како заиста гласе: *Милорадовић* (у Русији), *Пејшровић*, *Томић* (у Румунији) и сл.

ђ. Као што имамо своја имена за поједине географске појмове из несловенских земаља (нпр. *Рим*, *Беч*, *Солун*, *Огњена земља*, *Жуша река* ијек. *Жуша ријека*), тако и с подручја других словенских језика имамо традиционалне варијанте друкчије од изворних: *Лавов*, *Праџ*, *Скојље*, *Бишољ*. У таква имена спадао је и *Пејроџград*, јер се код нас тај град тако звао и у време кад су га Руси звали *САНКТ ПЕТЕРБУРГ* или краће *ПЕТЕРБУРГ*; варијанту *Пејроџград*, коју ће Руси официјелно увести тек 1914, налазимо нпр. у Његошевим текстови-

ма. Према томе, кад говоримо о том граду у доба руског царства, природно је да га називамо *Пејтроградом* (као што се историчари служе именом *Цариград*, непотребно напуштеним). Нема принципијелне нормативне сметње да се наши писци и сада по свом нахођењу послуже овом старом варијантом, схватајући је као факултативни превод имена *Пејтербург*, које је сад опет усвојено (с атрибутом *Санкт*). И нека лична имена преузимамо у облику који одступа од дословне транскрипције; тако имамо *Лав*, *Пејар* према рус. ЛЕВ (ген. ЛЬВА), ПЁТР (ген. ПЕТРА).

200. У обрадама које следе посебно су обрађени словенски језици у чијим се именима испољило више транскрипционих проблема — од ћириличких руски, а од латиничких пољски, словачки и чешки. Потпуности ради овде ће се указати и на неколика поступка у писању имена из ћириличких језика за које засад није сачињена посебна обрада.

а. Македонско *Ќ*, *Ѓ* преносимо као *ћ*, *ђ*: *Злокућани*, *Ђурђевици*, *Ђурђев Дол*. Умекшано се изговара и обично написано мак. *К*, *Г* испред самогласника *и*, *е*, али их тада преносимо према писму: *Куйо*, *Анђел*. Због створеног обичаја пишемо ипак *Ђевђелија* (мак. ГЕВГЕЛИЈА). Из истих разлога пишемо и *Ђустендил* (град у Бугарској, КЮСТЕНДИЛ), иако буг. КЮ, ГЮ, КЯ, ГЯ по правилу преносимо као *кју*, *ђју*, *кја*, *ђја*: *Кјулавков*, *Бекјаров* и сл.

б. Кад у бугарским именима између два сугласника стоји група коју чине *Ђ* и *Р* или *Л* (у било ком редоследу), у транскрипцији изостављамо *Ђ*, успостављајући вокално *р*, *л*: *Трново*, *Крстиев*, *Влчи Дол*, *Влко*, *Блсков* (буг. ТЪРНОВО, КРЪСТЕВ, ВЪЛЧИ ДОЛ, ВЪЛКО, БЪЛСКОВ). У осталим положајима *Ђ* замењујемо са *а*, нпр. *Галабов*, *Канчев*, *Саказов* (ГЪЛЪБОВ, КЪНЧЕВ, СЪКЪЗОВ), тако и *Искар*, *Димитър* (ИСКЪР, ДИМИТЪР), *Казанлак* (суфикс -ЛЪК тур. порекла).

в. Бугарско и македонско *Е* преносимо увек као *е* (не као *је*) изузев кад му претходи *И*: буг. *Евтим* (ЕВТИМ), *Благоев*, *Исаев*, *Кувев*, *Андреев*, мак. *Богоевски*, *Видоевски*, *Андреевски*. Између *И* и *Е* умећемо позиционо *ј*: буг. *Георѓијев*, *Захаријев*, мак. *Илијевски*, *Ђурчијев*. У нашој транскрипционој пракси *ј* се каткад умеће испред *Е* и кад претходни вокал није *И*, нпр. буг. *Андрејев*, *Исајев*, *Благојев* (примери из Просветине Мале енциклопедије); то није језички погрешно, али предност треба дати писању без *ј*, како је традиционално поступано и било нормирано и како одговара изговору. Не треба ипак сузбијати ликове типа *Андрејев*, *Малејева* (*еје* уместо два *е*).

г. Како је већ поменуто, у украјинским и белоруским именима *Г* преносимо као *г* (а не као *х*). Примери за украјинска имена: *Боѓдан Хмељницки*, *Гаврилов*, *Герасименко*, *Глибов*, *Гончаренко*, *Буѓ*, *Дробич*, *Криви Роѓ*, *Луѓанск*, *Черниѓов*; за белоруска имена: *Боѓданович*,

Губаревич, Гомељ, Городишће, Гродно, Могиљов итд. Не само у погледу Г него и у другим транскрипционим поступцима треба одржати онакав лик укр. и белор. имена какав је и досад улазио у нашу литературу и картографију, нпр. *Кијев, Харков, Лавов, Полшава, Дњепар, Дњестар, Минск, Вишнейск* (уместо ВИТЕБСК), *Полоцк, Молодечно, Березина, Њемен* итд. Тај лик често није сагласан с данашњим укр. и белор. изговором (нпр. *Кијев* би био „Кијив”), али углавном одговара праоблику и у тим језицима, слично као што писање *Белград* или сл. (својствено правописима више језика) одговара старијем лику нашег имена *Београд*. У ствари, и наше писање руских имена ближе је њиховом праоблику него данашњем фонолошком лику и нема разлога да се изменама уноси пометња, посебно када се ради о географским именима. Међутим, када се не ради о личностима које су културно-историјски маркиране, све чешће ће се лична имена и презимена преносити у форми која одговара аутентичном савременом изговору у укр. и белор. језику (уп. нпр. из антологија укр. и белор. поезије укр. имена *Олександр, Олексиј, Володимир, Олена, Свишлана, Пилий, Павло, Пејро* и белор. *Алеџ, Аљаксеј, Салавеј, Сјарђеј, Куљашов, Владзимир, Аркадз, Генадз, Владзислав, Вјарцински* /према рус. *Вертинский*/ и сл.).

д. Чињеница да украјинско, јужноруско и белоруско Г преносимо у именима као *џ* (структуралном адаптацијом сродне словенске материје), а не као *х* (по претежном акустичком утиску) — није преседан за припаднике наше украјинске мањине. Слично као и Русини, и они су заправо двојезични (билингви), те суделујући у нашој језичкој комуникацији, фактички су у прилици да активно утичу на српски облик свог имена у узусу средине у којој живе. У нашем стандарду уважавамо тај створени узус. Уобичајено је да се русинско Г (струјни звучни сугласник) преноси као *х* (*Хавријил, Хорњак*), а за глас једнак нашем *џ* Русини имају посебно модификовано слово (с ресицом навише). За наше Украјинце немамо података је ли створен постојан узус; њихова имена типа ГАВРИЛО, ГОЛОВЧУК, ГРУШЕВСКИЙ за нашу норму прихватљива су и у облику *Гаврило, Головчук, Грушевски* (како пишемо имена матичних Украјинаца) и у варијанти са *х* (ако им је ушла у обичај).

Језици појединачно (по азбучном реду)

Имена из албанског језика

201. Иако се албански гласовни систем у неким битним одликама доста разликује од нашег — самогласници типа полугласника (у писму Ё) и ѱ (у писму У), међузубни сутласници (ТН, ДН) — ипак се имена могу погодно преносити у наш језик и углавном се нису стварали знатнији спорни проблеми.

а. У вокализму изванредно проблем представља како преносити ненаглашено Ё на крају речи, које се или не изговара или се изговара као редуцирани, мукли сугласник. Како албанска имена имају напоредну одређену форму на -А, то се може она узети као полазна и преносити као -а.

б. У консонантизму најсложеније је питање употребе л и љ уместо одговарајућих албанских гласова. И у албанском постоји слични сугласнички пар: тврдо LL, слично нашем л, и меко L, слично нашем љ, али у ствари по акустичком утиску између љ и л; осим тога, постоји и алб. двосугласничка комбинација LJ (л' + ј). Неспорно је да алб. LL треба редовно преносити као л (ASLLANI — Аслани), а LJ као љ (FILJA — Фиља), али је у преношењу L спонтано настала транскрипција веома неуједначена. Томе доприноси чињеница да су и наши говори у суседству албанских затрли разлику између л и љ у положају испред е и и, сводећи и један и други сугласник на л'. Тако се исти сугласник изговара у нашим именима *Илија, Филиј* (*Ил'ија, Фил'иј*) као и у албанским ALI, HALIT; разумљиво је онда што се створио обичај да се тај сугласник у нашем тексту једнако и пише: *Али(ја), Халић* једнако као *Илија, Филиј*. И наша стандардна транскрипција мора водити рачуна о узусу створеном у средини где је међусобни контакт најживљи.

Вероватно је најближе спонтаном обичају и најреалније да се примењује овакво оријентационо правило (кад нема посебних разлога да се одступи од њега):

(1) Албанско L обично се преноси као л кад је у положају испред и и е: *Рилиндја* (RILINDJA), *Али* (ALI), *Вели* (VELI), *Мекули* (MEKULI), *Халић* (HALIT), *Селим* (SELIM), *Лирија* (LIRIA, клуб), *Сулејман* (SULEJMAN), *Малесија* (MALESI), па се то може и углавном генерално примењивати, нпр. на геогр. имена (узета са карте Албаније): *Флет* (FLET), *Лежа* (LEZHA), *Блинишћ*(е) (BLINISHT), *Клења* (KLENJA), *Тейелена* (TEPELENA), *Велешње* (VELESHNJE), *Селеница* (SELENICA), *Либохова* (LIBOHOVA), *Лесковик* (LESKOVIK), *Билишћ*(и) (BILISHTI), *Малић* (MALIQ), *Моғлица* (MOGLICA) и др.

(2) У другим положајима (испред других самогласника, испред сугласника и на крају речи) алб. L обичније се преноси као љ: *Љаџиф* (Latif), *Шаља* (SHALË, SHALA), *Келменди* (KELMENDI), *Фадил* (FADIL), а то се онда може применити и на имена као *Гољај* (GOLAJ), *Пуљај* (PULAJ), *Миљот* (MILOT), *Шупаљ* (SHUPAL), *Љушње* (LUSHNJE), *Љаљар* (LALAR), *Паљокастра* (PALOKASTRA), *Делвина* (DELVINA), *Љапан* (LAPAN) (све геогр., с карте Албаније); *Миљоти* (MILOTI), *Хилми* (HILMI), *Селман* (SELMAN), *Темаљ* (QEMAL), *Исмаљ* (ISMAIL), *Хемил* (XHEMIL) (имена и презимена).

Ово су ипак само оријентациона правила од којих ће реално бити одступити из различитих разлога. Због већ створеног обичаја писаћемо л а не љ у *Елбасан, Валона, Клос*. Кад се у истој речи два пута понавља Л, и друго ћемо транскрибовати као и прво, без обзира на позицију: *Љуљишће* (LULISHTE), *Љаљез* (LALËZ). Ради по-

годнијег изговора (дисимилација) писаћемо *л* а не *љ* у суседству меког сугласника: *Улћинаку* (ULQINAKU), *Фуше Булћизес* (FUSH'E BULQIZES). Писаћемо *љ* испред *и* кад име на *Л* (*љ*) добије наставак *И*: *Фадилџи* (према *Фадилџ*). — Уопште, треба се старати да се при транскрипцији не нарушавају спонтано створени обичаји.

202. Имајући у виду праксу и законитости транскрипције, као и извршене елаборације, може се препоручити да се у албанским именима преносе:

Ç као *ч*: *Чабеј* (ÇABEJ), *Корча* (KORÇË или KORÇA).

DH (међузубни сугласник) као *д*: *Димитер* (DHIMITËR).

DJ остаје *дј*: *Рилиндја* (RILINDJA).

Ë (полугласник) као *е* (изуетак в. ниже): *Пермет* (PËRMET).

Ë крајње (ненаглашено) као *а* (в. т. 201а): *Корча* (KORÇË или KORÇA), *Дијана* (DIANË).

GJ као *ђ*: *Берђ* (GJERGJ), *Шенђин* (SHËNGJIN).

I крајње (у геогр. именима) као *ија*: *Љаберија* (LABËRI), *Малесија* (MALËSI).

L као *љ* и као *л*: *Фадилџ*, *Рилиндја* и др., в. т. 201б.

LJ као *љ*: *Фиља* (FILJA), *Реља* (RELJA).

LL као *л*: *Ајолонија* (APPOLLONI), *Леши* (LLESHI).

NJ као *њ*: *Фрања* (FRANJA).

Q као *ћ*: *Герим* (QERIM), *Бафа* (QAFË или QAFА, топ.).

RR као *р* (тј. једнако са R, иако су то посебни албански гласови: *Рок* (RROK).

SH као *ш*: *Куштрим* (KUSHTRIM), *Шалџа* (SHALË или SHALA).

TH (међузубни сугласник) као *ш*: *Стати* (STATHI).

X као *дз*: *Дзодза* (XOXA), *Дзани* (XANI).

XH као *ц*: *Хоца* (HOXA), *Цоли* (XHOLI).

Y (самогласник типа *ï*) као *и*: *Имер* (YMER), *Авдиљ* (AVDYL).

ZH као *ж*: *Жуби* (ZHUBI).

Остала слова (A B C D E F G H I J K M N O P R S T U V Z) преносе се одговарајућим нашим словима. Посебно треба имати у виду да албанско DJ остаје и код нас *дј*, као и да графици SH и TH у неким муслиманским именима представљају сугласничке групе, те их треба дословно преносити (ISHAN = *Исхан*, ETHEM = *Еџхем*, MITHAT = *Митџаџ*).

Напомена: Имена *Еџхем* и *Митџаџ* овако транскрибујемо зато што се у албанском језику пишу са T и изговарају као *ш*, а тиме се не прејудицира писање наших муслиманских имена (у српском језику за домаћа имена имају равноправан статус обе варијанте).

203. У текстовима на српском језику (укључујући и преводе са албанског) географска имена са терена Србије и Црне Горе не треба транскрибовати са албанског лика него их писати онако како гласе у нашем језику (односно онако како их преузимамо из маке-

донског језика ако су са тла Македоније и ако у нашем језику не постоји друкчије традиционално име). Исто важи и за традиционална имена са територије Албаније, типа *Скадар*, *Драч*, *Валона*, *Дрим* (*Велики*).

Имена из арайског и њерсијског језика

204. Арапски језик одржава се као општи стандард свих Арапа, иако постоје знатне разлике у појединим земљама. Оне донекле утичу и на транскрипцију имена, али ипак основна правила полазе од класичног арапског стандарда. У научној употреби је латиничка фонолошка транскрипција (систем ДМГ), у којој сваки глас (фонема) има посебан знак, тако да структуру арапских речи показује прецизније него арапско писмо, у ком се обично изостављају кратки самогласници.

а. Преглед основних наших замена за арапске гласове (представљене том научном транскрипцијом):

ā ū ī — дуги вокали [â, û, î] — као *a*, *y*, *i*: *Фарук*, *Халил*.

a u i — кратки вокали — као *a/e*, *y*, *i* (в. т. 2046).

ay aw — дифтонзи — први као *aj/ej* (зависно од изговора, условљеног сугласничким суседством) или у крајњем слогу као *ai/ei*, други као *ay* (т. 2046).

w m b — уснени сугласници — као *в* (изузетно *y*: *Асуан*), *м*, *б*: *Кувајџ*, *Аман*, *Ахбар*.

ṭ ḍ — међузубни сугласници [th, dh] — као *џ*, *џ* (в. т. 20464): *Таура* (*Ел џаура*), *Гадафи*.

ṭ ḍ s z — зубни сугласници (дентални) — као *џ*, *џ*, *с*, *з*: *Бејруџ*, *Давуд*, *Касим*, *Азим*.

ṭ ḍ ʃ ʒ — алвеоларни емфатици [условно: tx, dx, sx, zx] — такође као *џ*, *џ*, *с*, *з* (мада има и неких одступања): *Тахир*, *Ријад*, *Басра*, *Зафир*. Ови сугласници (за разлику од претходних) утичу да суседно [a] има вредност *a* а не *e*.

r l n — алвеоларни сонанти — као *р*, *л*, *н*: *Рамадан*, *Халид*.

ʃ ǧ y — палатали [sh, gh, y] — као *џ*, *џ* (или *г*, в. т. 20462), *ј*: *Шукри*, *Целал*, *Бен Јаџа*.

k — предњи веларни сугласник — као *к*: *Киркук*. У египатском колоквијалном изговору према овом сугласнику стоји и његов звучни парњак типа *ġ* (ум. *џ*). Сви арапски сугласници који даље следе имају дубље место артикулације него наши *к*, *ġ*, *х*, те су у ширем смислу 'грлени', и чине најупадљивију одлику арапског консонантизма. Попут емфатика и [w], донекле и [r], они утичу (углавном у истом слогу) да [a] има изговор типа *a* а не *e* (в. т. 20461).

ħ ǧ — задњи или крајњи веларни сугласници [kx, gx] — први као *х* (изузетно *к*: *Карџум*, *Мока*, *мока кафа*, уп. т. 20463): *Халид*, *Багдад*.

q — ресични (увуларни) сугласник — као к: *Фарук*.

ħ' — ждрелни (фарингални) сугласници [сх, '] — први као х: *Мухамед, Хасан*, а други не преносимо: *Аман* (изостављен је на почетку речи).

h' — ларингални (гркљан, гласнице), у ужем смислу грлени сугласници [сh, '] — први као х: *Тахир*, а други се не преноси, нпр. на почетку имена *Ахмед* и на крају имена *Сана*; каткад се преноси као апостроф у речи *Кур'ан*.

У овом прегледу у угластој загради додавали смо упрошћене латиничке транслитерације, којима се каткад прибегава да се избегну графичке тешкоће изазване дијакритицима фонол. транскрипције, а да се сачува диференцираност арапских сугласника (*Sxaddât, Shâkîb, Fâysxal, Musxammâd* — *Садам, Шекиб, Фејсал, Мухамед*); ово је само помоћни поступак, без системске примене. Као што се види из наведених примера (*Садам, Мухамед* и др.), удвојене сугласнике преносимо једноструким нашим, а дужину вокала у прилагођеном писању не маркирамо (томе би се могло само изузетно прибећи, да се диференцирају сучељена подударна имена). Ово је опште правило, за имена из свих језика.

б. За колебања у преношењу појединих арапских гласова Међуакадемијски одбор (бивше Савезне Републике Југославије) дао је предност оваквој транскрипцији (с тим што се признају и укореењни традиционални облици и кад одступају од ових правила):

(1) Ар. „фетха” тј. фонолошки кратко [а] — финална као а: *Халида, Гиза* (не: „Халиде”, „Гизах”); иницијална као а: *Асад, Амин, Аџадир, Абу Муса*; медијална као а или е, зависно од претежног изговора (који зависи од сугласничког суседства): *Халил, Сабри, Фејсал; Кемал, Недим, Шекиб, Целал* и сл. Посебно је регулисано писање арапског члана (в. ниже).

(2) Ар. „џим” као џ: *Џумхурија, Целал* итд. начелно, али у Египту ѓ: *Гумхурија, Гиза, Наџиб* и сл.

(3) Ар. безвучни крајњи велар као х: *Халид, Ахбар* (не „Калид”, „Кхалед”, „Акбар”, што долази углавном под утицајем енгл. транскрипције), али се поштује трад. изузетак *Карџум*.

(4) Ар. интердентали: дата је предност заменама *џ, д* (иако преседана имају и замене *с, з*): *Табииџ, Адир, Гадафи*.

(5) Ар. кратко [у]: *Мухамед, Хусни, Хусеин, Мубарак, Муамер* (боље него „Мохамед” итд.). Али почетно: *Осман, Омер* итд.

(6) Ар. кратко [и]: *Хафиз* (не „Хафез”), *Халид, Салих, Куржук* итд.

(7) Дифтонг [ау] зависно од позиције и изговора: у завршном слогу *Хусеин, Окаил*, а у другим позицијама *еј/ај*: *Сулејман, Хајдар*.

(8) Дифтонг [аw]: *Хадрамауџ, Тауфик, Цебел ел Лауз* (трад. одступање: *Фавзи*). Такође: *Ахбар ел јаум* (новине, боље него „јом”), али се мора признати и изговор *о* у топонимима у којима је сасвим преовладао, нпр. *Сохаџ* у Египту).

в. Арапски члан, кад се у нашем тексту пише одвојено, у општој употреби треба писати у уједначеном облику *ел*, без варијација

које изазива утицај гласова из суседних речи: *Нефуд ел Дахи, Цебел ел Шифа, Баб ел Мандеб* итд. Констатовано је, међутим, да у текстовима појединих аутора треба поштовати и узус прецизније транскрипције, у коме се уважава асимилација према сугласнику којим почиње наредна реч. Исто важи и за имена под д.

г. Члан се може изостављати на почетку имена: *Асад, Ријад, Гумхурија* (али унутар имена остаје: *Шай ел Араб*).

д. Као општа препорука усвојено је да се члан пише у облику *ел* и у случајевима какви су *Абу ел Хасан, Абу ел Рејхан, Вади ел Кура* итд., иако се овде његов облик у изворном изговору мења под утицајем суседних речи (*Абу-л-Хасан, Абу-р-Рејхан* и сл.). Признаје се, међутим, преоблика типа *Белкасем* (где је Бел- = Абу + ел), као што се и за основно *Ибн* признаје и преоблика *Бен (Бен Бела)*.

ђ. Усвојено је да у арапским именима код нас треба заједно писати спојеве *Абд + ел* с наредном речју и *ел + дин* с претходном речју (изузимају се традиционално усвојена имена типа *Абдел Насер*). Разматрано је да ли при овоме дати предност варијантама заснованим на контекстуалном изговору: *Абдулах, Хајрулах, Фахрудин, Шемсудин, Абдулазиз, Абдурахман* — или пак варијантама које се ослањају на паузални изговор: *Абдалах, Хајралах, Фахредин, Шемседин, Абделазиз, Абдерахман*. Оцењено је да се, с обзиром на живи арапски изговор, предност може дати другој варијанти, али да су у обичај ушли и поједини ликови засновани на контекстуалном изговору, те вероватно и убудуће треба рачунати с овим двојством.

205. У погледу тежњи да се арапска имена код нас преносе изворно, ваља знати да се у научним круговима доста употребљава научна латиничка транскрипција по систему ДМГ, која за све арапске фонеме примењује по један словни знак, по потреби допуњен дијакритицима изнад и испод слова. Нема принципијелне сметње да се она узима и у функцији изворног писања имена у нашим (латиничким) текстовима, ако се поуздано примени и ако се савладају графичке тешкоће које изазивају дијакритици. Отворено је питање (које треба решавати у оквиру праксе и неговања изворног писања туђих имена) колико ће се у тој функцији примењивати и неке друге посредничке транскрипције, али свакако треба сузбијати импровизоване и непоуздане поступке, поготово појаве као што је мешање енглеског и француског система.

206. Персијска имена. У персијском језику употребљава се арапско писмо, допуњено са четири сугласничка слова, па ћемо и персијске фонеме представљати ослањајући се на арапску фонолошку транскрипцију. При томе треба имати у виду да персијски изговор доста одступа од арапског, односно од онога који би нормално сугерирала арапска фонолошка транскрипција. И знатан део колебања и неуједначености у преношењу персијских имена потиче отуда

што су делом преношена према арапским узорима, а делом под утицајем персијског изговора. Досадашње препоруке ишле су углавном за реалним персијским изговором, с тим што треба поштовати традиционалне (већ усвојене) облике и кад одступају од ових препорука.

а. Персијске графеме којих нема у ар. писму преносе се по изговору као *й, ч, ж, џ*: *Панднама, Чубак, Бижан, Голшад*.

б. Арапским међузубним сугласницима, које преносимо као *й, д* (в. горе), одговарају персијски фрикативи, па их и преносимо као *с, з*: *Сораја, Абазар*.

в. Арапском емфатичном [d̤], које преносимо као *д*, одговара персијски фрикатив, који по изговору преносимо као *з*: *Зија*.

г. Арапском кратком [a], које преносимо као *а* или *е*, одговара у персијском вокал чији је изговор типа *ä*, а у финалној позицији типа *e*. У нашој транскрипционој пракси овај се вокал преноси као *а* и као *е*. Препоручује се да се преноси као *а*, како се не би изједначавао с вокалом о коме ћемо говорити под *д*, осим што је у финалној позицији реалније ићи за изговором и преносити га као *е*; међутим, и у финалној позицији може се допуштати морфолошка адаптација (нарочито у женским именима), што значи замена овога вокала са *а*. Дакле: *Ахмад, Шахсавар, Шахнама* или *Шахнаме* (наслов епа, боље прво), *Рахшанде* или *Рахшанда* (ж. име), *Хамиде* или *Хамида* (исто).

д. Арапском кратком [i], које преносимо као *и*, одговара отворенији перс. вокал, који по изговору преносимо као *е*: *Данеш, Енџезам, Шахреза*. Међутим, перс. групу [iy] преносимо по изговору као *иј*: *Зија*.

ђ. Арапском кратком [u], које преносимо као *у*, одговара перс. отворенији вокал, који по изговору преносимо као *о*: *Хосеин, Хомеини*.

е. Перс. дифтонг који одговара арапском [au] (в. горе арапска имена) преносимо у крајњем слогу као *еи*, а ван тога положаја начелно као *еј*: *Хосеин, Шејда*. Међутим, задржава се облик *Хомеини*, због створене навике и наслона на име града *Хомеин*.

ж. Арапском дифтонгу [aw], који преносимо као *ау*, у перс. одговара изговор типа *оу*, па га тако и преносимо, али на крају речи као *ов*: *Тоуфик, Хосров*.

з. Препоручују се ликови типа *Касем, Садек, Есхак* или трад. *Исхак* (по узору на арапски изговор), иако је перс. изговор типа *Гасем, Садег* (и *Мосадег*), *Есхаг*.

Белоруска имена — в. т. 198, 200гд

Буџарска имена — в. т. 198, 200в

Грчки језик — в. т. 190—191 (за старогрчки), т. 193 (новогрчки)

Имена из енглеског језика

207. Имена из енглеског језика, који се као први (тј. матерњи) језик употребљава у Великој Британији, Ирској, Сједињеним Америчким Државама, Канади, Аустралији и на Новом Зеланду, јављају се код нас у изузетно високој учесталости. Поред књига, свакодневно се са њима срећемо у свим часописима и на ТВ екранима, у свим струкама, у култури, спорту, забави. Енглески језик је доминантан у светским размерама у свим доменима комуникације. Зато се транскрипцији имена из енглеског језика прилази са посебном пажњом.

Општа начела и опредељења¹

208. Ваљано утемељена транскрипција имена из енглеског језика не може као своје полазиште имати само изворно писмо или само изворни изговор. Разлози за овакво опредељење изузетно су значајни. Наиме, за разлику од већине осталих европских језика, међу њима немачког, шпанског и италијанског, једно од најочљивијих и најпознатијих својстава енглеског језика, које га у том погледу чини врло специфичним и издвојеним од других, јесте, историјским развојем условљена, крајња недоследност и непредвидљивост односа између појединачних гласова и слова која их представљају.² Такав однос испољава се кроз појаву хомографије, када је један исти енглески глас представљен неколиким различитим комбинацијама слова, чија вредност врло често — штавише, готово никад — није предвидљива; и обрнуто, једна иста комбинација енглеских слова представља неколико различитих гласова, чија вредност такође врло често није предвидљива. На пример, комбинација слова *ou* у именима *POUND*, *YOUNG*, *BOULT*, *DOUGAL* и *GOUGH* представља сасвим различите самогласнике: *Паунд*, *Јанг*, *Боули*, *Дугал* и *Гоф*, док комбинација слова *sn* у именима *CHARLES*, *CHARLOTTE*, *CHRIS* и *CRICHTON* представља такође сасвим различите сугласнике: *Чарлс*, *Шарлои*, *Крис* и *Крајџон* (у потоњем, дакле, без икакве реализације). Уз то, постоји и појава хомофоније, када је исти низ енглеских гласова представљен различитим словима, што показују имена *DYLAN* и *DILLON*, која се у енглеском изговарају на потпуно истоветан начин.

Сличних примера и хомографије и хомофоније има безброј, а нарочито је интересантно што то не погађа само странце већ и оне

¹ Овај модел транскрипције властитих имена из енглеског језика примењен је у приручницима *Нови транскрипциони речник енглеских личних имена* (Т. Прћић: Прометеј, Нови Сад, 1998) и *Енглеско-српски речник географских имена* (Т. Прћић: Змај, Нови Сад, 2004).

² Преглед сложености односа између енглеских гласова и слова, с једне стране, те слова и гласова, с друге, дају: *Spelling Made Easy* (J. R. Evans: Macmillan Publishers Ltd., London and Basingstoke, 1985) и *Longman Pronunciation Dictionary*. 2nd Edition (J. C. Wells: Pearson Education, Longman, Harlow, 2000).

којима је енглески језик матерњи. Из овога произлази да на основу само писаног или само изговорног облика неке речи није увек могуће са сигурношћу знати како ће се она и изговарати, односно писати. Због тога је у речницима енглеског језика проблем решен тако што се уз правописни облик дате речи, као што свако ко учи тај језик зна, специјалним симболима приказује и њен изговор. У том поступку један исти симбол увек представља један исти глас, чиме је начин изговора једнозначно утврђен, а истовремено искључена могућност (често произвољног) аналошког извођења изговора из писаног облика, коме странци неретко прибегавају. Узимајући у обзир ову битну карактеристику енглеског језика, очито је да би транскрипција заснована само на једном облику — било писаном, било изговорном — нужно узроковала нагађања, импровизације и нетачности, и отуда не би била ни прихватљива ни остварљива. Управо због тога полазиште овог модела јесте *комбинација изговореног и на-писаног изворног облика имена*.

Овде изложеним правилима подлежу имена која ће тек пристизати у српски језик и она која се у наше време јављају у више насумичних варијација. Од измена би били изузети само одраније укореењени и у пракси одавно прихваћени појединачни облици, настали применом друкчијих поступака (углавном под утицајем изворног писања или изговора, или посредством немачког и француског језика, преко којих смо некад примали енглеске речи), као што су *Лондон, Глазгов, Халеј, Њујн, Шексџир, Ваџингтон*.

Но, уколико се уз укореењени облик појави и нека новија варијација, попут *Џемс* и *Џејмс* (од JAMES) или *Клерк* и *Кларк* (од CLARK), предност треба давати облицима који су саображени правилима, а овде су то они другонаведени. Новији и правилима саображени облици често се везују за конкретне личности, одскора на јавној сцени, па би тако глумац DENZEL WASHINGTON и сви остали с тим презименом требало да буду *Воџингтон*, док GEORGE WASHINGTON, као и главни град САД који је по њему добио име, остају с укореењеним обликом *Ваџингтон*. Међутим, укореењенима се не могу сматрати погрешно транскрибовани облици новијег датума и отуда још недовољно устаљени, попут *Торџуро* (од TURTURO), *Кејз* (од KEYS) или *Хоук* (од HAWKE). Овакве облике, који су очигледно последица пуког незнања и немара, свакако треба подвргнути правилима и исправити.

209. Методолошки утемељен на контрастивној анализи гласовних система двају језика, основни циљ овде изложеног модела је утврђивање једнозначних правила за успостављање система гласова српског језика који најприближније одговарају гласовима енглеског језика у одређеној позицији, како би се исти енглески глас увек могао доследно преносити истим српским гласом, обезбеђујући на тај начин како стандардизацију правила тако и максималну препознатљивост транскрибованих имена. На првом месту, подразумева се

истовремено познавање оба изворна облика датог имена — изговорног и писаног, при чему се кључним сматра (транскрибован) глас, а допунским слово које га представља. Тиме се уједно отвара могућност да се за свако име из енглеског језика препоручи један јединствен домаћи изговорни облик, из чега се потом изводи његов правописни облик — односно његова транскрипција.

Енглески језик, чији се гласовни систем овде приказује, обухвата његову стандардну реализацију у два главна стандардна варијетета: а) британски стандард (у Великој Британији, Ирској, Аустралији и на Новом Зеланду), с *ојшћим британским изговором* (енг. *Received Pronunciation*), пореклом из јужне Енглеске, б) амерички стандард (у Сједињеним Америчким Државама и Канади), с *ојшћим америчким изговором* (енг. *General American*), пореклом из северних делова САД. Уз бројне додирне тачке, између ова два типа изговора постоје и одређене разлике, највише у друкчијем квалитету неких самогласника, као и у реализацији слова *r* на крају речи те испред сугласника у средини речи (нпр. *PETER*, *FORD*), који се по америчком стандарду изговара, а по британском не.

Разноврсна сарадња с Великом Британијом, успостављена пре више десетина година, учинила је да речи из енглеског језика, а тиме и имена, већином преуземо на основу британског изговора, те да према њему буде утврђен и однос између енглеских и српских гласова. Последњих година, међутим, услед глобалне преоћи Сједињених Држава у области технологије, науке, привреде, културе, забаве, а надасве на пољу масовних комуникација, амерички стандард на неки начин потискује британски. Упркос томе, сада би било врло тешко мењати одраније успостављене односе између гласова двају језика, па због тога овај модел задржава традиционалне односе, настале према британском стандарду.

И у енглеском и у српском језику врста и распоред гласова у некој речи зависе од слога у коме се јављају, при чему слог може бити или наглашен, ако садржи наглашен самогласник, или ненаглашен, ако садржи ненаглашен самогласник. У енглеском могуће је артикулационо раздвојити примарно и секундарно наглашене самогласнике од оних ненаглашених, мада у речима с више од једног слога место нагласка није фиксно па стога ни предвидљиво. С друге стране, у српском језику исти основни самогласнички елементи модификовани су елементима интензитета (наглашен/ненаглашен), квантитета (дуг/кратак) и тоналитета (узлазни/силазни/неутрални), такође с делимично непредвидљивим местом нагласка. Иако се сви гласови двају језика више или мање разликују према начину изговора, при утврђивању већине српских приближних гласова полази се од акустичког утиска, односно од релативне међусобне сличности посматраних гласова, како самогласника тако и сугласника. У случајевима када такве сличности нема, избор је условљен одраније постојећим, традиционалним принципима, који ће бити допунски обрађени.

Како је раније истакнуто, у енглеском језику, за разлику од већине других језика, постоји изузетно висок степен недоследности и непредвидљивости односа између слова и њихових комбинација, с једне стране, и гласова које она представљају, с друге, па зато није могуће поставити поуздана и једнозначна правила извођења изговора имена из енглеског језика из њиховог написаног облика. Због тога се структура овог дела по свом приступу разликује од делова везаних за имена из других језика, јер полази од транскрибованог енглеског гласа, који једини омогућава једнозначност правила транскрипције имена из енглеског језика.

Следе три табеларна прегледа у којима се одвојено обрађују примарно и секундарно наглашени самогласници, ненаглашени самогласници и сугласници енглеског језика. У посебним ступцима упоредо се дају четири врсте података, и то на следећи начин: (1) транскрибовани енглески глас, (2) слово или комбинација слова којима се дати енглески глас најчешће представља, (3) типични примери имена која садрже тај енглески глас представљен тим словом или комбинацијом слова, и (4) српско слово којим се најприближније представља дати енглески глас у одређеној позицији. Да би се могли разликовати од слова у правопису, сви симболи за гласове налазе се у косим заградама. За енглески језик употребљена је понешто упрошћена верзија фонолошких симбола предложених од стране Међународног фонетског удружења (енг. *International Phonetic Association; IPA*).

Наглашени самогласници

210. Постојање извесних акустичких сличности између (примарно и секундарно) наглашених самогласника двају језика пружа основу да се српски приближни гласови за већину њих утврде према акустичком утиску. У целини узев,

- енглеским кратким и дугим монофтонзима одговарају српски наглашени кратки и дуги самогласници, претежно са силазним тоналитетом;
- енглеским дифтонзима, у недостатку дифтонга код нас, одговарају спојеви српских наглашених кратких самогласника (у једносложним именима имају тенденцију дужења), претежно са силазним тоналитетом, и елемената /j/ и /u/;
- енглески латентни сугласнички елемент /r/, у склопу неких монофтонга и дифтонга, изједначивши се с америчким начином изговора, увек се преноси српским сугласником /r/;
- остале комбинације енглеских гласова сматрају се низовима монофтонга или дифтонга.

Е Н Г Л Е С К И			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/i/	i, y, ay, ey, e, ie, a	Tim, Miller, Dylan, Barry, Murray, Harvey, Swayze, Bridges, Jeffries, Babbage, Etherage	и
/i:/	e, ee, ea, ie, ei, i	Gene, Cleese, Weaver, Fielding, Sheila, Lisa	и
/iʔ/	ear, eer, er, ier, eir	Lear, Greer, Gere, Pierce, Deirdre	ип
/e/	e, ea	Ken, Betty, Pleasence	e
/ei/	a, ai, ay, ea, ae, é, e	Blake, Mailer, Clay, Yeats, Mae; Le Carré, Olivier	ej; e ¹
/eʔ/	air, ar	Fairley, Waring, Clare	ep
/@:ʔ/	er, ur, ir, yr, ear, or	Kershaw, Burns, Firth, Byrd, Searle; Wordsworth, Galsworthy	ep; op ²
/&/	a	Chaplin, Daniel, Addison, Harry	a ³
/a/	u, o, ou	Buck, Russell, Somerset, Young	a
/a:/	a, al	Francis, Grant, McGrath; Palmer	a; al ⁴
/a:ʔ/	ar, er	Garland, Elgar, Clerk	ap
/ai/	i, y, igh	Mike, Byron, Dwight	aj
/au/	ou, ow	Pound, Brown, Howe	ay
/o/	o, a, ou, aw	Bob, Tommy, Watson, Gough, Lawrence	o
/o:/	au, aw, a, augh, ough	Paul, Shaw, Walter, Maugham, Broughton	o
/o:ʔ/	or, ar, our	Ford, Warner, Rourke	op
/oi/	oi, oy	Moir, Joyce	oj
/ou/	o, oa, ow, ou, eau	Stone, Coe, Oates, Bowen, Marlowe; Fiona, Boulton, Beaumont	oy; o ⁵
/u/	oo, u	Wood, Fuller	y
/u:/	oo, u, ew, ou, ui	Hoover, Lucas, Brewster, Dougal, Cruise	y
/ju:/	u, ew, eu	Hume, Dewey, Eugene	ju
/uʔ/	oor, ur	Moore, McClure	yp

НАПОМЕНЕ:

¹ Овај глас увек би требало преносити спојем /ej/, изузев ако је реч о неком страном гласу адаптираном у енглеском и представљеном словом е, када би га, према слову, требало преносити као /E/. Ранији поступак по којем се у свим случајевима преносио као /E/ или /e/, било под некадашњим утицајем адаптације у немачком и француском језику, било погрешним тумачењем да се свако слово а преноси као /e/, данас се осећа застарелим.

² Без акустички сличног гласа код нас, традиционално се преноси као /ep/, под утицајем његове некадашње адаптације у немачком и француском језику. Изузетак су случајеви где је представљен комбинацијом слова (w+or), када би га, према његовом гласу, требало преносити као /op/, да би се избегло изобличавање имена.

³ Без акустички сличног гласа код нас, редовно се преноси на два начина: понекад као /a/, релативно ближе британском изговору, али вероватније према слову које га увек представља, а понекад као /e/, релативно ближе америчком изговору, или и према погрешном тумачењу да се свако слово а преноси као /e/. Пошто за

овакву двојност нема оправдања, погоднијим се чини да се овај глас увек преноси као /a/, из неколико разлога: облици са /a/ старији су и бројнији у нашем језику, чиме се смањује број укорених изузетака; уједначаје се облик сродних имена с већином осталих европских језика, попут ADAM, AGNES, ALBERT, DANIEL; у обрнутом смеру, у енглеском језику глас /a/ из осталих језика адаптира се махом као /&/.

⁴ Овај глас увек би требало преносити као /A/, без обзира на то што у америчком изговору у појединим позицијама има квалитет гласа /&/ (видети претходну напомену). Изузетак су случајеви где је представљен комбинацијом слова AL, када се, према словима, традиционално преноси као /al/.

⁵ Овај глас увек би требало преносити спојем /ou/, изузев у вишесложним именима где је представљен најчешће словом o, када би га требало преносити, према слову, као /O/, да би се избегло изобличавање имена. Ранији поступак по којем се у свим случајевима преносио као /O/ или /o/, било под некадашњим утицајем адаптације у немачком језику, било погрешним тумачењем да се свако слово o преноси као /o/, данас се осећа застарелим.

Ненаглашени самогласници

211. Готово никакве акустичке сличности између ненаглашених самогласника двају језика објашњавају немогућност да се српски приближни гласови утврде према акустичком утиску. Међутим, увид у настанак тих енглеских гласова понудиће основу за једно друкчије решење. Наиме, постојање ненаглашених самогласника у енглеском језику последица је слабења свих наглашених самогласника у ненаглашеном слогу, из чега произлази да су они, историјски гледано, више-мање подједнако повезани са свим наглашеним самогласницима. Та повезаност данас се очитује различитим комбинацијама слова којима су ненаглашени самогласници представљени. Стога

- енглеским ненаглашеним самогласницима одговарају српски ненаглашени кратки самогласници, који се могу адекватно утврдити једино према релевантном слову, будући да за њих у српском језику не постоји никакав акустички сличан глас.

Е Н Г Л Е С К И			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/@/	e, ai, ei, u, a, o, ough, u, ou	Elaine, Carpenter, Derek, Durrell, Burgess, Fawcett, Chamberlain, Madeline; Bradbury	e ¹
		Astaire, Vanessa, Montague, Pamela, McDonald/MacDonald, William, Sullivan, Wyatt, Badham, Goodman, Cartland	a ²
		Tobias, Christopher, Keaton, Mason, Gainsborough, Edgcombe, Chisholm	o
		Angus, Edmund, Ferguson, Gallup, Aldous	y
/@r/	ir, er, re, ar, or, our, ur	Virginia, Hampshire	ip
		Emerson, Hester, Collier, Dacre, McGuire	ep
		Richard, Hayward, McKellar	ap
		Pickford, Major, Taylor, Barbour	op
		Turturro, Arthur, Wilbur	yp
/l/	i	Hamilton, Edison, Colin	u

НАПОМЕНЕ:

¹ У случајевима где је представљен словом Е, овај глас се понекад неоправдано преноси и као /и/, према акустичком утиску, пошто се у појединим именима изворни изговор заиста приближава том гласу. Елемент -bury традиционално се преноси као /бери/, вероватно аналогично према преношењу наглашеног енглеског /@:ɪ/.

² У случајевима где је представљен словом А, овај глас се неоправдано преноси и као /е/, нарочито у елементима МС-/МАС-, -АМ, -АН, -АТТ, -НАМ, -МАН, -ЛАНД, делом под некадашњим утицајем адаптације према акустичком утиску у немачком језику, а делом и због погрешног тумачења да се свако слово А преноси као /е/.

Сугласници

212. Постојање извесних акустичких сличности између сугласника двају језика пружа основу да се српски приближни гласови, уз неколико изузетака, за већину њих утврде према акустичком утиску. У целини узев,

- енглеским звучним сугласницима одговарају српски звучни сугласници;
- енглеским беззвучним сугласницима одговарају српски беззвучни сугласници.

Е Н Г Л Е С К И			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/p/	p, pp	<u>P</u> ete, T <u>ipp</u> ett	ѵ
/b/	b, bb	<u>B</u> ill, Gi <u>bb</u> on	б
/t/	t, tt	<u>T</u> om, Hu <u>tt</u> on	ѵ̄
/d/	d, dd	<u>D</u> ick, Te <u>dd</u> y	џ
/k/	k, c, cc, ck, ch, qu, x	<u>K</u> en, <u>C</u> ole, Rebe <u>cc</u> a, Mc <u>C</u> oy, Ha <u>ck</u> man, <u>C</u> hris, <u>Q</u> uinn, Alex	к
/g/	g, gg	<u>G</u> ibb, Pe <u>gg</u> y	џ
/tʃ/	ch, tch	<u>C</u> harles, Fle <u>tch</u> er	ч
/dʒ/	j, g, ge, dg	<u>J</u> ohn, Ro <u>g</u> er, <u>G</u> eorge, <u>C</u> oolid <u>g</u> e	џ
/f/	f, ff, ph, gh	<u>F</u> red, Gri <u>ff</u> ith, <u>Ph</u> ilip, <u>G</u> ough	ф
/v/	v, ph	<u>V</u> ic, Ste <u>ph</u> en	в
/θ/	Th	<u>Th</u> atcher, Do <u>ro</u> thy, <u>Sm</u> ith	ѵ ¹
/ð/	Th	Ca <u>rru</u> thers, Ga <u>lsw</u> orthy, Ru <u>th</u> erford	џ ²
/s/	s, ss, c, sc, x	<u>S</u> ue, Ke <u>ats</u> , <u>R</u> oss, Tra <u>cy</u> , Pri <u>sc</u> illa, Alex	с
/z/	z, zz, s	<u>Z</u> oe, Di <u>zz</u> y, Bo <u>sw</u> ell, Bri <u>dg</u> es, Ma <u>tt</u> hews; <u>E</u> vang, Ho <u>bb</u> es, Ja <u>me</u> s, Ga <u>lsw</u> orthy, Ki <u>ng</u> sley	з; с ³
/ʃ/	sh, ci, ch	<u>S</u> helley, Pa <u>tr</u> icia, <u>C</u> harlotte	ш
/ʒ/	G	Ro <u>g</u> et	ж
/h/	h, ch, gh	<u>H</u> ardy, Do <u>ch</u> erty, Ca <u>ll</u> aghan	х
/m/	m, mm	<u>M</u> ary, <u>Plu</u> mm <u>er</u>	м
/n/	n, nn	<u>N</u> ick, <u>Le</u> nnon	н
/ŋ/	ng, n	<u>F</u> leming, Cu <u>nn</u> ingham; <u>P</u> in <u>k</u> erton	нџ; н ⁴
/l/	l, ll	<u>L</u> ocke, <u>D</u> ill <u>o</u> n	л

/r/	г, гг	<u>R</u> on, Ha <u>r</u> ry	р
/j/	Ј	<u>Y</u> ork, Sa <u>y</u> er	ј
/w/	w, qu, gu	<u>W</u> est, As <u>q</u> uith, Mc <u>Q</u> uire	е ⁵
/ts/	tz, z	<u>F</u> itzgerald, Krant <u>z</u> , Shul <u>z</u>	ц ⁶

НАПОМЕНЕ:

¹ Без акустички сличног гласа код нас, увек представљен комбинацијом слова тн, овај глас се традиционално преноси као /т/, вероватно под утицајем француског и немачког језика у којима се ова комбинација слова тако изговара.

² Без акустички сличног гласа код нас, такође увек представљен комбинацијом слова тн, овај глас је звучни парњак претходног гласа, па би га стога, аналогно, увек требало преносити као /д/, а не као /т/.

³ Иза самогласника на крају и унутар речи, представљен словом s, овај глас има пуну звучност па би га увек требало преносити као /з/, а не према слову као /с/. Изузетак чине положаји иза сугласника на крају речи, услед обезвучавања у изворном изговору те, аналогно, положаји иза сугласника унутар речи, када се преноси као /с/.

⁴ Без акустички сличног самосталног гласа код нас, већином представљен комбинацијом слова ng, овај глас се традиционално преноси, према словима, као /нг/. Изузетак су случајеви где иза слова n следи k, када се преноси као /н/.

⁵ Без акустички сличног гласа код нас, већином представљен словом w, овај глас се традиционално преноси као /в/, под утицајем немачког језика у којем се ово слово тако изговара.

⁶ Иако су ово увек два одвојена гласа, они чине целину када су представљени комбинацијама слова tz или z, често пореклом из других језика, па би их требало преносити као /ц/, за разлику од случајева када су представљени комбинацијом слова ts, када би их требало преносити као /тс/.

Имена из других језика у енглеском

213. Имиграција становништва из бројних европских, азијских и афричких земаља у англофоне крајеве света, у ранијој прошлости у Велику Британију, а у новијој у Сједињене Државе, Канаду, Аустралију и на Нови Зеланд, временом је довела до настанка једне интересантне појаве: уз уобичајена енглеска имена почела су се јављати презимена из завичајних језика тих досељеника, као што су (LEONARD) BERNSTEIN, (ROBERT) DUVALL, (LEE) IACOSSA. Таква презимена попримила су енглески изговор и постала пуноправни чланови енглеског језика, те би их као такве требало и транскрибовати. Нема стога оправдања да се поменута презимена код нас адаптирају према првобитном немачком, француском и италијанском изговору, као *Бернштајн*, *Дивал*, *Јакока*, изведеном на основу писаног облика, него као *Бернштајн* или *Бернштајн*, *Дувал*, *Ајакока*, јер се не ради о немачким, француским и италијанским презименима, већ о презименима из енглеског језика која су страног — немачког, француског и италијанског — порекла. Што је још важније, изворни изговорни облик велике већине оваквих имена обично и није познат, па изговорни облик у енглеском језику остаје као једино прихватљиво и неизбежно полазиште.

Правописне специфичности

214. Сходно правилима Правописа, поједине групе имена подлежу још и следећим посебним захтевима:

- између слова *и-а*, *и-е*, *и-у* уноси се слово *ј*, нпр. WILLIAM као *Вилијам*, COLLIER као *Колијер*, JULIUS као *Џулијус*;
- озвучавање и обезвучавање сугласника, иако може постојати у изговору, не приказује се, нпр. ASHBY као *Ешби*, UPDIKE као *Ајдајк* (озвучавање), REDFORD као *Редфорд*, CARRINGTON као *Каринџтон* (обезвучавање);
- низови гласова /н-ј/ и /л-ј/ у начелу се не свODE на /њ/ и /љ/, него се у ћирилици пишу словима *њ* и *љ*, нпр. BUNYAN као *Банјан*, MALYON као *Малјон*, уз изузетак писања одраније укорeњеног гласа /њ/ на почетку имена, нпр. NEWMAN као *Њуман*, NEW HAMPSHIRE као *Њу Хемпшир*.
- презимена с елементима FITZ- и MC-/MAC- пишу се без размака и двојног великог слова, иако можда постоје у изворном писању, јер такви спојеви представљају једну целину, нпр. FITZGERALD, FITZGERALD као *Фиџералд*, MCGREGOR, MACGREGOR, MACGREGOR као *Макгрегор*;
- презимена с елементима DE, DU, LE, LA, VAN и другима (нпр. DE PALMA, DU MAURIER, LE CARRÉ, LA GUARDIA, VAN BUREN) пишу се малим почетним словом кад им претходи име, а великим кад се употребљава само презиме, нпр. DE PALMA као *Де Палма* према BRIAN DE PALMA као *Брајан де Палма*;
- транскрибована вишечлана географска имена (осим имена улица, тргова и других делова града) пишу се великим почетним словом код свих чланова, нпр. FORT LAUDERDALE као *Форџ Лодердејл*, SALT LAKE CITY као *Солџ Лејк Сити*, LOCH NESS као *Лох Нес*;
- остала вишечлана имена пишу се великим почетним словом само код првог члана, нпр. STATE DEPARTMENT као *Штејџ дејарџментџ*, DAILY TELEGRAPH као *Дејли шелеџграф*, TIMES SQUARE као *Тајмс сквер*.

215. Да би се избегла лутања око изговора слова енглеског алфавета, те предупредиле изговорне, а затим и писане, импровизације акронима попут /„би-би-ци“/ и /„ци-ен-ен“/ за BBC и CNN, уместо правилних облика /„би-би-си“/ и /„си-ен-ен“/, на приложеној табели дају се изговорне и писане вредности слова енглеског алфавета у српском језику.

ИЗГОВОР И ПИСАЊЕ СЛОВА ЕНГЛЕСКОГ АЛФАБЕТА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (велика слова у косим заградама означавају дуг самогласник)		
A = /eј/ <i>eј</i>	B = /би/ <i>би</i>	C = /сИ/ <i>си</i>
D = /дИ/ <i>ди</i>	E = /И/ <i>и</i>	F = /еф/ <i>еф</i>
G = /џИ/ <i>џи</i>	H = /ејч/ <i>ејч</i>	I = /Ај/ <i>ај</i>
J = /џеј/ <i>џеј</i>	K = /кеј/ <i>кеј</i>	L = /ел/ <i>ел</i>
M = /ем/ <i>ем</i>	N = /ен/ <i>ен</i>	O = /оу/ <i>оу</i>
R = /пИ/ <i>пи</i>	Q = /кјУ/ <i>кју</i>	R = /Ар/ <i>ар</i>

s = /ес/ ес	т = /тИ/ ши	u = /jУ/ ју
v = /вИ/ ви	w = /дабл-јУ/ дабл-ју	x = /екс/ екс
γ = /вАј/ вај	z = /зед/ зед или /зИ/ зи	

Имена из италијанског језика

216. Имена из италијанског језика без већих тешкоћа преносе се у наш језик, захваљујући сличности гласовних система, иако постоје и поједини проблеми. Поред разних омашки у пракси, условљених највише несналажењем у италијанској ортографији, испољила су се углавном три битнија проблема.

а. Италијанске шумне африкате по изговору су између наших *ћ*, *ђ* и *џ*. Традицијом је створено, а у Правопису из 1960. кодификовано комбиновано транскрипционо решење, тј. *ч* — *ђ*, *Да Винчи*, *Пучини* — *Микеланђело*, *Бенова*. У пракси има тежњи да се и безвучни парњак замењује нашим меким сугласником (*ћ*), вероватно зато што се у свести оних који у свом изговору имају изразито тврдо *ч* и *џ* насупрот меком *ћ* и *ђ* итал. сугласници по слуху идентификују као ближи нашим меким; старији пример такве тежње је *Ђано* (политичар гроф Ђано), а новији поздрав „*ђао*” (у разг. језику). Биће, међутим, реално задржати постојећу комбиновану замену, сагласно са Правописом из 1960, која је пренесена и у Правопис МС из 1993. г.

б. За итал. пискаве африкате — безвучно [с] и његов звучни парњак [з] — Правопис из 1960. предвиђа једну замену: наше *ц* (уз неке изузетке са *з*), мада се у именима као *CATANZARO*, *DONIZETTI*, *MANZONI* у италијанском изговара [з]. Реално је и овде подржати нормирану обједињену замену са *ц*.

в. Најсложеније је питање замене итал. *І* испред вокала, које обично губи слоготворност кад није под акцентом, те је питање треба ли га преносити као *и* или као *ј*. Правопис из 1960. није изричито нормирао ово питање, иако би се могло схватити да га прећутно решава у корист *и*. Сигурно је, међутим, да су у прилагођеном писању много обичнији облици типа *Пјетро*, *Пјетранђели*, *Пјермарини*, *Пјомбино*, *Бјанкини* (уп. и апелатив *бјанко*), *Бјондо*, *Бјонди*, *Фјоренцо*, *Фјоренџино*, *Скјайарели* — него са *Пије-*, *Пио-*, *Бија-*, *Био-*, *Скија-*. Можемо узети као правило да на почетку имена пишемо *јј*, *бј*, *фј*, *кј* за предвокалско *PI*, *VI*, *FI*, *СHI*, тако и *ђј* за *GH* ако наиђемо на име које тако почиње; из овог треба изузети уобичајено *Пијемонџи*, као и могуће примере у којима је *VI-* префикс (*Бијенале*, *бијенале*). Изван првог слога и иза других сугласника (без обзира на слог) биће обичније да *IO*, *IA*, *IE*, *IU* преносимо као *ио*, *ија*, *ије*, *ију*. Дакле: *Пјаченца*, *Кјавена* (тако и *Скјайарели*), *Фјоренџино*, али *Шиционе*, *Фабијано* итд.

217. Навешћемо сад абecedним редом како треба преносити оне итал. графичке у којима има неких транскрипционих специфичности:

C кад није испред E, I (в. и под CH) као *к*: *Кајри* (CAPRI), *Петрарка* (PETRARCA), *Кремона* (CREMONA), *Корели* (CORELLI).

C (и CC) испред E, I као *ч*: *Да Винчи* (DA VINCI), *Де Амичис* (DE AMICIS), *Медичи* (MEDICI), *Пучини* (PUCINI), *Челини* (CELLINI), *Беатриче* (BEATRICE), *Кроче* (CROCE), *Веспуџи* (VESPUCCI).

CI испред вокала као *ч*, тј. CIA, CIO, CIU као *ча*, *чо*, *чу*: *Лучано* (LUCIANO), *Ланча* (LANCIA), *Бокачо* (BOCCACCIO), *Брачолини* (BRACCIOLINI), *Ричиуто* (RICCIUTO). Изузетак је *Луџија* (LUCIA), где је I под нагласком, као и трад. *Ћано* (CIANO, гроф Ћано). И овде исто важи за CCI.

CH (и CCH) испред E, I као *к*: *Керубини* (CHERUBINI), *Микеле* (MICHELE), *Кико* (CHICCO), *Киџи* (CHIGI), *Ђоакино* (GIOACCHINO), *Бокерини* (BOCCHERINI). Али CH у завршецима на -ICH као *ч*: *Ступарич* (STUPARICH), *Кецич* (KEZICH).

G кад није испред E, I (в. и под GH) као *џ*: *Верџа* (VERGA), *Гуљелмо* (GUGLIELMO).

G (и GG) испред E, I (слоготворног) као *ђ*: *Ђенова* (GENOVA), *Анђело* (ANGELO), *Микеланђело* (MICHELANGELO), *Алто Адиге* (ALTO ADIGE), *Ђиралди* (GIRALDI), *Ђина Лолобриџида* (GINA LOLLOBRIGIDA), *Мађини* (MAGGINI), *Киџи* (CHIGI).

GI (и GGI) испред вокала као *ђ*, тј. GIA, GIO, GIU као *ђа*, *ђо*, *ђу*: *Ђакомо* (GIACOMO), *Перуђа* (PERUGIA), *Ђовани* (GIOVANNI), *Ђото* (GIOTTO), *Ђордано* (GIORDANO), *Ређо Калабрија* (REGGIO CALABRIA), *Ђузепе* (GIUSEPPE), *Ђустинијани* (GIUSTINIANI). Трад. изузетак је *Ђорџија* (BORGIA).

GH као *џ*: *Ђерардо* (GHERARDO), *Марђерита* (MARGHERITA), *Лонђи* (LONGHI), *Ђорђезе* (BORGHESE).

GL испред I као *љ* (у другим положајима остаје *џл*): *Камољи* (CAMOGLI), *Ђиљи* (GIGLI), *Фиљине* (FIGLINE).

GLI испред вокала као *љ*, тј. GLIA, GLIE, GLIO, GLIU као *ља*, *ље*, *љо*, *љу*: *Каљари* (CAGLIARI), *Тољати* (TOGLIATTI), *Гуљелмо* (GUGLIELMO), *Ђиљола* (GIGLIOLA), *Кастигљоне* (CASTIGLIONE), *Паљуђи* (PAGLIUGHI).

GN као *њ*: *Болоња* (BOLOGNA), *Ромања* (ROMAGNA), *Ањели* (AGNELLI), *Маскањи* (MASCAGNI), *Мођуњо* (MODUGNO). Изузетак је *Иђнис* (назив фабрике и спортског друштва), будући да је то латински облик (IGNIS).

GUA, GUE, GUI као *џва*, *џве*, *џви*: *Ђварески* (GUARESCHI), *Ђварнијери* (GUARNIERI), *Ђвџаџи* (GUERRAZZI), *Ђвидо* (GUIDO), *Санђвинети* (SANGUINETI), *Ђвичардини* (GUICCIARDINI).

- Н об. служи као графички знак да се С и G не умекшавају и не преноси се (примере в. под СН, GH).
- I иза С, G, GL, SC а испред вокала служи као графички знак и не преноси се (примере в. под CI, GI, GLI, SCI).
- I иза других сугласника а испред самогласника об. као *и*, тј. IA, IE, IU, IO као *ија*, *ије*, *ију*, *ио*: *Марија* (MARIA), *Катанија* (CATANIA), *Вијаређо* (VIAREGGIO), *Грацијано* (GRAZIANO), *Габријеле* (GABRIELE), *Ријенци* (RIENZI), *Клаудио* (CLAUDIO). О одступањима типа *Пјетро*, *Бјанкини*, *Фјоренџино* в. под т. 216в.
- I почетно испред вокала и I између вокала као *ј*: *Јези* (IESI), *Јаначи* (IANNACCI), *Пистоја* (PISTOIA), *Ђоја* (GIOIA), *Флајано* (FLAIANO), *Мастројани* (MASTROIANNI).
- I у другим положајима као *и*: *Маинарди* (MAINARDI), *Боито* (BOITO), *Мафеи* (MAFFEI), *Луиза* (LUISA), *Луиђи* (LUIGI).
- QUA, QUE, QUI као *ква*, *кве*, *кви*: *Квазимодо* (QUASIMODO), *Торкватто* (TORQUATO), *Пасквале* (PASQUALE), *Чинкветти* (CINQUETTI), *Дела Кверча* (DELLA QUERCIA), *Тарквинија* (TARQUINIA), *Секви* (SEQUI), *Акви* (ACQUI).
- S међусамогласничко као *з*: *Пиза* (PISA), *Казела* (CASELLA), *Бриндизи* (BRINDISI), *Пезаро* (PESARO), *Чезаре* (CESARE), *Карузо* (CARUSO), али на почетку другог дела сложенице као *с*: *Аквасанџа* (ACQUASANTA).
- S испред звучног сугласника или сонанта (на почетку и унутар речи) као *з*: *Збарбаро* (SBARBARO), *Згамбаџи* (SGAMBATI), *Иџало Зевео* (ITALO SVEVO), *Змареља* (SMAREGLIA), *Розмини* (ROSMINI), *Гизланџони* (GHISLANZONI).
- SC испред Е, I као *ш* (у другим положајима као *ск*): *Шелба* (SCELBA), *Раџел* (RASCEL), *Грамџи* (GRAMSCI), *крешендо* (CRESCENDO) (не „крешчендо”).
- SCI испред вокала као *ш*, тј. SCIA, SCIO, SCIU као *ша*, *шо*, *шу*: *Бреша* (BRESCIA), *Шаџа* (SCIASCIA), *Каџо* (CASCIO), *Проџуџи* (PROSCIUTTI).
- S у другим положајима као *с*, такође SS као *с*: *Спалато* (SPALATO), *Сфорџа* (SFORZA), *Франческо Солимена* (FRANCESCO SOLIMENA), *Салерно* (SALERNO), *Болсена* (BOLSENA), *Бенсо* (BENSO), *Версилија* (VERSILIA), *Тасо* (TASSO), *Росини* (ROSSINI). Али име CORSICA код нас је уобичајено у облику *Корзика*.
- X као *кс*: *Биксио* (BIXIO), *Кракси* (CRAXI).
- Z (и ZZ), и безвучно и звучно, као *џ*: *Џаватџини* (ZAVATTINI), *Болџано* (BOLZANO), *Руџанџе* (RUZZANTE), *Донизетџи* (DONIZETTI), *Абруџи* (ABRUZZI), *Д’Анунџио* (D’ANNUNZIO), *Манџони* (MANZONI), *Катанџаро* (CATANZARO), *Џанела* (ZANELLA), *Џампа* (ZAMPA). Изузетно, звучно Z преносимо нашим з у презимену *Зефирели* (ZEFIRELLI), по аналогiji с нашом речју *зефир*.

Остале италијанске графеме преносимо у наш језик без промена. Уобичајена италијанска имена која су ушла у нашу изражајну традицију задржавају се у усвојеном облику, без обзира на транскрипциона правила, нпр. *Рим* (ROMA), *Напуљ* (NAPOLI), *Трст* (TRIESTE), *Тибар* (TEVERE), *По* (PO) (боље него *Пад* од лат. PADUS, али: *Падска низија* или *низина*), *Сицилија* (SICILIA), *Сардинија* (SARDEGNA), *Везув* (VESUVIO), *Кампидолио* (CAMPIDOGLIO), *Апулија* (PUGLIE), *Лациј(ум)* (LAZIO), *Корзика* (CORSICA), *Пијемонт* (PIEMONTE), *Фиренца* (FIRENZE), *Рафаел* (RAFFAELLO), *Тицијан* (TIZIANO), *Галилеј* — али именом и презименом *Галилео Галилеи* (GALILEO GALILEI), *Кристифор* или *Кристоф Колумбо* (CRISTOFORO COLOMBO) и др.

Имена из јапанског језика

218. Транскрипција јапанских имена не намеће готово никаква сложенија питања, па је и у нашим географским и другим приручницима постигнута прилична уједначеност. Ово омогућавају пре свега крајње једноставна структура јапанског слога (готово искључиво отворени слогови, који се завршавају на вокал), једноставан петовокалски систем сличан нашем (самогласници *a, e, i, o, u*) и постојање јасне латиничке транскрипције.

а. Што се тиче сугласничког система, једна од најочљивијих одлика јесте постојање реда умекшаних, палатализованих сугласника, с тим што су испред вокала *i* сви сугласници умекшани, а испред *e* сви остају тврди. Обележавање те мекоће двојако је у латиничкој транскрипцији. За једне сугласнике употребљавају се диграфи са словом *Y* (које иначе, кад није уз сугласник, одговара нашем *j*), нпр.

тврди сугласник: KA KO KU KE

палатални сугласник: KYA KYO KYU KI

— а сличну ситуацију имамо и код R M B P G H.

Међутим, за три палатална сугласника имамо посебне графиције: SH (према T за тврди сугласник), SH (према S) и J (према D или Z). У руској транскрипцији је и овде — као и за претходне случајеве — примењен уобичајени руски систем показивања мекоће помоћу истих сугласничких графема које се употребљавају и за тврде сугласнике, с тим што се диференцирање постиже помоћу самогласничких слова (ка-кя, ко-кё, та-тя, со-сё, су-сю итд.).

Друга је упадљива одлика јапанског консонантизма да се F и TS не јављају као самостални гласови, него стоје у допунском односу према H односно T, као њихове варијанте условљене следећим U, тако да имамо редове HA-HO-HE-FU и TA-TO-TE-TSU, а исто је такав однос и D : Z. Отуда је у новом систему латиничке транскрипције, који има извесну примену у Јапану, уведено писање HU TU DU уместо FU TSU ZU по старом систему, што не треба да утиче

на нашу транскрипцију. Исто се односи и на писање TI SI DI у новом систему уместо CHI SHI JI у старом.

б. Неколико питања транскрипције јапанских речи захтевају начелно опредељење.

— *Ноџима* или *Нођима* (NOJIMA), *Чиба* или *Ђиба* (CHIBA) и сл.? По изговору било би оправданије за јапанско J и CH узимати наше *ђ* и *ћ*, али ће ипак бити боље *џ* и *ч*. Разлог је двојак: једно због укоренење навике, а друго зато што избором *џ* и *ч* добијемо логично решење и за трећи палатал, тј. за SH, где ћемо онда применити наше *ш* (*ш*, међутим, не би било у системском складу са *ћ*, *ђ*). Зато ћемо остати при уобичајеном *Фуџијама* (FUJIYAMA), *Хачинохе* (HACHINOHE), *Хироџима* (HIROSHIMA) итд.

— *Сендај* или *Сендаи*, *Ајкава* или *Аикава* (SENDAI, AIKAWA)? У неким прецизним транскрипцијама овде се прави етимолошка разлика: ако је дифтонг кинеског порекла, пише се сугласник *ј*, а ако је изворна јапанска реч, на том месту стоји вокал *и*. За нас је, међутим, боље да пођемо од практичних разлога, па да на крају речи уместо *И* иза самогласника пишемо *ј*, чиме ће се омогућити нормална деklinација и извођење речи, док у средини речи можемо задржати *и* без обзира на порекло: *Сендај* (SENDAI), *Сакај* (SAKAI), *Фукуј* (FUKUI), *самурај* (SAMURAI), *Аикава* (AIKAWA), *Суиџу* (SUITSU) итд.

— *Каназав* или *Канадзав*, *Сузуки* или *Судзуки* (KANAZAWA, SUZUKI)? Јапанско Z описује се у стручној литератури као полуафриката, што би оправдавало и нашу замену *дз*, нарочито с обзиром на аналогно *џ* (J). Међутим, као простије и већ укоренење, треба задржати писање *з*: *Миџаки* (MIYAZAKI), *Шизуока* (SHIZUOKA), *камиказе* (KAMIKAZE) и сл.

— *Токио* или *Токјо*, *Киоџо* или *Кјоџо* (TOKYO, KYOTO)? Само због сувише укоренење навике треба задржати име *Токио*, али у осталим случајевима јапанско Y треба преносити као *ј*: *Кјушу* (KYUSHU), *Кирју* (KIRYU), *Шамјо* (SHAMYO) и сл. Једино ће се *ј* са претходним *н* слити у *њ*: *Буња* (BUNYA), док аналогне ситуације за *љ* немамо, јер у јапанском гласовном систему не постоји сонант *л*.

в. Полазећи од тих опредељења, у јапанским именима граfiје из уобичајене лат. транскрипције овако преносимо:

CH као *ч*: *Кочи*, *Хиџачи*, *Чокај* (KOCHI, HITACHI, CHOKAI).

I као *ј* на крају речи иза самогласника: *Сакај*, *Фукуј*, *Ваканај* (SAKAI, FUKUI, WAKKANAI);

I у другим положајима као *и*: *Иванај*, *Икуно*, *Мориока*, *Абацири* (IWANAI, IKUNO, MORIOKA, ABASHIRI).

J као *џ*: *Јама*, *Фуџијама*, *Химеџи* (JAMA, FUJIYAMA, HIMEJI).

NY као *њ*: *Њудо*, *Буња* (NYUDO, BUNYA).

SH као *ш*: *Ширакава*, *Тоџиба*, *Токуџима*, *Хироџима* (SHIRAKAWA, TOSHIBA, TOKUSHIMA, HIROSHIMA).

TS као *ц*: *Цуруџа, Мацујама, Јацуширо, Мицубиши* (TSURUGA, MATSUYAMA, YATSUSHIRO, MITSUBISHI).

W као *в*: *Вакајама, Уваџима* (WAKAYAMA, UWAJIMA).

Y као *ј*, и кад је самосталан глас и кад означава мекоћу сугласника (уп. и горе NY): *Јамаџучи, Јокохама, Мијако, Тојоџа, Кјоџо, Кјуџу, Рјукју* — али: *Токио* (YAMAGUCHI, YOKOHAMA, MIYAKO, TOYOTA, KYOTO, KYUSHU, RYUKYU; TOKYO).

Z као *з*: *Мацузака, Мијазаки* (MATSUZAKA, MIYAZAKI).

Остала слова преносимо без промене, осим што упрошћавамо удвојене сугласнике. Не преносимо ни знак дужине вокала, који се употребљава у прецизнијем лат. транскрибовању (нпр. у *Кјуџу*, први слог у *Кјомо* и др.).

Имена из кинеског језика

219. Кинеска имена, будући да се кинески језик служи идеографским писмом (хијероглифима), примали смо раније највише посредством енглеске транскрипције, а последњих година посредством латиничке транскрипције усвојене у самој Кини (као помоћно писмо, тзв. пин'јин) коју можемо узети као непосредно изворно писмо. Основна је разлика у третману два реда кинеских сугласника, који условно одговарају нашим звучним и беззвучним, али су по изговору оба реда ближа нашим беззвучним сугласницима, а разликују се по аспирацији и енергији артикулације; донекле је слично стање у немачком консонантизму.

Напомена: Неки синолози ипак описују сугласнике који одговарају нашим звучним као (факултативно) полузвучне, али су они по акустичком утиску свакако ближи нашим беззвучним.

Енглеска транскрипција је, наиме, оба реда означавала словима за беззвучне сугласнике (сигнализујући апострофом аспирацију), па је и наша транскрипција била беззвучна, док се у пин'јину (кинеској латиници) та два реда представљају овако:

B D G Z ZH J

P T K C CH Q (F S SH X)

Нпр. име једног кинеског језера писало се енгл. TUNG T'ING и код нас *Тунџ Тинџ*, док је у пин'јину DONGTING, одакле и наше нове *Дунџинџ*.

220. Кинеске речи, међу њима и имена, састоје се од свега око 400 једносложних структурних јединица — морфема (само што се број умножава због различитих акцената). Ти кинески слогови увек значе или неку реч, или афикс, или део сложенице, и у идеографском писму сваки има засебан хијероглиф. У пин'јину се често спа-

јају у писању по два или три слога, али задржавају аутономност и јасну међусобну границу. Кад год би било двоумице где је та граница, она се означава апострофом, што се у некој мери преноси и у нашу праксу (у слободној примени према потреби, па тако пишемо и сам термин пин'јин, да се не би *n-j* читало као сугласник *њ*).

У кинеској именовској формули прво долази презиме па лично име (у ствари, обично спој два лична имена, једног за ширу и једног за породичну употребу). Ако неку личност помињемо скраћено, онда се изоставља други део, а не први: *Ли Сјенњен* или само *Ли*.

Изнећемо главна питања у којима се треба одредити, као и наше препоруке.

221. *Дунгџинг* или *Тунгџинг* (DONGTING)? Има довољно разлога да се прихвати транскрипција са звучним сугласницима (тј. тип *Дунгџинг*) и у нашем писању. Такво писање узело је већ доста маха, и тешко бисмо се сада вратили на традиционално: оно омогућује да се не затире разлика између различитих кинеских слогова. — Према томе: *Дунгџинг* а не „Тунгт(х)инг”, *Денг Сјаоинг* (DENG XIAOPING) а не „Тенг”, *Суџоу* (SUZHOU) а не „Сучоу” — итд.

222. *Мао Цедунг* или *Мао Дзедунг* (MAO ZEDONG)? Питање је да ли да писање звучних сугласника прихватимо и за кинеско *Z*, где немамо свој звучни сугласник, него бисмо морали прибегавати групи *дз*, или да у овом случају идемо за изговором (тј. да пишемо *ц*), избегавајући нама стране склопове. Биће погодније за наш језик да пишемо *ц*: *Мао Цедунг*, *Ценг Гуофан* (ZENG GUOFAN), а не „Дзенг” итд. Писање *дз* могло би се оставити као резервна могућност диференцирања, рецимо ако би (због неутрализације кинеских *Z-C*) дошло до директног изједначења два кинеска имена.

223. *Хубеј* или *Хубеи* (HUBEI), *Генг Бјао* или *Генг Бијао* (GENG BIAO)? Овде је у питању неслоговно *и* (*i*) у две позиције у којима се јавља, на крају слога и испред слоготворног самогласника. Свакако је оправданије писати *ј* него *и*, јер би писање *и* водило тешкоћама у промени речи (први пример) и замагљивало једносложне структуре кинеских морфема (у кинеском је BIAO један слог).

224. Нормална је последица писања предсамогласничког *ј* његово стапање с претходним *L*, *N* у *љ*, *њ*: *Љаонинг*, *Ли Сјенњен*.

225. *Бјуђјанг*, *Кунг Ђју* или *Ђуђјанг*, *Кунг Ђу* (JIUJIANG, KONG QIU)? Питање је заправо хоћемо ли горње правило о писању предсамогласничког *ј* као *ј* примењивати дословно или ћемо испуштати *ј* иза меких сугласничких *ђ* и *ћ*. Има разлога за ово друго: и у нашим речима *ј* испада иза *ћ* и *ђ* (инстр, *жеђу*, *ноћу*); задржавање *ј* води тешким сугласничким скуповима, погађајући и слог JIANG ‘река’, који је врло чест у кинеској топонимији (било би „Чанг-

ђјанг”, „Хејлунгђјанг” итд.); испуштањем *j*, опет, ништа се не губи у диференцираности слогова, јер напоредо са слоговима типа JIANG не постоје други типа „JANG”, с којима би се они први изједначили.

226. *Сјанџ*, *Сју*, *Шанџи* или *Сјанџ*, *Сју*, *Шанси* (XIANG, XU, SHANXI)? Изван спора је да у прва два случаја кинеско X (само или са наредним неслоговним I) треба преносити као *сј*, јер је то глас сличан пољском или нашем дијалекатском меком *с* (ś). Међутим, у Правопису из 1960. са доста разлога предвиђено је да се таква пољски глас испред *и* (слоговног) преноси код нас са *с*, а не са *сј* као у другим положајима. Могли бисмо то, у интересу лакшег изговора, предвидети и за кинеско X: *Шанси*, *Ђанџси* (сагласно овом и претходном правилу, а без њих би било „Ђјангсји”).

Посебно треба истаћи неоправданост писања замене „хс” за овај кинески сугласник. Тај симбол је преузет из условне енгл. транскрипције и нема никаквог системског оправдања, те га треба потпуно одстранити из наше праксе.

227. Да ли кинеско *и* преносити као *у* или *и*? Овај глас Кинези пишу (у латиници) најчешће словом U (тј. као и обично *у*, а на боју указује претходни меки сугласник), а само иза L и N означају помућеност надредним тачкама. У нашој пракси уобичајено је преношење овога гласа са *у*, па то треба и задржати, тим пре што се тако избегавају неке транскрипционе тешкоће.

228. Без обзира на правила, треба изузети из њиховог деловања низ кинеских имена укореењених у нашој изражајној традицији. Ту долазе:

— *Кина*, *Жушо море*, *Хонџ Конџ* или *Хонџконџ*, који би на основу кинеског стандарда био „Сјан(г)канг”;

— реке *Јанџе*, *Жуша река* или *Хуанџе* (за Јанџе је стандардно име CHANGJIANG „Чангђанг”);

— градови *Пекинџ* (не „Бејџинг”), *Нанкинџ* (не „Нанђинг”), *Чун(џ)кинџ* (не „Чунгђинг”), *Тјенцин* (не „Тјенђин”), па и *Шанџај* (радије него прецизирано *Шанџај*);

— историјске личности чија су имена ушла у изражајни обичај и у обимнију литературу, као *Конфуџије* или *Конфуџије*, *Лао Це*, *Сун Јам Сен*, *Чанџ Кај Шек*, а могло се ово применити и на Мао Цедунга и Цоу Енлаја да није већ поремећен ранији изражајни обичај.

229. Дати списак ових имена не треба сматрати коначним. Може се оставити и извесна слобода ауторима, јер нема знатније штете ако се неко време буду укрштала традиционална и нова стабилизована имена; штета долази од импровизација које немају ни традиције ни услова да се прихвате као будућа норма.

Тек кад се одределимо у изложеним спорним питањима, можемо препоручити целовита правила како да се кинеске латиничке графије преносе у наше прилагођено писање:

А као *a*: *Анхуеј* (ANHUI, провинција); в. и слоге BIAN, DIAN, JIAN, JUAN, LIAN, MIAN, NIAN, PIAN, QIAN, QUAN, TIAN, XIAN, XUAN, YAN, YUAN.

В као *b*: *Басјен* (BAXIAN, топ.);
BIAN као *бјен*: *Јенбјен* (YANBIAN, топ.).

С као *c*: *Цао Цао* (CAO CAO, ист. личност);
CONG као *цунџ*;
CUI као *цвеј*: *Цвеј Веј* (CUI WEI, глумац);
CUN као *цун*: *Бен Синџуен* (QIAN XINGCUN, књиж.).

CH као *ch*: *Вучанџ* (WUCHANG, град);
CHONG као *чунџ*: *Ванџ Чунџ* (WANG CHONG, ист.);
CHUI као *чвеј*: *Чен Бајчвеј* (CHEN BAICHUI, књиж.);
CHUN као *чуен*: *Чанџуен* (CHANGCHUN, град).

D као *d*: *Децоу* (DEZHOU, град);
DIAN као *дјен*;
DONG као *дунџ*: *Мао Цедунџ* (MAO ZEDONG);
DUI као *дуеј*: *Маванџдуеј* (MAWANGDUI, топ.);
DUN као *дуен*: *Мао Дуен* (MAO DUN, књиж.).

Е као *e*: *Ње Ер* (NIE ER, композитор).

F као *f*: *Ли Сифан* (LI XIFAN, књиж.).

G као *g*: *Гелешан* (GELESHAN, планина);
GONG као *гунџ*: *Гунџ Цицен* (GONG ZIZHEN, књиж.);
GUI као *гвеј*: *Гвејцоу* (GUIZHOU, провинција);
GUN као *гуен*.

H као *h*: *Хенан* (HENAN, провинција);
HONG као *хунџ*: *Хунџху* (HONGHU, језеро);
HUI као *хвеј*: *Анхуеј* (ANHUI, провинција);
HUN као *хуен*: *Хуенчуен* (HUNCHUN, топ.).

I слоговно као *i* (иако се иза неких сугласника изговара мукло, глас типа „шва” или руског *ы* и пољског *у*): *Чен Ју* (CHEN YI, пол.), *Сичуан* (SICHUAN, провинција);

I неслоговно, на крају слога, као *j*: *Тајван* (TAIWAN);

I неслоговно, испред слоготворног самогласника, као *j*: *Тјенан-мен* (TIAN AN MEN, трг); иза меких сугласника *ћ*, *ђ* (Q, J) треба га испуштати; са претходним *L*, *N* слива се у *љ*, *њ*; са претходним *X* има обједињену замену *сј*: *Денџ Сјаоинџ* (DENG XIAOPING).

J као *h*: *Јинан* (JINAN, град);

JI испред самогласника у истом слогу као *ђ*: *Ђуђанџ* (JIUJIANG, река);

JIAN као *ђен*: Ванџ Јуенђен (WANG YUANJIAN, књиж.);

JIONG као *ђунџ*;

JUAN као *ђуен*: Жу Циђуен (RU ZHIJUAN, књиж.).

K као *к*: Кајфенџ (KAIFENG, град);

KONG као *кунџ*: Кунџфу (KONGFU, топ.);

KUI као *куеј*: Ђи Ден(џ)куеј (JI DENGKUI, пол.);

KUN као *куен*: Куенминџ (KUNMING, град).

L као *л*: Ланџоу (LANZHOU, град);

LI испред самогласника у истом слогу као *љ*: Љаонинџ (LIAONING, провинција);

LIAN као *љен*: Даљен (DALIAN, град);

LONG као *лунџ*: Лунџајлу (LONGHAILU, топ.);

LÜ као *лу*: Лу Јулан (LÜ YULAN, пол.);

LUN као *луен*: Цај Луен (CAI LUN, ист.).

M као *м*: Ма'аншан (MA'ANSHAN, планина);

MIAN као *мјен*: Бамјеншан (BAMIANSHAN, планина).

N као *н*: Ненђанџ (NENJIANG, река);

NI испред самогласника у истом слогу као *њ*: Ње Ер (NIE ER, муз.);

NONG као *нунџ*;

NÜE као *нуе*.

NG (задњонепчани назал, који долази само на крају слога и у коме је акустички елеменат „г” врло неизразит) као *нџ*; испред G и K замена графиције NG своди се на *н*: Ђужунџуан (JURONGGUAN, топ.), в. и пример под KUI, али се испред K (због традиције) *нџ* може и задржавати (уп. Хонџ-конџ или Хонџ Конџ).

O као *о*: Оу Јенџу (OU YANXIU, књиж.); в. и CONG, CHONG, DONG, GONG, HONG, JIONG, KONG, LONG, NONG, PONG, RONG, SONG, TONG, XIONG, YONG, ZONG, ZHONG.

P као *п*: Појанџху (POYANGHU, језеро);

PIAN као *пјен*: Пјен Гуан (PIAN GUAN, град).

Q као *ћ*: Ђи Бајши (QI BAISHI, сликар);

QI испред самогласника у истом слогу као *ћ*: Цанџ Банђао (ZHANG BANQIAO, сликар);

QIAN као *ћен*: Си Маћен (SI MAQIAN, књиж.);

QIONG као *ћунџ*;

QUAN као *ћуен*: Баодућуен (BAODUQUAN, језеро).

R на крају слога као *р* (долази само у слогу ER, в. пример под E); R на почетку слога као *ж*: Женмин жибао (RENMIN RIBAO, лист);

RONG као *жунџ*, в. пример под NG;

RUI као *жуеј*;

RUN као *жуен*: Чен Ђинџжуен (CHEN JINGRUN, математичар).

S као *с*: *Санџанхе* (SANGGANHE, река);
 SONG као *сунџ*: *Сунџ Ђинџлинџ* (SONG QINGLING, пол.);
 SUI као *суеј*: *Суеј Јанџди* (SUI YANGDI, ист.);
 SUN као *суен*: *Суен Ци* (SUN ZI, ист.).

SH као *ш*: *Чанџша* (CHANGSHA, град);
 SHUI као *шуеј*: *Ханшуеј* (HANSHUI, река);
 SHUN као *шуен*: *Лушуен* (LUSHUN, град).

T као *т*: *Сјанџтан* (XIANGTAN, град);
 TIAN као *тјен*: *Тјенанмен* (TIAN AN MEN, трг);
 TONG као *тунџ*: *Тунџсјен* (TONGXIAN, округ);
 TUI као *туеј*;
 TUN као *туен*: *Санлинтуен* (SANLINTUN, топ.).

U као *у* (и кад је неслоговно); *в*. и CUI, CUN, CHUI, CHUN, DUI, DUN, GUI, GUN, HUI, HUN, KUI, KUN, LUN, RUI, RUN, SUI, SUN, SHUI, SHUN, TUI, TUN, ZUI, ZUN, ZHUI, ZHUN; LÜ, NÜE.

W као *в* (укључујући и слог WU, иако се изговара као *у*): *Тајван* (TAIWAN).

X као *сј* (не „хс”, које потиче из енгл. транскрипције): *Лу Сјун* (LU XUN, књиж.);

X испред слоговног I као *с*: *Шанси* (SHANXI провинција), *Син-хуа* (XINHUA, агенција);

XI испред самогласника у истом слогу као *сј*: *Денџ Сјаоинџ* (DENG XIAOPING, пол.);

XIAN као *сјен*: *Ђинсјен* (QINXIAN, град);

XIONG као *сјунџ*: *Јанџ Сјунџ* (YANG XIONG, књиж.);

XUAN као *сјуен*: *Ђи Сјуенџунџ* (QI XUANGONG, антропоним).

Y као *ј*: *Лу Јоу* (LU YOU, књиж.);

YAN као *јен*: *Јенан* или *Јен’ан* (YAN’AN, град);

YONG као *јунџ*: *Љу Јунџ* (LIU YONG, књиж.);

YUAN као *јуен*: *Јуен Шикај* (YUAN SHIKAI, историчар), али треба задржати традиционално *јуан* (кинеска монета), такође *Таијуан* (град).

Z као *ц*: *Мао Цедунџ* (MAO ZEDONG);

ZONG као *цунџ*: *Танџ Тајцунџ* (TANG TAIZONG, пол.);

ZUI као *цзеј*: *Шицзејшан* (SHIZUISHAN, град);

ZUN као *цуен*: *Цуен’ји* или *Цуењи*, само *н-ј* треба читати одвојено, јер припадају разним функционалним слоговима (ZUNYI).

ZH као *ц*: *Цанџ Шицао* (ZHANG SHIZHAO, антропоним);

ZHONG као *цунџ*: *Луо Гуанцунџ* (LUO GUANZHONG, књиж.);

ZHUI као *цзеј*;

ZHUN као *цуен*: *Ли Цуен* (LI ZHUN, књиж.).

230. Из табеларног прегледа види се да кинески латинички систем има типизирана одступања од изговора, као -ONG/ung, -IAN/ien, -UI/uei, -UN/uen; у транскрипцији идемо за изговором, али је каткад неизбежно да признамо и узус створен по угледу на писмо. Овоме се може додати да се и -IU (у слоговима DIU JIU LIU MIU NIU QIU XIU) изговара као -јоџ. Из наше табеле произлази за ове слоге транскрипција *дју ђу љу мју њу ћу сју*, а прецизније би било *дјоу ђоу љоу мјоу њоу ћоу сјоу*. Нисмо се одлучили на ово удаљавање од писма зато што писање типа -оу није продрло у нашу праксу, а не предлажу га ни разраде на које се ослањамо, али се и овакво писање може имати у виду као резервна могућност диференцирања.

Латински језик — в. т. 189—192.

Имена из мађарског језика

231. Мађарски вокализам је доста различит од нашег и разумејнији је, јер има вокале типа ö и ü, а дужина и краткоћа доста утичу на боју вокала А и Е (дужина се у мађарском означава надредним знаком типа акута или двојног акута: Á, Ê, Í, Ó, Ú, Ū, Ő, док се вокали који су без таквог знака изговарају кратко). Наиме, Á је слично нашем дугом а, док је А по изговору између а и о; Ê је пак затвореније а Е отвореније од нашег е. Ипак то не доводи до неких проблема и недоумица, иако се нашом упрошћеном транскрипцијом затиру и поједине битне изворне разлике.

Консонатизам је, међутим, врло сличан нашем и лако се преноси у наше писање; једини донекле условни поступак је што за мађ. LY примењујемо традиционалну замену љ сагласно некадашњем изговору, који се још чува у дијалектима — иако је данашњи стандардни изговор *j*.

Мађарска савремена ортографија веома је сагласна са изговором, и са њом је усаглашено писање личних имена и топонима, али у презименима се често задржава старински, традиционални начин писања. То доводи до извесних тешкоћа, али практичне а не начелне природе. На пример, слово Y је у савр. правопису само знак умекшавања (LY, NY, GY, TY), али у појединим презименима има исту вредност као I, а има и још одступања и у вокализму и у консонантизму. За правилно прилагођено писање оваквих презимена треба најпре установити како би се писала по савременом мађ. правопису, па онда применити нормална правила транскрипције.

232. Суштински проблем, међутим, постоји у транскрипцији честих мађарских презимена на -AI, -AY, -EI, -EY, где преовлађујућа пракса у Војводини није прихватила као правило преседане дате у примерима *Калај-Калаја-Калајев* (KÁLLAY) и *Сињеји* (SZINYEI) — него уопштава образац *Будаи* (BUDAY или BUDAI), *Келчеи* (KÖL-CSEI) (а онда и нешто мање доследно *Будаија*, *Будајев* и сл.). Иако

би за наш изговор било много погодније *Будај-Будаја-Будајев*, за нормативно опредељење пресуднији је узус који се створио у среди-ни где је најживљи додир с мађарским језиком и примена транскрипције; битна је чињеница да је крајњи вокал овде заправо придевски наставак, који гласи [i] а не [j]. Историјско име *Калај* може се узети као традиционални изузетак од правила.

233. Кад год су уобичајени, треба без икаквих вештачких сузбијања задржати наше традиционалне облике мађарских имена: *Будим-пешта* (BUDAPEST), *Сеџедин* (SZEGED), *Печуј* (PÉCS), *Сиџети* (SZIGETVÁR), *Дебрецин* (DEBRECEN) и др. Ако је, из информативних разлога, потребно навести и прави мађарски облик, онда се он може наводити само у мађ. латиници (нпр. Budapest, Pécs, а не „Будапешт“, „Печ“).

234. Дајући азбучни преглед битних правила транскрипције, полазићемо од савременог мађ. правописа, али ћемо указивати и на поједине традиционалне граfiје:

A, Á (и трад. AA, AÁ) као *a*: *Ташабања* (TATABÁNYA), *Гал* (GAAL, GAÁL ум. GAL).

AI и трад. AY (на крају презимена) као *ai*: *Јокаи* (ген. -аија, разг. -аја, JÓKAI), *Бочкаи* (BOCSKAY); али *Токаји* (ТОКАЈИ), *Гелеји* (GELEJI).

C (и трад. CZ, TZ) као *ц*: *Цеџлед* (CEGLÉD), *Барцаи* (BARCZAY), *Ацел* (ATZÉL).

CS (и трад. CH, TS) као *ч*: *Чепел* (CSEPEL), *Мадач* (MADÁCH уместо MADÁCS), *Сечењи* (SZÉCHÉNYI ум. SZÉCSÉNYI), *Бабич* (BABITS).

DZ (звучни парњак C) као *дз*: *Бриндза* (BRINDZA).

DZS као *ц*: *Банцал* (BANDZSAL).

E, É (и трад. EÉ) као *e*: *Кечкемет* (KECSKEMÉT), *Вер* (VEÉR).

EI, EY (на крају презимена) као *ei*: *Сињеи* (SZINYEI), *Келчеи* (KÖLCSEY) (ген. *Сињеија*, *Келчеија*).

GH (трад.) као *џ*: *Веџ* (VÉGH), *Харанџи* (HARANGHY).

GY као *ђ*: *Ђула* (GYULA), изузетно на крају презимена као *ђи*: *Сеђи* (SZEGY ум. SZEGI).

H нормално као *х*: *Хуњади* (HUNYADI); *уј*. и GH, TH.

LY као *љ*: *Карољ* (KÁROLY), *Кираљ* (KIRÁLY), али у презименима каткад и као -ли: *Кароли* (KÁROLY), *Мохоли* (MOHOLY).

NY као *њ*: *Хуњади* (HUNYADI), изузетно у презименима и као *ни*: *Хайвани* (HATVANY).

O, Ó (и трад. OÓ) као *o*: *Фоњод* (FONYÓD), *Шош* (SOÓS ум. SÓS).

Ö, Ő (и трад. EÖ, EW) као *e*: *Кишкереш* (KISKÖRÖS), *Ејвеш* (EÖTVÖS ум. ÖTVÖS), *Терек* (THEWREWК ум. TÖRÖK), *Вереш* (WEÖRES ум. VÖRÖS).

S (и SS) као *ш*: *Мишколц* (MISKOLC), *Кошут* (KOSSUTH).
 SZ као *с*: *Сексард* (SZEKSZÁRD), *Сомбатхељ* (SZOMBATHELY).
 TH (трад.) као *ш*: *Кошут* (KOSSUTH), *Тош* (TÓTH), *Беши* (BEÖTHY ум. BÓTI).
 TY као *ћ*: *Маћаш* (MÁTYÁS), изузетно у презименима као *ши*: *Верешмарти* (VÖRÖSMARTY).
 U, Ú (и трад. UU) као *у*: *Ђула* (GYULA), *Будаи* (BUDAI, BUDAY), *Кун* (KUUN ум. KÚN).
 Ü, Ű као *и*: *Физешабон* (FÜZESABONY), *Орфи* (ORFFŰ).
 Y је у савр. правопису само знак за умекшавање (в. GY, LY, NY, TY), а у презименима се јавља као вокал, у вредности I.
 ZS као *ж*: *Јожеф* (JÓZSEF).

Самогласници су сви унесени у овај преглед, а у стандардни консонантизам улазе још сугласници B, D, F, G, J, K, L, M, N, P, R, T, V, Z — који се преносе без промене.

235. У живом додиру два језика створили су се и неки посебни поступци прилагођавања. Тако се мађ. хипокористици на -KE, па и неки без наставка уобичавају код нас на -ка: *Евика* (EVIKE), *Пиштика* (PISZTIKE), *Јулишка* (JULIS). У мађарском језику је нормални ред у људским именима презиме па лично име, а у нашем изразу редослед се по правилу не мења: *Фејеш Клара* (FEJES KLÁRA), *Петешфи Шандор* (PETŐFI SÁNDOR). Као остатак некадашњих адаптационих обичаја остала су преудешена имена угарских владара: *Ладислав* (LÁSZLÓ), *Маџија* или *Маџијаш* (MÁTYÁS) и др. Поједина се географска имена преводe или се употребљавају паралелно наши називи: *Блајно језеро* (BALATON), *Тизисје* (TISZÁNTÚL), *Задунавље* или *Прекодунавље* (DUNÁNTÚL) и сл. — Овакве поступке не треба сузбијати, јер доприносе континуитету нашег израза и потпунијој прилагођености мађарских имена.

Македонска имена — в. т. 198, 200ав

Имена из немачког језика

236. Немачки гласовни систем и изговор гласова веома се разликује од нашег, па се позајмице које су примане непосредно по слуху (делом и под утицајем нестандардног немачког изговора) изразито удаљавају од изворне фонолошке структуре и, наравно, од немачког писаног облика; уп. на пример *џаор* од BAUER, *крумџир* и *кромџир* од GRUNDBIRNE, *шјореш* од SPARHERD. Међутим, имена из немачког језика преносена су у наш у једном културолошком процесу, уз посредство писане речи и језички образованих посредника, па је створен углавном постојан систем транскрипције. У том систему занемарују се такве особености немачког изговора као што су аспириваност безвучних сугласника и делимична или потпуна безвучност њихових звучних парњака, као и цео низ других изго-

ворних појава. Отуда се наша правила прилагођавања могу успешно приказати полазећи од немачке граfiје, која има углавном систематичан однос према немачком гласовном систему.

237. Битније недоумице и неуједначености углавном се свODE на два проблема:

(1) да ли немачко почетно S испред самогласника преносити као *c* (идући за писмом, а донекле и за акустичким утиском) или као *z*, сагласно немачком фонолошком систему (*Сименс* : *Билд ам зонџаџ*);

(2) у којој мери примењивати једначење по звучности у немачким именима (*Дрезден* : *Поџсдам*), а уз ово иду и нека питања заме-не S испред сонаната (*Бизмарк* : *Фасмер*, *Шлезвиџ* : *Освалд*).

Ни ми у овој прилици не можемо предложити одређен одговор на прво питање. Почетно предвокалско S чешће преносимо као *c* него као *z*: *Салцбург* (SALZBURG), *Сар* (SAAR), *Сарбрикен* (SAARBRUCKEN), *Сименс* (SIEMENS), *Семеринџ* (SEMMERING), *Синџер* (SINGER) и сл. Те усвојене облике свакако треба поштовати, ма како се формулисала норма; а питање је треба ли је и формулисати супротно створеном обичају.

238. Преглед уобичајених правила транскрипције немачких имена:

Ä као *e*: *Јеџер* (JÄGER), *Шефер* (SCHÄFER).

AA као *a*: *Сар* (SAAR), *Ахен* (AACHEN).

AE као *e*: *Шефер* (SCHAEFER).

AI — в. под EI.

AU (дифт.) као *au*: *Аугзбург* (AUGSBURG), *Дахау* (DACHAU).

ÄU — в. под EU.

C ван спојева CH, SK, SCH, TSCH (в. тамо) ретко је у нем. именима; испред E, Ä, I, Y изговара се зависно од порекла имена, као *ц* или *c* (на га тако и преносимо), а у другим положајима као *к*: *Канџор* (CANTOR), *Целе* (CELLE, град са именом лат. порекла) и сл.

CH најчешће као *х*: *Бухенвалд* (BUCHENWALD), *Хајнрих* (HEINRICH).

CH у појединим именима као *к*: *Клодвиџ* (CHLODWIG), *Кри-стијан* (CHRISTIAN), *Фукс* (FUCHS).

CH као *ш* у неким именима франц. порекла: *Шарлотенбург* (CHARLOTTENBURG), *Шарлотта* (CHARLOTTE).

CK као *к*: *Цвикау* (ZWICKAU), *Хакс* (HACKS).

DT као *џ*: *Бранџ* (BRANDT), *Шмиџ* (SCHMIDT).

EI, AI (дифт.) као *aj*: *Хајделберџ* (HEIDELBERG), *Дајмлер* (DAI-MLER), *Мајнц* (MAINZ).

EU, AU као *oj*: *Ројџлинџен* (REUTLINGEN), *Дојблер* (DÄUBLER).

G (и GH) као *џ*, и кад му је изговор фрикативан (типа *х*, у сквенци -IG); *Лудвиџ* (LUDWIG), *Хениџ* (HENNIG), *Сеџерс* или *Зеџерс* (SEGHERS), али у сложеницама GH као *џх*: *Ебинџ-хаус* (EBINGHAUS).

H на почетку речи и наглашеног дела сложенице као х: *Хајне* (HEINE), *Розенхајм* (ROSENHEIM). Са претх. CH слива се у једно х: *Кирхоф* (KIRCHHOFF), *Минхаузен* (MÜNCHHAUSEN). У другим положајима се не изговара самостално и не преноси. Кад је иза самогласника, указује на његову дужину: *Рур* (RUHR), *Брамс* (BRAHMS), *Карлсруе* (KARLSRUHE). У графицијама GH и TH не утиче на транскрипцију: *Луџер* (LUTHER), *Мајилда* (MATHILDE), в. и горе под G. — Уп. и CH, SCH, TSCH, PH.

I об. као и, али на крају дифтонга као j (в. EI).

IE као и (дуго): *Кил* (KIEL), *Билефелд* (BIELEFELD).

Ö, OE као e: *Келн* (KÖLN), *Гетинген* (GÖTTINGEN), *Геше* (GOETHE), *Гебелс* (GOEBBELS).

OW на крају имена (изг. [o:]) као ов: *Панков* (PANKOW), *Шадов* (SCHADOW).

PF (нем. африката) као њф: *Пфалц* (PFALZ), *Пфорицајм* (PFORZHEIM).

PH као ф: *Филип* (PHILIPP).

QU као кв: *Кверфурт* (QUERFURT).

S, SS, В као с, осим ниже изузетих случајева (уп. т. 237): *Клаус* (KLAUS), *Лесинг* (LESSING), *Гаус* (GAUB).

S међусамогласничко као з: *Роза* (ROSA), *Мозел* (MOSEL).

S између R, L, M, N и самогласника као з: *Херзе* (HERSE), *Елза* или *Елзе* (ELSE), *Кремсер* (KREMSER), *Макензен* (MACKENSEN).

S почетно предвокалско као с или као з (в. т. 237).

S испред звучних сугласника и сонаната као з или као с: *Дрезден* (DRESDEN), *Појтсдам* (POTSDAM), *Шлезвиг* (SCHLESWIG), *Фасмер* (VASMER), *Освалд* (OSWALD).

SCH као ш: *Шилер* (SCHILLER), *Шуберт* (SCHUBERT).

SP, ST на почетку речи и дела сложенице као шп, шт: *Шпандау* (SPANDAU), *Штајн* (STEIN), *Ајнштајн* (EINSTEIN).

TSCH, TZSCH као ч: *Кречмер* (KRETSCHMER), *Ниче* (NIE-TZSCHE).

TZ као ц: *Нецер* (NETZER), *Вецлар* (WETZLAR).

Ü као и: *Кригер* (KRÜGER), *Минхен* (MÜNCHEN).

V као в или као ф, об. према изговору: *Виктор* (VIKTOR), *Валентин* (VALENTIN, VALLENTIN) (изг. [v]); *Ева* (EVA), *Давид* (DAVID) (изг. [v] и [f]); *Хановер* (HANNOVER) (изг. [f]); *Фогел* (VOGEL), *Фолкспартија* (VOLKSPARTEI) (изг. [f]);

W као в: *Вајмар* (WEIMAR), *Лудвиг* (LUDWIG).

X као кс: *Маркс* (MARX).

Z као ц: *Лајпциг* (LEIPZIG), *Цирих* (ZÜRICH).

Обезвучавање сугласника на крају речи не утиче на транскрипцију.

Имена из пољског језика

239. У писању пољских имена најсложенији је проблем преносења пољских сугласника *ś*, *ź* (но изговору као наши дијал. сугласници у ијек. говорима, нпр. у с'екира, коз'и). За пољско *ś*, *ź* пред самогласницима (у овом положају се пишу у пољском пред слоготворним I као S, Z, а пред другим самогласницима као SI, ZI) нема потребе да се мењају устаљени обрасци (Красицки, Казимјеж, Сјенкјевич, Ђелињски). За исте сугласнике испред сугласника и на крају речи (тада се у пољском пишу са *Ś*, *Ź*) Правопис из 1960. предвиђа да се преносе као *s*, *z*, изузев у групама *ŚĆ*, *ŚL*, *ŹL*, које се преносе као *шћ*, *шл*, *жл*. У ово правило треба унети неке поправке:

(1) нема потребе да се изузимају групе *ŚL* и *ŹL*, него и у њима треба писати *s*, *z* (са изузетком *Шлонск* — *ŚLĄSK*, име фудбалског клуба).

(2) као *шћ* преноси се не само графија *ŚĆ*, него и истозначна графија *ŚC(I)* (*Кошћан* и сл.);

(3) крајње *Ś* боље је преносити као *ш*, и *Ź* као *ж* ако би се нашли такви примери (изузетак је презиме *Лос*, подударно са одговарајућим зоонимом).

240. Пољско DZ преноси се као *дз* (осим у графици DZI и кад се једначи по звучности), само што је Правопис из 1960. изузео DZ на крају речи, препоручујући замену *ц*: *Грућонц*. Оправданије је не изузимати ни ову позицију, него писати *Грућондз*, *Ксјондз*, јер се у падежним облицима ДЗ више не налази на крају речи (у положају позиционог безвучавања), па писање *ц* губи оправдање.

241. Пољско *Ó* према Правопису из 1960. преноси се некад као *о*, а некад као *у* (зависно од тога одржава ли се у зависним падежима или се смењује са *О*). Оправдано је упростити овај поступак и замењивати *О* редовно са *о* (чиме се обнавља изворнија структура речи): *Гора*, *Новогродек*.

242. На основу реченога и досадашње праксе карактеристичне пољске графици треба овако преносити:

Ą испред уснених сугласника као *ом*, а у другим положајима као *он*: *Домбровски* (DĄBROWSKI), *Раћонж* (RACIĄŹ).

CH (и H у именима туђег порекла) као *х*: *Војћех* (WOJCIECH), *Чехович* (CZECHOWICZ), *Холанд* (HOLLAND).

CI испред самогласника као *ћ*, а испред сугласника и на крају речи као *ћи*: *Ћейлице* (CIEPLICE), *Франћишек* (FRANCISZEK).

CZ као *ч*: *Шчећин* (SZCZECIN), *Лобачевски* (LOBACZEWSKI).

Ć као *ћ*: *Ћвјечек* (ĆWIECZEK).

DZ (осим у групи DZI и кад се једначи по звучности) као *дз*: *Мјендзилесје* (MIĘDZYLESIE), *Грућондз* (GRUDZIĄDZ, в. т. 240).

- DZI испред самогласника као *ђ*, а кад је I слоготворно као *ђи*: *Бедушицки* (DZIEDUSZYCKI), *Брођињски* (BRODZIŃSKI).
- DŹ као *ђ*: *Лођ* (ŁÓDŹ).
- Ę као *ен*: *Венђерски* (WEŃGIERSKI), *Ченстохова* (CZEŃSTOCHOWA), а испред уснених сугласника као *ем*: *Дембицки* (DEŃBICKI).
- I између сугласника и самогласника (кад представља одраз позиционог умекшавања сугласника) као *ј* (посебно в. CI, DZI, NI): *Бјелски* (BIELSKI), *Ојјењски* (OPIEŃSKI), *Бјалисток* (BIAŁYSTOK), *Сјенкјевич* (SIENKIEWICZ) итд. Али кад је I изворно, у именима страног порекла, групе IA, IE, IU, IO оправдано је преносити као *ија*, *ије*, *ију*, *ио*: *Јулијан* (JULIAN), *Цијријан* (CYPRIAN), *Габријел* (GABRIEL), *Јулијуш* (JULIUSZ) — за разлику од *Луцијан* (LUCJAN), *Веспазијан* (WESPAZJAN).
- L и Ł обоје као *л*: *Лублин* (LUBLIN), *Вјеличка* (WIELICZKA), *Болеслав* (BOLESŁAV), *Вроцлав* (WROCŁAW).
- NI испред самогласника као *њ*, а кад је I слоготворно — као *њи*: *Збињев* (ZBIGNIEW), *Бродњица* (BRODNICA).
- Ń као *њ*: *Познањ* (POZNAŃ), *Слоњски* (SŁOŃSKI).
- Ó као *о*: *Краков* (KRAKÓW), *Новоград* (NOWOGRÓD), *Новоградек* (NOWOGRÓDEK), *Гора* (GÓRA), *Горњицки* (GÓRNICKI).
- RZ као *ж* а *а* *иза* безвучних сугласника као *ш*: *Гжегож* (GRZEGORZ), *Анджеј* (ANDRZEJ), *Крзешовице* (KRZESZOWICE), *Вјејц* (WIEPRZ).
- SI испред самогласника као *сј*, а кад је I слоготворно — као *си*: *Сјенкјевич* (SIENKIEWICZ), *Зосја* (ZOSIA), *Сјемирацки* (SIEMIRADZKI), *Красињски* (KRASIŃSKI), *Красицки* (KRASICKI).
- SZ као *ш*: *Варшава* (WARSZAWA), *Тадеуш* (TADEUSZ).
- Ś крајње и испред сугл. *ћ* (Ć, CI) као *ш*, а у другим положајима као *с*: *Пшибош* (PRZYBOŚ), *Лубаш* (LUBAŚ), али изузетно *Лос* (ŁOŚ); *Замошћ* (ZAMOŚĆ), *Свиноујшће* (ŚWINOUJŚCIE), *Кошћан* (KOŚCIAN); *Освејћим* (OŚWIĘCIM), *Свидњица* (ŚWIDNICA), *Пшемисл* (PRZEMYŚL) (в. т. 239).
- W као *в*: *Варшава* (WARSZAWA), *Вјењавски* (WIENIAWSKI).
- Y као *и*: *Гдиња* (GDYNIA).
- ZI испред самогласника као *зј*, а кад је I слоготворно — као *з*: *Зјелињски* (ZIELIŃSKI), *Казимјеж* (KAZIMIERZ).
- Ź као *з*: *Књаźњин* (KNIAŹNIN). В. и т. 239 (испред *ђ* и на крају речи *Ź* би се преносило као *ж*, али немамо ономастичких примера).
- Ż као *ж*: *Живец* (ŻYWIEC).

Имена из њортугалског језика

243. Док нам италијански и шпански језик не стварају никакве теже транскрипционе проблеме, дотле је португалска фонетика једна од најсложенијих европских, са гласовима веома различитим од наших и са великим варијацијама изговора, зависно од нагласка или ненагласености, положаја у речи, гласовног суседства и додира речи у сложеним именима — тако да ни најсложенија правила не би осигурала да наш изговор за португалско ухо звучи као близак и добро погођен.

С друге стране, у писму португалски језик оставља утисак структуралне једноставности, сличне шпанском или италијанском језику. Једини начин да сачувамо ту једноставност и у нашим правилима транскрипције и створимо норму која се може лако и постојано одржавати јесте одлучан ослонац на писмо, слично као што преносимо руска имена, а то неизбежно значи занемаривање низа позиционих и других варијација изговора.

244. При таквом приступу довољна су ова правила преношења португалских графија у наш језик:

АЕ и ÆЕ (са знаком назалности) као *ai* (тј. једнако графици АИ):

Каиџано (CAETANO), *Мораис* (MORAES), *Гимараис* (GUIMARÃES)

ÃО као *ao*: *Сао Пауло* (SÃO PAULO), *Фалкао* (FALCÃO).

С испред Е и I као *s*: *Ресифе* (RECIFE), *џорсида* (TORCIDA);

С у другим положајима као *k*: *Коџакабана* (COPACABANA);

CH као *ш*: *Шико* (CHICO), *Фунџал* (FUNCHAL);

Ç као *s*: *Лоренсо* (LOURENÇO), *Браџанса* (BRAGANÇA).

Е као *e* изузев у дифтонзима АЕ, ÆЕ (в. горе), ÕЕ (в. ниже).

G испред Е и I као *ж*: *Минас Жераис* (MINAS GERAIS);

G у другим положајима као *џ*: *Маџо Гросо* (MATO GROSSO);

GU испред Е и I као *џ*: *Миџел* (MIGUEL), *Гимараис* (GUIMARÃES);

GU пред другим самогласницима као *џв*: *Гварда* (GUARDA).

H је немо и не преносимо га: *Енрике* (HENRIQUE), *Бело Оризонџе* (BELO HORIZONTE); в. и CH, LH, NH.

I између самогласника као *j*: *Корејо* (CORREIO), *Кујаба* (CUIABA);

I у другим положајима (и кад је неслоговно) као *и*: *Рио де Јанеиро* (RIO DE JANEIRO), *Кариока* (CARIOCA), *крузеиро* (CRUZEIRO, новац).

J као *ж*: *Жоахим* (JOAQUIM), *Жордао* (JORDÃO).

LH као *љ*: *Рамалхо* (RAMALHO), *Коелхо* (COELHO);

NH као *њ*: *Куњал* (CUNHAL), *Аџосџињо* (AGOSTINHO).

ÕЕ као *ои* (тј. једнако графици ОИ): *Камоис* (CAMÕES);

OU као *о*: *Доро* (DOURO), *Лоренсо* (LOURENÇO);

O у другим положајима (укључујући оне у којима се изговара као у) као o: *Порто* (PORTO), *Зико* (ZICO).

QU испред E и I као k: *Кентал* (QUENTAL), *Жоаким* (JOAQUIM);

QU испред других самогласника као kv: *Квадрос* (QUADROS).

S између самогласника као z (али SS као s); *Кардозо* (CARDOSO), али *Мато Гросо* (MATO GROSSO);

S испред звучних сугласника као z (у унутрашњости речи): *Деуздадо* (DEUSDADO), *Дијарио де Лизбоа* (DIARIO DE LISBOA, али остаје *Лисабон* као име града);

S у другим положајима (укључујући оне у којима га Португалци, за разлику од Бразилаца, изговарају као ш) као s: *Васко да Гама* (VASCO DA GAMA), *Сантос* (SANTOS), *Дос Сантос* (DOS SANTOS), *ескудо* (ESCUDO);

SC испред E и I као s: *Насименто* (NASCIMENTO).

U као y, изузев у графички OU (в. горе).

X (обично) као ш: *Пеишото* (PEIXOTO), *Баиша* (BAIXA).

Z испред безвучног сугласника као s: *Васкез* (VAZQUEZ);

Z у другим положајима као z (без позиционог претварања у ж односно ш): *Азеведо* (AZEVEDO), *Круз* (CRUZ).

245. Предложена транскрипција углавном је сагласна са досадашњим изражајним обичајем, док се у постојећим разрадама тражило да се наше писање у већој мери равна према изговору.

а. За самогласничке замене узели смо оне које одговарају изговору под нагласком, занемарујући ванакцентске промене самогласничке боје, нпр. *Порто Алегре* а не „Порту Алегри” или сл.

б. Занемарили смо и назалност означену у изворном писму надредним знаком, нпр. *Гимараис* а не „Гимараинс” или сл., *Сао Пауло* а не „Сан Пауло” (евент. „Саун Пауло”) итд.

в. Поштујући нормативно језичко и правописно јединство португалског језика, нисмо у погледу преношења S, Z предвидели разлику за португалска и бразилска имена (Сантош, Сантос), него једно решење, ослоњено на писмо и бразилски изговор.

Напомена: Не треба мислити да ћемо погодити португалски изговор ако пишемо нпр. „Дош Сантош” или „Душ Сантуш” (DOS SANTOS). Ово често име, свеједно да ли му је носилац из Португалије, Бразила, Анголе или Мозамбика, Португалци изговарају приближно „Ду-Сантуш”, а Бразилци „Ду-Сантус”. Слично томе се GOMES DA CRUZ у бразилском изговору бити „Гомиз-да-Крус”, а у португалском „Гомиж-да-Круш”. Треба се, дакле, одлучити за транскрипцију нешто ближу португалском или бразилском S и Z у одређеним позицијама, а не за обе. За бразилски изговор опредељујемо се не толико због величине и значаја Бразила, колико зато што је ближи писму.

г. Као што је већ речено, треба задржати без измене таква традиционална имена као што су *Мађелан*, *Лисабон*, иако би се по правилима транскрипције друкчије писала. Ипак, ради доследности, предлажемо две корекције изражајних навика — за *Бело Оризонте* (а не „Бело Хоризонте”, будући да је португалско Х немо, као француско и шпанско) и *Сао Пауло* (јер „Сао Паоло” не одговара ни изговору ни писму).

Имена из румунског језика

246. Поред неких проблема у вокализму (румунски дифтонзи, затим мукли самогласници који се пишу као *Ă* и *Î*), проблематично је преношење румунских сугласника који су по изговору између наших *ћ*, *ђ* и *ч*, *џ*. Сагласно извесној створеној традицији, опредељујемо се за мешовито решење *ч*, *ђ* (аналогно писању италијанских имена), а у транскрипцији вокализма долази до изражаја ослонац на писмо.

247. У складу с тим, румунске графиције треба по правилу овако преносити:

Ă (врста полугласника) као *а*: *Балцеску* (BĂLCESCU).

С кад није испред *Е* и *И* као *к*: *Клошка* (CLOȘCA);

С испред *Е* и *И* као *ч*: *Чернауци* (CERNAUȚI), *Банчила* (BĂNCILĂ); али испред *И* као *к*: *Кимпулунг* (CÎMPULUNG).

СЕА као *ча*: *Мирча* (MIRCEA), *Сучава* (SUCEAVA);

СИ испред самогласника (*ЦИО*, *ЦИУ*) као *ч*: *Чок* (CIOC, топ.), *Качулаша* (CĂCIULATA);

СН као *к*: *Косташке* (COSTACHE), *Хурмузаки* (HURMUZACHI).

Е крајње у именима типа *NEAGOE*, *NICOLAE* као *је*: *Њаџоје*, *Николаје* (ген. -ја);

ЕА као *еа*: *Креанџа* (CREANGĂ), *Четишаеа* (CETATEA), осим у *СЕА*, *ГЕА*, *ЛЕА*, *НЕА* (в.).

Г кад није испред *Е* и *И* као *џ*: *Гриџореску* (GRIGORESCU);

Г испред *Е* и *И* као *ђ*: *Арђеш* (ARGEȘ), *Бучеђи* (BUCEGI), *Ђеорђе* (GEORGE);

ГЕА као *ђа*: *Карађа* (CARAGEA), *Доброђану* (DOBROGEANU);

ГИ испред самогласника (*ГИО*, *ГИУ*) као *ђ*: *Ђурђу* (GIURGIU, топ.);

ГН као *џ*: *Ђеорђе* (GHEORGHE), *Сиђишоара* (SIGHIȘOARĂ).

И између самогласника и иза других самогласника на крају речи као *ј*: *Крајова* (CRAIOVA), *Михај* (MIHAI), *Штирбеј* (ȘTIRBEI), *Васлуј* (VASLUI);

И почетно испред самогласника као *ј*: *Јаши* (IAȘI), *Јон* (ION); *ИА*, *ИЕ*, *ИУ* ван почетка речи као *ија*, *ије*, *ију*: *Брашијану* (BRATIANU), *Мунђенија* (MUNTENIA), *Трђу Жију* (ȚIRGU JIU), осим у *ЦИУ*, *ГИУ* (в. *СИ*, *ГИ*).

I као *и*: *Димбовица* (DÎMBOVIȚA), или пак по традицији као *а*:
Сканџеја (SCÎNTEIA);

ÎR између сугласника као *р*: *Трговиштије* (TÎRGOVIȘTE), *Трнова*
(TÎRNOVA)

J као *ж*: *Клуж* (CLUJ), *Деж* (DEJ).

LEA као *ља*: *Ваља* (VALEA), *Жебелану* (JEBELEANU);

NEA као *ња*: *Њамц* (NEAMȚ), *Њаџоје* (NEAGOE).

Ș као *ш*: *Караш* (CARAȘ).

Ț као *ц*: *Цейеш* (ȚEPEȘ).

X као *кс*: *Александреску* (ALEXANDRESCU).

248. Остало се по правилу преноси како се пише. Изузимају се традиционално усвојени облици, као *Тимишвар* (TIMIȘOARA), *Букурешти* (BUCUREȘTI), *Добруца* (DOBROGEA), *Кучук Каинарци* (по овоме *Кучуккаинарцијски мир*, сад румунско место CUCIUC-CAINARGEA).

Русинска имена — в. т. 198, 200д

Имена из руског језика

249. Српска и руска језичка култура у међусобним су везама практично од свога настанка. У раном средњем веку, кад се руски језик још није био разгранао на три посебна источнословенска језика, везе је осигуравало заједничко неговање ћирилометодског наслеђа и старословенског језика, а особито деловање Свете Горе, која је имала велику улогу у одржавању језичке и културне заједнице православних Словена. На руски књижевни језик много је утицала јужнословенска језичка компонента, која је снажно отиснута и у данашњем руском стандарду. На тај начин је руски књижевни језик остао за нас изражајно и културолошки још ближи него што би то проистицало из саме словенске језичке сродности, па је и то погодновало његовој улози у нашој језичкој култури.

Већ у најстаријем слоју наших сачуваних писмених споменика засведочују се утицаји руског извода (варијанте, „редакције”) старословенског језика. Извесна узајамност с руским језиком остаће и касније сталан чинилац у српском књижевнојезичком изразу, а посебан замах добиће у новом веку, кад је рускословенски удео постао структурална саставница славеносрпског књижевног језика. Јаке везе с руском језичком културом одржале су се и после Вукове реформе. У последњем полувековном раздобљу нови моменат донело је учење руског језика у нашим школама.

Због свега тога руски језик није нам био само непосредни извор за стварна руска имена него и посредник у уобличавању других имена са историјског простора некадашње Русије и Совјетског Савеза, укључујући словенске земље Украјину и Белорусију, чији су људи давали велики допринос ризници руске језичке културе. То је

историјска и културна чињеница, која се не може на природан начин брисати из нашег језика; донекле је то слично грчком посредништву у јеврејским именима, латинском у грцизмима и грчким именима и енглеском у именима и терминима из многих крајева света.

250. Многа имена преузета из руског језика или његовим посредством постала су постојани и укореењени део нашег културног израза. Њихов облик резултат је историјског и културолошког процеса, а не језикословне транскрипционе методологије. Главно је нормативно начело да су та имена правилна у оном облику у ком су усвојена и прихваћена у нашем културном изразу. Основни је задатак нашег нормирања да опише то стање и уочи узусе и законитости које су се испољиле у спонтаном усвајању, како би то послужило као образац за даље уобличавање имена која се буду преузимала. Сваки поступак прераде усвојених имена и испољених узуса само уноси забуну и непотребно нарушава постојаност нашег израза. Начелно узето, наше уобличавање руских имена не полази од фонолошке транскрипције, од гласовне структуре имена у данашњем руском изговору, него од једног старијег стања руског језика, одраженог у руском писму и правопису, који је у великој мери конзервативан и историјски. У том правопису огледа се старији лик речи, који често представља исходни праруски облик, не само за данашњи руски него и за два друга источнословенска језика — украјински и белоруски.

а. Ослањајући се на писмо, наша транскрипција по правилу занемарује три битне позиционо условљене промене руских гласова: (1) обезвучавање сугласника на крају речи, (2) промене самогласника везане за неакцентоване слоге и (3) умекшававање сугласника испред *е* и *и* (с неким одступањима код сугласника *Л*, *Н* — в. ниже под *г*). Те појаве не предочавају се ни у руском писму, осим што на мекоћу сугласника указује самогласничка графема (то наша азбука не може опонашати). Зато наш основни поступак није утврђивавање руског изговора и наших најближих еквивалената за руске гласове него преслиољвавање руске ћирилице. Тако имамо облике типа *Псков*, *Новгород*, *Волгоград*, *Москва*, *Синелниково*, а не нпр. *Пскоф*, *Новгарат*, *Валгагат*, *Масква*, *Сињелњикава* и сл. — до којих би нас доводило опонашање изговора. Захваљујући овом поступку ослоњеном на писмо, у именима лакше уочавамо њихову међусобну везу, као и сродне словенске форманте, што би у писању по изговору било често замагљено (нпр. *Волга*: *Волгоград*, док би се у „Валгагат” замаглила веза и с именом *Волга* и с нашим *град*).

б. Основно значење руских слова приказано је у т. 198, а овде се предочава како преносимо руске графичке кад транскрипцију записујемо доследно на писаном лику речи:

- ЛЪ, НЪ као љ, њ: *Гоѓољ, Севасџојољ, Раскољников, Тјумењ, Сџењка*. Има ипак усвојених изузетака: *Олѓа*. За ЛЪ, НЪ испред самогласника примере в. ниже.
- ЛЯ, ЛЮ, НЯ, НЮ (изг. л'а, л'у, н'а, н'у) као ља, љу, ња, њу: *Љадов, Гаља, Људиново, Вања, Ањуша*. Тако и ЛЪЯ, ЛЪЮ, НЪЯ, НЪЮ (изг. типа л'ја): *Уљанов, Иљушин, Малања*.
- ЛЕ, ЛИ, НЕ, НИ као ле, ли, не, ни или ље, љи, ње, њи где је уобичајено — в. ниже под г. Ако је између ових слова још Ъ, по системском правилу пишемо љ, њ: *Иљин, Арсењев* (изг. -л'ји-, -н'је-).
- ЛЁ, НЁ (и кад се у руском пише упрошћено, без надредног знака изнад Е) као љо, њо: *Рубљов* (РУБЛЁВ, РУБЛЕВ), *Плеињов*. Ипак, под утицајем упрошћеног писања, усвојено је *Аљехин, Кишињев* (уместо системског „Аљохин”, „Кишињов”). И графиције ЛЂЁ, НЂЁ ако се нађу у именима, треба преносити као љо, њо.
- ЧЁ, ШЁ, ЖЁ, ЩЁ као чо, що, жо, що: *Лихачов, Хрушчов* и сл., и овде са уоб. одступањима: *Ржев* (град). (Иста или типолошки слична презимена могу се јавити у графичком лику са *о*, што је израз породичне традиције, али се то не одражава на нашу транскрипцију, нпр. *Хрушчѳв* и *Хрушчѳв*.)
- Ё, ЂЁ у другим позицијама као *јо*: *Семјон, Фјодор, Јолкино, Маџрјона, Шевирјов; Муравјов* (МУРАВЂЁВ). Примери одступања: *Орел* (град), *Поџемкин, Соловјев* (наш историчар, из руске емиграције; било би боље да се није одступило од принципског решења, али је у том лику ушао у нашу историјску науку и изменом би се можда унела непотребна забуна).

Напомена: Нема сумње да се у времену интензивне комуникације с руском културом неће моћи прелазити преко чињенице да постоје акценатски дублети који се морају показати приликом преношења, као *Огнев — Огнѳв, Сѳлезнев — Селезнѳв, Служенев — Служенѳв, Шѳевырев — Шѳевырѳв, Мѳчев — Мѳчѳв*. Наши еквиваленти би били *Огњев — Огњов, Селезњев — Селезњов, Служењев — Служењов, Шевирев — Шевиров, Мечев — Мечов* и сл. Уп. и парове *Мјодов — Медов, Шчокин — Шчекин* који одговарају руском *Мѳдов — Медѳв, Шѳекин — Шѳекин* и сл.

Я, Ю у другим позицијама (невезаним за Л, Н) као *ја, ју* (и кад се тако изговарају и кад означавају мекоћу претходног сугласника): *Јаков, Јумащев, Рјурик, Вјајка* (река), *Тјуищев*. Тако и ЂЯ, ЂЮ: *Треиђаков, Ађафја, Тамјана, Демјан, Вјуђин, Вјуђов, Вјунов, Вјурков, Вјушин, Дјук*.

Е на почетку имена и иза самогласника, такође иза Ђ и Ђ — као *је*: *Јевђеније* (нашој традицији није стран ни фонетизам *Евђеније*, нпр. *Евђеније Оњѳин*), *Андрејев, Чаадајев; Лаврентиђев, Прокофјев, Шеремѳјев* (али *Шеремѳев* ако се пише без танког јера).

И иза Ђ, каткад и иза самогласника (у суфиксима додатим основама на [j]) — као *ји*: *Захарјин, Тимофејич, Јеремејич*.

Э као *е*: *Едуард, Ерих* (у именима страног порекла).

Ђ кад није иза Л, Х или испред самогласника, нормално не утиче на транскрипцију. Слово Ђ пише се само на крају неких префикса, као знак да се испред наредног вокала изговара *ј*: *ПОДЂЯЧЕВ (Подјачев)*.

Ј као *ј*: *Андреј, Бајкал* (изоставља се на крају придевских имена на -ЅИ, -ИИ: *ЖУКОВСКИИ* — *Жуковски*, за женске особе *ЖУКОВСКАЯ* — *Жуковска*).

Щ као *щч*: *Щедрин, Селищчев, Шчейкин, Верещчагин, Хрущчов*.

Није прихватљиво залагање појединих слависта да Щ замењујемо гласовно ближим *щћ*, зато што је *щч* ушло у обичај и зато што је погодније као општија источнословенска замена, с обзиром на посредништво руског језика.

Остала слова преносе се углавном без измене, с тим што се, ако нема посебне сметње, примењује једначење по звучности: *Обрасов, Мерещковски, Вишнейск*.

в. Изложени поступак значи да — изузимајући Л и Н — мекоћу руских сугласника предочавамо само додајући им *ј* испред *а, у, о*, тј. транскрибујући Я, Ю, Ё као *ја, ју, јо*; нпр. у *Вјазма, Рјурик, Семјон, Тјушчев, Дјайково* руске меке сугласнике *в', р', м', т', д'* преносимо као *вј, рј, мј, тј, дј*. У осталим положајима занемарује се сугласничка мекоћа; нпр. З је меко у *Вјазма, Т у Дјайково, Раздобушко, Прихойко, Осайко, Тихонов, Терещкова, Пријјай* и сл., али се то у нашој транскрипцији не види. Занемаривање мекоће у финалној позицији у топонимима ж. рода као *Пријјай, Об, Керч, Перм* погодовало је њиховом преласку у категорију м. рода. Грешка је, наравно, *Казан, Тјумен* ум. *Казан, Тјумен* (вероватно с ослонцем на ктетике без мекоће — *казански, тјуменски*). — Ипак изузетно имамо покоји усвојени пример у коме мекоћу испред *е* обележавамо пишући *ј* или у коме руско *т', д'* замењујемо са *ћ, ђ* (које једначењем може прећи у *ћ*): *Рјейин, Бјелински* (нешто ређе и *Белински* као и *Андреј Бели/Бјели*), *Расјућин* (али савр. руски писац *Расјућин*), *Каћуша* (име и песма), тако и апелативи *каћуша* (оружје), *баћушка, Бућони, Рућин* (али савремени московски диригент *Рудин*), *Волођа, Феђа*. С разлогом је нормирано да се ТЂ, ДЂ замењује са *ћ* испред хипокористичног суфикса -КА: *Мићка, Фећка*, тако и *Вићка* (према *Вишја*).

г. Руско *л'* и *н'*, како смо видели горе под б, замењујемо нашим *л* и *њ* не само испред *а, у, о* (ЛЯ, ЛЮ, ЛЁ, НЯ, НЮ, НЁ = *ља, љу, љо, ња, њу, њо*) него и испред сугласника и на крају речи, транскрибујући ЛЂ, НЂ у *љ, њ*. Руско Л и Н представљају меке сугласнике и испред Е и И, али тада као главно правило узимамо да се Л и Н преноси без измене. У складу су с тим правилом примери *Нева, Јенисеј, Лена, Канин, Смоленск, Великије Луки, Нелидово, Алексеј, Александар, Бошвиник, Глинка, Ленски, Леонид, Леонов, Лилијентал*.

Литвинов, Вознесенски, Невски, Немирович-Данченко, Нечајев, Никиша, Николај, Плеханов, Селищев и др. Али исто тако су обични примери у којима се Л и Н умекшавају испред Е и И, или се у једном слогу исте речи умекшавају, а у другом не. Некад се ти примери групишу у типове или категорије, а некад су појединачне лексичке природе.

(1) Пишемо *љ* и *њ* кад их повезујемо с нашим *љ* и *њ*. Најбројнији су овакви примери кад иза Л, Н следи формант *ев*, јер то повезујемо с нашим односом *ев/ов* (*Живаљев, Радаљев : Живанов, Радмилов*), па зато руско ЛЕВ, НЕВ углавном редовно преносимо као *љев, њев*: *Васиљев, Васиљевски, Јаковљев, Ковалевска, Корољев, Пољевој, Собољевски, Туйољев, Брежњев, Коњев, Турђењев* и др.

(2) И кад није испред *ев*, пишемо *љ*, *њ* кад год га у језичком осећању можемо повезати с нашим *љ*, *њ* или са основама на *љ*, *њ*: *Нижњи Новгород* (као *ближњи, средњи*), *Земљеведеније* (часопис, према *земља*), *Васиљенко, Москаљенко, Корољенко* (према *Васиљ, Москаљ, КОРОЛЬ 'краљ'*).

(3) Формант НИН у руским презименима доследно преносимо као *-њин*: *Мињин, Сусањин, Карењин, Бакуњин, Буњин, Лењин, Пајанњин, Калињин, Вороњин, Добрињин, Булгањин*, тако и *Рахмањинов*. Вероватно ово подстиче дисимилациона тежња — да се избегну два блиска *н*. Можда због тога имамо и *Черњенко, Ивањенко*, иако је *-енко* изворно украјински наставак, а у украјинском Е не изазива умекшавање претходног сугласника.

(4) Постоји и низ појединачних лексичких случајева у којима је код нас уобичајено *љ* или *њ*: *Оњега, Дњейар, Дњестар, Менделејејев, Љермонтов, Њекрасов, Дењикин, Аљехин*.

Пада у очи да се прилика за умекшавање испред Е, И не искоришћава близу меког сугласника или два пута у истој речи. У нашем језичком осећању постоји дисимилациони отпор према могућим ликовима типа *Њижњи, Њелидово, Јењисеј, Сињелњиково, Раскољњиков, Љењин, Каљинин, Јељенкин*; тај отпор чини да нам је прихватљивије *Северјанин* него *Северјањин*, иако је *-њин* иначе усвојено. Зато се не могу прихватити неки предлози да руско *л'*, *н'* редовно преносимо као *љ*, *њ*. Боље је, дакле, задржати као начело и досад важећу норму да се Л, Н не мењају испред Е, И — али уз наведена одступања, јер не треба прекрајати већ усвојени узус.

251. — а. Ако руска придевска презимена на *-ој* (-ОЇ) наше језичко осећање не идентификује као придевске структуре, она се мењају као именице: *Толстој — Толстоја, Корчној — Корчноја, Кошевој — Кошевоја* и сл. Генитивна непроменљива презимена (ДУРНОВО, СЕДЫХ) код нас постају променљива: *Дурново — Дурновоа, Седих — Седиха*. И једна и друга уз женска имена остају код нас непроменљива: *Олге Кошевој, Олги Кошевој, Олги Седих* итд. Према мушким презименима на *-ОВ, -ИН, -СКИЙ* (код нас *-ски*) женска се прилагођавају роду и остају код нас променљива: *Терещкова*, дат.

Терецковој, Карењина, дат. *Карењиној, Жуковска*, ген. *Жуковске*; тако и женски патроними: *Ниловна — Нилвне — Ниловној*.

Напомена: Познато руско презиме *Трубецкой* (како је било нормирано Правописом из 1960) треба преносити као *Трубецки*, али се покаткад наилази и на облик *Трубецкој*, што је можда инспирисано чињеницом да постоје руска презимена *Трубецкóй* и *Трубецкíий*, као *Руцкóй* и *Руцкíий* (или се пак ради о ослонцу на фреквентна презимена попут Толстој, Корчној). *Шаховскóй* се транскрибује као *Шаховски*.

б. Руска двочлана имена с придевом, ако се први део и на основу нашег језичког осећања може идентификовати као придевски, преносе се (у основном, номинативном облику) двојако у наш језик:

— или са не само гласовним него и граматичким прилагођавањем (са сажетим придевским наставцима): *Царско Село* (Царское Село), *Криви Роџ* (Кривой Рог), *Московска љавда* (Московская правда),

— или, ради аутентичнијег преношења имена (нарочито често кад се руски придев теже доводи у везу са нашим), са граматички неприлагођеним, несажетим придевским наставцима: *Краснаја Пресња* (рејон Москве), *Красноје Село* (град), *Великије Луки* (град), *Рабочиј љуш*, *Рабочеје дело*, *Новаја жизњ*, *Новоје времја* (листови и часописи) итд.

в. И у овом другом случају, кад номинатив остане граматички неприлагођен, могу се у зависним падежима примењивати прилагођени облици, ако су у складу с нашим језичким осећањем: *до Краснога Села*, у *Великим Лукама*, у „*Рабочој џазети*“, из „*Нове жизњи*“, у „*Новој жизњи*“, у „*Новом времену*“ (овде је и именица прилагођена или преведена), а не „*Новаја жизњи*“, „*Рабочаја газетом*“ итд. Оваква комбинована употреба изузетно је могућа и према неприлагођеним облицима на -ој: *Бољшој шеаџар — џоствовање „Бољшоџ шеаџра*“ (или без наводника).

Ако се не примени оваква промена, реченица се мора стилизовати тако да назив остане непроменљив, нпр. у *листу „Рабочеје дело*“ и сл.

г. Наша придевска промена обавезна је и у мушким презименима (или надимцима) на -ый и женским на -ая, било како да се наш аутор или преводилац одлучио да их пише у номинативу.

Дакле: *Чорноџ(а), Крујске* (ген. према Черный, Крупская) — било да је у номинативу *Чорни, Крујска* или *Чорниј, Крујскаја*.

Напомена: Овим су допуњене и донекле модификоване раније одредбе, чија је примена изазивала многе тешкоће. Наиме, врло је јака тежња да се у номинативу преноси аутентични облик, и кад би се могао граматички прилагодити. На пример, наши спортски коментатори по правилу ће пренети име онако како пише на семафорима и у програмима (у изворном писму или у каквој латиничкој транскрипцији): *Белевскаја, Богинскаја*; али такво читање не треба да их обавезе да и у косим па-

дежима употребљавају неприродне облике („Белевскаје”, „Белевскаји”), уместо нормалног прилагођавања нашој придевској промени (*Белевске, Белевској*).

Допуштање овог неједнаког поступка у номинативу и косим падежима не значи успостављање некаквих нових граматичких парадигми, него само признавање непотпуно оствареног дублетизма, у ствари суплетивног односа облика, што у ономастици није нимало ретко (нпр. *Елизабет* : *Елизабетин*).

д. Руска презимена западноевропског језичког порекла преносимо некад према руској модификацији (*Гиљфердинџ* а не Хилфердинг), а некад по обједињеном обрасцу (*Херцен*, за рус. ГЕРЦЕН). Дајући предност првом поступку, Правопис из 1960. је нормирао и да се немачки дифтонг ЕИ у руским именима немачког порекла преноси на руски начин, као *еј*: *Ејзенџџејн* а не *Ајзенџџајн*. Иако је ова норма имала подршке међу славистима, ниједно овако уобличено име није постало обично, него је у обичају само *Рубинџџајн, Ајзенџџајн, Бронџџајн, Шџајн, Бернџџајн*, тј. обједињени образац за ова презимена, било да долазе из Русије било са Запада — те овој обичајној норми треба дати предност. И Руси примењују обједињени образац: ШТЕЙН имају и за сопственог шахисту и за пруског државника, па је и код нас обједињени образац логичан.

Напомена: О именима на *-ич*, као о ширем словенском типу, дато је објашњење у т. 199д, али још неки типови руских имена имају донекле особен начин прилагођавања.

Имена из скандинавских језика

252. У Скандинавији се говори осам аутохтоних језика: дански, норвешки, шведски, ферјарски, исландски, фински, лапонски и гренландски ескимски. Сви језици користе латинично писмо.

а. Данска има један стандардни језик са утврђеним правописом и стандардним изговором заснованим на изговору образованих људи из Копенхагена и околине. Реформом правописа из 1948. године укинута је велико почетно слово у именицама и *aa* замењено словом *å*, али је тај начин писања остао у именима и једном броју назива. Начин писања топонима је стандардизован, али не постоји увек стандардан изговор.

б. У Норвешкој се користе два облика стандардног писаног језика, сваки са по три правописа и њиховим честим реформама. Не постоји стандардни већ само престижни изговор. Изговор топонима варира између препорученог и локалног, нпр. *Geilo* са локалним изговором /jeilu/ и престижним /geilu/, а оба су дозвољена. Због историјских и правописних промена један норвешки топоним може да се јави у свом савременом, стандардизованом облику као *Oslo*,

Trondheim, Akershus, у неком старијем, традиционалном облику као *Kristiania, Trondhjem*, у чисто данском облику као *Christiania, Aggershuus* или у историјском облику за Трондхејм — *Nidaros*.

в. Шведски има два стандардна облика, један у Шведској и један у Финској. Топоними су стандардизовани.

г. Исландски има један стандардни писани и говорни језик. Ферјарски има један стандардни језик и престижни изговор главног града.

д. Фински има стандардан писани језик и изговор. Лапонски језик има девет дијалеката, стандардни језик је заснован на севернолапонском, а изговор топонима се мења зависно од дијалекта. Стандардни гренландски ескимски је заснован на западном гренландском дијалекту и њему одговарајућем изговору.

253. Имена и називи из скандинавских језика могу се прилагодити српском графијски, фонолошки или мешањем та два поступка, често уз нужно морфолошко, синтаксичко или семантичко прилагођавање.

А. Адаптација топонима

254. Структура нордијских топонима је веома сложена. Нпр. норвешки језик има око 50.000 назива имања и других породичних станишта, око 49.000 назива бачија, у сложеницама седам основних речи са значењем „бачија, катун”, у сложеним именима планина има 19 основних речи са значењем „узвишени део тла”, а у употреби је и до 60 основних речи само у једној области, укупно око 165.500 имена језера, мочвара и бара, у сложеницама 18 честих основних речи са значењем „језеро”, 14 основних речи са значењем „мочвара”, у употреби 40—50 основних речи, имена фјордова и теснаца са 19 основних речи у сложеницама итд. Многи топоними, посебно имена имања, служе истовремено као презимена.

Реч *фјорд* у данском, норвешком и шведском означава узак, дугачак морски залив, а у норвешком може да означи и дуго — уско језеро. Ми смо је позајмили у њеном првом значењу. Као други члан сложенице увек има одређени облик *fjorden*, нпр. *Limfjorden, Varangerfjorden, Vefsnfjorden*. Код нас се имена фјордова обично пишу на географским картама раздвајањем основне речи и одреднице: Лим фјорд, Варангер фјорд, при чему основна реч губи одређени члан. Њих би ипак требало писати или по узору на нашу конструкцију (тип: Которски залив), тј. Лимски фјорд, Варангерски фјорд, односно, због незгодне консонантске скупине, фјорд Вефсн, а задржати пун назив, фјорд Варангерфјорден, само ако постоје посебни стилски разлози. Сама реч *фјорд* требало би да остане без прилагођавања (дански изговор /fjo:r/, норвешки и шведски /fju:r/. У случају да означава језеро, нпр. *Tyriifjorden*, треба је прилагодити на облик *језеро Тирифјорден*.

255. Један број топонима — Копенхаген, Штокхолм, Шпицбершка острва — добили смо посредством неког другог језика, по правилу немачког. Те облике би, кад би замена била непрактична као у случају *København* : *Кебенхавн*, требало оставити како је уобичајено, али, кад год је то могуће, заменити прилагођавањем према изворном називу *Stockholm* : *Сџокхолм*; *Свалбард* (што је званичан назив Шпицбершких острва према имену централног и најважнијег острва). Норвешки град *Trondheim* има немачки изговор *Трондхајм*, чији је локални изговор *Тронхеим* или *Троњем*, док би код нас најпогоднији облик био *Трондхејм*. *Oslo* има локални изговор /*uslu*/ или /*ušlu*/, али је оправдано остати при облику *Осло*. Назив *Фарска острва* је хибрид, изворно се зову *Føroyar*, пун превод би био *Овчија острва*, а погодно прилагођавање би било *Ферјарска острва*. Називе који нису управне области већ географска одређења треба превести у потпуности, нпр. *Østlandet* као Источна Норвешка, *Västku- sten* као Западна обала.

Посебан је случај кад ми користимо један, а Скандинавци други топоним за исти појам, нпр. Балтичко море према (дански/норвешки/шведски) *Østersøen/Østersjøen/Östersjön*, што би у преводу било *Исџочно море*. У таквим случајевима треба разликовати међународна подручја, где би требало да задржимо наш уобичајени назив, од локалних подручја где би, у начелу, требало да прихватимо оригинални назив, нпр. не Лапонија, јер је то у Шведској област *Lap- pland*, Лапланд, а у Норвешкој *Finnmark*, Финмарк.

Б. Адаптација аниројонима

256. У нордијским земљама су у употреби антропоними различитог скандинавског, германског и негерманског порекла из различитих историјских периода. Једно исто име може се зато јавити у низу ортографских варијаната, нпр. *Stein* : *Sten* : *Steen*; *Vig* : *Viig* : *Vigh* : *Wig* : *Wiig*; *Bakke* : *Backe*; *Dahl* : *Dal*; *Ibsen* : *Ipsen*; *Koefoed* : *Koefod* : *Kofoed* : *Kofod*, односно различитим изговорима, нпр. *Klein* са изговором /*klain*/ у данском, а /*klein*/ у норвешком и шведском, *Wig* са изговором /*vig*/ у данском и /*vik*/ у норвешком. Како је за писање и изговор једног имена меродаван само његов носилац, то се јављају дублети који се не могу предвидети, нпр. норвешко презиме *Kinck* се изговара и /*ćink*/ и /*kink*/.

В. Адаптација назива административних јединица, усџанова и сл.

257. Код назива *ујравних јединица* (покрајина/округа, области, општина) треба преводити апелативни део, а други део назива прилагодити, нпр. *Buskerud fylke* као *јокрајина* или *округ* *Бускеруд*. На-

живи државних органа се могу задржати у оригиналу, нпр. Storting, Folketing, Riksdag са апозитивним додатком *норвешки, дански, шведски парламенти* или *норвешка, данска, шведска скујштина*, или се преводити, нпр. *Краљевско норвешко министарство спољних послова*. Називи *политичких партија* су посебна група, јер има и традиционалних имена која више не одговарају политичком садржају тих партија, и имена која нашем читаоцу ништа не значе. Најпогодније решење је превести име партије, а у загради ставити одредницу њене политике, нпр. норвешка странка *Venstre* као *Леви* (либерали), или изоставити име партије и дати само одредницу, према нашем схватању дате партије, у овом случају само *Либерална странка*. Називи *новина, листова* итд. најчешће се дају у фонолошки прилагођеном облику и ту праксу ваља наставити, нпр. *Дагенс нихетер* за шведски дневник *Dagens nyheter*. Називи *организација, удружења* и сл. најчешће се преводе, понекад се, када је то неопходно, даје и одредница или објашњење у загради. Та је пракса већ ухотана и ваљало би је задржати. Називи *предузећа* и сл. најчешће се третирају као имена и адаптирају. Уколико садрже и неки апелативни део, често се делимице преводе. У потпуности се преводе само уколико су чисто апелативног карактера. И ту праксу ваља наставити. *Скраћенице* треба заменити пуним називом, нпр. *NFR* је *Савет за истраживања Норвешке*.

Г. Морфолошка и синтактичка адапација

258. У начелу је могуће дати правила за морфолошко и синтактичко прилагођавање нордијских речи, али би та правила била сувише обимна да би имала практичну употребну вредност. Зато би тај проблем требало препустити језичком осећању. Постоји и један број проблема код антропонима: *Inge* је мушко, а *Inga* женско име у норвешком, али је у данском *Inge* женско име. Због тога би промена била и *Инџеа* и *Инџе*, зависно од језика. Осим тога, постоје и дублети типа *Maria* и *Marie*, *Sofia* и *Sofie*, који су два различита имена, и не би их ваљало сводити на наш један облик *Марија*, односно *Софија*, мада то значи да се *Marie*, *Sofie* код нас морају преносити као непроменљиво *Марије* и *Софије*.

Д. Графијска и фонолошка адапација

259. Норвешка и данска латиница су идентичне, а шведска се разликује у два слова. Сва основна слова скандинавске и наше латинице поклапају се међусобно. Диференцијална слова су у топонимима у, æ, å, ç, ö, ä, а у антропонимима још и q, w, x, ÿ (сва само у речима страног порекла или писаним по страном узору). У данском

и норвешком *å* се некада писало *aa*, и тај начин писања се и данас среће у антропонимима и појединим називима. Код антропонима се јавља и низ других комбинација слова: *sch* са изговором *ск* у *Schavlan* или *ш* у *Schiønning*, немо *h* и *e*, нпр. у *Thiele* са изговором *Тиле* итд.

260. Данска, норвешка и шведска имена

а. Вокали

Дански, норвешки и шведски језик разликују до двадесет вокала. Правила за њихов изговор су сувише сложена и најбоље их је прилагодити по писму:

Слово	Прилагођавање
у, <i>ü</i>	и
<i>æ</i> , <i>ä</i>	е
<i>ø</i> , <i>ö</i>	е
<i>å</i> , <i>o</i> , <i>aa</i>	о

У прилагођавању норвешких и шведских имена и назива посебно је проблематичан глас /u/ који се пише *o* када је дуг (углавном када иза њега стоји само један консонант, нпр. *Vofors*, прилагођено *Буфош*, при чему се консонанти из другог дела сложеница на рачунају, нпр. *Boström* прилагођено *Бустрём*), а када је кратак *o* или *u*, као и глас /o/ који се пише *å* и *o*. Ослањањем на писмо, женско име *Ulla* и мушко *Ola* постају *Ула* и *Ола*, а ослањањем на изговор *Ула* и *Ула*. Тежи је случај када истовремено делује и тежња за сажимањем идентичних вокала па топоним *Mosjøen* пређе преко *Мушеен* у *Мушен*, што је сувише измењен облик.

Слово *e* на крају имена може бити ознака дужине, нпр. *Moe* са изговором /*mi*/ или део имена *Skoe* са изговором /*skue*/ . Не постоји једнозначно правило, али је мања грешка ако се немо *e* изостави него ако се задржи.

б. Дифтонзи

Док су стари дифтонзи у данском језику монофтонгирани, дотле су се од вокала и следећег консонанта развили бројни нови дифтонзи, укупно дванаест, али нису сви прихваћени у стандарду. Сви се дифтонзи завршавају на /i/ или /u/, али се, по правилу, у данским речима пишу словима за консонанте из којих су се развили: *g*, *j*, *v* и понекад *b*. У норвешком језику се дифтонзи јављају и у топонимима и у антропонимима, а у шведском само у антропонимима и састоје се од два вокала, евентуално са украсним словом *j* иза *i*.

Слово	Прилагођавање
<i>aj, ai, ay</i>	ај
<i>ei, ey, eii, ej; eg</i>	еј
<i>eu, ev</i>	ев
<i>oj, oi, oij, oy</i>	ој
<i>ov, ou, ow, ouw, au, oug</i>	ов
<i>av, au, ou, aug</i>	ав
<i>øj, øg, øy, øij</i>	еј

в. Консонанти

Имена и називи у данском, норвешком и шведском имају иста основна латинична слова као и српски, шведски има још и *x*, а у антропонимима и неким називима јављају се у сва три језика још и *q*, *w*, *x*, *c*.

У данском, норвешком и шведском важе следећа заједничка правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
<i>C</i>	Carl	К	Карл
<i>Ch</i>	Charlotte	Ш	Шарлоте
	Christiansen	К	Кристијансен
	Engelbrecht	Х	Енгелбрехт
<i>Ck</i>	Ancker	К	Анкер
<i>Gh</i>	Kragh, Bergh	Г	Краг, Берг
<i>h/hj/hv</i>	Lindholm, Hjeltslev, Hvass	х/ј/в	Линдхолм, Јелмслев, Вас
	Johnsen, Dahl	Знак за дужину, који се изоставља.	Јонсен, Дал
	Blidah, Lindh	Украсно слово, које се изоставља.	Блида, Линд
<i>J</i>	Jylland	Ј	Јиланд
<i>Rh</i>	Rhode	Р	Роде
<i>Sc</i>	Scavenius	Ск	Скавенијус
<i>Sch</i>	Schandorf	Ш	Шандорф
	Schou	Ск	Скоу
<i>Th</i>	Thora	Т	Тора
<i>X</i>	Axel	Кс	Аксел
<i>(t)z</i>	Franz, Frantzen	С	Франс, Франсен
<i>qu, qv</i>	Quist, Qvist	Кв	Квист
<i>W</i>	Ewald, Wellander	В	Евалд, Веландер
<i>Z</i>	Zahle, Zappfe	с, тс	Сале, Тсапфе

Посебну пажњу заслужују комбинације /g, k/ + /i/ + слово за вокал предњег реда. То *i* је некад означавало палатализацију гласова /g, k/ испред вокала предњег реда. Палатализација се изгубила, али

је слово остало тако да постоје и дублети, нпр. *Kjær* : *Kær*; *Kjøbenhavn* : *København*; *Gjentofte* : *Gentofte* итд. То слово се више нигде не изговара. Име данског филозофа *Киркегора* је потпуно усамљен случај. Његово презиме се пише *Kierkegaard*, скуп *ie* се изговара као /i/, па неки пишу своје презиме и *Kirkegaard*.

За прилагођавање норвешких и шведских имена важе ова додатна правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
<i>dj</i> на почетку речи	Djuvik	j	Јувик
<i>gj, hj, lj</i> на почетку речи	Gjerde, Hjorth, Ljung	j	Јерде, Јорт, Јунг
<i>g</i> на почетку речи испред <i>e, ei, i, y, øy, ä, ö</i>	Gedde, Geijer, Gihle, Gystad	j	Једе, Јејер, Јиле, Гиста
<i>k</i> испред <i>i, y, e, ei, øy</i>	Kilen	ћ	Ћилен
<i>kj, ki, tj</i>	Kjær, Kieland, Tjeldstøe	ћ	Ћер, Ћелан, Ћелсте
<i>sj, skj</i>	Sjødolt, Skjelderup	ш	Шехолт, Шелдеруп
<i>sk</i> испред <i>i, y, e, ei, øy, ä, ö</i>	Skipnes, Ske	ш	Шипнес, Ше
<i>v</i> , на почетку речи и <i>hv</i>	Hveem	в	Вем

Само у шведском важе ова додатна правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
<i>stg</i>	Västgöta, Östgöta	ш	Вешета, Ешета
<i>stj</i> на почетку речи	Stjernstedt	ш	Шернстет
<i>Xj</i>	Växjö	кш	Векше

После *l* или *r* у истом слогу шведско *g* се изговара као *j*, па би за имена као *Strindberg*, *Lundberg*, *Bergman* фонолошки најправилнија адаптација била *Стриндберј*, *Лундберј*, *Берјман*. Ипак, због тешкоће изговора и због дугогодишње традиције морамо задржати преношење према писаном облику, дакле *Стриндберг*, *Лундберг*, *Бергман*.

Постоји веома велики број дублета и изузетака, а нема никаквог правила: *Kittang* (Ћитанг, Китанг), *Gimnes* (Јимнес, Гимнес), *Keim* (Кејм, Ћејм), *Sandnes* (Санес, Санднес), *Geirot* (Гејрут), *Gill* (норвешки Гил, шведски Јил), *Schanche/Schancke* (Сканке), али *Schrøder*, *Schröder*, *Schroeder* у сва три језика Шредер, а у данском још и Скредер. Наиме, носилац неког имена има искључиво право да одреди како ће га и писати и изговарати и веома је мали број случајева када закон прописује другачије решење.

Име норвешког писца *Ibsen*-а код нас се погрешно пише и изговара *Ибзен*, а требало би да се пише *Ибсен*, са *бс* да би се разликовало од *Ipsen* *Ијсен*; изговор је у оба случаја /ipsen/.

261. Исландска имена

За исландски језик карактеристична су слова *Ð* (велико) и *ð* (мало), односно *Þ* (велико) и *þ* (мало), која имају исти изговор као енглески гласови у речима *the*, односно *thing*.

На Исланду се не користе презимена већ патроними или матроними. Мушкарац по имену *Sigurður*, чији је отац *Gunnar*, зове се *Sigurður Gunnarsson* (Сигурд Гунаров син), а његова сестра *Guðrún Gunnardóttir* (Гвидрун Гунарова кћи). Ако се користи матроним, а мајка им се зове *Sفا*, онда ће он бити *Sigurður Svafarsson* (Сигурд Свавин син) а његова сестра *Guðrún Svafardóttir* (Гвидрун Свавина кћи). Изузеци су малобројни, и зато се исландска имена ређају по имену, а не презимену, чак и када постоји презиме. Битан је изговор следећих гласова:

Слово	Пример	Прилагођавање	
Á	Páll	ау	Паудл
Аи	Auðunn	еј	Ејдин
É	Pétur	је	Пјетир
Еу	Eysteinn	еј	Ејстајдн
<i>f</i> између два вокала, вокала и звучног консонанта и на крају речи иза њих	Sفا	в	Свава
<i>fl, fn</i>	Keflavík, Rafn	бл, бн	Кеблавик, Рабн
<i>g</i> испред <i>e, i, í, y, ú, æ, ei, ey</i>	Gísli	гј	Гјисли
<i>Guð-</i>	Guðrún	Гвид-	Гвидрун
<i>k</i> испред <i>e, i, í, y, ú, æ, ei, ey</i>	Ketill	кј	Кјетил
<i>Hv</i>	Hveragerði	кв	Кверагерди
<i>ll</i> између вокала, испред <i>r</i> и <i>n</i> , на крају речи	Þingvellir, Hallur	дл	Тингвелдир, Хадлир
<i>nn</i> иза <i>á, é, í, ó, ú, ý, æ, au, ey</i>	Steinn	дн	Стејдн
Ó	Jórunn	оу	Јоурин
<i>rl, rn</i>	Karl	ртл, ртн	Картл
<i>U</i>	Úlfur	и	Улвир
<i>y, ý</i>	Eyvör	ј	Ејвер
Æ	Snævarr	ај	Снајвар
Ö	Björn	е	Бјердн и Бједн
Ð	Barði	д	Барди
Þ	Þóra, Þórsá	т	Тоура, Тјоурсау
Х	Laxdal	кс	Лаксдал

У изговору сугласничке групе *rl* и *rn* постоје алтернативни *шл*, *шн* (*Каџл* поред *Карџл*), који зависе од индивидуалног изговора, али се изговор са *р* сматра престижним.

Постоји и један број изузетака од ових правила.

262. Ферјарска имена

Код нас се веома ретко појављују ферјарска имена и називи. Правила за изговор су сувише сложена, посебно због велике разлике у изговору дугих и кратких гласова, те је немогуће дати практично употребљива упутства за прилагођавање по изговору. Зато је најједноставније прилагођавати по писму. Потребно је само заменити следећа слова:

Слово	Прилагођавање
<i>a, á</i>	а
<i>ei</i>	еј
<i>eu</i>	еј
<i>í</i>	и
<i>ó</i>	о
<i>ou</i>	ој
<i>ú</i>	у
<i>y, ý</i>	и
<i>d</i>	д
<i>æ</i>	е
<i>ø</i>	е
<i>ö</i>	е

263. Финска имена

Фински има строго фонемски правопис. Дужина фонема се обележава удвојеним словом. Потребно је прилагођавање само следећа три вокалска знака — *y, ä, ö* — а удвостручени вокал и консонант се упрошћавају.

Слово	Пример	Прилагођавање	
<i>y</i>	Nykänen, Муурä	и	Никенен, Мире
<i>ä</i>	Sillanpää, Kaurismäki	е	Силанпе, Каурисмеки
<i>ö</i>	Räikkönen, Yrjö, Väinö	е	Рејкенен, Ирје, Вејне

264. Лайонска имена

Лапонски изговор се веома разликује од дијалекта до дијалекта. Зато је најбоље радити графијско прилагођавање. Знаци за вокале се могу пренети непосредно. Знаци за консонанте имају исту вредност као и у српском. Треба адаптирати само знак *t* у *t*, *dj* у *џ* и *ð* у *d*.

Слово	Прилагођавање
<i>t</i>	т
<i>dj</i>	тј
<i>ð</i>	д

265. Гренландска ескимска имена

Гренландски изговор је доста сложен, али су за прилагођавање довољна нека основна правила. Знаци за вокале се могу преносити непосредно; *g* се не изговара испред *f*, *k*, *dl*, *s*, *ss*, *t*; *q* се изговара *к*; *d* се не изговара испред *l*; *ngn* се преноси као *n*; *rq* се преноси као *к*; *ms* као *т*; *vf* као *ф*; *v* се не изговара испред *q*, *n*, *ng*, *s*, *ss*, *m*. Удвостручени знаци за вокале и консонанте се упрошћавају.

Имена из словачког језика

266. Иако је словачки гласовни систем сличан нашем, а правопис доста једноставан, ипак има графија за чију је исправну транскрипцију потребно и ближе познавање словачког правописа и фонетике. Тако су у ТЕ, DE NE сугласници најчешће умекшани (као у чешком ТĚ, DĚ, NĚ), те код нас треба писати *џје*, *дје*, *ње* — али има и случајева у којима ови сугласници остају тврди (речи страног порекла, неки придевски наставци и др.). Графијама IA, IE обележавају се и дифтонзи (тако да у транскр. пишемо *ј* или претварамо претходно L, N у *љ*, *њ*) и двосложне комбинације, по правилу у речима страног порекла (транскр. *ија*, *ије*). У презименима има примеса и других ортографских система.

267. Показаћемо у алфабетском прегледу како треба преносити карактеристичне словачке графије.

Ä као *е*: *Дјеменова* (DEMÄNOVÁ), *Месјар* (MÄSIAR).

CH као *х*: *Халупка* (CHALUPKA), а тако и његов звучни парњак *Х*: *Храдиште* (HRADIŠTE), *Хрохош* (HROCHOT').

D' испред самогласника као *дј*: *Дјанова* (D'ANOVA), *Дјармоти* (D'ARMOTY), *Дјурович* (D'UROVIČ), али на крају речи као *д*: *Мокрад* (MOKRAD').

DE об. као *дје*: *Дјетва* (DETVA), *Бардјејов* (BARDEJOV), али DI као *ди* (иако је сугл. у оба случаја *d'*): *Дивјаки* (DIVIAKY).

DZ (звучни парњак сугл. *ц*) као *дз*: *Медзани* (MEDZANY).

DŽ (африката као наша) као *џ* (немамо ономастичких примера).

H — в. горе под CH.

IA, IE (дифтонзи) као *ја*, *је*, односно са претх. L, N као *ља*, *ље*, *ња* *ње*: *Дивјаки* (DIVIAKY), *Кожјар* (KOŽIAR), *Чјерни* (ČIERNY), *Прјевидза* (PRIEVIDZA), *Пјецијјани* (PIEST'ANY), *Сљач* (SLIAČ), *Сишњански* (SITNĽANSKÝ), *Жељезовце* (ŽELIEZOVCE); али *Данијел* (DANIEL), *Цијријан* (CYPRIÁN) и сл.

Ľ као *љ* у свим положајима: *Љубореч* (ĽUBOREČ), *Костољани* (KOSTOLANY), *Тойољчани* (TOPOĽCANY).

LI као *ли* (кад је I слоготворно), сагласно ранијим правилима: *Лийшов* (LIPTOV), *Ликава* (LIKAVA); али LE као *ље*: *Бољераз* (BOLERÁZ), *Љевоча* (LEVOČA). За LIA, LIE в. горе под IA, IE.

Ń као њ: *Рудњани* (RUDŃANY), *Сухоњ* (SUCHOŃ).

NI, NE (об.) као њи, ње: *Јаблонџица* (JABLONICA), *Тойољњики* (TOPOĽNÍKY), *Малињец* (MÁLINEC). За NIA, NIE в. под IA.

T' испред самогласника као *џј*: *Хнуџџја* (HNÚŠT'A), *Пјеџџја-ни* (PIEŠT'ANY), а кад је на крају речи — као *џ*: *Хрохоџ* (HROCHOT').

TE об. као *џје*: *Тјеџлице* (TEPLICE), *Тјеков* (TEKOV), али TI (кад је I слоготворно) као *џи*: *Шџиџњик* (ŠTITNÍK). И суфикс -ŠTE преноси се као *џџе* а не „штје“: *Храдиџџе* (HRADIŠTE).

Y као и (без умекшавања претх. сугласника): *Мијава* (MYJAVA), *Бисџри* (BYSTRÝ).

Словеначка имена — в. т. 198

Украјинска имена — в. т. 198, 200

Имена из француског језика

Уводне напомене

268. Изговор и одговарајућа транскрипција већег броја француских властитих имена, актуелних у култури, спорту и др., у самој Француској и франкофоним земаљама не може се увек подвести под норму савремене француске ортографије и ортоеписје. Огледа се то, између осталог, у тенденцији изговарања финалних сугласника односно словних група и на крају и у унутрашњости речи, на начин који није у складу с нормом. Уз то, ни осавремењивањима франц. правописа, којима се настоје пратити промене у језику, нису обухваћена властита имена и њихове изведенице. Ипак, могуће је установити извесне тенденције, односно моделе, илустроване већим бројем репрезентативних примера, чиме би се умањиле потребе пречесте појединачне провере. Овде изнесена правила одн. модели, верујемо, добродошла су приручна помоћ, а праву (изворну) инструкцију најбоље је потражити у постојећим речницима и доступним приручницима (нпр.: Léon Warnant, *Dictionnaire de la prononciation française*, Gembeloux, Duclot, 1962; Pierre Fouché, *Traité de la prononciation française*, Paris, Klincksieck, 1959; Vlado Drašković, *Francuski izgovor*, Beograd, Filološki fakultet, 3. izd. 1985). О актуелним променама француског правописа могу се наћи корисне информације на веб-сајту организације Le RENUOVO, www.orthographe.recommandee.info. За потребе српске културе свакако би било важно урадити транскрипциони речник француских личних и географских имена (сличан оном какав имамо нпр. за енглески), посебно ако се има у виду значај француског утицаја на српску културу.

Поред узајамних усаглашавања ортоепских и ортографских система двају језика, прилагођено писање подразумева и поштовање

наслеђа, укључујући и настојање да се франц. имена, у мери у којој је то постала обичајна норма, ускладе са морфолошком структуром српског језика (имена река и покрајина најчешће), као нпр.: *Париз* (*Paris*), *Бастилља* (*Bastille*), *Тилерије* (*Tuileries*), *Пикардија* (*Picardie*), *Вандеја* (*Vendée*), *Бреџања* (*Bretagne*), *Рона* (*Rhône*), *Лоара* (*Loire*) и др. Пример традиционалног посрбљавања је и превод Балзакова дела *Eugénie Grandet* као *Евџенија Гранде*.

269. Ради систематичног преношења франц. властитих имена у српски језик, најбоље би их било сврстати у две групе: (а) имена са применљивом еквиваленцијом глас — графија према франц. правилима ортоепије и ортографије, уз прилагођавање српском гласовном систему, и (б) имена која се, с обзиром на карактер и обим одступања од ортографских и ортоепских правила, сврставају у микросистеме паралелне постојећој норми. И опет би остао простор за арбитран приступ, понекад, на пример код личних имена, и до консултовања њихових носилаца. Међутим, пошто се у приручнику какав је правопис мора рачунати и на кориснике којима су други приручници недоступни а могућности довијања ограничене, или пак слабије или уопште не владају франц. језиком, овако сложена материја даје се фрагментарно, упрошћено и прегледно и, пре свега, полазећи од начина писања у француском, односно онако како је претежно поступљено у овом приручнику када су у питању други језици.

За имена са еквиваленцијом глас — усћаљена графија најпре би требало франц. фонолошки систем од 36 гласова свести на српски са 30 фонема. При томе је сложенија ситуација у преношењу вокалских јединица због велике разлике у њиховом броју и карактеру и посебно због тога што се неки од њих (нпр. [i] [y] [u]) дефинишу према позицији у речи и природи слога у којем се рализују. Свесно се у транскрипцији занемарује однос затвореност — отвореност у реализацији *e*, *o*, *a* и разлике у нијансама, са становиштва српског језика, у природи неких назалних вокала, нпр. [ẽ] и [ã], јер се те разлике не могу показати и пренети у српски ни гласовно ни графички. Међутим, не може се нпр. пренебрећи разликовање немог *e* [ə] од 'пуног' [e] одн. [ɛ].

270. а. Немо *e* [ə] преноси се као *e* у истим позицијама у којима се изговара у франц. — у иницијалном слогу и у позицијама у којима је потребно избећи нагомилавање сугл. које је супротно франц. фонол. систему: *Беноа* (BENOÎT), *Делил* (DELILLE), *Женева* (GENÈVE), *Ренан* (RENAN), *Рене* (RENÉ); *Бреџања* (BRETAGNE), *Бреџон* (BRETON), *Гренобл* (GRENOBLE), *Леклер* (LECLAIR) и сл. Међутим, унутар једне ритмичке целине у којој немом [ə] претходи само један сугл., тај глас се губи и не преноси се у српском: *Дидро* (DIDEROT), *Евлин* (EVELYNE), *Мишлин* (MICHELINE), *Русло* (ROUSSELOT).

б. Немо [ə] у предлогу *de* и члану *le*, који су саставни део имена, 'одржава' слог и преноси се као *e*: *Шарл де Гол* (CHARLES DE GAULLE), *Жан ле Клер* (JEAN LE CLAIR), *Ле Корбизје* (LE CORBUSIER), *Ле Пен* (LE PEN). Аутентичност се чува и преношењем елидованог предлошка: *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT), *Д'Естен* (D'ESTAIN), *Д'Есиере* (D'ESPEREY), као и разликовањем франц. имена типа LE CLAIR i LECLAIR, LE FEBVRE и LEFEBVRE, DE LAVAL и DELAVAL (у срп. *Ле Клер* и *Леклер*, *Ле Февр* и *Лефевр*, *Де Лавал* и *Делавал*); уп. и *Ла Рош* — LA ROCHE и *Ларош* LAROCHE.

271. Назални вокали преносе се у српски као орални самогласник + *n* или *m*: (а) *Бланки* (BLANQUI), *Жан* (JEAN), *Нанџ* (NANTES), *Амбоаз* (AMBOISE), *Шампољион* (CHAMPOLLION), *Анри* (HENRI), *Руан* (ROUEN), *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT); (б) *Марџен* (MARTIN), *Рембо* (RIMBAUD), *Амјен* (AMMIENS), *Фен* (FAIN), *Мембур* (MAIMBOURG); (в) *Амбрен* (EMBRUN), *Ле Брен* (LE BRUN), *Лескен* (LESCUN); (г) *Дижон* (DIJON), *Леконџ де Лил* (LECONTE DE LISLE), *Леконџ* (LECOMPTE) итд.

272. Изговор и преношење имена без еквиваленције *џлас* — *џрафија* дат је, уз минималан коментар и са илустрацијама, у т. 274 и у прегледу (т. 275), и тиче се на пример изговора D, R, S, X, Z у финалној позицији (издвојено гледано и у словним комбинацијама), S унутар имена, Y у разним позицијама и словним комбинацијама, потом полиграфа ILL и диграма IL итд.

273. За франц. властита имена карактеристичне су, и имају релативно високу фреквенцију, почетне саставнице (префиксоиди) MONT-, NEUF-, SAINT-. Зато се даје преглед образаца њиховог изговора и на томе заснованог преношења у српски:

а. У саставници MONT- носилац слога је назални вокал а завршно -Т се или не чује и не преноси у примерима као MONTLUC → *Монлик*, MONTMORENCY → *Монморанси*, MONTPELLIER → *Монпјеље*, MONTROUGE → *Монруж*, или се изговара и преноси, наравно доследно испред вокала — MONTESQUIEU → *Монџескје*, MONTORGUEIL → *Монџорџеј*, MONTÉLIMAR → *Монџелимар*, MONTRET → *Монџре*, MONTREUIL → *Монџреј*, MONTRESOR → *Монџрезор*; уп. и MONTE CARLO → *Монџе Карло*, MONTE CRISTO → *Монџе Крисџо*; у српском се изговара и преноси *Монџреал* (MONTREAL).

б. Префиксоид NEUF- изговара се и преноси без завршног F: NEUFBOURG → *Небур*, NEUF-BRISACH → *Небризак*, NEUFCHÂTEAU → *Неџаџо*, NEUFJOURS → *Нежур*.

в. У саставници SAINT завршно -Т се испред сугласника не изговара: SAINT-DENIS → *Сен Дени*, SAINT GRAAL → *Сен Грал*, SAINT-JUST → *Сен Жисџ*, SAINT-TROPEZ → *Сен Трое* и сл., али

SAINT-AIGNANT → *Сенџ Еђан*, SAINT-ETIENNE → *Сенџ Еџјен* због везивања у изговору и изједначавања са позицијама у форманту SAINTE у којем се Т редовно изговара: SAINTE PALAYE → *Сенџ Пале*, SAINTE-BEUVE → *Сенџ Бев* итд.

274. Франц. правопис задржава у писању некадашње крајње сугласнике или сугл. групе, који се у савременом франц. често не изговарају, па их наша транскрипција не преноси, него се равна према изговору. Уп. нпр. (поред примера који се дају у т. 275 која следи; неки се и понављају): BORDEAUX → *Бордо* (али BRAX → *Бракс*), BLANC → *Блан* (али ARMAGNAC → *Армањак*, BERGERAC → *Бержерак*), DIDEROT → *Дидро* (али BREST → *Брестџ*), DOUBS → *Ду*, LOUVIERS → *Лувеје*, MONTPELLIER → *Монџеље*, DEUX-SÈVRES → *Де Севр* (цртица из франц. топонима по правилу се не преноси), RENAULT → *Рено* итд. У финалним групама -ND, -NT чује се и преноси *н* (као део назалног вокала): BERTRAND → *Берџран*, CLEMENT → *Клеман*, CLERMONT-FERRAND → *Клермон Феран*, MAUPASSANT → *Мойасан* (уп. и DUCHAMP → *Дишан*; уједначаје се транскрипција назалног вокала као *ан*, уп. *Генђан*, а не *Генђам* → GUINGAMP); у групама -RD, -RG, -RT не изговара се и не преноси завршни сугласник: GODARD → *Годар*, GÉRARD → *Жерар*, STRASBOURG → *Стразбур*, ROBERT → *Робер*, FLAUBERT → *Флобер*. Не изговарају се и не преносе ни неки сугл. у унутрашњости речи, као нпр. S (DESCARTES → *Декарџ*, ROUGET DE LISLE → *Руже де Лил*).

Изговара се, и преноси у српски, завршни сугласник саставнице сложеног (синтагматског) имена ако наредна реч почиње самогласником (при томе се и изговорно обједињују): AIX-EN-PROVENCE → *Еђз ан Прованс*, PONT-À-MOUSSON → *Понџ а Мусон*, SAINT-ÉTIENNE → *Сенџ Еџјен*, SAINT-EXUPÉRY → *Сенџ Еђзијери*.

275. Главна правила и најтипичнији поступци прилагођавања (делимично напред назначени) могу се овако представити:

AI као *е*: Ален (ALAIN), Волџер (VOLTAIRE), Д'Есџен (D'ESTAING), Клер (CLAIRE), Лорена (LORRAINE), Сенџ Еџјен (SAINT-ÉTIENNE).

AY (а) као *е* (кад не следи изговорни самогл.): Еме (AYMÉ), Емон (AYMON), Е д'Авињон (AYE d'AVIGNON); Бел (BAYLE), Кле (CLAYE), Менар (MAYNARD), Перак (PAYRAC), Ремон (RAYMOND); Беле (BELAY), Бре (BRAY), Дифе (DUFAY), Ди Беле (DU BELLAY), Дуе (DOUAY), Ејерне (ÉPERNAY), Моле (MOLAY), Оне (AULNAY), Орсе (ORSAY), Ле Пле (LE PLAY), Ре (RAY) итд.;

(б) као *ај*: Бајон (BAYONNE), Кајен (CAYENNE), Ла Фајетџ (LA FAYETTE), Ле Ваје (LE VAYER), Мајер (MAYER), Фајар (FAYARD) итд.; тако и Блај (BLAYE), Фај (FAYE).

- AU као *o*: *Оверњ* или *Оверња* (AUVERGNE, ист. покр.), *Огист* (AUGUSTE), *Мойасан* (MAUPASSANT), *Де Гол* (DE GAULLE), *Гошје* (GAULTIER [арх. варијанта имена GAUTIER]), *Пол* (PAUL), *Сен Лоран* (SAINT-LAURENT).
- C (а) испред E, I, Y као *s*: *Марсел* (MARCEL), *Прованс(а)* (PROVENCE), *Сесил* (CÉCILE), *Расин* (RACINE), *Нанси* (NANCY), *Сирано* (CYRANO); у српском је усвојен итал. изг. *Ница* (NICE), а не „Нис“;
- (б) у другим положајима или као *k*: *Клодел* (CLAUDEL), *Кокшо* (COCTEAU), *Гонкур* (GONCOURT), *Армањак* (ARMAGNAC), *Балзак* (BALZAC), *Бержерак* (BERGERAC) или се не изговара у финалном положају ако му претходи назални вокал или сугл. *p*: *Блан* (BLANC), *Леблан* (LEBLANC), *Леклер* (LECLERC); в. посебно и диграф CH.
- CH према изг., као *ш*: *Мишел* (MICHEL), *Шарл* (CHARLES), *Ла Рошел* (LA ROCHELLE) или као *k* — *Кристијан* (CHRISTIAN), *Кристијин* (CHRISTINE), *Кристиоф* (CHRISTOPHE).
- CQ као *k*: *Жак* (JACQUES), *Лекок* (LECOCQ), *Токвил* (TOCQUEVILLE).
- Ç као *s*: *Франсоа* (FRANÇOIS), *Франсоаз* (FRANÇOISE), *Безансон* (BESANÇON), *Брисоне* (BRIÇONNET).
- D је често немо (не изговара се и не преноси) у финалној позицији а посебно у сугл. групама као завршно: *Рембо* (RIMBAUD); *Годар* (GODARD), *Едмон* (EDMOND), *Едуар* (ÉDOUARD), *Ронсар* (RONSARD), *Росџан* (ROSTAND).
- E немо [ə]: начин преношења, укључујући и предлог *de* и члан *le*, в. под. т. 270аб.
- É, Ê, и Ë редовно као *e*: *Барбес* (BARBÈS), *Емил* (ÉMILE), *Женес* (GENÈS), *Жуе* (JOUÉ), *Куе* (COUÉ), *Рене* (RENÉ), *Сезрез* (CÉREZ).
- Ë као *e*: *Лаенек* (LAËNNEC), *Сиџроен* (CITROËN), а с друге стране као *a* (које се не удваја) — *Де Стал* (DE STAËL), *Сен Санс* (SAINT-SAËNS).
- EAU као *o*: *Бовоар* (BEAUVOIR), *Бомарше* (BEAUMARCHAIS), *Бордо* (BORDEAUX), *Леото* (LÉAUTAUD), *Марсо* (MARCEAU), *Рамо* (RAMEAU), *Русо* (ROUSSEAU), *Фонџенбло* (FONTAINEBLEAU).
- EI (кад не следи вокал) као *e*: *Сена* (SEINE), *Ремс* (REIMS), *Бен Нороа* (BEINE-NAUROY), *Бене* (BEINEIX).
- EY (кад не следи вокал) као *e*: *Аверон* (AVEYRON, р. и покр.), *Бел* (BEYL), *Жандре* (GENDREY), *Не* (NEY), *Пер* (PEYRE), *Сисле* (SISLEY), *Федо* (FEYDEAU).
- EN, EM (а) у затв. слогу и на крају речи као *ан*, *ам*: *Вандеја* (VENDÉE), *Жулијен* (JULIEN), *Прованс(а)* (PROVENCE), *Сандрарс* (CENDRARS), *Анри* (HENRI), *Руан* (ROUEN); *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT), *Амбрем* (AMBRYM); (б) иза *j* као *ен*: *Амјен* (AMIENS); уп. и *Емил* (ÉMILE).

EU као *e*: *Денев* (DENEUVE), *Дејардје* (DEPARDIEU), *Маџје* (MATHIEU), *Монџескје* (MONTESQUIEU), *Неџаџел* (NEUCHÂTEL), *Неји* (NEUILLY), *Флери* (FLEURY) и сл.; у иниц. положају фонетизам са *eu*, нпр. *Еусџахије* (EUSTACHE), ослоњен је на ликове из античког доба (преношење као *Есџаџ* одговара изговору евентуалног савр. франц. имена), док би се *Евџеније* (EUGÈNE), *Евџенија* (EUGÉNIE) уклапало у традиц. посрбљавање (в. т. 268).

G (а) испред E, I као *ж*: *Жил* (GILLES), *Жиронда* (GIRONDE), *Бриџити(а)* (BRIGITTE), *Женева* (GENÈVE), *Ле Саж* (LE SAGE); *Жорж* (GEORGE), *Пежсо* (PEUGEOT);

(б) у другим положајима као *џ* (укључујући и групу GU испред E, I, Y, у којој се U не изговара): *Греџоар* (GRÉGOIRE); *Ланџедо* (LANGUEDOC, покр.), *Гоџен* (GAUGUIN), *Гијом* (GUILLAUME), *Генџан* (GUINGAMP; уп. *Диџан*), *Ги* (GUY); *Еџ* (AIGUES), *Ла Мадраџ* (LA MADRAGUE), *Лафарџ* (LAFARGUE); у финалној групи -RG G је немо: *Стразбур* (STRASBOURG), *Шербур* (CHERBOURG).

GN као *њ*: *Авињон* (AVIGNON), *Бреџања* (BRETAGNE), *Д'Арџањан* (D'ARTIGNAN), *Компјењ* (COMPIÈGNE), *Монџењ* (MONTAIGNE), *Перпигњан* (PERPIGNAN), *Трентигњан* (TRINTIGNANT), *Шампјања* (CHAMPAGNE, покр.).

H је неми глас и не преноси се: *Авр* (HAVRE), *Анри* (HENRI), *Иџо* (HUGO), *Ибер* (HUBERT), *Уез* (HUEZ).

I (а) иза консонанта а испред *a*, *y*, *o* као *и*, што се преноси (према српском правопису) као *ија*, *ију*, *ио*: *Кристџијан* (CHRISTIAN), *Морија* (MAURIAC), *Шатаубријан* (CHATEAUBRIAND), *Бријансон* (BRIANÇON), *Бријуд* (BRIOUDE), *Диор* (DIOR), *Де Вио* (DE VIAU), *Ланион* (LANNION), *Берлиоз* (BERLIOZ), *Ниор* (NIORT), *Риом* (RIOM); тако и *Лион* (LYON), *Нион* (NYONS);

(б) као *и* (одн. *иј*) испред *e* а иза L, N (у франц. је изг. *лј*, *њј*) и иза сугл. групе са R на другом месту: *Молијер* (MOLIÈRE), *Лијеж* (LIÈGE), *Алије* (ALLIER, река), *Жилијен* (JULIEN), *Сен Жинијен* (SAINT-JUNIEN), *Шеније* (CHÉNIER); *Шабрије* (CHABRIER), *Бодрије* (BAUDRIER); трад. изузеци су *Монпелје* (MONTPELLIER) и *Риџеље* (RICHELIEU);

(в) у осталим случајевима I испред *e* као *ј*: *Амјен* (AMIENS), *Арјеж* (ARIÈGE), *Гоџје* (GAUTIER), *Дивијеје* (DUVIVIER), *Дјеј* (DIEPPE), *Ербеје* (HERBIER), *Жјен* (GIEN), *Креџијен* (CHRÉTIEN), *Лорјан* (LORIENT), *Лујеје* (LOUVIERS), *Мезјер* (MÉZIÈRES), *Мондидје* (MONTDIDIÈRE), *Пјер* (PIERRE), *Сен Дје* (SAINT-DIÉ), *Шарпанџје* (CHARPENTIER).

ILL и (обично крајње) IL (а) иза вокала као *ј*: *Ануј* (ANOUILH), *Аржанџеј* (ARGENTEUIL), *Аркеј* (ARCUEIL), *Бреј* (BREIL), *Версај* (VERSAILLES), *Веј* (WEIL), *Миреј* (MIREILLE), *Мон-*

шреј (MONTREUIL), *Ошеј* (AUTEUIL), *Рамбује* (RAMBOUILLET) и сл.;

Напомена: Град. изузеци су *Марсељ* (MARSEILLE) и *Тиљерије* (TUILERIES), што одговара фонетизму речи франц. порекла *џињоидина*, *дешаљ*, *ивилион*, *иоршфел*, *фелшон*, *фотшеља*, *емаљ* (поред обичнијег *емајл*).

(б) иза сугл. према изговору или као *иј* (чешће): *Бијанкур* (BILANCOURT), *Бијо* (BILLOT), *Вијон* (VILLON), *Жијак* (JUIL-LAC), *Жију* (JUILLY), *Камиј* (CAMILLE), *Касџијон* (CASTILLON), *Мабијон* (MABILLON), *Марсија* (MARCILLAT), *Мијарде* (MILLARDET), *Мије* (MILLET), или као *ил* (најчешће са формантима *ville* и *mille*) — *Абвил* (ABBEVILLE), *Анвил* (ANVILLE), *Вилфранц* (VILLEFRANCHE), *Вилардуен* (VILLEHARDOUIN), *Вилекје* (VILLEQUIER), *Вилије Кошре* (VILLIERS-COTTERÊTS), *Вилет* (VILETTE), *Милеран* (MILLERAND), *Милвоа* (MILLEVOYE) итд., али од случаја до случаја *Мије* и *Миле* (MILLET); уп. устаљени назив архипелага у српском *Антили* (ANTILLES), у франц. се изговара са *-ј*.

IN, IM (у затв. слогу) као *ен*, *ем*: *Габен* (GABIN), *Енџр* (INGRES), *Енен* (HÉNIN), *Венсан* (VINCENT), *Карден* (CARDIN), *Купрен* (COUPERIN), *Маршан* (MARTIN), *Рембо* (RIMBAUD), *Скајен* (SCAPIN), али — *Бинош* (BINOCHE), *Селин* (CÉLINE); *Мериме* (MÉRIMÉE), *Лимож* (LIMOGES).

Ј као *ж*: *Дијон* (DIJON), *Жил* (JULES), *Жан Жак* (JEAN-JACQUES) и сл.

OI као *оа*: *Лоара* (LOIRE), *Реноар* (RENOIRE), *Лавоазје* (LAVOISIER), *Аншоан* (ANTOINE), *Аншоанеџа* (ANTOINETTE), *Франсоа* (FRANÇOIS), *Франсоаз* (FRANÇOISE);

OY као *оа*: *Троа* (TROYES, град), *Бриноа* (BRUNOY), *Оноа* (AULNOY), или (кад следи изговорни вокал) као *оај* — *Боаје* (BOYER), *Роајан* (ROYAN), *Троаја* (TROYAT), *Ледоајен* (LEDOYEN), *Пор Роајал* (PORT-ROYAL).

OIN (у затв. слогу) као *оен*: *Поенкаре* (POINCARÉ).

OU као *у*: *Дуомон* (DOUAUMONT), *Тур* (TOURS).

PH као *ф*: *Филиј* (PHILIPPE), *Дофине* (DAUPHINÉ, покр.).

QU као *к*: *Кесоа* (QUESSOY), *Кине* (QUINET), *Марке* (MARQUET); *Брак* (BRAQUE), *Денкерк* (DUNKERQUE), *Ламарк* (LAMARQUE).

R се не изговара и не преноси на крају или у финалним сугласничким групама, уп. нпр. — поред напред помињаних *Лувје* (LOUVIERS) и *Монпелје* (MONTPELLIER) — *Гарније* (GARNIER), *Кивје* (CUVIER), *Рож* (ROGER), *Шарје* (CHARRIER), *Шарпанџије* (CHARPENTIER) итд., које треба разликовати од примера са завршном секвенцом *-ÈRE* у којима се редовно чује и преноси *р*: *Молијер* (MOLIÈRE), *Фоли Бержер* (FOLIES-BERGÈRE), *Шарјер* (CHARRIÈRE).

- S** (а) међувокалско као з: *Жозеф* (JOSEPH); уп. и *Малзерб* (MALESHERBES);
- (б) у сугл. групама унутар имена или се изговара (и преноси) или не: *Дескери* (DESQUEYROUX), *Дестур* (DESTOUR), *Месмер* (MESMER), *Шасиел* (CHASTIEL) итд., према: *Авен* (AVENNES), *Анел* (ASNELLES), *Анијер* (ASNIÈRE), *Вож* (VOSGES), *Гед* (GUESDE), *Декам* (DESCAMPS), *Декарт* (DESCARTES), *Дейорт* (DESPORTES), *Дефорж* (DESFORGES), *Дименил* (DUMESNIL), *Дифрен* (DUFRESNE), *Ил* (ISLE), *Или* (ISLY), *Мелије* (MESLIER), *Мироменил* (MIROMESNIL), *Правил* (PRASVILLE), *Прален* (PRASLIN), *Тенијер* (TESNIÈRE);
- (в) завршно *-st* по правилу се изговара: *Брест* (BREST), *Жист* (JUST), *Ле Крест* (LE KREST), *Ле Лагаст* (LE LAGAST), *Мараст* (MARRAST), *Пруст* (PROUST), али *Прево* (PRÉVOST), *Ла Форе* (LA FOREST);
- (г) изговара се често у финалној позицији (супротно општим правилима), у комбинацијама:
- as:* *Арас* (ARRAS), *Асас* (ASSAS), *Барас* (BARRAS), *Боаси д'Анџлас* (BOISSY D'ANGLAS), *Бурџас* (BOURGAS), *Грегорас* (GREGORAS), *Делмас* (DELMAS), *Дирас* (DURAS), *Рошас* (ROCHAS), *Сандрас* (CENDRAS), *Фожас* (FAUJAS) итд., према — *Дима* (DUMAS), *Домба* (DOMBAS), *Никола* (NICOLAS), *Ромба* (ROMBAS), *Тома* (THOMAS);
- os:* *Гарос* (GARROS), *Бернанос* (BERNANOS), *Бидос* (BIDOS), *Бонафос* (BONAFOS), *Давос* (DAVOS), *Деснос* (DESNOS), *Калвадос* (CALVADOS) и сл., према — *Шодерло де Лакло* (CHODERLOS DE LACLOS), *Шарно* (CHARNOS), *Дико* (DUCOS) и др.;
- ès, -ais:* *Ањес* (AGNÈS), *Кортес* (CORTÈS), *Женес* (GENÈS), *Жорес* (JAURÈS), *Мендес* (MENDÈS), *Алес* (ALAIS);
- is, -us:* *Арамис* (ARAMIS), *Бернис* (BERNIS), *Кабанис* (CABANIS), *Касис* (CASSIS), *Гастон Парис* (GASTON PARIS), *Режис* (RÉGIS), *Сен Лис* (SAINT LYS) и сл., према — *Алекси* (ALEXIS), *Дени* (DENIS), *Дијлеси* (DUPLÉSSIS) итд.;
- us:* *Арџис* (ARGUS), *Галис* (GALLUS), *Карис* (CARUS), *Ласис* (LASSUS), *Флерис* (FLEURUS), *Фрежис* (FRÉJUS) итд., према — *Верти* (VERTUS), *Ками* (CAMUS), *Кайи* (CAPUS), *Шатели* (CHÂTELUS);
- es:* *Вандријес* (VENDRYES), *Маркиз де Врис* (MARQUIS DE VRIES), *Рејес* (REYES) итд., али чешће — *Антииб* (ANTIBES), *Бриж* (BRUGES), *Еџ* (AIGUES), *Кан* (CANNES), *Ла Бријер* (LA BRUYÈRES), *Ле Кај* (LES CAYES), *Лимож* (LI-MOGES), *Нант* (NANTES), *Шартр* (CHARTRES);
- ous:* *Бедус* (BEDOUS), *Бонафус* (BONAFOUS);
- rs:* *Арс* (ARS), *Анверс* (ANVERS), *Марс* (MARS), *Сеџерс* (SÉGHERS) итд., према — *Анже* (ANGERS), *Вилар* (VILLARS),

Вовилије (VAUVILLIERS), *Вовиле* (VAUVILLERS), *Лувје* (LOUVIERS), *Сандарс* (CENDRARS), *Шјер* (CHIERS);

— иза назалних вокала: *Ланс* (LENS), *Арженс* (ARGENS), *Брасенс* (BRASSENS), али — *Кран* (CRANS), *Амјен* (AMIENS), *Флавијен* (FLAVIENS).

Т финално се не изговара (и не преноси): *Годо* (GODOT), *Клеман* (CLÉMENT), *Мара* (MARAT), *Кондорсе* (CONDORCET); *Кино* (QUINAULT), *Рено* (RENAULT), *Руо* (ROUAULT), *Тибо* (THIBAULT).

ТН као *ѿ*: *Едити* (ÉDITH), *Мерти* (MERTH), *Паѿе* (PATHÉ), *Тјери* (THIERRY).

У по правилу као *и*: *Баладир* (BALADUR), *Дима* (DUMAS), *Жистин* (JUSTINE), *Ибер* (HUBERT), *Иго* (HUGO), *Ками* (CAMUS), *Босије* (BOSSUET) итд.; тако и *Лук* (LUC), *Сизан* (SUZANNE), *Тридо* (TRUDEAU), мада ова имена, наравно погрешно, новинари редовно преносе са *у*, вероватно под утицајем енглеског; у финалној позицији као *у* у секвенци -IUS (између *и* и *у* се у франц. чује 'полуглас' *j* који се преноси и у српски) — *Даријус Мијо* (DARIUS MILHAUD), *Маријус* (MARIUS), *Фабијус* (FABIUS); HORATIUS бисмо третирали као латинско име и преносили га (у складу са домаћом традицијом) као *Хорације*; в. UN.

UN (у затв. слогу) као *ен*: *Амбрен* (EMBRUN), *Брен* (BRUN), *Ле Брен* (LE BRUN), *Верден* (VERDUN); уп. DE FUNÉS → *Де Финес*.

Х [кс] изговара се у финалној позицији у именима као: *Астирикс* (ASTERIX), *Бракс* (BRAX), *Екс* (AIX), *Жекс* (GEX), *Кадикс* (CADIX), *Кастекс* (CASTEX), *Оркс* (ORX), *Сакс* (SAX), *Феликс* (FÉLIX) и сл., али не у примерима — *Бертри* (BERTRIX), *Бе ле Бен* (BEX-LES-BAINS), *Дезе* (DESAIX), *Женевоа* (GENEVOIX), *Осер* (AUXERRE [погрешно „Оксер“]), *Рубе* (ROUBAIX), *Шашо д'Е* (CHÂTEAU-D'OEX) итд.

Напомена: Комбинација *-tx* изговара се и преноси као *ѿс*: *Буѿс* (BOUTX), *Бреѿс* (BRETX).

У (а) међувокалско као *ј*: *Ајен* (AYEN), *Бајон* (BAYONNE), *Кајен* (CAYENNE), *Пајо* (PAYOT), *Плејел* (PLEYEL), *Рејес* (REYES), *Фајар* (FAYARD), *Ла Фајет* (LA FAYETTE); тако и *Блај* (BLAYE), *Фај* (FAYE); уп. и *Л'Јон* (L'YON); в. OY.
(б) у међуконс. положају као *и*: *Тисвил* (THYSVILLE), *Сирано* (CYRANO), а тако и у примерима као *Андри* (ANDRYES), *Ги* (GUY), *Кондилис* (CONDYLIS), *Порантриуи* (PARENTRUY), *Пуиморенс* (PUYMORENS).

Z на крају имена се или изговара (и преноси) као *з* у примерима као: *Берлиоз* (BERLIOZ), *Булез* (BOULEZ), *Лиз* (LUZ),

Мермоз (MERMOZ), *Алп д'Уез* (ALPES-D'HUEZ), или пак изостаје — *Блан Не* (BLANC-NEZ), *Дро* (DROZ), *Клуза* (CLUSAZ), *Рје* (RIEZ), *Сандо* (SANDOZ), *Симје* (CIMIEZ), *Троје* (TROPEZ), *Форе* (FOREZ).

Напомена: Комбинација *-tz* на крају се или не изговара: *Гу* (GOUTZ), *Дейре* (DESPRETZ), *Ламе* (LAMETZ), *Ре* (RETZ), или се, од имена до имена, изговара и преноси као *ц* — *Бјариц* (BIARRITZ), *Мец* (METZ) [у франц. се изговара *Мес*, а код нас је усвојен немачки изговор], или с *Фелес* (FELETZ).

Имена из холандског језика

276. Холандски језик — заједно са немачким, енглеским, фризијским и језиком африканс — спада у западногерманску групу, а унутар те групе припада нискофраначком огранку. Говори се у краљевини Холандији (14 милиона становника), затим у северним покрајинама краљевине Белгије (где је познат као фламански), а и у Суринаму и на Холандским Антилима представља службени језик. До 1942. године такав је статус имао и у Индонезији, поред малајског. Без обзира на извесне дијалекатске разлике, у питању је јединствени језик са општеприхваћеним нормама и стандардима. Број говорника није, дакле, нарочито велики, али ни занемарљив: двадесетак милиона становника. Од тога већина живи у Холандији, где се осим холандског у северној провинцији Фрисланду говори и фризијски (око 400 000 говорника). У Белгији нешто изнад половине становника (5,5 милиона) говори холандски (фламански), док преостали део чине Валонци, чији је језик француски. На Холандским Антилима број говорника је знатно мањи (приближно 20% од укупно око 230 000 становника), док се већина становника (више од 75%) користи креолским језиком *pariamento*.

Што се тиче ономастике, ова етнојезичка мешовитост манифестује се двојаким називима места. Тако, рецимо, за главни град холандске провинције Фрисланда постоје два назива: на фризијском *Ljouwert* и на холандском *Leeuwarden*. У Белгији је то још израженије, јер захвата много већи део државне територије, али у писању белгијске топонимије код нас преовладава преузимање француских назива.

277. При изворном писању холандских имена нема никаквих графичких тешкоћа, јер се холандски језик служи основним фондом латинских (односно англо-латинских) знакова, без специјалних слова и дијакритичких додатака. Како се код нас о холандском изговору мало зна, на прилагођавање имена (транскрипцију) знатно је утицао немачки, а донекле и енглески језик. То се највише одразило на тумачење појединих графа. Тако је *EI* схватано као *aj* (*Leyden* — Лајден), *EU* као *aj* (*Breughel* — Бројгел), *S* као *з* (*FRIESLAND* — Фризланд), *Z* као *ц* (*Zwier* — Цвир), *OO* као *у* (*JOOP* — Јуп) итд.

Као ослонац стандарда у изговору и употреби холандског — нешто што би се могло поредити са високонемачким (Hochdeutsch) на немачком говорном подручју — послужио је говор провинције Северне и Јужне Холандије. Иако су, како смо рекли, у оптицају два назива (холандски и фламански), реч је о једном језику, за који важе нормe (општеприхваћене од 1947. године) под називом АВН (Algemeen Beschaafd Nederlands — општи култивисани холандски). По тој норми утврђују се односи између графије и изговора, али управо у ономастици има доста одступања од тог система, мотивисаних историјски и дијалекатски. Ту се, наиме, у великом броју случајева задржава стара ортографија, из периода средњохоландског (односно средњофламанског), као и остаци падежног система, који је некад био развијенији. Све ове појаве нестале су из савременог холандског система после језичке реформе из 1947. године, али су се задржали трагови у начину писања имена.

Начелно је питање да ли ићи колико је год могуће на фонетску транскрипцију, тј. преносити имена максимално по слуху, најближе акустичком утиску, или ићи на прилагођену транскрипцију, тј. правити уступке и наслон на писмо и на неке створене преседане. Можда је овај други начин реалнији, јер би се у том случају неки најпознатији уобичајени ликови холандских имена могли узети као узорци (*ван Гоџ, ван Дајк, Лајден, Уитрехт, Зојдер* одн. *Зојдерско језеро*), док би се но фонетској транскрипцији та имена морала прогласити одступањем од правила (по акуст. утиску пре би се идентификовали као: фан Хох, фан Дејк, Лејден, Итрехт, Зејдер).

278. У консонантизму проблематична је транскрипција хол. V, које се изговара као фрикативно е (или звучни парњак *ф*), као и хол. G или GH, које се изговара као звучни парњаk *х*. По акустичком утиску први глас би се можда пре идентификовао са нашим *ф* него са *в*, а поготово други глас пре са *х* него са *џ*, али се у прилагођеној транскрипцији (у ослонцу на писмо и створену традицију) може ићи и на замене *в* и *џ*. Велику улогу при изговору холандских сугласника имају позициони моменти — процеси асимилације суседних консонаната и положај на крају речи. Тако звучни фрикативи постају безвучни иза безвучних експлозива и фрикатива, безвучни сугласници постају звучни испред В и D, а на крају речи долази до обезвучавања сугласника. Међутим, ове појаве се могу делом занемарити у прилагођеној транскрипцији. За сугласнике треба посебно пазити да се не читају на немачки начин, нпр. *Zwier* — не „Цвир” него *Звир*, *Schelde* — не „Шелде” него *Схелде*.

279. Много су сложенији односи, па и проблеми транскрипције у холандском вокализму. Вокали се деле на кратке, полудуге и дуге (условљене позиционо, јер се појављују само испред R). Две последње групе иду заједно у транскрипцији, и можемо их узети обједињено, као фонолошки дуге. Кратки вокали су увек заступљени

једноструком графемом, док се на дужину и полудужину делом указује удвојеним вокалом (АА, ЕЕ, ОО, УУ), делом двовокалском графемом (ЕУ, ИЕ, ОЕ, док неке друге двовокалске графеме указују на дифтонге), а делом се оне подразумевају из позиционих правила, иако се пише једнострука графема (углавном у отвореним слогови-ма); од општих правила одступа донекле употреба и значење слова У.

Холандски језик има и дифтонге, који се такође разликују по квантитету. И код неких полудугих вокала (графеме ЕУ, ОО) долази до дифтонгизирања приликом говора, али у транскрипцији то не долази до изражаја, пошто се не ради о фонемизираним, системским дифтонзима. Слично томе, и у системском дифтонгу који се пише као UI и сл. могу се разликовати три гласовна елемента.

Како је холандски језик богатији вокалима и дифтонзима од нашег језика, при транскрипцији неумитно долази до упрошћавања, што у многим случајевима онемогућава реверзибилност. За неке холандске вокале немамо блиског еквивалента, него морамо прибегавати тек донекле блиским заменама, а и у њиховој примени има тешкоћа. Тако у холандском постоје вокали типа *ö* (отвореног и затвореног) и *ü*, које обично из других језика транскрибујемо српским *e*, *u*. Како холандско ЕУ редовно има вредност *ö*, можемо га, у складу с преседанима из других језика, без тешкоћа преносити као српско *e*. Међутим, вредност типа *ö* (затворенијег) има у неким позицијама и хол. графем U, док се у другим позицијама изговара као *ü*. За најближу фонетску транскрипцију то би значило да се мора диференцирати, нпр. Utrecht = Итрехт, али Urk = Ерк. Тешкоће овог диференцирања и одступање од тако уобичајеног преседана као што је *Уџрехџ* избегле би се прилагођеном транскрипцијом, ослоњеном на писмо, тј. задржавањем изворног U: *Уџрехџ*, *Урк*.

Такође разне могућности транскрибовања долазе у обзир за холандски глас *ə* који се у писму представља графемама E, A, I, U. Најближа фонетска транскрипција овде би била српско *e*, али би боље било задржати досадашњу праксу да се овај глас пише као и у изворној графици.

280. Овај прилог је намењен да буде информативна помоћ онима који се нађу у прилици да транскрибују холандска имена. У складу с тим, у прегледу који следи на више места ће се предочавати двојаке могућности транскрипције — фонетске, која иде на најближе српске гласовне еквиваленте, и прилагођене, која осим гласовне блискости узима у обзир изворно писмо и досадашњу праксу писања холандских имена код нас. Пре се може препоручити ова друга, прилагођена транскрипција (подвучене варијанте).

а. Вокализам

A — изг. а, ā (полудуго или дуго, што важи и даље уз ознаке дужине), у неким позицијама *ə*, тр. а: Камрен (*Камјен*), Brakel (*Бракел*), Laren (*Ларен*), Adama (*Адама*, Адема).

- AA (AE) — изг. ā, тр. а: Waal (*Вал*), Vaarn (*Барн*), Dael (*Дал*).
- AAI (AY, AIJ) — изг. āī — тр. ај: Venraij (*Венрај*, *Фенрај*), Ostayen (*Осџајен*).
- AU — изг. аџ, тр. ау: Baarle-Nassau (*Барле Насау*), Dauwe (*Дауве*).
- E — изг. е, ē, у неким позицијама э, тр. е: Westende (*Весџенде*), Bergen (*Берџен*, *Берхен*), Breda (*Бреда*), Herentals (*Херенџалс*).
- EE — изг. ē, тр. е: Nordzee (*Нордзе*), Weert (*Верџ*); в. и EI.
- EI (EY, EIJ) — изг. еј, фон. тр. еј, прилаг. тр. ај: Leiden (*Лејден*, *Лажден*), Steyl (*Стејл*, *Сџајл*), Beijerland (*Бејерлант*, *Бајерланд*); изузетно EI — изг. ē (тј. као EE), тр. е: Teirlinck (*Терлинк*); в. и II.
- EU — изг. ө (полудуго или дуго), тр. е: Reusel (*Ресел*), Veurpe (*Верне*, *Ферне*); EEUW — изг. өџ, фон. тр. еџ, прилаг. тр. еџ: Leeuwarden (*Леварден*, *Леуварден*).
- I — изг. і, ī, у неким позицијама э, тр. и: Sittard (*Сиџард*, *Ситарт*), Izegem (*Изеџем*, *Изехем*), Gerrit (*Гериџ*, *Херет*).
- IE — изг. і, тр. и: Tielт (*Тилџ*), Lier (*Лир*).
- IJ — изг. еј (као EI), фон. тр. еј, прилаг. тр. ај: Dijkstra (*Дејкстра*, *Дажкџтра*), van Rijn (фан Рејн, *ван Рајн*).
- O — изг. о (отв. и затв.), ö, тр. о: Helmond (*Хелмонд*, *Хелмонт*), Zwolle (*Зволе*), Hengelo (*Хенџело*), Joris (*Јорис*).
- OE — изг. ө, тр. у: Joer (*Јуџ*), Woerden (*Вурден*).
- OEI (OEY) — изг. өј, тр. уј: Hoei (*Хуј*), van Loey (*ван Луј*, фан Луј).
- OO (OI) — изг. ö, тр. о: Koos (*Кос*), Goirle (*Горле*, *Хорле*).
- OOI (OOY) — изг. öј, тр. ој: Ardooie (*Ардоје*), de Vooys (*де Војс*, *де Фојс*).
- OU — изг. аџ (тј. као AU), тр. ау: Drouwen (*Драувен*).
- U — изг. ö (кратко), ü (полудуго или дуго), у неким поз. э, прилаг. тр. у: Urk (*Урк*, *Ерк*), Utrecht (*Уџрехџ*, *Итрехт*), Buren (*Бурен*, *Бирен*), Hilversum (*Хилверсум*, *Хилферсем*).
- UI (UY, UIJ) — пригл. изг. өј, пригл. фон. тр. еј, прилаг. тр. ој: Zuider Zee (*Зејдер Зе*, *Зојдер Зе* — *Зојдерско језеро*), Nuygens (*Хејхенс*, *Хојџенс*), de Bruijn (*де Брејн*, *де Бројн*).
- UU — изг. ü (полудуго или дуго), прилаг. тр. у: Truus (*Трус*, *Трис*), Ruurlo (*Рурло*, *Рирло*).
- Y — (1) изг. і, ī, тр. и: Lelystad (*Лелисџад*, -ат); (2) изг. еј, фон. тр. еј, прилаг. тр. ај: van Dusk (фан Дејк, *Ван Дајк*), в. EI.

б. Консонантизам

- B — изг. в, тр. б: Berchem (*Берхем*); В крајње — изг. р, фон. тр. љ, прилаг. тр. б: Jacob (*Јакоп*, *Јакоб*).
- C (ван позиција пред вокалима предњег реда) — изг. к, тр. к: Claes (*Клас*), Jacob (*Јакоб*, *Јакоп*).
- CH — изг. х, тр. х: Berchem (*Берхем*).

- D — изг. д, тр. *д*: Zaandam (*Зандам*); D крајње — изг. t, фон. тр. *ш*, прилаг. тр. *д*: Noord Holland (Норт Холанд, *Норд Холанд*).
- F — изг. f, тр. *ф*: Fliet (*Флиџ*), Duffel (*Дуфел*, Дефел).
- G, GH — изг. *г*, прибл. фон. тр. x, прилаг. тр. *џ*: Groningen (Хронинген, *Гронинџен*), Brugge (Брехе, *Бруџе*); G, GH крајње — изг. x, фон. тр. x, прилаг. тр. *џ*: Mesdag (Мездах, *Мездаџ*), Hoogh (Хох, *Хоџ*); GT, GHT (тј. комбинација с безв. плозивом) — изг. ht, тр. *хш*: Hoogte (*Хохше*), Vught (*Бухш*, Фехт); в. и NG.
- H — изг. х, тр. *х*: Haarlem (*Харлем*); изузетно немо H: Arnhem (*Арнем*); в. и CH, GH, PH.
- J — изг. j, тр. *ј*: Joep (*Јуј*), Joris (*Јорис*); в. и NJ, SJ, TJ.
- K — изг. k, тр. *к*: Kampen (*Камјен*), Alkmaar (*Алкмар*).
- L — изг. l, тр. *л*: Laren (*Ларен*), Wilhelm (*Вилхелм*).
- M — изг. m, тр. *м*: Schiedam (*Схидам*), Mies (*Мис*).
- N — изг. n, тр. *н*: Helmond (*Хелмонд*, Хелмонт), Oppe (*Опо*).
- NG — изг. као један (назални задњонепчани) сугласник, изузев у секвенци NGA (где се G посебно изговара), тр. *нџ*: Groningen (*Гронинџен*, Хронинген), Wageningen (*Ваџенинџен*, Вахенинген); за NGA прибл. фон. тр. *нха*, прилаг. тр. *нџа*: Huizinga (*Хајзинџа*, Хејзинха).
- NJ — изг. њ, тр. *њ*: Anjum (*Ањум*), Oranje (*Орање*).
- P — изг. p, тр. *п*: Piet (*Пиџ*), Joep (*Јуј*).
- PH — изг. f, тр. *ф*: Alphen (*Алфен*).
- R изг. r, тр. *р*: Urk (*Урк*, Ерк), Rie (*Ру*).
- S — изг. s, тр. *с*: Soest (*Суџ*), Bussum (*Бусум*, Бесем); SD, STD — изг. zd (асимилација), тр. *зд*: Soesdijk (*Суздајк*, Суздејк), Vestdijk (*Вездајк*, Фездејк).
- SJ — изг. ш, тр. *ш*: Sjouke (*Шауке*).
- T — изг. t, тр. *ш*: Tilburg (*Тилбургџ*, Тилберх), Teniers (*Тенирс*).
- TJ — изг. t', прибл. фон. тр. *ћ*, прилаг. тр. *шј*: Tjaard (*Тјард*, Тарт).
- V — изг. фрик. v (звучни парњак сугласника f, с тим што на крају речи и у позицијама једначења губи звучност и изједначује се са f), прибл. фон. тр. *ф*, прилаг. тр. *в*: Vlieland (*Влиланд*, Флилант), Zevenaar (*Зевенар*, Зефенар).
- W — изг. w, тр. *в*: Antwerpen (*Аншверјен*), Wim (*Вим*).
- X — изг. ks, тр. *кс*: Hardinxveld (*Хардинксвелд*, Хардинксфелт).
- Y — изг. j, тр. *ј*: Yoors (*Јорс*); за J, Y и W уп. и у табели вокализма.
- Z изг. z, тр. *з*: Terneuzen (*Тернезен*), Zwiëg (*Звир*).

Имена из чешког језика

281. По свом значају за нашу језичку културу чешки језик би заслуживао и више пажње него што му се код нас посвећује, а то се

односи и на питања прилагођеног писања чешких имена. Сличност гласовних система наша два језика учинила је да се није појавило више отворених проблема, али их ипак има.

282. Обличке проблеме изазива чешка промена [a] у [e] иза палаталних сугласника, која погађа завршетке многих топонима ж. рода, нпр. врло чест суфикс *-ица*, што у чешком даје *-ICE*. При дословном преношењу оваква имена код нас прелазе у множину, те се у интересу изговорне верности жртвује граматичка аутентичност, која је у ствари битнија. Зато не треба сматрати грешком ако се у чешким геогр. именима ж. рода једнине крајње *E* замени нашим *a*. Треба препоручити такав поступак као правило кад год су у питању двочлана имена с придевом ж. рода: *Нова Бистрица* (NOVÁ BYSTRICE), *Чешка или Ческа Камењица* (ČESKÁ KAMENICE), *Червена Речица* (ČERVENÁ ŘEČICE). И кад је име без атрибута, било би пожељно овакво прилагођавање, кад год сигурно установимо граматичке одлике имена. Ово, међутим, не можемо знати на основу самог облика топонима, јер се чешке именице овог типа завршавају на *-E* и у једнини и у множини: KAMENICE (ČESKÁ KAMENICE) једнако као и BUDĚJOVICE (ČESKÉ BUDĚJOVICE).

283. У области сугласника озбиљне тешкоће задаје преношење чешког рефлекса старог меког *p*. Чешки је у ОВОМ у извесном смислу на средини између пољског, где се старо меко *p* изједначило са *ж* (позиционо и са *щ*), и словачког, где се *p* чува; наиме, у чешком је овде специфични сугласник сложене артикулације, у којој има елемената и *p* и *ж* (одн. *щ* у позицији обезвучења). Проблем је утолико тежи што је ово врло чест сугласник у чешким именима; нпр. на једној карти Чехословачке налазимо: BŘECLAV, BŘEZNICE, BYSTRICE, DOBŘANY, DVOŘIŠTĚ, HOŘICE, HOŘOVICE, HŘIBY, JAROMĚŘ, JAROMĚŘICE, JAVOŘICE, KŘIVOKLÁT, KŘÍŽANOV, KROMĚŘÍŽ, LITOMĚŘICE, MĚŘÍN, MEZIRÍČÍ, MODŘICE, NYŘANY, OHŘE, RELHŘIMOV, PODBOŘANY, PŘELOUČ, PŘEROV, PŘEŠTICE, PŘIBISLAV, PŘÍBRAM, PŘÍMDA, ŘEVNICE, STRÍBRO, STRÍBRNÁ SKALICE, STARÁ ŘÍŠE, TŘEBĚTÍN, TŘEBÍČ, TŘEBOŇ, TŘEBOVÁ, TREMOŠNÁ, TŘEMOŠNICE, TŘEMŠ, VERNEŘICE.

Пракса је неуједначена у различитим публикацијама, па и у онима које имају трајнији значај. У циљу уједначавања и усаглашавања гласовној структури српског језика *Ř* се преноси иза звучних сугласника као *ж*, иза безвучних као *щ*, а у другим положајима као *рж*. Међутим, у пракси није постигнуто уједначено писање. Тако на карти у Малој енциклопедији „Просвете” налазимо Пшибрам, али и Бшецлав, Охрша, Тршебич, а у Великом атласу света (1973) Хоржице, Јаромјерж, Кромјержиж, Литомјержице, али и Бржецлав, Хржиби, Пржибрам, Пелхржимов, Пржеров, Стржибро, Тржебич, Тржебова, Охра. Различит је поступак и у давно усвојеним именима Шафарик, Бистрица, Дворжак (која наравно треба задржати у том облику, без обзира на норму транскрипције).

Свакако нису прихватљиве транскрипције типа „Бшешлав” ни-ти „Бржешлав” ум. *Бжецлав*. Питање је да ли је погоднији тип *Бжецлав*, којим се жртвује и структурална прозирност и наслон на писмо, или пак тип *Брецлав*, којим се занемарује фрикативна компонента чешког Ř. Можемо дати предност овом другом типу. Дакле, чешко Ř треба преносити уз сугласник и на почетку речи (да се не би успостављао слог са вокалним *p*) као *p*, а између вокала и на крају речи као *pж*: *Јаворжица*, *Јаромјерж*, *Ревњица*, *Брецлав*, *Требич*.

284. Полазећи од досад примењиваних правила, у осталим случајевима препоручује се преношење чешке графије на следећи начин:

CH као *x*: *Прохаска* (PROCHÁZKA), тако и H (звучни сугл.): *Храдец* (HRADEC).

D' испред самогласника као *dj* (у др. положајима као *d*); *Дјаблице* (D'ÁBLICE), *Ждјар* (ŽD'ĀR).

DĚ као *dје*: *Будјејовице* (BUDĚJOVICE), али DI као *ди* (тј. занемарује се умекшаност сугласника): *Дједице* (DĚDICE).

Ě као *је* (за NĚ в. ниже): *Бјежини* (BĚŠINY), *Безвјеров* (BEZVĚROV) (в. и под DĚ, TĚ).

H — в. под CH.

NĚ, NI као *ње*, *њи*: *Мањеџин* (MANĚTÍN), *Раковњик* (RAKOVNÍK). — в. т. 283.

T' испред самогласника као *тјј*, а у другим положајима као *тј*: *Катја* (KAT'Ā), *Унхошћ* (UNHOŠT'), *Хошћка* (HOŠT'KA).

TĚ као *тје*, али суф. -ŠTĚ као *шће*: *Војтјех* (VOJTĚCH), *Храдишће* (HRADIŠTĚ); TI као *ти*: *Тихи* (TICHÝ).

Ů као *у*: *Лидови дум* (LIDOVÝ DŮM, Народни дом).

Y као *и*: *Киселка* (Kyselka), *Бишћ* (BYŠT').

Овим прегледом нису обухваћене поједине традиционалне и стране графије, којих има у чешким презименима. За разлику од словачког, у чешком IA, IE нису дифтонзи (транскр. *ија*, *ије*), а чешко L никад не преносимо као *љ*. Вокалска дужина се обележава знаком акута (као и у словачком и мађарском), а у транскрипцији се не преноси.

Имена из шпанског језика

285. Захваљујући сличности гласовних система и знатној сагласности шпанског писма и изговора нису се створили тежи транскрипциони проблеми.

Отворени транскрипциони проблеми већег домашаја свODE се углавном на два питања: да ли шпанско Z преносити као *з* (по писму) или *с* (по изговору) и да ли шпанско I кад је неслоговно и у суседству са сугласником преносити као *и* или као *ј*; ово друго првенствено се односи на положај I испред вокала (*Сијера Невада*,

Дијеџо, Санџијаџо, Асунсион или *Сје-, Дје-, -џја-, -сјо-*), што је врло често у именима, док се *I* иза самогласника а испред сугласника ретко среће (*Сикеирос* или *Сикејрос*). Има и неких недоумица око неслоговног *U* иза немог *H*, али су везане за мали број имена.

У шпанском језику се у изговору изједначују *B* и *V*, али то није створило транскрипциони проблем, јер се код нас имена преносе сагласно писму, са ретким изузецима (*Хавана* ум. „Абана”, дублет *Кордоба / Кордова*).

286. Шпанско *Z* је у именима врло често слово, а код нас се преносило више по писму него по изговору, нпр. *Веласкез, Замора, Зайаџа, Сомоза, Мендоза, Лазариљо, Пизаро, Ибањез, Круз* и др., иако има изузетака (*Сараџоса*) и колебања (*Перез* и *Перес, Гонзалес* и *Гонсалес* и сл.). Биће реалније и практичније и доносиће мање проблема у пракси ако з узмемо и као норму, не узимајући у обзир изговорно изједначење са *S* (осим испред безвучних сугласника), једнако као што и изједначено *B* и *V* транскрибујемо према писму. Макар ми и узели *c* као норму замене, свеједно ће читаоци латиничких текстова изговарати *z* кад у њима нађу имена типа *ARIZA, MENDOZA, SOMOZA, TARAZONA, VINAROS, ELIZAGA* — често и не размишљајући је ли пред њима изворно или прилагођено писање.

287. Шпанско *I* кад је између сугласника и самогласника изговара се као [i] ако је наглашено, те га је неопходно задржати у транскрипцији: *Гарсија, Дијаз*. Кад није наглашено, оно губи слоговност, што отвара могућност да се преноси као *j*, али би то, у генералној примени, створило знатне тешкоће и косило се са створеним обичајем. Зато нису прихватљиви облици типа „Дењел” (то би било успостављање *њ* где га у шпанском нема), „Габрјел”, „Дјего”, „Мундјал” (у латиници би се бркало са „Ђего”, „Мунђал”), „Валенсја”, „Сјера Невада”, „Дјонисјо”, „Игнасјо”, те треба писати *Денијел, Габријел, Дијеџо, Дионисио, Мундијал, Валенсија, Сијера Невада, Игнасио*. Биће практичније овакво писање узети као генерално правило него изузимати од тога поједине типове и имена (дакле и *Санџијаџо, Сијудад, Овиједо, Лусијенџес* итд.).

288. Такође се *I* иза вокала а испред сугласника под акцентом изговара као [i], што изискује транскрипцију типа *Валџараисо, Лаинез, Луис, Луиса*. Погодно је да тако преносимо и ненаглашено *I*, иако оно тада губи слоговност: *Сикеирос, Маракаибо* и сл.; једино би се, због створеног обичаја, могло изузети *Буенос Ајрес* (биће обичније него „Аирес”). Како је споменуто, ова позиција *I* доста је ретка у шпанским именима, за разлику од португалских (где смо такође препоручили писање *и* а не *ј*).

289. Шпанско Н је редовно немо, и не треба га преносити (осим кад је створен обичај: *Хавана, Хондурас, Алхамбра*). Његово испадање, међутим, ствара проблеме ако за њим следи неслоговно У, као у именима COAHUILA, CHIHUAHUA, TEOTIHUACÁN; наиме, добију се низови самогласника неприродни за наш језик, а *j* које се по општем правилу мора уметнути између *u* и *u* сувише удаљава облик и од писаног облика и од изговора у шпанском: „Коауила”, „Чијуауа”, „Теотијуакан”. Боља би од ове била транскрипција *Коавила, Чивава, Теоџивакан*, која је блиска изговору [koawila], [čiwawa], [teotiwakan]; па и задржавање Н (*Коахуила...*) боље је него правити низове од четири или чак пет вокала („Чиуауа”).

290. У складу са изложеним оценама дајемо и конкретне препоруке о транскрипцији имена из шпанског језика.

В као *b*, без обзира на изг. изједначење са *V*: *Куба* (CUBA), *Рубио* (RUBIO); изузетак је *Хавана* (HABANA), а *Кордова* (CÓRDOBA) могла би се заменити са *Кордоба*.

С кад није испред *E*, *I* или у диграфу *CH* као *k*: *Круз* (CRUZ), *Куско* (CUZCO), *Лорка* (LORCA).

С испред *E*, *I* као *s*: *Сервантес* (CERVANTES), *Валенсија* (VALENCIA), *Франсиско* (FRANCISCO). Традиционални изузетак: *Дулчинеја* и *Дулсине(ј)а* (DULCINEA), такође *Андалузија* (ANDALUCÍA), *Галиција* (GALICIA).

CH као *č*: *Чиле* (CHILE), *Кончиџа* (CONCHITA); CCH као *kč*: *Мачу Пикчу* (MACHU PICCHU, стари град Инка).

CUA — в. под *U*.

Г кад није испред *E*, *I* као *ž*: *Санџијаго* (SANTIAGO), *Ортега* (ORTEGA).

Г испред *E*, *I* као *x* (уп. и *J*, *X*): *Карџахена* (CARTAGENA), *Хорхе* (JORGE), *Борхес* (BORGES).

GUA, GUO, GÜE, GÜI као *žва, žво, žве, žви*: *Гвадалахара* (GUADALAJARA), *Никарагва* (NICARAGUA), *Камагвеј* (CAMAGÜEY), *Гвиралдес* (GÜIRALDES).

GUE, GUI као *že, žи*: *Гевара* (GUEVARA), *Родригез* (RODRÍGUEZ), *Агилар* (AGUILAR).

Н је немо и не треба га преносити: *Ернандез* (HERNÁNDEZ), *Калаора* (CALAHORRA), *Муласен* (MULHACÉN). Трад. изузеци: *Хондурас* (HONDURAS), *Хавана* (HABANA), *Алхамбра* (ALHAMBRA). В. и т. 289 (и диграф *CH*).

И као *u* (опште правило): *Дионисио* (DIONISIO). Посебно приказујемо *I* уз вокале:

I предвок. као *u*, тј. *IA*, *IE*, *IU*, *IO* као *ија, ије, ију, ио*: *Ескоријал* (ESCORIAL), *Сијера Невада* (SIERRA NEVADA), *Сијудад Мексико* (CIUDAD MÉXICO), *Асунсион* (ASUNCIÓN) (в. т. 287);

I поствокалско као *u*: *Валпараисо* (VALPARAÍSO), *Маракаибо* (MARACAIBO), *Сикеирос* (SIQUEIROS) (в. т. 287).

- J као *x* (уп. и G, X): *Хорхе* (JORGE), *Трухиљо* (TRUJILLO).
 LL као *љ* (а L, LH као *л*): *Севиља* (SEVILLA), *Аљенде* (ALLENDE).
 Ñ као *њ*: *Буњуел* (BUÑUEL), *Ибањез* (IBÁÑEZ).
 QUE, QUI као *ке*, *ки*: *Енрике* (ENRIQUE), *Гвадалкивир* (GUALQUIVIR).
- S (и међусамогласничко) као *с*: *Росарио* (ROSARIO), *Хосе* (JOSÉ).
 TZ као *џ*: *Кецалкоатл* (QUETZALCOATL), али *Паскуаро* (PÁTZCUARO, град и језеро).
- U (слоговно и неслоговно) осим у ниже показаним положајима — као у: *Куба* (CUBA), *Пuebла* (PUEBLA), *Куерво* (CUERVO).
 U, Ü кад је у GUA, GUO, GÜE, GÜI као *в* (примере в. под G).
 Изузетно тако и у *Еквадор* (ECUADOR).
 U по изг. међувокалско (у писму иза H) као *в* (ако се испушта H); *Чивава* (CHIHUAHUA, мекс. град), в. т. 289.
- U се не изговара и не преноси у GUE, GUI, QUE, QUI (в. под G и Q).
- V као *в* (без обзира на изг. изједначење са B): *Виља* (VILLA).
- X као *х*, *кс* или *с*: *Хавијер* (HAVIER), *Оахака* (OAXACA), *Котшопакси* (COTOPAXI), *Алеи(к)сандре* (ALEIXANDRE), *Таско* (TAXCO), *Сочимилко* (XOTCHIMILCO). Иако се MÉXICO изговара са *х*, код нас је само *Мексико* (и за државу и за град).
- Y редовно као *ј* изузев кад чини посебну речцу: *Уругвај* (URUGUAY), *Јукајтан* (YUCATÁN), *Гоја* (GOYA). Речца Y као *и*: *Кеведо* и *Виљегас* (QUEVEDO Y VILLEGAS).
- Z као *з*, а испред безвучног сугласника као *с* (в. т. 286): *Веласкез* (VELÁZQUEZ), *Алварез* (ALVÁREZ), *Ибањез* (IBÁÑEZ), *Хименез* (JIMÉNEZ), *Зайата* (ZAPATA), *Замора* (ZAMORA), *Зориља* (ZORILLA), *Алказар* (ALCÁZAR), *Лазариљо* (LAZARILLO), *Мендоза* (MENDOZA), *Сомоза* (SOMOZA) итд. Где је ушло у обичај *с*, треба тако и задржати: *Сарагоса* (ZARAGOZA). Уп. и горе TZ.

Без промене се преносе остала слова шпанског писма (D E F L M N O P R T), само се RR упрошћава у *р*.

*

291. Закључна је препорука свим издавачима да обаведу своје сараднике, а нарочито ауторе и редакторе уџбеника и приручника, на доследно поштовање изложених транскрипционих правила. То је једини начин да се уведе ред и постојаност у писање туђих имена и сузбије хаотична произвољност, која је и досад нанела доста штете српској језичкој култури. За језике који су остали необрађени главна је правило: држати се облика који су ушли у наш изражајни обичај. Никакву измену уобичајених облика, из било којег језика, не треба уводити у јавне текстове док се не верификује у лингвистичким установама и сагласно са Одбором за стандардизацију српског језика.

**РЕЧНИК
УЗ ПРАВОПИС**

А

- а**, формант варијаната именица м. рода с основом на **-крат** (из грч.) и **-ист** (из лат.): *аристокраћ(а)*, *демокраћ(а)*, *славист(а)*, *курсист(а)* итд.: **а-** промена обична је само у једн., а у мн. је редовно или скоро редовно **-и**: *аристокраћи*, **-има**, *слависти*, **-има**
- а** у чеш. именима ум. **-Е**, т. 199в
- а** за алб. крајње Ё/А (*Корча*), т. 201а
- а** (= трад. *aa*), у власт. именима у дан. и норв., т. 258
- а** за енгл. /а/ у нагл. кратким слог. (т. 210):
а: *Chaplin, Daniel, Addison, Harry*
и: *Вуцк, Russell*
о: *Somerset*
ои: *Young*
- а** за енгл. /а/ у нагл. дугим слог. (т. 210):
а: *Francis, Grant, McGrath*
- а** за енгл. /а/ у ненагл. слог.: *Astaire, Vanessa, Montague, Pamela, MacDonald/MacDonald, William, Sullivan, Wyatt, Badham, Goodman, Cartland*, т. 211
- а** за ферјарско А, *А*, т. 262
- а** за франц. *È* (у секвенци А*È*), т. 275
- а** и **е** за ар. „фетха“ (фонол. кратко [а]), зависно од позиције и сугл. околине (у средини речи), в. т. 2046(1)
- А**, скраћ. *амйер*, т. 180а
- аа** удваја се у стр. им. као *Баас* (арап. странка, погрешно је писати БАСС), *Варлаам* (из средњовек. књ.), „Харец“ (израел. лист)
- а. а.**, скраћ. *ad acta*, т. 180б
- Абазар** (перс.), т. 206б
- абати**, не него хабати, т. 14
- абација**, **абацијски** (боље него абацински), **абацика** (мање об. абацијка)
- Абашири** (јап. Abashiri), т. 218в
- Абвил** (франц. Abbeville), т. 275
- абдикација**, **абдикациони**, **абдицирати**
- Абдулазиз**, **Абделазиз** (ар.), т. 204ђ
- Абдулах**, **Абдалах** (ар.), т. 204ђ
- Абдурахман**, **Абдерахман** (ар.), т. 204ђ
- Абел**, в. **Авел**, т. 194ђ
- абер**, **аберник**, не него хабер, хаберник
- абецеда**, т. 1; **абецедар**, **абецедарни**, **абецедни**, **абецедио** (прил.)
- Абисинија** и сл., в. Етиопија
- аблатив**, **аблативни**
- аблендоватн**, т. 194б
- аболити**, **аболитија** (исправно је „ослобођен пресуде“, а не „аболиран је“)
- А-бомба**, т. 90а
- Аборицини**, не **Аборициани**
- абракадабра**
- Абрахам** (енгл. Abraham), в. т. 208—212
- Абруци** (итал. Abruzzi), т. 217
- абсорпција**, не него апсорпција, т. 20в(1)
- абсцес**, не него апсцес, т. 20в(1)
- Абу ел Рејхан** (ар.), т. 204д
- Абу ел Хасан** (ар.), т. 204д
- Абу Муса** (ар.), т. 2046(1)
- АБЦ течај**, т. 90б
- ав** за грч. АУ под утицајем визант. изговора (*Кавказ, лавра*), т. 192б; в. и **ау**
- ав** за новогрч. АУ (*Сшаверос*), т. 193
- ав-ав-ав**, т. 135
- авамигран** (лек), т. 71
- аван** (хаван)

авангарда, авангардист(а), мн. -сти, авангардисткиња, т. 26г(2)
 аванзман (не авансман)
 авантурист(а), мн. -сти, авантурист-киња, т. 26г(2), авантуризам, -зма, т. 37в(1)
 Авганистан, т. 50а, авганистански, Авганистанца, т. 48а, Авганистанка (дат. -ки), 31б(4); *Авгани*, *Авганици* (у значењу најбројније нације у земљи)
 август (према имену римског цара), т. 71
 Авдиљ (алб. Avdyl), т. 202
 Авел, т. 194ђ
 Авен (франц. Avesnes), т. 275
 Аверон (франц. Aveyron), т. 275
 Авињон (франц. Avignon), т. 275
 авијација, (инстр. -ијом), т. 18а(1); авијатичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ом и -ем), авијатичарев и авијатичаров, авијатичарка (дат. -ки, ген. мн. -кй), авијатичарски; Авијатичарско насеље (део Н. Сада), т. 54а
 авио-: авио-џума, авио-џориво, авио-карта, авио-комјанија, авио-конструктор, авио-линија, авио-механичар, авио-модел, авио-моделар, авио-моделарство, авио-парк, авио-флота, авио-превоз, авио-превозник, авио-путник, авио-сервис, авио-трансјорџи, авио-ханџар, авио-јединица, авио-с(ј)ешва, авио-зајрашивање, авио-бомба, авио-мишинџ, авио-шакси итд., т. 84
 авион, т. 18б
 авлија (не хавлија), т. 16
 авлијски, т. 18ђ(1)
 Авној, Авноја и АВНОЈ, АВНОЈ-а, т. 182а
 Авр (франц. Navre), т. 275
 Аврам, т. 194ђ
 аврљ-баврљ, т. 135
 ага (дат. аги, вок. аго и ага, ген. мн. ага), агин; спојено: *Мујаџа*, *Суљаџа*, *Авдаџа*, *Мустафаџа* или с цртицом: *Смаил-аџа Ченџић*, *Зафир-аџа*; испред имена одвојено: „о чујеш ли, аго *Асан-аџо*”, т. 94
 Агадир (ар.), т. 204б(1)
 Агата (енгл. Agatha), в. т. 208—212
 агенс, ген. мн. агенса, т. 37в(3)

агент, ген. мн. агената, т. 37в(2)
 агенција, агенцијски, т. 18ађ(1)
 Агнлар (шп. Aguilar), т. 290
 агиница; *Смаил-агиница* (Смаил-агиничин), *Хасанагиница* (-ичин)
 агитација, агитациони
 агитпроп (скраћ. *аџитација* и *јроја-џанда*), т. 182б; *Агитпроп* (назив конкретне јединице, службе), т. 63б
 Агнес (енгл. Agnes), в. т. 208—212
 Агнес (ж.), неприлагођени ном., али с наставцима ж. р. (посебно у дат. и присв. прид.: *Аџнеси*, *Аџнесин*), т. 197д
 агонија, агонијски, т. 18ађ
 Агостињо (порт. Agostinho), т. 244
 агро-: *аџробизнис*, *аџробиологија*, *аџробиотехнолоџ*, *аџроиндустрија*, *аџроклиматологија*, *аџрокомбинаџи*, *аџрокомплекс*, *аџроштехничар*, *аџроминимум*, *аџроштехника*, *аџроштехничар*, *аџрохемија*, т. 83
 агрономика, дат. -ки, ген. мн. -кй т. 31б(8)
 ад и хад, т. 15б, т. 190в(1)
 ада: Ада (геогр.), *аџански*, *Аџанци*, *Аџанка* (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 31б(4)
 Ада Циганлија (на Ади Циганлији, пред Адом Циганлијом), Ада Кале (до Аде Кале, на Ади Кале итд.)
 Адам (енгл. Adam), в. т. 208—212
 Адама (хол. Adama), т. 280а
 адамова јабука (бот.), т. 73
 адвентист(а), мн. -сти, адвентисткиња, т. 26г(2)
 адверзативан ('супротан': адверзативне реченице и сл.; не адверсативан)
 адвербијал, адвербијални
 адвокатичин (према адвокатица), т. 30б
 а-деклинација, т. 90а
 адет (не хадет), т. 16
 Адир (ар.), т. 204б(4)
 Адис Абеба, Адисабебљанин, Адисабебљанка (дат. -ки), адисабебски, т. 101а и 104
 адјектив (придев), адјективни и адјективски, адјективизација (попридевлавање)
 адјункт, ген. мн. адјунката, т. 37в(2)
 адјустирати (не аџустирати)

- адресант** (ген. мн. -аната, онај који што упућује), т. 37в(2)
- адресат** (онај коме се упућује)
- адсорпција, адсорбовати** (-ирати) т. 1946
- адстрат**, -а, т. 20в(1)
- адхезија, адхезиони**, в. т. 20в(1)
- адхеренција**, т. 20в(1)
- аеро-**: (а) спојено: *аеробик, аеродром, аерогеографија, аеродинамика, аеродинамичан, аеродуктор, аерокар*; (б) са цртицом: *аеро-бомба, аеро-клуб, аеро-линија, аеро-механика, аеро-митинг, аеро-навигација, аеро-наутишка, аеро-наутичар, аеро-трансјорџ, аеро-загађење, аеро-електрана* итд., т. 84
- аждаја** (аждаха, угл. у мусл. срединама), т. 15г
- аждајица**, т. 18в(1)
- аждаха**, в. аждаја
- азбест, азбестни**, т. 26г(4)
- азбука**, т. 1; **азбучник, азбучни**
- Азеведо** (порт. Azevedo), т. 244
- Азија, азијски, Азијац, Азијка** (дат. -ки); **Азијат, Азијаткиња** у експр. зн. (с нег. призвуком)
- азилант**, ген. мн. азиланата, т. 37в(2)
- Азтек**, не него Астек
- аи** у мађ. презименима на -АИ, -АУ, т. 232
- АИДС**, боље *сида*
- аикидо**, -а
- Аиша и Ајша**
- Аикава** (јап. Aikawa), т. 218б
- ај** каткад за грч. ΑΙ испред вокала (*Ajas*), т. 192б; в. и е
- ај** за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
i: Mike
y: Byron
igh: Dwight
- ај** за исл. Æ (в. Снајвар), т. 261
- ај** за франц. AY (Bayonne), т. 275
- ај** за сканд. дифтонге AJ, AI, AY, т. 260б
- Аја Софија**, т. 57, 101а
- Ајакока** (не *Јакока* у енгл.), т. 213
- ајатолах** (мн. -си), т. 49
- ајван** и хајван, т. 15б
- ајвар** и хајвар, т. 15б
- Ајдахо** (енгл. Idaho), в. т. 208—212
- ајде** (ајдемо и сл.), боље је хајде
- Ајен** (франц. Ayen), т. 275
- Ајзенхауер** (Eisenhower, не „Ајзнхауер“)
- Ајзенштајн** (боље него Ејзенштејн), т. 251д
- ајив**; у образовању придева овим формантом ј се чува: *лшиајив, ѝриштиајив, жуљајив, сийљајив* итд., т. 18(1)
- ајица**, у образовању именица овим формантом ј се чува: *м(ј)ешајица, мећајица* итд., т. 18в(1)
- ајкуна** (не хајкуна); **Ајкуна** (хип. од имена)
- ајн** (боље него -ејн) у рус. презименима (с нем. дифтонгом EI), т. 251д (уп. *Ајзенштијан, Бернштијан, Бронштијан, Шштијан*)
- Ајнштајн** (нем. Einstein), т. 238
- Ајра** (енгл. Ira), в. т. 208—212
- Ајрин** (енгл. Irene), в. т. 208—212
- Ајфелова кула**, т. 68
- Ајша и Аиша**
- ак.**, скраћ. *акузатив*
- академија; Академија** (као скраћено име, т. 70(нап. 1); **академијски** (према академија), **академски** (у општем зн.)
- а камоли**, т. 133
- аква-аеробик**, т. 87б
- аквамарин** (боја)
- акварелист(а)**, мн. -сти, **акварелисткиња**
- акваријум и аквариј**
- Аквасанта** (итал. Acquasanta), т. 217
- Акви** (итал. Acqui), т. 217
- акобогда** (у зн. упитног прилога — куда, камо), али: „Ма не рече: *ако боџ да*“.
- ако ли** (везнички израз), т. 133
- акомодација**
- акомодирати**, т. 14б
- аконо**, уп. под но
- аконтациони**
- аконто** (*аконто шоџа*, разг. у зн. у *вези с шим*)
- акорд**, ген. мн. акорда, обичније него акорада
- акредитив, акредитовати**, т. 194б
- акрибија, акрибичан**
- акробат(а)**, мн. -ти
- акробатика**, дат. -ци, т. 316(1)
- акробаткиња**
- акробатски, акробација**

акропољ (акропола) у општем зн. *жорњи ушврћени део града*
Акропољ (Акропола), геогр. (у Атини)
акростих
Аксел (у сканд. јез. Axel), т. 260в
аксиом, м. аксиома, ж.; **аксиоматика**, **аксиолошки**
акт, мн. акти и акта, ген. аката; као слик. термин **актови**, **актова**
актен-ташна, т. 82г
активист(а), мн. -сти
активисткиња, т. 26г(2)
актовка (сценски комад), дат. -ци и -ки, ген. мн. -кй
актуелан и **актуалан**, **актуелизација** и **актуализација**, **актуелност** и **актуалност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
акумулација, **аккумуляциони** (и **аккумуляцијски**)
аккумулирати и **аккумулисати**
акупресура
акупунктура, **акупунктурист(а)**, мн. -сти, **акупунктурологија**
акустика, дат. -ци, т. 316(8)
акустичност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
акушерка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 316(8)
акценат и (ређе) **акцент** (ген. мн. **акцената**)
акцентовати
акцентологија, **акцентолог**, **акцентолошки** (не „акцентологијски“) **акцентуација**, т. 18а(1)
акцептирати и **акцептовати**
акцидент, **акциденталан** и **акцидентан**
акција, **акцијски**
акционар, **акционарка** (дат. -ки) и **акционер**, **акционерка**
акционарски
ал за енгл. у нагл. дугим слог. *al: Palmer*, т. 210
ала и **хала**
алабастар, -стра и **алабастер**, -стера
алабука, не него халабука
алав, **алавост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
алај-барјак, **алај-чауш**, т. 82а
алајбер
алакати, -чем и халакати, т. 156
алал(ити) и **халал(ити)**, т. 156

Алан (енгл. Alan), в. т. 208—212
алапљив, не него халапљив
аларм, **алармантан**, **алармни**, **алармантно**, **алармантност**, **алармирати**
алас (халас), т. 156
алатка, дат. -тки, ген. мн. -ткй, т. 316(3)
алаткица, т. 30г(1)
алатљика, дат. -ци
алатни, **алатница**, **алатничар**, **алатничарски**
Алах, т. 44а
алб., скраћ. *албански*
Албаџија (заст. Арбанија), **Албани** (ње-ни житељи и савремено етнонац. име у српском језику), **Албанац**, **Албанка** (дат. -ки), **албански**; у етн. значењу: **Арбанаси**, **Арбанас**, **Арбанаскиња**, **арбанаски** (арбанашки) и **самоназив** — **Шиптари**, **Шиптар**, **Шиптарка**, **шиптарски**
албанизовати
Алберт (енгл. Albert), в. т. 208—212
албино-тигар, т. 886
алва и **халва**, т. 156
Алварез (шп. Alvarez), т. 286 и 290
алга, дат. алги, ген. мн. алгй, т. 316(8)
Алеи(к)сандре (шп. Aleixandre), т. 290
алеја, дат. алеји
Александар (тако и као грч. име, у срп. необ. **Александро**), т. 191в(4)
Александар Велики, **Александар Македонски**, т. 41г; исти облик и за рус. *Александр*, т. 199г
Александер (енгл. Alexander), в. т. 208—212
Александреску (рум. Alexandrescu), т. 247
Алекси (франц. Alexis), т. 275
Алекта и **Алекто** (грч. ж., мит.), дат. **Алекти**, присв. **Аектин**, т. 191в(3), 197д
алем-камен, т. 82а
Ален (франц. Alain), т. 275
алергија, **алергијски**, **алергичан**; **алерголошки тест** (боље него *алерго-шест*)
Алес (франц. Alais), т. 275
Алзас-Лорена, т. 101в
алзасколоренски, т. 104
Али(ја) (алб. Ali), т. 2016
Али-баба

- алиби, -ија, мн. -ији
алиби-потез, т. 886
алијанса: *Светша алијанса* (истор.), т. 60г
Алије (франц. Allier), т. 275
алијенација
алинеја, алинеје, алинеји, т. 18д
алка (халка), дат. -ци, ген. мн. алкй;
Сињска алка, т. 63д
Алказар (шп. Alcazar), т. 290
алкалије, ж. мн. (спојевн, јединења алкал. метала)
алко-тест, т. 886
алкохоличар, инстр. -ем и -ом, алкохоличарев и алкохоличаров
алманах, мн. алманаси
ало и хало (телефонски позив), т. 156
алов и халов, т. 156
Алп д'Уез (франц. Alpes-d'Huez), т. 275
Алпи (дат. Алпима) и Алпе (дат. Алпама), алпски (мање об. и алпијски); Алпинац, Алпинка (дат. -ки), алпински; алпинист(а), мн. -сти, алпинистички, алпинизам, -зма
алпинисткиња, т. 26г(2)
алт; алтисткиња, т. 26г(2)
Алто Адије (итал. Alto Adige), т. 217
алтруист(а), мн. -сти, алтруистички
алувиј и алувијум, алувијални (мање об. алувијски и алувијумски)
алуминијум (и алуминиј), алуминијски и алуминијумски, т. 18ђ(1) и 190в(2)
алфавит, т. 1
алфа зраци, т. 90а, али: *α-зраци*; само одвојено: *алфа* и *бета зраци*, *α* и *β зраци*, т. 90а
Алфред (енгл. Alfred), в. т. 208—212
Алхамбра (трад., шп. Alhambra), т. 289
Аљаска, дат. -сци, т. 316(7)
Аљенде (шп. Allende), т. 290
Аљехин (рус. уоб., ум. системског „Аљехин”), т. 250б; Аљехин (рус. уоб. ум. системског „Аљехин”), т. 250б; уп. и т. 198
аљкав (не хаљкав)
ам и хам, т. 156
Амазонка (у грч. митол.), дат. -ки
амазонка (ратоборна жена), дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 376(3)
амајлија (хамајлија), т. 158
амал и хамал, т. 156
амалгам, амалгамски
амалин и хамалин, т. 156
амам и хамам, т. 156
аманет
аматерка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 376(3); аматеркин, т. 30а
амбар боље него хамбар
амбасадорка, дат. -ки
амбивалентан, амбивалентност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -сти
амбијент, амбијентални
амбис
амбиција, амбициозан, амбициозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -сти
амблем
Амбоаз (франц. Amboise), т. 271ђ
Амбрем (франц. Ambrym), т. 275
Амбрен (франц. Embrun), т. 271в и 275
амброзија (не амбросија), т. 192а
амбуланта, амбулантни
Амер, жарг.
Америка (дат. -ци), С(ј)еверна Америка, Јужна Америка, Америсанац, Американка (дат. -ки), амерички (необ. американски)
американац (врста кукуруза), т. 71
ами 8 (серијски производ) и Ами 8 (зашт. модел, патент), т. 71, 72
амил-алкохол, т. 89а
амин, аминовати
Амин (ар.), т. 204б
амино-: *амино-ђруја*, *амино-киселине* итд., т. 89а
Амјен (франц. Amiens), т. 217ђ и 275
а-мол, т. 90а
Амор (митол.), т. 43; амор, т. 71
амоте, в. под овамоте
ампер (мера, према имену Ампер, Амперге), т. 71
амперметар, т. 22(нап. 2), али *ампер-саи*, *ампер-секунда*, *ампер-час*, т. 88б
ампула, т. 22(нап. 2)
Амундсен (Amundsen), не Амундзен
амфитеатар, -тра, мн. -три, -тара
амфора, т. 22(нап. 2)
ан и ам за франц. EN и EM у затв. слогу, т. 275
анали (само у мн.)
аналитика, дат. -ци

- аналогизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- анархизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- анархисткиња, т. 26г(2)
- анатомија, анатом (необ. анатомист, анатомиста), анатомски
- анахронизам, -зма
- Анверс (франц. Anvers), т. 275
- Анвил (франц. Anville), т. 275
- Ангел (мак. Ангел), т. 200а
- англиканац, англиканска црква
- англист(а), мн. -сти
- англистика, дат. -ци, т. 316(1)
- англисткиња, т. 26г(2)
- Англоамериканци, Американци енгл. порекла и језика (чешће), ретко и Англо-Американци, у зн. Енглези и Американци (збирно и аутономно узето), т. 102
- англоамерички, т. 103; уп. *енглеско-амерички*, т. 107
- англоман, англофил, англофоб, т. 81а
- Англосаксонци, англосаксонски
- ангро (на велико)
- ангстрем (физ., мерна јед. према шведском физ.), т. 20в(2)
- Андалузија (град., шп. Andalucía), т. 290; андалуски (боље него андалузијски), Андалужанин, Андалужанка (дат. -ки, ген. мн. -кй)
- андерграунд (енгл. underground 'подземље')
- Анджеј (пољ. Andrzej), т. 242
- Анди (дат. Андима), ређе Анде (дат. Андама), андски
- андрак (не хандрак)
- Андреа, ген. Андреа, дат. Андреи, INSTR. Андреом, т. 18д (ж. име)
- Андреев и Андрејев (буг.), т. 200в
- Андри (франц. Andryes), т. 275
- андронд, андрондаи, -дна, т. 18в(3)
- Андромаха, дат. -хи, т. 316(4)
- анђел, в. анђео
- Анђело (итал. Angelo), т. 217
- анђео (необ. анђел); анђелски (неутрално, нпр. анђелска крила) и у прен. зн. анђеоски (лик, глас), т. 366(9)
- анегдота, анегдотски
- а нектоли (уп. а камоли), т. 133
- анекс, ген. мн. анекса, т. 37в(3)
- Анел (франц. Asnelles), т. 275
- анестетик, анестезија, анестезиолог, анестезиологија
- аиџамбман (књ.)
- Анже (франц. Angers), т. 275
- аиженерал (франц., боље: уопште, уопште узевши)
- Анијер (франц. Asnières), т. 275
- анималист(а), мн. -сти
- анимација, аниматор, INSTR. -ом
- анимир-дама, т. 886
- анимозан, -зна, анимозитет и анимозност
- анион (физ.)
- Анка, дат. Анки
- Анкер (у сканд. јез. Ancker), т. 260в
- Анкица, Анкичин, т. 306
- анмас (у маси, на велико)
- аноргански
- анорексија, анорексичан
- анотирати
- анпасаи (франц., боље: узгред речено, успут и сл.)
- анпрофил (франц., боље: с профила, из профила)
- Анри (франц. Henri), т. 271ђ и 275
- ансамбл (ген. мн. ансамбала и ансамбла)
- антагонизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- антагонист(а), мн. -сти
- анганта (франц., савез држава): *Велика анђанџа, Мала анђанџа* (скраћ. *Анђанџа*), т. 60г
- Антарктик (мање обично Антарктида), антарктички
- Антверпен (хол. Antwerpen), т. 280
- аитедатирати ('стављати ранији датум', не антидатирати)
- Антеј (не Антај), т. 192а
- аитена; одвојено: *ТВ анђена, ТВ и радио анђена*, т. 90б; с цртицом: *радио-анђена; Т-анђена* (у облику слова Т; изг. „те-антена")
- аитепозиција (лингв., стављање једне речи испред друге), аитепонирати
- Анти, Анта (име којим су грчки и римски писци називали један део Словена), т. 486
- анти-: *антифашистички, антисемитизам, антиинуклеарци, антидепресив, ан-*

- инфлација*, *антиинфлациони* (антиинфлацијски)
- Анти-Диринг** (полемички спис против Диринга), т. 84(нап.)
- антиамериканац**, т. 83
- антиенглез**, т. 83
- антика** (дат. -ци)
- антифашисткиња**, т. 26г(2)
- Антили** (франц. Antilles), т. 275
- антинеуралгик**, **антинеуралгичан**
- антином**, **антиномија**
- антиоксиданс**
- антитален(а)т**
- антитеатар**, -тра, т. 37в(1)
- антихрист** (безбожник, неверник)
- антиципација**, **антиципативан**, **антиципирати**
- Антоан** (франц. Antoine), т. 271д(3) и 275
- Антоанета** (франц. Antoinette), т. 271д(3) и 275
- антологија**, **антологијски**
- антре**, -еа
- антропо-**: *антропологија*, *антропобиологија*, *антропоеографија*, *антропоцентризам*, т. 83
- антропоидан**, -дна, т. 18в(3)
- антропологија**; **антрополошки** (необ. антропологијски), т. 83; скраћ. *антропол.*, т. 179а(4)
- ануитет**, **ануитетни**
- Ануј** (франц. Anouilh), т. 275
- анфас** (франц., боље: спреда, с лица)
- Анхуеј** (кин. Anhui, провинција), т. 229
- Анчица**; **Анчицин**, т. 30б, 30г(3)
- Ањели** (итал. Agnelli), т. 217
- Ањес** (франц. Agnès), т. 275
- аорист** (прошло сврш. време), **аористни** (и аористски), скраћ. **аор.**
- а-основе**, т. 90а
- АПВ**, скраћ.; читање „а-пе-ве“, т. 181Б(3)
- Апдајк** (енгл. т. Updike), т. 214
- апа-драпа** и **апа-трапа**, т. 135
- апартхејд**
- апатрид**, м., мн. апатриди
- апелација**, **апелациони**, **апеловати**, т. 194б
- апликација**, **апликовати** и **аплицирати**, т. 194б
- апоен**, т. 18
- апокалипса**, **апокалиптичар**
- апологет**, -а, мн. -ти, **апологета**, -е, мн. -те
- апологија**, **апологијски**, т. 18а(1), 18ђ(1)
- Аполон** (мање об. и Аполо), т. 43; *Ајолон белведерски* (примерак кипона), т. 64
- Аполонија** (алб. Appolloni), геогр., т. 202
- апостол**; **апостол Петар**
- апотека**, дат. -ци, т. 31б(1)
- апотекарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
- априли** (узв.)
- априори** (унапред, без претходне провере), **априоран**, **априористички**
- апропо** (франц., када је о томе реч, поводом, што се тиче)
- апс**, не него хапс, т. 14а
- апсити**, не него хапсити, т. 14а
- апсолвент** (ген. мн. -ната), т. 37в(2), **апсолвенткиња**, т. 26г(2), **апсолвирати**, т. 194б
- апсолутан**, -тна, **апсолутизам**, -зма т. 37в(1), **апсолутист(а)**, мн. -сти, **апсолутисткиња**, т. 26г(2)
- апсорпција** (не абсорпција), т. 20в(1)
- апстинент**, **апстиненција**, **апстиненткиња**, **апстинентски**, **апстиненција апстинирати**, т. 194б
- апстракција**, **апстрактан**, -тна, **апстраховати** (-ирати), т. 20в(1), 194б
- апсурд**, ген. мн. апсурда (необ. апсурада), т. 20в(1), 37в(3)
- апсцес** (не абсцес), мед., т. 20в(1)
- апсциса**, мат., т. 20в(1)
- аптовина**, бот.
- Апулија** (трад., итал. Puglie), т. 217
- ар** (мера за површину, 100 м²), ген. мн. ари
- ар.**, скраћ. *арайски*, т. 179а(2)
- ар** за енгл. у нагл. дугим слог. (т. 210):
- ar: Garland, Elgar*
- er: Clerk*
- ар** за енгл. у ненагл. слог.: **Richard**, **Hayward**, **McKellar**, т. 211
- арабеска**, дат. -ки и -сци, ген. мн. -сака и -ски, т. 31б(2)
- Арабијско полуострво**, т. 50д
- арабист(а)**, мн. -сти, **арабисткиња**
- арабистика**, дат. -ци, **арабистички**

- арабица** (арапско писмо)
Арабљанин, мн. -љани
арак, **арка** (табак хартије)
Аралско језеро, т. 50ђ
арамбаша, не него харамбаша, т. 14а
Арамис (франц. Aramis), т. 275
Аранђел, в. арханђео, т. 17, 366(1)
Арапин (мн. Арапи), **Арапкиња** или **Арапка**, **Арапче**, **Арапчад**, т. 486
арапин (кџњ), т. 71
Арас (франц. Aras), т. 275
Арбанас и сл., в. под Албанија
арбитар, -тра (не арбитер); **арбитрирати**, **арбитраан**
Аргис (франц. Argus), т. 275
аргонаут (зоол. и *хероји морейловци*);
Аргонаути (мит. грчки јунаци схваћени као посебан етникум)
Арђеш (рум. Argeş), т. 247
ареа, **арее-ареи**, мн. **арее-ареа-ареама**
ареометар
арестант, ген. мн. **арестаната**, т. 37в(2)
Аржантеј (франц. Argenteuil), т. 275
Арженс (франц. Argens), т. 275
арија (муз.)
Аријадна (мит.), т. 18а(1); **Аријаднина ниш** (фиг. спасоносно средство), т. 74
аријевац (необ. аријац), **аријевка** (дат. -ки)
аријство, т. 18ђ(3)
Аристарх, вок. -ше, т. 191в(4)
аристократија, **аристократски**
аритмија, **аритмичан**, -чна, **аритмично** (прил.)
ариш (не хариш), т. 14 и 15
Арјеж (франц. Argeje), т. 275
Аркеј (франц. Arcueil), т. 275
Арктик, **арктички**
арлаукати, -учем, **арлаукнути**, -укнем
арлекин и **харлекин**, т. 156
Армањак (франц. Armagnac), т. 274 и 275
Арменија, в. Јерменија
армијски, т. 18ђ(1)
арматура; **армирати**, **армиранобетонски** (-а, нпр. конструкција), **армирач**, инстр. -ем и -ом
Арнем (хол. Arnhem), т. 280
Арнолд (енгл. Arnold), в. т. 208—212
Аромун, **аромунски**, т. 486
Арс (франц. Ars), т. 275
Арсењев (рус.), т. 2516
Арсин (према Арса и Арсо, ген. Арсе)
Арсов (према Арсо, ген. Арса)
арт-директор, т. 886
артерија (инстр. -ијом), **артеријски**, т. 18а(1), 18ђ(1)
артериосклероза
артески (артешки), не *аршерски* (о бунару)
артефакт, -а, мн. **артефакти-артефаката**, т. 37в(2)
артикал и **артикал**, ген. -кла, ген. мн. -кала, т. 37в(1, 2)
артиљерија (не *артиљерија*), **артиљеријски**, **артиљерац**
артист(а), мн. -сти, **артисткиња**, **артистички**, т. 26г(2)
арт-рок, т. 886
Артур (енгл. Arthur), в. т. 208—212
арт-филм, т. 886
арх., скраћ. **архаизам** (реч старинског призвука), т. 179а(3)
архаизација, **архаизирати**, **архаизиран** и **архаизовати**, **архаизован**, т. 1946
арханђео (об. него арханђел), -ђела, али нар. лично име (данас ретко) само **Аранђел**, **Ранђел**, т. 17; **арханђелски**, т. 366(9)
археологија, т. 81; **археолошки**, т. 28а
архетип и **архитип**
архи-: *архиђакон*, *архиејиској*, *архијереј* и сл.
архив (нпр. у називима установа и часописа), **архива** (ставити документ у архиву); **архивист(а)**, мн. -исти, **архивисткиња**, т. 26г(2)
Архимед, **Архимедов** (закон), т. 1926
архипелаг, **архипелашки**
архитект(а), ген. мн. **архитеката**, т. 37в(2)
архитектоника, **архитектонски**, **архитектура**
архонт, ген. мн. **архоната**, т. 37в(2), 1926
арчити, не него харчити, т. 14а
Асад (ар.), т. 2046(1) и 204г
асемблер (рачунарство)
асиметрија, **асиметричан**, **асиметричност**

асимилација, асимилирати и асимиловати, т. 18а(1), 194б
аскета, аскетски
Аслани (алб. Asllani), т. 201б
асонанса, асонанца и асонанција
асоцијација, асоцијативни, асоцијациони, т. 18а(1)
аспект (ретко аспект), ген. мн. -ката, т. 37в(2)
Астек (не Азтек нити Ацтек), Астеци, астечки (не астешки)
Астерикс (франц. Asterix), т. 275
астма, астматичар, т. 26г(нап. 5)
астрaган крзно (одв. пис.), т. 86б; уп. и т. 71
астро- (који се односи на звезде, свемир): *астронаутика* (дат. -ци), *астрономија*, *астронавигација*, *астрофизика*, *астрологија*, *астролошки*, т. 83
Асуанска брана, т. 68
Асунсион (шп. Asuncion), т. 285, 290
асура и хасура, т. 156
асфалт (не асвалт)
аташе, -еа, мн. -еи
ат (не хат), мн. ати-ата и атови-атова
атар и хатар ('подручје'), т. 156
атеизам, атеист(а), мн. -сти, атеисткиња, атеистички, т. 26г(2)
атеље, атељеа-атељеу, мн. атељеи-атељеа
Атика, дат. Атици, т. 31б(7)
Атила (име), т. 41а; атила (врста кратког капута), т. 71
Атина (град и богиња), т. 43, 50б; атински, Атињанин, т. 48в, Атињанка, дат. -ки, т. 31б(4)
Атлант (грч. Atlas, осн. Atlant-), т. 191а
Атлантида (грч. Atlantis, осн. Atlantid-), т. 191а
Атлантик, атлантски, Атлантски океан, т. 50ђ
Атлантски пакт, Атлантска повеља, т. 60г
атлетичарка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(4)
Атлетски савез Србије, т. 63в
атмосфера, атмосферски
атријум и атриј, в. т. 190в(2); уп. -иј, -ијум
ау за грч. АУ (Аргонаути, аутократ), т. 192б

ау за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
ои: Round
оw: Brown, Howe
ау за исл. Á (в. Паудл), т. 261
Ауга, дат. Ауги, т. 31б(4)
Аугзбург (нем. Augsburg), т. 238
Аугије, Аугијев и Аугија, Аугијин (не Аугеја), т. 192а;
Аугијеве (Аугијине) штале
аугм., скраћ. *ауџменштајив*, т. 179а(4)
аудио-: (а) спојено: *аудиометар*, *аудиометрија*; (б) са цртицом: *аудио-уређај*, *аудио-запис*, *аудио-снимак*, *аудио-касета*, *аудио-техника*, *аудио-визуелан* итд., т. 84; уп. видео, стерео
аудио-визуелни, т. 84
аудио и видео уређаји, т. 85
аудиторијум и аудиториј, т. 190в(2)
ауреола
Аурора (мит. богиња зоре); *аурора* (зора, јутарње руменило), т. 71
Аустралија, аустралијски и аустралски, Аустралијанац, Аустралијанка (дат. -ки) и Аустралиац, Аустралска, т. 31б(4)
Аустријски рат (1914—1918), у народним говорима, т. 60а
Аустријско царство, т. 55а
Аустроугарска; *аустроугарска флота*, *држава* итд., али: *аустро-угарски односи*, *аустро-угарске размирице*; *аустроугарско-шурски односи*, *аустроугарско-шурски уговор*, т. 101в(нап.)
Аустроугарска монархија, т. 55а
аут-: *ауш-лојша*, *ауш-судија*, *ауш-линија*, т. 82в
аутаркија (довољност самом себи, самодовољност)
аутархија (самовлада, самодрштво), аутархичан и аутархијски
ауто-¹ (спојено): *аутобиографија*, *аутобиографски*, *аутогол*, *аутограф*, *аутокефалност*, *аутокоменшар*, *аутокријичан*, *аутоилош*, *аутојориреј*, *аутореферат*, *аутоојсервација*, *аутосуђестива*, *аутохийноза*, *аутоцензура* итд., т. 83
ауто-² (а) спојено: *аутодром*, *аутомобил*, *аутоштрада*, т. 84
ауто-² (б) са цртицом: *ауто-електричар*, *ауто-лакирер*, *ауто-лимар*, *ауто-механичар*, *ауто-штајетар*, *ауто-*

-*жума, аушо-куйон, аушо-камѝ, аушо-кућа, аушо-салон, аушо-ѝарк, аушо-ѝисѝерна, аушо-оѝрема, аушо-ѝи-јаѝа, аушо-ѝрѝоваѝ, аушо-дилер, аушо-ѝревоз, аушо-ѝревозник, аушо-ѝак-си, аушо-ѝрансѝорѝи, аушо-ѝуѝи, аушо-ѝесѝла, аушо-рели, аушо-ѝакмиче-ње, аушо-ѝрка, аушо-сѝорѝи, аушо-сѝоѝи, аушо-сѝоѝер, аушо-дилер, аушо-маѝиѝа, аушо-бомба* итд., т. 84
ауто- (удвојени форманти): *аушо-мо-ѝо друѝиѝво, аушо-моѝо клуб, аушо-моѝо ѝрке, аушо-моѝо сѝорѝи*, т. 84 и 91

ауто и мото трке, т. 85 и 91

аутобиограф, аутобиографиѝа, т. 83

аутокефалан, -лна, аутокефалност, т. 83

аутократ(а), мн. -ти, **аутократиѝа**, уп. т. 83

аутомобил-бомба, т. 82в

аутомобилист(а), мн. -ти

Ауто-мото савез (назив орг.), т. 63в; уп. и т. 84; скраћ. АМС, т. 181

аутономаштво, т. 83

Аутономна Покрајина Војводина, т. 50а; скраћ. АПВ, т. 181

Аутономна Покрајина Косово и Метохиѝа, т. 50а; скраћ. АПКиМ, т. 183в

ауто-пут, т. 84

аутор (не ауктор)

ауто-стоп, ауто-стопер, ауто-стопер-ка, т. 84

аутохтон, аутохтоност

аутсајдер (вок. -е и -у), **аутсајдеров, аутсајдерски**, т. 88а

Афеже и АФЖ, т. 181, 182а

афекат и (обичније) **афект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)

афераш, вок. аферашу, инстр. -ем
афион, т. 186

афоризам, -зма, мн. -зми, -зама, в. т. 37в(1)

афористичарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(5)

Африка (дат. Африѝи, т. 316(7)), **африч-ки, Африканаѝ**, т. 48в, **Африканка**, дат. -ки, т. 316(4)

афричко-азијски (и афрички и азиј-ски, схваћено аутономно), т. 107

афроазијски (схваћено обједињено), т. 103а

Афроазијѝи, т. 102

Афроамериканаѝ; афроамерички (ан-трополошки тип), т. 102 и 103а

Афродита, т. 43

Афрокубанаѝ, афрокубански, т. 102 и 103а

афро-фризура, т. 84 и 886

Ахбар (а не „Акбар”, ар.), т. 204а

Ахбар ел јаум (боље него „јом” — ар., име новина), т. 2046(8)

Ахен (нем. Aachen), т. 238

Ахмад (перс.), т. 206г

Ахил (и **Ахилеј**) (грч. Achilleus, лат. Achilles), ген. Ахила (и Ахилеја), вок. Ахиле (и Ахилеју), т. 191а

Ахилова пета, т. 74

ацетил-салѝидна киселина, ацетил-це-лулоза, т. 89а

ацетонемиѝа, ацетонуриѝа

Ацел (мађ. Atzél ум. Acél), т. 234

Ацин (према Аѝа и Аѝо, ген. Аѝе)

Аѝов (према Аѝо, ген. Аѝа)

ашѝиниѝа

Б

б за грч. **В** према античком изговору (Теба), т. 1926; в. и в

баба (тур., титула или епитет за старије људе): *Али-баба, Али-бабе иѝд.*

бабад(јевојка) (стара девојка, уседелица)

бабаземан, у изр.: *од бабаземана* (у зн. од памтив(и)јека)

баба-кан (краљев отаѝ)

бабарога (дат. -ги), т. 81в(1); **Бабаро-га** (име из приче), дат. -ги, т. 42

Ба (име места), **башки**

Баб ел Мандеб (ар.), т. 204в

баба: *баба Јулка* (баба Јулке и бабе Јулке итд.), *баба Јулкин* (баба Јул-кине), т. 926

- Бабина греда (литоца), т. 50д, Баби-на Греда (село), т. 50б; Бабин зуб (врх), т. 50в; бабин зуб (бот.), т. 73
- Бабич (мађ. град. правописом Babits), т. 234
- бабичин (према бабица), т. 30б
- бабушка, дат. -ки, т. 31б(8)
- баварско-баденвиртембершка граница, т. 107
- багерист(а), мн. -ти
- багрем (не багрен); багремак, багремар, багремовина
- бадаваисати, бадаваишем (не бадава-јисати), т. 18в(1)
- бадминтон и бедминтон (не бадминг-тон)
- Бадњи дан (и *Бадњак*), т. 59
- база; базичан, -чни; базисни, базни
- базлети (ек.), баздјети (ијек.), имперф. бажђах
- Базедовљева болест, т. 74
- базен (резервоар за воду и геогр. и сл.); басен (геол.)
- базилика, дат. -ци, т. 31б(8)
- базука, дат. -ки, т. 31б(8)
- Баиша (порт. Baixa), т. 244
- бајаги, прил.
- бајадера (поред врста посланице, има и других значења)
- бајалац, -оца, мн. -аоци, бајалаца, т. 36б(6)
- бај-бај (поздрав међу младима), уп. т. 135
- Бајерланд (хол. Beijerland), т. 280а
- Бајић, т. 18и
- бајка, дат. бајци, т. 31б(1), бајковит, бајковитост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
- Бајмок, т. 50, бајмочки, т. 28б, Бајмо-чанин т. 48в, Бајмочанка (дат. -ки), т. 31б(4)
- Бајон (франц. Bayonne), т. 275
- бајпас, мн. бајпаси-бајпаса итд., т. 88а
- бајрак, в. барјак
- бајракли џамија (уопште); Бајракли џа-мија (у Београду), конкр. богомо-ља одн. грађевина, т. 63б
- Бајрам (боље него Барјам), т. 59; *Кур-бан-бајрам*, *Рамазански бајрам*
- бајронизам, -зма, т. 37в(1); т. 62б
- бајт; *килобајт*, *мегабајт*, *џигабајт*, т. 83
- бака, дат. баки, т. 31б(5)
- бакалка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(5); бакалкин, т. 30а
- бакалница, бакалничин, т. 30б
- баканца, ген. мн. баканци и баканца
- бакарноцрвен (тамноцрвен као бакар), спојено, т. 10б
- бакар-сулфат или бакарни сулфат; у жуестручном текстовима „бакар(II)-сулфат”, т. 89а; т. 161а
- бакица (хип.), т. 30г(2)
- баклава, ген. мн. баклава
- бакропис, бакрописни, бакрописац
- бакрорез, бакрорезац, бакрорезни, ба-крорезачки, бакрорезбарство
- баксуз, баксузан, баксузирати, баксу-злук, баксуски
- бактати, бакћем
- бактерија, бактеријски, т. 18ђ(1)
- бактериологија, бактериолошки, бак-териоскопија, бактериотерапија
- Баку, Бакуа, Бакуу
- бакцил, не него *бацил*
- бал; кромпир-бал (подр., лоше орга-низован б.), т. 82в
- балада; баладичан, баладичност; ба-ладни и баладски
- балавица, вок. -ице; балавичин, т. 30б
- Баладир (франц. Baladur), т. 275
- балалајка (муз.)
- Балатон и Блатно језеро (мађ. Balaton), т. 235
- балетанка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(8)
- балет-мајстор, т. 82в
- Балзак (франц. Balzac), т. 275
- Балзаков, балзаковски, т. 69
- балзам и балсам
- балија, балијски (не балински)
- балистика, дат. -ци, т. 31б(1)
- Балкан (т. 50д), Балканац, -нца, Бал-канка, дат. -ки, т. 31б(4); балкан-ски, т. 69
- Балкан експрес, т. 86б
- балканизам, -зма, ген. мн. -зама (реч или јез. појава својствена заједнич-ким одликама балканских језика), т. 37в(1)
- балканијада; *Прва балканијада* (или *I балканијада*), т. 63д
- балканистика, дат. -ци, т. 31б(1)
- балкански ратови, т. 61

- Балканско полуострво, т. 50д
 балсам, балсамовати и балсамирати (и балзам итд.), т. 194б
- Балти мн. (Балта-Балтима, заједнички назив за више народа на сев. Европе)
- Балтичко море (дан. Østersøen, норв Østersjøen, швед. Östersjön), т. 254
- балтословенски и (када се истиче посебност) балто-словенски, т. 103
- Балческу (рум. Bălcescu), т. 247
- бамбадава (сасвим бадава, низашта, узалуд), прил.
- бамбино
- бамбус
- Бамјеншан (кин. Bamienshan, планина), т. 229
- бан: бан Кулин, бан Шефан, т. 41д (нап.)
- банатски ризлинг (вино), т. 71
- Банатско Ново Село, т. 50б
- Банаћанин, мн. Банаћани, т. 48в, Банаћанка, дат. -ки, т. 31б(4), Банаћанче, Банаћанчал
- Банаћанка (становница Баната), дат. -ки; банаћанка (народно коло), дат. -ки, т. 71
- бангав, бангавост, инстр. јд. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
- Бангкок, бангкочки (не банкошки ни бангкошки), т. 28б
- бандера, не бандијера
- бандоглав
- Банија, банијски, Банијац, Банијка (дат. -ки) (мање об. Бановац, Бановка, бановачки), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(4)
- баннчин (према баница), т. 30б
- Банјан (енгл. Banyan), т. 214
- банка, дат. банци, ген. мн. -нака и -нки, т. 31б(8)
- банкнота
- банкомат
- банкрот, банкротирати, т. 194б
- Бановина Хрватска, т. 50а
- Баново брдо (део Београда), т. 54а
- бантам категорија (краће *баншам*), т. 86в
- Банту, етн. име за више афр. племена; *банту* језици
- Банчила (рум. Băncilă), т. 247
- Банџал (мађ. Bándzsál), т. 234
- банџидампинг, т. 88а
- бања: бања Ковиљача, Врњачка бања (бања), Врњачка Бања (насеље), т. 50б
- Бања Лука (дат. Бањој Луци) и (чешће) Бањалука (дат. Бањалуци), т. 100а; Бањалучанин, Бањалучанка (дат. -ки), т. 31б(4) и 102; бањалучки (ређе бањолучки и сл.)
- Бањска, дат. Бањској
- бапски (од баба), т. 19
- баптист(а), мн. -сти. баптисткиња, т. 26г(2)
- барака (дат. -ци), т. 31б(1), барачица и баракица, т. 30г
- Барбес (франц. Barbès), т. 275
- барбика, дат. -ки, т. 31б(8), барбин, т. 30а
- Барди (исл. Barði), т. 261
- Бардејов (слч. Bardejov), т. 267
- баржа, ген. мн. баржа и баржи
- барјум (и ређе бариј), -ија, т. 190в(2); баријум-сулфат, т. 89а
- барјак, барјактар (вок. -ару и -аре), барјактарев (-аров) (ретко бајрак, бајрактар и сл.)
- барјактар: а зајна се Милош Барјактаре (без цртице); саранище Милић Барјактара, т. 93
- барјачић, т. 30г
- барка, дат. барци, ген. мн. барки, т. 31б(8)
- баркица (дем. и хип.), барчица (дем.) — од барка, т. 30г
- Баркер (енгл. Barker), в. т. 208—212
- бар-код, бар-код скенер, т. 88б
- Барн (хол. Ваап), т. 280
- барок, т. 62б
- барокомора, барометар, барометрија, барометромограф, баротерапија, т. 81
- Барт (енгл. Bart), в. т. 208—212
- Барцаи (ген. -ија, мађ. Barcsay ум. Barcai), т. 234
- баршун, баршунаст
- бас: бас-кључ, бас-кларинетш, т. 88б
- Баск, мн. Баски, Баска (не Баскијац, Баскијци), т. 48б; баскијски, т. 18ђ(1)
- Баскијски залив, т. 50д
- баскетбол, боље кошарка, т. 88а
- бастард, бастардни
- Бастилја (град., франц. Bastille), т. 268

бастион, т. 186
бат и **бахат** (потмуо удар ногу)
бата: *баџа Сџева*, ген. бата Стеве, т. 926
батак, батака, мн. батаци
батаљон, батаљонски (баталион и сл. је дијал.)
батачић (дем. од батак), т. 30г
батерија, батеријски, т. 18а(1), 18ђ(1)
Батин (према Бата и Бато, ген. Бате)
Батина (геогр.); *биџка код Баџине*, али *Баџинска биџка*, в. т. 50г, 60б и 61
батинање (не батињање)
батисфера
Батов (према Бато, ген. Бата)
батокљун (зоол.)
Бату-кан, т. 92
баџушка (рус. уоб.), т. 250в
бау-бау, т. 135
Бах (а не Бакхо, Бакхос) (митол.); *баханалије*, *бахант*, *баханткиња*, т. 191в(4)
бацит, не бакцил; **башилофобија**, т. 81а
бацити, бацитим, имп. баци, баците, трп. прид. бачен
Бач (инстр. Бачом), **бачански**, **Бачанин**, **Бачанка** (дат. -ки), т. 316(4)
Бачванка (становница Бачке), дат. -ки, т. 31в(4) и 48в; *бачванка* (народно коло), дат. -ки, т. 71; ген. мн. Бачванки
Бачка Паланка, т. 50б; **бачкопаланачки**, т. 104
Бачка Топола, т. 50б; **бачкотополски**
Бачки Брег, т. 50б
Бачко-бодрошка жупанија (ист.), т. 56а
Бачко Добро Поље, т. 50б
Бачка Паланка (у Бачкој Паланци), **бачкопаланачки**; **Паланчанин**, **Паланчанка**, дат. -ки (необ. Бачкопаланчанин), т. 316(4)
Бачко Петрово Село, т. 50б
баша: *Беџир-баша*, т. 94
башибозук (не -злук)
баш-кнез, т. 82а
башта, ген. мн. башта, т. 376(1)
баш управо (плеоназам)
Башчанска плоча, т. 64
башчаршија (турц., зн. главни трг); *Башчаршија* (у Сарајеву), т. 82а
баш-чауш, т. 82а

Баш-Челик, т. 42
ВВС, в. Би-Би-Си
Бгд, скраћ., т. 145е
бдење (ек., према бдети)
бдети (ек.), бдим, бде и бдијем, бдију, бдећи и бдијући, бди и бдиј, бдијак (необ. бђак), бдех, бдео-бдела, бдевши (основа бдиј-обичнија је у ијек., али се допушта и у ек.); тако и слож. **пробдети**, **побдети**, али има разлике **снабдети** (в.)
бдијење, в. бдјење
бдити, не него бдети (ек.), бдјети (ијек.)
бдјење (и бдијење; ијек., као хтјење и хтијење)
бдјети (ијек.), бдим, бде и бдијем, бдију, бдећи и бдијући, бди и бдиј, бдијак, (необ. бђак); бдјех, бдио (не бдјео), бдјела, бдјевши; тако и слож. **пробдјети**, **побдјети**, али има разлика **снабдјети** (в.)
Беатриче (итал. Beatrice), т. 217
беби-: *беби-комџлеј*, *беби-лежаљка*, т. 88б
беби-биф, т. 88б
беби-бум, т. 88б
беби-дол (енгл. врста женског веша)
бебиситер, **бебиситерка**, т. 88а
беби-фејс, т. 88б
Бе-витамин, т. 90а
бег (лок.: у бегу), ек.
бег, мн. бегови (ређе, песн. бежи)
бег, спојено: *Скендербеж*, *Иванбеж* или с цртицом: *Хусеин-беж Градашчевић*; испред имена одвојено: „*куне јој се беж Алилбеж*”, „*беж Иванбеж, јуначко кољено*”, т. 94
бегати (боље бежати), **бегунац** (-нца, вок. -нче, ген. мн. -наца), **бегуначки**, **бегуница**, **бегуничин**, **бегунство**, **бегунче** (-ета, зб. бегунчад), ек.
бегиница (бегова кћи или бегова жена), **бегиничин**, т. 30б
беда, **бедити**, **бедюк**, **бедюца** (-ичин), **бедиоћа** (ек.), т. 30б
бединерка, дат. -ки, ген. мн. бединерки, т. 316(5)
Бе-дур, т. 90а
Бедус (франц. Bedous), т. 275
бедминтон и **бадминтон** (не бадмингтон)
бедуин, **бедуински**, т. 18в(4)

беж (прид., непром.): *беж боја, беж чараје*, т. 86а

бежати (боље него бегати), бежим, беже, бежећи (ек.)

беждрепан, -бна, т. 21, 25а

бежвотан (од без-животан), -тна, т. 21, 25а

бежиан, -лна, т. 21, 25а

бежучан, -чна, **бежучност**, **бежучношћу** (уз одредбу и -ости), т. 21, 25а

без, предлог *без* не умеће се међу форманте сложене заменице: *без икаквих средстава, без икога, без ичега* (а не „и без каквих“, „ни без каквих“), т. 111; *без сумње, без шале*, т. 140в

безазоран (од без+азоран), -рна, т. 25а

безаконик (од без+законик), вок. -иче, мн. -ици, т. 25а; **безаконје**

Безансон (франц. Besançon), т. 275

безбедан, -дна, **безбедност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **безбедностан**, -сна (не „безбедоносна ситуација“ и сл.), ек., т. 21, 26г(4)

без белаја, т. 140в

безбједан, -дна, **безбједност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 26г(4)

безбједностан, -сна (не „безбједоносна ситуација“ и сл.), ијек.

безбрад, **безбрачан**, т. 103в

Безвјеров (чеш. Bezvěrov), т. 284

безвучан, -чна, т. 25а

без двојбе, т. 140в

беземљаш, т. 25а

безлистан, -сна, т. 26г(4)

безлобан, -бна, т. 25а

безљудан, -дна

безмало (прил.)

безначајан, т. 25а

без обзира, **без престанка**, **без сумње**, **без шале**, т. 140в

безречан, -чна (ек. и ијек.), **безријечан**, -чна (ијек.), т. 8а

безуб (од без+зуб), т. 25а

бејзбол (боље него безбол), т. 88а

бектраунд (енгл. залеђе, позадина; подлога, звучна кулиса и сл.)

бекство (не бегство), ек., т. 19

бекхенд (у тенису)

Бел (франц. Bayle), т. 164 и 275

Бела Барток (мађ. Bartók Béla, различите традиције у реду личног имена и презимена), т. 235

Бела Крајина, в. Крајина и т. 50г

Бела кућа (грађ. и фиг. амер. администрација)

белај (у зн. враг, ђаво), т. 43(нап.)

бела рада (цвеће), т. 73

белаца (ек.), **бијелац** (ијек.), вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 366(7)

Бела Црква, **Беле Цркве**, **Белој Цркви**, т. 100б; **белоцрквански**

Бе ле Бен (франц. Vex-les-Bains), т. 275

Белевскаја (рус.) у ном. поред **Белевска**, али промена само Белевске, Белевској, Белевском, в. т. 251г (уп. и нап.)

белег (мн. белези), **белега** (дат. белези), **бележити**, **бележник** (вок. -иче), **бележница**, **бележнички**, **белешка** (дат. -шци), **белешчица** (ек.), т. 30г, 31б(1)

белети (ек., постајати бео), **белим**, **белео-белела**, **бељен**, **бељење** (не *белење*), уп. **белити**

белешка, дат. -ци, ген. мн. **бележака** (ек.), т. 19(нап. 2), 31б(1)

Белзуб или **Велзевул**, т. 43

Бели (пас), т. 45

Бели Дрим, **Бели Тимок**, т. 12 (зам. јата), вел. сл. т. 50ђ

Белило (поток), т. 50ђ

Бели Манастир; **беломанастирски**, т. 100б

белити (чинити белим), **белим**, **бељен**, **бељење** (не *белење*), ек., т. 8ђ, 23г

белка, дат. -ки; **Белка** (име таквог пса), ек., т. 31б(8), 45

Белкасем (ар.), т. 204д

белкиња (ек.)

бело- (ек.): *белобрад*, *белобрк*, *белоглав*, *белојорица*, *белојрлас*, *белојрб*, *белојрив*, *белојруд*, *белонож*, *белокожан*, *белокос*, уп. т. 81

белогардејац, -јца (ек.), ијек. **бјелогардејац**, т. 8б

белогардист(а), ек., ијек. **бјелогардист(а)**, мн. -сти

белодано (ек.), ијек. **бјелодано**, прил., т. 81

- беломлечан 'бео као млеко' (ек.), ијек. бјеломљечан, т. 81
- Бело Оризонте (порт. Belo Horizonte), т. 244
- белоперка, дат. -ки (ек.), ијек. бјелоперка, т. 316(5)
- Белорусија (ек.), Бјелорусија (ијек.), т. 86 и 81
- белоруска имена, в. т. 200г
- Белостенец, Белостенца (кајк.), т. 199г
- бел-мол, т. 38
- Бемус (Београдски музички сусрети), Бемуса итд., т. 182а
- Бен (Бен Бела), преоблика основног Ибн (ар.), т. 204д
- Бен Гурион, т. 97
- Бен Нороа (франц. Veine-Nauroy), т. 275
- Бене (франц. Veineix), т. 275
- бенефиција, бенефициран, -а, -о, т. 18а
- бенигни, бенигност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- бенкица, т. 30г(4)
- Бенковац, -вца, бенковачки, Бенковчанин, мн. -чани, Бенковчанка, дат. -ки; т. 316(4), 48в, 506
- Беноа (франц. Bepoit), т. 270а
- Бенсо (итал. Benso), т. 217
- Бењамин, в. Венијамин, т. 194ђ
- бео, бела, бело (ек.), бијел (префиксоид и заст. и песн. био), бијела, бијело (ијек.), т. 86
- Београд, Београђанин, Београђанка, београдски, т. 48в, 506
- Београдска армијска област, т. 56а
- Београдска опера, т. 55а
- Београдска операција, т. 60б
- београдски, т. 20а(1)
- Београдски пашалук, т. 56а
- Београдски универзитет, т. 55а
- Београђанка, дат. -ки, т. 316(4)
- беомал, скраћ. *беочински малишер*, т. 182б
- беоњача (ек.)
- Беотија, т. 194г
- беочуг, ек., ијек. биочуг, т. 8г(2)
- беочужић, дем. од беочуг, ијек. био-чужић
- Беране, ж. мн. (Берана-Беранама), т. 50б
- Бербер (припадник народа у сев. Африци), берберски
- Берг (у сканд. јез. Bergh), т. 260в
- Берген (хол. Bergen), т. 280а
- Бергман (швед. трад. Bergman; изг. Берјман), т. 260в(1)
- Берд (енгл. Burd), в. т. 208—212
- берета пиштољ (и *берета*), т. 86б
- беретка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 316(3)
- Бержерак (франц. Bergerac), т. 274 и 275, боље него Де Бержерак, т. 58; пуно име *Сирано де Бержерак*
- берза, берзански
- берибери (бериберија итд.), т. 86
- Берик или Бервик (енгл. Benwick), в. т. 208—212
- Берингов мореуз, т. 50д
- беркшир (раса свиња), т. 71
- Берлински зид, т. 68
- Берлински конгрес, али *конгрес у Берлину*, т. 60г, 61
- Берлиоз (франц. Berlioz), т. 275
- Бермуде, ж. мн. (Бермуда-Бермудама итд.), мање обично Бермуда, Бермуде (јд.), поред Бермуди, м. мн. (као Балеари и сл.); *Бермудски шроуџао*
- Бернис (франц. Bernis), т. 275
- Бернс (енгл. Burns), в. т. 208—212
- Бернштајн (или Бернстин), не Бернштајн у енгл., т. 213
- Бернштајн (рус., боље него Бернштејн), т. 251д
- Берт (енгл. Burt), в. т. 208—212
- Бертран (франц. Bertrand), т. 274
- Бертри (франц. Bertrix), т. 275
- бѐс (ек.), бѝјес (ијек.); одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *до б(и)јеса, из б(и)јеса*, т. 140в
- бесадржајан, -јна (од без+садржајан), т. 25а
- бесвѐст (инстр. -шћу, уз одр. и -сти), бесвестица, бесвестан, -сна (ек.), т. 26г(4)
- бесвијест (инстр. -шћу, ретко и -сти), бесвјестица, бесвјестан, -сна (ијек.), т. 26г(4)
- бесеже, -еа (франц. BCG; промена BCG-а „бе-се-жеа”, 90аб, 91); скраћ., т. 181Б, 182а: *бесеже* вакцина, BCG вакцина (без цртице)

бесемен, бесеменица (ек.), т. 25а
 бесјемен, бесјеменица (ијек.), т. 86
 бескичмењак, бескичмењаштво
 бесконачан, бесконачност, INSTR. -ошћу,
 уз одр. и -ости
 бескористан, -сна, т. 26г(4)
 беснети, бесним (не беснити); бесни-
 ло, бесноћа (ек.)
 беспредметан, -тна, беспредметност,
 INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости
 беспрекоран, -рна (ек. и ијек.), бес-
 пријекоран, -рна (ијек.), т. 8а
 беспризоран, т. 19
 беспријекоран, -рна (и беспрекоран),
 комп. беспрекорнији, уп. т. 10ж
 беспримјеран, -рна, беспримјерност,
 INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 8а
 беспринципијелан, -лна, беспринципи-
 јелност, INSTR. -ошћу, уз одр. и
 -ости
 бесраман, -мна, бесрамник, бесрам-
 ница, бесрамност (INSTR. -ошћу, уз
 одредбу и -ости), т. 25а
 бестидан (од без+стидан), -дна, т. 25а
 бестјелесан, -сна, бестјелесност, ин-
 стр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 8(2)
 бестрага (нпр. *бестрага далеко*, али
без трага у гласа), т. 141
 бестрва, прил. (врло далеко, незнано
 куд), т. 141
 бестрајни (топ), т. 19
 бестселер
 Бестужев-Рјумин, Бестужева-Рјумина,
 т. 97
 бесхлебан (ек.), бесхљебан (ијек.), т. 19
 бесцв(ј)етни, бесцв(ј)етност, -ости, бес-
 цв(ј)етница
 бесцен, бесцење (ек.), т. 19
 бесциљан, -љна
 бесцјен, бесцјење (ијек.)
 Бети (енгл. Betty), не Бет (нпр. Bette
 Devis)
 Бети (мађ. Voti, trad. правописом
 Veöthy), т. 234
 Беч (INSTR. Бечом), trad., т. 199ђ,
 Бечлија, Бечлијка, дат. -ки, ген. мн.
 -ки, т. 18а, 316(4)
 Бечејка, дат. -ки, ген. мн. -кѝ, т. 316(4)
 бечка, дат. -чки, ген. мн. -чки (буре
 за пиво), т. 31а(3)
 Бечки (књижевни) договор и Књижев-
 ни договор (у Бечу) т. 60г

бешаван, -вна, т. 21, 25а
 бешика, дат. -ци, т. 316(1)
 Бешка, дат. -ки, т. 316(6)
 бешћутан, -тна, т. 21
 бешуман (од без+шуман), -мна, т. 21,
 т. 25а
 бешумност (од без+шумност), -ости,
 INSTR. -ошћу (-ости), т. 21, 25а
 бешчаст (INSTR. -шћу, уз одредбу и
 -сти), бешчастан, -сна, т. 26г(4),
 бешчасник, бешчаснички, т. 286,
 бешчасће, т. 21, 25а
 бешчовечан, -чна, бешчовечност, ин-
 стр. -ошћу, уз одр. и -ости, беш-
 човештво (ек.); ијек. бешчовјечан,
 бешчовјечност, бешчовјештво, т. 8(2)
 бешчулан, -лна, т. 21, 25а
 биатлон
 бибер-цреп, т. 82в
 Би-Би-Си, ген. Би-Би-Сија, поред
 ВВС, ВВС-ја и адапт. *Бибиси*, -ија,
 т. 91б и 181аб; *Би-Би-Си програм*
 (без цртице испред *програм*), *ВВС*
програм и *Бибиси програм*
 Библија или Свето писмо, т. 64
 библиобус, т. 81
 библиограф, библиографски, т. 81 и
 83; *Српски библиографски речник*
 (дело), т. 64
 библиоман, библиоманија, т. 81
 библиотека (спој. пис., т. 84), дат.
 -ци, т. 316(8)
 библиотека; Библиотека (као прва реч
 служб. имена или као скраћено име,
 нпр. ум. *Библиотека Мајице срп-*
ске), т. 63б
 библиотекар (вок. -ару и -аре), би-
 блиотекарев и библиотекарров
 библиотекарка (дат. -ки, ген. мн. -кѝ),
 т. 316(5), библиотекаркин, т. 30а
 библиофил, библиофилја, библиофил-
 ство, т. 81
 бивалентан, бивалентност (INSTR. -ошћу,
 уз одредбу и -ости)
 биво (бивол), бивола; бивољи и бивол-
 ски, биволче, биволчић, т. 366(4)
 БИГЗ, скраћ., 181Б(1)
 бигамист(а), мн. -ти
 бигар, -гра
 биде (бидеа-бидеу, мн. бидеи-бидеа)
 бидермајер, бидермајерски (стил)
 Бижан (ж у перс. именима), т. 20б

- бизнисмен, бизнисменка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 316(5); **бизнисменски**
- Бијанкур** (франц. Billancourt), т. 275
- бијег** (мн. бјегови-бјегова), ијек., т. 8а и 9д
- биједа, биједан**, -дна, **биједити, биједница** (-ичин), **биједник** (ијек.), т. 8а
- бијел, комп.** бјељи (заст. и песн. *био*; уп. *био-* као префиксоид: *биоце, Биоград, Биоградско језеро* и сл.), ијек., т. 8 и 9, в. под бео
- бијелац**, т. 8а; в. под белац
- бијелити** (чинити белим), бијелим, бијелио-бијелила, бијељен, бијељење (не *бијелење*), ијек., т. 8ђ; уп. и т. 23г
- бијелка и бјелка**, дат. -ки (ијек.), т. 8аб
- бијелоња** (бели во), **Бијелоња** (име во-лу), т. 45
- Бијело Поље**, из Бијелог Поља, у Бијелом Пољу, зам. јата т. 12; вел. слово, т. 50б; **бјелопољски, Бјело-пљац, Бјелопољка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4)
- бијељети** (ијек., постајати бијел), бијелим, бијелио-бијељела, бијељен, *бијељење* (не *бијелење*), т. 8ђ
- бијенале** (уоб. итал., у јд. м. или с. рода, у мн. само средњег), т. 21бв; писање ј, т. 18а(2); *Венецијански бијенале, 35. Венецијански бијенале*, т. 63(нап.)
- бијес, ијек.**, уп. ек. бѐс, т. 8а; одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *до б(и)јеса, из б(и)јеса*, т. 140в
- бијесњети** (бијесним; бијешњах, бијерсно-бијесњела) и **бјесњети** (бјесним и бијесним; бјешњах, бјеснио-бјесњела), ијек., т. 10з
- Бик**, зодијачки знак (и сазвезђе у Зодијаку), т. 46(нап.)
- бикарбонат**
- биквадрат**
- бикини** -ија, -ију инстр. -ијем, мн. -ији, -ија итд. (костим, према имену острва), т. 71
- Биксио** (итал. Bixio), т. 217
- биланс, билансни, билансирати**, т. 194б
- билатералан, билатерални** (односи
- Билбао, Билбаоа** (обичније него Билбаа)
- билдер, билдерка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 316(8); *бодибилдер, бодибилдерка*, т. 88а
- Билећа, Билећи** (ж. род), **Билећанин, Билећанка**, дат. -ки, т. 316(4), **билећки**, т. 27
- Билефелд** (нем. Bielefeld), т. 238
- Били** (енгл. Billy), в. т. 208—212
- билијар, т.** 18а(1)
- билијерман, билијерман, билијерман, билијерман**, т. 27 и 37в(1)
- билирубин, билирубински**, т. 81а
- билион**, уп. милион, т. 18б
- Билишти** (алб. Bilishti), геогр., т. 2016(1)
- билмез** (не биљмез)
- Билогора**, т. 81
- било кад**, т. 128
- било ко**, т. 128
- Биљарда** (зграда на Цетињу), т. 68
- биљег** (мн. биљези), **биљега** (дат. биљези), **биљежити, биљежник** (вок. -иче), **биљежница, биљежнички, биљешка, биљешчица** (ијек.), т. 8г(3)
- биљешка**, дат. -шци, ген. мн. биљешака (боље него биљешки), ијек., т. 8г(3)
- биљка, биљкин; биљчица, биљождер, биљојед**
- Бинош** (франц. Binoche), т. 275
- био, в.** бео и бијел
- био-**: *биогенеза, биографија, биодетерцентни, биодинамика, биогеологија, биоелектроника, биокатализатор, биокибернетика, биологија, биомагнетизам, биоритам, биоценоза, биодетерцентни* итд., т. 83
- биобиблиографија**, т. 83
- био-гас**, т. 83; **био-дизел**, т. 83
- Биоград на Мору, Биоградска гора, Биоградско језеро; Биоче** (ијек.), т. 8г(2) за зам. јата; вел. сл. ю т. 50б
- биол.**, скраћ. *биолошки, биологија*, т. 179а(4)
- биоњача** (ијек.), т. 8г(3)
- биоритам**, т. 83
- биочуг**, ијек., т. 8г(3)
- биралишни** (уп. биралиште), т. 26г(4)
- Бирмингем** (енгл., е у завршетку -GNAM: Birmingham), в. т. 208—212

- би́ро**, -оа, -оу, инстр. -оом, мн. -ои, -оа
- биро̀кратија**, т. 194г
- бисаге**, ж. мн. (ређе бисази, бисаци)
- бисер-грана**, т. 82в
- бисерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
- бисернобео** (ек.), **бисернобијел** (ијек.), т. 106
- бисер-сузе**, т. 82в
- биста**: *биста Вука Караџића, биста Јована Дучића* итд.
- Бистри**, -ог(а) (слч. *Bystrý*), т. 267
- Бистрица** или **-ице** (чеш. *Bystřice*), т. 282
- бистроок**, уп. т. 81
- битанга**, дат. -нги, ген. мн. -нгй и -нгä; **битангин**, 30а, 316(8)
- бити**, будем, буду, будући, буди, бе-
жах (ек.), бижах (ијек.), поред бех-
-беше, беху (ек.), бјех-бјеше, бјеху
(ијек.); бих, би, би, бисмо, бисте,
бише (у потенцијалу би); бивши,
био-била; не: „ја би дошао“, „ми
би путовали“ итд.
- бити** (ударати), бијем, бију, бијући,
бијох, бих-би, бисмо, биј, бијмо,
(из)бивши, био-била, бијен (не бјен
нити бивен); тако и изведени гла-
голи као **избити**, **побити**, **убити** и
сл.
- битисати**, -ишем
- битка**, дат. бици и битки, т. 316(3),
376(2), ген. мн. батака, т. 606
- битка**: *Церска бишка, Мојковачка биш-
ка, Бородинска бишка* итд.; опи-
сно: *бишка код (села) Бородина, биш-
ка (бој) на Косову, бој на Мишару*,
т. 606 и 61
- Битка народа**, т. 60а
- Битољ**, трад., т. 199ђ
- бифе**, бифеа, бифеу, инстр. бифеом,
мн. бифеи-бифеа-бифеима, т. 189
- Бихаћ**, **бихаћки**, **Бихаћанин**, **Бихаћан-
ка** (обичније него Бишћанин, Би-
шћанка), т. 27а и 506
- Бихаћка Крајина**, в. Крајина
- бихевиоризам**, т. 18в(2)
- бицикл**, ген. мн. бицикала, боље него
бицикла
- бичбол**, т. 88а
- бичевати**, -ујем (не бичовати)
- бичји** (бичији), в. т. 18г(2)
- Бишт** (чеш. *Byšť*), т. 284
- Бјалисток** (пољ. *Białystok*), т. 242
- Бјанкини** (не „Бијанкини“), итал., т.
216в
- бјанко** (боље бланко), прид. непром.:
бјанко м(ј)еница
- Бјариц** (франц. *Biaritz*), т. 275
- бјегати** (боље бјежати), **бјегунац** (-нца,
вок. -нче, ген. мн. -наца), **бјегу-
начки**, **бјегуноца** (-ичин), **бјегунство**,
бјегунче (-ета, зб. бјегунчад), ијек.,
т. 306
- Бједн** (и Бјердн), исл. *Vjörn*, т. 261
- бједноћа** (ијек.), т. 86
- бјежати** (боље него бјегати), бјежим,
бјеже, бјежећи (ијек.), **бјежанија**,
т. 86
- бјекство** (не *бјежство*), ијек., т. 19
- бјеланце** (дијал. биоце), ијек., т. 86
- бјеланчевине** (ијек.), т. 86
- бјеласати се**; **бјеласање**; **бјеласт** (ијек.),
т. 86
- Бјеласица**, ијек., т. 86 и 12 (ијек.),
вел. слово т. 50д
- бјелаш**, т. 48
- бјелило**, **бјелина**; **бјелица**; **бјелсаст** (ијек.),
т. 86
- Бјелински**, -ог(а) (рус. уоб.), т. 251в
- бјело-** (ијек.): *бјелобрад*, *бјелобрк*, *бје-
лозлав*, *бјелоџорица*, *бјелоџраб*, *бје-
лоџрив*, *бјелоџруд*, *бјелонож*, *бјелоко-
жан*, *бјелокос*, *бјелорун*, *бјелосвјеш-
ски*, т. 10е, уп. т. 81а
- Бјелопавлићи**, **бјелопавлићки** (не *бје-
лопавлићски*), т. 27
- Бјелорусија** (ијек.), **Белорусија** (ек.),
т. 200г; белоруска имена, в. т. 199д
и 249
- бјелоушка**, дат. -шци, ген. мн. -уша-
ка и -ушки, т. 316(1), 376(4)
- бјелутак**, -тка, мн. бјелуци-бјелутака,
ијек., т. 86
- Бјелски** (пољ. *Bielski*), т. 242
- Бјељак** (поток), т. 50ђ
- Бјердн** (и Бједн), в. Бједн
- бјеснило**, ијек., т. 86
- бјеснити**, не него бјесњети, бијесње-
ти, уп. т. 10з
- бјесњети**, бјесним и бијесњети, бије-
сним (не бјеснити); **бјеснило**, бје-

- сноћа бјесомучан, -чна, бјесомучник, бјесомучно, прил. (ијек.)
- бјечва, ген. мн. бјечева
- Бјешини (чеш. Věšiny), т. 284
- бјешњи, комп. од бијесан (ијек.), т. 9ђ
- Бјондо, Бјонди (а не „Биондо”, „Бионди”), итал., т. 216в
- Бјури или (трад.) Бери (енгл. Bury), в. т. 208—212
- бл за исл. FL (в. Кеблавик), т. 261
- бла-бла, т. 135
- благајнички, т. 27а
- Благовести, ж. мн. (мањи обично и *Благовестѝ*, ж. јд.), ек.: ијек. Благовијест и Благовијести
- благовјеран, благовјерје, благовјерност, благовјештење (ијек.), т. 81а
- благодат и благодет, благодетан (и у ек. и у ијек.; ијек. *благодѣтѝ* је диј.), уп. т. 11в
- благоречан и благоречив, благоречивост (ек.); ијек. благорјечан, благорјечив, благорјечивост, уп. т. 8д(нап.)
- благородни: *блажородни Текелија, блажородни Васић*, т. 41д(нап.)
- блажени: *Блажени Јеролим*, т. 41д
- блаженоупокојени
- блажи (комп. од благ), не блажији
- Блај (франц. Blaye), т. 275
- Блан (франц. Blanc), т. 274 и 275
- Блан Не (франц. Blanc-Nez), т. 275
- Бланки (франц. Blancqui), т. 271ђ
- бланко (бјанко), прид. непром.: *бланко м(ј)еница, бланко ѿшѝис*, уп. т. 86а
- бласфемисати (ум. власфимисати из ћирилометодских превода), т. 194б; уп. и -исати
- Блатио језеро и Балатон (мађ. Balaton), т. 235
- блед (комп. блеђи)
- бледети, бледео-бледела (постајати блед); *бледити*, бледио-бледила (чинити да нешто постане бледо, изазивати бледило), т. 8ђ
- бледило (ек.)
- бледо-: *бледоглав, бледозелен, бледоглав, бледосив* итд.; *бледолик, бледолик, бледоликостѝ* (ек.), т. 10б
- бледуњав, бледуњавост (ек.)
- блесак (-ска; мн. блесци-блесака и блескови-блескова), блескати, блеснути, блештати, блештав, блештавост (инстр. -ошћу, иза атриб. и -ости), блештавило (ек.)
- блесиметар
- блеска (дат. -сци), ек., т. 316(1)
- блесфемѝа (богохуљење)
- блех-музика, т. 82вг(4)
- Блида (у сканд. јез. Blidah), т. 260в
- близак, -ска (комп. блискији); *Блиски исток, блискоисточни*, т. 50г и 104
- близанац, -нца, близанче, -ета (зб. близанчад), *блисаница* (дат. -ки), т. 316(15)
- Близанци, мн., ген. -аца (сазвежђе и зодијачки знак), т. 46(нап.)
- близу
- блијед (комп. блеђи), ијек., т. 9ђ
- блиједјети, блиједио-блиједјела; *блиједити*, блиједио-блиједила (ијек.), в. бледети
- блиједо-: *блиједожуѝ, блиједозелен, блиједосив* итд., т. 10б; уп. ек. бледо-
- блиједост и бледило (ијек.), т. 8(1—2)
- блијесак (-ска; мн. блијесци-блијеска и блескови-блескова), *блијескати*, *блијеснути*, *блијештати* (ијек.), поред (обичнијег) *бљесак, бљескати*, *бљеснути*, *бљештати* (уп. и *блиснуѝи, блискаѝи*), т. 10к; уп. и 9д
- блијеска (дат. -сци), ијек., т. 8а и 10к
- блијештати (поред бљештати), ијек., т. 10к
- Блиништ(е) (алб. Blinisht), георг., т. 2016(1)
- Блиски исток (земље и народи Европи „блиске” Азије), *блискоисточни*, т. 50г, 104
- блок-аут, т. 88б
- блок-настава, блок-тарифа, т. 82
- блр., скраћ. *б(ј)елоруски*, т. 1796(2)
- блудети (ек.), блудим, блудео-блудела, имперф. блуђах
- блудјети (ијек.), блудим, блудио-блудјела, имперф. блуђах, т. 8г(2)
- бљедило (и блиједост); *бљедолик, бљедоликост, бљедоћа, бљедуњав, бљедуњавост* (ијек.), т. 8б и 10ж
- бљесак (-ска; мн. бљесци-бљесака и бљескови-бљескова), *бљескати*, *бљес-*

- снути (ијек.), поред *блијесак*, *блијескаши*, *блијеснуши*, т. 10к
- бљештав**, **бљештавост** (у инстр. -ошћу и -ости), **бљештавило**; **бљештати** поред *блијештати* (ијек.), т. 10к
- бн** за исл. FN (в. Рабн), т. 261
- Боаје** (франц. Bouyer), т. 275
- Боаси д'Англас** (франц. Boissy d'Anglas), т. 275
- Боб** (енгл. Bob), в. т. 208—212
- Боби** (енгл. Bobby), в. т. 208—212;
- боби** (разг. за енглеског полицајца, по имену некадашњег министра), т. 71
- бобслеј**, т. 20в(2)
- Бовоар** (франц. Beauvois), т. 275
- Бог** и **бог** (према зн.), т. 44аб
- богами** (богме, заиста), али: **бога ти**, **бога му**, **бога вам** итд.
- богатство**, т. 26в(1)
- богзна**, прил. (у зн. нарочито, особито), уз нег. нпр.: *није боғзна какав*, али — отишао је *боғ зна* где, по свађали се *боғ зна* зашто и сл.
- Богинскаја** (рус.) и **Богинска**, али промена само Богинске, Богинској, Богинском, в. т. 251г (уп. и напомену)
- богме**
- боговађски** (боље него боговађски), в. т. 20а(3), уп. и т. 27а
- боговетан**, -тна (у ек. и ијек.); ијек. диј. је *боговетан*, уп. т. 11в
- Богојављење**, с., т. 23г и 42
- Богојевић Село**, т. 100б
- Богомати** (замена за Богородица и Госпа), т. 44а; *Светија боғомати Марија*
- богомдан**, уп. т. 103а
- богомољац**, -љца, вок. -љче, мн. -љци, -љаца, т. 80а
- Богородица**, т. 44а
- богородичин крст** (бот.), т. 73
- богородичин лан** (бот.), т. 73
- богослов**, **богословија**, **богословље**, **богословски**
- Богословски факултет**, т. 63б
- богохуљење**, т. 81
- богочовек** (ек.), **богочовјек** (ијек.), т. 81в(2); за изг. уп. 8б
- богумил**, т. 49
- бод**: *бод-листа*, *бод-систем*, т. 82б(2)
- боди-билдинг**, **боди-билдер**, **боди-билдерка**, т. 88б
- бодљокожац**, -шца, т. 81а; једн. сугл. т. 19
- Бодрије** (франц. Baudrier), т. 274
- боем**, **боемија**, **боемски**, **боемштина** (обичније него божем итд.)
- божац**, формант сложеница: *незнабожац*, *многобожац*, т. 81
- Божих**, **божихни**; *Мали Божић*, т. 42, т. 69 (уп. и нап.)
- Божих Бата**, т. 42
- божјакати**, **божјакам** (божјачем)
- божји** (божији), т. 18г(2); за писање *Бож(и)ји* в. нап. под т. 79
- боинг** (авион), т. 71; *боинг 707* и *Боинг 707*, т. 72
- Боито** (итал. Boito), т. 217
- бој**: *Косовски бој* (*бишка*), т. 60б; описно: *бој на Косову*, *бој на Мишару*, т. 61
- Бојл—Мариотов закон**, т. 98
- Бока**, дат. Боки, т. 31б(6); *Бока кошорска*, поред краћег *Бока*, т. 50г
- Бокачо** (итал. Boccacio), т. 217
- Бокељка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(6)
- Бокерини** (итал. Boccherini), т. 217
- Бокототорски залив**, т. 50д
- бокс-меч**, т. 82в
- Болеслав** (пољ. Boleslav), т. 242
- болест** (и у ек. и у ијек.; дијал. је ијек. *болијесџ*), инстр. болешћу, уз одр. и болести; **болестан**, -сна, -сно; **болешљив**, т. 26г(4 и 5)
- болети**, **болео-болела** (не болити), ек. **боливар** (назив новца), т. 71
- Болоња** (итал. Bologna), т. 217
- Болсена** (итал. Bolsena), т. 217
- Болцано** (итал. Bolzano), т. 217
- Бољераз** (слч. Voleráz), т. 267
- бољети**, **болио-бољела** (не болити), ијек., т. 8(2) и 8б(4)
- бољка**, дат. бољци, ген. мн. бољки, т. 31б(1)
- Бољшој театар** (рус.), **Бољшог театра**, **Бољшом театру**, т. 199а
- Бомарше** (франц. Beaumarchais), т. 275
- бомба**, **бомбардер**, **бомбаш**; *Бомбашки процес*, т. 22; т. 60а
- бомбастичан**, т. 22
- бомбон**, -она и **бомбона**, -оне, т. 22

- бомбоњера (обичније него бомбонијера), т. 22
- Бонафос (франц. Bonafos), т. 275
- Бонафус (франц. Bonafous), т. 275
- бонтон
- боравишни, т. 26г(4)
- Борак Брдо, т. 100б
- Борац (клуб), т. 63в
- Борба (лист), т. 64
- борвазелин (мед.)
- Боргезе (итал. Borghese), т. 217
- Бордо (франц. Bordeaux), т. 274 и 275
- бордо, бордоа (име пића по геогр. пореклу), т. 71
- бордо (прид. непром.): *бордо боја, бордо каша, бордо кола*, т. 86а
- борилачки, т. 27а
- бормашина (бушилица), т. 88а
- Бородино (битка), т. 60б
- Бородинска битка, т. 60б
- Борхес (шп. Borges), т. 290
- Борџија (трад., итал. Borgia), т. 217
- Босанка (дат. -ки), ген. мн. -ки, т. 31а(4)
- Босанска вила (часопис), т. 64
- Босанска Крајина, в. Крајина
- босанскохерцеговачки, т. 104 и босанско-херцеговачки (према значењу), т. 107
- Босанчерос, т. 48в(нап.)
- Босије (франц. Bossuet), т. 275
- босиљак, -иљка, вок. -иљче (необ. босилак, -иока; не босиок), т. 37
- Босна и Херцеговина, т. 50а; скраћ. *БиХ*, т. 183б
- Бостон (град), т. 50б; бостон (плес и карташка игра), т. 71
- Босфор т. 50д, босфорски т. 69
- бот., скраћ. *бошаника, бошанички* (термин), т. 179а(3)
- бохемизам, -зма, ген. мн. -зама (по зајмица из чеш. језика), т. 37в(1)
- бочица (дем. од боца), т. 30в
- Бочкаи (ген. -аија, мађ. Bocskay ум. Bocskai), т. 234
- Бошков, Бошкова-Бошкову, инстр. Бошковом и Бошковим, а у мн. Бошкови-Бошкових, в. под -ов; уп. и Миљанов
- бр., скраћ. *број*, т. 179а (2)
- брага, дат. браги, ген. мн. брага, т. 31б(8)
- Браганса (порт. Bragança), т. 244
- бразда, ген. мн. бразда, т. 37б(1)
- браздиги (имперф. браждџах), браждџен, браждџење, т. 32а(2)
- Бразил (савр. име државе, не *Бразилија*), т. 50а; *Бразилица* (-лица, вок. -лче, мн. -лице, -лица), т. 48а и 37, *Бразилка* (дат. -ки, ген. мн. -ки) т. 31б(4), *бразилски*; уп. старе облике који се данас везују за назив главног града *Бразилија*, т. 69: *Бразилијанац* (-анца, мн. -анци, -анца), *Бразилијанка* (дат. -ки, ген. мн. -ки), *бразилијански*
- бразлета и бразлетна (наруквица)
- Брајан де Палма (енгл. Brian De Palma), т. 214 (уп. Де Палма)
- Брак (франц. Brique), т. 275
- Бракс (франц. Brix), т. 274 и 275
- Брама (и Брахма), божанско у хиндуизму, т. 44а
- Брамс (нем. Brahms), т. 238
- Бранденбуршка капија, т. 28а и 68
- бранилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, бранилаштво, т. 36б(6)
- Бранка, дат. -ки, т. 31б(4), Бранкин, т. 30а
- Бранкић, т. 30г(3)
- Бранково коло (часопис), т. 64
- Брант (нем. Brandt), т. 238
- браон (прид. непром.): *браон кола, браон кошуља, браон цицеле*, т. 86а
- Брасенс (франц. Brassens), т. 275
- брати, берем, беру, берући, бери, брах, беријах и берах, брах-бра, брао-брала, (у)бравши, бран; тако и од слож. глагола као набрати, сабрати, убрати
- Братијану (рум. Bratianu), т. 247
- братимљење, т. 23г
- братоубилачки, братоубилаштво, т. 27б
- братство, ген. мн. братстава, т. 26в(1)
- браца, ген. браце, брацин и брацо, ген. браца и браце, брацов и брацин (хип. од брат); тако и Браца, Брацо (име одмила)
- Брачолини (итал. Bracciolini), т. 217
- брашнава и брашњава
- брдашце, -шца
- брдско-планински, т. 107
- брђанка (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 31б(5) и 37б(3); брђанкин, т. 30а

- бравијар, т. 18а(1)
брег, **брежак** (-шка, мн. брешци, брежака), **брежан** (ек.); ек. и ијек.: **бреговит**, **бреговитост**, **брегуља**, **брегуница**, **брегуша**, **брежина**, **брежуљак**, **брежуљаст** и **брежуљкаст**, **брежуљчић**, **брешчић**, т. 8д
брѣза (и брѣза), **брѣзаст**, **брѣзик**, **брѣзница**, **брѣзје**, **брѣзов**, **Брѣзовац** (геогр.), **Брѣзовица** (геогр.), ек. и ијек., т. 8
брег-столови, т. 82в
Брѣзница или **-ице** (чеш. Březnice), т. 283
Бреј (франц. Breil), т. 275
брејкленс, т. 20в(2)
Брен (франц. Brun), т. 275
брест, **брестак** (ген. -ска, мн. -сци), **брешће** (ек.); **брестак**, **брестик**; ек. и ијек.: **брестовици**, **брестов**, **брестовача**, **брестовина**, т. 9ж(нап.)
Брест (франц. Brest), т. 274 и 275
брестак, -ска, мн. -сци, **брестака** (ек.), т. 26а
Брест Литовск, **Брест Литовска**, т. 101а (касније само *Брест*)
Бретања (трад., франц. Bretagne), т. 268 и 270а
Бретон (франц. Breton), т. 270а
Бретс (франц. Bretx), т. 275
Брецлав (чеш. Břeclav), т. 283
Брѣша (итал. Brescia), т. 217
брже-боље, т. 129
Брза Паланка, **брзопаланачки**, **Брзопаланчанин**, **Брзопаланчанка**, дат. -ки (кад је из контекста јасно, посебно у лок. оквирина, само *Паланчанин*, *Паланчанка*, *паланачки*), т. 316(4), 48в, 506, 102
брзо-: *брзометан*, *брзоокрепан*, *брзоходан*, т. 81 и 103аб
брзометка, дат. -тки и -ци, ген. мн. -етки и -етака, т. 316(2) и 376(4)
брзорек (ек. и ијек.); **брзоречје** (ек.), **брзорјечје** (ијек.)
брзоходан, -дна, т. 103аб
брига, дат. бризи, т. 316(1)
бригадир, инстр. -ом и -ем т. 34а(1)
бригадисткиња, т. 26г(2)
бридак, -тка (не бритак), **бриткост**, инстр. -ошћу и (уз одредбу) -ости, т. 19(нап. 2) и 21
Бриж (франц. Bruges), т. 275
Брижит(а), франц. Brigitte, т. 275
Брижита, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
Бријансон (франц. Briançon), т. 275
бријати (се), **бријем (се)** (не бријам се итд.), **бријући (се)**, **бриј (се)**
бријег, -а, мн. брегови-брегова (песн. и бријези, бријега, бријезима), **бријежак** (-шка, мн. бријешци-бријежака), **бријежан** (ијек.), уп. т. 9б
бријест (мн. бријестови и брестови), **бријестак** (ген. -ска), **бријешће** (ијек.), т. 8ад(нап.); уп. брест
бријестак, -ска, мн. -сци, **бријестака** (ијек.), т. 8а
Бријуд (франц. Brioude), т. 271д(1) и 275
Бриндза (мађ. Brindza), т. 234
Бриндизи (итал. Brindisi), т. 217
Бриноа (франц. Brunoy), т. 275
брисач, инстр. -ем, т. 34а
Брисел, **Брисела** (Bruxelles), геогр., т. 506
Брисоне (франц. Briçonnet), т. 275
Британка, дат. -ки, ген. мн. -кй т. 316(4) и 376(3)
„британски лав“ (ум. Британија), т. 556(нап.)
Британско острво (Британски оток), понекад само: **Острво** (Оток), ум. *Бриџанија*, *Велика Бриџанија*, т. 556
Брлић Мажуранић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 956
Бродница (пољ. Brodnica), т. 242
бродоградилшници, т. 26г(4)
бродски, т. 20а(1)
Брођињски (пољ. Brodziński), т. 242
Броз—Ивековићев рјечник, т. 104(нап.)
бројати (бројим, број, бројмо, бројте, бројао, бројан) и **бројити** (бројим, број, бројио-бројила, бројен); уп. и **набројати** и **набројити**, **пребројати**, **пребројити**
бројач, инстр. -ем т. 34а
бројилац, **бројиоца**, ген. мн. бројилаца, **бројило**, т. 186 и 366(6)
бројка, дат. бројци, т. 316(1)
бронза, **бронзани**
бронзано доба, т. 62а
бронхопнеумонија, **бронхоскопија**

- Бронштајн (рус., боље него Бронштејн), т. 251д
- Брсково; *Жуџа Брсково, Брсковска жуџа*, т. 56а
- брстити, -им, брштен и бршћен; тако и од слож. глагола као **набрстити, обрстити, побрстити** и сл., уп. т. 32
- Бруге (хол. Brugge), т. 280б
- брујати, брујим
- Бруклин (енгл. Brooklyn); **бруклински** (не -шки), т. 28в
- Брундо (медвед), т. 45
- брустхалтер
- бруто**: *бруто штежина, бруто доходак; бруто режисар-шоно и бруто режисарска шоно* итд., т. 86а
- бршљанолистан, -лисна, т. 26г(4)
- буба (аутомобил), т. 71
- бубазлата, т. 81в(1)
- бубамара, т. 81в(1)
- бубашваба, т. 81в(1)
- буботак, -тка, мн. бубоци-буботака, т. 37 и 26а
- бува (необ. буха, дат. бухи, осим у презимену Буха), т. 15в, 316(8)
- бувљи (према бува; за *бушји*, према буха, в. претходно)
- буг., скраћ. *буџарски*, т. 179а(3)
- Бугарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4), 376(3)
- бугар-кабаница, т. 82в
- бугарска имена, т. 198, 200
- бугивуги, бугивугија-бугивугију итд.,
- Бугојно, бугојански, Бугојанац, Бугојанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 376(3), 48в, 50б, 69
- Будаи (ген. -аија, мађ. Budai, Buday), т. 232, 234
- Будва, будвански, Будванин, Будванка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 376(3), 48в, 50б, 69 и сада мање обично будљански, Будљанин, Будљанка
- будзашто (у бесцење, врло јефтино), т. 127
- буди бог с нама, т. 127
- Будимпешта (трад., а не „Будапешт“, мађ. Budapest, т. 233), **будимпештански**, т. 69
- будисткиња, т. 26г(2)
- Будућност (клуб), т. 63в
- будшто, т. 26в(3)
- буђ, ж. INSTR. буђи (ретко буђа), **буђати, буђав, буђавити**
- Буђони (рус. уоб.), т. 251в
- Буенос Ајрес (обичније него „Аирес“, шп., т. 288), Буенос Ајреса (одв. пис., т. 101), **буеносајрески** (спој. пис., т. 104)
- буздован, т. 15в
- Бузић Махала (одв. пис.), т. 100б
- бујица, т. 18в(4)
- бука, дат. буци, т. 316(1)
- букач, INSTR. букачем, т. 34а
- Буковац, **буковачки, Буковчанин, Буковчанка** (дат. -ки), т. 27а, 316(4), 48в, 50б, 69
- Буковица, **буковички, Буковичанин, Буковичанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б, 69
- буктати, **буктим** (и **букћем**) и **букте-ти, буктео-буктела** (ек.), ијек. **бук-тјети**, -им, **буктио-буктјела**, т. 8
- Букурешт (трад., рум. București, т. 153), **букурешки и букурештански, Букурештанац, Букурештанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 69, 248
- Булевар војводе Путника, т. 54б
- Булез (франц. Boulez), т. 275
- булка, дат. -ци, т. 316(1)
- бул-теријер, т. 88б
- Буња (јап. Вунуа), т. 218б
- Буњевац, -вца, **Буњевка**, дат. -ки, **Буњевче, Буњевчад, буњевачки**, т. 69, т. 48а, т. 316(4)
- Буњуел (шп. Buñuel), т. 290
- Бупка (укр.), т. 20в(3)
- Бургас (франц. Bourgas), т. 275
- бурек, **бурегџија, бурегџиница, бурегџијски**, т. 19
- буржоазија, буржоаски и буржујски бурлеска** (дат. -ски и -сци, ген. мн. **бурлески и бурлесака**), т. 316(2), 376(4)
- Бурски рат, т. 60а
- Бускеруд (округ, покрајина), в. Називи адм. јединица у сканд. јез., т. 257
- Бустрем (норв. и швед. Boström), т. 260а
- бутан: *бушан-џас; бушан-лампа, бушан-решо*, поред *бушанска лампа, бушански решо*, т. 82в

бутнга, дат. *бутиги*, т. 316(8)
бутик, мн. *бутици*, т. 31а
Бутс (франц. *Boutx*), т. 275
Буфало (енгл. *Buffalo*), в. т. 208—212
Буфош (норв. и швед. *Bofors*), т. 260а

буха, в. *бува*
Бухенвалд (нем. *Buchenwald*), т. 238
Бучеђн (рум. *Bucegi*), т. 247
бушјн, в. *бувљн*
BCG, в. *бесеже*

В

в., скраћ. *види* и *в(и)јек*, т. 179а
в за грч. **В** по каснијем грч. изговору (*Визанџија*, *Вавилон*, *варвари*), т. 192б; уп. и **б**
в доследно за новогрч. **В** (*Venizelos*), т. 193
в за енгл. глас /v/, т. 212:
v: *Vic*
ph: *Stephen*
в за енгл. глас /w/, т. 212:
w: *West*
qu: *Asquith*
gu: *McGuire*
в за исл. међувокално **F** (уп. *Свава*), т. 261
в за норв. и швед. **V** и почетно **HV** (уп. *Вас*, *Вем*), т. 260в
в боље него **ф** за хол. **V**, т. 278 и 280
V, W, скраћ. за *волш* и *вајш*, (*W* и за *зајад*), т. 180а
ва- : **у-** (**ваз-** : **уз-**, **вас-** : **ус-**), први је облик српскословенски (старосл. модификован на шток. начин), заснован на култ. традицији, а други аутентичан, народни; први је лексички ограничен, некад усвојен (*васиона*, *васељенски*, *васијшайши*, *ваздух*), некад дублетан или стилски маркиран (*васкрс-*: *ускрс-*, *ваисти-ну* : *уисти-ну*), каткад алтернира и са рускосл. *во-* (нпр. *вазнейши се* : *вознейши се* : *узнейши се*), а други је општи системски (*улаз*, *уздах*, *усклик* и многобројне др. речи); за норму је пресудан спонтани изражајни обичај, који не треба усмеравати и цензурисати
Ваведене (*Ваведеније*), празник, т. 59
вавек (ек.), **вавијек** (ијек.), прил., т. 8а
Вавилон, **вавилонски**, **Вавилонца**; *Вавилонска кула*, т. 68 и 194ђ

вага, дат. *ваги*, т. 316(8)
Вага, сазвежђе и хороскопски знак, т. 46
вагабунд
вагатн, **вагам** (важем), **вагај** (важи), **вагајући** (важући), **ваган**; тако и **нзвгатн**
вагон-ресторан, т. 82а
Вади ел Кура (ар.), т. 204д
вадичеп, т. 81в(1)
ваз- : **уз-** (**воз-**): *вазнейши се*, *узнейши се*, *вознейши се*, о стил. диференцијацији и нормат. поступку **в.** под **ва-**
ваза (не *вазна*)
вазда, **ваздашњн**, **ваздуги**; **ваздан**
Вазнесење, празник, т. 59
ванз, т. 18в(1)
ванстину (у отпоздраву на ускршњи поздрав *Христос воскрес*)
вајат (боље него *хајат*), т. 15в
вајда и **фајда**
вајкада, **вајкадањи**, **вајкадашњн**
Вајмар (нем. *Weimar*), т. 238
вајни
Вајшакја (не „*Вајшакхја*”), хинд., т. 197в(1)
Вакajaма (јап. *Wakayama*), т. 218в
Ваканaј (јап. *Wakkanai*), т. 218в
вакантан (упражњен, слободан и сл.)
вакуум, **вакуума**; **вакуумнрати**
вакуф, **вакуфскн**; *Горњи Вакуф*, *Доњи Вакуф*; *Варџар Вакуф*, *Кулен Вакуф*, т. 50, 100б
Вал (хол. *Waal*), т. 280а
Валас (енгл. *Wallace*), в. т. 208—212
Валев (буг. *Вљев*), т. 200б
Валенсија (не „*Валенсја*”), шп. *Valencia*, т. 287, 290
Валентин (нем. *Valentin, Vallentin*), т. 238
Валона, град. алб., т. 201б, 203

- није свечанијем и експр. стилу, а ус- стилски неутралном стандарду); **Васкрс** (празник, каткад и *Васкрсење*), **васкршњи**, **васкрс** (нпр. *васкрс кулшуре*), **васкрсење**, **васкрснути** и — **Ускрс**, **ускршњи**, **ускрснути**, **ускрснуће** и др.; о нормат. поступку в. под ва-
- васкуларни** (који се тиче крвних судова), не васкулни
- Васлуј** (рум. Vaslui), т. 247
- васпитнообразовни** (рад, установа и сл., схваћено обједињено, једнопојмовно), т. 109; **васпитно-образовни** (на одр. начин аутономно — и *васпийшњи* и *образовни*), т. 107
- васпоставити** и **успоставити**, о стил. диференцијацији и нормат. поступку в. под ва-
- васцео**, -ела (ек.), **васцио**, -ијела (ијек.), чешће у одр. виду (-ли), т. 8г(2)
- ват** (према имену научника), скр. W, т. 71
- ват-сат**, **ват-час**, т. 88б
- Ватерло** (битка), т. 60б
- ватерполо**, -ла, **ватерполист(а)**, мн. -сти; **ватерполо клуб**, **ватерполо репрезентација**, т. 86в
- Вацлавске намјести** (у срп. се интерпретира као мн., а у чешком је једн. ср. рода); боље је преводити као *Вацлавски шрџ*
- ваш**, **Ваш**, в. под ви, **ваш** и т. 78
- ваш**, инстр. **вашуј** и **ваши**, ген. мн. **ваши** и **вашију**
- Вашингтон** (енгл. Washington), т. 20в(3)
- Вашингтон**, **Џорџ** (трад., енгл. George Washington за амер. предс. и главни град; иначе Вошингтон), т. 208
- вашка** (дат. **вашци** и **вашки**), т. 31б(2)
- в. д., скраћ. *вршилац дужности*, т. 179а(1); изговара се или пуним речима или „ве-де”
- веб-сајт**, на *веб-сајту*, т. 88б
- Вег** (мађ. Vég у м. Vég), т. 243
- Вега** (звезда у саставу Лире), т. 4б
- вегедор**, т. 71
- вегета**, т. 71
- вегетаријанац**, **вегетаријанка**, **вегетаријански**, **вегетаријанство**, не вегетаријанац итд.
- вегетирати**
- Веде**, ж. мн., ген. мн. Веда (санскр(ит)ске свете књиге), т. 64
- ведро**, **ведрица** (ек. и ијек., не *вједро* и сл.), т. 8д(нап.)
- вежбалишни** (ек.), т. 26г(4)
- вежбанска**, дат. **вежбанци**, ген. мн. **вежбанки** (необ. -нака), т. 31б(1), 37б(3)
- вежи-др(и)јешни**, т. 125
- веза**: у вези с нечим (не „у вези нечега”)
- Вездајк** (хол. Vestdijk), т. 280б
- везир**, инстр. -ом, **везиров**; **Везиров мост** (у Подгорици), т. 34; т. 68
- Везув** (трад., итал. Vesuvio), т. 217
- Веј** (франц. Weil), т. 275
- вејати**, **вејавица** (ек.)
- Вејне** (фин. Väinö), т. 263
- Вејхај** (кин. Weihai, град), т. 229
- век**: *стари век*, *средњи век*, *нови век*; **векован**, -вна, **вековати**, **вековечан**, -чна, **вековит**, **вековитост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек., т. 62а
- векна**, ген. мн. **векни**
- Векше** (швед. Växjö), т. 260в
- Веландер** (у сканд. јез. Wellander), т. 260в
- Веласкез** (шп. Velázquez), т. 286, 290
- Велбужд** (битка), т. 60б
- веле-**: *велеград*, *велеградски*, *велеиздаја*, *велемајстор*, *велейос(ј)ед*, *велешрџовина*, *велец(и)ењен* итд., т. 81а
- велеуважени**, т. 105(нап.)
- велечасни**: *велечасни фра Јероним*, т. 41д(нап.)
- Велешње** (алб. Veleshnje, геогр.), т. 201б(1)
- Велзевул** (Белзевуб), т. 43
- Вели** (алб. Veli), т. 201б(1)
- Велика**, дат. -ки, т. 31б(4)
- Велика Госпођа**, **Велика Госпојина**, т. 59
- Велика капела** (планина), т. 50д
- Велика кола** (астр.), т. 4б
- Велика Морава**, т. 50ђ
- Велика сеоба народа**, т. 60а
- велики**: *Карло Велики*, *Петар Велики*, т. 41г
- Велики медв(ј)ед** (сазвежђе), т. 4б
- Великије Луки** (рус.), из Великих Лука, у Великим Лукама, т. 199а, 251в

велико-: *великодушан, великодушност, великојос(ј)ед, великојос(ј)едник, великомученик, великосрјство, великосрбин, великошколац*, т. 81а

Велимир Живојиновић Масука, т. 96

Велингтон, т. 20в(3)

величанство (малим словом), т. 79

велможа, велмошки (< -жски), т. 27а

Велт (Ди велт), т. 75а

велтер категорија, т. 86в

Вем (норв. и швед. Hveem), т. 260в

Венгјерски (пољ. Węgierski), т. 242

венац (венца, вок. венче; венци-венца), **венчац** (ген. венчаца), **венчати** (ек.); **Иришки венац** (скр. Венац), **Зелени венац** (трг), **Обилићев венац** (улица), т. 50д и 54б, **Венчац** (топ.), **венчачки** (мермер)

Венера (лат. Venus, осн. Vener-), т. 1916

Венера, Венера (планета), т. 46

Венијамин, т. 194ђ

Венрај (хол. Vengraij), т. 280а

Венсан (франц. Vincent), т. 275

венути (не вехнути), т. 16(нап.)

венчић (дем. од венац, ек.), т. 30в

Венџоу (кин. Wenzhou, град), т. 229

Вер (мађ. Ver, трад. правописом Veér), т. 234

вербалист(а), мн. -сти

Верга (итал. Verga), т. 217

Вергилије (лат. Vergilius), **Вергилијев**, т. 1916

Верден (франц. Verdun), т. 275

Верди, Вердија, Вердију, инстр. Вердијем; **Вердијев**, т. 18а(1)

вересија (турц.; не вјересија)

Вереш (мађ. Vörös, трад. правописом Weöres), т. 234

Верешмарти (мађ. презиме Vörösmarty ум. -rti), т. 234

Верешчагин (рус.), т. 2516

Вермахт

Верне (хол. Verne), т. 280а

Вернержица или **-ице** (чеш. Verneřice), т. 283

веро-: *веродостојан, верозакон, вероисповест, вероломан, вероломник, вероломност, вероломство, вероучијел* итд. (ек.), т. 81а

Версај (франц. Versailles), т. 275

Версаче (итал. Versace), Версачеа, Версачеу, Версачеов, не Версаће итд., т. 217

Версилија (итал. Versilia), т. 217

версификација, версификатор

Верт (хол. Weert), т. 280а

Верти (франц. Vertus), т. 275

весалце, весалца и весалцета, мн. весалца, весалца и весалаца (нестандардно је *весаоце*), т. 36б(8)

весео, весела, весело, т. 36б(11)

веслачкин (према веслачица), т. 30б

веслачки, веслаштво, т. 27аб

Веспазјан (пољ. Wespazjan), т. 242

Веспучи (итал. Vespucci), т. 217

вестерн, ген. мн. вестерна, т. 37в(4)

вести, везем, трп. прид. *везен*, тако и **известити, навестити** итд.

-вести: довести, довезем, трп. прид. *довезен* (не довежен); тако и од **известити — извезен, повести — *повезен*, увести — *увезен***

Вестингхаус (Westinghouse), не Вестингхауз

веће (ек.) и **вијеће** (ијек.), али: **закључак *В(и)јећа*** (кад се скраћује име), т. 70

већина: *већина се враћила и већина су се враћили*

ве-це (WC), из *ве-цеа*, у *ве-цеу* (из WC-а, у WC-у), т. 181Б

Вецлар (нем. Wetzlar), т. 273

вече; у овим спојевима пише се састављено: *довече, извечери, навече, свечери, *предвече, увече* (тако и *довечер, навечер* и др.), т. 138а; разликовати: *из вечери у вече, од јутра до вечери* итд., т. 138а*

Вешета (швед. Västgöta), т. 260в

веш-машина, т. 82г

вешт, вештак (вок. -аче, мн. -аци), **вештакоња, вештац** (вешца, вок. вешче, ген. мн. вештаца), **вештачити, вештачки, вештица, вештица** (-ичин), **вештичетина, вештичији** (и вештичији), т. 18г(2)

вештичин (према вештица), т. 30б

ви, ваш, за више особа и установу и сл.; за једну особу *Ви, Вац* и *ви, вац*, т. 78; *Ваца светости, Ваше величанство*, т. 79

via (лат., нпр. *Беч via Будимпешта*),
ћир. *вија*

видар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **видарев** и **видаров**, т. 34а(1)

видео: а) спојено са несамост. формантима: *видеошешка*, *видеограф*, *видеофил*, *видеофон*, *видеофонски* итд., т. 84; б) с цртицом: *видео-арти*, *видео-диск*, *видео-касета*, *видео-клип*, *видео-клуб*, *видео-конференција*, *видео-миксер*, *видео-миксета*, *видео-плејер*, *видео-рикордер*, *видео-сигнал*, *видео-снимак*, *видео-свош*, *видео-шеј*, *видео-шески*, *видео-чокеј* и сл., т. 84; в) одвојено при удвајањима: *телевизијски* и *видео свош*ови, *видео ошласи* и *рекламе*, *видео диск-пројектор*, *видео рок-нумера*, уп. т. 85

видети (ек., не видити), **видим**, **виде**, **видећи**, **видех**, **виђах**, **видео-видела**, **виђен**

видјети (ијек., не видити), **видим**, **виде**, **видећи** (не видјећи), **видјех**, **виђах**, **видио** (не видјео), **видјела**; **виђен**

Видовдан, -дана (ређе и арх. до Видова дана и Видова дне, о Видову дану, о Видову дне), т. 59

вижла, **вижласт**, боље *вижља*, *вижљаст*

визави (боље насупрот)

Византија, **византијски**, **Византинац** и сл., т. 194ђ; *Византијско царство*, *Византијска империја*, т. 55а

Визбаден, т. 20в(3)

визирати, уп. и -ирати, 194б

визиткарта, т. 88а

вија, в. *via*

вијавица, **вијати** (ијек.), ек. *вејавица*, *вејати*, т. 8г(1)

вијача (спорт)

вијадукт, ген. мн. *вијадуката*, т. 37в(2)

Вијаређо (итал. Viareggio), т. 217

вијати, **вијавица** (ијек.), т. 8г(1)

вијек (мн. *вијекови* и *вјекови*), т. 9д; *стари вијек*, *средњи вијек*, *нови вијек* (ијек.), т. 62а

вијенац (вок. *вијенче*, ген. мн. *вијенаца*), ијек.; **Вијенац** (скр. за *Горски вијенац*), уп. ек. *венац*, т. 70

вијест (ијек.), уп. ек. *вест*, т. 8а

вијеће, в. под *веће*, т. 8а

вијоглав, **вијоглава** и **вијоглавка** (дат. -ки), **вијоглавац** (-вца), **вијоглавити**, **вијорог**, т. 18б

Вијон (франц. Villon), т. 18б и 275

вијорити се, т. 18б

вијуга, дат. -зи, т. 31б(1)

вијутак, -тка, мн. *вијуци*, -така, т. 26а, 31а, 37

вика, дат. *вици*, т. 31б(1)

викати, **вичем**, **вичу**, **вичући** (не *викају*, *викајући*)

викенд, ген. мн. *викенда*, т. 37в(4)

викенд-аранжман, **викенд-кућа**, **викенд-иасеље** (прва састав. је непром.), т. 82в

виконт, ген. мн. *виконта* (-оната), т. 37в(2, 3)

Виктор (нем. Viktor), т. 238

вила (мит., натприродно женско биће), т. 43(нап.)

вилајет: *Вилајет Вук* (у преводима турских пописа назив за бившу област Вука Бранковића), т. 56а(нап.)

Вилар (франц. Villars), т. 275

Вилардуен (франц. Villehardouin), т. 275

Вили (енгл. Willy), в. т. 208—212

Вилијем (енгл. William), боље него *трад. Виљем* (осим за личности које су се у том облику одраније усталиле у срп. култури), т. 211

Вилњус (Vilnius), не *Виљнус*

Вилочанка (дат. -ки, према *Вилово*), т. 31б(4)

вилорога (животиња, женка с вилостим роговима); **Вилорога** (име, кад се говори о одређеној животињи), т. 45

Вилсон (енгл., не „Вилсен“), т. 208

Вилфранш (франц. Villefranche), т. 275

Виља, **Панчо** (шп. Pancho Villa), т. 290

Виљем (Шекспир), в. **Вилијем**

виљушка, дат. -шци, ген. мн. -шака и -шки, т. 31б(1), 37б(4)

Виндзор (енгл. Windsor), т. 212

виндјака (и *виндјакна*), ген. мн. *виндјака* и *виндјакни*

виндоус

Винифред (енгл. Winifred), в. т. 208—212

- винкл, винклати, т. 35
 винопија, т. 81
 винотека, дат. -ци, т. 316(1)
 Винсент ван Гог, в. Ван Гог
 Винстон (енгл., не „Винстен“), т. 208
 Винченцо (итал. Vincenzo) не Вин-
 ћенцо, т. 217
 вињага, дат. -зи, т. 316(4)
 вињак (пиће), т. 71
 виола, т. 186
 виолентаи -тна (жесток, силовит), ви-
 оленција
 виолетан, -тна (љубичаст), *уљивавио-
 лешан*
 виолина, виолинист(а), мн. -сти
 виолинисткиња, т. 26в(2)
 Вирпазар, т. 100а
 виртуоз (не виртоуз), *вирџуозан* (ма-
 ње об. виртуоски), *вирџуозности* (ма-
 ње об. виртуозитет), *вирџуоскиња*
 Вис, вишки, т. 28в
 висибабa, т. 81в(1)
 висити (у ек. и ијек.), не висјети
 виски, вискија, т. 18а(1)
 вис мајор, м. (непром., лат.)
 висок, комп. виши (не *височији* и *ви-
 шљи*)
 високи: *Високи Дечани; Стеван Висо-
 ки*, т. 41г и 68
 високо-: *високоградња, висококвали-
 фикован, високородан, високоц(и)је-
 њен, високошколац* итд., т. 81, 105
 високоакумулативан, -вна (и високо
 акумулативан), т. 105
 висококвалификован (и високо ква-
 лификован), т. 105
 високоморалан, -лна (и високо мора-
 лан), т. 105
 високопласиран (и високо пласиран),
 т. 105
 високопреосвештенство (за спој. пис.
 уп. т. 81); *Ваще високопреосвешћен-
 ство* (вел. слово), т. 79
 високоразвијен (и високо развијен),
 т. 105
 високоуважен (и високо уважен), т. 105
 високоуман (и високо уман), т. 105
 високоучен (и високо учен), т. 105
 високоц(и)ењен (и високо ци(и)ењен),
 т. 105
 висост (малим словом); *Ваща висо-
 сти*, т. 79
 височанство (малим словом); *Ваще ви-
 сочанство*, т. 79
 витамин: *А-витамин, Бе-витамин, Це-
 -витамин; витамин А* итд.; уп. т.
 90
 витао, витла, мн. витлови и витло,
 -тла, мн. -тла
 витез (вок. витеже, мн. витези-витеза
 и витезови-витезова); *Витез* (гео-
 гр. и презиме), т. 50г; т. 416
 вити, вијем, вијући, виј, вијмо, вијте,
 вијен-вијена и (ређе) вит-вита; та-
 ко и од изведених глагола као: *за-
 вити, навити, повити, пресавити, с(а)-
 вити* (савијем, савиј, савијен боље
 него савит и сл.), т. 18е
 Витлејем, т. 194ђ
 витло, в. витао
 витриол, т. 186
 вихор (мање об. вихар)
 Вихор (име коња), т. 45
 вице-: *вицеадмирал, вицекраљ, вице-
 маршал, вицейрезидент, вицешам-
 њион*, уп. т. 83
 вице верза (обрнуто, лат. vice versa)
 вицемахер
 ви-цеј (муз., енгл. vee-jaу, по анало-
 гији са *ди-цеј*), т. 88б
 више-: *вишебој, вишев(ј)ековни, више-
 жодишњи, вишедневни, вишем(ј)есеч-
 ни, вишенам(ј)енски, вишенационал-
 ни, вишесложан, вишеслојан, више-
 см(ј)еран, вишеструк, вишец(и)је-
 ни, вищечлан, вищешколац* (не ви-
 шошколац) итд., т. 81 и 103
 Вишеград, вишеградски, Вишеграђа-
 нин, Вишеграђанка, т. 48, 50б, 69,
 100а
 више-мање (отприлике, приближно),
 т. 129 (исто и мање-више)
 вишеспоменути (и више споменути),
 т. 105
 вишестепени, т. 103
 вишња-боја, т. 82г
 вишњаостоцрвен, т. 106
 вјежбалишни (ијек.), т. 8б, 26г(4)
 вјежбанка, дат. -ци, ген. мн. вјеж-
 банки (необ. -нака), вјежбаоница,
 вјежбач, инстр. -ем, вјежбачица, вје-
 жбачилин, вјежбачки, т. 8б, 31б(1),
 37б(3)

вјекован, -вна, вјековати, вјековјечан, -чна, вјековит, вјековитост (инстр. -ошћу и уз одредбу -ости), ијек.

Вјеличка (пољ. Wieliczka), т. 242

вјенчати, вјенчаица, вјенчић и сл. (ијек.)

вјенчић (дем. од вијенац, ијек.), т. 30в

Вјењавски (пољ. Wieniawski), т. 242

Вјепш (пољ. Wierpz), т. 242

вјера (ген. мн. вјера); вјеран (не вијеран), вјереник (вок. -че), вјереница (-чин), вјеридба, вјеровати, вјероватан, вјеронаука, т. 86

вјеро-: вјеродостојан, вјерозакон, вјероисповијест, вјероломан, вјероломник, вјероломност, вјероломство, вјероучиште итд. (ијек.), т. 8 и 81а

вјероватан, -тна, вјероватност, вјероватноћа, ијек., т. 86

вјерују (цркв., веровање, кредо; употребљава се као именица ср. рода и не мења се), ијек. облик и у ек.

вјетар, вјетровит, вјетровка (дат. -ци, т. 316(1), ген. мн. вјетровка, т. 376(3)), вјетрогоња, вјетроказ, вјетрометина, вјетропир (инстр. -ом), вјетропирка (ијек.), т. 86

вјечан, вјечност, вјечит, вјечито (ијек.), т. 86

вјешт, вјештак (вок. -аче, мн. -аци), вјештакиња, вјештац (вјешца, вок. вјешче, ген. мн. вјештаца), вјештачити, вјештачки, вјештина, вјештица (-ичин), вјештичји (и вјештичији), ијек., т. 18г(2)

вкв., скраћ. висококвалификовани, уп. кв. (квалификовани), т. 179б(2)

влага, дат. вази, т. 316(1)

влада: *Влада Републике Србије*, т. 63а и скраћ. *Влада*, т. 70; *ова влада*, т. 70(нап.)

владалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)

владар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), *владарев* и *владаров*, т. 34а(1)

владика, дат. -ци, владичин, *владика Данило*, т. 30а, 316(1), 41д(нап.)

Владимирска губернија, т. 56а

Владислав Петковић Дис, т. 96

Владичин Хан, Ханчанин, Ханчанка, т. 48в, 50б

влас (ж.), мн. власи-власи

власничин (према власница), т. 30б

власт, инстр. влашћу, уз одредбу и власти

властан, -сна, т. 26г(4)

властелка (дат. -лки, ген. мн. -лки и -лака) и властеока (дат. -оки, ген. мн. -лака), т. 36б(10)

властеоски и властелски, т. 36б(9)

властодржац, -шца, властодржачки, властодршчев, властодрштво, т. 81а

Влах (вок. Влаше, мн. Власи); *Стари Влах* (Старога Влаха итд); *Влахиња* (жена), *влахиња* (коло, сорта јабука), т. 48б, 50б, 71

влашки, т. 27а

Влашићи (и Плејаде), т. 46

ВМА, скр. *Војномедицинска академија*, изговор „ве-ем-а” (боље него устаљено „ве-ме-а”), т. 181Б

ВМО (WMO), скраћ., т. 181А

во, вола, мн. волови; *вочић*, *воловски* и *волујски*, т. 36б(2,4)

Вовилије (франц. Vauvilliers), т. 275

во времја, сткњ. (некад, давно)

водаричин (према водарица), т. 30б

воденибуа, т. 22

воденичарка, дат. -ки

водир (и у ек. и у ијек.; некњ. ијек. водијер)

водич, инстр. -ем, водичев, т. 34а

Водњани (чеш. Vodňany), т. 284

водоводски, т. 20а(1)

вододелница (ек.); вододијелница (вододјелница), ијек., т. 10и

водоинсталатер, т. 81

Водолија, сазв. у Зодијаку и зод. знак, т. 46

водомер (ек.), водомер (ијек.), т. 10в(2)

водоносан, -сна, т. 103б

водоотпоран, -рна, т. 103б

водопривреда, т. 81б

вођство (водство, не *воћство*), ген. мн. вођстава (водстава), т. 20а(3), в. -ђс-

Вож (франц. Vosges), т. 275

вожд: *вожд Карађорђе* (малим словом) = *Вожд* (замена за конкретно име), т. 41в(нап.), 49

вожење (према возити), не возење

вожња (од воз-), т. 21

воз- : *ваз-*, *уз-*: *вознећи се*, *вазнећи се*, *узнећи се*, *воздизаћи*, *ваздизаћи*, *уздизаћи* и сл., о стил. дифе-

- ренцијацији и нормат. поступку в. под ва-
- возити**, возим, имперф. вожах, трп. вожен
- војвода**: *војвода Сшеја*, т. 49; *Војвода Сшеја* (име селу), т. 50б
- војводина** (обичније војводство); **Војводина** (геогр.), **Војвођанин**, **Војвођанка** (дат. -ки), **војвођански**; **Аутономна Покрајина Војводина** (АПВ)
- војводство**: *Варшавско војводство*, *Кашовичко војводство*, т. 56а
- војевати**, војујем
- Војин**, **Војислав** итд., т. 18и
- Војин** (према Воја и Војо, ген. Воје)
- Војка** (име), дат. Војки; **Војка** (геогр.), дат. Војки, т. 31б(4, 6)
- војнички** (дем. и хип. од војник), т. 30г
- војнички**, т. 27а
- војно-**: *војногеографски*, *војноисторијски*, *војнообав(љ)ештајни*, *војнополитички*, *војнотехнички*; *Војногеографски завод*, *Војноисторијски институт*, *Војномедицинска академија*, т. 103б, 108
- Војов** (према Војо, ген. Воја)
- Војтјех** (чеш. Vojtěch), т. 284
- Војтјех** (пољ. Wojciech), т. 242
- вок.**, скраћ. *вокашив*, т. 179а(3)
- воки-токи** (не токи-воки)
- Волга**, дат. Волги, т. 31б(4); **волшки**, т. 27а
- Волгоград** (рус., т. 250а; не „Валграат”, т. 19б)
- волети**, -им, волео-волела, вољен, вољење (не *волење*), ек., т. 23г
- волији** (волија, волије), комп. према глаголу волети (вољети), заст.
- воловски** и **волујски** (према во)
- Волођа** (рус. уоб.), т. 250в
- Волочок**, **Волочока** (рус., а не „Волочка”), т. 199г
- волт** (физ., јединица за мерење електр. напона; симбол V); ген. мн. волти, т. 180а
- Волт** (енгл. Walt), в. т. 208—212
- Волтер** (франц. Voltaire), т. 275
- Волтер** (енгл. Walter), в. т. 208—212
- Волтин лук**, т. 74
- волчић** (не него вочић), в. во
- вољети**, -им, волио-вољела, вољен, вољење (не *волење*), ијек., т. 23г
- ворд-процесор**, т. 88б
- вороњешки** (од Вороњеж), т. 27а
- вотка**, дат. вотки, ген. мн. вотки, т. 31б(3), 37б(3)
- вођар** (вок. -ару, -аре, инстр. -ем и -ом), **вођарев** и **вођаров**, т. 34а(1)
- вођка**, дат. -ћки, ген. мн. -ћака и -ћки т. 31б(3), 37б(4)
- вођкица**, т. 30г(1)
- вођњак** (не вотњак)
- вођство**, не него вођство (водство), т. 20а(3)
- вочић**, в. во
- Вошингтон** (енгл. Washington), т. 208, уп. Вашингтон
- воштан**, **воштаница**, **воштарница**, уп. т. 32
- воштити** (имперф. вошћих, трп. прид. воштен и вошћен), уп. т. 32
- враг**, вок. враже, мн. врагови (песн. врази)
- враг**, одвојено писање предлога у ustalеним изразима: *до врађа*, *на врађа*, *по врађу*, *у врађа*, *к врађу*, *за врађа*, *с врађом*, т. 140бв; уп. *ђаво*
- враголанка**, дат. -ки, т. 31б(5)
- вражић** (дем. и хип. од враг), в. т. 30г
- вражица** (од враг), уп. т. 30г
- вражји** (боље него вражији), т. 18г(2)
- вранац**, -нца (вино), т. 71
- вранац** (вран коњ) и **Вранац** (посебно име коња), т. 45
- вранока**, дат. -ки (овца), т. 31б(1)
- врањанка** (коло), дат. -ки; **Врањанка** (становница Врања), дат. -ки, т. 31б(4) и (нап.)
- врапчији** (боље него врапчији), т. 18г(2)
- вратарка**, дат. -ки, т. 31б(5)
- врач**, инстр. -ем, мн. врачеви (и врачичи), **врачар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **врачарев** и **врачаров**, т. 34а(1)
- врачаричин** (према врачарица), т. 30б
- Врачеви** (и Врачи), цркв. празник, т. 59
- вraubина**, т. 19
- Врбас**, **врбаски**, **Врбашанин**, **Врбашанка** (дат. -ки), т. 25а, 28в, 31б(4), 48в, 50б, 69
- Врбаска баиовина**, т. 56а

Врбашки (презиме), уп. Врбас, т. 28в
Врбица, цркв. празник, т. 59
врвети (ек.), врвео-врвела, имперф. врвљах; **врвјети** (ијек.), врвио-врвјела, имперф. врвљах (погр. *врвиши*); **врвљење** (у ек. и ијек.)
Вргинмост, **вргомоски**, **Вргомошћанин**, **Вргомошћанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б, 69
вргнути, вргнем, вргох, вргнух, вргао и вргуо, вргнувши и **врћи**, вргнем, вргох, вргао, вргавши
вредан, -дна (комп. вреднији), **вредност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), **вредносни**, **вредносница** (поштанска), ек.; ек. и ијек.: **вредник**, **вредница**, **вредновати**, **вредноћа** (и мање об. вреднота), уп. т. 8д
вредети (не *вредити*), -им, вредео-врдела, имперф. вређах, ек.
врелце, врелца и врелцета, мн. врелца, врелаца (врелца) и **вreoце**, вreoца и вreoцета, мн. вreoца, врелаца (у сликовитом изразу), ек. и ијек., т. 36б(8)
време (ек.); ек. и ијек.: **истовремено** (тако и: **једно-**, **оно-**, **пре-**, **са-**), **временит**, **временски**, **времењача**, **времешан**, уп. т. 8д
временом (прил.), боље с временом
времеплов (не времоплов)
вreo (прид.), комп. врелији, ек. и ијек. (замена јата, т. 10ђ); уп. зрео и зрио; в. и врети
вreoце, в. врелце
врети (у ек. и ијек.), врим-вриш, вру, врући, врех-вре; вreo-врела (ек. и ијек.), ијек. и врио-врела; тако и од слож. глаг. као **проврети** и сл.; уп. т. 10ђ
врети (ек.), **-вријети** (ијек.), у слож. глаголима као **наврети** ијек. **навријети**, **наврем**, **наври**, **наврех-навре** (ек.), **навријех-наврије** (ијек.), **навро-наврла**
врeћи, в. врћи
вриједан (комп. вреднији), **вриједност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **вриједносни**, **вриједносница** (поштанска), ијек.

вриједјети (и вриједити), вриједим, вриједјех (вриједих), вриједио-вриједјела (вриједила), т. 10д
вријежа, ијек; уп. ек. врјежа
вријеме, времена (ијек.), т. 9г; уп. и: **истовремен**, **једновремен** и др. (под време)
вријес (ек.), уп. ек. врeс, т. 8а
вријесло (ијек.), т. 8а
вријећи, в. врћи
врио и **вreo** (од врети), ијек.; тако и **проврио** и **провreo** и сл., т. 10ђ
вриска, дат. врисци, т. 316(1)
врљика, дат. -ци, т. 316(1)
врљоок, -а, -о
Врњачка бања (бања), **Врњачка Бања** (град)
Врошлав (пољ. Wrocław), т. 242
врстан, врсна, т. 26г(4)
-врсти: **заврсти**, заврзем, заврзен (не *завржен*); тако и **изврсти**, **наврсти** (се), **одврсти**, **приврсти**, **сврсти**, **уврсти**
врт, мн. вртови (песн. врти)
вртар и **вртлар**, **вртарка** и **вртларка** (дат. -ки), **вртарски** и **вртларски**, **вртарство** и **вртларство**
вртети, вртим, вртех-врте, имперф. врћах, вртео-вртела, врћен, (из)вртевши; тако и слож. глаголи **извртетети**, **провртети** и сл. (ек.)
вртјети, вртим, вртјех-вртје, имперф. врћах, вртио-вртјела, врћен, (из)вртјевши; тако и слож. глаголи **извртјети**, **провртјети** и сл. (ијек.)
вртлар (и вртар) и сл., в. под вртар
вртларка, дат. -ки, т. 316(5)
врћи и **врeћи** (ек.), **врћи** и **вријећи** (ијек.), вршем, врху, врхући, врхох-врше, вршах и врсихах, врсих, врхао-врхла; вршен, (о)врхавши; тако и **изврћи**, **изврeћи**, **извријећи**, **оврћи**, **оврeћи**, **оввријећи** (овршем, оврху, оврхох и сл.); некњ. је (у овом значењу) вршити, затим вршу, вро-врла и сл., т. 31в
врћи, в. вргнути
врућ, комп. врући
-врх, спој. писање слож. предл. као **изврх**, **наврх**, **поврх**, **сврх**, **уврх**: *наврх брда*, *поврх планине*, т. 130

Врхбосна, Врхбарје (пише се *x* и пред звучним сугл.), уп. т. 20
врцаљка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, уп. т. 316
Вршац, вршачки, Вршчанин, Вршчанка (дат. -ки); *Вршачки бреж*, т. 316(4), 48в, 506д, 69
вршилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
вршити, в. врћи (врећи и вријећи)
вуга, дат. вуги, в. т. 316(8)
Вуђинг (кин. Wujing, Конфучијево дело), т. 229
вујин (од вуја, према вук), т. 18в(4)
Вујица, т. 18в(4), 18и
Вујичић, т. 18 и (нап.)
вук (вок. вуче, мн. вукови-вукова и вуци, вуцима), т. 29; **Вук** (име), **вуковски** (т. 69); **Вук-Даничећева акценгуација**, т. 74, али: *вук-даничећевска акценгуација*, т. 69 и 104 (нап.)
вукодлак, т. 43(нап.)
Вук Стефановић Караџић, двојно презиме, т. 95
Вука, дат. Вуки, т. 316(4)
Вуковар, вуковарски, Вуковарац, -рца (вок. једнак ном.), **Вуковарка**, дат. -ки, т. 316(4), 48в, 506, 69

вуковац, -вца, т. 49
вулгаризам, -зма, ген. мн. -зама (лингв.: вулгарна реч, каткад уопште за народне некњ. речи), т. 37в(1)
Вулгата (лат. превод Библије)
Вуле (Вулета и Вула)
вулкан (геол.); **Вулкан** (мит. бог ватре), т. 43
вулканизер, INSTR. -ом (и -ем); **вулканизеров** (и вулканизерев), т. 34а
вулканизирати и **вулканизовати**, т. 194б
Вурден (хол. Woerden), т. 280а
Вуси (кин. Wuxi, град), т. 229
Вухт (хол. Vught), т. 280б
Вучанг (кин. Wuchang, град), т. 229
Вучедол (код Вуковара, предисторијско налазиште), т. 100а; *вучедолска култура* (енеолит)
Вучедолска битка, али — битка на Вучјем долу, т. 60б, 61
Вучитри (град), т. 50б, 100а; **вучитри** (бот.), т. 71
вучицин (према вучица), т. 30б
вучјак (пас)
вучји (боље него вучији), т. 18г(2); **Вучји до** (предео), т. 50д
Вучко (пас), т. 45
Вучоу (кин. Wuchou, град), т. 229

Г

г (г), скраћ. *грам.*, т. 180
г., скраћ. *година* и *госјодин*, т. 179а(1)
Г., скраћ. *Горњи* (нпр. Г. Милановац)
г за новогрч. Г (и када се изговара као *j*, тј. испред вокала предњег реда): *Георђијадис*, т. 193
г у перс. именима (нпр. *Голшад*), различито од ар., т. 206а
г за укр. и белор. Г, т. 200г
г боље него *x* за хол. G, т. 278, 280
Габен (франц. Gaben), т. 275
Габријел (енгл. Gabriel), в. т. 208—212
Габријел (не „Габрјел“), шп. 287
Габријел (пољ. Gabriel), т. 242
Габријеле (итал. Gabriele), т. 217
Гадафи (ар., уоб.), т. 204а

газда: *газда Никола*, *газда Николи*, *сгазда Николом*, т. 92б (као и *газда Никола*, *газде Николе*)
газдаричин (према газдарица), т. 30б
Газела (мост у Београду), т. 68
гази (непром.), *гази Смаил-аџа* (као пригодни придевак); *Гази Мустафа Кемал* (као део имена)
Газивода Петровић, двојно ж. презиме, први део променљив: Газиводе Петровић, т. 95б
Газиместан (на Косову), не Гази Местан
газити, гажен; експр. **гажљати**
Гај (енгл. Guy), в. т. 208—212
Гај (лат. Gaius), **Гајев**, т. 191б
гајба, ген. мн. гајби, т. 37б(3)
Гајгеров бројач, т. 74

- Гајин** (према Гаја и Гајо, ген. Гаје), т. 18в(1)
гајити, -им, гајио-гајила, т. 18в(1)
Гајичин (према Гајица), т. 306
гајка, дат. гајци, ген. мн. гајки, т. 316(1), 376(3)
Гајов (према Гајо, ген. Гаја)
гајрет (не гарјет)
гајтан-веђе (ек.), **гајтан-вјеђе** (ијек.), т. 82в
гакати, гачем, (они) гачу, гачући
гактати, гакћем, гакћу, гакћући
Гал (мађ. Gál, трад. правописом Gal, Gaál), т. 234
гала (прид. непром.): *жала ручак*, *жала њредшвава*, *жала њријем*, т. 86а
галаксија (ређе галактика); **галактички**
галактометар (справа за одређивање колич. масноће у млеку)
галантан, -тна; **галантност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
галвано- (спој. пис.): *жалваноакустика* (дат. -ци), *жалванографија*, *жалваномешалурђија*, *жалванойластшка* итд., т. 81а
гaleb, мн. гalebови (и гalebи)
галерија, **галеријски**, **галеријица** (дем.), т. 18ђ; **Галерија Матице српске**, т. 636
галерист(а), мн. -ти; **галеристкиња**; **галеристички**
галија, **галијица** (дем.), **галијаш**
галијот (обешењак)
галијум (галиј, -ија), т. 190в(2)
Галилеј, али именом и презименом *Галилео Галилеи* (итал. Galileo Galilei), т. 217
галиматијас (збрка у изражавању и сл.)
Галипољ(е) (на Дарданелима); *Галипољски Срби* (као етногр. скупина), уп. *Градишћански Хрваџи*, т. 486
Галис (франц. Gallus), т. 275
Галиција (трад., шп. Galicia), т. 290
Гама: *Васко да Гама* (Vasco da Gama), *Гамина њушовања* („да” није део презимена), т. 197б, 244
гамад (инстр. -ађу и -ади)
гама-глобулин, **гама-честица**
гама зраци; **γ-зраци**, али **β** и **γ** зраци;
гама активност, **гама астрономија**, **гама честица**, т. 90а
гамбит (шах)
гамизати и **гмизати**, -ижем
ганга (дат. -ги, ген. мн. ганги) и **гангалица**, **гангаличин**, т. 306, 316(8), 376(3)
ганглија, **ганглијски**
гангрена, **гангренозан**, -зна; *жас-жан-жрена*, обичније је *жасна жанжрена*, т. 82в
гангста-реп, **гангста-репер** (муз.), т. 886
гангстер, **гангстерај**, **гангстерски**, **гангстерство**, т. 20в(2)
Ганди (а не „Гандхи”), **Гандија**, хинд., т. 197в(1); **гандијевац**, т. 49
Гансу (кин. Gansu, провинција), т. 229
гарант, **гаранција**, **гарантни**, **гарантовано** (прил.), **гарантовати**, -ујем
гарда, ген. мн. гарди (и гарда), **гардијски**, **гардист(а)**, мн. -сти
гардеробер (инстр. -ов), **гардероберка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(5), 376(3)
гарибалдијевац, т. 49
Гарније (франц. Garnier), т. 275
гарнирати, **гарнирунг**
гаров (пас црне боје) и **Гаров** (посебно име пса), т. 45
Гарос (франц. Garros), т. 275
Гарсија Лорка, **Гарсије Лорке**; **Гарсија Лоркине песме** (песме Ф. Гарсије Лорке), т. 97, 104 (одв. пис.); т. 18а(1) (пис. j)
гарсоњера (мање об. гарсониијера)
гас-генератор, т. 82в
гасилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
гасификација, инстр. -цијом, т. 18а(1)
гасна комора
гас-маска, т. 82в
гасовод, **гасометар**, т. 81а
гасталд, ген. мн. гасталда, т. 37в(4)
Гастон Парис (франц. Gaston Paris), т. 275
гастарбајтер, **гастарбајтерски**
гастритис
гастроном, **гастрономија**, т. 81а
гастроскоп, **гастроскопија**, **гастроскопски**

гаталац, -оца, мн. -аоци, -лаца, т. 366(6)
 гатка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 316(3), 376(3)
 гауда, врста сира према имену хол града *Gaуда*, т. 71
 Гаус (нем. *Gauß*), т. 238
 гаучо (мн. гаучоси и гаучи); „гаучоси“ (фудб. репрезентација Аргентине), т. 49
 Гацко (из Гацка, у Гацку), Гачанин, Гачанка (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 506
 Гвадалахара (шп. *Guadalajara*), т. 290
 Гвадалкивир (шп. *Guadalquivir*), т. 290
 Гварда (порт. *Guarda*), т. 244
 Гварески (итал. *Guareschi*), т. 217
 Гварнијери (итал. *Guarnieri*), т. 217
 гваш, -а
 Гвераци (итал. *Guertazzi*), т. 217
 гвид- за исл. *GUD-*, т. 261 (в. Гвидрун)
 Гвидо (итал. *Guido*), т. 217
 Гвидрун (исл. *Guðrún*), т. 261
 Гвинеја, Гвинеје, Гвинеји, в. т. 18д; Нова Гвинеја, т. 50а
 гвинеја (новч. јединица и др.), т. 71
 Гвиралдес (шп. *Güiraldes*), т. 290
 Гвичардини (итал. *Guicciardini*), т. 217
 Гвоздени крст (одликовање), т. 65
 гвоздено доба (временски период), т. 62а
 гг., скраћ. *žosйода*, т. 1796(4)
 Гдањск (пољ., *Gdańsk*), т. 242
 где (ек.)
 гдезде (ек.), гдјегдје (ијек.), т. 126а
 гдегод 'негде', где год 'било где' (ек.), гдјегод, гдје год (ијек.), т. 126а
 гдекад и гдекада (ек.), гдјекад и гдјекада (ијек.), т. 126а
 гдеко, гдеког(а) ек., гдјеко, гдјеког(а) ијек.
 гдекоји, гдекојег(а) ек., гдјекоји, гдјекојег(а) ијек., т. 110
 гдено (ек.), гдјено (ијек.), т. 134; уп. -но
 гдешто, гдечег(а) ек., гдјешто, гдјечег(а) ијек., т. 110
 Гдиња (пољ. *Gdynia*), т. 242
 гдје (ијек.)
 гдје- (гдјегдје и др.), в. под где-

гђа, гђица, скраћ. *žosйођа, žosйођица*, т. 1796(1)
 Геа, ген. Гее, дат. Геи, INSTR. Геом, т. 18д
 геак, мн. геаци, геака, т. 18д; хип. геја, гејо
 Гевара (шп. *Guevara*), т. 290
 Гед (франц. *Guesde*), т. 275
 Ге-дур (*G-dur*), ге-мол (*g-mol*), т. 90а
 гејзир, гејзирски и гејзер, гејзерски
 Гејрут (сканд. *Geird*), т. 260в
 Гелеји (мађ. *Geleji*), т. 234
 Гелешан (кин. *Geleshan*, планина), т. 229
 ген., скраћ. *žенитив*, т. 179а(2)
 Генган (франц. *Guingamp*, т. 275, боље него Генгам, уп. Дешан), т. 274 и 275
 генеалогичка, генеалогички
 генерализација, генерализовати, -ујем генералије (општи, обично лични подаци)
 генералица, генераличин, т. 306
 генералка, дат. -ци (потпуна, темељна поправка), т. 316(1)
 генерал-мајор, генерал-потпуковника, т. 82, 87; генералмајорски, т. 104
 генералштаб (као општа реч), али нпр. Генералштаб Војске Србије (т. 63а), генералштабни
 генерација, генерацијски
 генерациони генератор, INSTR. -ом генерички (генерични)
 генетика, дат. -ци, т. 316(1); генетичар, вок. -е и -у, INSTR. -ем и -ом, т. 34а(1)
 генијалан (ређе гениозан), генијалност (ређе гениозност), INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости
 геније (и гениј), ген. -ја, мн. генији; генијалан, -лна, генијалност, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 190в(2)
 гениозан
 гениталије, ж. мн.; генитални
 генитив, генитивни (и генитивски)
 гено-: *žенотий, žенотийроизам, žенофонд, žеноцид, žеноцидност*
 геогр., скраћ., *žеографичка, žеографски*, т. 179а(4)
 географичка, геологија, т. 81а
 гео-: *žеодинамика, žеолинџвистика, žеомагнетизам, žеометрија, žеометриј-*

главња, ген. мн. главања, т. 376(2)
 главоболан; главобоља, главобољати;
 главос(ј)ек, главос(ј)еча; *Јован Кр-*
стићешель Главос(ј)ек, т. 41г
 глагољица; глагољаш, инстр. -ем, т.
 34а
 глад, -и (ж.), инстр. глађу, уз одред-
 бу и глади
 гладак, -тка, комп. глађи (и глаткији,
 али не глацији), т. 19
 гладијатор, гладијаторски, гладијатор-
 ство
 гладиола (бот.), т. 186
 гладнети (ек., постајати гладан), глад-
 ним, гладнех, гладњах, гладнео-
 -гладнела; *гладњети* (ијек.), глад-
 ним, гладњех, гладњах, гладнио (не
 гладњео), *гладњела*; уп. гладнити
 гладнити (ек. и ијек., мучити глађу,
 чинити гладним), гладним, глад-
 них, *гладњах*, *гладнио-гладнила*; уп.
 гладнети
 гладничин (према гладница), т. 306
 Глазгов (енгл. Glasgow), т. 208; уп. и
 т. 20в(3) (једначење сугл.)
 Гламоч, гламочки, Гламочанин (и Гла-
 мочак), Гламочанка (дат. -ки)
 гламур, гламурозан, гламурозно, гла-
 мурозност
 гласак, -ска, т. 37
 гласѐ, гласѐа (врста свиле или све-
 тлуцавог платна, франц.)
 Гласинчанин, мн. Гласинчани, Гла-
 синчанка, дат. -ки, т. 316(4), 48в
 глатки (в. гладак), глатко, глаткост и
 глаткоћа, в. гладак, т. 19
 глатко-: *Глаткокоњ*, *Глаткококос*, *Глат-*
колист, *Глатколистност*, т. 81а
 глацијал, геол. (ледено доба), глаци-
 јални, глацијација, т. 62а
 глачати, -ам (не глачити)
 гледалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -ао-
 ци, -алаца, т. 366(6)
 гледалишни, т. 26г(4)
 Гледис (енгл. Gladys), т. 208—212
 гледишни (према *Гледиштие*), т. 26г(4)
 глеђ, глеђи (ж.), ређе глеђ, глеђа (м.);
 глеђаст, глеђни
 гликоза и глукоза
 глиста, ген. мн. глиста, т. 376(1)
 глицинија (бот.)
 глобтротер, глобтротерски

глодар, инстр. глодаром и глодарем,
 т. 34а(1)
 глодарица; глодач, инстр. -ем, т. 34а
 глорија (лат. слава, част); *Глорија* (име),
 т. 41а
 глорификовати (глорифицирати), т.
 1946
 глосаријум и глосариј (врста речни-
 ка), т. 190в(2)
 глотологија, глотолошки
 глум и глух, комп. глумљи (од глум),
 глуши (од глух), т. 15в
 глуваћ (глухаћ), инстр. -ем, т. 34а
 глумон(и)јем и глухон(и)јем, т. 109
 глувоћа и глухоћа
 глукоза и гликоза
 глумичин (према глумица), т. 306
 глупети (ек.), глупјети (ијек.), 'поста-
 јати глуп, глупавити'
 глупост, -и, инстр. -ошћу, уз одредбу
 и -ости
 глух, в. глум
 глумон(и)јем и глумон(и)јем, т. 109; уп.
 и глум
 глуши (комп. од глух), в. глум
 гнати, обично у слож., као: догнати,
 загнати, из(а)гнати, прегнати, са-
 гнати, угнати — догнам (заст. до-
 женем и дожденом), догнај (заст.
 дождени, дождени), догнах-догна,
 догнао-догнала, догнан и догнат,
 догнавши (заст. догнав)
 гнѐв (и гнѐв), гневан (комп. гневни-
 ји), гневити се (ек.); *Гнев* је само
 ијек.
 гнездо, гнездашце (ген. -ашца и -ашце-
 та, ген. мн. -ашца и -ашаца), т. 9ж
 (нап.); гнездити се (имперф. гне-
 жђах се), ек. (не *Гнездо*)
 гнијезда (ген. мн. гнијезда), гнијезди-
 ти се (гнијезди се итд., имперф.
 гнијежђах се), ијек., т. 10к и нап.
 гномски и гномички
 гну, гнуа, гнуу (зоол.); *Гну антилопа*,
 гну антилопе, т. 86в
 гнус (не гњус), гнусан, гнусоба, гну-
 шати се
 гњев, гњеван (комп. гњевнији), гње-
 вити се (ијек.), т. 8в(2)
 гњеветати, гњеветало (у ек. и ијек.)
 гњездашце (ген. -ашца и -ашцета, ген.
 мн. -ашца и -ашаца), ијек.

гњецав, гњецати, гњецавост

Гњилане (једн.: из Гњилана, у Гњилану; не у Гњиланима, у Гњиланама)

гњилење (ек. и ијек., не гњилење), т. 23г

гњити, гњијем, гњијући, гњиј, гњијак, гњих, гњио-гњила; ређе гњилети (ек.), гњилети (ијек.), гњилим, гњилећи, гњили, гњиљак, гњилех (ек.), гњилех (ијек.), гњилео-гњилела (ек.), гњилио-гњилела (ијек.)

гњус и сл. — не него *гњус* (в.)

го, гола, голо, комп. *голији*, т. 366(11); го-голцат (го-голцит)

гоблен, не гобелен

говедар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), **говедарев** и **говедаров**, т. 34а(1)

говедарица, говедаричин; през. *Говедарица, Говедаричин*, т. 306, 406

говедо, -еда, говедина (не говеђина), говеђи; говече, -ета

Гоген (франц. Gauguin), т. 275

го-го, жарг. (муз.)

год., скраћ. *година*, т. 179а(3)

(-)год: *кадгод* (некада), *какавгод* (некакав, било какав), *когод* (неко, било ко, макар ко и сл.), али када има засебан акенат одвојено: *кад год дође*, *ко год положи*, *што год изабере*, *где год свратиш*, *докле год останеш* итд., т. 113, 126а

Годар (франц. Godard), т. 274 и 275

Годо (франц. т. Godot), т. 275

годину-две (ек.), годину-двие (ијек.), т. 120

-годишњак: *йедесетийетогодишњак, седамдесетийетогодишњак* или *75-годишњак*, т. 116

годишњеодморак, годишњеодморски

-годишњи: *двадесетийетогодишњи, стоседамдесетийетогодишњи*, т. 116

-годишњица: *двадесетийетогодишњица, 25-годишњица, стоседамдесетийетогодишњица, 175-годишњица* или *стоседамдесетийетогодишњица*, т. 116 и нап.

Гоја (шп. Goya), т. 290

гојити(се), имп. гој (се), гојте (се), т. 18е

гол, гола (спорт); *гол-ауш, гол-иђрач, гол-линија, гол-диференција* (боље *гол-разлика*), т. 82в, 88б

голгетер, вок. -у, INSTR. -ом

голен (ген. голени, INSTR. -ењу и -ени), **голенак** (-нка, мн. -нци, -нака), **голеница, голенични, голењача** (ек.)

голет (голети, INSTR. -ењу, уз одредбу и -ети), не голијет; **голетан, -тна**

голија (врста пшенице), т. 71; **Голја** (план.), т. 50д

Голијат (библ. име); **голијат** (фиг. јак човек), **голијатски**

голијен (голијени; INSTR. -ењу и -ени), **голијенак** (-нка), **гољеница, гољенични, гољењача** (ијек.), т. 8аб

Голи оток, т. 50д

голо-: *головраш, зологлав, зологуз, золоног, золорук, золорукост, золошрб, золомразан, золомразица, золос(ј)еменица, золошија, золошијаст*, т. 81а

Голооточанин, стан. Голог отока; *голооточанин*, мн. голооточани (некадашњи „становници” Голог отока, логораши), т. 49

голуб (мн. голубови-голубова и голуби-голуба), **голубији, голубињи** и **голубљи, голубар** (вок. -ару и -аре), **голубарев** и **голубаров**

Голубац, -пца (геогр.); *Голубац на Дунаву*, т. 50б

Голубинка (јама), т. 50д

голубичин (према голубица), т. 30б

Голупкзи, Голупков, Голупцов, т. 20в(3)

Голфска струја, уп. т. 50ђ

гольф терен, т. 86в

голцат и **голцит: *го-голцаш* и *го-голцит***

Голшад (з у перс. именима), т. 20ба

гомба, ген. мн. гомби

гомбати се, гомбање

Гомора (у изр. *Содома и Гомора*), имена библ. градова, т. 50б

гонетати, гонетам и **гонешем**

гонилац (-оца, мн. -оци, -лаца), т. 36б(6) и **гонитељ**, INSTR. -ем и (ређе) -ом, т. 34

Гонкур (франц. Goncourt), т. 275

Гољај (алб. Golaj), геогр., т. 201б(2)

гора: *Дивъ гора*, т. 100б, *Загребачка гора, Скойска Црна гора, Фрушка гора, Црна гора* (планина), т. 50д;

- Црна Гора* (држава), т. 50а; *Било-гора*, *Зеленгора*, т. 81; в. Света гора/Гора, т. 50д(нап.)
- Гора** (геогр.), **Горанац**, -нца, **Горанка**, дат. -ки, **горански**
- Гора** (пољ. Góra), т. 241, 242
- Горажде**, **гораждански**, **Горажданин**, **Горажданка** (дат. -ки); *Горажданска штампарија* (из XVI в.), т. 55а, 636
- Горди Албион**, т. 556
- Гордије** (грч. Gordios), т. 191а
- Гордијев чвор**, т. 69 и 74
- Гордон** (енгл. Gordon), т. 196
- горе-доле** (ек.), **горе-доље** (ијек.), т. 129
- гореименовани**, **горенаведени**, **горепоменути**, али: *већ горе наведени*, т. 105
- горети** (горим, горех, горах, горећи, горео-горела), ек.; **горење** (ек. и ијек.)
- Горичин** (према Горица), т. 306
- горјети** (горим, горјех, горах, горећи, горио-горјела), **горење** (ијек. и ек.), т. 8д(нап. 1)
- горкопроничан**, **горкохуморан**, т. 81а, 103а
- Горле** (хол. Goirle), т. 280а
- Горња Зета**, т. 50а
- Горње Поље** (село), т. 50б
- горњи**: *Горњи Милановац* (геогр.), *Горњи град* (део Загреба), *горњи град* (горњи, виши део града уопште), *горња Босна*
- Горњи дом**, т. 63а
- Горњицки** (пољ. Górnicki), т. 242
- горњо-** (спој. пис.): *горњоварошанин*, *горњоварошанка* (дат. -ки), *горњоградски*, *горњоселац*, -лица, *горњоселски* итд., т. 81а, 103а
- Горобиље** (село), т. 50б
- горовит**, **горовитост**; **гороломаи**, -мна, **горопадан**
- горосеча** (ек.), **горосјеча** (ијек.), т. 8аб
- горостас**, **горостасан**, -сни, **горостасност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- Горски вијенац**, т. 64 (или само **Вијенац**: у *Њеѓошевом Вијенцу*, т. 70)
- Горски Котар** (геогр.), т. 50г
- горући**, прид. (*горући проблем*; друго је пл. прил. *горети*, према горети)
- Госпа** (у знач. Богородица), т. 44а
- госпа** (цвеће), т. 73
- госпа**: *госпа Живка*, *госпа Живке* итд. и *госпе Живке*, т. 92б
- госпина коса** (бот.), т. 73
- госпина трава** (бот.), т. 73
- Госпић**, **госпићки**, **Госпићанин**, **Госпићанка** (дат. -ки)
- Господ** (у узречицама и *господ*, в. бог), т. 44а; уп. у заклињању: *Господи, помилуј*
- господар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **господарев** и **господаров**, т. 34а(1)
- Господар Јованова** (улица), у **Господар Јовановој**, т. 92б
- Госпадин** (Господ, Бог), т. 44а
- госпадинов трн** (бот.), т. 73
- госпадињи** (за писање **Госпадињи**), т. 69(нап.)
- госпадски**, т. 20а(1)
- господствен**, **господственост**
- господство**, ген. мн. **господстава**, т. 20а(1), 26в(1)
- Госпођиндан** (цркв. празник) до **Госпођиндана**, о **Госпођиндану** (арх. и до **Госпођина дне**, о **Госпођину дне**), в. **Госпојина**, т. 59
- Госпођица** (роман), т. 64
- госпођичи** (према **госпођица**), т. 30б
- Госпојина** (цркв. празник), **госпојински**; *Велика Госпојина*, *Мала Госпојина*, в. **Госпођиндан**, т. 59
- госпоче**, -ета
- госпоштина** (од -дштина), т. 26в(2)
- гостионица**, **гостионичар** (вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1), **гостионичарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5), 37б(3)
- гостити**, в. **угостити**
- гостољубив**, **гостољубивост**, **гостопримљив**, **гостопримљивост**, **гостопримство**
- готика**, дат. -ци, т. 31б; **готички**, **готица** (тип. лат. писма); **готичар**, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
- Готје** (франц. Gaultier; арх. варијанта савр. имена *Gautier*), т. 271д(1) и 275
- готски**
- Гоф** (енгл. Gough), т. 208
- Гоцин**, т. 30б

гошћа, ген. мн. гошћа (гошћи), т. 376(1)
 Г-профил (читање „ге-профил“), т. 90а
 грабљење, т. 23г
 гравира и гравура
 Градац, *Градца-Градцу* итд., али *Грац-Граца* (у Аустрији), т. 266
 Градишкa, дат. -шки и -шци, т. 316(6);
 Градишкци, *Градишчанци*, *Градишчанка* (дат. -ки, ген. мн. -ки)
 Градишће, *градишћански*, *Градишћанци*, *Градишћанка*; *Градишћански Хрвати* (као етногр. скупина), т. 486
 градња, ген. мн. градњи
 градски, т. 20а(1)
 град-херој (у граду-хероју итд.), т. 87
 грађанскоправни (спојено, према *грађанско право*), т. 1036
 грајати, грајем, имп. грај (ређе — грајати, грајим, имп. граји)
 грал (посуда, пехар), т. 35; *Свети грал* (по предању пехар са Исусовом крвљу), уп. нап. под т. 40
 грам., скраћ. *граматички*, т. 179а(3)
 Грамаг, скраћ. *Градски магазин*, т. 1826
 грамзив (обичније него *грамжљив*), **грамзивост**
 грам: *грам-ајом*, *грам-калорија*, *грам-молекул(а)*, *грам-негајиван*, *грам-йозићиван*, т. 886
 Грамши (итал. Gramsci), т. 217
 грана: *бисер-грана*, *ловор-грана* (песн.), т. 82в
 грандиозан, **грандиозност** (инстр. -ошћу, уз одредбе и -ости)
 грандоман, **грандоманија**
 граница; **Граница** (скр.) у зн. *Војна граница*, *Војна крајина*, т. 70
 гран-при, гран-прија итд. (опште знач.); Гран-при (одређена манифестација), т. 63д, 886
 грао (прид. непром.): *грао сукња*, *грао кайуш*, т. 86а
 -графија, формант сложеница: *географија*, *статистиграфија*, т. 81а
 графолог, *графологија*, *графолошки*, *графоманија*, *графомански*, т. 81а
 Граховско поље; *крашка љоља Никшићко* и *Граховско*, т. 51
 грахорица, **грахоричин**; **грахорка**, дат. -ци
 Грација (не Гратија), т. 192а

Грацијано (итал. Graziano), т. 217
 грациозан, -зна, **грациозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 186
 Грачац, -аца, **грачачки**, **Грачачкиња** (жена из Грачаца)
 грашевина (врста лозе и вино), т. 71
 грашка, дат. -шци, ген. мн. грашки, т. 316, 376(3)
 грбавити, т. 8ђ(нап.)
 Грбавица (део Сарајева и део Новог Сада), т. 54а
 Грегег, *Грегетанци*, *Грегетанка* (дат. -ки), **грегетски**
 Грделичка клисура, т. 50д
 грдња, ген. мн. грдња и грдњи, т. 376(3)
 градобитан, -тна (који је тучен или који туче градом)
 гребати, боље **гребсти**; **гребатор**, вок. -е и -у, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
 Грегоар (франц. Gregoire), т. 275
 Грегори (енгл. Gregory), (не „Грегери“), в. т. 208—212
 гредом, прил. (успут, у пролазу)
 грејати, **грејалица**, **грејање**, **грејач** (ек.)
грејфрут (скраћ. и *грејџ*)
 Грејс (енгл. Grace), в. т. 208—212
 Грејт Јармут (енгл. Great Yarmouth), в. т. 208—212
 гренд слем (ознака тен. турнира), не „грен слем“
 Гренобл (франц. Grenoble), т. 271а
 гребсти, **гребем**, боље него **гребати**
 грех, **грешити** (ек.); ек. и ијек.: **грешан**, **грешка** (дат. -ци), **грешник** (вок. -че), **грешница**, **грешнички**, **грешност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), в. т. 8д
грещизам, -зма, **грещизирати**, **грещист(а)**, мн. -сти, **грещистика**, дат. -ци
грешка, дат. грешци, ген. мн. грешака (ек. и ијек.), т. 8д, 376(2)
 Григореску (рум. Grigorescu), т. 247
 Григориј (а не „Хрихориј“), укр. и белор., т. 198
 гриз (не грис); **гриз-кнедле**, т. 82в
гријати, **гријалица**, **гријач** (ијек.), т. 8г(1)
гријех, **гријешити** (ијек.); боље **грешан** него **гријешан** (уп. грешити), т. 8д
ринго, -а, мн. **рингоси-рингоса**
Ринич (енгл. Greenwich), в. т. 208—212

гринички

Гринпис (енгл. Greenpeace), в. т. 208—212

грип, -а (и грипа, -е)

гристи, гризем, гризу, гризући, гризијах, гризох-гризе, гризао-гризла, гризен (не *џрижен*), (из)гризавши (заст. -ав)

грижа, грижљив, грижљивост

грizzaљка, дат. -ци (анат.), т. 316(1)

гризен (не грижен), тако и *заџризен*, *изџризен*, *наџризен*, *одџризен*, али прид. *заџрижен* (задрт, каприциозан и сл.), уп. т. 23г

гримизно-: *џримизнољубичасџ*, *џримизноцрвен*, уп. светло-, т. 106

гркоисточни, гркоисточњак

гркокатолик, гркокатоликиња, гркокатолички

грлица, грличин, т. 30б

грличих (птић грлице), уп. т. 30в

грличји (боље него грличји), в. т. 18г(2)

грлобоља

грлце (грлца, мн. грлца, ген. грлца и грлаца) и **гроце** (изговор: гр-оце), ген. мн. грлаца (облик припада сликовитом изразу), т. 36б(8)

грљење, не грлење (уп. грлити, грлим, *џрљен*), т. 23г

грм, грма и грмен, грмена

грмаљ, INSTR. -ем; **грмаљев, грмаљски**

грмети (ек.), **грмјети** (ијек.); имперф. грмљах; грмећи (не грмијући)

Грмеч планина, обичније само **Грмеч**, т. 100(нап. 1)

гроџје, т. 21

гроџје светог ивана (бот.), т. 73(нап.)

гроздак, grosка, мн. grosци, гроздака, т. 26г(2)

гроздан, грозни (од грозд), углавном је ограничено на сликовити израз (*џрозни виноџради*) или је двосмислено употребљено (*џрозне сузе*), т. 26г(6)

громби, -ија

громуљичав и громуљичаст

Гронинген (хол. Groningen), т. 280б

гро-план (боље *џрви* или *крујни џлан*), у *џро-џлану*

гротеска (дат. -ки и -ци, ген. мн. гротески), (уп. маска), **гротескни; гротеск** (вид писма)

гроце, в. грлце, т. 36б(8); уп. т. 177

Гроцка (у Гроцкој), **грочански, Грочанин, Грочанка** (дат. -ки)

грубети (ек.), **грубјети** (ијек.) у значењу 'постајати груб', према ретком **грубити** 'чинити грубим', т. 8ђ

грукати, грукати (грукати, грукати), т. 15в

груди ж. мн. (ген. груди, не грудију); **грудобоља, грудобран**

Груџондз (боље него Груџонц, пољ. Grudziądz), т. 240 и 242

Грузија, грузински и грузијски, Грузин, Грузинка и Грузијанац, Грузијанка (не Грузијац, Грузијка)

Грујица, т. 18и(нап.)

Грујичин (према Грујица), т. 30б

Грујичих, т. 18и

грундиг (марка, производ), т. 71 **Грундиг** (фабрика), не „гру(н)динг”, т. 72

грунути и грукнути, т. 15в

групаш, групаштво, групашити

групносвојински (према *џруйна својина*), т. 103б

грукати, в. грукати

грч., скраћ. *џрчки*, т. 179а(5)

Грчих, Јован Миленко (Јован Грчих Миленко), т. 9б

грчко-римско рвање, т. 107

ГСП (скраћ. *Градско саобраћајно џредузеће*), т. 181

Гу (франц. Goutz), т. 275

Гуангси (кин. Guangxi, провинција), т. 229

Гуанџоу (кин. Guangzhou), или трад. **Кантон** (град), т. 229

губернатор, губернаторка; губернаторица, губернаторовица

губернија: *Псковска џубернија, Владимирска џубернија*, т. 5б (истор.)

губернијски

Губец, Гупца; Гупчев

губитак, -тка, мн. губици, -така, т. 26а

губиташ, INSTR. -ем, т. 34а

гувернанта

гугутати, гугућем; гугукати, гугучем

гугутка, дат. -тки, ген. мн. -тки и -така, т. 316(3), 37 6(4)
гудети (ек.), **гудјети** (ијек.), гудим, гуде, гудећи (не гудијући), гудех-гуде (ек.), гудјех-гудје (ијек.), гуђах, гудео-гудела (ек.), гудио-гудјела (ијек.), гуд(ј)евши; тако и **загуд(ј)ети**, т. 8
Гудцов, т. 20в(3), нап.
Гуејдоу (кин. Guizhou) или трад. **Квејчоу** (провинција), т. 229
гужва, ген. мн. гужви, т. 376(3)
гуја, **гујин**, **гујица**, 18в(4)
гуланфер
Гуљелмо (итал. Guglielmo), т. 217
гуљење, не гулење (уп. гулити, -им, *гуљен*), т. 23г
гумно (не гувно)
Гумхурија (ар. у Египту); уп. **Џумхурија**, т. 2046(2)

гунђати
Гупкин, т. 20в(3)
гусеница (-ичин), **гусеничар**, **гусеничји** (гусеничији), ек.; **гусјеница**, **гусјеничар**, **гусјеничји** (гусјеничији), ијек., т. 86
гуска, дат. -сци и (само у пренесеном знач.) -ски, ген. мн. -сака, т. 316(8), 376(2)
гускица (хип. и дем.) и **гушчица** (дем.), т. 30г(2)
гуслар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), **гусларев** и **гусларов**, т. 34а(1)
Гутенберг (нем. Gutenberg), не **Гутемберг**
густиозан, т. 186
густиш, INSTR. -ем (ређе -ом), т. 34а
гушобоља, т. 81а
гушчији (и гушчји), т. 18г(2)
гушчица и **гускица**, в. т. 30г(2)

Д

д. (поред дин.), скраћ. **динар**, т. 144а
Д., скраћ. **Доњи** (нпр. Доњи Милановац)
д, т за ар. међузубне сугл., т. 2046(4)
д за енгл. глас /d/, т. 212:
th: **Саггuthers**, **Галсворту**, **Рутерфорд**
д за исл., ферјар. и лап. **Ð(ð)**, т. 261, 262, 264
д за новогрч. **Д** (међузубни сугл.): **Едеса**, т. 193
д (франц. **D**) по правилу немо у финалном положају, т. 275
дабл-декер (енгл. аутобус на спрат)
дабл ју, назив за лат. слово **W**, што је једнако називу према франц. изговору **дубл ве**
дабогда (за изражавање жеље, проклињање)
дабогме и **дабоме**, прил.
давалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)
Давид (нем. David), т. 238
давидово зрно (бот.), т. 73
Да Винчи (Да Винчија), **Леонардо да Винчи** (итал. Leonardo da Vinci), т. 58; не „Винћи”, т. 216а, 217

дављење, т. 23г
давнопрошло вр(и)јеме (грам., плусквамперфекат)
Давос (франц. Davos), т. 275
даглас (авион, серијски производ), т. 71; **даглас X-3** (серијски производ) и **Даглас X-3** (патентирани производ одн. фабрика), т. 72
Даглас (енгл. Douglas), в. т. 208—212
Дагнес нихетер (швед. дневник Dagnes nyheter), т. 257
дадаист(а), мн. -сти, т. 49; **дадаизам**, -зма, т. 37в(1), 626
даждети (ек.), **даждјети** (ијек.), **дажди** (имперф. даждјаше); **даждевњак** (у ек. и ијек.)
даире, ж. мн. (ген. даира), уп. т. 18в(1)
даица, **даицин**, **даициница**, **даицић**, **даицична**, уп. т. 18в(1)
Дајбог (мит.), т. 43
дајбуди (барем, најмање, заст.)
Дајица, т. 18и
Дајкстра (хол. Dijkstra), т. 280а
Дајмлер (нем. Daimler), т. 238
дајцест (енгл. сажет преглед)
дакако
Дакота (енгл. Dakota), в. т. 208—212

дактило- (прст): *дактилографија*, *дактилограф*, *дактилографкиња*, *дактилоскопија* и сл., т. 83
 дактило-би́ро, т. 84 и 886
 Дал (у сканд. јез. Dall), т. 260в
 Дала (хол. Dael), т. 280а
 далај-лама, далај-ламе
 Д'Аламбер (франц. d'Alembert), т. 271бђ и 275
 Далас (енгл. Dallas), в. т. 208—212
 далек, комп. даљи
 Далеки исток, далекоисточни, т. 50г
 далеко-: *далековид*, *далековидан*, *далековидност* и *далековидост*, *далековод*, *далекомеџан*, т. 81а и 103а
 да ли (одв. пис.), т. 133
 Далматинска Загора и Загора, т. 50г
 Далмација (т. 50г), далматински (т. 18ђ), Далматинац (-нца, вок. -нче), Далматинка, т. 316(4) (дат. -ки); далматинац (пас), т. 71
 Даљен (кин. Dalian, град), т. 229
 даљиномер, INSTR. -ом
 даљински: *даљински* (управљач), *даљинског*, *даљинском(е)*
 даљни и даљњи (посебни придеви, а комп. од далек гласи *даљи*); *до даљеџ*, боље него *до даљњеџ*
 дамаст, дамастни, т. 26г(4)
 дампинг (не демпинг), дампиншки, т. 28а; *дампинг контрола*, *дампинг ци(и)јене*, т. 86в
 дан: *Дан мртвих*, *Дан победе*; *Дан републике*, т. 59
 дан-два, т. 120
 данас-сутра, данас-сјутра, т. 129
 *данас ујутру, *данас увече, не него *јутрос*, *вечерас*
 дангубљење, т. 23г
 дан-данас, у истом значењу (још и данас) и дан-дањи, дан-данашњи (али: *до дана данашњеџ*), т. 129
 дан-два, т. 120
 Дан жена, т. 59; тако и Дан мртвих, Дан победе и сл.
 дан и ноћ (биљка)
 дан-ноћ (дананоћно), у истом значењу дању-ноћу, т. 129
 Данеш (перс.), т. 206д
 Данијел (слч. Daniel), т. 267
 Даниловград (Даниловграда), т. 50б,
 Даниловграђанин, т. 48в, Данилов-

грађанка (дат. -ки), т. 316(4), *даниловградски*
 Данилов крст (одликовање), т. 65
 Даница (звезда Венера), т. 46; *Даничин* (не Даницин), т. 30б
 даноноћни, т. 103
 дансинг
 Данска (ум. Краљевина Данска), т. 50а
 данско-португалски (спортски сусрет), т. 107
 Д'Анунцио (итал. d'Annunzio), т. 217; *с Д'Анунциом*, *Д'Анунциов*; *данунцијански* или *данунциовски*
 данце (дем. од дно), -а и -ета
 дању-ноћу, в. дан-ноћ, т. 129
 дао не дао (тако и: *знао не знао*, *радио не радио* итд.), т. 125
 дара: *прећерала дара меру*
 дарвинизам, -зма, дарвинист(а), мн. -ти, т. 376(1), 62б
 Дарданеле и Дарданели, мн. (ген. Дарданела), дарданелски, т. 50б
 Дар ел Салам, Дар ел Салама, т. 101
 даривалац и даровалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
 даривати, -ујем (и -ивам)
 Даријус Мијо (франц. Darius Milhaud), т. 275
 дароватељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, дароватељкин, т. 30а, 316(5)
 дародавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, поред дародавац, т. 36
 Д'Артањан (франц. D'Artagnan), т. 275
 даска, дат. дасци, ген. мн. дасака, т. 316(1)
 даскаш, INSTR. -ем, ређе -ом (сурфер)
 дат., скраћ. *дашив*, т. 179а(3)
 дати, дам и мање об. дадем и даднем, дах и дадох, дај, дао-дала, дан и дат; тако и од слож. глагола као додати, додам (ређе додадем и додаднем), додадох и додах, додај, додао-додала, додавши, додат и додан
 датив; дативни и дативски, датирати и датовати, т. 194б
 датотека, дат. -ци, т. 316(1)
 датула (ређе датуља), поред урма (хол. Dauwe), т. 280а

Даун (енгл. Down), в. т. 208—212
Дахау (нем. Dachau, т. 238
дахија, **дахијски**, т. 18а, 18ђ(1)
дахнути, не данути
дахтати, **дахћем** и **дашћем**
дашто (заиста, заст.)
дашчица (дем. од даска); **дашчара**
дВ (дБ), скраћ. **децибел**, т. 180а
два м. и с., **двају**, **двама** (дат., инстр.
и лок); у ж. роду **две**, **двеју**, **двема**
(ек.), **двије**, **двију**, **двјема** (не дви-
јема, ијек.); често непром., нарочито
уз предлоге (у ген. и када је
без предлога), као и у изр. типа
два д(ј)етета; у примени је у до-
пунском систему с наредним об-
лицима:
двојица (промена као нпр. *стџолица* у
јд.), ум. *два* за мушке особе, нарочито
кад није уз именице (*њих дво-
јица*, *долазе двојица*, *двојица друго-
ва* и сл., погрешно је „двојица гра-
дова“)
двоје за жива створења (мушко и жен-
ско: *двоје младих*, према им. с. ро-
да: *двоје јаради*, *двоје јарића*), не-
пром. или са множинском проме-
ном (ген. као ном.; дат./инстр./
лок. двома)
двоје уопштено (две ствари о којима
је реч, две теме), промена као *мо-
је*, *своје* с. јд. (*двога или двојега се
илашио — болести и зубишка по-
сла, двома се надао, рачунао је са
двојим, о двома су говорили* итд.);
двоји, -е, -а, уз. им. у множини (*двоји
ојанци*, *двоје чараве*, *двоја кола*),
промена као *мој*, *свој* у мн.; упо-
требни систем је сличан и за оба-
(два), као и за веће бројеве, с тим
што се променљивост смањује или
губи (подробније образце в. у Наш
језик XXII/1—2, стр. 62—63)
два брата крв, биљка
двдесетак (особа или предмета; из-
бегавати употребу *20-ак* и сл.), т.
116(нап.)
двдесетка, дат. -тки, ген. мн. -тки,
т. 316(3)
двдесето-: *двдесетогодишњак*, *два-
десетогодишњи*, *двдесетогодишњица*,
двдесетодневни, *двдесетостру-*

ки (не *двдесетогодишњак* и сл.), т.
116
двдесетпетина (1/25), **двдесетпети-**
не итд., т. 116
двдесетпетица (нпр. аутобуска лини-
ја), т. 116
двдесет пет — тридесет, **двдесет и**
пет — тридесет, т. 120
двдесет-тридесет, т. 120
два и по (по=пола, половина)
дванаест, **дванаести**, **дванаестина**, **два-**
наестица, **дванаесторица**
дванаесто-, в. **двдесето-**, т. 116
двапут; **два пута**, т. 117 и нап.
дваред, т. 117
два-три (нпр. *два-три дана*, *два-три
иуша*), т. 120
две (двеју-двема итд., нпр. *двеју зе-
маља*, у *двема земљама*), ек.
двеста, **две стотине** (ек.): *двеста осам-*
десет (и) три (троје, тројица, тре-
ћи), *две стотине осамдесет (и) три;*
двестоти (двестотинити), т. 114, 115
двеста-триста, **двјеста-триста**, т. 120
двехиљадити (ек.)
двије (двију-двјема, не *двјема*), ијек.,
т. 10ј
двјехиљадити (ијек.)
двиска, дат. **двиски** и **двисци**, ген.
мн. **двизака**, т. 316(2)
двјеста, **двије стотине** (ијек.): *двјеста
осамдесет (и) три (троје, тројица,
трећи)*, *двје стотине осамдесет
(и) три*, т. 114, 115
двјестоти (двјестотинити)
дво-: *двоглав*, *двојтрећински*, *двоинар-*
ка, *двоихалице* (мн.), *двојтажни*,
двоножац (-шца, мн. -шци), *дво-*
м(ј)есечник, *двообличан*, *двојтарифан*,
двочинка итд., т. 116
двобраздан, -дни, **двобраздњак** (мн.
-здњаци), т. 26г(6)
двогодица, **двогодица**, мн. **двогодица-дво-**
годица, т. 26а
дводелан, -лна (ек.), **дводијелан** (дво-
дјелан), -лна (ијек.), т. 10и
двоинарка, дат. -ци, ген. мн. -рки и
-рака, т. 316(1)
дводневни
дводомни
двоипособни, **двоипочасовни**
двојба, **двојбе**, ген. мн. **двојби**

двоје: *двоје се родило* (не двоје су се родили); тако и уз троје, четворо и др.

двоје-троје, т. 120

двојица: *двојица су дошла* и *двојица су дошли*; тако и тројица, четворица итд.

двојица-тројица, т. 120

двојка (дат. -ци и -ки, ген. мн. *двојка-ка*, боље него *двојки*); дем. *двојчица* и *двојкица*, т. 30г, 316(1)

Двојна монархија, т. 556

двокреветни

двокрилац, -лаца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 366(7)

двокружни

дволинијски

двоосовински

двопев (ек.), ијек. *двопјев*

двопрег, **двопрежни**

двопроцентни

двопрсти (који има два прста)

дворанин и **дворјанин**

Дворжиште (чеш. Dvořšte), т. 283

дворити, -им

дворишни, т. 26в(4)

дворјанин и **дворанон**

Двор на Уни, т. 506

двородни, **двороги**, **двоспратни**, **двостепени**

двостих; **двостопан** (о стиху)

двостраначки, **двостраначје**

двоструки/дупли стандарди, боље *двојаци*, *неједнаки* или *различити стандарди*

двотрећински

двоусни (не двоустни)

двоцврка (дат. -ки и -ци, ген. мн. -вака и -вки), т. 316(2), 376(4), **двоцевни** (ек.); **двоцијевка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. двоцијевака, двоцијевака и двоцијевки, уп.), **двоцијевни** (ијек.), в. т. 8

двочинка, дат. -ки, ген. мн. двочинки, т. 316(8), 376(3)

ДДТ и **DDT**; само латин. облик у падежима: од DDT-ја, са DDT-јем, јер наставци подразумевају енгл. читање; в. *дидиџи*, *дидиџија*, т. 1816(3)

de, франц. члан (у презименима су не-испустиви, део су презимена) тран-

скрибујемо као *de* (*Тур де Франс*, Шарл де Гол; Де Гол), т. 2756; као *д'* испред вокала (*Д'Аламбер*), т. 58 **де-**: *деактивираџи*, *деблокираџи*, *дезинџирација*, *демобилизација*, *денационализација* итд.

де, дер (речца), пише се спојено с обликом императива: *узмиде*, *донесидер* (фам.); за разлику од наглашеног **де** у значењу пристанка: *хајде де да њо љокушамо*, т. 134

деактивирати

Де Амичис (итал. de Amicis), т. 217

дебакл, -а, мн. **дебакли**

дебата, ген. мн. **дебата**; *дебатни клуб*

дебатовати, -ујем

Де Бејки, али *Мајкл де Бејки* (енгл. Michael De Bakey), в. т. 208—212

Дебела Берта (топ)

дебело-: *дебеловраш*, *дебелоглав*, *дебелогуз*, *дебелокљун*, *дебелокожца* (-шца), т. 81а, 103

Дебело брдо (геогр.), т. 50д

дебео, -ела комп. **дебљи**, т. 366(11); *Карло Дебели*, т. 41г, *Дебела Берта* (топ)

деби, -ија, мн. **дебији-дебија**

дебитант (мн. **дебитанти**, **дебитаната** итд.), **дебитанткиња**, **дебитовати**

Дебора (енгл. Deborah), в. т. 208—212 **Дебрецин** (трад., мађ. Debrecen), т. 233

Де Бројн (хол. de Bruijn), т. 280а

дева, **девац** (девца, вок. **девче**, ген. мн. **деваца**), **девица** (-ичин), т. 306; **девчански**, **девчанство**, **девички** (ек.); **Девич** (геогр.), т. 506, 68

дведесето-, в. **двдесето-**, т. 116

девер (вок. **девере**, мн. **девери-девера** и **деверови-деверова**), **деверовати**, **деверичић**, **деверична**, **деверуша**, хип. **деша** и **дешо** (ек.)

деверика, дат. -ки и -ци, ген. мн. **деверика**, т. 316(2)

Девети конгрес географа Србије (или: *IX конгрес...*), т. 63д

деветка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 316(3)

девето-, в. **двдесето-**, т. 116

деветоро (деветеро), в. под -оро

деветсто (= *девети стошина*); **деветсто двадесет** (и) **три** (троје, тројица,

- трећи), девет стотина двадесет (и три, т. 114, 115)
- девијација, девијацијски, т. 18а, 18ђ(1)
- Де Вио (франц. de Viau), т. 275
- Девич, т. 68
- девојка (дат. -ци, ген. мн. -јака); девојчин (ек.), т. 30а, 316(1)
- девојчица, девојчицин, в. -чица, т. 30б
- Де Гол (франц. de Gaulle), т. 58, 2716
- дед (мн. дедови и песн. деди; дедов), деда (дедин), дедо (хип.), дединство, дедовина, дедовски (ек.)
- Дедал (не Дајдал), т. 192а
- Деда Мраз, т. 42
- Деж (рум. Dej), т. 247
- дезавуисати, дезавуишем, т. 18в(4)
- Дезе (франц. Desaix), т. 275
- дезен, дезенирати (ређе, иако је исправније — десен)
- дезерт, боље десерти
- дезинформација, дезинформисати
- дезодоранс и теодоранс
- дезорјентација, дезоријентисати
- деикса, деиктички
- Дејвид (енгл. David), в. т. 208—212
- Дејли телеграф (енгл. Daily Telegraph), т. 214
- дејство (ек., али обичније него *дјејство* и у ијек.), т. 11а
- дејствовати (ек. и ијек., необ. ијек. и *дјејствовати*), т. 11а
- дѐка (дат. деки) и дѐко, хип. од дед(а), т. 316(8)
- дека, дат. деки (покривач), ген. мн. дека, т. 316(8)
- дека-: *декаграм*, *декалитар*, *декаметар*
- декабрист(а), мн. -сти, т. 49
- декаграм, декалитар, декаметар
- Декам (франц. Descamps), т. 275
- Декарт (франц. Descartes), т. 274 и 275
- деклинабилан, деклинабилност, деклинација, деклинациони (ређе деклинацијски), грам., т. 18а(1), 18ђ(1)
- Дела Белин (речник), т. 104
- Де Лавал (De Laval) прама Делавал (Delaval), франц., т. 2716
- дѐла, узвик (уп. де), т. 134
- Дела Кверча (итал. della Quercia), т. 217
- делатан (ек.), дјелатан (ијек.), т. 8б
- делење, не него *дељење* (уп. делити, -им, *дељен*), т. 23г
- дели (непром.): *Дели Муса* (дели Мусе), *Дели Радивоје* (Дели Радивоја); *Дели Јован* (Дели Јована, геогр.) — одв. писање, т. 86а
- Делиблатска пешчара, т. 50д
- Делиград, делиградски, Делиграђанин, Делиграђанка, т. 48в, 100а
- делија, делијски (не делински), т. 18а(1), 18ђ(1)
- деликатес, деликатесни
- деликт, ген. мн. деликата, т. 37в(2)
- Делил (франц. Delille), т. 270а
- делилац, -оца, мн. -оци, -лаца (ек.), т. 366(6)
- делимично и делимице, делимичан, делимичност (ек.)
- делинквент, делинквентан, делинквенција (погрешно је деликвент, деликвенција)
- Дели Радивоје, Дели Радивоја, т. 42
- делнти, -им, *дељен*, *дељење* (не *делење*); тако и *одељење*, *ојредељење*, ек., т. 23г
- Делишимуовић, т. 99
- дело; делокруг, деловати, деловодни, деловодник, деловодство и деловођство, деловођа (ек.)
- Делос (и Дел), в. -ес, -ос и -ус
- делта, -е, четврто слово грч. алфабета (Δ, δ), т. 4(нап.)
- делта зраци, делта крило, делта метал, делта таласи, т. 90а
- делтаплан (летилица у облику троугла; уп. аероплан)
- делтоид, т. 186(3)
- Делфи (у Грчкој), из *Делфа*, у *Делфи-ма*; *делфски* (не делфијски), т. 50б
- Делхи (-ија, -ију), *делхијски*
- делце, -а и -ета (дем. од дело), ек.
- Делвина (алб. Delvina), геогр., т. 2016(2)
- дељеник, ек.
- дељење, не *делење* (уп. делити, -им, *дељен*), ек., т. 23г
- дељив, дељивост, ек.
- дем., скр. *деминушив*, т. 179а(3)
- демагог, демагогија, демагошки, т. 28а
- деманти, -ија, мн. -ији, -ија (не демант, -а)

дембел, дембелан, дембелски; (*земља*)
дембелија

Дембицки (пољ. *Dębicki*), т. 242

деминутив (необ. диминутив), скр. *дем.*

Демир Капија (насеље), т. 506; Демир
капија (клицура), т. 50д, 100б

демирли (прид. непром.): *демирли ка-*
ија (одвојено писање), т. 86а

Демир Хисар (истор. насеље), Демир
Хисара (одв. писање), т. 506, 100б

демографија, т. 83

демоде, непром. прид.; демодиран, -а,
-о, демодирати (*се*)

демократ(а), -е, м., мн. демократи и
демократе, т. 49

демократија, т. 194г

Демократска странка, Демократска
странка Србије (зван. називи), т.
63г

Демократска Федеративна Југослави-
ја (истор.), 50а

демонстрант, демонстративно, демон-
страција, демонстрирати

демо-снимак (пробни снимак, пред-
виђен за показивање, демонстра-
цију), т. 88б

демохришћани, т. 49

Демпси (*Dempsey*), боље него *Демјсеј*
демфати и демфовати (пригушивати,
смиривати и сл.)

Денг Сјаопинг (кин. *Deng Xiaoping*),
т. 221, 229

денди, -ија (помодар и сл.)

дендро- (који има везе са дрветом):
дендроидан, дендролити, дендроложи-
ја, дендрометрија, дендроним (лингв.,
назив шумског потеса), *дендохро-*
ноложија, т. 83

Денев (франц. *Deneuve*), т. 275

Дени (франц. *Denis*), т. 275

Денкерк (франц. *Dunkerque*), т. 275

дентист(а), мн. -сти, дентистички

дентисткиња, т. 26г(2)

денуги (ек.), дјенуги (ијек.) — д(ј)енем;
д(ј)енух-д(ј)ену и д(ј)едох-д(ј)еде;
д(ј)енуо-д(ј)енула, поред део-дела
(ек.), дио и дјео, дјела (ијек.); д(ј)е-
нут и (о)девен (и дет, дјет); тако и
у слож. глаголима, нпр. над(ј)ену-
ти, над(ј)енем; у истом зн. и дести
(в.), дјести, дети, дјети, над(ј)ести
итд.

денунцијант, денунцијација, денунци-
рати

Дењикин (рус. уоб.), т. 250г(4)

део, дела (ек.), т. 366(1)

деоба, деобни (не *деобени*), ек.

деодоранс и дезодоранс

Де Палма (*De Palma*), али Брајан *де*
Палма, енгл. т. 214

депанданс (не *дејаданс*)

Депардје (франц. *Depardieu*), т. 275

дѐпѓ, депѓа, мн. депои, депоа

Депорт (франц. *Desportes*), т. 275

Депре (франц. *Despretz*), т. 275

депрецијација (новца), *депрецирати*, по-
грешно *дејресујација, дејресирајути*

дерати, дерем, дерао-дерала, дерађу
и сл.; вар. *драти*, дерем нешто је
ужег значења (*драјути кожу, драјути*
се од бола и сл.); в. дрети, дријети

дерби, дербија, мн. дербији; дерби су-
срет, дерби сусрета, т. 86в

десалинизација

Десанк, дат. -ки, Десанкин, т. 30а,
31б(4), 41а

десант, десантни; *Десанти на Дрвар*, т.
60б

Де Севр (франц. *Deux-Sevres*), т. 274

десен, в. дезен

десетак, -тка, мн. десечи-десетака, т.
26а(нап.)

десетинка, дат. -ки и -ци, ген. мн.
десетинки, т. 31б(2)

десетка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т.
31б(3)

десетљеће, ек., ијек. десетљеће

десето-: *десетогодишњи, десетоднев-*
ни, десетом(ј)есечни и сл.; (поред
10-годишњи итд.), т. 116

десеторо (десетеро), в. под -оро

Десин Село, т. 506, 100б

Деска (мађ. *Deszk*), дешчански, Де-
шчанин, Дешчанка, т. 506, 234

Дескеру (франц. *Desqueyroux*), т. 275

дескриптиван, дескрипција

десничар, инстр. -ем и -ом

десно-лево (ек.), десно-лијево (ијек.),
т. 129

десператан, десператио, десператност
итд. (не *дешј-*)

Д'Еспере (франц. *D'Esprey*), т. 270б

Деспотовац — село или Деспотовац
(село), т. 50б и 99б(нап. 2)

- деспотовина (држава на чијем челу је владар са титулом деспот)
- Де Стал (франц. De Staël), т. 275
- Д'Естен (франц. D'Estaing), т. 2716 и 275
- дести (ек.), дјести (ијек.) и дети (ек.), дјети (ијек.) — д(ј)едем и д(ј)енем (несврш. у ијек. и дијем); д(ј)едох-д(ј)еде и, само од д(ј)ети, д(ј)ех-д(ј)е; део-дела (ек.), дио и дјео, дјела (ијек.), в. т. 10ћ; д(ј)ет и (обичније) д(ј)евен; тако и у слож. глаголима, нпр. зад(ј)ести и зад(ј)ети, зад(ј)едем, зад(ј)енем (ијек. и задијем) итд.
- Дестур (франц. Destour), т. 275
- десцендент, десценденција
- детаљист(а), мн. -сти
- детао, дем. детлић (зоол.), ек.; ијек. дјетао, дјетлић
- дете-борац, т. 87
- детектив; детекција
- Детелинара (део Новог Сада), т. 54а
- детерминанта, детерминатив, детерминација, детерминативност
- дети, в. под дести
- детињски, детињство (не детински, детинство), ек., т. 23в
- Деуздадо (порт. Deusdado), т. 244
- дефакто (заиста, доиста, збиља)
- дефанзива, дефанзиван
- дефект (не дефекаат), -кта, мн. -кти, -ката, т. 37в(2); дефектологија, дефектолог
- дефетист(а), мн. -сти, дефетисткиња, т. 26г(2)
- дефиле, -èа, -èу, мн. -èи, -èã, т. 18д
- Де Финес (франц. De Funés), т. 275
- Дефорж (франц. Desforjes), т. 275
- дефтер, не него *шефтер*
- децембар, децембарски
- деценија, деценијски, т. 18а(1), 18ћ(1)
- децентан, децентно, децентност
- децидиран, децидирано, погрешно је *децидан*, *децидно*
- децилитар, дециметар, т. 146а
- Дечани, м. мн. (Дечана-Дечанима итд.), т. 50б; *Високи Дечани*, *Стефан Дечански*, т. 68
- Дечанске хрисовуље, т. 64
- дечаштво (ек.), т. 27б
- дечица (дем. и хип. од деца, ек.), т. 30г(2)
- дечи (боље него дечији), ек., т. 18гв
- Децоу (кин. Dezhou, град), т. 229
- дешњак, дешњакиња
- дз за алб. X, т. 202
- дз за новогрч. TZ (Хадзопулос), т. 193
- Дзани (алб. Xani), т. 202
- Дзодза (алб. Хоха), т. 202
- дибидуз и дибидус (разг.)
- диваль (обичније одр. дивљи), комп. *дивљији*
- диван-кабаница, т. 82а
- Ди велт (лист) или само Велт, т. 58
- Дививје (франц. Duvivier), т. 275
- дивиз (цртица)
- дивизија, дивизијски, дивизион, дивизионски, т. 18а(1), 18ћ(1)
- Дивјаки (слч. Diviaky), т. 267
- див-јунак, див-јунаштво, т. 82в
- Дивљи запад, т. 50в(нап.)
- дивљи мед светог јована (биљка), т. 73
- диволеска (ек.), диволјеска (ијек.)
- дивот-издање, дивот-књига, т. 82в
- дигиталан, -лна, дигитализовати
- диглосија (паралелно коришћење двеју варијаната истог језика)
- дигнути (не дигнити), в. под дићи
- дигестија
- дигресија, дат. дигресији (т. 18г), дигресиван
- дилити, -ија, адаптирана скраћ. ДДТ (DDT; у падежима: DDT-ја, DDT-јем), уп. т. 181Б
- Дидро (франц. Diderot), т. 2716 и 274
- диедар (мат.)
- диелектрик(ум)
- Дижон (франц. Dijon), т. 274
- дизајнер, дизајнерка, дат -ки, ген. мн. дизајнерки т. 31б(5); дизајнирати, т. 194б
- дизел: *дизел-гориво*, *дизел-мошор*, *дизел-локомотива* т. 88б
- дизентерија
- дизна, ген. мн. дизни
- дијабетес (боље него дијабетис), дијабетички, дијабетичар
- дијабололизам, -зма, дијаболичан, дијаболичност, т. 37в(1)

дијагноза, дијагностика, дијагностички, дијагностицирати
 дијагонала, дијагоналан
 дијаграм
 дијадема
 дијак
 дијакритички (разликовни); *дијакритички знак* (лингв.)
 дијалек(а)т, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2); скраћ. *дијал.*, т. 179а(4)
 дијализа, дијализирати
 дијалог, дијалогизам, дијалошки
 дијамант, дијамантски
 дијамб
 Дијана (мит. богиња), т. 43; *дијана* (врста аутомобила), т. 71
 Дијана (алб. Dianë), т. 202
 дијапазон
 дијапозитив, дијапројектор, дијафилм
 дијареја
 Дијарио де Лизбоа (порт. Diário de Lisboa), т. 244
 дијасистем
 дијаспора
 дијастаза
 дијатонија
 дијафилм
 дијафрагма
 дијахрон, дијахронија, дијахронијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
 Дијего (не „Дјего“), шп., т. 285, 287
 -дијелан, -дијелни (и -дјелан, -лни), ијек.: *дводијелни* (дводјелни), *шродијелни* (тродјелни), т. 10и
 дијељење (ијек., не дијелење; уп. дијељен), т. 23г
 дијета, дијеталац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. (у позајмљ. се не мења л у о), т. 35 и 36
 дијете-борац, т. 87
 дијецеза
 дика, дат. дици, т. 31б(1)
 Дико (франц. Ducos), т. 275
 дикција, дикцијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
 дилатација ('ширење'); *дилашационе сјојнице* (не дилетационе)
 дилер: *нарко-дилер*, т. 88б
 дилувијум и дилувиј, дилувијалан (*дилувијумски, дилувијски*), т. 190в(2)
 Дил гора, поред простог Дил, т. 100б
 Дима (франц. Dumas), т. 271г, 275
 Димбовица (рум. Dimbovița), т. 247

димензија, димензионирати, т. 194б
 Дименил (франц. Dumesnil), т. 275
 димије, димија, ж. мн.
 Димитер (алб. Dhimiter), т. 202
 димничар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), *димничарев* и *димничаров*
 дин., скраћ. *динар*, т. 179а(3)
 Динамо, т. 63в
 динамо-машина, т. 82г
 динамо-метаморфоза, т. 82г
 Динара (геогр.), т. 50д, *Динарац* (становник Динар. области), т. 48в, *динарац* (етнол. или антропол. тип), т. 49, *динарски* (тип); *Динарске џланине, Динарски сисџем* (геогр.)
 -динарка: *дводинарка, џешодинарка, десешодинарка, сјшодинарка* (дат. -ци, ген. мн. -динарки и -динарака), т. 31б(1)
 дин-душманин (велики, заклети, крвни непријатељ), уп. т. 82а
 динстати и динстовати
 дио, дијела, ијек.; мн. *дијелови* и *дјелови*, т. 9д(нап.); 36б(1) (судбина -л)
 дио и дјео (од дје(с)ти), ијек.; тако и: *задио* и *задјео*, *заподио* и *заподјео*, *надио* и *надјео*, *садио* и *садјео* и сл., т. 10ђ
 диоба, диобни (погр. диобени), ијек.
 диогенски
 диода (техн.)
 диоксид
 Диомед (грч. Diomēdēs), т. 191а
 Дионисио (шп. Dionisio), т. 287
 дипле, дипала, ж. мн.
 диоптрија
 Диор (франц. Dior), т. 271д(1) и 275
 Диплеси (франц. Duplessis), т. 275
 дипломат(а), м., у мн. -те (ж.) и (ређе) -ти (м.), т. 49
 дипломатија, т. 194г
 Дирас (франц. Duras), т. 275
 директ, ген. мн. директа (ређе -ката); *директан*, -тна, *директно*, прил.
 дирижабл
 дирка, дат. дирци, ген. мн. дирки, т. 31б(1)
 дисгресија, т. 20в (боље *дигр-*)
 Диселдорф (нем. Düsseldorf), не Дизелдорф, т. 238

- дисјунктиван, дисјункција
 диск-драјв, т. 88б
 диско: *диско-клуб, диско-музика, диско-риџам* т. 82в
 Дискоболос (рад вајара Мирона); ка-
 да се ради о делима сличне врсте
 дискоболос (*међу сувенирима могу*
се наћи сфинџе, амори, дискоболо-
си), в. т. 64
 диско-клуб (скраћ. и жарг. диско),
 диско-музика, диско-пират, т. 82
 дисконтинуитет, дисконтинуирани
 диско-пират, т. 82в
 дискотека, дат. -ци, т. 316(1)
 дискредитација, дискредитовати, дис-
 кредитован
 дискрепантан, дискрепанција
 дискус-хернија, т. 82
 дискутант, ген. мн. дискутаната, т.
 37в(2)
 диск-џокеј, т. 82
 дислексија
 дислокација, дислоцирати, т. 194б
 дисолуција
 дисплеј
 диспропорција
 дистинџиран (који се разликује од дру-
 гих и др.), дистинџирати, т. 194б
 динстинктиван, дистинкција
 дисторзија
 днтирамб
 дитрохеј
 дићи, дигнем (дигох, дигао) и дигну-
 ти, дигнем (дигнух и дигох, диг-
 нуо и дигао); тако и: издићи и из-
 дигнути, надићи и надигнути, поди-
 ћи и подигнути, придићи и придиг-
 нути, уздићи и уздигнути и сл.
 диуретик, -а, диуретичан, диуретички
 диференцијалан, -лна, -лни, диферен-
 цијација, диференцирати
 Дифрен (франц. Dufresne), т. 275
 дифузија; *радио-дифузија, радиодифу-*
зни, т. 84
 дихати, дихам и дишем; тако и зади-
 хати се
 дихтовати, дихтунг
 ди-џеј (= диск-џокеј)
 Дишан (боље него Дишам, франц. Du-
 champ), т. 274 (уп. Генган)
 дј за слч. D' (Дјанова), али на крају
 речи као д (Мокрад), т. 267
 Дјаблице (чеш. D'áblice), т. 284
 Дјанова (слч. D'anova), т. 267
 Дјармоти (слч. D'armoty), т. 267
 дје за слч. DE (Дјетва), али *ди* за DI
 (*Дивјаки*), т. 267
 дјева (дјевица и хип. од дјевојка), дје-
 вац (дјевца, вок. дјевче, ген. мн.
 дјеваца), т. 8в; дјевица (-ичин), дје-
 вичански, дјевичанство, дјевички
 (ијек.)
 дјевер (вок. дјевере, мн. дјевери-дје-
 вера и дјеверови-дјеверова), дјеве-
 ровати, дјеверичић, дјеверична, дје-
 веруша; дјешо, т. 8в(3), ијек.
 дјевојка, дат. -јци; дјевојчин, т. 8б,
 30б, 31б(1)
 дјед (мн. дједови и песн. дједи; дје-
 дов), дједа (дједин), дједо (хип.),
 дјединство, дједовина, дједовски
 (ијек.)
 Дјед(а) Мраз, уп. т. 42
 Дједице (чеш. Dědice), т. 284
 дјејство, в. под дејство, т. 11а
 дјелимично и дјелимице (дјеломице),
 дјелимичан, дјелимичност (ијек.)
 -дјелни, в. -дијелан, т. 10и
 дјело (ген. мн. дјела), дјелокруг, дје-
 ловати, дјеловодни, дјеловодник, дје-
 ловодство и дјеловођство (ијек.), т.
 8б и 20а(3)
 Дјеменова (слч. Demänová), т. 267
 дјенути, в. под денути
 дјео и дио (од дје(с)ти), ијек., в. дио,
 т. 10ђ
 Дјеп (франц. Dieppe), т. 275
 дјести, в. под дести
 дјетао, дјетлић (ијек.), т. 8б
 Дјетва (слч. Detva), т. 267
 дјетињски, дјетињство (ијек.); не дје-
 тински и сл., т. 23в
 дјечаштво (ијек.), т. 27б
 дјечица (дем. и хип. од дјеча, ијек.),
 т. 30в
 дјечји (дјечији), ијек., т. 18г(2)
 дјешо (ијек.), т. 8в(3), в. дјевер
 Дјурович (слч. D'urovič), т. 267
 дјутифри-шоп, т. 88б
 дкг (dkg), скраћ. *декаграм*, т. 146а,
 180а
 дл (dl), скраћ. *децилитар*, т. 146а, 180а
 дл за исл. LL (међувокално, испред
r, n и на крају речи), т. 261

длачица (од длака), т. 30г
длето, **длеце** (длеца и длецета, мн. длеца, ген. длеца и длетаца), **длетар** (вок. -ару и -аре); **длетаст** (ек.)
длијето, **длијеце** (длијеча и дlijецета, мн. дlijеча, ген. дlijеча, дlijетаца и дљетаца), **дљетар** (вок. -ару и -аре), **дљетаст** (ијек.)
дн за исл. NN иза *á, é, í, ó, ú, æ, ai, ei* (уп. Стејдн), т. 261
дне, стилски обел. (арх.), употребљавало се у датирању (*дне 7. јануара*) и у промени цркв. празника (*о Савину дне, до Видова дне*)
-дневни: *двадесетшестодневни*, т. 116
Дневник (лист), т. 64
дневнополитички (према *дневна полишика*), т. 1036
-дно; спој. писање слож. предлога као: **издно**, **надно**, **подно**, **садно**, **удно** (*удно поља, подно пошока* итд., али *по на дно* и сл.), т. 130
Дњепар, **Дњепра** (убо., рус. Днепр), т. 199г; уп. и т. 37в(1) (непостојано а)
Дњестар, **Дњестра** (убо., рус. Днестр), т. 199г; уп. и т. 37 (непостојано а)
до (уз прилоге за време): *докад*, *докада* и *до када*; *досад*, *досада* и *до сада*; *дошад*, *дошада* и *до шада*; *донда* и *до онда*, т. 137а; *до малопр(и)је*, *до малочас*, т. 140в; а тако и *до белаја*, *до б(и)јеса*, али спојено *доврага*, *дођавола*, т. 141
до, **дола**, мн. **долови**, т. 366(2), **долац**, **доца** и **дочић**, т. 366(3, 4)
добављач, вок. -у, инстр. -ем
добар дан (поздрав)
добога: *шо је добога лоше*, али: *до бога се чује*, т. 141
добоша: *добош-шорша*, т. 82г
Добра гора (локалитет), т. 50де
Добрани (чеш. Dobřany), т. 283
Добри пастир (фигура), т. 64
добро-: *добробийш*, *добровоља*, *доброрећник* (добросретник), *добротвор*, *добротворка* (дат. -ки), *добровољан*, *доброзвучан*, *добродушан*, *добротржећи*, *добротржећник*, *добротржив*, *добротржећи*, *добротрудан*, т. 81а и 103аб
добро вече (ретко *добар вече*, поздрав)
добровољачки, т. 27а

добродошао, -шла (прид.): *добродошла помоћ*; *добро дошао* (поздрав), т. 1036
Доброђану (рум. Dobrogeanu), т. 247
добро јутро (поздрав); **добројутро** (именица): *види он своје добројутро*
добротворка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(5)
добротворилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
добротинитељ, инстр. -ем
Добруца (трад., рум. Dobrogea), т. 248
довде, ек. и ијек. (ијек. и довдје), т. 126
довек и **довека**, прил. (ек.)
Довер (енгл. Dover), в. т. 208—212
довести, **довезем**; **довезен** (не *довезен*); тако и *извезен*, *увезен*
довече, тако и *навече*, *увече*, *предвече*, т. 138а; уп. **вече**
довиђења (у емисијама и до слушања, до гледања), т. 140б
довијек и **довијека**, прил. (ијек.)
до воље, т. 140в
доврага (и *дођавола*), т. 141, али *до белаја*, *до б(и)јеса*, т. 126б
довратак, -тка, мн. **довраци**, -така, т. 26а
доврх, тако и други предлози са -врх, т. 130
дога, дат. **доги**, т. 316(8)
догма, ген. мн. **догми**
догматизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
догматика, дат. -ци, т. 316(1)
догнати, в. **гнати**
догодине (али: *на годину*), т. 138г
догола (скидати, свлачити — до гола тела, до голе коже), т. 141
догоревати (ек.), ијек. **догоријевати**, т. 8а
догорети, -им, **догорео-догорела** (ек.), ијек. **догорјети**, -им, **догорио-догорјела**, т. 8д(нап. 1)
догрести, в. **грести**
до грла, **до гуше**, т. 140в
до данас (тако и *до довече*, *до синоћ* итд.), т. 138а
додатак, -тка, мн. **додаци**, -така, т. 26а
додати, в. **дати**

- додијати, додијавати, додијавање, т. 18а(1)
- додно (предл., тако и други са -дно), т. 130
- до довече, т. 138а
- до доле (ек.), до доље (ијек.)
- додуше, т. 141
- дођавола, т. 141
- дожети и дожњети, в. жети
- доживети, в. живети
- доживјети, в. под живети
- дожњети и дожети, в. жети
- до зимус (тако и *до јесенас* и др.), т. 138а
- дозлабога, прил. (у великој мери, претерано, страшно), т. 141
- дознати, в. знати
- дозрео, в. зрео, т. 10ђ
- дозрио, в. зрио, т. 10ђ
- доимати се (несвр., према свр. дојмити се), не дојимати се
- доиста, т. 18в(3)
- дојахати, в. јахати
- Дојблер (нем. Däubler), т. 238
- дојежђивати, дојежђивање, т. 32а
- до јесенас, т. 138а
- дојиља
- дојити, дојим (импер. дој, дојмо, трп. прид. дојен), дојиља, дојка (дат. -ци, ген. мн. дојки), т. 18в(3), 316(1)
- дојка, дат. дојци, ген. мн. дојки, т. 316(1)
- до јутрос, т. 138а
- до јуче, т. 138а
- дојучерањи и дојучерашњи
- докад, докада и до када, т. 137а
- доказив, -а, -о, доказивати, -ујем
- докасно, прил. (задржати се *докасно* — до касно у ноћ), т. 141
- док год; докле год
- доколеница (ек.), докољеница (ијек.); докољен (ијек., нарцис), т. 8б
- докрај, предл. (дошао докрај шуме), т. 130
- докраја, т. 141
- докторанд, ген. мн. докторанада ('онај који припрема докторат'), т. 37в(3)
- докторка и докторица
- доктринаран
- докуменат и документ, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
- докучив
- долац, в. до, т. 366(3)
- доле (ек.), доље (ијек.); долепотписани (и доле потписани, када се прилог жели нагласити), дољепотписани (и доље потписани), т. 105
- доле-горе (ек.), доље-горе (ијек.), т. 129
- долетати (ек.), долећем и долетам, долећу и долетају, долећући и долетајући, долећи и долетај; тако и залетати се, надлетати, налетати, прелетати, салетати, слетати, улетати и др., уп. т. 106
- доливати, долијевати, в. под -ливати, -лијевати, т. 106
- долијетати (ијек.), долијећем и долијетам, долијећу и долијетају, долијећући и долијетајући, долијећи и долијетај; тако и залијетати се, надлијетати, слијетати, прелијетати, салијетати, улијетати и др., уп. т. 106
- долихокефалан, -лна
- долинка, дат. -ци и -ки, т. 316(2)
- Долорес (енгл. Dolores), в. т. 208—212
- доље, в. под доле
- домазет, домазетство, т. 26в(1)
- домало (и домала, у зн. *мало заштим, ускоро, убрзо*), прил., т. 141
- до малопр(и)је, т. 140в
- до малочас (домалопре), прил., т. 140в
- домалочашњи
- домаћинин (према домаћица), т. 30б
- Домба (франц. Dombas), т. 275
- Домбровски (пољ. Dąbrowski), т. 242
- дометак, -тка, мн. домечи, -така, т. 26а
- дометати, domeћем
- дометнути, дометнем
- домилети, домилео-домилела (ек.), домиљети, домилио-домиљела (ијек.), в. под милети
- Дом лордова, т. 63
- домородац (домороца, мн. домороци-домородаца), дем. домороче (-ета), т. 26а
- доморотка, дат. -тки, ген. мн. домородака и доморотки, т. 316(3, 5)
- дон (од лат. dominus = господин) пише се малим словом и без тачке: *дон Фране Булић*; као стални део

- имена великим словом: *Дон Кихот*; *Дон Жуан* и *Дон Хуан*, а као општа именица *донжуан*, т. 92; *дон Франин*, *Дон Кихот*ов, т. 41г; уп. и т. 41д(нап.)
- дона*, одвојено, т. 41д(нап.), 41г: *дона Клара*, *дона Марија*, *дона Елвира* (дона Кларин, *дона Марији*)
- Доналд* (енгл. Donald), в. т. 208—212
- донашати*, *пренашати* и сл. — боље доносити, проносити
- донде*, т. 126, 141
- донедавна*, *донедавно*, т. 126а, 141
- донесен*, *изнесен*, *принесен*, *пронесен*, *снесен* (не *донешен*, *изнешен* и сл.) и *донет*, *донијет* итд., в. -нети, -нијети
- донести*, не него *донети*, *донијети*, в. -нети, -нијети
- донети*, *донијети*, в. -нети, -нијети
- донешен*, не него *донесен*, в. -нети, -нијети
- донжуан*, -ана, *донжуански*, *донжуанство*, в. *дон*, т. 41г
- Доницети* (итал., Donizetti), т. 217
- донкихотизам*, *донкихотски* (уп. *Дон Кихотов*), т. 104
- до ногу* (паразити), т. 140в
- Доња Зета*, *Доња Саксонија*, т. 56а
- Доња Мачва*, в. *нахија* и т. 56а
- Доњи Вакуф*, *доњовакуфски*, т. 50б, 100б, 104
- Доњи град* (градска четврт), т. 54а; *доњоградски*, т. 20а(1), 104,
- Доњи дом*, т. 63а
- доњихати*, -ишем и -ихам
- доњо-*: *доњоварошки*, *доњоградски*, *доњоселски*, *доњовилични*, т. 104
- доонда* и *до онда*, т. 137а
- до пања* (сасвим, до краја), т. 140в
- допинг*: *дойинг конјурола*, *дойинг шесџ*, т. 86в
- доплатак*, -тка, мн. *доплаци*, -така, т. 26а
- до подне* (*ради до подне*); *доподне* (*целог доподнева*), т. 138б
- допола*, до половине, т. 141
- допослетка* (ек.), *допосљетка* (ијек.), т. 126а
- допустити*, *допуштен*, *допуштење*, *допуштати*, т. 32а
- доређи*, *доречем* и *дорекнем*
- Дорис* (енгл. Doris), т. 208—212
- Доро* (порт. Douro), т. 244
- Дорћол* (део Београда), т. 54а
- досад*; *досада* (прил.) и *до сада*, т. 137а
- досадашњи* (*досадањи*), уп. т. 126а
- досегнути* (и *досећи*), *досегнем*, *досегни*, *досегох* и *досегнух*, *досегао* и *досегнуо*
- досељење*, не *доселење* (уп. *доселити*, -им, *досељен*), т. 23г
- досије* (обичније него *исправније досје*), *досијеа*, мн. *досијеи*
- до синоћ*, т. 138а
- дос(ј)етка*, дат. -ки, ген. мн. -така и -тки, т. 316(3)
- до сјутра*, *до сутра*, т. 138а
- доскора*, *доскоро*, т. 141
- досле* (у ек. и ијек.); *дослије* (ијек., ретко)
- доспети*, в. -спети
- доспеће* (ек.), *доспијеће* (ијек.), т. 8а
- достпо* (не *доспјео*), *од доспјети* (ијек.), т. 8г(2)
- доспјети*, в. -спети, -спјети
- досред* (предл.), т. 130
- Дос Сантос* (порт. Dos Santos), т. 244
- достављачини*, т. 30б
- достигнути*, *достићи*, в. *стићи*
- Достојевски* (рус. Достоевский), *Достојевског* итд., т. 199б
- досути*, в. *засути*
- до сутра*, *до сјутра*, т. 138а
- дотад*; *дотада* и *до тада*, т. 137а
- дотакнути*, *дотаћи*, в. *таћи*
- до тамо*, *до онамо*
- дотећи*, в. *затећи*
- доћи*, *дођем*, в. *изаћи*
- Дофин(а)* (франц. Dauphine, покр.) т. 275
- дохватати* (се), -ам (се)
- доходак*, -тка (мн. *дохоци-доходака*), *доходни* (који се односи на доходак, боље него *доходовни*), т. 26а
- доцент*, ген. мн. *доцената*, т. 37в(2)
- доцкан* (прил.), *доцни* (прид.), *доцнити* (не *доцнећи*, *доцнећи*), *доцња* (*закашњавање*, у адм. и финанс. језику, боље *задоцњење*)
- дочић*, в. до 36б(4)
- дошколовати*, *дошколовање* (не *дошколовавати*, *дошколовавање*)

- др, скраћ. *доктор*, т. 1796(1)
 др., скраћ. *друџи*, *друџо*, т. 179а(2)
 дра̀га, дат. -зи (залив, долина, увала):
Мошћеничка Драга, насеље, т. 316(1),
 54а
 Драга, дат. -ги (име); Драгин, т. 30а,
 316(4)
 Драган Село, т. 506 и 1006
 Драгић, т. 30г(3)
 Драгичин (према Драгица), т. 30б
 драго, речца у изразима (одв. писа-
 ње): *како (који) му драго, чији му*
драго какав му драго, куда му дра-
го, колико му драго и сл.
 драгољуб (цвете), т. 73
 драгстор, т. 20в(2)
 Дракон (не Драконт), т. 191в(2); дра-
 конски: *драконске казне*
 драма, драматизовати, драматичар (вок.
 -аре и -ару; -ев и -ов), драматур-
 шки
 драп (прид. непром): *драй блуза, драй*
шешир, драй дугме, т. 86а
 драперија
 драти, в. дерати
 Драуен (хол. Drouwen), т. 280а
 Драч (трад. алб.), т. 203
 дрво (ген. дрвета и дрва); мн. дрва
 (дрвени огревни материјал и сл.)
 и дрвета (дрвеће)
 дрводеља, дрводељац, дрводељство (ек.);
 дрводјеља, дрводјељац, дрводјељство
 (ијек.), т. 86
 дрвоперађивач (инстр. -ем), дрвопре-
 рађивачки, т. 81а
 дрвосеча (ек.), дрвосјеча (ијек.)
 дрвце блажене дјевице (бот.), т. 73
 (нап.)
 дрзга, дат. -зги, т. 316(3), ген. мн.
 -зги и -зга, т. 376(4)
 Дрезден (нем. Dresden), т. 237(2); уп.
 и 238
 дрзина и дресина (не трезина, тре-
 сина)
 дремати, дремам (дремљем), дремеж
 (и ређе дрем), ек.; дремежљив и
 (обичније) дремљив, дремован; дрем-
 нути, дремуцкати (ек. и ијек.), т. 8д
 дрен, дренак, дрење (ек.); дреник, дре-
 нић, дренав, дренавина, дренавица,
 дренавача (геогр. Дреновица и Дре-
- новача), дрењак, дрењина (ек. и
 ијек.), т. 9в, 9д(нап.)
 дрети (ек.), дријети (ијек.), дерем, де-
 ру, дерући, дери, дрех-дре (ек.) и
 дријех-дрије (ијек.); дро-дрла, дрт;
 изведени пак глаголи као задр(и)је-
 ти, тако и одр(и)јети, продр(и)јети,
 раздр(и)јети имају у през. и импе-
 рат. паралелне облике: задрем и
 задерем, задри и задери; постоји и
 драти, дерем, а формант дер шири
 се и на инф. основу, отуда дерати,
 дерем (в.); значења су разнолика
 (активна и са се), и има разлика
 међу варијантама
 дрешити (ек); уп. и *одрешити* (одре-
 шен), *раздрешити* (раздрешен), ек.
 државноправни (према државно пра-
 во), т. 108
 држ — не дај, т. 125
 Дрвеник — станица (одмакнута цр-
 та) или Дрвеник станица, т. 1006
 (нап.2)
 дријемати, дријемам (дријемљем), дри-
 јемеж (и ређе дријем), ијек., т. 8а
 дријен (мн. дријенови и дренови), дри-
 јенак, дријење (ијек.), в. т. 8а
 дријешити (дријешен), уп. и одрије-
 шити (одријешен), раздријешити
 (раздријешен), ијек.
 дрил-машина, т. 82а
 Дрим (Велики), трад., т. 203
 Дрина; дрина (врста цигарета), т. 71
 Дро (франц. Droz), т. 275
 дробљење, т. 23г
 дрога, дат. -ги, т. 316(8)
 дрозак (дрозга, мн. дрозгови), дем.
 дрошчић, т. 19(нап. 3)
 -дром (формант сложеница): *аеродром*,
хиодром, аутодром, видеодром, т. 84
 Друга лига (званични назив спорт.
 такм.), т. 63д и нап.
 другарица, другаричин, т. 30б
 другачији и друкчији
 другде (ек.), другдје (ијек.)
 Други балкански рат, т. 60а
 Други рејон, т. 54а
 Други св(ј)етски рат, т. 60а
 Други устанак и Други српски уста-
 нак, т. 60а

- друго-**: *дружобрасивеник, дружокласан, дружоразредан, дружосиен*, т. 81а, 103аб
- Друго царство**, т. 556
- друид** (свешт., врач код ст. Келта); **Друид** (име народа), т. 48а, 49
- дручкији и другачији друштвенополитички**, т. 109
- друштво** (од друж+ство), ген. мн. друштвава, т. 276; **Друштво народа**, т. 63в
- дрхтати**, дршћем, дршћи, дршћући и дрхтим, дрхти, дрхтећи (ређе дрхћем, дрхћи, дрхћући); некњ. је дрхтати, дрхтјети; тако и **надрхтати се, подрхтати** итд.
- дршка** (дршка), дат. дршци, ген. мн. дршки, дем. дршчица, т. 316(1)
- дс-**: *д* испред *с* остаје неизмењено: *одселии се, надсирешница, судски, људство, председник, председава*, итд., т. 20а(1)
- Ду** (франц. Doubs, река и покр.), т. 274
- Дубаи**, из Дубаија, у Дубаију
- дубак**, -пка, мн. дупци-дубака т. 19, 37
- дубиоза, дубиозан**, т. 186
- дубити**, в. дупсти
- дубл**, м. (мн. дублови): *дубл игач, женски дубл, м(ј)ецовиши дубл* итд., т. 86в
- дублер**, -а, м., инстр. дублером
- дублерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
- дубљење**, т. 23г
- Дубоки до** (локалитет), т. 50д
- дубоко-**: *дубокоуман, дубокосмислен*, т. 103б
- Дубравкица и Дубравчица, Дубравчицин**, т. 30б, 30г(3)
- Дубровачка република**, т. 55а
- Дубровачке љетне игре**, т. 63д
- Дубровчанка и Дубровкиња**, т. 48в
- Дувал** (не Дивал), у енгл., т. 213
- дуван** (духан), т. 15в
- дуванкеса**, т. 82а
- дувати**, -ам, прил. сад. дувајући и духати, душем и духам, прил. сад. душући и духајући, т. 15в
- дуг** и **дугачак**, комп. *дужи* (и дуљи); погрешно *дужљи*
- дуга** (дат. дуги), **дугин**, т. 30а, 316(8)
- дџа** (дат. дузи), т. 316(1)
- Дугал** (енгл. Dougal), т. 208
- Дуга Реса**, т. 50б
- Дуги марш**, т. 60а
- Дуги оток**, т. 50д
- дуго-**: *дуговечан, дугогодишњи, дугосаиши; дугонож, дуговраш, дугодлак, дугокос, дужишија* и сл., т. 103б
- дуговек** и **дуговечан** (ек.); **дуговјек** и **дуговјечан** (ијек.); тако и *дуговечност, дуговјечност*, т. 8б
- дугодијевица**, боље него **дугодневница**
- дуголетан**, -тна (ек.), **дугољетан**, -тна (ијек.), т. 8б
- Дуе** (франц. Douay), т. 275
- дужи** (према *дуж* и *дужачак* — не *дужљи*), **дужина**, **дужити** и (мање обично) **дуљи, дуљина, дуљити**
- дужност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **дужносни, дужносник**
- Дулчинеја** (трад.) и **Дулсине(ја)** (шп. Dulcinea), (ј између самогл.), т. 18д, 290
- дуљи** (и *дужи*, према **дуг, дугачак**), **дуљина**, **дуљити**, в. **дужи**
- дум**, в. **дон**, т. 41д(нап.)
- думдум**: *думдум мешак, думдум шане, думдум муниција*, т. 86а
- Дунавска бановина**, т. 56а
- Дунгтинг** (кин. Dungting, језеро), т. 219 и 221
- дунст**
- дуња, дуњевача**
- дуо, дуа** (муз.)
- Дуомон** (франц. Douaumont), т. 271д(3)
- дупке** (прил.)
- дуплерица** (фот. објављена на двама странама)
- дупли/двоструки стандарди**, боље *двојаки, неједнаки* или *различити стандарди*
- дупсти**, дубем, дубу, дубући, дубао, дубла, дубен, и **дубити**, дубим, дубе, дубећи, дубио-дубила, дубљен; уп. и **издупсти** и **издубити**, али готово искључиво **продубити, удубити** (има и неких разлика у значењу)
- дуралуминијум** и **дуралуминиј**, т. 194а

дур лествица (ек., ијек. љествица); *Це-дур* (*С-дур*), *Де-дур* (*Д-дур*), т. 91
дурски (тон, тоналитет)
Дурново (рус.), ген. Дурновоа (у рус. непром.), в. т. 251а
дустабан (раван табан, равно стопа-ло), **дуस्ताбаилија**
дути, обично у слож. као **надути**, **подадути**, **садути** — надмем, надму, надми, надух-наду, надуо-надула, надув(ши), надувен и надут дух, вок. душе, мн. духови (песн. дуси)
духан, в. дуван, т. 15в
духати, в. дувати, т. 15в
Духови, м. мн. (Духова-Духовима), цркв. празник, т. 59
Дух свети или **Свети дух**, т. 41д и нап.
ДЦ-9 (авион), т. 121б

Дуче (замена за име Б. Муслолинија) и **дуче** (у општем и фиг. зн.), т. 41 нап.
дучић-шантићевски стих, т. 69
душак: *надушак*, *удушак*, т. 141
душанов законик, т. 64
душаново перје (бот.), т. 73
Душаново царство, т. 55а
Душан Силни, т. 41г
душебрижник (вок. -иче), **душебрижница** (-ичин), **душебрижнички**, т. 81а
Душко Дугоушко, т. 42
душегубац (-пца, инстр. -пцем), **душегупка** (дат. -пци и -пки), т. 19
Душичин (према Душица), т. 30б
душман и **душманин**, **душмански**
-дш-: *д* испред *ш* остаје неизмењено: **одштапати**, **кадшто** итд., т. 20а(2)

Ђ

ђ и **ч** за итал. африкату (*Микеланђело*, *Да Винчи*), т. 216а
ђ и **ч** за рум. африкату (*Ђурђу*, *Балческу*), т. 247
ђ за кин. Ј и ЈИ испред вокала (*Ђунан*, *Ђуђанђ*), т. 225
ђ за мак. Ѓ, т. 200а
ђаво, -ола, одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *к ђаволу*, *у ђавола*, *за ђавола*, *йо ђаволу*, *без ђавола* (тако и враг, бес и бијес, белај), т. 140бв
ђаволанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **ђаволче**, -ета, **ђаволчић** т. 31б(5)
ђак, вок. **ђаче**, мн. **ђаци**, дат. -цима (т. 31а); *Јован Ђак*; *Ђакова буна*
Ђаковица, **Ђаковичанин** (мн. -ани), **Ђаковичанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в; **ђаковички**, т. 27а
Ђаково, **Ђаковчанин**, **Ђаковчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **ђаковачки**
Ђакомо (итал. Giacomo), т. 217
ђакузи, не него *цакузи*
-ђанг (каткад и град. -кјанг, а не -ђјанг), кин. JIANG у значењу *река*, често у топонимији, т. 225
Ђангси (кин. Jiangxi, провинција), т. 229

Ђангсу (кин. Jiangsu, провинција), т. 134
ђаур и **ђаурин**, мн. **ђаури**; **ђаурка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **ђауркиња**
ђаче, -ета и **ђачић** (дем. и хип.), мн. **ђачићи** (необ. **ђачад**)
ђачки, т. 27а
Ђевђелија (мак. Гевгелија), трад., т. 200а
Ђедушички (пољ. Dzeduszycki), т. 242
ђене-ђене (прил.), уп. т. 135
ђенерал (заст., данас генерал); **Ђенерал Јанковић** (геогр.)
Ђенова (итал. Genova), т. 217
Ђеорђе (рум. George), т. 247
Ђерђ (алб. Gjergj), т. 202
Ђерђ Лукач (мађ. Lukács György, различите традиције у реду личног имена и презимена; у срп. име па презиме, уп. т. 42), т. 235
ђерђеф (необ. **ђерђев**)
Ђерђелез Алија, **Ђерђелез Алије**
ђерзонка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
Ђетиња (река), т. 50ђ
ђечерма и **јечерма**
ђив-ђив (узв.) и *чив-чив*, т. 135

ђилкош, вок. **ђилкошу** (боље него **ђилкоше**), **ђилкошев**, т. 34
Ђили (итал. Gigli), т. 217
Ђиљола (итал. Gigliola), т. 217
Ђина Лолобриђида (итал. Gina Lollobrigida), т. 217
Ђинан (кин. Jīnān, град), т. 229
ђинђува (ђинђуха), т. 15в
Ђиралди (итал. Giraldi), т. 217
Ђоакино (итал. Gioacchino), т. 217
Ђовани (итал. Giovanni), т. 217
Ђоја (итал. Gioia), т. 217
Ђокица, **Ђокичин**, т. 306, 41а
ђорда и *ђорда* (песн. у зн. сабља)
Ђордано (итал. Giordano), т. 217
Ђорђе, **Ђорђа-Ђорђу**, **Ђорђево** (не **Ђорђета**, **Ђорђетов**)
Ђото (итал. Giotto), т. 217
ђубретар, вок. -е и -у; присв. прид. -ов/-ев, т. 34
ђувегија (необ. **ђувеглија**)
Ђуђанг (кин. Jiūjiāng, река), т. 225, 229
Ђузепе (итал. Giuseppe), **Ђузепа-Ђузепу**, **Ђузепов**, т. 217

ђул-: *ђул-баклава*, *ђул-баџиџа*, *ђул-д(ј)евојка*, *ђул-ибриџим*, т. 82а
Ђула (мађ. Gyula), т. 234
ђулбастија и *ђулбасџија*
ђуле (-ета, зб. **ђулад**), не **ђумле**, **ђунле**
ђул-ружа, т. 82а
ђурђевак, -вка, в. **ђурђево цвијеће**
Ђурђевдан (**Ђурђевдана**, ретко **Ђурђева дана** и арх. **Ђурђева дне**), т. 59
Ђурђево Дол (мак. Ѓурѓев Дол), т. 200а
Ђурђеви ступови (манастир), т. 636
Ђурђевиште (мак. Ѓурѓевиште), т. 200а
ђурђево цвијеће (синоними: **ђурђево**ско цвијеће, **ђурђевак**), т. 73
ђурђиц и **ђурђица** (бот.); **Ђурђиц** (празник), **Ђурђица** (име)
Ђурђу (рум. Giurgiu), т. 247
Ђустинијани (итал. Giustiniani), т. 217
ђутуре (ретко *ђуџурице*), прил.; **ђутураш** (вок. -ашу)

Е

е уместо **о** иза меких и отврдлих сугласника (*Поље* : село, *краљев* : браћов; мн. *краљеви* : *ђрадови* и др.), в. т. 34а
е покретни (необавезни) самогласник на крају неких придевско-заменичких наставака: *добром* и *доброме*, *шом* и *шоме*, *чим* и *чиме*, уп. т. 34б
е непостојано у слов. језицима (уп. нпр. *Цесарец-Цесарца*), в. т. 199г
е за грч. ΑΙ (лат. *ae*): *Езой*, *демон*, т. 192б; в. и **ај**
е за грч. ΟΙ (лат. *oe*): *Едий*, *економ*, т. 192б
е (обично) за грч. Ἐ (*Деметра*, *реџорика*), т. 192б; уп. и **и**
е за новогрч. ΑΙ (*Дикеос*), т. 193
е за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
e: *Ken*, *Betty*; *Le Carré*, *Olivier*;
ea: *Pl easence*
е за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):
e: *Elaine*, *Carpenter*, *Derek*, *Durrell*, *Burgess*, *Fawcett*

ai: Chamberlain
ei: Madeleine
u: Bradbury
е за франц. EI EY кад не следи вокал, т. 275
е за франц. EU, т. 275
е за франц. É, Ê, È, т. 275
е за франц. È (уп. Ситроен), т. 275
е за франц. AI (уп. Волтер), AY (уп. Емон), т. 275
е за Ä, Ø, Ö, Æ(œ) у сканд. јез., т. 260а и 261—263
Е, међунар. скраћ. *исџок*, т. 184
-еа, **-еа-** у речима страног порекла: *Геа*, *Андреа*, *идеал* итд., в. т. 18д
Ебингхаус (нем. Ebinghaus), т. 238
ебола (заразна болест); **Ебола** (име реке у Африци)
Ебу и **Абу** (ар. отац), део имена (нпр. *Ебу Бекр*)
ев каткад (трад.) за грч. EY (*Зевс*, *Европа*), т. 192б; в. и **еу**

ев за новогрч. ΕΥ, с прелазом в у ф испред безвучног сугласника (*Еванџелос*, *Елефџериос*), т. 193; в. еу

ев за сканд. дифтонге EU, EV, т. 260б

-ев: у нашим презименима (*Свирчев-Свирчева*, инстр. *Свирчевим*, мн. *Свирчеви-Свирчевих*)

Ева (нем. Eva), т. 238

евакуација, **евакуисати**, -ишем

Евалд (у сканд. јез. Ewald), т. 260в

евалуација, **евалуирати** (оценити, вредновати и сл.)

евангелист(а), мн. -сти; **евангелистички**; *Евангелистичка црква* (у зн. верске институције; уп. Српска православна црква), т. 63в

еванђеље, в. јеванђеље

Еванс (енгл., не „Евенс” или „Евенз”), в. т. 208—212

еведра, ген. мн. еведра

евентуалан, -лна, **евентуалност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

евиденција, **евидентан**, -тна

Евгенија (Гранде), трад., франц. Eugénie Grandet, т. 268

Евлин (франц. Evelyne), т. 271б

евнух, мн. евнуси

еволуција, **еволуциони**, **еволуирати**, **еволутивни**

евро (европска монета), **евра-евру** итд., мн. еври-евра

евро- (не европо-): *евроскејџиик*, *евроскејџицизам*, *евроцентризам*, *евроцентричан*, *еврокомунизам*, *еврокрајџија*, *евројрџиџије*; *евродол*, *евродолар*, *еврокуј*, скр. за конкр. манифестацију или такм. *Еврокуј*; *Евроазија*, *Евровизија*, *евровизијски* итд., в. т. 83

Евроазија, т. 81в(2)

Евроазијци, т. 102

Евроамерички, т. 103а

евроатлантске (интеграције), т. 103а

Евровизија, **Евроспорт** (телевиз. станица), **Евротунел** (испод Ламанша)

Европа, **европски**, **Европљанин**, **Европљанка**, дат. -ки (не Еуропа итд.); **Европејац**, **Европејка**, **европејски** (заст. и стил. обележено)

европеизам, -зма, ген. мн. -зама (реч из лексике шире својствене европским језицима, нарочито грч. и лат.

порекла, у сл. зн. и интернационализам), в. т. 37в(1)

европеизовати (и европеизирати), т. 194б

Европска унија (скраћ. *ЕУ*)

европско-амерички, т. 107

Ег (франц. Aigues), т. 275

Егеј (и Јереј, али не Ајреј), **Егејско** (и Јерејско) море, **Егејска** (и Јерејска) **Македонија**, т. 191а, т. 192а

Егејски слив, т. 50г

Егз ан Прованс (франц. Aix-en-Provence), т. 274

егзактан, **егзактност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)

егзекутор, **егзекуирати**, **егзекуција**, **егземплар**, **егземпларни**

егзибиција, **егзибициони**, **егзибициони-ст(а)**, мн. -сти, **егзибиционизам** (потиснуто раније препоручивано ексхибиција итд.)

егзистенција, **егзистенцијалан**, -лна, **егзистенцијалист(а)**, мн. -сти, **егзистенцијалистички**

егзодус (не *ексодус*)

егзотика, дат. -ци, **егзотичан**, **егзотичност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)

Египат, **Египта** (геогр.), али **Египт** мит., т. 192а

Егист (не Ајгист), т. 192а

егоизам, -зма, т. 37в(1)

егоист(а), мн. -исти, **егоистичан**, -чна, **егоистички**, **егоистичност**, инстр. -ошћу (уз одредбу и -ости), **егоисткиња**, т. 21, 26г(2)

егоцентризам, -зма, **егоцентричан**, -чна **еда** (везник и речца); **еда ли** (у зн. *има ли* и сл.)

Е д’Авињон (франц. Aye d’Avignon), т. 275

Едвард (енгл. Edvard), в. т. 208—212

Едгар (енгл. Edgar), в. т. 208—212

едикт, ген. мн. едикта (необ. едиктата)

Едип, т. 192а; **Едипов комплекс**, т. 74

Едит (франц. Édith), т. 275

едиција; *Едиција* (када је реч део назива сериј. публикације: у Едицији „Студије о Србима”)

ед-мемоар

Единбург (енгл. Edinburgh), в. т. 208—212

Едип (не Ојдип), т. 192а

Едмон (франц. Edmond), т. 275

Едмунд (енгл. Edmund), в. т. 208—212

Едуар (франц. Édouard), т. 275

Едхем (уп. Мидхат), т. 20в(3)

Езоп; езоповски

езотеричан, езотеричност

-еи у мађ. презименима на -ЕИ, -ЕУ, т. 232

еј за грч. ЕИ испред вокала или у преради завршетака, изузетно и пред сугл. (*Енеја, Посејдон*), т. 192б; в. и и

еј за енгл. у нагл. слог. (т. 210):

a: Blake

ai: Mailer

ay: Clay

ea: Yeats

ae: Mae

еј за дифтонге (примарне и секундарне) из сканд. јез. ØJ, ØY, ØG, ØIJ, т. 260б

еј за дифтонге (прим. и сек.) из сканд. јез. EI, EY, EJ, EIJ, EG, т. 260б

еј за исл. AU, EY, т. 261

еј, еееј! (узвик), т. 135

-еја у речима страног порекла: *идеја, ејојеја* итд., в. т. 18д

Еј-Би-Си (Еј-Би-Сија итд.) или (само латиницом) *ABS, ABS-ја, ABS-ју*, уп. *BBS*

Ејвер (исл. Euvör), т. 261

Ејдн (исл. Auðunn), т. 261

Ејстајн (исл. Eysteinn), т. 261

ек., скраћ. екавски (изговор, књ. наречје)

-ек- завршетак презимена из разних слов. језика не губи *-е-*, уп. нпр.: *Мачек-Мачека, Јуречек-Јуречека, Франђицшек-Франђицшека* итд.

екавац, **-ца**, инстр. **-ем, екавка**, ген. мн. **-ки**

Еквадор (шп. Ecuador), т. 290

екватор (геогр., физ., астрон.); **екваторијална Африка** (описно)

еквивалент (ређе еквивалент); **еквивалентан**, **-тна, еквивалентност**

еквибрист(а), мн. **-сти; еквибрист-киња**

еквиноциј(ум)

ЕКГ („е-ка-ге”, електрокардиограм), т. 181

еки, екија

еклектик, еклектичан, еклектичар (и еклектик), **еклектицизам** и **еклектика**

еклога, дат. **-ги**, т. 31б(8)

еко- редовно спојено (*екологија, еколоџ*), али с цртицом ако се наглашава рашчлањеност или ако се спој употребљава као стилска конструкција: *еко-миџинџ, еко-џрограм, еко-џроизводња, еко-стиранка, еко-џестџ, еко-џуризам, еко-џактор*, т. 88б

економија, економика (дат. **-ци**), **економист(а)**, мн. **-сти; скр. ек., не ес.** или *есс.*

економско-политички (и екон. и полит.), т. 107

екранизовати, т. 194б

екс-: *екскраљ, ексшамџион* итд.; али: *екс-Чехословачка, екс-Славија*, а испред вишечланих израза одвојено — *екс Совјетски Савез*, т. 84(нап.)

Екс ан Прованс, Екс ан Прованса, т. 101(нап.)

екселенција (необ. ексцеленција), малим словом, т. 79

ексјугословенски

екс катедра (лат. ex cathedra); **екска-тедарски**

ексклузиван, ексклузивност, инстр. **-ошћу**, уз одредбу и **-ости**

екскомуникација, екскомуницирати

ексконт; ексконџина сџоја

експедиција, експедициони, експедовати

експеримен(а)т, -нта, ген. мн. **-ната**, т. 37в(2)

експериментисати (**-ирати**), т. 194б; уп. и **-ирати**

експерт, ген. мн. **експерата**, т. 37в(3); **експертски**

експлатант, експлантаницја

експликативан, експликација, експлицитно (и експлиците), **експлицирати**

експлоататор, експлоатација, експлоатисати

експрес (прид. непром.); одвојено писање: *Оријент експрес, Балкан експрес, Полонија експрес* (имена во-

- зова), т. 86б; *ексѝрес линија*, *ексѝрес лонац*, *ексѝрес луѝрија*, *ексѝрес ѝоѝиљка*, *ексѝрес ресѝоран*, *ексѝрес чистѝионица*, т. 86а
- експресионоѝзам**, -зма, **експресионист(а)**, мн. -сти, **експресионистички**, т. 62б
- експропријатор**, **експропријација**, **експропријациони**, **експроприсати**
- екстаз**
- екстази**, -ија
- екстензиван**, **екстензивност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- екстеран**, -рна; **екстеријер**; **екстериоран**
- екстериторијалан**, -лна, **екстериторијалност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- екстра**, т. 84, спојено: *ексѝрайрофѝиљ*, *ексѝрадоходак*, *ексѝракласа*, *ексѝразарада*; одвојено кад добије значење придева и посебан нагласак: *имала је неки ексѝра укус*, *није било за њих ексѝра собе*, *нудимо вам ексѝра услове*
- екстравагантан**, **екстраваганција**, **екстравагантност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- екстравертан** и сл., боље *ексѝтро-*
- екстрадиција** (изручење злочинаца), не *ексѝтрадиција*; *ексѝтрадираѝи*
- екстракт** (не екстракт), мн. екстракти, ген. мн. екстракта, ређе екстраката
- екстракција**
- екстремизам**, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- екстрвертан**, **екстрвертиран**, **екстрвертираност** (не екстра-)
- ексхумација**, **ексхумирати**
- ексцентрич**, **ексцентричан**, **ексцентричност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- ексцерпирати**, **ексцерпирање**, **ексцерпт** (испис из књиге, списка)
- ексцес**, **ексцесни**, **ексцесиван**, **ексцесивност**
- екуменизам**, -зма, **екуменист(а)**, мн. -сти, **екуменски**
- екцем**
- ел**, члан у ар. именима, без обзира на позиционе изг. варијанте, т. 204в—д
- Ел Аламејн**, **Ел Аламејна**, т. 101а (одв. пис.), т. 58 (вел. слово)
- елаборат**, -а, **елаборација**, **елаборирати**
- Ел Асад**, в. Хафиз ел Асад
- еластичност** (и еластицитет)
- Елбасан**, трад. алб., т. 2016(2)
- Елдорадо** (геогр.); **елдорадо** (фиг. 'земља богатства')
- електрификација**, инстр. -цијом, т. 18а(1)
- електро-**: *електроиндуѝстрија*, *електроѝорцелан*, *електроѝоѝтенцијал*, *електроѝривреда*, *електроѝтехника*, *електрокардиограм* итд., т. 81а
- елем** (речца тур. порекла 'како год било; дакле', разг.)
- елеменат** (елемент), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
- Елена** (л. име у многим јез., нпр. итал. и шпанском; руско *Елена* треба преносити, према изг., као *Јелена*)
- Елза** или **Елзе** (нем. Else), т. 238
- елидирати**, **елизија** (лингв.)
- Елијар**, т. 18а(1)
- елипса**, **елиптичан**, -чна; **елипсоид**
- Елса** (енгл. Elsa) или **Елси** (енгл. Elsie), в. т. 208—212
- ељда**, не него *хељда*
- Ема** (енгл. Emma), в. т. 208—212
- e-mail** (само у адресама, посетницама и сл.), в. *имејл*
- емајл**, **емајлирати** (обичније него емаљ и сл.)
- еманципација**, **еманципациони**, **еманципованост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, **еманциповати**
- ембарго**
- емболија**, **емболичан**
- ембрион** (необ. ембрио), **ембриолог**, **ембриологија**, **ембриолошки**; **ембрионалан**, -лна
- Еме** (франц. Aumé), т. 275
- Емери** (енгл. Emery), в. т. 208—212
- Еми** (енгл. Emmie), в. т. 208—212
- Емил** (франц. Émile), т. 275
- еминентан**, **еминентно**, **еминентност**
- емисија**, **емисиони**
- Емон** (франц. Aumon), т. 275
- емоција**, **емоционални**, **емоционалност**
- емпатија**
- емпирија**, **емпиријски**
- ему**, **емуа**, **емуу** итд. (зоол.)

-ему, в. -оме, -ему

емулзија

ен за франц. UN у затв. слогу, т. 275

ен, ем за франц. IN, IM у затв. слогу,
т. 275

ен-бомба или N-бомба (неутронска),
т. 90а

Енгелбрехт (у сканд. јез. Engelbrecht),
т. 260в

енглеско-амерички, т. 107

енглеско-бурски рат, т. 61

Енгр (франц. Ingres), т. 275

ендем, ендемија, ендемичан, ендемиј-
ски (и ендемички), ендемичност

Ендехазија (квислиншка Независна
Држава Хрватска, скраћ. НДХ „ен-
-де-ха”), ендехазиски

ендо-: *ендогамија, ендодерм, ендокри-
нолоџ, ендокринолоџија, ендокрино-
лошки*, т. 83

Ендру, не Ендрју (енгл. Andrew), в. т.
208—212

Енеида, т. 64

Енен (франц. Népin), погрешно Енан,
т. 275

енерго-: *енерџојотенцијал, енерџосистем*
итд., т. 81а; *Енерџојројекат* (назив
предузећа), т. 636

ензим (не енцим)

-енко (у рус. и укр. именима, извор-
но укр. наставак), в. т. 250г(3)

Енрике (порт. Henrique), т. 244

Енрике (шп. Enrique), т. 290

Ентезам (перс.), т. 206д

ентузијаст(а), мн. -сти, ентузијастки-
ња, т. 26г(2)

енцефало- (који се односи на мозак):
*енцефалиитис, енцефалограм, енце-
фаломенинџитис, енцефалолоџија*,
уп. т. 83

енциклопедист(а), мн. -сти, енцикло-
педисткиња, т. 26г(2)

Еол (не Ајол), т. 192а

Еос и Еоја (грч., ж. мит.), Еојин, т.
191в(3), 197д

Епархија Хвостно, Хвостанска епар-
хија, т. 636

Еперне (франц. Épernay), т. 275

епидемија, епидемијски, епидемиолог,
епидемиологија, епидемиолошки

епизодист(а), мн. -сти, епизодистки-
ња, т. 26г(2)

епика, дат. -ци, т. 316(1)

епикуреизам, епикурејац, епикурејски
епитрахил

епопеја, -еје, в. т. 18д

епоха, дат. епохи и епоси, т. 316(2)

ЕПП („е-пе-пе”), ЕПП-а („е-пе-пеа”),
скраћ. 'економско-пропагандни про-
грам'

ер за енгл. у нагл. слог. (т. 210):

air: Fairley

ar: Waring, Clare;

er: Kershaw

ur: Burns

ir: Firth

ur: Byrd

ear: Searle

ер за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):

er: Emerson, Hester, Collier

re: Dacre, McGuire

Ера (ген. Ере), Еро (ген. Ера и Ере)

Ерата и Ерато (грч., ж. мит.), дат.
Ерати; Ерати, т. 191в(3), 197

Ербје (франц. Herbie), т. 275

еритроцит, еритроцитоза

еркондишн, т. 88а (понекад боље *кли-
матизација, клима-уређај*)

Ермитаж, т. 636

Ернандез (шп. Hernández), т. 290

Ернест (енгл. Ernest), в. т. 208—212

-еро, в. под -оро

Ерос (не Ерот) (мит.), т. 191в(2); еро-
тика (дат. -ци), т. 316(1); ероти-
чан, -чна, еротичност, INSTR. -ошћу
(т. 21), уз одредбу и -ости

ерудит, -а, мн. -ити (м.), чешће еру-
дита, -е (м.), мн. ж. -ите; ерудици-
ја

-ес, -ос и -ус, наставци античких
двосл. имена (с једносл. основом)
који се радо задржавају (нпр.: *Хер-
мес, Делос, Лезбос, Самос, Хиос, Хий-
нос, Арџус*); мање су обични обли-
ци без тих наставака (нпр. *Дел,
Хиј, Сам*), т. 191в(1)

есеј, есејист(а), мн. -сти

Ескоријал (шп. Escorial), т. 290

ескудо (порт. escudo), т. 244

есперанто, есперантист(а), мн. -сти

есперантисткиња, т. 26г(2)

еспreso (кафа), не експресо; еспрес-
-кафа (кава)

естаблишмент

Есташ (франц. Eustache), т. 271, 275
Естер (енгл. Ester), в. т. 208—212
естета, -е (м.), у мн. ж. естете, **естетичар** (необ. естет, естетик)
Есхак или **трад. Исхак** (перс.), т. 206з
етаж, **етажа** (обичније него **етажа**, **етаже**)
етар, **етра** и **етер**, **етера**
Етвеш (мађ. Ötvös, **трад. правописом** Eötvös), т. 234
етика, -ци, т. 316(1)
етил-алкохол (или **етанол**), т. 89а
етимологија, т. 81а
Етиопија, **Етиопљанин**, **Етиопљанка**, **етиопски**; арх. **Абисинија**, **Абисинац** итд.
Етна (грч. Aitnē), т. 191а
етничко-национални; **етионационални** (према знач.), т. 107
етно-: (а) **етногенеза**, **етнографија**, **етнокултура**, **етнолингвистика**, **етномузикологија**, **етнопсихологија** и сл., т. 83; (б) **етно-парк**, **етно-село**, **етно-стил**, т. 83
етнографија, т. 83
етнографско-национални; **етнонационални** (према знач.), т. 107
етиографско-социјални; **етиосоцијални** (према знач.), т. 107

Етрурија, **етрурски**, **Етрурац**, **Етрурка**, дат. -ки (обичније него **Етрушчанин**, **Етрушчанка**, **етрушчански**, **етрушки**)
Етхем (алб. Ethem), т. 202 (одступање од об. **преношења** алб. ТН као т)
etc., **скраћ. et cetera**, т. 180б
еу за грч. ЕУ (Еурипид), т. 192б
еу за новогрч. ЕУ у крајњем слогу (**Одисеус**), т. 193
Еуридика (грч. Euridikē), т. 191а, дат. -ки т. 316(4)
еуфемизам, -зма, ген. мн. -зама (реч пробрана да се ублажи значење појма, као замена за стилски грубу реч), т. 37в(1); **скраћ. еуф.**
Еуфрат (грч. Euphratēs), т. 191а
ефекат, -кта (ретко ефект), ген. мн. -ката, т. 37в(2)
ефенди, одвојено, т. 92а: **ефенди Миџа**, **ефенди Миџи**
Ехо и **Еха** (грч. ж. име), т. 191в(3)
Ечка, дат. **Ечки**, **ечански** (и **ечки**), **Ечанин**
Ешби (енгл. Ashby), т. 214
Ешета (швед. Östgöta), т. 260в

Ж

ж за енгл. глас /Z/, т. 212:
G: Roget
ж за кин. R на почетку слога (уп. **Женмин жибао**, кин. Renmin jibaο), т. 229
ж за пољ. RZ (а иза безвучних ш): **Гжежож**, **Кщешовице**, т. 242
ж у перс. именима (нпр. **Бижан**), за разлику од ар., т. 206а
ж за франц. J, т. 275
ж за франц. G испред e, i, т. 275
ж. (у речницима и **жс**), **скраћ. женски**, **женски род**, т. 179а(1) и 184 (нап.)
жабац, **жапца**, мн. **жапци-жабаца**, т. 19; **жабокречина**
Жак (франц. Jacques), т. 275
Жаклина, **франц.** (грам. **прилагођавање**), т. 197д

жалац, -лица, ген. мн. -лица, т. 36б(7)
жалба, ген. мн. **жалби**; **жалбени йо-штујак**
жалибоже (прил.) у зн. **нажалост**
жалилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6); **жалиочев**
жалопојка, дат. -ци, т. 316(1)
жалост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
жалостан, -сна, т. 26г(4)
жаљење, т. 23г (не **жалење**)
Жан, м. име (франц. Jean), т. 270, 271, 275
Жана, ж. име (франц. Jeanne), боље него **Жан**
жандар и **жандарм**, **жандармерија**, **жандармеријски**
Жандре (франц. Gendrey), т. 275

Жанета, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д

Жан Жак (франц. Jean-Jacques), т. 275

Жан ле Клер (франц. Jean le Clair), т. 270б и 275; немо *e* у члану *le*, т. 270б

жаока, дат. -ци, ген. мн. жаока

жаришни, т. 26г(4)

жар-птица, т. 82б

жбун, мн. -ови (дијал. цбун)

жвака, дат. жваци, ген. мн. жвака

жвакати, жваћем (жвачем); **жватати**, жваћем

-ждити, обично у слож., као: **заждити**, **наждити**, **прождити**, **саждити**, **уждити** — **заждим**, **зажде** (некњ. **заждијем**, **заждију**), **заждих**, **аждио-заждила**, **заждивши**, **заждивен**

Ждјар (чеш. Žďár), т. 284

ждралин (коњ дугих ногу), **Ждралин** (име таквом коњу), т. 45

ждрати (се) и **ждерати (се)**, **ждерем (се)**, **ждрање** и **ждерање**

ждреб, в. жреб

ждребе, **ждребета** (ек.), **ждребад** (ек. и ијек.), **ждребица** (ек. и ијек.), **ждребност** (ек. и ијек.); **ждријебе**, **ждребета** (ијек.), уп. т. 9в

ждребичин (према ждребица), ек. и ијек., т. 30б

ждрело, **ждрелце**, **ждрелни** ијек. **ждријело**, **ждријелце**, **ждријелни**, т. 8а

Жебелану (рум. Jelebanu), т. 247

жега, дат. жеги и жези, т. 31б(2)

жеднети (ек.), **жедњети** (ијек.), т. 8б

жеђ, -и (жеђа, -е)

Жекс (франц. Gex), т. 275

жёлё, желѝа

Железничар (ек., спортски клуб) и **Железничар** (ијек., други клуб), т. 63в

железо, **железан**, -зна, **железара**, **железница**, **железничар** (вок. -ару и -аре; -арев и -аров), **железничарка** (дат. -ки), **железничарски**, **железнички** (ек.); **Железник** (геогр.)

желети, **желим**, **желе**, **желећи**, **желех**, **жељах**, **желео-желела**, **жељен** (ек.)

желити, не него **желетиши** (ек.), **жељеши** (ијек.)

желудац, **желуца**, мн. **желуци-желудаца**, т. 26а

жељезо, **жељезан**, -зна, **жељезара**, **жељезница**, **жељезничар** (вок. -ару и -аре, присв. -арев и -аров), **жељезничарка** (дат. -ки), **жељезничарски**, **жељезнички** (ијек.)

Жељезовце (слч. Želiezovce), т. 267

жељети (ијек., не желити), **желим**, **желе**, **желећи**, **желех**, **жељах**, **жељлио** (не *жељео*), **жељела**, **жељен**

жена-борац (жене-борца), т. 87

Женева (франц. Genève), т. 271б

Женевоа (франц. Genevoix), т. 275а

Женес (франц. Genès), т. 275

женка, дат. -ки (т. 31б), ген. мн. **женки**; хип. **женкица**, т. 30г(2)

Женмин жибао (Женмин жибаоа, Женмин жибаоу итд.), т. 75а, 229

жеиче, **женчета**

Жерар (франц. Gérard), т. 274

жесток, комп. **жешћи**

жетва, ген. мн. **жетви** и **жетава**

жетелац (-оца, вок. -еоче, ген. мн. -елаца), **жетелачки**, **жетелица** (-ичин), т. 36б(6)

жети и **жњети**, **жањем** и **жњем**, **жању** и **жњу**, **жањући** и **жњући**, **жањи** и **жњи**, **жњех-жње** и **жех-же**, **жањах** и **жњах**, **жео-жела** и **жњео**, **жњела** (дијал. је жњио), **жњевен** и (по)жет (ретко); тако и сложени глаголи као **нажети** и **нажњети**, **пожети** и **пожњети** и сл.

-жети, само у слож., као **прожети**, **сажети** и сл. — **сажмем**, **сажму**, **сажех-саже**, **сажми**, **сажео-сажела**, **сажет**, **сажев(ши)**

жећи, **жежем**, **жегу**, **жегући**, **жезијах**, **жегох-жеже**, **жези**, **жегао-жегла**, (о)жегавши, **жежен**

жеђца (дем. од жеђ), т. 19

живети (не живити), **живим**, **живе**, **живећи** (а придев је живући), **живех**, **живљах**, (и)живљен (ек.)

живјети (не живити), **живим**, **живе**, **живећи** (не живјећи; придев је живиући), **живјех**, **живљах**, (и)живљен, **живио-живјела** (ијек.)

Живјец (пољ. Żywiec), т. 242

Живојин, **Живојинов**, **Живојиновић**

живући, **прид.**, уп. **живети**, **живјети** **жиголо**, **жигола** (ређе и **жиголоа**)

жидак, житка (комп. жиђи и житки-ји); **житкост**
Жијак (франц. Juillac), т. 275
Жији (франц. Juilly), т. 275
Жил (франц. Gilles), т. 275
Жил (франц. Jules), т. 275
жилавка (вино), дат. -вци и -вки, т. 71
жилет (према изумитељу), т. 71
Жилијен (франц. Julien), т. 271д(1) и 275
жирато шешир, одвојено писање, т. 866
жири, -ија, инстр. -ијем, мн. жирији, дат. жиријима, т. 18а(1)
жиро у спојевима *жиро рачун*, *жиро коншо*, *жиро налоз* итд., т. 86в
Жиронда (франц. Gironde), т. 275
Жист (франц. Just), т. 275
Жистин (франц. Justine), т. 275
житомлински
-жица, испред наставка -ица редовна је промена код дем. г у ж: *књижица* итд., изостанак промене чест је код хип. (*ножица*), т. 30г; уп. **-гица**
жишка, -шци, ген. мн. жижака и жишки, в. т. 19
Жјен (франц. Gien), т. 275
жлеб, **жлебаст**, **жлебити**, **жлебић**, **жлебни**, **жлебовит** (ек.)
жлезда (не жъезда), ген. мн. жлезда, т. 376(1), **жлездаст** (ек.), **жлездица**, **жлезди** и **жлездани**, **жлездовит** (ек.), т. 26г(6)
жлијиб, **жлијибити**, **жлијибни** (ијек.)
жлијезда, ген. мн. жлијезда, т. 376(1); **жлијездни** (и жъездани), ијек., т. 26г(6)
жъебаст, **жъебић**, **жъебовит**, ијек.
жъездани, **жъездаст**, **жъездница**, **жъездовит**, ијек.
жмигавац, -вца и мигавац, -вца
жмирити, **жмиркав**, **жмиркавко**, **жмирнути**, **жмируц(к)ати**
жмурити; **жмурећке** и **жмурећки** ('жмурећи')
жњети, в. жети
Жоаким (порт. Joaquim), т. 244
Жозеф (франц. Joseph), т. 275
Жордао (порт. Jordão), т. 244
Жорес (франц. Jaurès), т. 275
Жорж (франц. George), т. 275

жреб (ек.), **жријиб** (ијек.), мн. -ови (обичније него ждреб, ждријиб)
жртва, ген. мн. жртава
Жуби (алб. Zhubi), т. 202
жубор-вода, т. 82в
жудети (ек.), **жудјети** (ијек.), жудим; некъ. је жудити
жудња, ген. мн. жудњи
Жуе (франц. Joué), т. 275
Жуковски (рус.), за ж. особе **Жуковска**, т. 250б
жуљајив, т. 18в(1)
жуљати (*жуљају* ме ципеле) и **жуљити** (*жуље* ме ципеле); фиг. можда обичније *жуљити* (Знам ја шта тебе жуљи 'мучи')
жупа у општем значењу; **Жупа** (назив више предела у реч. долинама), **Жуљанин**, **Жуљанска**, дат. -ки, ген. мн. -ки
жупа: *Средска* или *Срејшечка жуја*, *Сиринићка жуја*, **Жупа** Брсково, т. 56а
жупан
жупанија: *Крижевачка жујанија*, *Бачко-бодрошка жујанија* (истор.), т. 56а
жупанијски
Жупанчић (Отон), трад. слнч., **Жупачић**, по транскр. систему, т. 199д
журба, ген. мн. журби
журка, дат. -ки, ген. мн. журки, уп. т. 31б
журналист(а), мн. -сти, **журналисткinja**, т. 26г(2)
жут, комп. жући
Жута река (ек.), **Жута ријека** (ијек.), трад., т. 199ђ, вел. слово, т. 57
жутети (ек.), **жутјети** (ијек.), жутим (постати жут или блед и сл.)
жутити (и у ек. и у ијек.), жутим (у зн. чинити да нешто постане жуто)
жутица, **жутичав**
жутка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
жуто-: *жушозелена боја* (нијанса); *жушо-зелена зашљава* (комб. двеју оделитих боја), т. 10б
жуто-: *жушоглав*, *жушоног*, *жушойерка*
жућка, дат. -ћки, т. 31б(3)
Жућко (пас), т. 45

3

- з за грч. S, по правилу у међусамогл. положају у апелативима, мање доследно у властитим именима, на саставу сложеница и уз сонанте (*криза, Сизиф, йаразит, йлазма*), т. 1926
- з за енгл. глас /z/, т. 212:
z: *Zoe*
zz: *Dizzy*
s: *Boşwell, Bridges, Matthews*
- з за лат. међувокалско S а з и с за S уз сонанте и на саставу сложеница, т. 192в
- з (ређе) и с за нем. почетно предвокалско S (*Зиџфрид, Сиџфрид, Си-менс*), т. 237, 238
- з у перс. именима (*Абазар, Зија*), према д у ар. (за интердентал и емфатик), т. 206бв
- з за пољ. Z пред слоготворним I (*Казимјез*), т. 242
- з за порт. Z и кад је изговор типа [ž]: *Круз, Васкез*, т. 244, 245
- з за франц. међувокално S (уп. Жозеф), т. 275
- з за франц. Z (уп. Лиз), т. 275 (уп. и немо з под Сандо)
- з боље него с за шпанско Z: *Веласкез, Замора, Зайаша, Ибањез, Круз, Лазариљо, Мендоза, Пизаро, Сомоза*, т. 290
- з. и З, скраћ. *зайад*, т. 184
- за (предлог уз прилоге): *засад(а)* („*засада добро стојимо*“, у значењу привремености) и *за сад(а)* („*нешто за сад(а), а нешто за касније*“, у значењу намене); редовно: *за кад(а)* јер је значење увек намена (обично је тако и у *за шад, за шада*), т. 1376
- за се у српском јез. не употребљава уз глаголе (погрешно је: то је *за не вероваши*; молим бурек *за йонети* и сл.)
- за, одв. писање предлога уз л. зам.: *за ме, за ше, за се, за њ, за мно*, т. 139а
- забављачици**, т. 306
- забавномузички** (према *забавна музика*); **забавно-музички** (у зн. и *забавни и музички*), т. 108
- забадава**, т. 141
- забелешка** (ек.), **забиљешка** (ијек.), дат. -шци, ген. мн. -жака, т. 8г(3)
- забити**, в. бити, бијем
- забога** (речца у молби, преклињењу: *Немојте ме, забога, издаши*), али *за бога милога*, т. 141
- заболети** (ек.), **забољети** (ијек.), т. 86
- заборавност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- Забрадац**, **Забрца**, уп. т. 20г
- забрдски**, т. 20а(1)
- забрекнути**, обичније него **забрећи** (забрекнем, забрекну, забрекнух и забрекох, забрекнуо и забрекао); тако и **набрекнути** и **набрећи**
- забремзати**, не забрензати
- забринути**, **забрињавати**; **забрињавајући**
- забројати** и **забројити**, в. бројати
- завазда**, т. 141
- завапити**, в. вапити
- завек(а)**, ек. (прил.), т. 141
- завет**, **зевстан**, -тна, **заветовати се** (ек.), **завјет**, **завјетан**, -тни, **завјетовати се** (ијек.); **Стари** и **Нови зав(ј)ет** (делови Библије; понекад у ијек. облику и у ек. текстовима, у складу с вуковском трад., схваћено као цитат)
- заветрина** (ек.), **завјетрина** (ијек.)
- за вече**, **за вечерас**, уп. т. 138г
- завештавати**, **завештање** и **завештење** (завештај), ек.
- за видела** (ек.), т. 138г
- завидети** (ек.), **завидјети** (ијек.)
- за видјела** (ијек.), т. 138г
- завијач**, инстр. -ем
- завијек(а)**, ијек. (прил.), т. 141
- завијутак**, -тка, мн. завијуци-завијутака, т. 26а
- завикати**, **завичем**, в. викати
- завинути**, **завинем**, **завинут**
- зависан**, -сна (од глагола зависити, -им), т. 26г(4), нап.
- зависносложене реченице**

завистан, -сна, т. 26г(4); овако само у заст. значењу *завидљив*, а у зн. *који зависи од неког* само *зависан*, в. т. 26г(4), нап.

завити, в. вити

завјет, **завјетовати се** и сл. (ијек.), в. завет

завјетрина (ијек.)

завјештавати, **завјештање** и **завјештење** (завјештај), ијек.

завод, **заводски**; *Завод за урбанизам* (скраћ. име *Завод*), *Завод за издавање уџбеника* и сл., уп. т. 636 и 70

заволети (ек.), **завољети** (ијек.), в. волети

завратак, -тка, мн. завраци, -така, т. 26а

завредети (ек.), **завриједјети**, ијек. (постати достојан, заслужити и сл.)

заврѐти (ек.), **завријети** (ијек.)

заврсти, в. -врсти

завртка, дат. -тки, ген. мн. завртака и завртки, т. 316(3), 376(4)

заврћи и **завргнути**, в. врћи

завршетак, -тка, мн. завршеци, -така, т. 26а

Зага, дат Заги, т. 316(4)

загасито-: *загаситиозелен*, *загаситиолав*, *загаситиоцрвен* итд., т. 106

заглупети (ек.), **заглупјети**, ијек. (постати глуп, оглупети), т. 8ђ

заглупити (и у ек. и у ијек.) у зн. учинити глупим, т. 8ђ

заглухнути, **заглухнутост**

загонетка, дат. -тки и загонеци, ген. мн. загонетака (боље него -тки), т. 316(3)

загонеткица и **загонечица**, т. 30г(1)

Загора и **Далматинска Загора**, т. 50г

Загорје и **Хрватско Загорје**, т. 50г

Загребачко свеучилиште, т. 55а, 636

загрести, в. грести

загрижен (задрт, тврдоглав), **загриженост**, **загрижљив** (заједљив и сл.), **загрижљивост**; уп. грести

загризак, -ска, мн. -сци, **загризака**

загризен (према загрести, -ем), не *загрижен*, в. т. 23г

загрести, в. грести

загудети, в. под гудети

загулити, **загуљен**, **загуљење**

загустити, **загушћен**, **загушћивати**, т. 32а

загушеност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

за дана, **за вид(ј)ела**, т. 138г

за данас, т. 138а

задатак, -тка, мн. задаци, -така, т. 26а

задати, в. под дати

задахтати, в. дахтати

задевати; **задевица**, **задевка** (дат. -ци), ек.; **задијевати**, **задјевица**, **задјевка** (ијек.); обичније у ек. и ијек. **зађевица**, т. 11ђ;

задести, в. дести

задијевати и сл., в. задевати

задићи и **задигнути**, в. одићи

задјевица, в. задевати

задјести, в. под дести

задњи, прид. (није погрешна употреба ни у значењу *последњи*)

задњонепчани

задовек (ек., прил.), т. 141

за довече, т. 138а

задовијек (ијек., прил.), т. 141

задрети (ек.), **задријети** (ијек.), в. дрети

задртост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

задруга, дат. -зи, **задругин**, т. 30а, 316(1)

задрхтати, в. дрхтати

задубити (се), **задубим (се)**, в. дупсти

задуго, т. 141

задужбинар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом

задуженост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

Задунавље (или *Прекодунавље*), трад. превод. мађ. Dunántúl, т. 235

задупсти (се), **задубем (се)**, в. дупсти

задуха (не задува), т. 15в

задушје (и *йодушје*)

зађевица (ек. и ијек.), уп. задевица, **задјевица** (в. т. 11ђ)

заждити, в. ждити

зажив(ј)ети (из стил. разлога избежавати употребу у зн. почети живети, ухватити корена и сл.)

заимати (-мам и -мљем) и **зајмати** (итер. од зајмити, -им) у знач. узимати у зајам, т. 18в(1)

за инат (тако и: у *инаџ*, уз *инаџ*), т. 140в
 заинтриговати, т. 194б
 заискати, заиштем, т. 18в(1)
 заиста, не заисто
 зајад (криво, неправо), прил.
 зајамчивати (и зајемчивати), -ујем; за-
 јамчити (и зајемчити), -им
 зајаукати, -учем, зајаукнути, -укнем
 зајахати, в. јахати
 заједница, заједничар (вок. -е и -у,
 инстр. -ем и -ом), заједнички
 зајемчивати (и зајамчивати), -ујем, за-
 јемчити (и зајамчити), -им
 Зајечар, зајечарски, Зајечарац, Заје-
 чарка (дат. -ки)
 зајмати, в. заимати
 за кад, за када, т. 137б
 заказати, -жем (није добра употреба
 ум. покварити, изневерити, изда-
 ти и сл.)
 закаснео, -ела (ек.), закаснио, зака-
 сњела (ијек.); закаснелост (ек.), за-
 касњелост (ијек.)
 закачка, дат. -чки, ген. мн. -чака и
 -чки, т. 316(3)
 закачкица, т. 30г(1)
 закисјелити (арх.), стандардно је за-
 киселити, в. т. 11г
 заклати, в. клати
 заклетва, ген. мн. -тви и -тава
 заклонит и заклоњен (у нијансама с
 разликама у знач.)
 закључак, мн. закључци, т. 31а
 закмечати, закмечим
 зококодакати, -ачем
 Закон о саобраћају, (могућно и ма-
 лим словом), уп.: ушао је у скупшт.
 процедуру *Нацрт закона о саобра-*
ћају, т. 64 (нап.)
 законик; Душанов законик (скраћ. име
Законик), т. 64, 70
 закономеран, закономерност
 закратко (прил.), т. 141, али за *краш-*
ко вр(и)јеме
 закривати (некњ. закријевати)
 закрештати, -штим (ек. и ијек.), за-
 кријештати, -штим (ијек.)
 закрпа, ген. мн. закрпа
 закупац, -пца, мн. -пци, закупаца
 закуска, дат. -сци, ген. мн. -ки
 закутак, мн. закуци, закутака
 залагати се, залажем се, залажући се
 (не залагајући се)

залазак, -ска, мн. -сци, ген. -зака
 залетати се, в. долетати
 залећи, в. лећи
 залив (и у ек. и у ијек.), т. 10б
 Залив (скр., нпр. *рај* у *Заливу* = Перс.
 з.); *Заливски рај* (1991), т. 60а, 70
 заливати (некњ. залевати), у ек., за-
 ливати (и залијевати) у ијек., т.
 10б
 зализак, -ска, мн. -сци, -зака (нпр.
 део косе)
 залијетати се, в. долијетати
 залистак (на срцу или биљци), -ска,
 мн. -сци, -стака, т. 26г(2)
 залити, имп. залиј, залијмо, т. 18е
 залиха, дат. -хи, т. 316(8)
 залог, -а, мн. залози; залога, дат. -зи,
 ген. мн. залога
 залудети (ек.), залудјети (ијек.) у зн.
 изгубити разум и сл.; залудити (у
 ек. и ијек.) у зн. учинити, направ-
 вити лудим, навести на погрешан
 пут, т. 8ђ
 залуд и залуду; залудно и залудо
 залуталост, инстр. -ошћу, уз одредбу
 и -ости
 зам., скраћ. *заменица*, *заменички*, т.
 179а(3)
 замагљење (према замаглити), т. 23г
 замајац, мн. -јци, ген. -јаца
 замак, замка, мн. замци-замака и зам-
 кови-замкова
 замало, прил. (у зн. умало, само што
 не, ускоро), али: *за мало времена*,
за мало новца и сл., т. 141
 замастити, замашћен (замаштен), за-
 машћење (замаштење), замашћива-
 ти, т. 32а
 замах, мн. замаси-замаха
 за ме, за мном, за њ, т. 139а
 замедити, трп. прид. замеђен
 замекетати, -кећем
 заменити, заменим (не заменути); за-
 меница, заменички, ек.
 замерка (ек.), замјерка (ијек.), дат. -ци,
 ген. мн. -рки и -рака
 заметак, -тка, мн. замеци, заметака
 замијенити, замијеним (ијек.), т. 8а
 замј., скраћ. *замјеница*, *замјенички*, т.
 179а(3)
 замјерати, ијек., т. 10а
 замка, дат. замци, ген. мн. замки

за мноМ, в. под за

Замора (шп. *Zamora*), т. 286, 290

заморка, дат. -ки, т. 316(8)

Замошћ (пољ. *Zamość*), т. 242

замрети (ек.), замријети (ијек.), в. мрети

замукати, замучем

замукнути (замући), в. умукнути

замусти, замузем, трп. замузен (не замужен)

замчица (од замка), т. 30г

занавек (ек.), занавијек (ијек.)

занатлијка, дат. -ки; занатлијкин, т. 30а, 316(5)

занатство, занатски; Занатски дом (по-себно име грађевине), т. 68

занемети (ек.), занијемјети (ијек.), у зн. *йостайи нем*; некњ. је у овом зн. *занемийи*, *занијемийи*, јер значење *учинийи коџа немим* није обично

занесен (не занешен)

занети, в. -нети

занијекати, занијескам и занијечем; занијечи и занијекај

занијемјети, в. под занемети

занијети, в. под -нети

зановет, -и (ек., бот.); зановеталац (-аоца, ген. мн. -алаца), зановеталица (-ичин), зановетало, зановетати (зановетам и зановећем, зановећај и зановећи, зановетајући и зановећући), ек.

зановијет, -и (ијек., бот.); зановијеталац (-аоца, ген. мн. -алаца), зановијеталица (-ичин), зановијетало, зановијетати (зановијетам и зановијећем; зановијетај и зановијећи; зановијетајући и зановијећући), ијек., т. 8а

зао, зла, зло; одр. зли, зла, зло; комп. *џори*, т. 366(11)

заобљење, т. 23г

заонда (прил., у оно време); за онда: *џребало му је за онда, а не за касније*

заостатак, -тка, мн. заостаци, -така, т. 26а

зап., скраћ. *зайад(ни)*, у граматичи *зайов(ј)едни (начин)*, т. 179а(3)

запад, Запад (западне земље и народи), т. 53; Западна Европа (када се

мисли не само на геогр. положај него и на групу земаља, политичку целину и сл.); западна Србија т. 52, Дивљи запад, т. 50в(нап.); запад-југозапад (т. 82, нап. 1)

Западна Морава, т. 50ђ

Западна обала (превод сканд. *Vöstku-sten*), т. 255

Западни Словени (уп. т. 486); западнословенски

западно-: *зайадноазийски*, *зайадноевройски*, *зайадноцрногорски* (говори) итд., т. 103а

Западно римско (Западноримско) царство, т. 55а

запалити, -им, *зайаљен*, *зайаљење* (не *зайалење*), т. 23г

запаљенски (процес)

Запата (шп. *Zapata*), т. 286, 290

запевка (ек.), дат. -ци, ген. мн. -ки запижевка и запјевка (ијек.), дат. -ци, ген. мн. -ки

заплатак, -тка, мн. заплатци-заплатака, в. т. 26в(2)

заплена, запленити (ек.)

заплетати и залитати, ек и ијек. (ијек. допушт. и *зайлијешаји*), избор према јез. осећању, т. 10г

заплијенити (ијек.)

запљена (ијек., према заплијенити)

заповед, -и, заповедити (ек.)

заповест (ек.), инстр. -ошћу, уз одредбу и -ести

заповијед, -и, заповиједити (ијек.)

заповијест (ијек.), инстр. -ијешћу, уз одредбу и -ијести

заподенути, ређе *зайодести*, *зайодести*, в. денути, дести

заподјенути, заподјести, заподјети, в. денути, дести

запослен, запосленост, запослење (ређе запошљен, запошљеност, запошљење), т. 23(нап. 1)

започетак, -тка, мн. започечи, -така, т. 26а

запрега, дат. -зи, т. 316(1)

запрегнути, обичније него запрећи, в. под спрегнути

запрека, дат. -ци (ек. и ијек.)

запрепасти, запрепашћен (запрепаштен), запрепашћење (запрепаште-

- ње), запрепашћивати (запрепаштавати), т. 32а
- запршка, дат. -шци, ген. мн. -шки
запустити, в. допустити
- зарад и заради (предл.)
зарана (прил.)
зарђати (не захрђати), т. 16
заредом (прил.), нпр.: *Ћри њуша заредом* (тако и *изреда*)
зарези се, заречем се и зарекнем се
зарезати (не захрзати), т. 16
Зарија (од Захарија), прихваћена главна промена, т. 17
зарудети, -им, зарудео-зарудела (ек.);
ијек. зарудјети, им, зарудио-зарудјела, ијек. (тако и рудети, урудети), в. т. 8
заруменети (ек.), зарумењети (ијек.),
поред заруменити; в. руменети
- засад(а) у знач. привремености (нпр.: *задовољан сам засад*); али *за сада* у знач. намене: *нешто засад(а), нешто за касније*, т. 1376(1, 2)
- засвагда (прил.), у знач. за сва времена, заувек
- за се (= за себе), в. под *за*
- заседа (ек.)
заселак и засеок, мн. засеоци и заселци
- засести, в. сести
- засигурно, прил. (свакако, без икакве сумње), т. 141
- засијецати (ијек.), т. 10а
- засипати, в. сипати
- засисати, в. сисати
- засијати и засјати
- засједа (ијек.)
засједати (допушт. и *засиједати*, избор према јез. осећању), ијек., т. 10а
- засјести, в. сјести
- заслепити, в. слепити
- заслијепити, в. слијепити
- заслуга, дат. -зи
- засмејати се, в. смејати се
- засмијати се, в. смијати се
- засобице и засопце (прил., 'узаstopце')
- заспати, заспим-заспиш (не заспем-заспеш), (они) заспе и заспу
- заст., скраћ. *застар(ј)ело*, т. 179а(3)
- застава (назив аутомобила), т. 71; *Застава* (фабрика) т. 636
- застално (прил.: *Њримили су ме застално*)
- застарети, в. под старети
- застарив (застарљив)
- застарјети, в. под старети
- застрети, в. -стрети, -стријети
- застирка, дат. -ци
- застријети, в. -стрети, -стријети
- засукати, засучем, засучу (не засуку нити засукају); императ. засучи, засучимо, засучите (не засуци, засуцимо, засуците), т. 31в
- засути, заспем-заспеш, заспу; тако и *насути, пресути, просути, усути*; погрешно је „насипај ми кафу” (треба наспи, насипати је несврш. глагол)
- затакнути и затаћи, затакнем, затакнух и затакох, затакнуо и затакао итд.
- за сутра, за сјутра, т. 138а
- заталамбасати, -ам
- затамнети (ек.), затамњети (ијек.),
-мним: *кад небо затамни* (постане тамно); *затамнити*, -мним: *затамнити собу* (учинити тамном), т. 8ђ; *затамњење*
- затворено-: *затвореножуш, затворенозелен, затвореноглав, затвореноцрвен*, т. 106
- за те, в. под *за*
- затега, дат. -зи
- затегнути (и затећи), затегнем, затегни, затегох и затегнух, затегао и затегнуо, затегнувши и затегавши
- затећи, затечем, затеку и затекнем, затекну, затеци и затекни, затекох, затекао-затекла, затекавши, затечен
- затиљак, -љка, мн. -љци, -љака
- затим (= потом); *за тим(е)*, нпр. не бих *за тим(е)* жалио, т. 141
- Затисје (мађ. Tiszántúl), трад. превод, т. 235
- затицати према затакнути (затаћи) у зн. уденути и сл.
- затицати према затећи (нпр. наћи на одр. месту и др.), у ек. и ијек., т. 10в
- зато (у узрочном зн.); *зато што* (или: *јер*, а не „зато јер”)

за трен, за тренугак, т. 138г; уп. зачас затрепати, в. трепати
 затрка, дат. -ци; из *зашрке* (= из за- лета)
 затрти, затрети, затријети — в. сатрти затруднети (ек.), затрудним, затруд- нех, затруднео-затруднела; *затруд- њети* (ијек.), затрудним, затрудњех, затруднио-затрудњела; не *зашруд- ниши*
 заувек (ек., прил.), т. 141
 заувијек (ијек., прил.), т. 141
 заузврат, т. 141
 заурликати, -ичем
 заустављив
 заустити, заушћивати, т. 32а
 заушке, ж. мн., ген. заушака
 Захарјин (рус.), т. 198, 250б
 захватати (не захваћати), хватам (не захваћам)
 захркати, захрчем
 захтевати (ек.), *захтијевати* (ијек.), т. 8а
 захујати (-јим), *захукати* (-хучем), *захукнути* (-нем), *захуктавати* (-ам), *захуктавати*, *захукталост*
 зацелити (ек.), ијек. *зацијелити*
 зацело (ек., прил.), т. 141
 зацељење (ек., не зацелење), *зацеље- ње* (ијек.), т. 23г
 зацениети се (од смеха, кашља, пла- ча), заценим се, зацене се, заце- нио се, поред *заценути се*, заценом се, зацену се, заценуо се
зацијелити (ијек.), ек. *зацелити*
зацијело (ијек., прил.), т. 141
зацељење (ијек., не зацељење), т. 23г
зацмокати, в. цмокати
зацрвенети (ек.), *црвењети* (ијек.), в. црвенети
 зачас; *за часак*, т. 138г
 зачауреност (мање об. *зачахуреност*)
 зачетак, -тка, мн. зачеци, -така, т. 26а
 зачети, зачем, в. почети
 зачудо; али: *за чудо велико*, т. 141
 зашивати (не зашијевати)
 зашити, зашијем, импер. зашиј, за- шијмо, зашијте, т. 18е
 зашто (као прил. у зн. 'због чега, ра- ди чега' или као везник, али: *не-*

ма се за што закачији, т. 141; уп. *йошшо-зашшо* (у зн. будзашто)
 Збарбаро (итал. Sbarbaro), т. 217
 Збигњев (пољ. Zbigniew), т. 242
 збирка, дат. -ци, ген. мн. -ки (ређе -ака)
 збирчица, збирчица
 збити, в. бити, бијем
 збогом (поздрав при растанку)
 Зборник за путнике (књига), т. 64
 збрда-здола, т. 129
 збрка, дат. збрци, т. 316(1)
 збројовка (дат. -ци, оружје), т. 316(1), 71
 збуњив и збунљив
 звати, зовем, зову, зовући, зови, звах и зовијах, звах-зва, звао-звала, зван и зват; тако и од слож. глаг. као *завати*, *дозвати*, *позвати* и сл.
звезђе (ек.), *звијезђе* (ијек.), в. са- звезђе, сазвезђе
 звезда, звездан, звездар, звездаст, зве- здаш (вок. -ашу), *звездица*, *звездовит*; *звездознанац* (инстр. -нцем), *звездолук* (ек.)
 Звездара (део Београда), т. 54а
 звездни (ек.), в. т. 26г(б)
 звездознанство (ек.), т. 81а
 звер, ж. и м., ген. звери и звера; *зве- ре*, -ста (зб. зверад), *зверинје*, *зве- рињи*, *зверје*, *зверка* (дат. -ки), *зве- рокрадица*, *зверство* (ген. мн. -ста- ва), ек.
 звечарка, дат. -ки, ген. мн. -ки (зо- ол.), т. 316(8)
 звечка, дат. звечки, ген. мн. звечки и звечака
 звиждати, *звиждач*; *звиждукати*, *зви- ждућем* (звиждучем), т. 33
 звизга, дат. -зги, т. 316(3)
звијезђе (ијек.), в. сазвезђе, сазвје- жђе
звијезда (ијек.)
звијездни (ијек.), в. т. 26г(б)
 звијер, ген. звијери и звијера, звије- ре, звјерета (зб. звјерад), *звијерје* (ијек.)
 Звир (хол. Zwier), т. 278, 280б
 звјездан, звјездар, звјездаст, звјездаш (вок. -ашу), *звјездица*, *звјездовит*; *звјездознанац* (инстр. -нцем), *звје- здознанство*, *звјездолук* (ијек.), т. 8б

- звјерка (дат. -ки), звјериње, звјерињи, звјерокрадица, звјерски, звјерство (ген. мн. звјерстава), ијек., т. 86
- Зволе (хол. Zwolle), т. 280а
- звонарка, дат. -ки, ген. мн. -кй
- Зворнички санџак и Санџак Зворник, т. 56а
- зврчка, дат. зврчки, ген. мн. зврчки (и зврчака), т. 316(3)
- Згамбати (итал. Sgambati), т. 217
- Згб., скраћ. *Загреб*, т. 145е и 1796(2)
- згодитак, -тка, мн. -ици, -итака, т. 26а
- згорег(а), прил. (*није згореж(а) да йо-кушаш*)
- здање; *Старо здање* (назив угост. објекта), т. 68
- здвора (изван, споља), прил.
- здесна (прил.); *здесна-слева* (ек.), *здесна-слијева* (ијек.), т. 129
- здувач (не здувач)
- зебња, ген. мн. зебњи
- зебу, зебуа, зебуу (зоол.)
- зев (ек.), *зијев* (ијек.), т. 8а
- зевати, ек.; ијек. *зијевати* (зијехати је дијал.), т. 16(нап.)
- зевнути, ек.; ијек. *зијевнути* (зијехнути је дијал.), т. 16(нап.)
- Зевс, т. 43
- Зегерс или Сегерс (нем. Seghers), т. 238
- зејтин (не зейтин) т. 18в(2)
- зека, дат. зеки, т. 316(5)
- зекан (коњ зекасте длаке) и Зекан (име коња), т. 45
- зелембаћ (од зелен+баћ), т. 22
- зеленашки, зеленаштво (од -шки, -штво), т. 27аб
- Зеленгора (назив пл.); *зеленгора* (бот.), т. 73, 81а
- Зелени континент (Јужна Америка), т. 50в(нап.)
- зеленкастоплав, т. 106
- зеленкастосив, т. 106
- Зеленко (топ, појединачна персонификација), т. 45
- Зеленортска Острва, т. 50а
- зеље свете марије (бот.), т. 73(нап.)
- зељице девице марије (бот.), т. 73(нап.)
- Земаљац и Земљанин (становник Земље), уп. Марсовац, т. 48а
- Земаљски музеј, т. 636
- земичка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 316(3)
- Земља и земља (према зн.), т. 46 и 47а
- Земља: *Земља Херцегова*, *Земља Црнојевића* (називи у споменицима), т. 56 (нап.)
- Земља излазећег сунца (ум. Јапан), т. 556
- Земљанин и Земаљац (становник Земље), уп. Марсовац, т. 48а
- Земља хиљаду језера (ум. Финска), т. 556
- Земљеведеније (часопис, рус.), т. 250г(2)
- земљишни, т. 26г(4)
- земљодолац (ек.), земљодјелац (ијек.), -лица, вок. -лче, INSTR. -лицом и -лцем, мн. -лиц, ген. -лица, т. 10и, 366(6)
- земљописни, т. 103а
- Земун, Земунац, Земунка (дат. -ки), т. 48в, 506; *Земун Поље* (Земун Поља итд.) т. 316(4), 506
- зен-будизам, т. 886
- зена, зеница (ек.), т. 116; *Зеница* (геогр.), *Зеница Нова* (жел. станица); т. 316(4), 506; *Зеничанин* и *Зеничак*, *Зеничанка* (дат. -ки) и *Зеничкиња*, *зенички*
- зеницизам (правац у књиж.), т. 626
- зеница (ек.), зјеница (ијек.), т. 116
- зепсти, зебем, зебу, зебући, зеби, зебијих и зебах, зебох, зебао-зебла, (о)зебавши; тако и од слож. глагола као *назепсти*, *озепсти*
- Зета, зетски, Зећанин, Зећанка (дат. -ки); *Зетска бановина* (истор., т. 56а), *Зетски дом* (име зграде), т. 68
- зечји (зечији), т. 18г(2)
- зидар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), *зидарев* и *зидаров*, т. 34а(1)
- Зид плача, т. 68
- Зија (перс.), т. 206в
- зијев (ијек.), зев (ек.)
- зијевати, в. под зевати
- зијевнути, в. под зевнути
- зијехати, в. зевати
- зијехнути, в. зевнути
- Зико (порт. Zico), т. 244
- зимзелен, т. 103
- зимљив; зимњи, прид.; зимно, прил.

Зимерман (амер. презиме *Zimmerman*), уп. *Цимерман* (нем.)
зимогрожљив, зимогрожљивост; зимогрозив, зимогрозница
зимомора, зимоморан, зимоморност
Зимски дворач, т. 68
зимус, зимушњи
зихерица (и зехернадла)
зј за пољ. ZI пред самогласницима (*Зјелињски*), т. 239
Зјелињски (пољ. *Zieliński*), т. 242
зјена, зјеница (ијек.), т. 116
златар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **златарев и златаров**, т. 34а(1)
златарка, дат. -ки, ген. мн. -ки и златарка, т. 316(5)
Златибор, Златиборац, Златиборка, златиборски, т. 50д, 100
Златица (део Подгорице), т. 54а
златка, дат. -тки, ген. мн. -тки (зол., куна); **Златка** (име), т. 316(3), 41а
златножут, в. т. 106
злато(III)-хлорид, тако у интерном стручном изразу, т. 89а(нап.)
Злокућани (макед. *Злокуќани*), т. 200а
злослут, злослутник, злослутница, злослутнички, злослутност
злосрећан (злосретан) итд., в. под срећан
зостављач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34
змај: Јован Јовановић Змај, Змајев, т. 69, 92б, 96, 58; **Змај Огњени Вук, Змај од Ноћаја**
Змај Јовина (улица), т. 54б, 92б
Змарела (итал. *Smareglia*), т. 217
змија (змије, змији, вок. змијо, инстр. змијом), **змијски, змијолик, змијче, змијчад**, т. 186ђ
знак, мн. знаци, дат. -цима и знакови, дат. -има, т. 31а
зналац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лица, т. 36б(6)
знао не знао (тако и: *радио не радио, дошао не дошао* и сл.), т. 125
знати, знам (знадем), **знајући** (знадући), **знај** (знади), **знадијах** и **знах** (имперф.), **знах, зна** и **знадох, знаде, знао, знала**, (по)знавши, **заст.** (по)знав, **знан** (знат); тако и у слож. **познати, признати, сазнати** итд. осим трп. (познат, признат, не -ан)

значка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 316(3)
знојити се, импер. **зној се**, т. 18е
Зографско јеванђеље, т. 64
Зодијак (круг сазвезђа), т. 46; сазвезђа у Зодијаку и зод. знаци пишу се почетним великим словима: *Бик, Девица, Лав, Ован, Шкорпија* итд.
Зојдер Зе, Зојдерско језеро (хол. *Zuider Zee*), т. 280а
зомби, -ија
зоо-: **зоологија, зоогеографија, зоографија, зоокултура, зоолошки, зооморфан, зооалеонтологија, зоофобија, зооген, зоојора, зоопаразит, зооиланктони; зоолошки, зоогеографски** итд., т. 83 — али **зоо-врш** (погрешно је писање ЗОО-врт), т. 88б
Зориља (шп. *Zorilla*), т. 290
Зоричин (према Зорица), т. 30б
Зорка, дат. Зорки, Зоркин; **Зоркичин** (према Зоркица), т. 30а, 30б(6)
зорли (прид. непром.): **зорли јунак, зорли д(ј)евојка**, т. 86а
Зорњача, јутарња зв. Даница, т. 46
Зосја (пољ. *Zosia*), т. 242
зрак, мн. зраци и зракови
зрака, дат. зраци, ген. мн. зрака
-зраци: α-зраци, x-зраци и сл., т. 90а
зрео, зрела (прид.), комп. **зрелији** (ек. и ијек.), т. 10ђ
зрео и зрио (од зрети у ијек.), т. 10ђ
зрети (ек. и ијек.), **зрим** (зрем), **зру, зрући, зри, зрех-зре, зрео-зрела** (ек. и ијек.), **зрио-зрела** (ијек.); тако и слож., нпр. **сазрети, сазрим** (сазрем), **сазру, сазри, сазрех-сазре, сазрео-сазрела** (ек. и ијек.), **сазрио-сазрела** (ијек.), в. т. 10ђ
-зрети, у слож. глаголима као: **прозрети** (ек. и ијек.), **прозрем** и **прозрим**, **прозру** (и прбзре), **прозри, прозрех-прозре, прозрео-прозрела** (ек. и ијек.), **прозрио-прозрела** (ијек.), в. т. 10ђ
зрио и зрео (од зрети, в.), ијек.; тако и: **дозрио** и **дозрео, презрио** и **презрео, сазрио** и **сазрео**, т. 10ђ
зубатац (риба), ген. зубаца, мн. зубаца, -атаца, т. 26а

зубац, зупца, мн. зупци-зубаца, т. 19
 Зубин Поток (геогр., село), т. 506г
 зубоболан, зубобоља, зуботехничар, т.
 81, 103

зука, дат. зуци, т. 316(1)
 зуква, ген. мн. зукава
 зумба, зумбати, т. 22
 зумбул, т. 22

И

и за енгл. нагл. кратко /и/ (т. 210):
 i: Tim, Miller
 у: Dylan, Barrу
 ау: Murrау
 еу: Harvey
 е: Swayze, Bridges, Etherege
 ie: Jeffries
 а: Babbage
 и за енгл. нагл. дуго /и/ (т. 210):
 e: Gene
 ee: Cleese
 ea: Weaver
 ie: Fielding
 ei: Sheila
 i: Lisa
 и за енгл. у ненагл. слог.: Hamliton,
 Edison, Colin, т. 211
 и и ј за итал. предвокалско I (*Фабија-*
но, Бјанкини), т. 216в, 217
 и за новогрч. I, H, Y, EI, OI, т. 193
 и и ј за франц. I испред самогл. (*Ли-*
јез, Пјер), т. 275
 и за франц. међуконсонантско Y, т.
 275
 и по правилу за франц. U, т. 275
 и за Û, Y, U, Ý из сканд. јез., уз изве-
 сне специфичности, т. 260а, 261—
 263
 и боље него ј за шп. I иза сугл. и ис-
 пред самогл. (*Сијера Невада, Дије-*
џо, Дионисио), т. 285
 и. и И, скраћ. *исток* (прва и *источно*
 и сл.), т. 184
иако (у зн. *мада, њрема*), т. 18, 132
 (али: *и ако ти кажем*)
Ибањез (шп. Ibañez), т. 286, 290
Ибер (франц. Hubert), т. 275
Иберија, иберски (иберијски), **Ибе-**
рац (Иберијац), т. 18ђ, 48в, 50г;
Иберско (Иберијско) *јолуострво*, по-
 ред Пиринејско полуострво, т. 50д
Иби (и преоблика **Бен**, ар.), т. 204д
Ибрахимбеговић, в. т. 416

Иванај (јап. Iwanai), т. 218в
Иван Бријег, т. 100б
Иван Грозни, т. 41г
Иванић Град, Иванић града; иванић-
градски, т. 19, 20а(3)
иваново цвеће (синоними: *иван-цвећ,*
ивање цвијеће, ивањско цвеће), т. 73
Иван планина, т. 100б
Иван седло (превој), т. 100б
иван-цвет (ек.), **иван-цвијет** (ијек.), т.
 82б; уп. и т. 73
Ивањдан, Ивањдана, о Ивањдану, т.
 59
ивање цвијеће, в. иваново цвеће, т. 73
ивањско цвеће, в. иваново цвеће, т.
 73
Ивин (према Ива и Иво, ген. Иве)
Ивичин (према Ивица), т. 30б
Ивлин (енгл. Evelyn), уп. т. 208—212
Иво, Иве-Иви и Ива-Иву
Ивов (према Иво, ген. Ива)
игда (обичније *икад, икада*)
игде ('било где'), ек., **игдје** (ијек.)
игла, ген. мн. игала, т. 37б(2)
Иглесијас (шпан. Iglesias), не Игле-
 зијас (погр. је и Инглесијас), т.
 290
иглу (ескимска кућица), **иглуа-иглуу**
 (не игло)
игманач, -нца (учесник Игманског мар-
 ша), т. 49
Игмански марш, 60а
Игнасио (не „Игнасио”), шп., т. 287
Игнис (итал. фабрика и спорт. дру-
 штво, лат. облик — Ignis), т. 217
Иго (франц. Hugo), **Игоа-Игоу; Иго-**
ов, т. 271г
игралиште, игралишни, т. 26г(4)
игранка, дат. -ци, ген. мн. -нака и
-нки, т. 31б(1)
играч (вок. -у, инстр. -ем), **играчев,**
играчки, т. 34; играчица, играчи-
цин, т. 30б

играчка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 316(3)

игуман, -а (присв. придев *иџуманов*), игуманија, игуманији

Игуманов (презиме), присв. прид. Игумановљев (не Игуманов), т. 416, 69

идеал, т. 18д

идеализам (-зма, мн. -зми, -зама), идеалист(а), мн. -сти, идеалисткиња т. 26г(2), 37в(1)

идеја, идеје, идеји итд., в. т. 189д

идејнополитички (нпр. рад, схваћено допунски), идејно-политички (нпр. *идејно-политичка мера*, схваћено делтм. аутономно — и идејни и политички), т. 108

и-деклинација, i-деклинација (лингв.), т. 90а

идентичан, идентитет, идентификовати и сл. (не *индешичан* и сл.)

идеологија, т. 81

иди ми — дођи ми (црта с размаком), т. 125

идолопоклоник, идолопоклонички, идолопоклонство, в. т. 81а

и др., скраћ. *и друго, и други*, т. 179а (2)

ие., скраћ. *индоевројски*, т. 1796(2)

ижвакати (т. 25а), в. жвакати

ижђикати (и ижџикљати), -ам, т. 21

ижђускати се, ижђускам се, т. 21

ижњвљен (од из+живљен), т. 25а

ижлебити, ижлебљен (ек.), ижлијебити, ижлијебљен (ијек.)

ижџикљати (и ижђикати)

изабраница, изабраничин, т. 306

из(а)гнати, в. гнати

изажети, в. жети

изазивач, вок. -у, INSTR. -ем

-изам (из грч.); у суфиксу обавезно долази а у ном. једн. (*архаизам*) и у ген. мн. (*архизама*), т. 37в(1)

изасобице и изасопце (прил., уп. и узастопце)

изаткати и исткати, в. ткати

изатрке (из залета), т. 141

изаћи, изађем, изађох, изашао-изашла, изашавши (заст. изашав); осим *ошићи* (в.) овакве облике имају сви глаголи слож. са *ћи*: *доћи, заћи, зићи, наћи, наићи* итд.; некњ. су

облици изисти, обидем и сл.; уп. посебно и *прећи* (пријећи)

йзашта и йзашто, прил. (арх., у зн. било зашто; уп. *будзашто, низашто*), т. 127

избеглица, избегличин (ек.), т. 306

избезумљеност, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости

избећи (избегнути), избегнем, избегни, избегах (избегнух), избегао (избегнуо), избегавши (избегнувши), избегнут, ек.; тако и *одбећи* (одбегнути), *пребећи* (пребегнути), *прибећи* (прибегнути) и др.

избити, IMP. избиј, избијте, в. бити

избјеглица, избјегличин, избјеглички (ијек.), т. 86

избјећи (избјегнути), избјегнем, избјегни, избјегох (-гнух), избјегао (-гнуо), избјегавши (-гнувши), избјегнут, ијек.; тако и *одбјећи* (-гнути), *пребјећи* (-гнути), *прибјећи* (-гнути) и др.

избледети, избледео-избледела (ек.), ијек. изблиједјети, изблиједио-изблиједјела (у зн. 'постати блед' и 'учинити бледим', мада би у другом значењу требало давати предност, системски исправнијим облицима *избледиши, избледио-избледила*, одн. ијек. *изблиједиши, изблиједио-изблиједила*), уп. т. 8ђ

изблиза, изближе, т. 141

извагати, в. вагати

изван (предл.), извана (прил.)

изван-: *изванвременски, изванобичајан, изванансионски, изванресорни, изванстраначки*, т. 103

изведив и изведљив, обичније извод(љ)ив

извезен (нпр.: *јагоде су извезене*, не — *извежене*)

извејати, ек.

извесити, ек.

известан, -сна (ек.), извјестан, -сна (ијек.), т. 26г(4)

известити, извезем, извезен (не *извежен*)

Известија, мн. с. рода, нпр.: *Известија су објавила, у московским Известијима* и сл. (не у „у Известии“)

извечери (прил. у зн. предвече), т. 138а; уп. вече

извештати, извешталост (у ек. и ијек.), у знач. остарети и сл.

извештач, вок. -у, INSTR. -ем (ек.)

извиђач (вок. -у, INSTR. -ем), извиђачица, извиђачицин, т. 30б

извијати, ијек., уп. ек. извејати, т. 8г

извинити (се), извиним (се), извиниш (се), извинио сам (се), извинила сам (се) — не извинути (се), изви-нем (се)

извјесити, ијек.

извјестан, в. под известан

извјештач, вок. -у, INSTR. -ем, т. 340а(2); извјештачен, извјештаченост (ијек.)

изводив и изводљив

изводилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

извођач, вок. -у, INSTR. -ем, т. 34а(2)

изволевати (ек.), боље него извоље-вати; уп. ијек. изволијевати

извољети (ек.), извољети (ијек.), изво-лим, изволе, изволи, изволевши (ек.), извољевши (ијек.), изволео-извољела (ек.), изволио-извољела (ијек.)

изволијевати, изволијевам (ијек., бо-ље него извољевати)

извољети, в. под извољети

извор-вода, т. 82в

изворишни, т. 26г(4)

изврсно; изврстан, -сна, т. 26г(4)

изврсти, изврзем, изврзи, изврзох-из-врзе, изврзао-изврзла, изврзен; та-ко и наврсти, приврсти, уврсти и сл.

извртети, в. вртети

извртјети, в. вртјети

изврх (предл.), уп. под -врх, т. 130

извршилац (не извршиоц), -иоца, мн. извршиоци-извршилаца, т. 36б(6)

Извршно веће (званични назив држ. органа), т. 63а

изгладити, -им, изгладнео-изгладне-ла (ек.); ијек. изгладњети, -им, из-гладнио-изгладњела

изгладити (некога), -им, у зн. изму-чити глађу, т. 8ђ

изгласа (изагласа) (прил., из свег гла-са, гласно), т. 141

изгнаница, изгнаничин, изгнанички, т. 30б

изгњурати, -ам и изгњурити, -им

изгоревати, изгорети, изгорелина, из-горетина (ек.); изгоријевати, изгор-јети, изгорјелина, изгорјетина (ијек.), т. 8д(нап.)

изградња, ген. мн. -дњи

изгрести, изгрзем, изгрizen (не из-грizen), в. грести

изгуб-племе, т. 82в

издавачки, издаваштво, т. 27

издавачко предузеће: Издавачко пре-дузеће Мајнице српске, Издавачко предузеће „Народна књижа“ (ако су то званични називи, прва реч вел. словом), т. 63б

издавна (прил.), т. 126а

издајица (вок. -це и -цо), издајичин, т. 30б

издалека, издаље, т. 141

издатак, -тка, мн. издаци-издатака, т. 26а

издати, в. под дати

издахтати, в. дахтати

издејствовати (ек. и ијек.; ијек. и из-дјејствовати), т. 11а

издићи, издигнути, в. дићи

издио (предл.), т. 130; уп. под -дно

издубока (прил., нпр. *гледати изду-бока*)

издувати, издувам (ређе издухати, из-духам и издушем)

издубити и издупсти, в. дупсти

изђ-, в. т. 21

Изегем (хол. Izegem), т. 280а

изелица, изеличин, ек. т. 30б

изж- не него *иж-*: ижарити, ижени-ти, иживети итд., т. 21

из залета

изићи, изиђем, в. изаћи

изједиа, т. 141

изјелица, изјелични (ијек.), т. 8б

изјутра, т. 138а

излагачки, т. 27а

излапети, излапим, излапео-излапела (ек.); излапјети, излапим, излапио-излапјела (ијек.) и излапити (у ек. и ијек.), -им, -пио, -пила; мање је обич. исхлapati, исхлapiјети, исхлapi-пити

излећи (ек.), изљећи (ијек.), в. -љећи, -љести

излечење (ек.)

излечив (излечљив), ек.
излив (у ек. и ијек.), уп. в. залив, заливати
изливати, -ам (у ек. и ијек.), ијек. и **излијевати**, -ам; уп. заливати (ијек. и залијевати)
изложба, ген. мн. изложби (ређе изложба)
излудети, -им излудео-излудела (ек.), **излудјети**, -им, излудио-излудјела (ијек.), у зн. постати луд, т. 8ђ
излудити, -им, излудио-излудила (у ек. и у ијек.), у зн. учинити (некога) лудим, т. 8ђ
изљечење (ијек., не излечење), т. 86
изљечив (изљечљив), ијек., т. 86
изљубити, изљубим (не *ишљубиши*), т. 21(нап. 1)
изљуштити, изљуштим, т. 21(нап. 1)
измалена, прил. (уп. одмалена), т. 138г и 141
измаћи и **измакнути**, в. одмаћи
измењљив, **измењљивост** и **измењив**, **измењивост** (ек.)
измерив, **измеривост** и **измерљив**, **измерљивост** (ек.)
изместити (ек.), ијек. **измјестити**, -им, **изм(ј)ештен**
изметак, -тка, мн. **измеци**, -така, т. 26а
између: погрешно је *везник* и *замењивати* цртом („између 18—20 часова“)
измити, в. мити
измијешати, **измијешан**, ијек.
измјенљив, **измјенљивост** и **измјењив**, **измјењивост** (ијек.)
измјерив, **измјеривост** и **измјерљив**, **измјерљивост** (ијек.)
измусти, **измузем**, **измузен** (не *измужен*), в. мусти
изнад (предл.), т. 130
изнајпре (ек.), **изнајприје** (ијек.), прил., т. 141
изнебуха (прил.), т. 141
изненада (прил.) и (ређе) **изненадно**, т. 141
изнесен (не *изнешен*), в. -нети, -нијети
изнети, **изнијети**, в. -нети, -нијети
изниже (предл. и прил.), т. 130, 141

изнимка, дат. -ци, ген. мн. **изнимака** (и **изнимки**), ретко, обич. **изузетак**, т. 316(1)
изнимно, прил. (обичније **изузетно**)
изнићи и **изникнути**, в. нићи
изнова (мање об. **изновице**) (прил.), т. 141
изнутра (прил.), не **изнугри**, т. 141
изобила и (ређе) **изобилно**, т. 141
изокола и (ређе) **изоколо**, **изнаоколо** (прил., каткад и као предл.), т. 130, 141
изопштеница, **изопштеничин**
из почетка (од почетка, с почетка): *кренимо из почетка* у знач. 'од почетка', али **испочетка** у зн. 'испрва' (*испочетка је шако мислио*), т. 140в, 141
израђивач, вок. -у, INSTR. -ем, т. 34а
Израел, **израелски**, **Израелац** (ген. -лаца), **Израелка** (дат. -ки) и (трад. цркв.) **Израиљ**, **израиљски**, **Израиљца**, **Израиљка** (дат. -ки)
израна, **израније**, т. 141
израстак, -ска, мн. -сци, **израстака**, т. 26а
изреда, т. 141
изрезак, -ска, мн. -сци, -зака
изрека, дат. **изреци**, т. 316(1)
изреком (ек.), прил.
изретка (ек., прил.), т. 141
изрећи, **изречем** и **изрекнем**
изријеком (ијек.), прил., т. 8а
изријетка (ијек., прил.), т. 8а
изројити, -им, **изрој**, **изројте**, т. 18е
изубаха ('изненада', заст.)
изузетак, -тка, мн. **изузечи-изузетака**, т. 26а
изумилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 366(6)
изумитељ, вок. -у, INSTR. -ем, т. 34а
изустити, **изушћен**, **изушћивати**, т. 32а
изути (изујем, **изуј**, **изух-изу**, **изуо**, **изула**, **изувен**); тако и **назути**, **сазути** и сл.; уп. **обути**
из шале, т. 140в
иј., в. ијек.
иј за франц. ILL **иза** сугл. (уп. *ил* и *ј* и трад. **изузетке** *Марсељ*, *Тиљерије*), т. 275
-иј и **-ијум**, завршени речи страног порекла, с изразитом превагом дру-

- гога у срп. традицији (*алуминијум, калијум, магнезијум, натријум*, али и: *медиј*, мн. *медији, медијски*, као и *колоквиј, кришериј, алуминијски*), т. 190в(2)
- ијед, иједак, иједити се**, дијал. ијек., стандардно: *јед* итд.
- иједан, иједног(а)**, али: *и од једног(а), и у једном* и сл., т. 111
- и један**, -дна: *и један и друји* (а не иједан), *и један једини*, т. 111
- иједанпут**, прил. икад, иједном (*Лейша је неџо иједанпуш*)
- ијек.**, скраћ. *ијекавски* (изговор, књиж. наречје), т. 179а(4)
- ијекавац, ијекавка** (дат. -ки), *ијекав-штина* (мање обично *јекавац* итд.)
- ији, -ији-** обично остаје несажетом: *веселији, Илији, Алији, кутијица* итд., поред *Илић* (од Илијић), *комши-ница* и сл., т. 18г(1)
- ији** и **-ји** (варијанте суфикса): *иасји, мачји* (мачји), *овчији* (овчи), в. т. 18г(1)
- ијка**, формант остаје неупрошћен у случајевима као: *Азијка, Индијка* и др., или се замењује суфиксом -ика: *миражџика, йрводаџика* и др., т. 18ђ(2)
- ијски**, према основама на *иј* придеви у овом форманту чувају ј: *армијски, ракијски, азијски* итд., т. 18ђ(1); каткад напореда или обичније на *-иони* (*йозициони* и др. — избор према јез. осећању, без форсирања једне или друге варијанте)
- ију-ју**, т. 135
- ик.**, скраћ. *икавски*, т. 179а(3)
- икавац, -вац, икавка**, дат. -ки, ген. мн. *икавки*, т. 31б(5)
- икакав, икаквог(а)**, али: *и од каквог*, т. 110
- икако**, прил. било како (Дођи ако *икако* можеш), т. 127
- икамо**, прил. (било камо; било куда), т. 127
- ико, иког(а), иком(е)**, али: *и до коџа* и сл., т. 111
- икоји** (прид. зам.), *икојег(а)* (обичније *иједан, икакав*), али: *и од којеџа* и сл., т. 111
- иколик** (зам.), *иколико*, прил. (макар колико)
- икс зраци** (икс зраке), али: *х-зраци, х-ноџе*, т. 90а
- икуд, икуда**, прил. (ма куд, било куд), т. 127
- Икуно** (јап. *Ikuno*), т. 218в
- ил** за франц. *ILL* (по правилу у формантима *ville, mille*), т. 275
- Ил** (*Isle*), **Или** (*Isly*), франц., т. 275
- илегалац**, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац, т. 36б(7)
- илегалка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(5)
- Илиј** и **Илион**, т. 190в(2)
- Илијада**, т. 64
- Илиндан**, -дана (и арх. до Илина дана, о Илину дне), т. 59
- Илинденски устанак**, т. 60а
- илирски покрет** или **илиризам**, т. 62б
- Илић** (од Илијић), т. 18г(1)
- Илић** у рус. именима (Петар Илић Чајковски), трад., поред **Иљич**, т. 199д
- Илић Ивковић** (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
- Илица** (загребачка улица), т. 54б
- Иловичка крмчија**, т. 64
- Илок, илочки, Илочанин, Илочанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 28б, 48в, 50б, 31б(4)
- Иљин** (рус.), т. 251б
- Иљушин** (рус.), т. 250б; авион **иљушин**, т. 71
- ималац, имаоца**, вок. имаоче, мн. имаоци-ималаца, т. 36б(6)
- имао-немао**, али — *имао не имао*, т. 125
- именички**, т. 27а
- Имер** (алб. *Ymer*), т. 202
- иметак**, -тка, мн. *имецци-иметака*, т. 26а
- Имотско** (из Имотског), **имотски, Имотњанџ, Имотњанка**, т. 48в
- империја** (империј, империјум), т. 190в(2); **империјализам**, -зма, **империјалист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)
- имперфекат** и **имперфект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2); скраћ. *имйерф.* и *имйф.*, т. 179б(2)
- имплантант**, -та, ген. мн. -таната (боље него према енгл. *implant*), т. 37в(2)

- имплементација**, **имплементирати** (боље *сировођење*, *примена*, *реализација* и сл.)
- импресарио**, -ија, инстр. -иом
- импресионизам**, -зма, **импресионист(а)**, мн. -сти, **импресионисткиња**, **импресија**, т. 22(нап. 2), 26г(2), 37в(1)
- импресум**, т. 22(нап. 2)
- импровизатор**, т. 22(нап. 2)
- импулс**, ген. мн. **импулса**, т. 37в(3)
- импулсиван** (не импулзиван), **импулсивност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 22(нап. 2), 194в
- ИМТ** („и-ем-те“, *Индустрија мотора и трактора*), **ИМТ-а** (из „и-ем-теа“), т. 181Б
- имун** (на нешто или према нечему, не од нечега), **имунологија**
- имуносистем**
- имућство**, ген. мн. **имућстава**, т. 27а
- ин**, наша презимена на **-ин** (нпр. *Милин*, *Илин*, *Прокин*, *Пујин*, *Релин*, *Савин*, *Симин*, *Стокин*, *Терзин* и сл.) у инстр. имају чешће именички наставак **-ом** него придевски **-им**: с *Милином*, са *Илином*, са *Симином* итд.; ређе са *Милиним*; у ген. мн. пак имају доследно придевски наставак **-их**: *Милиних*, *Илиних*, *Прокиних* итд.
- ин** и **-ина** у рус. презименима, в. т. 251а
- инаугурација**, **инаугурисати**
- инација**, **инаџика**, дат. -ки, ген. мн. -ика, т. 31б(5)
- инвазија**, **инвазиони**
- инвалиднина** (не инвалида), **инвалидност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- инвалидски**, т. 20а(1)
- инвестиција**, **инвестициони** (инвестицијски), т. 18а(1), б
- Инга** (Инге-Инги итд.), ж. име у норв.; **Инге**, м. име у норв., ж. у дан., т. 258
- ингениозан**, **ингензиозност**
- индеклинабилан** (грам.), **индеклинабилност** (непроменљивост)
- индекс**, ген. мн. **индекса**, т. 37в(3); **индексни** (поени)
- индетерминизам** т. 37в(1)
- индивидуа**, **индивидуе**, -уи (необ. индивидуум); **индивидуализам**, -зма, **индивидуалист(а)**, мн. -сти, **индивидуалисткџа**, **индивидуалност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- индиго** (одв. писање): *индиго пайир*, *индиго коџија*, *индиго харџија* итд., т. 86в
- Индијанац**, **Индијанка**, дат. -ки, т. 48в; сувишно је „амерички Индијанци“, али не и *северноамерички*, *средњоамерички*, *јужноамерички* *Индијанци*
- Индијанаполис** (енгл. Indianapolis), не Индијанополис
- Индијка**, дат. -ки, ген. мн. -кџ, т. 31б(4)
- Индијски океан**, т. 50ђ
- индирект**, ген. мн. **индиректа** (и -ката), т. 37в(2)
- индиџија**, -е, -ији, т. 18а(1)
- Индоевропљани**, т. 48в
- индоевропски**, т. 103; уп. скр. ие., т. 179б(2)
- Индокина**, **Индокинези**, **индокинески**, т. 48в, 81в(2)
- Индонезија**, **индонежански**, **Индонежанин**, **Индонежанка**, т. 48в
- Индра** (мит., један од богова Инда), т. 43
- индустријалац**, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац
- индустријализација**, инстр. -џијом, т. 18а(1), ђ(1)
- инжењер**, скраћ. **инж.** (не *инџ.*), т. 179а(3); уоб. у војном речнику **инжињерија**, **инжињеријски**, **инжињерац**, т. 18а(1)
- Инзбрук** (тако и *Ауџзбурџ*, *Хабзбурџ*), т. 20в(3)
- инзулин**, в. **инсулин**
- иница** (сажето од **-ијиница**): *хаџиница*, *комџиница*, *сџахиница* итд., т. 18г(1)
- инјекција** (не *ињекција* нити *инекџија*), т. 2(нап. 2)
- инјунктив** (грам. терм., не *ињункџив*), т. 2(нап. 2)
- ино-** (спојено): *инов(ј)еран* (-рна), *иноејезман* (-чна); *иногоџ*, *иностџрук*; *инокоресјоденџ*, *инокоресјоденџија*; *инобанџа*, *иносасџуџник*, *инокредџиџ*, *ино-*

йарџнер, инофудбалер, инодирекџиве, иноџрџиџџе и сл., т. 84
инородац (инороца, мн. инороци-инородаца), **иноротка** (дат. -ки), **инородан** (-дна), т. 26а, 316(5)
инсект (инсекат), -кта, мн. инсекти-инсеката, т. 37в(2)
инсерт, ген. мн. инсерата, т. 37в(3)
инспекцијски, т. 18ђ(1)
инсталирати, уп. -ирати, т. 194б
инстант: *инсџанџ доручак, инсџанџ најџџаќ, инсџанџ чорба, инсџанџ кафа*, т. 86б
инстинкт, инстинктиван
институ (у општем зн.); **Институт** (скраћ. име за конкр. уст.), в. т. 70(нап. 1)
инструменат и инструмент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
инструментализација, инструментализовати, -ујем
инструменталист(а), мн. -сти; **инструментација**
инструментаријум (инструментариј), т. 194а
инсулин (боље него *инзулин*), т. 194в
инсуфицијенција
инсценација, инсценирати
интелект (необ. интелекат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
интелектуалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(5)
интелигент (необ. интелигенат), ген. мн. интелигената, т. 37в(2); **интелигентан**, -тна, **интелигенција**
интендант (ген. мн. -даната), **интендатура, интендантски**, т. 37в(2)
интензивно: *инџензивно жуџџ, инџензивно зелен, инџензивно црвен* итд.
интенција
интер-: *инџеракција, инџерконџиненџалан, инџермецо, инџернационалан*
интервенција, интервентан, интервенисати
интервју, интервјуа-интервјуу, мн. интервјуи-интервјуа итд.
интердентал ('међузубни сугл.'), лингв.
интерегнум
интеррежџија, т. 21

интересантан, -тна, **интересантност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **интересни, интересовати**
интеријер (боље *енџеријер*)
интермецо, с. (мн. интермеца)
интернат, интернатски
Интернационал (наслов химне); назив орган.: *Прва (Друђа, Трећа) инџернационала* или *I (II, III) инџернационала*, т. 63бв
интернационалист(а), мн. -сти
интернет, т. 63б(нап.)
интернист(а), мн. -сти
интерпретаторка, дат. -ки, ген. мн. -ки
интиман, интимно, интимност; интимизирати се
интоксикација (не интоксинација)
интрига, дат. -ги, т. 316(8); **интригант, интригантскиња, интригантност**
интуиција, интуитиван, интуитивност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), т. 18в(4)
инфантилан, инфантилност
инфаркт, -а, ген. мн. инфаркта (не *инфрактџ*)
инфериоран, инфериорност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
инфикс (грам. терм.), мн. инфикси-инфикса (не инфикаса), т. 37в(3)
инфилтрација, инфилтрирати се
инфлација, инфлаторни, инфлациони и инфлацијски
Информбиро (скраћ. од *Информациони биро*), **информбировач**, -вца
инфрацрвени (зраци), **инфразраци; инфраструктура, инфраструктурни**
инцест: **инцестији**, т. 26г(4); **необ. инцестуални**
(-)ио(-): не убацује се *ј* ако овај глас није део основе: *волио* (ијек.), *учио, радио* (-радија), *радиом, Миодрађ, Миослава; Марио, с Мариом, Анџонио, са Анџониом, Токио, џред Токиом* и сл., али: *змија, вок. змијо, Мија/Мијо, вок. Мијо, Сџијо*, т. 186
иоле
ионако (нпр.: *није важно џџо нема колача, ионако сам на дијетџи*, али: *може и овако и онако*), т. 127
-ионар и **-ионер** у принципу су равноправни завршеци, али с тенден-

- цијом лексичке дистрибуције: само *милијардер*, *пензионер*, *мисионар*, обичније *милионер*, *милиционер*, *колекционар* него *милионар*, *милиционер*, *колекционер*
- иоткуд(а)**, т. 186, 127
- ир** за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
ear: Lear
eer: Greer
er: Gere
ier: Pierce
eir: Deirdre
- ир** за енгл. у ненагл. слог.: *Virginia*, *Hampshire*, т. 211
- ирати: -исати: -овати**, в. т. 1946 (избор према јез. осећању)
- ирачко-ирански рат**, т. 61
- иредентист(а)**, мн. -сти, **иредентисткиња**, т. 26г(2)
- Ири** (енгл. Erie), в. т. 208—212
- Ириг, иришки, Ирижанин, Ирижанка** (дат. -ки), **Иришки венац** (скр. *Венац*)
- иридијум** (иридиј), **иридијумски**
- Ирје** (фин. Yrjö), т. 263
- Ирод; Иродијада** (жена Ирода Антипе), т. 1926
- исавијати** (од из+савијати)
- исати**: у творби глагола овим формантом ј треба писати уколико је структурално (*калај — калајисаџи*, *џајаџај — џајаџајисаџи*); у осталим случајевима ликови без ј су бољи (правилнији): *ограисаџи*, *бадаваисаџи* итд.; уп. и т. 18в, 1946
- иселити** (од из+селити), -им, **исељен, иселење** (не *иселење*), т. 23г и 25а
- исечак**, -чка, мн. -чци, ген. **исечака** (ек.)
- исијавати** (од из+сијавати), -ам (т. 25а), **исијавање**
- исисати** (од из+сисати), -ишем, т. 25а
- исјечак**, -чка, мн. -чци, **исјечака** (ијек.)
- исказ, исказати, -жем, исказивати (се), -ујем (се), исказивање**
- искашати** (не *искајицаџи*), в. каиш
- искакати, искачем**
- искариот** ('издајник', библ., према Јуди Искариоту), в. т. 71
- искипети, искипјети**, в. кипети
- искијати, -ам и искихати, искихам и искишем)**
- искипети** (ек.), **искипјети** (ијек.), не *искипјети*, в. кипети
- исклесати**, -ешем
- искључити, -им**
- исконструисати, -ишем**
- ископнети** (ек.), **ископњети** (ијек.); у друкч. зн. **ископнити** (и у ек. и у ијек.)
- искоренити, искорењен** (ек.), **искоријенити, искоријењен** (ијек.), т. 8а
- искористити, искоришћен** (искориштен), **искоришћење** (искориштење), **искоришћавати** (искориштавати, искоришћивати), т. 32а
- искоса**, прил, т. 141
- искрај** (предл.), т. 130
- искржавити, искржавим** (окржавити кога), **искрварити, искрварим** (изгубити много крви, ређе у првом значењу)
- искоренити, искорењење** (ек.), **искоријенити, искорјењење** (ијек.)
- искривљење**, т. 23г
- искористити, -им, искоришћење** (искориштење): **искоришћавати** (искориштавати), в. т. 32а
- искрај**, предлог, т. 130
- искројити**, в. кројити
- и сл., скраћ. и слично**, т. 179а(2)
- Исламска в(ј)ерска заједница**, т. 63
- иследни, иследнички, ислеђење, ислеђивати** и сл. (ек.), **иследни, иследнички, ислеђење, ислеђивати** (ијек.), т. 86, 21(нап. 2)
- Исмаиљ** (алб. Ismail), т. 2016(2)
- исмевати, исмејавати** (ек.), **исмијевати, исмијавати** (ијек.)
- ICN** („ај-си-ен“); у *ICN Галеници*, т. 91, 181(а, б), 215
- исп.**, скраћ. *испореди*, т. 179а(3)
- испети (се), испнем (се), испну (се), не испењем (се)**; уп. **попети (се)**
- испити**, в. пити
- испитивач**, вок. -у, инстр. -ем, т. 34
- исплатив, исплативост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- исплевити** (ек.), **исплијевити** (ијек.), в. **плевити/плети** и **плијевити**
- исповед и исповест, исповедати, исповедити и исповедити** (ек.); **исповијед, исповијест, исповиједати, ис-**

- повиједати и исповједити (ијек.), т. 8а
- испорука, дат. -ци, т. 316(1)
- испоручилац, -оца, мн. -оци, -лаца т. 366(6)
- испостити, испошћен, т. 32а
- испотајан, -јна; испотаје (потајно, кришом) и из потаје (уп. из почетка и испочетка)
- испотиха и истиха (тихо, неприметно), т. 141
- испочетка (и отпочетка) у зн. 'испрва', т. 141, али: *кренуо је из почешка*
- исправка, дат. -ци, ген. мн. -вки (спорадично и -вака), т. 316(1)
- исправљив
- испразнити, -им, испражњен
- испрашивач, INSTR. -ем, т. 34а
- испрва и (ређе) *испрве, испрвице* (прил.), т. 141
- испред (погрешна употреба у значењу 'у име', нпр. *говориши испред колектива*)
- испрека, *испреко* (ек., прил.), т. 141
- испреметати (ек.), *испреметати* (ијек.)
- испријека, *испријeko* (ијек., прил.), т. 19
- испувати, -ам и испухати, испухам и испушем
- испустити, -им, испуштен, т. 32а
- исред (из средине), предл.
- ист(а): *еџоистџи(а), љрозаистџи(а), социјалистџи(а)* и сл. у мн. гласе *еџоистџи, љрозаистџи, социјалистџи*
- истакнути и *истаћи*, в. такнути (и таћи)
- Истанбул (потиснут је, без уверљ. разлога, фонетизам са -мб-, уп. трад. Стамбол, презиме Стамболић; није било ни разлога да се у срп. култури истисне назив Цариград, уп. друкчије у избору између Беч — Вијена, Рим — Рома), т. 22(нап. 2), 48в
- истећи, в. затећи
- истиха (и испотиха), прил. (у зн. потихо, неприметно), т. 141
- истицати, в. затицати
- исткати, в. ткати
- исто-: *истџобојан, истџобројан, истџов(ј)еран, истџозначан, истџоимен, истџосм(ј)еран* ИТД.
- истоваривати, истоварујем (не истоварати, -ам), тако и *љрејшвариваши*
- истовјерка (ек.), *истовјерка* (ијек.), дат. -ки, ген. мн. -ки
- истовјетан (ек. и ијек.), у ијек и *истовјетан*, т. 11в
- истоврстан, -сна, т. 26г(4)
- исток; *Исток* (источне земље и народи, уп. *Зајад, Јуџ, Север*), т. 53, 84
- историја, т. 1926; (транскр. грч. спиритуса) и 194; скраћ. *истџ.* и *истџор.*; уп. и т. 15, 18, 67
- историјски, т. 18ђ(1)
- историјскогеографски (према *истџоријска џеоџрафија*) и *историјско-географски* (и историјски и географски), т. 108
- историограф, *историографија*, т. 18а(нап.)
- источна (Источна) Европа (вел. словом када се не мисли само на геогр. положај него на групу земаља одн. политичку целину), т. 52
- Источна Норвешка (превод изворног Østlandet), т. 255
- Источни Словени (у етн. смислу), *источнословенски*, т. 486
- источно-: *истџочнобосански, истџочноевројски, истџочнохерцеговачки* и сл., т. 104
- Источно римско царство, т. 55а
- истрага, -зи, т. 186(1)
- истраживалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6) и *истражилац*, -оца, мн. -оци, -лаца
- истраживач, вок. -у, INSTR. -ем, т. 34а
- истражител, вок. -у, INSTR. -ем, т. 34а
- Ист Ривер (непреведено стране геогр. име), т. 57
- истрти и *истрети* (ек.), ијек. *истријети*, *истрем* (истарем)
- исувџше ('превише, прекомерно' и сл.), прил., т. 141
- исукати, в. засукати
- Исус Навин, т. 194ђ
- исусова шака (бот.), в. т. 73(нап.)
- исфенирати, т. 19

Исхак (трад.) и **Есхак** (перс. име), т. 206з
Исхан (алб. *Ishan*), т. 202 (одступање од об. преношења алб. *SH* као *ш*)
исхлaпeти, **исхлaпeти**, **исхлaпити**, в. излaпeти
исход, т. 19
исцeдити (ек), **исцијeдити** (ијек.), т. 8а
исцeлити, -им, **исцeљeн**, **исцeљeње**, не **исцeлeње** (ек.), т. 23г
исцијeлити, -им, **исцјeљeње** (не **исцјeлeње**), ијек., т. 23г
исцрпити и **исцрпити**, в. црпити
исцурити (не **исцурети**)
исш- (од *из+ш-*) → **иш-**: *ишарати*, *ишeјати*, *ишибати*, *ишунати се* итд., т. 21, 25а
Италија (ум. Италијанска Република), т. 50а
Италија, **италијански**, **Италијан**, **Италијанка** (дат. -ки) (заст. **Талијан**, **талијански** итд.); **талијанска** (пушка), т. 31б(4), 48в, 50а
Итало Зевево (итал. *Italo Svevo*), т. 217
итд., **скраћ.** *и тако даље*, т. 1796(3)
и **те какав**, и **те каква** и сл., т. 111
и **т. сл.**, **скраћ.** *и томе слично*
-ић за **-ич** у именима из слов. језика (изузетно), в. т. 199д
ићи, **идем**, **идући**, **иди**, **идох**, **иђах**, **ишао-ишла**, **ишавши**, **заст.** **ишав**; за **слож.** глаголе в. **изаћи**
ихаха, **узвик** (могуће **прилагођавање** изговору, нпр.: *и-ха-ха*), т. 135
ихтио-, **формант** у **сложеницама** које **значе** што у **вези** с **рибама**: *ихтио-*

лођија, *ихтиолог*, *ихтиолошки* (непотребно је **ихтиологијски**), *ихтиосоаур(ус)*

-ица или **-ице** за **чеш.** -ICE, т. 282
-ицин, **формант** за **образовање** **присв.** **придева**, в. **-ичин**, т. 306
-ич у **слов.** **именима**, в. т. 199д
ичији, -а, -е (присвојна зам.) у зн. *мачији*, *било чији*, т. 111
-ичин и **-ицин** **према** **именицама** с **наставком** **-ица** у **присв.** **прид.** **имамо** **нормално** **-ичин**: *Миличин*, *Драђичин* (т. 306); **именице** с **наставком** **-чица** и у **присв.** **прид.** **задржавају** *ц: сиремачицин*, *продавачицин* (т. 306)
ишамарати, **ишарати**, т. 21
ишетати (од **из+шетати**), **ишетам**, т. 21, 25а
ишта, **ичега**, **зам.** (нпр.: *боље ишта него ништа*), **али:** *и од чега* и сл., т. 111
ишто, в. **ишта**, т. 111
иштрцавати (**из+штрцавати**), **иштрцавам**, т. 21, 25а
ишуљати се (од **из+шуљати**), **ишуљам се**, т. 21, 25а
ишчилети, -илим, **ишчилео-ишчилела** (ек.); **ијек.** **ишчиљети**, -илим, **ишчилио-ишчиљела**; не *ишчилишти* и сл.
ишчистити, в. **рашчистити**
ишчитавати, **ишчитати**, т. 21
ишчудити се, **ишчуђавти се**, т. 21
ишчупати, -ам, т. 21

J

j се **пише**, по **правилу**, **између** **и** и **другог** **вокала**, **осим** **испред** **о:** *ија* (*џалија*, *змија*, *чија*, *Мија*, али — *иако*, *архиејиској*, *приањати*), *ије* (*аршерје*, *чије*, *мијена*, *Данијела*), *ију* (*судију*, *на радију*, *Цвију*), *ији* (*змији*, *старији*, *Мији*), али **ио** (**био**, **купио** *радио*, *милион*, *фиока* и сл., али — *змијо*, *Мијо*, *вијорићи*, *Мијо*, франц. *Гијом* итд.), т. 18

j у **буг.** и **мак.** **именима**, т. 200в
j за **грч.** **почетно** **I** **испред** **самогл.** (*Јоније*, *јон*), т. 192б
j за **исл.** **Y**, **Ý**, т. 261
j и **и** за **итал.** **предвокалско** **I** (*Пјешро*, *Вијаређо*), т. 217
j а не **и** за **јап.** **крајње** **I** **иза** **вокала:** *Сендај*, *самурај*, т. 218б
j за **неслоговно** **I** у **кин.** **латиници** **на** **крају** **слога** (*Шангај*, *Тајван*) и у

- предвокалском положају (*Лин Бјао, Денг Сјаоинг*), с тим што с претходним L, N даје љ, њ (*Љаонинг, Ли Сјенњен*), т. 228, 229
- ј за почетно норв. и швед. DJ (уп. Јувик), т. 260в
- ј за међувокално франц. Y, т. 275
- ј за франц. ILL и IL (обично финално), т. 275 (уп. *иј* и *ил*)
- ј и и за франц. I (или Y) испред самогл. (*Сенџ Ешјен, Лион*), т. 271д(1), 275
- ј за почетно G испред норв. и швед. e, ei, i, y, ø, ä, ö (уп. Једе, Јејер, Јиле, Јиста), т. 260в
- ј. и Ј, скраћ. *јуџ* (прва и *јужни, јужно*), т. 184
- јаблан (бот.); Јаблан (име одн. презиме), т. 41аб; Јаблан (име вољу), т. 45
- Јабланка, дат. -ки, име; јабланка и Јабланка (име крави), т. 45; јабланка, врста јабуке
- Јаблоњца (слч. Jablonica), т. 267
- јабука, дат. -ци; Јабука (геогр.), т. 50б
- Јабучило (име коња), т. 45
- Јаворжица или -ице (чеш. Javoříce), т. 283
- Јаглика, дат. Јаглики (име), т. 316(4), 41д; јаглика (бот.), дат. -ци, т. 316(1), 73
- јагма, ген. мн. јагми
- јагње (зб. јагњад, јагњићи, јагњенце, јагњешце, јагњећи (не јагњећији), јагњетина, јагњити (јање, јањад, јањићи итд.))
- јадарски (према Јадар); уп. јадрански
- јадац, јаца, ген. мн. јадаца, т. 26а
- јадиковка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 316(1)
- Јадран-вали (у песми), т. 82в
- јадрански (према Јадран и Јадар); уп. јадарски
- Јадрански слив, т. 50ђ
- Јадранско море: у мору Јадранском и Јонском, т. 50ђ, 51
- јазавичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), јазавичарев и јазавичаров, т. 34а
- јазавчији (јазавчији), т. 18г(2)
- Јазак, Јаска (село), јазачки, т. 50б
- јаје, јајета, -ету; два *јајета, иети јаја* итд, поред (ређег) — *јаја-јају, два јаја*
- Јајце, јајачки, Јајчанин, Јајчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4), 48в, 50б
- јакиа, ген. мн. јакни
- јакобс кафа, т. 86б
- Јаков (вок. Јакове, присв. *Јаковљев*), т. 41; уп. т. 194ђ
- Јакобсен, Јакобсон, уп. т. 20в(3)
- јакостан, -сна, т. 26г(4)
- Јамагучи (јап. Yamaguchi), т. 218в
- Јамајка (на Јамајци или на Јамајки), јамајкански, Јамајканац, Јаманканка, т. 31б, 48в, 50а
- јамац, јамство, јамчити и обичније јемац, јемство, јемчити, али само јамачно
- јамб, јампски, т. 19, 22(нап. 2)
- Јаначи (итал. Iannacci), т. 217
- Јанг (енгл. Young), в. т. 208—212
- Јангце (трад. кин., боље него Чанг-ђанг, кин. Changjiang), т. 228
- Јангџоу (кин. Yangzhou, град), т. 229
- Јанеш, порт., т. 244
- јаничар и (ређе) јањичар (вок. -ару и -аре), т. 34а
- Јанковић Стојан: *ројство Јанковић Стојана, ња говори Јанковић Стојану*
- јантар и филибар
- јање, в. јагње
- јањичар и јаничар, в. јаничар
- јарак, -рка, мн. -рци, јарака; *Бачки Јарак* (село), т. 50б
- јарац, -рца, вок. -рче, мн. јарци, јараца и јарчеви, јарчева
- јаребичји (боље него јаребичији), т. 18г(2)
- јаркоцрвен (кад се посебно наглашава — *јарко црвен*), т. 10б
- Јармут (енгл. Yarmouth), т. 208—212
- Јаромјерж (чеш. Jaroměř), т. 283
- Јаромјержица или -ице (чеш. Jaroměřice), т. 283
- јарост (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), јаростан, -сна, јаросно, прил. т. 26г(4)
- јаруга, дат. -зи, т. 316(1); *Банова Јаруга* (геогр., т. 50б); *јаружица* (дем.), т. 30г

- јасан**, -а, јаснији, најјаснији, т. 256(1)
јасика, дат. -ци; **јасикин**, т. 30д, 316(4)
јасичји (боље него јасичији), т. 18г(2)
јасле (ж. мн.), јасала, јаслама (боље него јасли, јасли, јаслима)
Јаснић Брдо (одв. пис.), т. 50б, 100б
јасножут, **јасноцрвен** (нијансе боја) али: *јасно жути* и сл. при посебном наглашавању, т. 105, 106
јасност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **јасноћа**
јастреб (не јастријеб; мн. јастреби-јастреба и јастребови-јастребова), **јастребац**, -пца (вок. -пче, мн. -пци, -баца); **Јастребац** (геогр.), т. 50д
јастучић (дем. од јастук), т. 30г
ЈАТ (из ЈАТ-а, ЈАТ-ов аранжман), скраћ. *Југословенски аеројтранспорти*, т. 181
јафа кекс (одв. пис.), т. 86б
јахати (не јашити), јашем, јашу, јашући, тако и **зајхати**, **узјхати** и сл., т. 31в
јахачицин, т. 30б
јахачки, т. 27а
Јахве и **Јехова**, т. 44а
Јацуширо (јап. Yatsushiro), т. 218в
Јаши (рум. Iași), т. 247
јд., скраћ. *једнина*, т. 179б(2)
је за исл. Ё (в. Пјетир), т. 261
-је за рум. крајње -Е у именима као **Њагоје** (Neagoe), **Николаје** (Nicolae), т. 247
јеванђеље (еванђеље), т. 64(нап.)
-јевич (не *-ијевич*, *-ијевич*) у полским презименима: *Сјенкјевич* (Sienkiewicz), *Мицкјевич* (Mickiewicz), *Ивацкјевич* (Iwaszkiewicz) итд., в. т. 199д
Јевреј, **Јевреја** и **Јеврејин**, **Јеврејина**, мн. **Јевреји**, **Јеврејка**, дат. -ки, **јеврејски**
Јеврејка, дат. -ки, ген. мн. -ки; **Јеврејкин**, т. 30а, 316(4)
јевтин, в. (боље) **јефтин**
јегејски, в. егејски, т. 18ђ(1)
Јегер (нем. Jäger), т. 238
јед; **једак**, -тка (комп. јеткији), **једљив**; **јеткост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ск. и ијск.; нескњ. **јс** (ијск.) *цјед*, *цједак*
једанпут, т. 22
једаред (заст.)
- једарце**, -ета
једвити, -а, -о: *на једвитае јаде*
Једе (норв. и швед. Gedde), т. 260в
јединка, дат. -ци, ген. мн. **јединки**, т. 316(1)
једн. и **јд.** скраћ. *једнина* т. 179а(3)
једнак, мн. **једнаки**
једнако-: *једнакокрак*, *једнакостранични*, *једнакомеран*, *једнакојраван*
једначење, **једначити**, **једначина**
једнина (грам.), скраћ. *јд.* и *једн.*, т. 179
једно- (формант бројних сложеница, пише се спојено): *једногодац* (ген. једногоца, ген. мн. -даца), *једнобродан*, *једнолећан* (ек.), *једнолећан* (ијек.), *једном(ј)еран*, *једном(ј)есечни*, *једнообразан*, *једноок*, *једном(ј)еран* итд., т. 103а
једнобожац, -шца, вок. -шче, мн. -шци, -жаца, т. 19, 37
једнообразни, т. 26г(б)
једноипособни, **једноипогодишњи**, **једноипосатни** итд.
једнојезички и **једнојезични**, уп. **језички**
једнокрилац, -лица, вок. -лче, мн. -лиц, -лица, т. 36б(7)
једнолинијски, т. 18ђ(1)
једноцевка (дат. -ки и -ци), **једноцевни** (ек.); **једноцијевка** (ген. мн. **једноцијевака**, **једноцијевака** и **једноцијевки**), **једноцијевни** (ијек.), т. 316(2)
једро (не **јадро**)
Јежи (пољски Jerzy; уп. чешко Јиржи — Jiří), т. 242
језгра и **језгро**
јездити (имперф. **јежђах**), **јежђење**; уп. и **дојежђивање**, т. 32а
Јези (итал. Iesi), т. 217
језичак, -чка, **језичац**, -чца
језички (који се тиче језика, говора), **језични** (анат. термин), али — *двојезична лексикографија*, *једнојезични* и *двојезични р(ј)ечници*
Јејер (норв. и швед.), т. 260в
јекавац, **јекавка** (дат. -ки), **јекавштина**; и *цјекавац*, *цјекавштина*, т. 316(8)
је ли (питање и узречица; разг.: *јел'*, *јелше*, *јелда*), т. 133
Јелини, **јелински**, **Јелада**, облици употребљиви у стилист. сврхе, а у не-

- утралној примени застарели; нормално је **Грци**, **грчки**, **Грчка**, а у специф. терминима **хелен-** (*хеленизам*, *хеленистички*, *хеленизација* и сл.), т. 194ђ
- Јеличин** (према Јелица), т. 30б
- Јелисејска поља**
- јелка**, -ци, ген. мн. јелки, т. 31б(8)
- Јелмслев** (у сканд. јез. Hjelmslev), т. 260в
- јемац**, -ца (боље него **јамац** и сл.), **јемчити** (јамчити), **јемство**
- јен** (иза меких сугл. *-ен*) за IAN у кин. латиници (изг.), [ен]: **Тјенанмен** (трг), **Тјенцин**, т. 228, 229
- Јенан** (Јен'ан, кин. Yan'an, град), т. 229
- јендек** (хендек, об. у мусл. срединама), т. 15г
- Јенисеј** (а не **Јењисеј**), рус., т. 250г(4)
- Јенки** (Yankée), **Јенкија**, мн. **Јенкији**
- Јерде** (норв. и швед. Gjerde), т. 260в
- јеребица**, не него **јаребица**
- Јеремејич** (рус.), т. 250г(4)
- јерес**, -и (ж., уп. *ше јереси*), **јеретик**, **јеретичан**, **јеретички**
- Јерли Садовина** (предност одв. пис.), т. 101а
- Јерменија**, **јерменски**, **Јермен** (необ. **Јерменин**), **Јерменка** (дат. -ки), у срп., не **Арменија** итд., т. 31б(4), 48в, 50а
- јероглиф** и (обичније) **хијероглиф**
- Јерусалим** (не *Јерусалем*, *Јерузалем*), т. 194ђ
- јесенас**; **јесењи** и **јесенски**
- јесетра**, ген. мн. **јесетри** (зоол.)
- јести**, **једем**, **једу**, имперф. **јеђах** и **једах**, **једох**, **јео** (ек. и ијек.), дијал. **је ијек. ио**; (по)једав(ши)
- јеткост**, инстр. **-ошћу**, уз одредбу и **-ости**
- јетра**, ген. мн. **јетри**; **јетрени**
- јефтин**, **јефтиноћа** (обичније него **јевтин** и сл.)
- Јехова** и **Јахве**, т. 14а, 44а
- јечати**, не **јечити**
- јечерма** и **ђечерма**
- јечмичак**, -чка (не **јачмичак**)
- ји.** и **ЈИ**, скраћ. *јуџоисток*, т. 81в(2), 179б(2)
- Јил** (швед.; исто и норв. *Гил*), т. 260в
- Јиле** (норв. и швед.), т. 260в
- Јиланд** (у сканд. јез.), т. 260в
- Јимнес** и **Гимнес** (норв. и швед., дублети и изузеци), т. 260в
- Јиста** (норв. и швед.), т. 260в
- Јичанг** (кин. Yichang, град), т. 229
- Јов**, т. 194ђ
- јова**, **јововина**, в. **јоха**
- Јован без Земље** (енгл. владар), т. 58
- Јован Крститељ**, **Јован Златоусти**, т. 41г
- јованова травица** (синоним: *јованско цвеће*), т. 73
- Јовановић Којић** (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
- Јован Павле Први** или **Јован Павле I**, т. 41г
- јованско цв(и)јеће**, в. **јованова травица**, т. 73
- Јовањдан**, **Јовањдана** (арх. и **Јовања дне**), т. 59
- Јовин** (према **Јова** и **Јово**, ген. **Јове**)
- Јовичин** (према **Јовица**), т. 30б
- Јовов** (према **Јово**, ген. **Јова**)
- јога**, дат. **јоги**, т. 31б(8)
- јогурт**, ген. мн. **јогурта**, т. 37в(3)
- Јожеф** (мађ. József), т. 234
- Јокаи** (ген. -аија, мађ. Jókai), т. 234
- Јокохама** (јап. Yokohama), т. 218в
- јомужа** (не **јамужа**, **јемужа**)
- јон**, **јонизирати** (јонизовати), **јонизација**, **јонизујући** (није уобич. *ион*); уп. *Јокасџа*, *Јоније*, т. 192б
- Јон** (рум. Ion), т. 247
- Јонсен** (у сканд. јез.), т. 260в
- Јонско море**; у *мору Јадранском* и *Јонском*, т. 50ђ и 51
- јионосфера**
- Јорк** (енгл. York), в. т. 208—212
- Јоркшир** (енгл. Yorkshire), в. т. 208—212
- јоркшир(ац)**, **раса свиња**, т. 71
- Јорс** (хол. Yoors), т. 280б
- Јоурин** (исл.), т. 261
- јоха** (дат. **јохи**), **јоховина** (боље него **јова**, **јововина**), т. 31б(8)
- Јоцин**, т. 30б
- још** (јоште, арх. и песн.), не **јошт(ер)**
- јошје** (јовље), зб. од **јоха** (**јова**)
- ју** за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
и: **Нџте**

- ew: *Dewey*
ei: *Eugene*
- ју (енкл. облик зам. 3. лица у ак. иде уз је: *уочио ју је*)
- ју- ('југословенски'): *ју-банка* (*Ју-банка*, као скраћ. зван. име установе), *ју-радио* и сл., уп. т. 90а
- ју или -јоу за кин. -IU, в. т. 229
- Јувик (норв. и швед. *Djuvik*), т. 260в
- Југ; Југ (земље и народи, супротно од Север и Сјевер, в.), т. 53
- Југбогдановски (према Југ-Богдан), т. 104
- Југо-: *Југозапад*, *Југозападни*, *Југоисток*, итд., али: *Југо-Југозапад*, *Југо-Југозападни*, *Југо-Југоисток*, *Југо-Југоисточни*, т. 81в(2), 82г(нап.)
- Југо- ('југословенски'): *Југобанка*, *Југоноснијалџија*, *Југоноснијалџичар*, *Југоношарка*, *Југоодбојка*; *Југодениш*, *Југојетшрол*
- Југославија експрес, в. т. 866
- Југословенска револуција, т. 60в
- Југословенско драмско позориште, т. 63б
- Јуда (име); јудаизам, -зма; јуда (цвете), т. 73
- Јуен Шикај (кин. *Yuan Shikai*), т. 229
- Јужна, јужни, јужно уз географ. и етн. имена: а) мало ј када реч значи *Јужни део* (*Јужна Грчка*, *Јужна Србија*, *Јужна Панонија* и сл.), б) велико Ј када је реч део имена (*Јужна Америка*, континент, *Јужни Велс*, *Јужна Морава*, *Јужни Словени*), т. 48б, 50вђ, 52
- Јужна Америка, јужноамерички, т. 50в
- Јужна круна (сазвежђе), т. 4б
- Јужна Морава, т. 50ђ
- Јужни: *Јужни њол*, *Јужно ледено море*, *Нови Јужни Велс*; *Јужна Евроја* (геогр.), али *Јужна Евроја* (када се мисли не само на геогр. положај него и на групу земаља, политичку целину и сл.), т. 50ав, 52
- Јужни Словени (у етн. смислу), јужнословенски, т. 48б
- Јужноафричка Република (и Јужноафричка Унија или Јужноафрички Савез), т. 50а
- Јужноморавски регион, т. 56б
- Јукатан (швед. *Yucatan*), т. 290
- јукстапозиција
- јул и јули (ген. јула)
- Јулијан (пољ. *Julian*), т. 242
- Јулије (лат. *Julius*), Јулијев, т. 191б
- Јулијуш (пољ. *Juliusz*), т. 242
- јун и јуни (ген. јуна)
- Јунајтед прес (*United Press*), т. 75а
- Јунап (кин. *Yunnan*, провинција), т. 229
- јуначић (дем. и хип. од јунак), т. 30г
- јуначки, јунаштво, т. 27б
- Јунг (норв. и швед.), т. 260в
- јуниор, јуниорка, дат. -ки, ген. мн. -ки, јуниорски, 31б(8)
- јункерс 87 (авион, сериј. производ), и Јункерс 87 (схваћено као патент), т. 72
- Јунона (лат. *Juno*, осн. *Junon-*), Јунонин, т. 191б
- Јуп (хол. *Joer*), т. 280б
- Јупитер, Јупитера (необ. је Јупитар, -тра), т. 43
- Јурај, Јурја, Јурју (не *Јураја*, *Јурају* итд.)
- јурисдикција (не јуриздикција, т. 20в (1)), јуриспруденција, јурист(а) (мн. јуристи), јуристскиња, т. 2бг(2)
- Јуропијен (*The European*), име листа, т. 64
- ЈУС ('југословенски стандард'); *ЈУС-у*
- Јустиција (не Јуститија), т. 192а
- Јута (*Utah*, амер. савезна држава), не Јутах, т. 50а
- јутарњи (јутрени), јутрошњи (с разликама у знач.)
- ЈФ, скраћ. *Јужнословенски филолоџ*, т. 181
- јуха, дат. јухи, т. 31б(8)
- јуха, јухаха(ј), узв. (могуће су и друге варијанте према изг., нпр. *ју-ха*, *ју-ха-хај*), т. 135
- јуче (необ. јучер); јучерашњи и јучерањи, јучерашњица
- јуче-прекјуче, т. 129
- Јуцин, т. 30б
- Јуцин (енгл. *Eugene*), в. т. 208—212

К

к за грч. К, код личних и геогр. имена по правилу и испред *e*, *i* (*Микена*, *керамика*), а у апелативима у том положају често *ц*, т. 1926

к за енгл. глас /k/, т. 212:

k: Кеп

c: Сол

cc: Ребеса, МсСоу

ck: Наскман

ch: Крис

qu: Квинн

x: Алех

к за франц. С (осим испред *e*, *i*, *y*) и за *СQ*, т. 275

к за франц. СН (ретко, уп. Крестин), т. 275

к за франц. *QU*, т. 275

к(а), предлог; о употреби к и ка в. т. 37а(3)

-ка, формант у хип. за мађ. *-ke* (*Евика*, мађ. *Évike*) или као проширење (*Јулишка*, мађ. *Julis*), т. 235

кабадахија, кабадахијски

кабала (религ. учење), кабалист(а), мн. -сти

кабао, каба (ведро)

кабаљеро, -а, мн. кабаљероси

кабаре, -еа (ређе кабарет, -ета), кабаретски

кабел, кабела и *кабл*, *кабла*, прид. *кабелски* и *кабловски*; *кабловска шелевизија*

кабриолет, т. 186

кава, в. кафа

кавалерисати, т. 1946

кавга, дат. кавзи, ген. мн. -ги, т. 316(1)

кад и када; *кад(а) било*, *ма кад(а)*, *кад-шад* (када-гада), *кад(а) год*; друго је *кадгод* (у знач. *некад*, *кашкад* и сл.)

кадар, кадрови (сматра се да није добра употреба за појединца, типа: *он је његов кадар*)

кадашњи (заст. кадањи)

кадгод (покаткад) и кад год (сваки пут када), т. 126а

кадет (аутомобил), т. 71

кадива, боље кадифа

кадија, кадијини, кадијиница и кадииница, кадијински и кадијски (боље него кадински), т. 18

кадикад(а), у зн. *йонекад*, *с времена на време*, т. 126а

Кадикс (франц. *Cadix*), т. 275

кадионица, кадиоиник, т. 186

кадли (везн. 'а оно, а кад тамо'), т. 133; *кадли-тадли* (у зн. *било када*), т. 129

кадио, уп. -но

кад-тад, т. 129

~~кашто~~, у зн. *кашкад*, *йонекад*, т. 20а(2), 26в(3), 126а

кажњеница, кажњенички, т. 306

кажњив (од каз-), кажњивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

Казабланка (*Casablanca*), дат. -ки, т. 316(7)

казалишчи (према казалиште), т. 26г(4)

казалка (дат. -ци), поред сказалка

Казба, т. 20в(3)

Казела (итал. *Casella*), т. 217

казивати, -ујем, казивао, казивање

Казимјеж (пољ. *Kazimierz*), т. 239, 242

казино (отмена коцкарница); уп. *качина* (врста грађ. клуба у прошлости)

Каии, т. 18в(1), 42

Каиро, т. 18в(1)

Каитаио (порт. *Caetano*), т. 244

каиш, мн. каиши и каишеви, т. 18в(1)

каишар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), каишарев и каишаров, каишати, т. 18в(1), 34а(1)

кајакаш, вок. -у, инстр. -ем; кајакашница

Кајен (франц. *Cayenne*), т. 275

Кајица, т. 18в(1), 184

кајкавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

Кајмакчалаи (битка), т. 606

Кајфеиг (кин. *Kaifeng*, град), т. 229

какав, каква, какво, какви и сл., не *каки*, *кака* итд.; *какав-шакав*, ген. *какавог-таквог* и *какавога-таквога*; *какав било*, *ма какав*, *какав год* и *какавгод* (према знач.), т. 113

како било, т. 128

- какаду папагај** (одв. пис.), краће **какаду**, **какадуа**, **какадуу**, мн. -уи, т. 86в
какао, **какаоа**, **какаоов**, **какаовац**, -вца **какао-млеко** (ек.), **какао-мљџеко** (ијек.), т. 82в
какогод (било како)
каконо (као, како), т. 134
како-тако, т. 129
Калај (Калаја, Калајев итд.), трад. из-узетак од правила, в. т. 232
калајисати, т. 18в(1); уп. и -исати, т. 1946
каламбур (*иџра речима*; погрешно у зн. збрка, гужва)
Калаора (шп. Calahorra), т. 290
калац, -лица итд., ређе и каоца, каоцу
Калачка продо (локалитет), т. 54а
калашњиков (оружје), т. 71
калвинист(а), ми. -сти, **калвинисткиња**, **калвинизам**, -зма
калдрисати и (по)калдринти, т. 1946; уп. и -исати
Калемегдан (боље него Калимегдан)
калибар, -бра, мн. -бри, -бара, т. 37в(1)
калиграфија, т. 81а
калијум (калиј), 190в(2); уп. -иј и -ијум
калијум-сулфат, т. 89а; уп. и сумпор-калиф и халиф (ређе калифа, халифа; изворно је х-)
Калифорнија (енгл. California), в. т. 208—212
калк (мн. калкови-калкова)
калкулисати, т. 1946
калодонт (не *каладонџ*)
калорија, **калоријски**, **калориометар**
калуђерица, **калуђеричин**, т. 306
калцијум-карбонат, т. 89а; уп. сумпор-
Каљари (итал. Cagliari), т. 217
каљуга, дат. -зи, т. 316(1)
Камагвеј (шп. Camagüey), т. 290
камашна, ген. мн. -шни
камелеон (не хамелеон), т. 1926
каменичарка (зоол. и бот.), дат. -ки, т. 316(2)
каменорезац, -сца (мн. -сци, -заца)
камењарка, дат. -ки и -ци, т. 316(2)
камелија
Ками (франц. Camus), т. 275
Камиј (франц. Camille), т. 275
камиказе (јап. kamikaze), т. 2186
камилавка, -ци
камион, т. 186
камичак, -чка (мн. -чци, -чака)
камогод (некуда); **камо год** (било куда)
Камоис (порт. Camões; најближе изв. изг. Камојш, Камојнш), т. 244
камоли (везн.); **камо ли** (упитно): *камо ли се ујуџио*, т. 133; уп. ли
Камољи (итал. Camogli), т. 217
камп у спојевима: *камџ љриколица*, *камџ ојрема*, *камџ џерен*, *камџ кућа*, т. 86в
кампинг; **кампинг-насеље**, уп. т. 886
камповати, т. 1946
Кампуџија (и Кампучија), актуелно име **Камбоџа**
канфор (не канфор)
Камчатка, дат. -тки, т. 316(7)
камџија (и канџија)
кан; *Бајшу-кан*, *Цинџис-кан*
Кан (франц. Cannes), т. 275
кана (јд., лат. Cannae мн.), т. 1916
канабе, -ета, с. род, али и м. — канабе, -еа, -еу итд.
Канаверал (енгл. Canaveral), в. т. 208—212
Канада (енгл. Canada), в. т. 208—212
Каназава (јап. Kanazawa), т. 2186
канализовати и **каналисати**, т. 1946
Кангрга, дат. -ги, т. 316(4)
канда (као да), стил обел.
Кандијски рат (за Кандију, тј. Крит, 1645—1669), т. 60а
кандило (не канђело); **кандилце** (ген. -илца и -илцета) и **кандиоце** (-иоца и -иоцета; ген. мн. -илаца)
Канзас (енгл. Kansas), в. т. 208—212; *Канзас Сиџи*, из Канзас Ситија
каноти (заст. у зн. *као*, *каоно*)
канта, ген. мн. **канти**
Кант—Лапласова теорија; **кант—лапласовско схватање**, т. 98, 104(нап.), 1606
кантон, **кантонални**
Кантор (нем. Cantor), т. 238
кантри музика, т. 86в
каицеларијски, т. 18ђ(1)
канционијер, т. 18а(2)
канџија (и камџија)

Кањижа, кањишки, Кањижанин, Кањижанка (не Канижа, канишки и сл.)

као бајаги (разг. ко бајаги)

каолин (врста глине, према Каолинг, место у Кини), т. 71

каоно (као), уп. -но

капаљка (дат. -ци)

капетан; Хусеин кайџан, Јован кайџан, в. т. 93

капетаничин (према капетаница), т. 306

Капешница (пећка махала), т. 54а

Капи (франц. Capus), т. 275

капија, капијица

Капитол (трад., итал. Campidoglio), т. 217

Капри (итал. Capri), т. 217

каплар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)

каприц, каприциозан, каприциозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

капучино (напитак), не *кайућино*
кара: Кара Мустафа (Кара Мустафе итд.), *Кара Буџас* (геогр.); *Карађорђе, Карабоџданска, Каравлашка; карабоја, карасевдах, карабашак*

карабинијер, карабинијерски, не карабињер
караван; караван-сарај
каравела (авион, сериј. производ), т. 71

Карађа (рум. Caragea), т. 247

Карађорђева звезда (одликовање), т. 65
карађорђевац (Карађорђев присталица), т. 49; **карађорјевићевац** (присталица Карађорђевића), т. 49

Каракас (енгл. Caracas), в. т. 208—212

карактер (не характер), **карактерисати** (-ишем) и **карактеризовати**

Карден (франц. Cardin), т. 275

Кариби, карипски; Карипско море

карика, дат. -ци; *Најслабија карика* (или „Најслабија карика”), ТВ емисија, т. 64

Карингтон (енгл. Carrington), т. 214

карактеристика, дат. -ци

карактеризовати (-ујем) и **карактерисати**, т. 194б

Караман (пас), т. 45

караманка (крушка), дат. -ци, ген. мн. -ки

карат, -а (три карата)

карате, -еа, каратист(а), мн. -сти, **каратисткиња; карате клуб**, т. 86в

Караш (рум. Caraş), т. 247

карбон (временско раздобље), т. 62а

карбон-папир, т. 82в

кардиолог, кардиологија, кардиолошки

(мед.), т. 81а

Кардозо (порт. Cardoso), т. 244

Карењин (рус., не Карјењин); женска презимена се прилагођавају роду и у српском су промењива: *Карењина-Карењине-Карењиној*, уп. и *Ниловна-Ниловне-Ноловној* итд., т. 251а

каријатиде, т. 64(нап.)

каријерист(а), мн. -сти, **каријеристкиња, каријеризам**, т. 37в(1)

каријес (мед.)

карика, дат. -ци, т. 316(1)

карикатурист(а), мн. -сти, **карикатуристичкиња; карикатуралан, карикатурати**

Кариока (порт. Carioca), т. 244

Карис (франц. Carus), т. 275

Карл (у сканд. јез. Carl), т. 260в

Карлберг (а не „Карлберј”), швед., т. 197в(1)

Карловац; Карловци (*Сремски Карловци*), а према једном и другом карловачки, **Карловчанин, Карловчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)

Карловачки мир, т. 60г

карловачки ризлинг (вино), т. 71

Карлове Вари (Karlový Vary), т. 100б

Карло Велики, т. 41г

Карлсруе (нем. Karlsruhe), т. 238

карминисати, т. 194б

карнекс паштете, карнекс производи, одв. писање, т. 86б; *џаџијете карнекс*

каро (у картама и др.); *каро-седмица, каро-дезен*

Карол или Керол (енгл. Carol), в. т. 208—212

Кароли (мађ. презиме Karoli, Karoly), т. 234

Карољ (мађ. име Károly), т. 234

Карпати (мн.); *Зайадни Карпайџи, Источни Карпайџи, Б(и)јели Карпайџи; Карпайџско-балканске планине*, т. 50д

- карст, карстни, т. 26г(4)
 карта, ген. мн. карата (не карти)
 картарош, вок -у, INSTR. -ЕМ
 Картагина (лат. Carthago, осн. Carthagin-), Картагињанин, Картагињанка (дат. -ки, картагински (необ. је Картага, карташки и сл.), т. 1916
 Картагена (шп. Cartagena), т. 290
 карташки, карташтво (од -шки, -штво), т. 27аб
 Картл (исл. Karl; престижније него *Кашл*), т. 261
 картотека, дат. -ци, т. 81а
 Каргум (ар., трад.), т. 204аб
 Карузо (итал. Caruso), т. 217
 карфиол, т. 18б
 Касем (перс.), т. 206з
 касета (не газета), касетофон; видео-касета, т. 84
 касина (врста грађ. клуба у прошлости), уп. казино
 касирка, дат. -ки, ген. мн. -ки
 Касис (франц. Cassis), т. 275
 каско осигурање, т. 86б
 касно, касније, не кашње
 Каспијско море, 50ђ
 Кастекс (франц. Castex), т. 275
 Кастело Бранкови романи (романи К. Кастела Бранка), т. 104
 Кастијон (франц. Castillon), т. 275
 Кастиља (*Castilla*), боље него *Кастиллија*; *кастиљански*, *Кастилјанац*, *Кастилјанка*
 Кастиљоне (итал. Castiglione), т. 217
 кастински (према каста, необ. кастни)
 Каталонија, каталонски, Каталонац, Каталонка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
 Катанга, дат. -ги, т. 31б(7)
 Катанија (итал. Catania), т. 217
 Катанцаро (итал. Catanzaro), т. 217
 катапулт, ген. мн. катапулта, т. 37в(4)
 катаракт, ген. мн. катаракта (-аката) и катаракта, ген. мн. катаракти (-раката), т. 37в(2)
 катарза, прид. катартичан (не катарзичан)
 катарка, дат. -ци, ген. мн. катарки
 катастар (уопште); Катастар (назив конкр. установе), т. 63б
 категорија, категоријски (и категоријални); *банџам катџерија*, *велџер катџерија*, *мува катџерија*, т. 86в
 катетер, -а
 катехета, катехетика, катехетски, катехизис и катихета, катихетика, катихетски, катихизис
 Катичин (према Катица), т. 30б
 Катја (чеш. Kat'a), т. 284
 каткад, т. 126а
 Катовичко војводство; *војводства Варшавско и Кашовичко*, т. 51
 Катовичко војводство, т. 56а
 католик, католикиња (не *кашолкиња*)
 Катунска нахија; *нахије Кашунска и Љешанска, из нахије Кашунске у Љешанску*, т. 51, 56а; уп. и под нахија
 каџиперка (дат. -ци и -ки)
 Каџуша (рус. уоб., име и песма), каџуша (оружје), т. 250в
 Каудиљо (вел. словом), т. 41в(нап.)
 каур, -а и каурин, -а, мн. каури; каурка, дат. -ки и кауркиња
 Каурисмеки (фин. Kaurismäki), т. 263
 каурма
 каустика (дат. -ци), каустични
 кауч (мн. каучи-кауча и каучеви-каучева)
 кафа (кава), не кахва; кафа-боја, т. 82в
 кафе, -еа, -еу, мн. -еи
 кафе-куварица, т. 88б
 кашига, дат. -ги, т. 31б(8)
 качар, вок. -у и -е, INSTR. -ЕМ и -ОМ, т. 34а(1)
 Качић Миошић, Качића Миошића, двојно презиме, т. 95а; *Качић Миошићев*
 качица (дем. од каца), т. 30в
 Качулата (рум. Căciulata), т. 247
 кашика, дат. -ци, т. 31б(1)
 кашмир (свила), т. 71
 Кашо (итал. Cascio), т. 217
 Каштел Лужић, Каштел Лужића, одв. пис., т. 100б
 Каштел Стари, Каштел Старога, одв. пис., т. 100б
 Каштел Суџурац, Каштел Суџурца, одв. пис., т. 100б
 каштиговати, т. 194б
 кашто, в. кадшто
 кв. (квалификовани, нпр. кв. *столар*), т. 179а(2); *кв.* (висококвалификовани)

- кв за исл. HV, т. 261
квадар, -дра, мн. -дри, -дара, т. 37в(1)
квадрант
квадрат, ген. мн. квадрата (*йеиш ква-драйша*)
Квадрос (порт. Quadros), т. 244
квази-: *квазидемократија*, *квазидемократија*, *квазинаука*, *квазинаучник*, *квазиум(ј)еишник*, *квазинов* итд., т. 84
Квазимодо (итал. Quasimodo), т. 217
квака, дат. кваци; дем. квачица, т. 30г
квалификовати, т. 1946
квант, **квантни**
квантум
Квантунг (трад., или Гуангдунг, кин. Guangdong, провинција), т. 229
квартал, **квартални**
кварц-лампа, т. 82в
Квебек или **Квибек** (енгл. Quebec), в. т. 208—212
Квеијанг (трад., или Гуеијанг, кин. Guiyang, град), т. 229
Кверагерди (исл. Hveragerði), т. 261
Кверфурт (нем. Querfurt), т. 238
Квинсленд (енгл. Queensland), в. т. 208—212
Квинт (и Квинто), в. т. 191в(4)
квислинг (према норв. политичару), т. 71
Квист (у сканд. јез. Quist, Qvist), т. 260в
квочка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 316(3)
квочкица, т. 30г(1)
kWh, поред **квч** и **квч.**, **квс** и **квс.**, скраћ. *киловатш-час*, *киловатш-саиш*, т. 180а
к **врагу**, т. 140в; тако и **к** **ђаволу**
кврга, дат. кврги, ген. мн. кврга
Кеблавик (исл. Keflavik), т. 261
Кеведо и **Виљегас** (шп. Quevedo у Villegas), т. 290
кељ, инстр. кељом, т. 34а(2)
кг (kg), скраћ. *килограм*, т. 180а
КГБ (Комитет државне безбедности), из *КГБ-а* („ка-ге-беа”), т. 181
Кејм (и *Ћејм*), норв. и швед. Keim (дублети и изузеци), т. 260в
Кејптаун (енгл. Capetown), данас обичније него Кептаун
Кејси (енгл. Casey), не Кејзи, в. т. 208—212
Кејт (енгл. Kate), в. т. 208—212
кекс (мн. об. кексови-кексова)
Келн (нем. Köln), т. 238
келнер, вок. -у, инстр. -ом; **келнери-сати**, т. 1946
келнеричин (према келнерица), т. 306
Келнише рундшау, т. 75а
Келчеи, Келчеија итд. (мађ. Kölcsei), т. 232, 234
Кељменди (алб. Kelmendi), уп. т. 2016(2)
Кемал (ар.), т. 2046(1)
Кембел, не Кемпбел (енгл. Campbell), в. т. 208—212
Кембриџ (енгл. Cambridge), в. т. 208—212; **кембрички**, т. 19
Кенет (енгл. Kenneth), в. т. 208—212
кент (цигарете), т. 71
Кентал (порт. Quental), т. 244
кентаур, т. 1926, 194г
Кентербери (енгл. Canterbury), в. т. 208—212, **кентерберијски**
Кеопс (и Хеопс)
Кептаун (енгл. Capetown), в. Кејптаун
керамика (дат. -ци), **керамичар**, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1); **керамичарка**, дат. -ки, **керамички**
Кербер (митол.), т. 43; **фиг. кербер** (строг чувар), т. 1926, 194г
Керол (енгл. Carol), в. т. 208—212
кертриџ (погрешно), треба *картриџ* (енгл. cartridge)
Керубини (итал. Cherubini), т. 217
кесега, дат. -ги, **кесегин**, т. 30а, 316(8)
Кесоа (франц. Quessoy), т. 275
Кетлин (енгл. Cathleen), в. т. 208—212
Кетрин (енгл. Catherine), ж., неприлаг. ном., али **Кетринин**, т. 197д
кец (аутомобил), вок. кецом, т. 71
Кецалкоатл (шп. Quetzalcoatl), т. 290
Кецич (итал. Kezich), т. 217
кечига, дат. -ги, **кечигин**, т. 30а, 316(8)
Кечкемет (мађ. Kecskemét), т. 234
кеш: *кеш ислаиша* (боље *џошовинска*), уп. т. 86в
киви, **кивија**
Кивије (франц. Cuvier), т. 275
кидиаповати, т. 1946
Киђи (итал. Chigi), т. 217

кијати, кијавица, кијавац (необ. ких-), т. 15г
Кијев, кијевски, Кијеваљанин, Кијеваљанка (дат. -ки); *Кијевски листићи, Кијевски мисал* (писани споменици), т. 64
кика, дат. кики
кик-бокс, кик-боксер, т. 88б
Киклади (острвље), т. 194г
киклоп (мит., врста бића): *киклоп Полифем* (малим словом и фиг.); *Киклоп*, кад се узима као име мит. дива, т. 43, 194г
Кико (итал. Chicco), т. 217
Киљ (нем. Kiel), т. 238
кило-: *киловатт, киловолт, килограм, кило, килохерц, килобајт*; са цртицом: *килограм-метар, киловатт-сајт, киловатт-час*
килобајт, ген. мн. килобајта, т. 37в(4)
килограм-два, т. 120
километар-два, т. 120
кимоно (м.), ген. кимона, у мн. че-шће с. него м. рода — кимона и кимони
Кимпулунг (рум. Cîmpulung), т. 247
кингстон, т. 20в(2)
Кине (франц. Quinet), т. 275
кинески (од кинез+ски), т. 25а
Кинеска револуција, т. 60в
Кинески зид (грађевина), т. 68; фиг. *кинески зид*, т. 71
кинин (не хинин)
Кино (франц. Quinault), т. 275
кино(-): а) спојено: *киношека, кинофикација*; б) са цртицом спојеви с пуним речима: *кино-представа, кино-пројектор, кино-програм, кино-сала, кино-улазница*, т. 84
кино-оператер (не кино-апаратер)
киноотека, дат. -ци, ген. мн. -ка, **кинотекин**, т. 30а, 31б(1)
Кинтеро (Quintero), не Квинтеро
-киња: *гимназисткиња, модисткиња, социјалистичкиња*, т. 26г(2)
киоск (мн. киосци-киоска), т. 18б
Кипар, Кипранин, Кипранка (дат. -ки), т. 192б, 193, 194г
кипети, ек. (не кипити), кипим, кипе, кипећи, кипех, кипљах, кипео-кипела; тако и **искипети, прекипети** и сл.

кипећи глаг. прил.; прид. кипећи и кипући, -а, -е
кипјети, ијек. (не кипити), кипим, кипе, кипећи, кипјех, кипљах, кипио-кипјела; тако и **искипјети, прекипјети** и сл.
киптети (ек.), **киптјети** (ијек.), киптити, имперф. кипћах
кир, одвојено, т. 92: *Кир Никодим, Кир Никодима, Кир Јање, Кир Јањин, Кир Дима*, в. т. 42
Кираљ (мађ. Király), т. 234
Киргиз, Киргизија, киргиски (не киргијски)
Кир Јања, Кир Јањин, т. 42 и 104
Кирју (јап. Kiryu), т. 218б
Киркегор (или Кјеркегор или Керкегор), данско презиме Kierkegaard, т. 260в
Киркук (ар.), т. 204аб
Киро (мак. Киро), т. 200а
Кирхоф (нем. Kirchoff), т. 233
Киселка (чеш. Kyselka), т. 284
кисео (не кисел), -ела, -ело, одр. кисели (некњ. арх. је *кисјели* и сл.), **киселити** (тако и за-, пот-, у-), **киселина** и сл., т. 11г
кисеоник
кисјел-, в. кисео
Кит, м. име (енгл. Keith), в. т. 208—212
Китанг (и *Гишанг*), норв. и швед. Kittang (дублети и изузеци), т. 260в
кићанка, дат. -нци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)
кићенка, -нци, ген. мн. -ки (капа с кићанком), уп. т. 31б(1)
кихати, кишем и кихам, обичније **кијати**
-кица: изостанак очекиване промене к у ч: *воћкица, праћкица* итд.; код хип. паралено *ручица и рукица* и сл., в. т. 30г
Киш, инстр. Кишом
Кишинјев (рус. уоб., ум. системског „Кишинјов“), т. 250б
Кишкереш (мађ. Kiskőrös), т. 234
кишобран-колица, т. 82в
кј за исл. К испред *e, i, í, y, ú, æ, ei, eu*, т. 261
Кјетил (исл. Ketill), т. 261
Кјото (јап. Kyoto), не „Киото“, т. 218б, 218в

- Кјушу** (јап. Kyushu), т. 218в
клавиристкиња, т. 26г(2)
клавирштимер, т. 88а
Клајне цајтунг, т. 75а
кланчић (дем. од кланац), т. 30в
Кларк (боље него *Клерк*), енгл. Clark, т. 208
класирати, т. 194б
класификовати, т. 194б
класицисткиња, т. 26г(2)
клати, кољем, кољући, кољи, клах-кла, клао-клала; тако и од слож. глаг. као **заклати**, закољем, **заклан**
Клаудије (лат. Claudius), **Клаудијев**, т. 191б
Клаудио (итал. Claudio), т. 217
Клаус (нем. Klaus), т. 238
клаустрофобија, **клаустрофобичан**
Кле (франц. Claye), т. 275
клеветати, -там и -ћем
клека, дат. клеки
клековача (ракија), т. 71
Клеман (франц. Clément), т. 274 и 275
Клемент (енгл. Clement), в. т. 208—212
Клења (алб. Klenja), геогр., т. 201б(1)
клепетати, -ећем; *клепей-нануле*
клепеталка, дат. -ци, ген. мн. -ки
клепетац, -еца, мн. клепеци, -таца
Клер (франц. Claire), т. 275
Клер (енгл. Clare), т. 210
Клера и Клара (енгл. Clara), в. т. 208—212
Клерк, в. **Кларк**
Клермон Феран (франц. Clermont-Ferand), т. 274
клерофашист(а), мн. -сти, **клерофашисткиња**
клесар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **клесарев** и **клесаров**, т. 34а(1)
клет, -и (ж.); **клетка**, дат. -ки, ген. мн. клетки (ек.)
клетти, кунем, куну, кунући, кунти, кунтијах (имперф.), клех-кле, клео-кле-ла, (за)клевши, (за)клет
кleshта, с. мн. (кleshта-кleshтима, обичније него **кleshте**, ж. мн., **кleshта-кleshтама**), **кleshтити**, (**у**)**кleshтен** (ек.), некњ. је *кleshтша* и сл., т. 10к (нап.)
Кливленд (енгл., е у завршетку -LAND), в. т. 208—212
Клиза (франц. Clusaz), т. 275
клизак, -ска, поред **клизав**, **склизак**
клизалка, дат. -ци, ген. мн. клизалки
клизачицин (према клизачица), т. 30б
клијент (необ. клијенат), ген. мн. клијената, т. 37в(2)
клијет (ж.); **клијетка**, дат. -ки, ген. мн. клијетки (ијек.)
клијешта, с. мн. (клијешта-клијештима, обичније него **клијеште**, ж. мн., **клијешта-клијештама**), **клијештити**, (**у**)**клијештен** (ијек.); некњ. је *кљешта* и сл., т. 10к(нап.)
клика, дат. клики, т. 31б(8)
кликнути (кликнух и кликох, кликнуо и кликао), не клићи
клима, **климат**, **климатски**; *клима-урешај*, т. 88б
климатати, -там (не -ћем)
клин-чорба (у нар. приповеци), т. 82в
клинника (дат. -ци); **Клиника** (скраћ. име за конкр. установу), т. 70; **клинничар**, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1), **клинничарка**, дат. -ки, ген. мн. клиничарки, т. 31б(5), **клиннички**; **Клинички центар** (зван. назив здр. установе), т. 63б
Клио и Клија (грч. ж. име), **Клијин**, т. 191в(3), 197д
Клиринг хауз (енгл. Clearing house), в. т. 208—212
клитир, инстр. -ом
Клитемнестра (не Клитатјмнестра), т. 192а
Клифорд (енгл. Clifford), в. т. 208—212
клише, -еа, мн. -еи, -еа
клови, мн. **кловнови**; **кловновски** (ближе ориг. је *клаун*, *клаун(ов)ски*)
Клодвиг (нем. Chlodwig), т. 238
Клодел (франц. Claudel), т. 275
клокотати, -ћем
клопка, дат. клопци, ген. мн. клопки
Клос, трад. алб., т. 201б(2)
Клотилда (енгл. Clotilda), в. т. 208—212; не „Клоутилда“
Клото и Клота (грч. ж. име), **Клотин**, т. 191в(3), 197д
Клошка (рум. Sloșca), т. 247
клуб, **клубски**, **клубаш**, вок. -у, **клубаштво**
клуб: имена нпр. спорт. клубова пишу се са наводницима или без њих и почетним вел. словом прве ре-

- чи: *Црвена звезда, Будућност, Младост, Манчестер јунајтед*, т. 63в
- клуб-гарнитура, т. 82в
- Клуж (рум. Cluj), т. 247
- крупко, мн. крупка, клубака, крупци-ма
- крупски, т. 19
- крупче, -ета, зб. крупчад
- кљешта, кљеште, не него *кљешта, кли-јешта* и сл., т. 10к(нап.)
- кључ (мн. кључеви, из стил. разлога и кључи); *Кључ* (геогр.), т. 50б; *алт-кључ, Г-кључ, С-кључ* (муз.), т. 90а
- кључар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), кључарев и кључаров, т. 34а(1)
- км и км. (km), скраћ. *километар*, т. 180а
- кна (бот., броћ), кне, књи итд.
- кнегиња (не књегиња)
- кнез: *кнез Лазар, кнез Михаило, кнез Данило*, т. 41(нап.)
- Кнез лиљана (фреска, Кносос), т. 64
- Кнез Михаилова улица (или *Улица кне-за* *Михаила*), т. 104
- Кнез Село (одв. пис.), т. 100б
- Кнешпоље, кнешпољски, Кнешпољац, Кнешпољка (дат. -ки) и кнежопольски, Кнежопољац, Кнежопољка
- Книн, кнински, Книњанин, Книњанка, дат. -ки, ген. мн. -ки
- Книнска Крајина, в. Крајина и т. 50г
- књ., скраћ. *књижа, књижевни*, т. 179а(2)
- књаз (заст.), вок. књаже
- Књазњин (пољ. Książpin), т. 242
- књига, дат. -зи, *књижца*, т. 30г, 31б(1)
- књиговодство (не -ђство), књиговодствени, уп. т. 20
- књигољубац, -пца, вок. -пче, ген. мн. књигољубаца, т. 81а
- књижар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), књижарев и књижаров
- књижевноисторијски (према: књ. историја); књижевно-историјски (и књ. и истор., нпр. *Мемоари Проше Ма-шеје су књижевно-историјски сис*), т. 108
- књижевнојезички и књижевно-језички (према значењу), уп. претходно, т. 108
- књижевнотеоријски, т. 108
- књижница, т. 30г
- књижничар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), књижничарев и књижничаров, т. 34а(1)
- к. о., скраћ. у зн. *нокаут*, т. 180б
- ко, ког(а), т. 26б(нап.)
- Коавила (или Коахуила, боље него „Коауила“) (шп. Coahuila), т. 289
- ко бајаги (не ко бојаги) и као бајаги
- кобасичар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), кобасичарев и кобасичаров, т. 34а(1)
- кобац, копца (мн. копци-кобаца)
- ко било, т. 113
- кобра, ген. мн. кобри
- Ковачевић Томић (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
- коверат, коверта (куверат, куверта), не *коферта*
- Ковиљача (град), т. 50б; бања Ковиљача
- коврча и коврца
- ковчежић (дем. од ковчег), т. 30г
- когод (у зн. *неко*, нпр.: *Да ли је когод видео?*), т. 113
- ко год (*Добро је дошао ко год дође*), т. 113
- код: погрешна употреба у примерима као „код пријема болесника“ (уместо *приликом*)
- кодекс (ген. мн. кодекса), т. 37в(3)
- кодификовати, т. 194б
- Коељо (порт. Coelho), т. 244
- коэффициен(а)т, -нта, ген. мн. -ната
- кожар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), кожарев и кожаров, т. 34а(1)
- Кожјар (слч. Kožiar), т. 267
- кожух, т. 15в
- кожушић (дем. од кожух), т. 30г
- козак, мн. козаци, козачки, козаштво у зн. сталежа, врсте војске и сл.; Козак, Козаци као етн. огранак или етногр. скупина, т. 48б
- козалац, козалца (заст. козаоца), ген. мн. козалаца (део рала и биљка), т. 36б(7)
- Козара, козарачки (и козарски), Козарчанин, Козарчанка (дат. -ки)
- козбаша (кос+баша), т. 19
- козер, козерија
- козји (боље него козији), т. 18г(2)
- Козиревски (рус., не Козирјевски, Козиревскиј)

- козметика (дат. -ци), козметичар, козметичарка (дат. -ки)
Козорог (сазвежђе), т. 46
коине, -еа, -еу (лингв.)
којегде (ек.), **којегдје** (ијек.), т. 126а
којекад, т. 126а
којекакав, **којекавог(а)**, т. 110
којеко, -ог(а), т. 110
којекоји, **којекојег(а)**, т. 110
којекуда, т. 126а
којечији, **којечијег(а)**, т. 110
којешта, **којечег(а)**, т. 110
који било, т. 113
којигод (у зн. *йонеки*); **који год** (у зн. *ма који*), т. 113
којино, **којено** (дат. *којемуно*), **којано** (дат. *којојно*), заст., т. 134; уп. -но
који пут, т. 1176
Којичић, т. 18и(нап.)
кока, дат. *коки*, ген. мн. *кока*, т. 316(5)
кокаин, **кокаински**, т. 18в(1)
кока-кола (пиће); **Кока-Кола** (*Coca-Cola*), компанија
кокетирати и **кокетовати**, т. 1946
кокошар, вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом, т. 34а(1)
кокошји (боље него *кокошији*), в. т. 18г(2)
кокошка, дат. -ци и -ки, ген. мн. *кокошака*
кокошчица и **кокошкица**, т. 30г
Кокто (франц. *Costeau*), т. 275
колабирати (не *колапсирати*), в. *колапс*
коллаборационист(а), мн. -сти, **коллаборационисткиња**, **коллаборирати**
колапс; глагол је *коллабирати* (не *колапсирати*)
колар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), **коларев** и **коларов**, т. 34а(1)
Коларчев народни универзитет, т. 63б; скр. *Коларац* (*предавање на Коларцу*), т. 70
колац, **коца**, мн. *коци* и *кочеви*, т. 36б(3)
колач, INSTR. *колачем*; **колачар**, вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом, т. 34а(1)
Колијер (енгл., *Collier*), т. 214
кочић, дем., т. 36б(4)
кол-герла, т. 82в
Коле (*Колета-Колету* и *Кола-Колу*
колеба, не него *колиба*
колебљив, **колебљивац** (-вца, вок. -вче, ген. мн. -ваца), **колебљивица**, **колебљивост**, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
колевка, дат. -ци, ген. мн. *колевака* и *колевки* (ек.)
колега, дат. -ги, **колегин**, в. т. 30, 31б(8)
колегијум (и *колегиј*); **Колегијум** (вел. *словом* као званични орган), т. 63а
колекционар, **колекционарство** и **колекционер**, **колекционерство**
колено, **коленица**, **коленивић**, **коленице** (ген. *коленица* и *коленицета*) (ек.)
колец, **колечки** (не *колецки*), т. 19
коли-бацил, т. 88б, 161а
колибри, -ија, мн. *колибрији-колибрија*
колидирати, т. 1946
колијевка (ијек.), дат. -ци, ген. мн. *колијевака* и *колијевки*
Колијер (енгл. *Collier*), т. 214
колики-толики; **колико-толико**, т. 129
коликогод (бар, *унеколико*, *макар* *донекле*), али: *колико год ми било шешко*, т. 126а
колико било (и *било* *колико*), т. 128
колико-толико, т. 129
коловоски (од *коловоз+ски*), т. 25а
колоид, мн. *колоиди*
колоквијум (и *колоквиј*), т. 190в(2)
колоквирати, т. 1946
колонизовати (и -зирати), т. 1946
колонист(а), мн. -сти, **колонисткиња**, т. 26г(2)
колор у спојевима: *колор-шелевизор*, *колор-филм*, *колор-фотографија* итд.
колорист(а), мн. -сти, **коилористика**, дат. -ци
Колорадо (енгл. *Colorado*), в. т. 208—212
колорисати, т. 1946
колосек (ек.), **колосијек** (*колосјек*) (ијек.), т. 10ж
Колосеум, т. 68
Коло српских сестара, т. 63в
колт (оружје), т. 71
Колубарска битка, т. 60б; али: *бишка на Колубари*, т. 61
Колумбија, **колумбијски**, **Колумбијац**, **Колумбијка**

Колумбо (Кристифор, не Кристофер);
Колумбово јаје, т. 74
 колце, -ета (дем. од коло)
 кољено, кољеница, кољеновић, кољенце (ген. кољенца и кољенцета) (ијек.)
 кома: у читању децималних разломака уместо *кома* употребљавати нашу реч *зайеша* („пет запета три“)
 команда, ген. мн. команди; командант, -нта, вок. -е, ген. мн. -ната
 командир, вок. -е (и -у), INSTR. -ом (и -ем), т. 34а(1)
 командовати, т. 1946
 комби, -ија, мн. -ији. -ија, т. 18а(1)
 комбиновати, т. 1946
 комедиографија, т. 81а
 Комеди франсез, т. 75а
 коментаторка (дат. -ки)
 комерцијалист(а), мн. -сти, комерцијалисткиња, т. 26г(2)
 комика (дат. -ци), комичан, комичар (вок. -у и -е; INSTR. -ем и -ом), комичарка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
 коминике, -еа, мн. -еи (мање обично и комунике), боље наша реч *саојшћење*
 комисија; Комисија (скраћ. зван. назив органа одн. тела), в. т. 70
 комисион, комисиони, комисионар (комисионер)
 комитент (наручилац посла), не *коминшент*
 комодитет (према *комошан*), не *комоција*
 комп., скраћ. *компаратив*, т. 179а(3)
 компактан, -тна, -тно, компактност, INSTR. -ошћу (уз одредбу и -ости)
 компакт-диск, т. 88б
 компанија
 компензовати и компенzirати, т. 1946
 Компјењ (франц. Compiègne), т. 275
 компјутер (енгл. computer), не *комјутор*; домаћа реч *рачунар* није довољна због изведеница — *комјутеризоваши*, *комјутеризација*
 компликовати, т. 1946
 комплименат и (чешће) комплимент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
 компоновати, т. 1946
 компост, компостни, т. 26г(4)
 компромисер, вок. -у (и е), INSTR. -ом (и -ем), т. 34а(1)

ко му драго (у зн. *било ко*)
 комуникациони (комуникацијски), т. 18ђ(1)
 комунисткиња, т. 26г(2)
 комфор, комфоран
 комшијски, т. 18ђ(1)
 комшиница, ~~комшинички~~, т. 18г(1), 30б
 комшинка (и комшика, уп. миражди-ка), дат. -ки, т. 31б(5)
 Конавли (Конавала, Конавлима), конављански и конавоски, Конављанин, Конављанка и Коновока
 конвексан (испупчен); ~~конжаван~~ (удубљен)
 конверзија; конвертовати, -ујем
 конвертит
 Конго, -а (мање обично Конгоа), конгоански, Конгоанац, Конгоанка (дат. -ки, ген. мн. Конгоанки)
 конгрес: *Трећи конгрес славистиа*, III *конгрес славистиа*, т. 63д(нап.); *Конгрес/Амерички конгрес* (зван. држ. орган), т. 63а
 конгруирати, т. 1946
 кондензовати, т. 1946
 Кондилис (франц. Condylis), т. 275
 кондиција, т. 194г
 кондиционал (грам.)
 Кондорсе (франц. Condorcet), т. 275
 кондуктер, вок. -у (и -е), INSTR. -ом (и -ем); *кондуктерка*, дат. -ки, ген. мн. -ака и -ки
 конзерва (не консерва); конзервирати
 конзервативан, т. 194в
 конзилијум и конзилиј, т. 190в(2)
 конзистентан, -тна, ~~конзистенција~~ (необ. конс-)
 конзола и консолоа
 конзул, конзулат, конзуларни
 конзумација, конзумирати, конзумент
 Кони (енгл. Connie), в. т. 208—212
 конјугација (грам. терм., не *коњуџација*), т. 2(нап. 2)
 конјунктив и сл. (грам. терм., не *коњуктив*), т. 2(нап. 2)
 конјунктивитис, т. 2(нап. 2)
 конјунктура (не *коњуктура*), коњунктуран, т. 2(нап. 2)
 конкурисати, т. 194б
 Конор (енгл. Connor), в. т. 208—212
 консеквентан, -тна, консеквенц(и)ја, т. 192в, 194в

консензус (не концензус)
 консоло и конзола
 консолидација, т. 194в
 конституисати, т. 194б
 конструисати, конструисем, уп. т. 18в(4)
 консултација, т. 192в, т. 194в
 контакт, ген. мн. контаката, т. 37в(2)
 контакт у спојевима: *контактӣ про-грам*, *контактӣ сочива*, т. 86в
 контактирати (с неким, а не некога)
 контејнер, нстр. -ом (и -ем)
 контингент (не контигент)
 континент (континенат), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
 контра-: *контраадмирал*, *контраакција*, *контранайад*, *контраобавештајца*, *контраофанзива*; *контраиредлоғ* (у ек и ијек.), *контрайриједлоғ* (ијек.), *контрайшеза*, *контрареволуција* итд., уп. т. 84 (Погрешне су употребе као: *немам ништа контра шога*, *контра шебе* и сл.)
 контрабас, контрабасист(а), мн. -сти, контрабасисткиња
 контрадикција; контрадикторан
 контрапункт
 контрастан, -стна, контрастни, в. т. 26г(4)
 контрахирати, -ам и контраховати, -ујем, т. 194б
 контрацепција, контрацепцијски, контрацептивни
 контраш, вок. -у, INSTR. -ем
 контрибуција
 контрирати, -ам
 контроверза (и контроверзија), контроверзан, не *контра-*
 контролисати, т. 194б
 контузовати, т. 194б
 конфекција, конфекцијски, т. 18ђ(1)
 конфесија, конфесијски, конфесионални
 конфликт, ген. мн. конфликата, т. 37в(2)
 конформизам, конформист(а), мн. -сти, конформистички (не *комформизам* и сл.)
 Конфучије (или Конфуције), конфучијанац, конфучијански, кин. трад., т. 228
 концентрисати (боље је *концентриса-иши се* него *сконцентрисаиши се*)

концепт (необ. концепат), ген. мн. концепата, т. 37в(3)
 концерн, ген. мн. концернā, т. 37в(4)
 концерт (необ. концерат), ген. мн. концерата, т. 37в(3)
 концеповати и концепирати, т. 194б
 концлогор
 Кончита (шп. Conchita), т. 290
 кончић (дем. од конац), т. 30в
 кооперант; кооперисати и кооперирати, т. 194б
 кооптирати, т. 194б
 координација, координирати, координатор, координаторка (дат. -ки)
 Копакабана (порт. Sorocabana), т. 244
 Копар, Копра
 копати, копам, копају, копајући, копај, (о)копав(ши), (о)копан
 копачицин (према копачица), т. 30б
 копачка, дат. -чки, ген. мн. -чки (ређе и -чака), т. 31б(3)
 копејка, дат. копејки, ген. мн. копејка и копејки
 Копенхаген, в. т. 254
 Копенхаген, копенхашки, Копенхажанин, Копенхажанка
 копир-апарат, копир-машина, копир-папир, т. 82в
 копнети (ек.), копњети (ијек.), копним; ретко копнити 'чинити да се нешто топи, ишчезава', т. 8ђ
 копродукција (не *коопродукција*), копродукент
 Копт, Копта, ген. мн. Копта, т. 37в(4)
 копча (не ковча), ген. мн. копчи; (за-, от-, при-)копчати итд.
 Кора (енгл. Coга), в. т. 208—212
 корак-два, т. 120
 корак у корак, т. 140в
 Коракс (не Корак), т. 191в(2)
 Коран и Куран, т. 64
 Кордова (трад.), поред Кордоба (шп. Córdoba), т. 285
 Кордунаш, т. 48в
 Кореја (Кореје, Кореји итд.), т. 18д, корејски, Корејац, Корејка, т. 48а; С(ј)еверна Кореја, Јужна Кореја, т. 50а (*Севернокорејац*, *севернокорејски*), т. 102
 Корејо (порт. Coréio), т. 244
 Корејски рат, т. 60а, али — *раш* у *Кореји*, т. 61

- Корели** (итал. Corelli), т. 217
корен (мн. корени и коренови), **ко-**
рење, **коренит**, **коренски**; **коренак**,
коренчић, **кореновати** (ек.)
кореографија (не хореографија), т. 1926
кореодрама, уп. 83
кореспонденција, **кореспондирати**, **ко-**
респондент, **кореспонденткиња**
корети (ек., добијати кору), **корјети**
(ијек.); тако и **окорели** (ек.), **окор-**
јели (ијек.), **скорети** (ек.), **скорјети**
(ијек.), т. 8д(нап.)
Корзика (уоб., итал. Corsica), т. 217
Корзика, дат. -ци, т. 316(7)
корзо, **корзоа-корзоу**, обичније него
корза-корзу
кориговати, т. 1946
коријен (мн. коријени и корјенови),
коријење, **коријенски**, **коријенак**
(ијек.), т. 8а и 9г(нап.)
користан, -сна, т. 26г(4)
користити, в. искористити
користољубив, **користољубивост**, ин-
стр. -ошћу, уз одредбу и -ости,
користољубље
корјенчић, **корјенит**, **корјеновати** (ијек.),
т. 8д(1) и 9в
корјети, в. под корети
Корнелија (енгл. Cornelia), в. т. 208—
212
корнер-застава, т. 82в
корњачин; **корњачји** (боље него кор-
њачји), т. 18г(2)
корозија; глагол је **кородирати**
Корољенко (рус.), т. 250г(2)
Корушка (у Корушкој), т. 50г; **Корушки**
Словенци (уп. Галипољски Срби),
т. 48б
Корча (алб. Kogçe), геогр., т. 202
Корчној (рус.), ген. Корчноја, али за
ж. особе непром. *Олге Корчној*, в.
т. 251а
Кос (хол. Koos), т. 280а
косијер (ијек.), **косир** (ек. и ијек.)
коска, дат. коски и косци, ген. мн.
коски, уп. маска
коскица (дем и хип. од коска; дем. и
кошчица), т. 30г
Космет (скраћ. *Косово и Метихија*),
т. 182б
космодром, т. 81а
космос, **космички** и сл. (не козмос,
козмички), т. 190в(1), 194в
косни (према коса)
Косовка Д(ј)евојка, т. 42
Косово, **косовски**, **Косовац**, **Косовка**
(не Косовар — то је алб. облик)
Косово (битка), т. 60б; **Косово Поље**
(насеље), т. 50б
Косовска битка, **Косовски бој**, али —
бишка на Косову, *бој на Косову*, т.
60б, 61
косовско-ресавски (дијалекат), т. 107
кост, -и, INSTR. кошћу, уз одредбу и
кости
Костакe (рум. Costache), т. 247
Костарика (Costarica), у Костарики,
т. 316(7)
костимирати, т. 1946; **костимограф**, **ко-**
симографкиња
костни, поред **косни** и **коштани** (пре-
ма кост)
Костолац, из Костолца, у Костолцу
Костољани (слч. Kostol'any), т. 267
кострет (ек. и ијек.)
Костреш Харамбаша, т. 42
кострешити се (ек.), **костријешити се**
(ијек.), т. 8а
коталац, **коталца** (заст. *котаоца*), ген.
мн. *коталаца* (удубљење иза кључ-
не кости), т. 36б(7)
Котар и **Равни Котар** или **Котари** и
Равни Котари, т. 50г
котец (не *кошеж*, реч је енгл., а не
франц.)
котирати, т. 1946
Котопакси (шп. Cotopaxi), т. 290
Которанка, дат. -ки, т. 316(4)
Котор Варош (м. рода: из Котор Ва-
роша, у Котор Варошу, али и ж. —
из Котор Вароши итд.), одв. пис.,
т. 100б
Которварошанин (према Котор Варош),
Которварошанка, дат. -ки, **катор-**
варошки, т. 102, 104
Коуто (порт. *Coito*), не него **Кото**
кофеин, т. 18в(2)
кофер (обичније него *куфер*)
кохабитација, **кохабитирати** (не коа-
битација)
Кохинор (конкр. дијамант), т. 68
коцка, дат. -цки, ген. мн. -цака, т.
316(3)

коцкар, вок. -у и -е, INSTR, -ем и -ом, т. 34а(1)
 коцкица, т. 30г(1)
 Кочи (јап. Kochi), т. 218в
 Кочина крајина (име догађаја), уп. Крајина, т. 60а
 кочић, т. 366(4)
 кочни (нпр. уређај), боље него *кочиони*; уп. *скочни* (зглоб)
 Коцага Поље (одв. пис.), т. 100б
 кош (у спортској игри): *кош-играч*, *кош-разлика*, т. 82в, али *кошгештер* (т. 88а)
 Кошево (део Сарајева), т. 54а
 Кошевој (рус.), ген. Кошевоја, али за ж. особе непром.: *Олге Кошевој*, т. 251а
 коштани, в. под костни
 коштуњав; Коштуница; *Куштуничина влада* (не Куштуницина), т. 30б
 Кошћан (пољ. Kościan), т. 239(2)
 Кошћушко (пољски Kościszko), ген. Кошћушка (не Кошћушког)
 Кошт (мађ. Kossuth ум. Kossut), т. 234
 кошчица, дем. од кост (уп. коскица), т. 30г
 КПД, скраћ. *Казнено-поправни дом* (изг. „ка-пе-де”, „из ка-пе-деа”), т. 181
 краба, ген. мн. краба
 Краг (у сканд. јез. Kragh), т. 260в
 крагна, ген. мн. крагни
 крадљив, крадљивост
 крадом, крадимце и крадомце; крадомично (прил.)
 крај, спој. писање слож. предлога: *искрај*, *накрај*, *йокрај*, *скрај*, уп. -дно, т. 130
 Крајина, каткад и Крајине мн. (у геогр. значењу), тако и са одредбом: *Бела Крајина*, *Бихаћка Крајина*, *Босанска Крајина*, *Книнска Крајина*, *Неђојинска Крајина*, *Српска Крајина*, т. 50г, али *Кочина крајина* (име догађаја), т. 60а; *Војна крајина* и *Војна граница* (истор.), т. 56а
 крајишки, према Крајина (боље него *крајински*)
 Крајишник (стан. Крајине и презиме); крајишник (граничар)
 крајњи (не крајни ни крадњи)
 Крајова (рум. Craiova), т. 247

Крајтон (енгл. Crichton), т. 208
 крак (мн. краци-крака и кракови-кракова)
 Краков (пољ. Krakow), т. 242
 Кракси (итал. Sgaxi), т. 217
 краљ: *краљ Пејтар*, *краљ Никола*, *краљ Томислав*, т. 41д(нап.); и у случају изостављања имена само малим словом, т. 49; уп.: *Улици краља Милутина*, али — *Станујем у Краља Милутина*, т. 54б(нап. 1)
 Краљевина Данска, в. Данска, т. 50а
 Краљевић Марко
 Краљево, краљевачки, Краљевчанин, Краљевчанка (дат. -ки)
 краљевство
 краљица (малим словом); *Њено величанство краљица Бриџаније*, т. 49, т. 79; *Краљица Мајка*, т. 41г
 краљичин (према краљица), т. 30б
 краљоубица, т. 81а
 краљушт, не него краљушт
 Кран (франц. Grans), т. 275
 Крањец, Крањецца (слнч.), т. 199г
 крас, крашки (необ. је краски)
 Красињски (пољ. Krasieński), т. 242
 Красицки (пољ. Krasicki), т. 242
 Краснаја Пресња (рус.), до Красне Пресње итд., в. т. 251бв
 Красноје Село (рус.), до Краснога Села итд., т. 251бв
 краста, ген. мн. краста
 красти, крадем, краден (не крађен)
 кратак, -тка, комп. краћи
 -кратија, т. 194г
 кратко-: *крајковид*, *крајковидан*, *крајковидосић*, *крајков(е)к*, *крајков(е)ман*, *крајков(е)чност*, *крајкодрлак*, *крајкометражиш*, *крајконож*, *крајкоштрајан*, *крајкошталасни*, *крајкошпружаш*, *крајкоуман*, *краумност* итд., уп. т. 81а и 103
 краткодневица, боље него краткодневица
 краткоживећи (радиоактивни елементи), не *крајкоживеући*
 краткометражни (или *крајки*) филм, погрешно *крајки метар*
 краћати и крачати (нема основа за вештачко разл. 'постајати краћи' у првом, а 'постајати кратак' у другом случају)

- крафна**, не него крофна
- Крбавска битка**, али — *бишка на Крбавском њољу*, т. 606 и 61
- крво-**: *крвожедан, крвожедност, крволийшање, крволок, крволочан, крволошност, крволочки, крволочно, крволоштво, крвоица* итд., уп. т. 81а, 103
- крвопилац**, -илца и -иоца, вок. -илче и -иоче, ген. мн. -илаца, т. 366(6) (обичније крвопија)
- Креанга** (рум. Creangă), т. 247
- креветац** (кревеца, мн. кревечи-креветаца)
- кредитирати**, т. 1946
- креирати**, т. 1946, уп. и т. 18в(2)
- креја, крејин**
- Крека** (дат. Креки, геогр.); **крека** (угаљ из Креке), т. 316(6) и 71
- крематоријум** и **крематориј**
- крем**: *крем боја, крем суја*, т. 86в
- кремен-камен**, т. 82в
- Кремзер** (нем. Kremser), т. 238
- Кремљ** (не Кремаљ), у Москви, као геогр. име; **кремљ** (уопште тврђава у рус. градовима)
- Кремона** (итал. Cremona), т. 217
- кремпита**, т. 88а
- кремшнита**, т. 88а
- кренути** (не кренити); тако и **покренути**, **скренути** и сл.
- крепак** (ек. и ијек.) комп. *крейкији* и *крейчи*; прил. **крепко** (комп. **крепкије** и **крепче**); такође ек. и ијек.: **крепкост**, инстр. -ошћу (-ости), **крепкоћа**, **крепосник**, **крепосница**, **крепостан**, -сна, т. 8д
- креп-папир**, **креп-сатен**, т. 82в
- крес**, **кресница**, **кресити** (ек.)
- кретен**, вок. -е и -у, инстр. -ом
- Кретјен** (франц. Crétien), т. 275
- кречар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **кречарев** и **кречаров**, т. 34а(1)
- Кречмер** (нем. Kretschmer), т. 238
- крешендо**, -а (м.), не „крешчендо” (итал. crescendo), у мн. с. рода — **крешенда**, т. 217
- крештати**, **крешталица**, **крештавац** (ек. и ијек.), уп. **кријешт-** (ијек.)
- Кригер** (нем. Krüger), т. 238
- крива**, -ѐ, -ѓј (мат.), промена као и **права**
- Крива Паланка**, т. 506
- Криви Рог** (рус. Крывой Рог), грам. **прилагођавање**, т. 2516в
- кривичноправни** (према **кривично право**), т. 1036
- криво-**: *кривов(ј)ерац* (-рца, вок. -рче), *кривов(ј)ерка* (дат. -ки), *кривов(ј)еран*, *кривов(ј)ерје*, *кривов(ј)ерство*, *кривоклейство*, *криволовство*, *кривоног*, *кривоножац* (-шца, мн. -шци, -жаца), *кривоок* итд., т. 81а и 103аб
- Кривоклат** (чеш. Křivoklát), т. 283
- Крижанов** (чеш. Křižanov), т. 283
- Крижевачка жупанија**, т. 56а
- кријес** (мн. **кресови**), **кријесница**, **кријесити** (ијек.)
- кријештати**, **кријешталица**, **кријештавац** (ијек.), в. **крешт-** (ек. и ијек.)
- кријумчар** (необ. **криомчар**)
- крик**, мн. **крици** и **крикови**, дат. -цима, -вима, т. 31а
- „крилати лав”** (фиг. Млечи), т. 55 (нап.)
- крилце**, **крилица** и **крилцета**, мн. **крилица**, **крилаца** и **криоце**, **криоца** и **криоцета**, мн. **криоца**, **крилаца** (други облик припада сликовитом изразу), т. 366(8)
- криминализовати**, т. 1946
- криминалка**, дат. -ки; **криминалкин**, т. 30а и 316(5)
- криминологија**, т. 81а
- Кримски рат**, т. 60а
- криоце**, в. **крилце**
- крипто-**: *криптогамија*, *криптографија*, *криптодејресција*, уп. т. 81а
- Крис** (енгл. Chris), т. 208
- кристализовати**, т. 1946
- Кристијан** (нем. Christian), т. 238
- Кристијан** (франц. Christian), т. 275
- Кристијансен** (у сканд. јез. Christian-sen), т. 260в
- Кристин** (франц. Christine), т. 275
- Кристифор Колумбо** (трад., итал. Cristoforo Colombo), т. 217
- Кристоф** (франц. Christophe), т. 275
- Крит**, **критски**, **Крићанин**, **Крићанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 194ђ
- критеријум** (критериј), т. 190в(2)
- крити**, **кријем**, **кријући**, **криј**, **крих-кри**, **кријих**, **крио-крила**, **кривен** (необ.

- је крит); тако и покрити, прекрити, скрити и сл., т. 18е
- критиковати** (и с друкчијим значењем критизирати), т. 194б
- критичар**, вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом, **критичарев** и **критичаров**, т. 34а(1)
- кришка**, дат. кришци, ген. мн. кришака и кришки
- Крк**, **крчки**, **Крчанин**, **Крчанка**
- Крка**, дат. Крки, т. 316(6)
- крлетка** (дат. крлетки и ређе крлечи)
- кroatизам**, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- кројачица**, **кројачинин**, т. 30б
- кројити**, импер. крој, кројте, т. 18е
- кроки**, **крокија**, мн. **крокији**
- кроманоцац** (антропол.), т. 49
- Кромјержиж** (чеш. Kroměříž), т. 283
- кромпир**; *кромпир-йире*
- крос** (мн. **кросови** и **кросеви**); **крос-контри** (крос-контрија), т. 88б
- кротак**, комп. **кроткији**, најкроткији
- Кроче** (итал. Croce), т. 217
- крстач** (вино), т. 71
- крсташки ратови**; *Први (Друџи, Трећи) крсташки рај*, т. 60а; мн. *крсташки рајови*, т. 61
- крсти куме д(и)јете** (бот., назив биљке), 125(нап.)
- крстити**, **крштен**, **крштење** (чин), **крштење** и **кршћење** (радња), **крштавати**, т. 32а
- кртичи** (боље него кртичији), т. 18г(2)
- Круз** (порт. Cruz), т. 244
- Круз** (шп. Cruz), т. 286, т. 290
- крузеиро** (порт. cruzeiro), т. 244
- крунисати**, т. 194б
- крупно-**: *круинозрн*, *круиноок*, *круино-буржоаски*, *круиной(ј)еџаст* итд., т. 103
- Крупска** (рус.), често и **Крупскаја**, али промена само **Крупске**, **Крупској**, **Крупском**, в. т. 251
- крух** (не крув, уп.: *шрбухом за крухом*), т. 15в
- крчма**, ген. мн. **крчми**; **крчмар**, вок. -е, -у, инстр. -ем и -ом, **крчмарев** и **крчмаров**, т. 34а(1)
- крчмарица**, **крчмаричин**, т. 30б
- Крушевац**, **крушевачки**, **Крушевљанин**, **Крушевљанка** (дат. -ки)
- Крушевска република**, т. 55а
- Крушедол**, **крушедолски**, **Крушедолац**, **Крушедолка** (дат. -ки)
- крушка**, дат. **крушци**, ген. мн. **крушака** (не **крушки**), т. 316(1)
- крчажић** (дем. од **крчаг**), т. 30г
- кс за грч. X**, али **џ** у међусамогл. положају у префиксу (*Полукс, еџарх*), т. 192б
- кс за исл. X**, т. 261
- кс за франц. X** (не изговара се увек на крају речи), т. 275
- Ксеркс** (и **Ксерксо**), в. т. 191в(4)
- кћи** (ген. **кћери**, у акуз. *кћер*); **кћерка** и **ћерка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки), (**к**)**ћеркин**, т. 30а, 316(2)
- (**к**)**ћеркица** и (**к**)**ћерчица**, т. 30г
- Куба** (шп. Cuba), т. 290
- Кубанска револуција**, т. 60в
- куга**, дат. **куги**, т. 316(8)
- кугла**, ген. мн. **кугли**; **куглаш**, вок. -у, **куглашки**
- куд** и **куда** (не **кудије**, **кудијен** и сл.); **куд год**, **куда год**, али — **кудгод**, **кудагод** у значењу *некуда*, т. 126а
- кудикамо** (уз комп. у зн. знатно, неупоредиво, далеко; **више**, **јаче**), т. 126а
- Куе** (франц. Coué), т. 275
- Куенминг** (кин. Kuning, град), т. 229
- Куерво** (шп. Cuervo), т. 290
- куја**, **куји**; **кујин**, т. 18в(4)
- Кујаба** (порт. Cuiaba), т. 244
- кујна**, в. **кухиња**
- кука**, дат. **куки**, ген. мн. **күкә**, т. 316(8)
- кукавичић** (птић **кукавице**), уп. т. 30в
- кукавичији** (боље него **кукавичији**), т. 18г(2)
- кужица**, т. 30г(4)
- кужумавка**, дат. **кужумавци** и **кужумавки**
- кукурек** (ек.), **кукуријек** (ијек.), не **кукорек**
- кукурекати**, -ечем, **кукурекнути**, -екнем (ек.); **кукуријекати**, -ијечем, **кукуријекане**, **кукуријекнути**, -ијекнем, **кукуријекане** (ијек.); **кукурикати**, -ичем, **кукурикинути**, -кнем (и у ек. и у ијек.)
- Кула Небојша**, не *Небојшина кула*
- кулаш** (коњ риђе боје), **Кулаш** (име таквог коња), т. 45

- Кулен Вакуф, Кулен Вакуфа (одв. пис.), т. 100б
- Кулин бан (од Кулина бана)
- културно-забавни, културно-просв(ј)егни, културно-ум(ј)етнички, т. 107
- културноисторијски (према културна историја), културно-историјски (и културни и историјски), т. 108
- кум, кума: кум *Пера*, кума *Мара*; у падежима такође без цртице: кум *Пера*, с кума *Маром*, т. 92б
- кумичин (према кумица), т. 30б
- Кумова слама, т. 4б
- Кумодраж (село, сада део Београда), кумодрашки
- Кумровец, Кумровца, кумровачки
- кумулонимбус (врста облака)
- Кун (мађ. Kúp, трад. правописом Kун), т. 234
- Кунар *пљавна* (Кунар-планина), т. 100б и нап. 1
- Кунг Ђу (кин. Kong Qiu), т. 225
- кундачић (дем. од кундак), т. 30в
- кунстдрук хартија (чврста бела хартија)
- Куњал (порт. Cunhal), т. 244
- Куоминтанг, трад. кин., 197б
- купалишни, т. 26г(4)
- купе, купеа, купеу, инстр. купеом, мн. купеи-купеа, т. 18д
- Купидон (лат. Cupido, осн. Cupidin-; необ. је Купидо), т. 191б
- купка, дат. купци
- купопродаја, купопродајни, т. 81в(2)
- Купрес, купрески и купрешки, Купрешанин, Купрешанка (дат. -ки); *Купрешка враћа*
- Курбан-бајрам/барјам, т. 82а
- Куран или *Коран*, т. 64
- курент
- курентан, -тна
- курија (у општем значењу); Римска курија (врховни орган католичке цркве), т. 63а
- куриозитет, куриозност, куриозум
- курирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
- курјачји, боље него курјачији, в. т. 18г(2)
- курс, мн. курсеви, необ. курсови
- курсисткиња, т. 26г(2)
- Курска битка, т. 60б
- Куршумлија, куршумлијски, т. 18ђ
- Куско (шп. Cuzco), т. 290
- Кустурица; *Кустуричин филм*, т. 30б
- кутак, кутка, мн. куци-кутака
- кутија, кутијица (не кутица), т. 18г(2)
- куткамо (прил.): *раселили се кућкамо* (на разне стране)
- кући, уместо *код куће*, не иде уз глаголе мировања (некњ. је: *боље седи кући*)
- куфер, в. кофер
- кухар, кухарица, кухарев и кухаров и др., в. кувар
- кухиња (боље него кујна), кухињски, т. 15г
- Кучај; Кучај планина, одв. писање, т. 100б и нап. 1
- кучак (кучка, мн. кучци-кучака)
- куче, -ета; кученце, -ета
- кучка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)
- Кучук Каинарци (трад., рум. Cuciuc-Cainargea), т. 248; *Кучуккаинарцијски мир*, т. 60г
- кушет кола, т. 86в
- Куштрим (алб. Kushtrim), т. 202
- КФОР, из КФОР-а или *Кфор*, из *Кфора* (погрешно је „кејфор” и „кафор”), т. 181
- кш за швед. XJ (уп. Векше), т. 260в
- Кшешовице (пољ. Krzeszowice), т. 242

Л

- л за буг. ЉЛ, ЛЂ, в. т. 200б
- л и љ за алб. L (зависно од позиције: *Лирија*, *Љашиф*), а само л за алб. LL (*Айолонија*), т. 201б, 202
- л (1), ретко и л., скраћ. *лишар*, т. 180а
- л., скраћ. *лице* (грам.) и *лиш* (у фолијацији), т. 179а(1)
- Л, скраћ. *ловац* (у шаху), т. 184

- лабавити** (у прел. и непрел. значењу: чинити лабавим и постајати лабав); уп. олабавити, олабавио, олабављен
- Лабинска република**, т. 55а
- лабиовелар, лабиовеларни лабиодентал, лабиодентални лабораторија** (лабораториј и лабораторијум), т. 190в(2)
- Ла Бријер** (франц. La Bruyères), т. 275
- лабурист(а)**, мн. -сти, лабуристскиња; уп.: *У Вел. Бријанији йоново на власти Лабуристичка странка*, т. 49, 63г
- лав, лављи, лавичин; Ричард Лављеџ Срца**, т. 41г
- Лав** (рус. Лев, ген. Льва), трад., в. т. 199ђ
- Лав**, сазвежђе у Зодијаку и зод. знак, т. 46 и нап.
- лаванда**
- лабиринт**, ген. мн. -ината, т. 37в(2)
- Лавоазје** (франц. Lavoisier), т. 275 (не Лавуазје)
- Лавов** (геогр.), трад. (не треба га замењивати руским Љвов), т. 199ђ
- лаворика**, не него ловорика
- лада** (аутомобил), в. т. 71
- лавра** (велики правосл. манастир или ман. средиште)
- Ладислав** (трад. за угар. владара, мађ. László), т. 235
- лажац, лашца** (мн. лашци-лажаца), **лашчев** (обичније лажљивац, лажов)
- лажљив, лажљивичин** (према лажљивица), т. 306
- лажно-**: *лажнодемократски, лажнонаучни*, т. 105
- Лазарева субота**, цркв. празник, т. 59
- Лазариљо** (шп. Lazarillo), т. 286, 290
- Лазин** (према Лаза и Лазо, ген. Лазе)
- Лазичин** (према Лазица), т. 306
- Лазов** (према Лазо, ген. Лаза)
- Лаенек** (франц. Laënnec), т. 275
- лаик**, мн. лаици, **лаицизам**, -зма, т. 18в(1)
- Лаинез** (шп.), т. 288
- лајавичин** (према лајавица), т. 306
- Лајден** (хол. Leiden и Leyden), т. 277, 280а
- лајденска боца**
- лајка** (врста фот. апарата), т. 71
- Лајпциг** (нем. Leipzig), т. 196 и 238
- лајсна**, ген. мн. лајсни
- лајтмотив**, т. 88а
- лак** (не лахак), комп. лакши
- лак за буг.** -ЛЂК, т. 200б (нпр. *Козанлак*)
- лака атлетика; лакоатлетичар, лакоатлетски**
- Лакедемон** (не Лакедајмон), т. 192а
- лакеј, лакејски**
- лакировка**, дат. -ци
- лакмус; лакмус хартија**, т. 86в
- лако** (не лахко), т. 16(нап.)
- лако-**: *лаков(ј)еран, лаков(ј)ерност, лакомислен, лакомисленост, лакор(ј)ечив, лакосан* (који има лак сан) итд., т. 81а и 103
- лаконизам**, -зма, мн. -зми, -зама, **лаконски**
- лакрдија, лакрдијаш** (вок. -у, INSTR. -ем), **лакрдијаштво**, т. 276
- Лаксдал** (исл. Laxdal), т. 261
- лактати се**, -ам се, **лакташтво**
- лактација**
- лала** (одмила старији човек, арх.); **Лала** (шаљиво Банаћанин или Војвођанин), т. 48в(нап.)
- лале-миле**, т. 135
- лама: далај-лама**
- Ла Мадраг** (франц. La Madrague), т. 275
- Ламарк** (франц. Lamarque), т. 275
- ламборгини** (Lamborghini, марка спорт. аутомобила), не *ламборџини*
- Ламе** (франц. Lametz), т. 275
- ламент, ламентација, ламентирати; Ламент над Београдом** М. Црњанског, т. 64
- лампион**, т. 186
- Лангедок** геогр. (франц. Languedoc, покр.), т. 275
- лане и лани, лањски** (не лански)
- ланилист** (бот.)
- Ланион** (франц. Lannion), т. 275
- ланкастерка**, марка лов. пушке
- Ланс** (франц. Lens), т. 275
- ланча** (итал. Lancia), т. 217
- ланчић** (дем. од ланац), т. 30в
- Ланџоу** (кин. Lanzhou, град), т. 229
- Лаокоон** (не Лаокоонт), т. 191в(2)

- Лао Це (трад. кин.), т. 228
 Лао Цеов, т. 104
 лаоцеовски (: Лао Це), т. 104
 лапавица (не хлапавица)
 Лапланд, швед. део у нас трад. Лапоније (Lapland), т. 255; уп. Финмарк
 Лапонац (становник Лапоније); фиг. *лапонац* ('наивац'), в. т. 71
 Лапонија, не него за швед. област *Лайланд*, а за норв. Финмарк, т. 255
 лапорац, -рца
 ларингал, ларингалан, -лни, ларингитис, ларинголог, ларинголошки, ларингоскоп
 ларинкс
 ларма, лармација
 Ла Рош (La Roche) према Ларош (Largoche), франц., т. 270б
 Ла Рошел (франц. La Rochelle), т. 275
 Ла Рошфуко (франц. La Rochefoucauld), т. 275
 ларпурлартизам, -зма, ларпурлартистички
 Ласис (франц. Lassus), т. 275
 ласица, ласич(ј)и, т. 18г(2)
 ласкавац, -вца, ласкавица (вок. -ице), ласкавичин, т. 30б
 ласо, -а, м. (мн. ласа, с.)
 ластва, ген. мн. ластва, т. 37б(1)
 ластавица, ластавичин, ластавичић, т. 30б, 30в
 ластавичји (боље него ластавичји), т. 18г(2)
 ластекс
 ласциван, -вна, ласцивност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
 Латвија је *Лешонија* (не Литванија)
 латентан, -тна, латентност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
 Латини, јд. Латин и Латинин, Латинка, нар. Латинија и Латинлук, у етн. значењу; латини, латин итд. у зн. 'католици' („Данас је латинима Бадњи дан“) и у прен. значењима (бот., зоол., пушка латинка и др.); латинац (ђак који учи латински или зналац тог језика), латинист(а), мн. -сти (стручњак), латинисткиња
 латинизација
 латинка (бот.), т. 73
 латинисткиња, т. 26г(2)
 латиноамерички, латинскоамерички (према Латинска Америка), т. 103а
 лауреат
 Лафајет (франц. Laphayette), т. 275
 Ла Фајет (франц. La Fayette), т. 275
 Лафарг (франц. Lafargue), т. 275
 лафет (мање об. лафета)
 Ла Форе (франц. La Forest), т. 275
 Лахор (Пакистан), не *Лахоре*
 Лацијм и Лацији, т. 190в(2), 194а; *Лацио* име фудб. клуба
 лацман (у општем пеј. зн. — особа са нападним западњ. манирима), лацманити се; Лацман (= Италијан, Млечанин)
 лаштити (глачати, чинити сјајним), лашћах; лашћен, лашћење и лаштен, лаштење
 л.д., скраћ. *лични доходак* (чита се „ел-де“), т. 179а(1)
 ле, ли (а не *ље*, *љи*), као опште правило за рус. позиционо умекшавање, т. 251
 лебдети (ек.), лебдјети (ијек.), лебдење и лебђење (у ек. и ијек.)
 Леблан (франц. Leblanc), т. 275
 Ле Брен (франц. Le Brun), т. 275
 Ле Ваје (франц. Le Vayer), т. 275
 левак (левка), левчић, левкаст (ек.) левати (ек.)
 Левант (истор. источни Медитеран), Левантинац, Левантинка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
 Левер Тара (одв. пис.), *до Левер Таре*, т. 100б
 Леви (или *Либерална странка*), превођење назива странака из сканд. јез., т. 257
 леви, лево, левак, левакиња, левака (дат. -ци), левакиња, леворук (ек.)
 лево-десно, т. 129
 левча (ек.)
 легало (ек. и ијек.), лијегало (ијек.)
 легија странаца (уопште); Легија странаца (франц. војна јединица)
 Легија части (одликовање), т. 65
 легионар (вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1)

леgitиман, легитимист(а), мн. -сти, легитимисткиња, легитимација, легитимност инстр. -ошћу (-ости)

ледено доба, т. 62а

леди (непром.); *леди Маџбеш*, *леди Годива* (ген. леди Годиве), т. 92

Ледоајен (франц. Ledouyen), т. 275

леђа, с. мн. (ген. леђа, не леђију); леђно, леђимице

леђење (не *ледење*; уп. залеђен)

Лежа (алб. Lezha), геогр., т. 2016(1)

лежаљка, дат. лежаљци, ген. мн. -ки лежејке и лежејки (прил.)

лежишни, т. 26г(4)

Лезаж (франц. Lesage), т. 275

лезбејка и лезбијка

леја (необ. леха), ек.; лијеха, ијек., т. 15г, 18в(2)

Лејк Плесид (енгл. Lake Placid), уп. т. 208—212

Ле Кај (франц. Le Cayes), т. 275

лекар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), лекарев и лекаров (ек.), т. 34а(1)

Леклер (франц. Leclerc), т. 275; уп. *Леклер* (франц. Leclair), т. 270а

Ле Клер (Le Clair) према Леклер (Leclair), т. 270б

Лекок (франц. Lecocq), т. 275

Леконт (франц. Lecompte), т. 271г

Леконт де Лил (франц. Leconte de Lisle), т. 271г

Ле Корбизје (франц. Le Corbusier), т. 270б

Ле Крест (франц. Le Krest), т. 275

лексикографија, т. 81а

лексикологија, т. 81а

лектор, лекторат, лекторка (дат. -ки) лекционар (цркв. књига, збирка лекција)

Ле Лагаст (франц. Le Lagast), т. 275
лелекати, -ечем, лелекнути, -нем
лема (реч. одредница), ген. мн. лема
лемез, лемезје (зб.), ек.; љемезје (ијек.), т. 8б

леминг (зоол.)

лемљење (лемити, -им, лемљен), т. 23г
лен и (обич.) лењ (комп. ленији и лењи), прил. лено и (обичније) лењо, ленити се, леност и лењост, ленчарити, ленчуга (дат. -ги), ленствовати, ленчина и (обичн.) лен-

штина, лењив, лењивац, лењивица (ретко ленив, ленивац, ленивица), ек., т. 23б

ленгер, инстр. -ом

Лењинградска област, т. 56а

Леонардо да Винчи (итал. Leonardo da Vinci)

леонардски, т. 20а(1)

леп (комп. лепши), лепојка (дат. -ки и -ци), лепоречив и (ређе) лепорек, лепота, лепотан, лепотица (-ичин), лепушкаст, лепшати (ек.)

лепа ката (цвеће), ек., т. 73

Ле Пен (франц. Le Pen), т. 270б

Ле Пен, Жан-Мари (Jean-Marie Le Pen), не *Лейен*

лепити (ек.), лепим; имперф. лепљах; лепљен, лепљење

лепити, лепак, лепило, лепенка (дат. -ци), лепилац (-иоца, -иоче; мн. -иоци, -илаца), лепљив (ек.); Лепенка (геогр., дат. -ки)

Ле Пле (франц. Le Play), т. 275

леплење (не леплење), ек., т. 23г

лепојка (ек., дат. -ки и -ци), лепојкин, т. 30а, т. 31б(2)

лепота-девојка, т. 82в

лептир, лептирак, лептирица, лептирњача (не лепир итд.); *лейтир-машина*

Ле Саж (франц. Le Sage), т. 275

лес (ек.), ијек. лијес (шума, мртв. ковчег и сл.)

лес (геол.); *лесна шераса*

леса, лесица (ек.)

Леси (пас), т. 45

Лесинг (нем. Lessing), т. 238

леска (дат. лески и лесци), лесков, лесковац (ген. -вца, лесков штап), лесковача (ек.)

Лескен (франц. Lescun), т. 271в и 275

Лесковац, лесковачки, Лесковчанин, Лесковчанка (дат. -ки, ген. мн. -ки)

Лесковик (алб. Leskovik), геогр., т. 2016(1)

Лесли (енгл. Lesley), в. т. 208—212

лестве (мн. ж. р., ген. лестава); лествица (муз.); *дур-лествица*, *Це-дур лествица*, т. 91 (ек.)

лет (не лијет)

летак, -тка, мн. леци-летака, т. 26а

летва-брава, т. 82в

летелица и сл., в. под летилица
летење (према ек. летети и ијек. летијети); ретко и **лећење**
летети (не летити; имперф. лећах), ек.
летећа тврђава (авион), т. 71
летилица, летилиште, није од некњ.
 „летити” него системски правил-
 на творба (продуктивност форман-
 та -ил-, уп. предилица, плетиља);
 напоредне вар.: ек. летелица, лете-
 лиште, ијек. летјелица, летјелиште
 (избор према јез. осећању)
летити, не него **летети** (ек.), **летјети**
 (ијек.)
летјелица и сл., в. под летилица
летјети (не летити; имперф. лећах),
 ијек.
лет-лампа, т. 886
летњи (ек.), **љетии** обичније него **љет-**
њи (ијек.), т. 236
лето, **летњи** (није об. летни), **лети**
 (прил.), **летос**, **летошњи**, **летина**, **лет-**
њиковац (није об. *летњиковац*), **ле-**
товати, **летовалиште** (ређе летови-
 ште), **летовалишни**, **летопис**, **лето-**
раст (ек.)
Летонија, **Летонац**, **Летонка**, **летон-**
ски (необ. Латвија итд.)
Летопис Матице српске (часопис), т.
 64; скраћ. *Летшпис*, т. 70
лећи, **легнем**, **легну** (лежем, легу), **ле-**
гох-леже, **легни** и **лези**, **легао-ле-**
гла, **легавши**; тако и од изведених
 као **залећи**, **прилећи** и сл.
лећи (и **лећи**) (котити), **лежем**, **легу**,
лезијах и **лежах**, **легох**, **лези**, **легу-**
ћи, **легао-легла**, (из)легавши, **ле-**
жен; тако и **налећи**
Леуварден (хол. Leeuwarden), т. 280а
леукоцити, **леукоцитопатија**
Ле Февр (Le Febvre) према **Лефевр**
 (Lefebvre), франц., т. 2706
Лех, мн. **Леси** (некадашњи назив за
 Пољаке), т. 48а
леха (дат. боље **лехи** него **леси**) и **леја**
 (в.), ек., т. 15г
леш, **лешина**, не **љеш**, **љешина**
Леши (алб. Lleshi), т. 202
лешник (не **лешњик**), **лештак** (леско-
 во грмље) и **лешћар**, **лешће**, **лескар**
 (ек.) **лештарка** (зоол.), дат. -ци, ек.
Ли (енгл. Lee), в. т. 208—212

ли (речца) — а) спојено: **доли**, **кадли**
 (у зн. 'кад оно'), **камоли**, **неголи**,
некмоли; б) одвојено: **је ли** (али:
јелше), **да ли**, **би ли**, **ко ли**, **што ли**,
жд(ј)е ли, *ако ли* итд., т. 133
либералан, -лна, **либералност**, инстр.
 -ошћу, уз одредбу и -ости
Либерална странка (у Вел. Британији
 у опозицији), т. 63г
либидо, -а, м.
Либија (ум. Социјалистичка Народна
 Арапска Либијска Цамахирија), т.
 50а
Либохова (алб. Libohova), геогр., т.
 2016(1)
либра (мерна јед.), ген. мн. **либри**
либретист(а), мн. -сти
либрето, -а (м.), у мн. с. рода — **ли-**
брета-либрета
лив, -а (и у ек. и у ијек., не *лијев*,
љев)
ливадак, -тка (дем.), мн. **ливаци-ли-**
вадака
ливадски, т. 20а(1)
Ливерпул (енгл. Liverpool), в. т. 208—
 212
Ливно (не Хливно, Хлијевно, Лијев-
 но и сл.), **Ливњак** и **Ливњаци**, **Лив-**
њанка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
ливреја
лига, дат. лиги, т. 316(8); *лига-си-*
сћем
Лидови дум (чеш. Lidový dům, На-
 родни дом), т. 284
лижисахан
Лиз (франц. Luz), т. 275
лизати, **лижем**, **лижу**, **лижући** (не **ли-**
зајући)
лија (хип. лисица), **лијин**, т. 18г(1)
Лијам (*Liam*, ирско име), не **Лајам**
Лијаонинг, не него **Љаонинг** (кин. про-
 винција), т. 224
лијевак (-вка), **лијевчић**, **лијевати** (ијек.)
лијеви, **лијево** (ијек.); **лијево-десно** (*де-*
сно-лијево), т. 129
Лијеж (франц. Liège), т. 275; уп. и т.
 18а(2)
лијек (мн. **лијекови** и **љекови**), ијек.,
 уп. т. 9д(нап.)
лијен (комп. **љенији** и **љењи**, није об.
лијењ), **лијенити се**, **лијено** (прил.),

- лијеност, лијенчина и лијенштина (ијек.), т. 8а
- лијеп (комп. љепши), т. 9ђ
- лијепак (не љепак), т. 8а
- лијепити (ијек.), лијепим; имперф. лијепљах; лијепљен, т. 8а
- лијес (ијек.), мн. лијесови и љесови
- лијеска (дат. -сци и -ски, ген. мн. лијески), ијек.
- лијет, не него лет
- лијетати, лијетање (ијек.)
- лијеха (дат. боље лијехи него лијеси); некњ. лија; уп. т. 15г
- лијечити, -им, лијечен, лијечење, лијечник (вок. -иче, мн. -ици), лијечница (-ичин), лијечнички, лијечништво (ијек.); уп. љекар
- Л'Јон (франц. L'Yon), т. 275
- Лију Шаочи (уб. ум. Љу Шаоћи, кин. Liu Shaoqi, политичар)
- Лик (франц. Luc), т. 275
- лика, дат. лики и лайко, -а, с., т. 31б(8)
- Лика, дат. Лици (ретко Лики), т. 31б(6), нап.
- Ликава (слч. Likava), т. 267
- Лилипутанаја (Лилипут), Лилипутанац, Лилипутанка (дат. -ки), т. 48а; лилипутанац (у прен. зн., патуљак)
- Лиман (део Новог Сада), т. 54а
- лимар, вок. -у и е, INSTR. -ом и -ем, т. 34а(1)
- лименка, дат. -ци, ген. мн. лименки
- лимит, лимитативни, лимитирати
- лимузина
- лимун-боја, т. 82г; *лимунаст* и *лимункаст*, *лимунастожуџа боја*
- лимунтус (и лимунтос)
- Лимож (франц. Limoges), т. 275
- Лим фјорд или боље *Лимски фјорд* (сканд. геогр. име), т. 254
- лимфа, лимфни
- Лин Бјао (кин. Lin Biao, политичар), т. 229
- лингвист(а), мн. -сти, *лингвистика*, дат. -ци
- лингвисткиња, т. 26г(2)
- Линд (из сканд. јез. Lindh), т. 260в
- Линдхолм (у сканд. јез. Lindholm), т. 260в
- линија, линијски; линијаш, вок. -у, INSTR. -ем
- линотип
- линцура (ракија), т. 71
- линч, линчовати
- Лион (франц. Lyon), т. 271д(1)
- липа, липар и липик; *липови жај*
- липицанер (липицан, липицанац), пазмина коња; *липицанерски* (липицански)
- Липово, липовски, Липовац и Липовљанин, Липовка (дат. -ки) и Липовљанка, дат. -ки (избор облика према локалном обичају)
- липоид (хем.)
- липолист
- Липтов (слч. Liptov), т. 267
- Лир (енгл. Lear), в. т. 208—212
- Лир (хол. Lier), т. 280а
- Лира (сазвежђе), т. 46
- Лирија (алб. Liria), т. 201б(1)
- лирика, дат. -ци, в. т. 31б(1); *лиричар* (вок. -у и -е, INSTR. -ем и -ом), т. 34а(1) *лирик* (стил. обел. или арх.), *лирчан*, *лиричност* (INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- Лисабон (порт.), уп. т. 244, 245г
- лисичји (лисичији), в. т. 18г(2)
- Ли Сјенњен (кин. Li Xiannian), т. 224, и краће (само презименом) Ли, т. 220
- лијска (дат. лиски и лисци)
- лист, лисни, лиснат, листак (ген. лиска, мн. лисци-листака), *лишће* (лисје, песн.), *лишњача* (лисна кост)
- листолик, *листоножац* (-шца, мн. -шци, -жаца), *листобер* и *листорек* (ек.), *листорјек* (ијек.), т. 81а
- литар, ген. мн. литара (разг. и литра, ж.)
- Литванија (мање об. Литва), литвански (литавски), Литванац, Литванка (дат. јд. и ген. мн. -ки)
- литераран, -рни
- Литературна газета, боље него *Литературна*, в. т. 251г(нап.)
- лити, лијем, лиј, ливен-ливена (необ. је лит); тако и *излити*, *налити*, *полити*, *прелити* и сл., т. 18а(2), 18е
- литијум (литиј, ген. -ија), т. 190в(2)
- литографија, т. 81а
- Литомјержица или -ице (чеш. Litoměřice), т. 283
- литосфера
- литургија, литургијски, т. 18ђ(1)

- лиферант, -нта, лиферација, лиферовати
 лифтбој, т. 88а
 лихвар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), лихварев и лихваров, т. 34а(1), лихварски, лихварство
 лихт, прид. (који је светле боје)
 лицемер, лицемеран, лицемерност, лицемерје, лицемерник, лицемерка (дат. јд. и ген. мн. -ки), лицемерство (ек.); лицемјер, лицемјераи, лицемјерност, лицемјерје, лицемјерник, лицемјерка, лицемјерство (ијек.), т. 86
 лиценца (и лиценција); лиценција *йо-еџика* (песн. слобода)
 лишајив, т. 18в(2)
 лишће, т. 21
 ЛМС, скраћ. *Лешоис Маџице срјске*, т. 181Б(2)
 Лоара (трад., франц. Loire), т. 268, т. 271д(3)
 лобања и лубања
 Лобачевски (пољ. Lobaczewski), Лобачевског итд., т. 1996, 242
 лоби, лобија, мн. лобији-лобија; лобирати, лобист(а), мн. -сти
 лобовати (спорт., у другом значењу лобирати), т. 1946
 лов, ловачки и ловни (разл. зн., *ловачки ђас, ловни џуризам*)
 ловокрадица, ловокрадин, т. 306
 ловор-венац (ек.). ловор-вијенац (ијек.), ловор-грана, т. 82в
 ловостај, ловочувар; ловочуварска служба; *ловсџиво*
 -лог, -логија, форманти сложеница, пишу се спојено: *биолоџ, биолоџија, биолоџски, еколоџ, еколоџија, кардиолоџ, кардиолоџија; њеџоџолоџ, њеџоџолоџија, џексџироџ, џексџироџија*, т. 81а, 83, 190а
 лога, дат. логи, т. 316(8)
 Логарска долина, т. 57
 -логија, в. под -лог
 логика, дат. -ци, логичан, логичност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), логичар (вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1)
 логистика, дат. -ци, логистичар, логистички
 лого, лога и логоа; логотип
 логопат, логопатија; логопед, логопедија, логопедски
 Лођ (пољ. Łódź), т. 242
 лођски (према Лођ): *Лођски усџанак, Лођска ојерација*, т. 20а(3)
 лож-уље, т. 82в
 лозинка, дат. -ци, ген. мн. лозинки, т. 316(1)
 локализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
 локалпатриот(а), м. (мн. -ти м. и -те ж.), локалпатриотизам
 локатив (грам.), локативни и локативски
 локва, ген. мн. локава, т. 376(2)
 локна (ген. мн. локни), т. 376(3), локница, локнаст
 локум
 Ломбардија, ломбардијски и ломбардски, Ломбардијац, Ломбардијака (дат. јд. и ген. мн. -ки) и Ломбарђанин, Ломбарђанка
 ломиврат (уп. и ломоврат)
 ломити, -им, ломљен; ломљење, т. 23г
 ломљив, ломљивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
 Лонг Ајленд (Long Island, острво), т. 57
 Лонги (итал. Longhi), т. 217
 лонглеј, т. 20в(2), 88а
 лончар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1), мн. лонци-лонаца; *Лончарска улица*, т. 546
 Лондонка, дат. -ки, ген. мн. -ки, уп. т. 316(4)
 лончић (дем. од лонац), т. 30в
 Лопковице (чеш.), т. 20в(3)
 лопта, ген. мн. лопти, т. 376(3)
 лопух, мн. лопуси, т. 31а
 Лорел (енгл. Laurel), в. т. 208—212
 Лорена (франц. Logaine), не Лорен, т. 275
 Лоренсо (порт. Lourenço), т. 244
 Лорјен (франц. Lorient), т. 275
 Лорка, боље пуно име *Гарсија Лорка*, прво през. се у шп. не изоставља (шп. Garcia Lorca Federico), т. 290, дат. Лорки, т. 316(4)
 лос (врста јелена), лосовина (месо); лосос (врста рибе), лососовина
 Лос (пољ. Łos), т. 239(3), т. 242
 Лос Анђелес (Los Angeles), Лос Анђелеса, лосанђелески, т. 101а

- лосион, т. 186
- лото, лотоа-лотоу и (мање обично иако би било правилније) лото-лота итд.; погрешно је писање Лото и ЛОТО
- Лотон (енгл. Laughton), не Лаутон, в. т. 208—212
- Лох Нес (енгл. Loch Ness), т. 214
- L-профил („ел-профил“), т. 90а
- L. S., скраћ. *locus sigilli* (место печата, М. П.), т. 180б
- лубања и лобања
- Лубаш (пољ. Lubaś), т. 242
- Лублин (пољ. Lublin), т. 242
- Лувје (франц. Louviers), т. 271д(1) и 274
- луд, лудак, лудост, лудорија; лудети, лудео-лудела (ек.), лудјети, лудио-лудела (ијек.); лудирати се и лудити се (правити се луд, ек. и ијек.), лудење (ек. и ијек.)
- Лудвиг (нем. Ludwig), т. 238; *Лудвиг ван Бетховен*
- луес (мед.), луетичан, луетичар, луетичарка (дат. -ки), поред сифилис
- Лужица (Горња и Доња Лужица), лужички, Лужичанин, Лужичанка (дат. -ки, ген. мн. -ки); Лужички Срби, лужичкосрпски, горњолужичкосрпски, доњолужичкосрпски
- Лужков, не него Лушков, т. 19
- Луиђи (итал. Luigi), т. 217
- Луиза (итал. Luisa), т. 217
- Луис (шп.), т. 288
- Лука, дат. Луки (заст. је Луци, али се одржава арх. *Јеванђеље њо Луци*), т. 316(4)
- Лукас (енгл. Lucas), в. т. 208—212
- луксуз, луксузан (не луксус и сл.)
- лумбаго, лумбага, лумбалан, -лни, лумпенпролетаријат
- лумперај, лумперајка (дат. -јци), лумповати, -ујем
- луна-парк, уп. т. 86а
- лунаријум и лунариј, т. 190в(2)
- Лундберг (трад., швед. Lundberg), а према изг. *Лундберј*, т. 260в
- лупеж; лупешки, лупештво (од -жски, одн. -жство), т. 276
- лупина и љупина (у знач. љуска)
- Луси (енгл. Lucy), в. т. 208—212
- Лусијентес (не Лусјентес), т. 287
- Лу Сјуи (кин. Lu Xun, књижевник), т. 229
- лутак, -тка, мн. луци-лутака, т. 26а
- луталац, -оца, ген. мн. -лаца; луталачки, луталица, луталичин, т. 30б
- Лутер (нем. Luther), т. 238; лутеран, лутеранка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 49
- лутка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 316(3)
- луткар, вок. -у и -е, INSTR. -ов и -ев, т. 34а(1); луткарица и луткарка (дат. јд -ки, ген. мн. -ки); *Луткарско њозориште* (у Суботици)
- лутка-филм, боље *луткарски филм* (или филм са луткама)
- луткица, т. 30г(1), луткичин, т. 30б
- лутрија, лутријски, т. 18; *Лутрија Србије* (назив орг.), т. 63б
- луцерка, дат. -ки, ген. мн. -кй (уп.: разне врсте *луцерки*)
- Луцерн (Luzern), луцернски (не луцерншки)
- луцидан, -дна, луцидност, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости
- луцифер (у општем зн. — ђаво и сл.), луциферски, луциферство; Луцифер (вођа демона), т. 43(и нап.)
- Луција (л. име)
- Луцјан (пољ. Lucjan), т. 242
- Лучано (итал. Luciano), не Лучијано (ни Луђија), т. 217
- лучац, -ца, мн. лучи-лучаца
- Лучија (итал. Lucia), в. т. 217
- Лучиндан, ген. Лучиндана (арх. до Лучина дана, по Лучину дне), лучиндански; лучинштак (онај који слави Лучиндан); рег. *Лучиње*
- лучоноша
- Лушков, не Лужков
- Лушуен (кин. Lushun, град), т. 229
- l. c., скраћ. *loco citato*, т. 180б

Љ

љ или л за алб. L, в. под л, т. 2016
љ за мађ. LY, т. 234

љ, њ у кин. именима, в. под ј

љ или ј за франц. LL, LLL (уп.: *фелштон, ѓавиљон, фойшеља, ѓиљошина; Бастшља, Марсељ* и сл., али *Вијон, Миреј, Рамбује*), в. т. 275

Љаберија (алб. Labëri), геогр., т. 202
љага, дат. љази и љаги

Љаљар (алб. Lalar), геогр., т. 2016(2)

Љаљез (алб. Lalëz), геогр., в. т. 2016(2)

Љаодунг (кин. Liaodong, полуострво), т. 229

Љаонинг (кин. Liaoning; стапање пред самогл. j с претходним L), т. 224 и 229

Љапан (алб. Lapan), геогр., т. 2016(2)

Љатиф (алб. Latif), т. 2016(2)

-љев за рус. -ЛЕВ, т. 250г (нпр.: *Васиљев, Васиљевски, Јаковљев, Коваљевска, Корољев, Пољевој, Собољевски, Туйољев*)

-љев: *Мирослављев, Радос(л)ављев, Томислављев, Јаковљев* (од неких имена и -ов, као нпр. *Јаковов, Томилавов*); *Кировљев, Хрущовљев, Шолоховљев; брајшовљев, синовљев, мужевљев* (поред *брајшов, синов, мужев*, али само *буков, лијов* итд.), в. уз конкретне речи у речнику

љевак, љевакиња, љевака (дат. -ци), љевица, љевичар, љевичарка (дат. -ки, ген. мн. љевичарки), љеворук (ијек.), т. 86

љевкаст (ијек.), т. 86

Љевоча (слч. Levoča), т. 267

љекар (вок. лекару и љекаре), љекарев и љекаров, љекарија, љекарина, љекарити, љекарица (-ичин), љекарка (дат. и ген. мн. -ки), љекарна (апотека), љекарница (апотека и апотекарица), љекарнички, љекарништво, љекарски, љекарство, љекаруша (књига о љековима), љековит, љековитост (ијек.), т. 86

љенчарити и љенствовати, љенчуга (дат. -ги), љенив, љенивац, љенивица (ијек.); уп. за однос *нљ* лен и *ли*-јен

-љење (не -лење): *дељење, заљање, од(ј)ељење, ојред(ј)ељење, ѓаљење, ѓруљење* итд., уз ограничен број изузетака који су резултат међусловне дисимилације (нпр. *зајослење*; друго је *јоколење* у ек. према *јоколење* у ијек.); уп. уз одговарајуће речи, т. 23г

љепак, не него лијепак, т. 9в

љепенка (дат. -ци), љепилац (-иоца, мн. -иоци, -илаца), љепило, љепљив, љепљивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости (ијек.)

љепојска (дат. -ки и -ци; -кин); љепорјечив и (ређе) љепорек (и љепорјек), љепорјечити, љепорјечивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), љепота, љепотан, љепотица (-ичин), љепушкаст, љепшати (ијек.), т. 86; Љепа, Љепосава

Љермонтов (рус. уоб.), т. 251г(4)

Љермонтовљева улица (или *Улица Љермонтова*), погрешно је „Љермонтова улица”, „у Љермонтовој”
љеса, љесица (ијек.), т. 86

љесков, љесковац (ген. -вца, *љесков шћай*), љесковача (ијек.)

љестве (мн. ж. р., ген. љестава); љествица (муз.); *дур љествица*, т. 86в; *Це-дур љествица*, (ијек.) т. 91

-љећи, в. под -љећи

љетњи, в. под летњи

љето, љетии (љетњи), љети (прил.),

љетос, љетошњи, љетина, љетниковац (љетњиковац), љетопис, љетораст, љетовалиште (ређе љетовиште), љетовалишни (ијек.), т. 86

-љећи, -љести (ијек.), у слож. глаголима као *изљећи, наљећи* (изљегнем и изљежем, изљегни и изљези и сл.) и *изљести, наљести, сљести* (изљезем, изљези итд.) — заст. и не препоручује се (боље је *изићи, наићи* и сл.); ек. ликови *изљећи* и *изљести* чувају се само у неким нар. говорима у Србији

љеш, љешина, не него леш, лешина

Љешанска нахија; *нахије Кашунска и Љешанска, из нахије Кашунске у Љешанску*, т. 51; уп. и т. 56а
 љешник (не љешњик), љешњак, љешњар, љештак, љештарка (дат. -ци, ген. мн. љештарки), ијек.
 -љуб, -љубац, -љубље форманти сложеница: *родољуб, родољубац* (-љупца), *родољубље*, т. 81а
 љубав, инстр. љубављу, уз одредбу и љубави (уп. и: *за љубав некоме, нечему, а не некога, нечега*)
 љубазан (не љубезан)
 љубак, -пка (комп. љупкији), љупкост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 19
 љубидраг (цвеће), т. 73
 љубитељка (дат. -ки, ген. мн. љубитељки), љубитељки, т. 30а, 31б(5)
 љубица (цвеће), т. 73
 љубичастоцрвен (нијанса компактне боје), т. 106
 љубомир (цвеће), т. 73

љубопитљив
 Љубореч (слч. L'uboreč), т. 267
 Људевит Посавски, т. 41г
 људи-жабе, т. 87
 људски, људскост (инстр. људскошћу, уз одредбу и људскости), људство, т. 20а(1)
 љуљашка, дат. -ци, ген. мн. љуљашки, т. 31б(1)
 Љулиште (алб. Lulishte), геогр., в. т. 201б(2)
 љупина и лупина (у знач. љуска)
 љуска, дат. љусци, ген. мн. љусака, т. 31б(1)
 љуспа, ген. мн. љуспи
 љут (комп. *љући*)
 љутић и љутич (цвет)
 љуштити (имперф. љуштах, љушћах, трп. прид. *љушћен и љушћен*), љуштење и љушћење; љуштика (дат. -ци); љуштионица, т. 32а
 Љушње (алб. Lushnje), геогр., т. 201б(2)

М

м (m), ретко и м., скраћ. *меџар*, т. 180а м., скраћ. грам. *мушки, мушки род* (ради економичности, нпр. у речницима, и без тачке), т. 179а(1) и 184
 м. или m, скраћ. грам. *masculinum* (мушки род), т. 180б
 М-48, М-72 (оружје и оруђе), т. 72, т. 121б
 Ма'аншан (кин. Ma'anshan, планина), т. 229
 Мавар, -вра (не Мавара), мн. Маври (не Мавари), *маварски*
 Мауританија, Мауританац, мауритански
 маг (мн. магови-магова и маги-мага), *магија, магијски, магичан, магичност*, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
 магазин и (обичније) *магаци* (у зн. складиште); само *магазин* у зн. часопис, ревија, журнал

магазинер (и обичније *магационер*), уобичајено, али се сматра исправнијим *магацинер* (*магацинер*) или *складиштар*
 магарчић (дем. и хип. од магарац), т. 30в
 Магбет, т. 20в(3) — не Макбет, Мекбет
 ма где (ек.), ма гдје (ијек.), т. 128
 Магелан, трад. порт., т. 197б
 Магеланови облаци (галаксија), т. 46
 магија, магијски; магионичар, боље *магионичар*
 магистериј (ген. -ија) и магистеријум, -а, т. 190в(2)
 Маглај, маглајски, Маглајац (и Маглајлија), Маглајка (дат. -ки)
 магистрат (у општем зн.); Магистрат (грађ. у Ср. Карловцима), т. 68
 маглити, -им, (за)магљен; магљење (не маглење), т. 23г
 Маглић; *Маглић планина*, т. 100б и нап. 1

магмосфера

магнезијум (магнезиј), т. 190в(2); *магнезијум-оксид* и сл., т. 89а

магнет, **магнетни**, **магнетски**; **магнетит**, **магнетитни**; **магнетичан**

магнето-: *магнетноелектрични*, *магнетношометрија*, *магнетоској*, *магнетосфера*, *магнетофон* итд., уп. т. 81а и 103

магновење

магнолија, -ије, -ији

магнум

Магнус (енгл. Magnus), в. т. 208—212

Магреб, т. 50г, **магрепски**, т. 19

мада, т. 113

Мадач (мађ. Madács, трад. правописом Madách), т. 234

мадера (име пића по геогр. пореклу), т. 71; *Мадера* (и „Мадера”, хотел у Београду)

Мадона (Богородица), **Мадонин**, т. 44а; *мадонски израз лица*, т. 69

мадригал, **мадригалист(а)**, мн. -сти

Мадрид, **мадридски**, **Мадрићанин** (не Мадрижанин), **Мадрићанка**

Мађарска (старије Маџарска); предност треба давати млађој варијанти са **ђ** јер је обичнија и ближа изворном изговору; **Мађар**, **Мађарица**, **мађарски**, **мађарон**, **мађаризација**, **мађаризовати** итд., т. 33

мађарица и **маџарка** (шљива), т. 73

мађије (мн.), **мађијски**, **мађионичар**, **мађионичарка** (дат. -ки, ген. мн. -кй)

Мађини (итал. Maggini), т. 217

маестрал

маестралан, **маестрално**, **маестралност**; **маестро** (маестра-маестру итд.)

мазати, **мажем**; **мазив**, **маживо**, **мазивост**

мазга, дат. **мазги**, ген. мн. **мазга** и **мазги**; **мазгн**, т. 30а, 316(3), 376(3)

мазгнца, т. 30г(1)

Мазина (итал. глумица *Giulietta Masina*), не *Масина*

мазити, -им, (раз)мажен, **мажење**; **мазан**, -зна

мазохизам, **мазохист(а)**, мн. -сти, **мазохисткиња** (необ. је масохизам и сл.)

мазурка (дат. -ци и -ки, ген. мн. **мазурки**), т. 316(2), 376(3)

Маинарди (итал. Mainardi), т. 217

маја, хип. од **мајка**; **маја** (средство за сирење)

мајдан

Мајданпек, **мајданпечки**, **Мајданпечанин**, **Мајданпечанка**

Мајер (франц. Mayer), т. 275

мајица, т. 18в(1)

Мајк (енгл. Mike), в. т. 208—212

мајка (дат. **мајци**, у знач. мати), нар. хип. **мајка** (дат. мајки, об. у знач. бака или свекрва); **мајчин** (према мајка), **мајкин** (према мајка), т. 306, т. 316

мајкица (ретко), хип. **мајка**, ум. **мајчица** (од мајка = мати), т. 30г

Мајкл (енгл. Michael), в. т. 208—212

Мајкрософт (енгл. Microsoft)

Мајлер (Норман), погрешна транскрипција, уместо Мејлер (енгл. Mailer), в. т. 208—212

мајмун, **мајмунче**, -ета, **мајмуница**, **мајмуничин**; **мајмунлук**

мајмунолик

Мајнц (нем. Mainz), т. 238

мајонез и (ређе) **мајонеза**

мајоризација, **мајоризовати**, **мајоритет**

Мајорка, на Мајорки, т. 316(7)

мајстор: *мајстор Петар*, ген. мајстора Петра и мајстор Петра, т. 926

мајсторичин (према мајсторица), т. 306

мајчица, в. мајка

мајчицин, т. 306

ма кад и **ма када**, т. 128

макадам, **макадамски**

ма какав, **ма како**, т. 113, 128

маказе, ж. мн.; дем. **маказице**

макар кад, **макар ко**, т. 113, 128

макартизам, -зма

Макбет, в. **Магбет**

Макензен (нем. Mackensen), т. 238

макија, -ије, -ији

Макијавели, -ија (итал. Machiavelli), **макијавелист(а)**, мн. -сти, **макијавелисткиња**, т. 49, **макијавелизам**, -зма, т. 626

макнути, в. под **маћи**

ма ко, **ма који**, **ма колик**, **ма колико**, т. 113 и 128

Макгрегор (енгл. у варијантама: McGregor, MacGregor, Macgregor), т. 214

макро-: *макроанализа, макробиоџика, макроекономија, макроклима, макроплан, макропројекат, макрореџија, макросџрукџура, макроџиџолоџија* итд., тако и *макробиоџички, макроекономски, макрореџионални* и сл., уп. т. 81а, 83 и 103

Макс или **Мекс** (енгл. Max), в. т. 208—212

макси: *макси-хаљина, макси-мода, макси-укрџиџеница*, т. 84

максима, ген. мн. **максима**

максимализам, максималист(а), мн. -сти, **максималистички, максимирати**

Мала Азија, малоазијски, т. 50г, 104

Малага (Malaga), дат. -ги, т. 316(7); **малага** (сорта лозе), т. 73

Мала Госпођа или **Мала Госпојина** (празник), т. 59

Малајка, дат. -ки, **Малајкин**, в. т. 30а, 316(4)

малаксавати, -авам, (они) **малаксавају**

малаксавост и **малаксалост**

малаксати, -шем, (они) **малакшу**

Малања (рус.), т. 250б

малвазија и **малвасија**

малверзант, ген. мн. -ната, **малверзација**

Малеева и **Малејева** (буг.), т. 200в

малер, малерисати (-ишем), **малерозан**

Малесија (алб. Malësi), геогр.; **малисорски, Малисор, Малисорка**, дат. -ки, ген. мн. **Малисорки**, т. 2016(1)

Малзерб (франц. Malesherbes), т. 275

Мали, -ија (држава), **малијски, Малијац** (-јца, мн. -јци), **Малијка** (дат. -ки)

Мали Божић, т. 59

Малињец (слч. Málinec), т. 267

Малић (алб. Maliq), геогр., т. 2016(1)

малиџан, **малиџаност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 18б

Малјон (енгл. Malyon), т. 214

малкице и **малчице** (прил.)

малко, дем. према **мало**

малне (прил., обичније **малтене, малоне**)

мало-: *малоазијски, малобројан, малобројност, малов(ј)еран, малов(ј)ер-*

ност, малоџрађанин, малоџрађанка (дат. -ки), *малоџрађанџиџина, малокрван, малолешник* ијек. *малољешник, малойос(ј)едник, малоџиражни* итд., т. 81 и 103

мало где (ек.), **мало гдје** (ијек.)

малокад и **малокада** (прил.)

малокалибарски

мало-мало (нпр.: *мало-мало ја еџо џа*), т. 129

малоне (прил., чешће **малтене**)

Малопольска (покрајина у Польској), т. 50а

мало-помало, т. 129

мало после (ек.), **мало послије** (ијек.)

малопре (ек.), **малоприје** (ијек.), т. 126а

малопређашњи (ек. и ијек.), **малопријашњи** (ијек.), т. 105

малочас (прил.), т. 126а; **малочашњи**

Малта, малтешки, Малтежанин, Малтежанка (дат. -ки); **малтежанин** (припадник реда малтешких витезова), т. 49

малтене (ређе и **малне**), прил., у зн. готово, скоро, **малоне**

малчице и **малкице** (прил.)

мамипара, т. 81в(1)

мамити, -им, (на)мамљен, **мамљење** **мамичин** (према **мамица**), т. 30б

-ман: *наркоман, џироман, анџломан, франкоман*, т. 81а; сл. и **-манија**: *наркоманија, анџломанија* итд., али се **манија** јавља и као посебна реч

мана (не **махна, махана**)

манастирка (ракија), т. 71

манго (бот.), м., промена — **манга, мангу** итд.

манголица и **мангулица** (раса свиња)

мандал, (за)мандалити (не **замандаљити**)

мандатар (лице које добија **мандат**, нпр. **будући премијер**), инстр. -ом и -ем, т. 34а(1), **мандатор** (онај који даје **мандат**, нпр. код нас **председник републике**), инстр. -ом

Мандела (Нелсон), не **Мендела**, уп. т. 208—212

манеж (и **манежа, ж.**), уп. **мањеж**

манекенка (дат. -ки, ген. мн. **манекенки**)

манжетна, ген. мн. **манжетни**

- маникир (уређивање ноктију); маникирка и маникерка, маникер (вршиоци маникира); сл. и педикир
- Манила (геогр.); манила (врста конопље), т. 73
- манипулант, манипулативан, манипулација, манипулисати
- манир, маниризам, манирист(а), мн. -сти
- манифестовати, -ујем
- манихејац, манихејизам, т. 49
- мансарда, ген. мн. мансарди
- МАНУ, скр. *Македонска академија наука и уметности* (акроним се не мења, погрешно је — из *МАНУ-а*, у *МАНУ-у*)
- мануелан, мануелац (-лица, мн. мануелци-мануелаца)
- манускрипт (боље рукопис)
- манути (се), манем се (некога или нечега, у зн. 'оканити се, оставити се'), не махнути
- Манцони (итал. Manzoni), т. 217
- Манчестер (енгл. Manchester), в. т. 208—212
- Манчини (итал. Манчини), не *Манћини* (усталило се за фудб. тренера)
- Мандурија, мандурски, Мандурац (Мандур), Мандурка (дат. -ки)
- мање-више, т. 129
- мањеж (обичније него манеж)
- Мањетин (чеш. Manetin), т. 249
- мањина: мањина се враћила и мањина су се враћили
- Мао Цедунг (а не „Дзедунг”, кин. Мао Zedong), т. 222, 228, 229
- Мао, Маоа, Маоу, са Маом; Мао Цедунг, Мао Цедунга итд.
- Мао Цедунгов, т. 104
- Мара (франц. Marat), т. 275
- Маракаибо (шп. Maracaibo), т. 288 и 290
- марама (не махрама), т. 16(нап.)
- Мараст (франц. Margast), т. 275
- Марбелља (Marbella), не Марбела
- марва, т. 15в
- Маргарет(а) (енгл. Margaret), в. т. 208—212
- Маргерита (итал. Margherita), т. 217
- Мар дел Плата, у Мар дел Плати
- Мардок, не него Мердок (в.)
- Марија (вок. Марија), Марифон, т. 18г(1); *Светла Дев(иц)а Марија*, т. 41д(нап.)
- Марија (чеш. Marie), т. 199в
- Марија (итал. Maria), т. 217
- Марија (Maria) и Марије (Marie), различита имена у сканд. јез., т. 258; уп. Софија, Софије
- Маријинско јеванђеље (писани споменик), т. 64
- Маријус (франц. Marius), т. 275
- маринизам, -зма, т. 626; маринист(а), мн. -сти, маринистички
- Марио дел Монако, т. 58
- марионета, марионетски, т. 186
- Марић Петровић (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
- Марица (битка), т. 60б
- марица, пол. аутомобил (мало слово; наводници нису обавезни)
- Маричин (према Марица, ж. име), т. 30б
- Маричка битка, т. 60б, али *бишка на Марици*, т. 61
- марка, дат. марки, ген. мн. марака, т. 31б(8)
- маркантан, -тна, маркантност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
- Марке (франц. Marquet), т. 275
- марке сериј. производа (аутомобила, лекова, цигарета и сл.) пишу се малим словом, а употреба наводника није обавезна (посебно ако су шире познати): *застава, шкода, мерцедес, њезо 204, фијат њуншо; дрина, морава, марлборо, бенседин, боинг, калашњиков* (или „мерцедес”, „дрина” „калашњиков” итд.); називи фабрика великим: „Фијат”, „Опел”, „Боинг” и сл., т. 71
- маркетинг; маркетиншки
- Маркиз де Врис (франц. Marquis de Vries), т. 275
- маркиз (вок. маркиже)
- маркограф, маркографија, т. 81
- Маркс (нем. Marx), т. 238; марксист(а), мн. -сти, т. 49
- Маркус (енгл. Marcus), в. т. 208—212
- мармелада
- Марна, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
- Мароко, марокански (не марочки), Мароканац, Мароканка (дат. -ки)

- Марс** (не Март) (мит. и астр.), т. 43, 46, 191в(2)
- Марс** (франц. Mars), т. 275
- Марсел** (франц. Marcel), т. 275
- Марсељ, марсељски, Марсељац, Марсељка**, дат. -ки (трад., боље него Марсеј), т. 275; **Марсељеза**, т. 64
- Марсија** (франц. Marcillat), т. 275
- Марсо** (франц. Marceau), т. 275
- Марсовац** (замишљени становник Марса), т. 48а; *фиг. марсовац* (уп. *лајонац*)
- Мартен** (франц. Martin), т. 271ђ
- мартолоз** (боље него мартолос), **мартолоски**
- Марфи**, уобичајено (енгл. Murphi), а исправно је *Мерфи*
- Марцијал** (лат. Martialis), т. 191б; **марцијалан**, -лна
- Марџори** (енгл. Marjory), в. т. 208—212
- маршрута**, т. 88а, али *марш-колона, марш-башаљон*
- масак**, *маска* (диј.), мужјак мазге, **мазгов**, т. 19 (нап.)
- масакр**, -а, ген. мн. масакра
- масени** (према маса, необ. масални)
- масерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **масеркин**, т. 30а, 31б(5)
- маска**, дат. -ски и -сци, ген. мн. *маски*, т. 31б(2)
- Маскањи** (итал. Mascagni), т. 217
- маскер** (инстр. -ом); **маскерада** и **маскарада**
- маскулинум**, грам. *мушки род*
- маслина** (дрво и плод); **маслика** (плод), дат. -ци, ген. мн. -ки
- маслинастозелен, маслинастосив, маслинастосмеђ**, т. 10б
- Маслине**, ж. мн. — Маслина-Маслинама (део Подгорице), т. 54а
- мас-медиј**, мн. мас-медији, т. 88б; **масмедидски**, т. 104
- масовност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
- масон, масонерија**
- масохизам**, в. мазохизам
- мастан**, -сна, т. 26г(4)
- мастер**, скраћ. *мср.*
- мастика** (дат. -ци)
- мастионица**, т. 18б
- мастити**, в. замастити
- мастоид, мастоидан**, -дна, 18в(3)
- Мастројани** (итал. Mastroianni), т. 217
- мат** (1. у шаху, 2. загасит, непром.): *шах-мат*
- мат зелена боја**
- Матарушка бања** (бањско лечилиште); **Матарушка Бања** (насеље)
- математика** (шк. предмет, об. мало слово), али: *џријавио је исџић из Математике II*, т. 67
- материјалист(а)**, мн. -сти, **материјализам**, -зма
- Материце**, ж. мн. (цркв. празник), т. 59
- матерњи**, необично **материњи**
- матероубиство**, уп. под **убиство мати**, матере, ак. матер, мн. *матере-матера-матерама*
- Матија** или **Матијаш** (трад. за угар. владара, мађ. Mátyás), т. 235
- Матилда** (нем. Mathilde), т. 238
- Матица српска**; скраћ. **Матица**: *обнављање Матице*, т. 63б и 70; скраћ. **МС**, т. 181
- Матица хрватска**, т. 63б; скраћ. **МХ**, т. 181
- матичар** (вок, -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **матичарев** и **матичаров**, т. 34а(1)
- Матичин апостол**, т. 64
- Матје** (франц. Mathieu), т. 275
- Мато Гросо** (порт. Mato Grosso), т. 244
- матријархат, матријархаран**
- матрица, матричин**
- матроски** (од матроз+ски), т. 27а
- Маћаш** (мађ. Mátyás), т. 234
- маћеха**, дат. -хи (и -си), **маћехин**, т. 30а, т. 31б(2) (не маћуха)
- маћи** (макнем, они макну, макох, макао-макла) и **макноти** (макнем, макох и макнух, макао-макла и макнуо-макнула)
- маћухица** (бот.)
- мау**; **мау-мау**, узв., т. 135
- маузер** (оружје), т. 71
- маузолеј** (ген. -еја, инстр. -ејом и -ејем, мн. -еји), т. 34
- Мауританија** и сл., в. под **Маври Маутхаузен** (нем. Mauthausen), не **Матхаузен**
- Мафеи** (итал. Maffei), т. 217

мафија, **мафијаш** (вок. -у, инстр. -ем), **мафијаштво**, т. 34а

махагони и **махагониј** (ген. -ија), обичније него махагон

махала (не мала)

махати, **машем**, **машући**, **маши** (не махам, махајући, махај)

махиалан, **махиначија**

Махмутбеговић, т. 99

махнит, **махнитост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости (не манит и сл.)

махуна, **махунарка** (дат. -ци и -ки, ген. мн. махунаркѝ)

мацин, т. 30б

Мацузака (јап. Matsuzaka), т. 218в

Мацујама (јап. Matsuyama), т. 218в

мачак, **мачка**, мн. мачкови-мачкова и мачци-мачака

Мачванин, мн. Мачвани, Мачванка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 48в

мачевалац, -оца, ген. мн. -лаца; **мачевалка** (дат. -ки); **Мачевање** (слика), т. 64

ма чији (у зн. било чији), т. 113

мачји (боље него мачији), т. 18г(2)

мачка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)

мачкица, т. 30г(1)

мачо-: **мачо-мен**, **мачо-мушкарац**, **мачо-шић**, т. 88б

мачоноша (мачоносац, не маче-)

Мачу Пикчу (шп. Machu Picchu, град Инка), т. 290

Маџар, **маџарски** и сл. (заст.), в. Мађарска, т. 33

маџарка (сорта воћа), дат. -ки, т. 31б(4)

машинбравар

машинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. машинки (оружје), уп. т. 71

машице, ж. мн. (ген. машица)

машна, ген. мн. машнѝ

ма шта (у зн. било шта), т. 113

машћење (необ. маштење)

меандар (-дра, ген. мн. меандара), **меандрирати**

мега- ('велик'): **меџаваш** (милион ва-ти), **меџашона**, **меџахери**; **меџалић**, **меџайолис**, **меџафон**, т. 83

мегазвезда (ек.), **мегазвијезда** (ијек.), уп. т. 83

мегало- (уп. мега-): **меџаломан**, **меџаломанија**, **меџалосаур(ус)**, т. 81а

мегдан (не мејдан), **мегданчија**

Меги (енгл. Maggie), в. т. 208—212

мед (ек., бакар или бакарна легура; знатно је обичнији ијек. лик *мјед* и у ек. текстовима), т. 11ђ

медаља: **Медаља за храбросћ**, **Медаља рада**, **Медаља за заслуге**, **Медаља за војне заслуге**, **Медаља Обилића** (и **Обилића медаља**) итд. када се ради о служб. називима вел. почетним словом, т. 65

медвед: **Велики медвед**, **Мали медвед**, астр., т. 46; **медведица**, **медведичин**, **медвећи** (ек.)

медвјед (ген. мн. медвједа): **Велики медвјед**, **Мали медвјед**, астр., т. 46; **медвједица**, **медвјећи** (ијек.), т. 8б

Медзани (слч. Medzany), т. 26б

медиевијум (медиевиј, 'средњи век'), **медиевалан**, **медиев(ал)ист(а)**, у мн. -сти, **медиев(ал)истичња**, уп. т. 18а(2) (писање ј)

медиијум и **медииј** (мн. -ији), т. 190в(2); краћи облик преовлађује у зн. јавно гласило, као и придев **медиијски**

медиијски, т. 18ђ(1)

медикаменат и **медикамент**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

медииокритет, **медииокритетство**, т. 18б

Медитеран, **медитерански**, **Медитеранац**, **Медитеранка** (дат. -ки); уп. Средоземље

медииоча, **медииочар**, **медииочарка** (дат. -ки), скраћ. **мед.**, т. 179а(3)

Медичи (итал. Medici), т. 217

медѝка (бот., дат. -ци)

медун (бот.), т. 73; **Медун** (геогр.)

међ (стари или песн. облик за *међу*), писање без апострофа, т. 175(нап. 4)

међашни и **међашњи**

међу-: **међузубни**, **међум(ј)есни**, **међуизра**, **међувр(иј)еме**, **међујошез**, **међуслој**, **међусираћ**, **међусијанични**, **међућелијски**, **међуфаза**, т. 81в(1), 103в

међуребарни, **међукосни** (међу+костни), т. 26г(4)

Међумурје, **Међумурка** (дат. -ки), **Међумурац** (боље него Међимурје и сл.)

међународиоправни (према међународно право), т. 103б

- међуречје (ек.), међуријечје и међуречје (ијек.); геогр. Међуреч (општ. Јагодина), Међуречје (о. Краљево), Међуријење (о. Колашин), в. т. 8—10
- међу се, т. 139а
- мезимац (инстр. -мцем), мезимче -ета, зб. мезимчад, -ади, мезимча (-ичин), ек. и ијек.; ијек. и мјезимац и сл., т. 11а
- Мезиржичи (чеш. Meziříčí), т. 283
- Мезјер (франц. Mézières), т. 275
- мезозонк, мезозојски
- Мека (дат. Меки), т. 316(7)
- Мекгро (McGraw), Мек Гро (Mac Graw), не Мек Гроу
- Мекдоналд (Mc Donald), назив ресторана Мекдоналдс (McDonalad's), т. 20в(3)
- мекика, дат. -ки, т. 316(8)
- Меклауд (енг. McLeod и McCloud), т. 208—212
- Меклин (Maclean, Mc Lean), али када је шкотско презиме, транскрибује се Меклејн (Фицрој)
- меко-: мекодущан, мекодущношћ, мекокорац, мекообразан, мекоуиш, итд., т. 81, 103аб
- меко (не мехко), т. 16(нап.)
- мекокорац, мекокорка (дат. -ки)
- мекокрилац (-лца, мн. -лци, -лаца)
- Мексико (шп. México), т. 290; Мексико (ум. Сједињене Мексичке Државе), т. 50а; мексички и мексикански, Мексиканац, Мексиканка (дат. -ки); не Мехико итд.
- Мексико Сити (према енгл. Mexico City — Град Мексико)
- Мекули (алб. Mekuli), т. 2016(1)
- меланхолија, меланхоличар, меланхолик, меланхоличарка (дат. -ки)
- мелбурнски, не мелбурншки
- мелиорација, мелиорациони и мелиорацијски, т. 186
- Мелије (франц. Meslier), т. 275
- мелодија, мелодијски, мелодиозан, мелодиозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 18 и 21
- мелодика, дат. -ци
- мелодрама, мелодрамски, уп. т. 81в(2)
- мелотерапија, т. 81в(2)
- Мембур (франц. Maimbourg), т. 2716
- мемла, мемљив, мемљивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- мемоар, мемоарист(а), у мн. -сти; ед-мемоар (у дипл.), т. 886
- меморија, меморијски, меморисати, -ишем, т. 18ђ(1)
- меморијал, меморијалан, -лни
- мена, менити (се), мењати (се), ек.
- Менаде (не Мајнаде), т. 192а
- менаџерија, менаџеријски, т. 18ђ(1)
- Менар (франц. Maunard), т. 275
- менаџер (необ. менеџер)
- Мендела, в. Мандела
- Менделејев (рус. уоб.), т. 250г(4); Менделејеваљев систѐм, в. -љев
- Мендес (франц. Mendès), т. 275
- Мендоза (шп. Mendoza), т. 286, 290
- мени, менија, мн. менији, -ија, т. 18а(1)
- менингокок(а)
- менискос (и мениск)
- меница (ек., банк.): бланко (бјанко) меница, соло меница, йрима меница, секунда меница, т. 86а
- менични, меничноправни, т. 1036
- менопауза
- Менхетн (енгл. Manhattan)
- мењач (инстр. -ем), мењачница, мењачки
- мер (ек.), формант слож. речи: водомер, висиномер, дубиномер, шойломер, т. 81а
- мераклијски, т. 18ђ(1)
- Мердок (енгл. Murdoch, Murdock), не Мардок
- Мерешковски (за рус. Мережковский), т. 250б; једначење сугл., т. 20в(3)
- Мери (енгл. Mary), в. т. 208—212
- Меридијан експрес, в. експрес, т. 866
- мерилац (ек.), мјерилац (ијек.), -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
- Мерилин (енгл. Marilyn), не Мерлин
- Мериме (франц. Mérimée), т. 275
- мерино: мерино вуна, мерино овца (од мерино вуне итд.), т. 86в
- Меркур (планета), т. 46; Меркур, не Меркурије, т. 192а
- мермер: мермер-камен, мермер-авлија, мермер-двори, т. 82в
- Мермоз (франц. Mermoz), 275
- Мерт (франц. Merth), т. 275
- мерцедес (назив аутомобила), т. 71

мерцо и мерца (аутомобил), т. 71, уп. марке
месершмит Ме 109 и **Месершмит Ме** т. 72, 109
месец (вок. месече, INSTR. месецом, ген. мн. месеци и, када не значи врем. период, месеца), **месечни**, **месечар** (вок. -ару), **месечина**, ек.
Месец и месец (према значењу), т. 46, 476: *Земљин месец, Јулијшерови месеци*
месец-два, ијек. **мјесец-два**, т. 120
месити, -им, **мешен** (ек.)
Месјар (слч. Mäsjar), т. 267
Месмер (франц. Mesmer), т. 275
месни (ек.), **мјесни** (ијек.), т. 26г(4)
Месопотамија, т. 194ђ
мѐсти (мѐсти), **мѐтѐм** (мешати и др.); **мѐсти**, **мѐтѐм** (брисати и сл.)
место, **местанце** (ген. -анца и -анцета), **месташце** (-ашца и -ашцета), **местимице** и **местимично**
мета-: *метагенеза, метајезик, метајезички, металоџичан*, т. 83, 103а
метак, -тка, мн. **меци**, -така, т. 26а, 31а
метакса (пиће)
метало-: *металоџлодач, металоструџар, металолојлаштика*, т. 81
Металопластика (и „Металопластика“ назив фабрике и спорт. клуба)
метаморфоза, т. 81 и 83
метар (метра, мн. метри-метара; четири метра, пет метара); **метаркилограм**, **метарски** (систем) и **метрички** — не метер, -ера, ген. мн. метери
метар-два, т. 120
метафизика, дат. -ци
метафорика, дат. -ци, **метафоричан**, **метафорички**, **метафоричност**
метил *метил-алкохол*, т. 89а
Метју (енгл. Matthew), в. т. 208—212
методист(а), мн. -сти
Метохија, **метохијски**, **Метохијац**, **Метохијка** (дат. -ки)
Метохијски Подгор и **Подгор**, т. 50г
методологија, т. 81а
Метрополитен опера, из Метрополитен опере итд.
Метузалем (библ.); **метузале** (фиг. човек у дубокој старости)

међајица, т. 18в(1)
међати, не него метати
Мефисто, **Мефистофел**, боље него **Мефистофелес**
мех (мн. мехови), ек.
механика, дат. -ци, т. 31б(1)
Мехмед Освајач, т. 41г
Мехо, дат. Мехи, т. 31б(4)
Мец (франц. Metz; франц. изг. *Мес*; код нас усвојен нем. изговор), т. 275
Мецена (име); **мецена** (пренесено — покровитељ уметника и научника), обичније него **меценат**, т. 191в(2)
меценатски, **меценатство** и **меценство** (не меценаштво)
мецосопран (не мезо)
мечка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 31б(3)
мечкица, т. 30г(1)
меч-лопта, т. 82в
мешајица (ек.), т. 18в(1)
мешати, **мешавина**, **мешалица**, **мешанац**, **мешовитост** (ек.)
Ми-10 (хеликоптер Ми-10), т. 72
мигавац, -вца и **жмигавац**, -вца
Мигел (шпан. и порт. Miguel), т. 244
Мидхат и **Митхат**, т. 20в(3)
Мијава (слч. Mujava), т. 267
Мијазаки (јап. Miyazaki), т. 218бв
Мијако (јап. Miyako), т. 218в
Мијарде (франц. Millardet), т. 275
Мије (и Миле), франц. Millet, т. 275
мијена, **мијенити** (се), **мијењати** (се), ијек., т. 8а
мијесити, **мијесим**, **мијешен** (ијек.), т. 8а
мијех (ијек.), мн. мјехови и мијехови, мјехова и мијехова итд., т. 9д(нап.)
мијешати; **мијешалица** и **мјешалица** (ијек.), т. 8аб; уп. ек. мѐшалица и мѐшалица
Мијо, ген. Мија и Мије, дат. Мију и Мији, **Мијовић**, т. 186, 18и
микадо (малим словом), т. 49
Микеланџело (итал. Michelangelo), т. 216а, 217
Микеле (итал. Michele), т. 217
Мики Маус (јунак црт. филмова), т. 42
Микица, **Микичин**, т. 30бг(3)

- Миклошић** (Франц), трад. слнч.; **Миклошич** по транскр. систему, т. 199д
микро-: *микроанализа, микроекономија, микроклима, микроплан, микрожеџи-, ја, микроорганizam, микроштруктура, микроскопија, микрошопинимија, микро; микроклимајски* итд., т. 83 и 103
- Милвоа** (франц. Millevoeye), т. 275
- Милдред** (енгл., не Милдрид), в. т. 208—212
- Миле**, м. име, Милета и Мила
- Миле** (и Мије), франц. Millet, т. 275
- миле-лале**, т. 135
- миленијум** и **милениј**
- Милеран** (франц. Millerand), т. 275
- милети** (ек.), **миљети** (ијек.), **милим**, **милећи**, **миљах**, **милех-миле** (ек.), **миљех-миље** (ијек.), **милео-милела** (ек.), **милио-миљела** (не миљео) (ијек.), т. 86, 8г(2)
- Милешева**, у Милешеви
- милијарда** (писање ј), т. 18а(1); погрешно се (под амер. утицајем) употребљава као замена *хиљаду милиона*
- Милин** (презиме), **Милина-Милину**, инстр. **Милином** и **Милиним**, мн. **Милини-Милиних**, в. -ин
- милион**, **милионити**, **милионски** (т. 18б), **милионер** (вок. -еру) и **милионар** (вок. -ару и -аре, инстр. -арем и -аром), 34а(1), **милионерка** и **милионарка** (дат. -ки)
- милитарист(а)**, мн. -сти, **милитаризам**, -зма
- Милић** (име и презиме, акц. различит), **Милићевић** (презиме од Милић)
- Милић Барјактар**, т. 42; **Милић од Мачве**, т. 58
- милица** (цвеће), т. 73
- милиција**, **милицијски**, т. 18а(1) и ђ(1)
- милиционер** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **милиционарев** и **милиционаров**, т. 34а(1)
- Милич** (име, ретко), **Миличевић** (презиме од Милич)
- Миличин** (према Милица), т. 30б
- Милкица**, **Милкичин**, т. 30б, 30г(3)
- мило-**: *миловучан, милогласан, милоок*, т. 103
- Милојица**, **Милојичић**, т. 18и, 18в(3)
- Милорадовић** (наш исељеник у Русији), а тако нпр. и **Петровић** и **Томић** (у Румунији) и сл., т. 199д (за државане -ић)
- Милосав Мија Алексић**, т. 96
- милошт**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **милостан**, -сна, **милосник**, **милосница**
- Милош**, вок. **Милошу** и **Милоше**
- Милошев** (презиме), **Милошева-Милошеву**, инстр. **Милошевим**, мн. **Милошеви-Милошевих**
- милошта**: *из милошће, од милошће*
- милун** (цвеће), т. 73
- Миљанов**, **Миљанова-Миљанову**, инстр. **Миљановим**, мн. **Миљанови**, **Миљанових**, в. -ов
- Миљацка**, дат. -ки, т. 31б(3)
- миље**, **миљеа**, мн. **миљеи-миљеа**
- миљети**, в. под милети
- Миљот** (алб. Milot), геогр., т. 201б(2)
- Миљоти** (алб. Miloti), т. 201б(2)
- Мима** (енгл. Mima), в. т. 208—212
- мимогред**, **мимогредно** (мимогредице, **мимогретке**, **мимогреце**); уп. **умимогред**
- мимоићи**, в. ићи
- минаре** (-ета) и **минарет**, -а
- Минас Жераис** (порт. Minas Gerais), т. 244
- минералогија**, т. 81а; скраћ. *мин.*, т. 179а(3)
- Минерва** (мит.), т. 43
- мини**: а) спојено: *минибус*; б) са цртицом: *мини-вал* (врста фризуре), *мини-план*, *мини-мода*, *мини-сукња*, *мини-костим*, *мини-хаљина*, *мини-конџрес*, *мини-лиџа*, *мини-баскејш*, *мини-џолф*, *мини-комјутер*, *мини-маркејш*, *мини-серија*, *мини-фарма* итд., т. 84
- минијатура**, **минијатурист(а)**, мн. -сти, **минијатуристички**
- минијум**
- минималист(а)**, мн. -сти, **минимум**
- министар**, вок. -е, инстр. -ом
- министарка** (дат. -ки); *Министарка* (Нушићева комедија), скраћ. ум. *Гошића министарка*, уп. т. 70
- министарство**: *Добили смо дојис Министарства просвете Републике Ср-*

- бије*; али — *наше министарство*, т. 70(нап.)
- минус**, **минусни** (минусна камата); *минус-пол*, *минус-водич* (физ.), уп. т. 82в, 88б
- минускула**, **минускулни**
- минут**, -а и **минута**, -е
- минуциозан**, -зна, **минуциозно**, **минуциозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- Минхаузен** (нем. Münchhausen), т. 238
- Минхен** (нем. München), т. 238
- Минхенски споразум**, т. 60г
- Мио-** од Мил- у именима: *Миодраг*, *Миомир*; *Миобраћ*, *Миођост* (старинска имена, чувају се у презименима и у топонимима), т. 18и
- Миодраг Петровић Чкаља**, т. 9б
- Миоко** (старинско име), т. 18и
- миом** (мед.), т. 18б
- Миоман** (старинско име), т. 18и
- Миомановић** (од имена Миоман), т. 18и
- Миомир**, т. 18и
- миомир**, **миомиран**, **миомирис**, **миомирисан**, т. 18б и 81
- Миомирка**, дат. -ки, т. 18и
- Миоњца**, **миоњцки**, **Миоњчанин**, **Миоњчанка** (дат. -ки)
- миопија**, **миопичан**, **миофибрил** (мед.)
- Миотош**, **Миоча**, **Миочин**, **Миоша** (не Мијо-), старинска имена, од њих и презимена **Миочић**, **Миошић** и сл., т. 18и
- миоцен**, **миоценски**, т. 18б
- мираџица** (мираџијка), у дат. -ки, т. 18ђ(2)
- Мире** (фин. Muurä), т. 263
- Миреј** (франц. Mireille), т. 275
- мирис**, **мирисан**; **мирисати**, -ишем (не **миришлм**); **миришљавост**, **миришљив**
- мирнодобан**, **мирнодопски**, т. 81а
- мирођија** (необ. миродија)
- Мироменил** (франц. Miromesnil), т. 275
- миропомазати**, **миропомазање**
- Мирков** (презиме), инстр. **Мирковим**, мн. **Миркови-Миркових**, в. под -ов
- Мирслављево јеванђеље**, т. 64
- миротворац**, **миротворачки**, т. 81, 103а
- Мирча** (рум. Mircea), не **Мирчеа**, т. 247
- мисао**, **мисли**, инстр. **мишљу**, уз одредбу и **мисли**, т. 21
- мисао** **водиља**
- мисионар** (вок. -ару и -аре), т. 34а(1), **мисионарка** (дат. -ки), т. 31б(8), **мисионарство** (боље него **мисионер** итд.)
- мислилац**, **мислиоца**, мн. **мислиоци-мислилаца**, т. 36б(6)
- мистерија** (мистериј), **мистериозан**, -зна, **мистериозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- мити**, **мијем**, **мијући**, **миј**, **мих-ми**, **мио-мила**, **мивен** (необ. је **мит**); тако и у слож. глаг. као **измити**, **умити** и сл.
- Митин** (према Мита и Мито, ген. Мите)
- митинг**, ген. мн. **митинга**, т. 37в(4)
- Митов** (према Мито, ген. Мита)
- митологија**, **митолошки** (митологијски), **скраћ. мит.** и **митол.**, т. 179а
- Митровдан** (Митровдана, и арх. до Митрова дана и до Митрова дне, о Митрову дне); **митровштак** (онај који слави Митровдан)
- Митровица** (често **скраћ.** за **Косовска** и **Сремска Митровица**), **митровички** (митровачки), **Митровчанин**, **Митровчанка** (дат. -ки)
- Митхат** (алб. Mithat), т. 202 (одступање од об. преношења алб. ТН као т)
- Мићка** (рус. Митька), т. 250в
- Михаило**, осн. облик овог имена, одагле и през. **Михаиловић**; признавање других варијаната (**Михајл**-, **Мијајл**- и др.) зависи од носилаца и служб. регулисаности; *Улица кнеза Михаила* или *Кнез Михаилова улица*, т. 17
- Михај** (рум. Mihai), т. 247
- Мицин**, т. 30б
- Мицкјевич** (пољ. Mickiewicz), боље него **Мицкијевич**
- Мишарска битка**; *бој на Мишару*, т. 60б и 61
- Мишел** (франц. Michel), т. 275
- Мишин** (према Миша и Мишо, ген. Мише)
- мишић** (мишица), **мишићав** (мишичав)
- мишији** (боље него **мишији**), т. 18г(2)
- Мишколц** (мађ. Miskolc), т. 234

Мишлен (франц. *Micheline*), не Мишлин, Мишелин, т. 270а

мишљење, т. 23г

мишмаш

Мишов (према Мишо, ген. Миша)

мјед (мједи; инстр. мјеђу и мједи), ијек. (често и у ек. текстовима), мједан, -дна и мједен, мједеница, мједенка (дат. -ци), мједењак (мн. -аци), т. 11ђ

мјезимац (инстр. -мцем), **мјезимче** (-ета, зб. им. мјезимчад, -ади), **мјезимица** (-ичин), ијек.; мезимац и сл. (ек. и ијек.), т. 11а

Мјендзилесје (пољ. *Międzylesie*), т. 242

мјеница (ијек., банк.): *бланко* (*бјанко*) *мјеница*, *соло мјеница*, *прима мјеница*, *секунда мјеница*, т. 86в; *мјенични*; *мјењач*, *мјењачница*, *мјењачки*, т. 8б (зам. јата)

-мјер (ијек., и кад се дуго изговара пише се тако, а не „-мијер”), формант сложених речи: *водомјер*, *висиномјер*, *дубиномјер*, *шойломјер*, т. 8в, 81а

Мјержин (чеш. *Měříň*), т. 283

мјерилац, в. под мерилац

мјесец (вок. мјесече, инстр. мјесецом, ген. мн. мјесеци и, када не значи врем. период), *мјесечни*, *мјесечар*, *мјесечииа*, ијек.; **Мјесец** и **мјесец** о неб. телу, т. 46, 47 и 47б

мјесец-два, в. т. 120

мјесни (ијек.), **месни** (ек.), т. 8б

мјесто, **мјестанце** (ген. -анца и -анцета), **мјестацце** (ген. -ашца и -ашцета), **мјестимице** и **мјестимично**, **мјештанин**, **мјештанка** (дат. -ки), ијек.

мјешајица (ијек.), зам. јата т. 8б, 18в(1)

мјешанац, **мјешавина**, **мјешовитост** (ијек.), т. 8б

мјузикл

MKS систем, т. 90б

младенац (и у ек. и у ијек., не младјенац, *младијенац*)

Младенци, м. мн. (празник), т. 59

Младеновац, **младеновачки**, **Младеновачанин**, **Младеновачанка** (дат. -ки)

младиљци (не *младићски*), **младиљство**, т. 27а

младјенац, **младијенац**, не него **младенац**

младотурчин, мн. младотурци, т. 49

млађи: *Плиније Млађи*, *Војислав Илић Млађи*, т. 41г

млаз; **млазњак** и (ређе) **млажњак** (авион на млазни погон), в. т. 21

млак (комп. млачи); **млакајица** (млако време)

Млаке, ж. мн. (део Сомбора), уп. т. 54а

млатац (млаца, мн. млади-млатаца), т. 26а

млатилац (млатиоца, мн. млатиоци-млатилаца), т. 36б(6)

млеко; **млекар** (вок. -ару и -аре), **млекара**, **млекарица**, **млекарка**, **млекарник**, **млекарница**, **млекарство** (разг. млекација, млекациница и сл.), ек.

Млетачка република, т. 55а

млети (ек.), **мљети** (ијек.), **мељем**, **мељи**, **мељући**, **мељах**, **млех-мле** (ек.), **мљех-мље** (ијек.), **млео-млела** (ек.), **млио** (не **мљео**), **мљела** (ијек.), **млевен** (ек.), **мљевен** (ијек.), (са)млев(ши) (ек.), (са)мљев(ши) (ијек.); тако и **самлети** (**самљети**), **намлети** (**намљети**) итд., т. 8б

Млечи (Млетака-Млечима), **Млечанин** (и **Млечић**), **Млечанка** (дат. -ки), **млетачки**; *Млешачка република*, т. 55а; облик **Млечи** настао је од **Мнеци** (дисимилацијом, и даље од **В(е)песи**)

млеч, **млечак** (-чка, бот.), **млечан**, **млечац**, **млечевина**, **млечика**, **млечица**, **млечница**; **млечнобое**, ек.

Млечни пут (ек.), т. 4б

млијeko; **млијеч**, **млијечак** (-чка), **млијечац**, **млијечница**, ијек., т. 8а

млијечан и **мљечан**, -чна (који има млека и који је од млека), **мљечнобијела** (млијечнобијела) боја (т. 8 и 10ж), ијек.

Млијечни пут и **Мљечни пут** (ијек.), т. 10ж и 4б

млинар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **млинарев** и **млинаров**, т. 34а(1)

млио (не **мљео**), од **мљети** (ијек.), т. 8г(2)

мљекар (вок. -ару и -аре), **мљекара**, **мљекарица** (-ичин), **мљекарка** (дат. -ки), **мљекарник**, **мљекарница**, **мље-**

- карство** (разг. мљекација, мљекацијски, мљекациница и сл.), ијек., т. 86
- мљескати**, мљескам (мљешћем), имперф. мљесках
- мљети**, в. под мљети
- мљечан** и **мљичан** (ијек.), т. 9в
- Мљечни пут**, в. Мљични пут
- мљечика** (бот., дат. -ци), **мљечевина**, **мљечица** (ијек.), т. 86
- мм** (mm), скраћ. *милиметар*, т. 180а
- ММФ**, скраћ. *Међународни монетарни фонд*, т. 181б
- мнемотехника**, **мнемотехнички**
- мнијење**, в. мњење
- мнити** (мним), **мњење** (и у ек. и у ијек.), боље него мнети, мњење (ек.) и мњети, мнијење (ијек.), т. 23г (нап.)
- много-**: *многобројан*, *множоц(и)ењен*, *многољудан* итд.; *многочисловани*, *многочислени*, *многочисленици*, т. 103аб
- многобожац**, -шца, мн. -шци, -жаца (т. 27б), **многобоштво**, т. 81а; **многобожачки**, т. 103аб
- много шта**, *много чежа* итд.
- мноштво**
- мњење** (ек. и ијек.), боље него мњење (ек.), мнијење (ијек.), т. 23г(нап. 1)
- моа**, мое (птица)
- мобилизација**, **мобилизациони** и **мобилизацијски**, **мобилисати**
- могбудем** (заст., боље: будем могао)
- Моглица** (алб. *Moglica*), геогр., т. 201б(1)
- могућ** и **могућан** (прид.), **могуће** и **могућно** (прил.)
- могућство**, ген. мн. *могућстава* (*по могућству* и *по могућности*), т. 27а
- модерна**, т. 62б; **модернизам**, -зма, **модернизација**, **модерност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
- модисткиња** (не модискиња), т. 26г(2)
- модрети**, **модрим** (ек. и ијек., поставити модар), т. 8ђ
- модрикастосив**, **модрикастоцрвен**, т. 10б
- модрити** (у ек. и у ијек., чинити модрим), т. 8ђ
- Модрица** или **-ице** (чеш. *Modřice*), т. 283
- модроглав**, **модроок**
- модрозелен**, **модросив** (нијансе компактне боје), т. 10б
- Модуњо** (итал. *Modugno*), т. 217
- модулација**, **модулацијски** и **модулациони** (в. т. 18); **модулирати**
- модус вивенди**, *модус ојеранди*, ген. модуса вивенди итд. (мења се само прва реч)
- можда**; погрешна је употреба садашњег времена уместо будућег: *Можда га нађем*
- мождани**, **мождалица**, **мождањачки**, **мождина**
- мозаик**, **мозаичан**, **мозаички**, **мозаичност**, т. 18в(1)
- мозак**, **мозга**, т. 19(нап. 3)
- Мозел** (нем. *Mosel*), т. 238
- мој**, инстр. мојим, мн. моји, т. 18в(3)
- Мојковачка битка**, т. 60б (али: *бишка на Мојковцу*, т. 61)
- Мојсије**; **мојсијевац**, -вца, **мојсијевка** (дат. -ки), т. 49, **мојсијевство**, т. 62б
- мока кафе**, т. 86б
- мокасинка** (дат. -ки), **мокалина** (врста обуће)
- Мокра гора**, т. 50д
- Мокрад** (слч. *Mokrad'*), т. 267
- мол** у спојевима, т. 90а; одв. писање: *мол шоналишеј*, *мол акорд*, т. 86в
- Моле** (франц. *Molay*), т. 275
- Молијер** (франц. *Moliere*), т. 275; писање сугл. j, т. 18а(2)
- молилац**, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
- молитељка**, дат. -ки, ген. мн. -ки; **молитељкин**, т. 30а, 31б(5)
- молити**, **молећи** (не мољећи), **мољен**; **мољење** (не молење), т. 23г
- момак** (момка, вок. момче, мн. момци-момака), **момачки**, **момаштво**, **момче**, -ета, зб. **момчад**, **момчадија**, т. 27; уп. и т. 22
- моменат** (момент), -нта, ген. мн. **момената**, **моментално** (не моментално)
- монархија**, **монархијски**, **монархист(а)**, мн. -сти; *Аустроугарска монархија*, т. 55а
- монархофашизам**, **монархофашист(а)**, мн. -сти, **монархофашистички**, **монархофашистички**
- Монблан**, т. 57

- Монголија**, монголски, **Монголац**, Монголца (дат. -ки)
монголоид, монголоидан, т. 18в(3)
монденка (дат. -ки)
Мондије (франц. Montdidier), т. 275
монизам, -зма, **монист(а)**, мн. -сти, **монистички**
Монлик (франц. Montluc), т. 273а
монографија, т. 83; *монографија Ши-нића—Јоцића—Савића*, т. 104
моно-: *моногенеза*, *монодрама*, *монокултура*, *монотипија*, *монотеист(а)*; *монодрамски*, *монотеистички* и сл., т. 83 и 103
монодрама, **монодрамски**, т. 83
монокл, ген. мн. **монокла**
монокултура, т. 83
монотеизам, -зма, **монотеист(а)**, мн. -сти, **монотеисткиња**, т. 83
монофазан, т. 103
монохроман, **монохроматски**, т. 103
Монпелье (трад., франц. Montpellier), т. 273а и 275
Монруж (франц. Montrouge), т. 273а
монструозан, **монструозност**
Монт Еверест, **Монт Евереста** итд.
мон(т)-, франц. MONT- у именима, т. 273а
Монте Карло, **Монте Карла**, т. 101а
Монте Кристо (франц. Monte Cristo), т. 273а
Монтелимар (франц. Montélimar), т. 273а
Монтенегрињани (ирон.), т. 48в(нап.)
Монтењ (франц. Montaigne), т. 275
Монтескје (франц. Montesquieu), т. 273а, т. 275
Монтморанси (франц. Montmorency), т. 273а
Монтре (франц. Montret), т. 273а
Монтреал (франц. Montréal), т. 273а
Монтрезор (франц. Montrésor), т. 273а
Монтреј (франц. Montreuil), т. 273а, т. 275
Монторгеј (франц. Montorgeuil), т. 273а
монумент (монументат), ген. мн. -ната, т. 37в(2); **монументалан**, **монументалист(а)**, мн. -сти, **монументалност**, инстр. -ошћу, уз одребу и -ости
Мопасан (франц. Maupassant), т. 274 и 275
мопс (врста пса, мн. об. **мопсови-мопсова**)
Морава, **моравски**, **Моравац**, **Моравка** (дат. -ки), т. 48в; *Моравски слив*, *Моравско-вардарска долина*, т. 50г
моравца, -вца (врста нар. кола), т. 71
Моравска бановина, т. 56а
Моравско-вардарска удолина, т. 50д
Мораис (порт. Moraes), т. 244
моралист(а), мн. -сти, **моралистскиња**, т. 26г(2)
моралнополитички (схваћено допунски, нпр. васпитање и сл.), **морално-политички** (= и морални и политички, делом аутономно), т. 103б и 108
мораторијум (мораториј), в. -иј, -ијум
Морача, **морачки**, **Морачанин**, **Морачанка** (дат. -ки); **Манастир Морача** (име места)
Морејски рат, т. 60а
Морзеова азбука, т. 74
Моријак (франц. Mauriac), т. 271д(1), 275
Мориока (јап. Morioka), т. 218в
Морис (енгл. Maurice), в. т. 208—212
морка, дат. морки, т. 316(8)
мормон, **мормонка** (дат. -ки), т. 316(5)
морнар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **морнарев** и **морнаров**, т. 34а(1)
морузга (дат. -ги), зоол., т. 316(3)
морфема (и морфем, -а), **морфемски**
морфијум и **морфиј** (ген. -ија), **морфинист(а)**, мн. -сти, **морфијумски** (и морфински)
морфинисткиња, т. 26г(2)
морфологија, **морфолошки**; **морфофолошки**, т. 81а
Мосадик (перс. истор., уоб. ум. Мосадек), уп. т. 206з
Москаљенко (рус.), т. 250г(2)
Москва (а не „Масква”), рус., т. 196
москвич (аутомобил), т. 71
Московска област, т. 56а
Московска правда (рус. Московская правда), грам. прилагођавање, т. 251б (уп. и даље)
Мостарац, мн. **Мостарци**, **Мостарка**, дат. -ки, т. 48в, т. 316(4)
мотив, **мотивски**, **мотивисати**, -ишем, **мотивисаност**

мотивација, мотивациони, мотивацијски
мотика, дат. -ци; **мотичица**, т. 316(1), т. 30г
мотка, дат. -тки, ген. мн. -така и -ткй, т. 316(3)
моткица, т. 30г(1)
мото-: (а) спојено: *моштоцикл, моштодром, моштоманија*; т. 84, (б) са цртицом: *мошто-култиватор, мошто-парк, мошто-шумба, мошто-наутика, мошто-крос, мошто-рели, мошто-шрке, мошто-шума, мошто-јединица*; т. 84, (в) удвојени форманти: *аушто-мошто друштво, аушто-* -*мошто шрке* и сл., т. 84, али *аушто* и *мошто шрке*, т. 85; уп. и нап. под т. 83
моторбицикл
моторика, дат. -ци; **моторички**
моторист(а), мн. -сти; **мотористика**, дат. -ци, **мотористички**, т. 27а
мотоцикл, ген. мн. -кала и -кла, **мотоциклист(а)**, мн. -сти, **мотоцикличка**, т. 26г(2)
моћи, могу-можеш, могу (за будућност могнем-могнеш итд.), могући, могох-може, могао-могла, могошавши; слож. глаг. као **помоћи** и сл. имају през. типа помогнем-помогнеш итд.
Мохачка битка (т. 606) и краће **Мохач**; *бишка на Мохачу*, т. 61
Мохиканац; **мохиканац** (фиг.), **мохикански**
Мохоли (мађ. презиме Moholy ум. Moholi), т. 234
моција, моциони (грам.)
Моции, т. 30б
мочуга (дат. -зи)
Моштаница (део Никшића), т. 54а
мошти (ж. мн., цркв. правосл.), **мошти** и **моштију**, **моштима**
М. П., скраћ. *м(ј)есто печаша*, т. 1806
мр, скраћ. *магистар*, т. 1796(1)
мраз, мн. **мразови** и **мразеви**
Мратиндаи (и **Мратиндан**), празник (**Мратиндана-Мратиндану**; арх. **Мратина дана** и **Мратина дне**)
мрачај (птица); **Мрачај** (геогр.)
мрвити, -им, (с)мрвљен, **мрвљење**, т. 23г; **мрвица**, **мрвичи**, т. 30б; **мрв-**

ка, дат. **мрвци**, ген. мн. **мрвки**, т. 316(1)
мргодити (се), -им (се), (на)мргођен, **мргођење**, т. 23г
мрежа, мрежаст, мрежица, мрежити (**премрежити** и сл.), **мрежица** (геогр. **Мрежица**), **мрежача, мрежокрилац, мрежолик** (ек. и ијек.), т. 8д
мрешкаст, -а, -о, **мрешкати**, т. 19
мреиа, мреница (ек. и ијек.), в. т. 8д
мрест-а (м.), ређе **мрести**, ж.; **мрестити се, мрешћен, мрешћење**, т. 32а, **мрестилиште**
мрети (ек.), **мријети** (ијек.), **мрем, мру** (не мријем, мрију), **мрући**; **мрех-мре** (ек.), **мријех-мрије** (ијек.); **мро-мрла**; тако и **замрети** и **замријети, премрети** и **премријети, самрети** и **самријети, умрети** и **умријети** итд., уп. т. 8а
мржња, ген. мн. **мржњи**
мрзак, -ска (комп. **мрскији**, необ. **мржи**), **мрскост**, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости
мрзети, мрзим, мрзео, мрзела (ек.); ијек. **мрзјети** и **мрзити**, **мрзим, мрзио, мрзјела** и **мрзила** (правилно је **мржење**, али необ. као и **нерегуларно мрзење**), т. 10д
мрзилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
мрзити (само у ијек., поред **мрзјети**), в. **мрзјети**
мрзјети (и **мрзити**), ијек., т. 10д
мрзост, -и (ж., обичније **мржња**)
мријестити се, мријешћен, мријешћење (ијек.), т. 8а и 32а
мријети, в. под **мрети**
мрк, комп. **мркији**
мрква, ген. мн. **мркви**
мрков (коњ **мрке боје**) и **Мрков** (име коња), т. 45
мркожут, т. 10б
Мркоњић Град, Мркоњић Града, одв. пис., т. 100б
мркоцрвеи, мркожут, т. 10б
мрс, -а (само јд.), **мрсан**, -сна (не **мрстан**), комп. **мрснији**
мрсити, мрсим, (о)мршен
мртвац, -аца (диј. је **мртац-мрца**), **мртвачки, мртвачница**
мртвеж, -а и -и (м. и ж.)

мртво-: *мршволик, мршвоноџ, мршво-*
рођен, мршвокрадица, мршвозорник
итд., уп. т. 81 и 103

мршавити (необ. ек. мршавети и ијек.
мршавјети), т. 8ђ(нап.)

мрштити, трп. мрштен, мрштење; сл.
и намрштити, намрштен

МС, скраћ. *Машица срјска*, уп. т.
181Б

мсп. скраћ. *мастџер*

Муамер (ар., боље него Моамер), т.
2046(5)

Мубарак (ар.), т. 2046(5)

мува (ретко муха, дат. мухи, необ.
муси), т. 15в

мува категорија (одв. пис.), т. 86в

мува цеце, цеце мува (и муха), т. 86а

мувар и мухар (бот.), т. 15в

мувљи (необ. мушји), т. 15в(и нап.)

муволовка и мухоловка, дат. -ци, ген.
мн. -кй т. 15в

мудрац (мудраца, вок. -аче, INSTR. му-
драцем)

мудријаш, вок. -у, INSTR. -ем

мудрољубље, в. т. 81а

муџ: *муџев и муџевљев; муџеван,*
муџевношћ

Муза (мит.); фиг. *муза*, т. 43 и нап.

музга, дат. -зги, т. 316(3), ген. мн.
-зги и -зга, т. 376в

музе (не мусе), митол., т. 192а

музеалац, -лица, мн. -лици, -лица, т.
366(7)

музејски, т. 18ђ(1)

музеолог, музеологија, музеографија, т.
81а

музика, дат. -ци, т. 316(1); **музикант**,
-нта, ген. мн. -ната, **музиколог, му-**
зикологија, музиколошки

музичар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем
и -ом), **музичарев и музичаров**, т.
34а(1)

Мујага, дат. -ги, т. 316(4) и т. 94

Мујин, т. 18в(4) и 18и

Муџо, Муџа и Муџе, Муџу и Муџи итд.

мука, дат. муци, т. 316(1)

мукати, мучем, (они) мучу, мучући
(не мукајући)

мукотрпан

мукте (прил., на туђ рачун, бадава),
не муфте

мула (тур., судијско звање и пригод-
на титула): *мула Шабан* (ген. мула
Шабана); схваћено као део имена:
Мула Јусуф (један од дахија), т.
41г и нап.

Муласен (шп. Mulhacén), т. 290

мулат (мешанац), **мулаткиња**

мулти-: *мултивитамин, мултидисци-*
плинарност, мултикултура, мулти-
лајтералан, мултинационалан, мул-
тимедијалан, мултиилкашиван, мул-
тимлиционер и сл., т. 83

мунгос (обичније него мунго)

Мундијал (не „Мундјал”), шп., т. 287

муниција, муницијски

Мунтенија (рум, Muntenia), т. 247

Муња (коњ), т. 45

мурал, муралист(а), мн. -сти

мусавица, мусавичин, мусавко, т. 30б

мусака, дат. мусаки, т. 316(8)

мускат (сорта гроџја и врста вина),
мускатни

мускетар (необ. мускетир), INSTR. -ом
и -ем, т. 34а(1)

мускуларни, мускулатура

муслиман (припадник исл. вере, му-
хамеданац), **муслиманка** (дат. -ки),
т. 49;

Муслиман, Муслиманка, Муслимани,
кад се узима као етн. назив, т. 48б

Мусоргски, т. 20в(3), нап.

мустанг (аутомобил), т. 71

мусти, музеум, музући (не музијући),
музах и музијах, музен (не мужен);
тако и слож. гл. као **измусти, наму-**
сти, помусти

мутант (ген. мн. -ната), **мутација, му-**
тациони, мутирати

мутивода, мутикаша, т. 81а

мутно-: *мућнозелен, мућнојлав* и сл.,
т. 10б

мутност и мутноћа

мућња, в. смутња

мућак (мућка, мн. мућци-мућака и
мућкови-мућкова)

мућка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки, т.
316(3), 376(3)

мућкарош, INSTR. -ем, т. 34а

муфтија, муфтијски

мух- в. мув-

Мухамед (ар.), т. 204а, т. 2046(5)

мухамеданац, -нца, т. 49, мухамедан-
ка (дат. -ки), мухамеданство
мучилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т.
366(6); **мучионица**, **мучитељ** (инстр.
-ем, боље него -ом), **мучитељица**,
мучитељичин, т. 30б
мучки и **мучке** (прил.)
Мушеен (боље него Мушен), топо-
ним из Скандинавије (Mosjøen), т.
260а

мушица (од муха), т. 30г
Мушишци (Лукијан), ген. Лукијана Му-
шишког итд.
мушкарац (инстр. -рцем); **мушкарчић**
(дем. и хип. од мушкарац), т. 30в
мушкош, инстр. -ошћу, уз одредбу и
-ости
мушкобањаст
муштикла, ген. мн. -кли (и -кла)

Н

н. или **п**, скраћ. грам. за neutrum (сред-
њи род), т. 180; **N**, интерн. скраћ.
за *с(ј)евеp*, т. 184
н за енгл. глас /N/, т. 212: **п**: *Pinke-*
top
н се мења у **м** испред **б** и **й** у изведе-
ним речима (испред суфикса): *зе-*
лембаћ, *сџамбени*, *йрехрамбени* и
сл., али не у сложеницама — *ван-*
брачни, *једанйућ*, *сџранйућица*, *цр-*
венкайа; *црнйурасћ* итд., т. 22
на, пише се одвојено уз називе годи-
шњих доба: *на йролеће* (ек.) и *на*
йрољеће (ијек.), *на лето* (ек.) и *на*
љећо (ијек.), *на јесен*, *на зиму*, т.
138в; **на се** ('на себе') за разлику
од насе (прилог, 'натраг'); **на ме**,
на те, **на њ**, т. 139а
На (натријум)
на-: *нађлув*, *нажуић*, *накисео*, *накрив*,
и сл., т. 103в
-на у рус. ж. патронимима, т. 251а
(уп. *Ниловна*, *Ниловне*, *Ниловној*)
набавак, дат. -ци, ген. мн. *набавки* и
набавака
набављачки, т. 27а
набасати, -ам
набити, в. бити, бијем
наблизу, прил. (уп.: *куће су им набли-*
зу), т. 141
набојадисати, -ишем
набоље, т. 141: *болесћ је окренула на-*
боље; уп. *нагоре*
набрећи (набрекнем, *набрекох*, *набре-*
као) и **набрекнути** (набрекнем, *на-*
брекнух и *набрекох*, *набрекнуо* и
набрекао)

на брзину, т. 140в
набързо, прил. ('убрзо', необ.), т. 141
набрстити (не *набрстети*, -тјети), *на-*
бршћен и *набрштен*, т. 32а
набухиути, *набухнем* (*набухох* и *на-*
бухнух, *набухао*, -хла, -хло, *набух-*
нут), т. 15б(нап.)
навака, не него *нафака*
навалентан, -тна
навалице, прил. ('на брзину, нагло');
друго је *нахвалице* (в.)
навѣк (ек.), **навијек** (ијек.) (арх., у из-
разима: *навекe*, *навијекe*), т. 141
навелико, прил. ('у великој мери, мно-
го', нпр.: *йрича се навелико*), али:
йродаја на велико, т. 141
навѣсти (навѣсти), -везем (украсити
везом), трп. прид. *навезен*, не *на-*
вежен (тако и *извѣсти*, *извезен*)
навѣсти (навѣсти), -ведем (учинити
да неко наиђе), *наведен*
навести, -везем, трп. прид. *навезен*
(*навезен* је *песак на плажу*)
навестити, *навестим* (ек.), ијек. *нави-*
јестити, *навијестим*, т. 8а
навече, уп. *довече*, т. 138а
навештавати, *навештај* и *навештење*;
навешћивање (ек.), т. 32а
навијач, инстр. -ем, т. 34а
навити, *навиј*, *навијте*, *навијен* и (ре-
ђе) *навит*, т. 18е
навићи (се) и **навикнути** (се), в. одви-
ћи (се)
навише, прил., т. 141
навлака, дат. -ци, т. 31б(1)
навора, не него *нафора*

навоштити, навоштен, навошћивати, т. 32а
на̀врѣт-на̀нѡс, т. 129
на време (ек.), т. 140в
наврети, ек., ијек. **навријети** (у зн. *навалити*), наврем, они навру, навро-наврла, навревши, ијек. навријевши
на вријеме (ијек.), т. 140в
наврсти, в. изврсти
наврх (предл.), в. под -врх, т. 130
наг, **нага** (комп. нагији, ретко)
нагао, **нагла**, комп. **наглији**
Нагиб (ар.), т. 2046(2)
наглавце (прил.)
на̀глѣс, прил. (у зн. гласно), али: *изашао на глас*, т. 141
наглост, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости
нагљув, в. под на-
нагнати, в. гнати
нагнути (се), в. сагнути (се)
наговест (ек.), **наговијест** (ијек.)
нагов(и)естити, **нагов(и)ештен**, **нагов(ј)ештавати** (нагов(ј)ешћивати и нагов(и)ештати), **нагов(ј)ештај**, **нагов(ј)ештење**, т. 32а
на̀голо, прил. (сасвим, до краја)
нагорак, -рка (у истом зн. и *на̀грк*), т. 103в
нагоре, прил., у зн. у *правцу према горе*, *навише* и у примерима као — *час набоље, час нагоре*, али: *од лошег на горе*, т. 141
нагѡтовс, узв. и прил.: Пушке — *нагѡтовс!* — Тешко је бити увек *нагѡтовс*.
награисати, награишем (боље него награјисати), т. 18в(1); уп. -исати
нагризен, не *на̀грижен*, в. гристи
на̀грѣбо, прил. (нпр. *израчунаћи на̀грѣбо*), т. 141
на̀гѣсто, прил., т. 141
над(а), предлог; редовно се употребљава краћа форма (*над кућом, мостом, њима*) осим испред облика мном (*нада мном*) и испред зам. енкл. (уп. *нада се*), т. 37а(1)
нада, одвојено писање предлога уз личне заменице: *нада мном, нада њ*, т. 139а
надалеко, т. 141

надаље, т. 141
нада мном, т. 37а(1)
надасве (у зн. *изнад свежа, више од свежа* и сл.): Он је надасве песник., т. 141
надаћи, боље **надићи** (надићем)
надбискуп, **надбискупија**
надбити, в. бити, бијем
надвисити, -им, надвишен
на̀двоје, прил. (на два дела); *на̀двоје-на̀широје* (на два-три дела), т. 119
надвратак, -тка, мн. надвращи-надвратака, т. 26
наддијалекатски, т. 256(2)
наддруштвени, т. 256(2)
на̀дебело (прил.), т. 141
надесно, прил. (нпр.: *скренеж одашле надесно*), т. 141
наденути, в. денути
надерати, в. дерати
надести, **надети**, в. дести
надзиратељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **надзиратељкин**, т. 30а, 316(5)
надисати се, **надишем се**; **надихати се**, -ихам се и -ишем се
надићи и **надигиути**, в. дићи
надићи, **надићем** (необ. је **надаћи**), в. ићи
надјенути, **надјести**, **надјети**, в. денути, дести
надлетати (надлећући, не надлетајући), ек., в. долетати
надлијетати, ијек., в. долијетати
надичар, вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом, **надичарев** и **надичаров**, т. 34а(1)
надио (предл.), уп. под -дно, т. 130
надовек (ек., прил.), **надовијек** (ијек.), ретко, т. 141
надокнадив (надокнадљив)
надоле и **надоле** (ек.), **надоље** и **надоље** (ијек.), прил., т. 141
надомак, **надомаку**, т. 141; уп. **наизмак**
надоместак, -ска, мн. -сци, -стака (ек.), т. 26г(2)
надометак, -тка, мн. надомечи-надометака, т. 26а
надомјестак, -ска, мн. -сци, -стака), ијек., т. 26г(2)
надохват, прил. или предл. (с ген.), али **на дохвату**, т. 141

надреалист(а), мн. -сти; **надреалист-киња**, т. 26г(2)

надрети, в. дрети

надри- ('тобожњи, лажни, назови-'): *надрикњиџа, надрилекар и надриљекар, надримажстџор, надриучен, надриум(ј)ејиник, надриум(ј)ејиносџи* итд., т. 84

надријети, в. под дрети

надрхтати се, в. дрхтати

надс-: *надсвесџи* (ек.), *надсвијесџи* (ијек.), *надсинхронизација, надсмисао, надсџиваран, надсџреџница* и *насџреџница*, т. 20а(1), в. -дс-

наџдугачко, наџдуго, прил., т. 141

наџдџж, прил. (по дужини, уздуж), т. 141

наџуги (се), в. дуги

наџушак, прил. (обично уз гл. у зн. пити 'из једног даха, одједном'), т. 141

наџалост (али: *на џалосџи свих нас*), т. 141

наџжао, прил., т. 141

наџдерати се, наџдрати се, в. жде-рати

наџдити, в. ждити

наџети и наџњети, в. жети

наџживо, прил. (*ојерисали су ме наџживо*), уп. уживо, намртво, т. 141

наџут, т. 103в

наџад, прил.

наџаџак, -тка, мн. наџаџи-наџаџака, т. 26а

наџдрџвље, прил. т. 141

наџдраво, прил., у зн. без болести и изненада, уп.: *заболео џа џрсџи наџдраво*, т. 141

наџепсти, в. зепсти

на зиму; уп.: *на џролеђе* (ек.), *на џролеђе* (ијек.) итд., т. 138в

наџлобџз, -а, -о (прид.) и именица (нпр. *с наџлобџзом*), необ.

наџнака, дат. -ци, т. 316(1)

наџови-: *наџовиџриџајшељ, наџовибраџи, наџовисоба* и сл.; када се жели задржати нагласак на обема саставницама с цртицом: *наџови-Србин*, т. 84 и нап.

наџџбр, прил. (у зн. на силу, силом и сл.)

наџорице, прил. (1. 'силом' и 2. 'поиздалека')

наџрети, **наџрем**, они **наџру** и **наџрим**, они **наџре**; **наџрео** (ек. и ијек.), ијек. и **наџрио-наџрела** (тако и **проџре-ти**, уп. и зрети)

наџути, в. изути

наџива, наџиван, -вна, **наџивац, наџивност**, т. 18в(1)

наџизглед у зн. 'привидно' (нпр. *наџизглед равнџдушан*), т. 141; уп.: *она иде на изглед и оџџиџи уџисак*

наџизмак, али **на измаку**, т. 141

наџизм(ј)енце, боље него **наџизм(ј)енице** (поред обичнијег **наџизменично**)

наџизред и наџизредице, прил.

наџизџуст, уп. наџамет, т. 141

наџимати, **наџимам** и **наџимљем** (итер. од **наџмити**), поред *наџимљиваџи*, т. 18в(1)

наџиме, речца (за истицање и прецизирање), т. 18в(1) (али: *Послао сам ти на име*)

наџискап, т. 141

наџиџи, **наџиђем**, в. **изађи**

наџ- (у суперлативима): *наџиџачи, наџџеџџиниџи, наџједносџивниџи*, т. 256(1)

на џагму (на грабљење), т. 140в

наџјако (прил.), заст. (нпр.: о томе се *наџако* говорило)

наџахати, в. **јахати**

наџвиши (према висок-виши)

наџвољети (ек.), **наџвољети** (ијек.), **наџволим** (разг. и нар., 'наџвише вољети', у истом зн. и *биџи наџвољиџи*)

наџдражи (према драг-дражи)

наџеданпут, поред **наџедном**, т. 141

наџедаред, т. 141

наџедно: *наџедно скуџљени*, т. 141

наџедном, поред *наџеданџуџи*, т. 141

на џесен, т. 138в

наџести (се), в. **јести**

наџјасниџи, т. 256

наџјачи, т. 256

наџједноставниџи, т. 256

наџједриџи, т. 256

наџјеџтиниџи (боље него *наџјеџџиниџи*), т. 256

наџјужниџи, т. 256

наџјуначниџи, т. 256

најлон: *најлон кошуља, најлон чараје*, т. 86в

најлонка, дат. најлонки, ген. мн. најлонки, т. 316(8)

најпосле (ек.), **најпослије** (ијек.)

најпре (ек.), **најприје** (ијек.)

најрадије (према радо, не *најрађе*)

најстрожи, не најстрожији (уп. драг-дражи-најдражи)

накисео, в. под на-, т. 103в

накнадив (накнадљив)

на комад (нпр.: *йродаја на комад*)

након, предл.

наконче и **накоњче**, -ета (зб. *накончад* и *накоњчад*)

накосо, прил., т. 141

накострешен, -а, **накострешено** (прил.), **накострешеност** (ек.), ијек. **накостријешен**, **накостријешено**, **накостријешеност**, т. 8а

накосутра, **накосјутра** и **накусутра**, **наксјутра**

накрај (предл.): *живи накрај села; с краја на крај; не излази на крај*, т. 141

накратко, прил., т. 141

накриво, прил., т. 141

накркаче и **накркачке**, прил. ('на леђима' носити)

накрупно, т. 141

наксутра и **накосуџра**

налагати, налажем

налазак, -ска, мн. наласци-налазака, т. 19

налевати, не него *наливајти*, т. 106

налево (ек.), прил., т. 141

налепити, налепим (ек.), ијек. **налијепити**, налијепим, т. 8а

налетати, в. долетати

на лето (ек.), т. 138в

налећи, в. лећи

наливати (некњ. налевати) у ек.; **наливати** (и налијевати) у ијек., т. 106

наливперо, т. 88а

налијево (ијек.), прил., т. 141

налијетати, в. долијетати

На Логу (место у Словенији), т. 58

наложоџчи (према наложница), т. 306

наломити, в. сломити

наљести, в. -љећи, -љести

на љето (ијек.), т. 138в

наљећи, в. -љећи

на̀мало, прил. (уп.: *сџерао је намало*); уп.: *џрџовина на мало*, т. 141

намастити, в. мастити

на̀ма̀х, прил. (исп. *начас*), т. 141

на ме (на мене), уп. на те, на њ, на се, т. 139а

наменити (ек.), ијек. **намијенити**

наместити, в. под нам(ј)естити

на̀место, предл. (уз ген.), ек. (у зн. *умесџо*), али: *сџави џа на месџо*, т. 130

наметак, -тка, мн. намеци, -така, т. 26а

нам(ј)естити, **нам(ј)ештен**, **нам(ј)ештење**; несврш. **нам(ј)ештати** (не намијештати), т. 10а, 32а

намештаљка (ек.), **намјештаљка** (ијек.), дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 316(1)

намилиети (ек.), ијек. **намиљети**

намирисати, -ишем

на̀мјесто (ијек.), в. ек. **наместо**, т. 130

намлети (ек.), **намљети** (ијек.), **намељем**; **намлевен** (ек.), **намљевен** (ијек.)

на̀мр̀тво (до смрти), прил. (нпр.: *йребили џа намр̀тво*), т. 141

намрштити, в. мрштити

Нандунг (кин. Nandong, град), т. 229

на несређу, т. 140в

нанети, **нанијети**, в. под -нети

нанеруку, прил. (уп. *наруку*, *снеруке*), т. 141

наниже, прил. (нпр.: *скренуџеш онда наниже*), али: *сјао си на ниже џране*, т. 141

наниско, прил. (нпр.: *йао си наниско*), т. 141

Нанкинг (трад. кин., а не „Нанђинг“), т. 228

на̀ново, прил., т. 141

на̀ноге, узв. (устај, устајте)

наносити, -им, **наношен**, **наношење**

Нанси (франц. Nansy), т. 275

Нант (франц. Nantes), т. 271ђ и 275

на њ (на њега), т. 139а

наобдан, прил. ('током истог дана'), т. 141

наоблака, дат. -ци, т. 316(1)

наовамо, прил. (*од јануара наовамо; од сџуба наовамо*), т. 141

наодмет, прил. ('сувишно, за одбацивање'), т. 141

нљоко, прил. ('наизглед, на први поглед'), али: *држајши на оку*, т. 141
нљоколо, предл. (са ген.) и прил., т. 130, 141
нљокрџ, прил., т. 141
наопако и **наопачке**, прил.
наособ, прил.
нљочи, прил. ('наоко, наизглед'), али: *не долази ми на очи*, т. 141
наочиглед, прил., т. 141
нападан, -дна (необ. **нападљив**); **нападност**, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
на пакост: *што нам ради на њакосић*, т. 140в
напакостити, -им; *наџакошћено* и *наџакошћено*, т. 32а
напалм (од натријум-палмитат): *наџалм-бомба*
напаљетковати, в. паљетковати
напамет, прил. (уз знати, учити), али: *џаде ми на џаметш* (на ум), т. 141
на парче (као на комад), т. 140в
напастан, -сна, **напасник**, **напасница**, **напасничнин**, т. 26г(4)
напаствовати, -ствујем
напев, **напевак**, -вка, **напевка**, дат. -ци (ек.); **напјев**, **напјевак**, -пјевка, **напијевка**, дат. -ци (ијек.), т. 31б(1)
написмено, прил. (нпр.: *дај ми што наџисмено*), т. 141
напитак, -тка, мн. **напици-напитака**, т. 26а
напјев, **напјевак**, в. под **напев**
наплатак, -тка, мн. **наплаци-наплатака**, т. 26а
наплетати, в. заплетати
на поглед, т. 140в
наподногу (прил., 'наниже, доле')
на поклон, т. 140в
напокон, прил.
напола (не *наџоли*), прил. (*џреломићши џаџола*, *џаџола џечен*, али: *засћао је на џола џуш*), т. 141
наполеон (златни новац), т. 71; **наполеонски** и **наполеоновски**, т. 69
наполице, прил., нпр. *ради земљу наџолице*
напоље, **напољу**, т. 141
напоредност (не **напоредост**), INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
напоредо (и **напоредно**), прил.

напбсе, прил. ('посебно, засебно, одвојено'), т. 139а
напослетку (ек.), **напосљетку** (ијек.), прил., т. 141; уп. и т. 21(нап. 2)
на почек (као на причек, на вересију), т. 140в
на почетку, т. 140в
на правац: *иду мимо џушева, онако на џравац*, т. 140в
напразно, прил., нпр. *џоворићши наџразно*, т. 141
напрам и **напрама**, предл. (обичније *џрема, наџрема, насћрама*), т. 130
напрасан, -сна, **напрасност**; **напрасит**, **напраситост**
напрегнути, обич. него *наџрећи*, в. под **спрегнути**
напред (ек.), ијек. **напријед**, т. 8а
на предах (уп. на почек), т. 140в
напред-назад (ек.), т. 129
напрездан (прил.), у зн. *сваки друџи дан*
на прекид, **на прекиде**: *радио је на џрекид(е)*, т. 140в
на преклоп (ек. и ијек.; ијек. и на пријеклоп), т. 140в
напреко (ек.), **напријекко** (ијек.), прил., т. 141
напремасе, т. 139а
на прескок (ек. и ијек.), т. 140в
напретек, прил. (ек. и ијек.), т. 141
напречац (ек. и ијек. у зн. одједном, изненада, напрасно), т. 141
на прешу (на журбу, на брзину), т. 140в
напријед-назад, (ијек.), т. 129
на прилику (заст. у зн. отприлике, изгледа), т. 140в
на пример (ек.), **на примјер** (ијек.), т. 140в; скраћ. *нџр.*, т. 1796(3)
на пролеће (ек.), **на прољеће** (ијек.), т. 138в
напросто, т. 141
напротив, прил. или предл. (с ген. и дат.), т. 141
напрсни, -а, -о, прид. ('који је на прсима, који се носи на прсима')
напрстак, -стка, мн. **напрстци**, -стака, т. 26г(2)
на прсте: *бројајши, рачунајши, знајши (као) на џрсте, у џрсте*, т. 140в
Напуљ (трад., итал. Napoli), т. 217

- напустити, в. допустити
 напући и напукнути, в. пући
 нараздалеко, прил.
 нарамак, -мка, мн. -мци, -мака; на-
 рамчић, т. 30г
 наранџасто-: *наранџастојужуш*, *наран-*
џасторумен и сл., т. 10б
 нарасти (не нарастити), в. расти
 наратор, INSTR. -ом
 нарација, нарацији, т. 18аг
 наредба, ген. мн. наредби; наредбо-
 давац, наредбодавни
 нарезак, -ска, мн. наресци-нарезака,
 т. 19
 наретко (ек.), наријетко (ијек.), прил.,
 т. 141
 наречје (ек.), нарјечје (ијек.)
 нарко-дилер, нарко-картел, нарко-ма-
 фија, т. 88б
 Народна Демократска Република Ко-
 реја (служб. име), С(ј)еверна Коре-
 ја (у слободном изразу), т. 50а
 „Народна књига” (издавачко преду-
 зеће): пуно име: Издавачко преду-
 зеће „Народна књига”, т. 63б, 70
 Народна Република Босна и Херцего-
 вина (истор.), Народна Република
 Србија (истор.), т. 50а
 народнодемократски, т. 103б
 народно-: *народнолиберални*, *народно-*
ослободилачки и сл., т. 103б
 Народноослободилачки рат, Народно-
 ослободилачка борба, т. 60а
 народски, т. 20а(1)
 науку, прил. (‘у прилог’): *све му је*
ишло науку; уп.: нанеруку, снеру-
 ке, т. 140а и 141
 наручилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -ио-
 ци, -илаца, т. 36б(6)
 наруџба, ген. мн. наруџаба (поред на-
 руџба) и наруџби, т. 19
 нарушилац, -иоца, мн. нарушиоци-на-
 рушилаца, т. 36б(6)
 Нарцис (не Наркис), т. 192а
 нарцисизам, нарцисиста, нарцисоидан
 (од грчког имена *Нарцис* и разу-
 мљиво да је погрешно *нарцизам*,
нарцисџа)
 нарцисоидност, INSTR. -ошћу, уз одр.
 и -ости
 насамо (необ. насаму), прил., т. 141
 насагда, прил. (обичније засагда),
 т. 141
 на се (на себе), т. 139а
 насељење (не *насељење*; уп. населити,
 -им, *насељен*), т. 23г
 насилнички, насилништво, т. 27б, 28
 на силу, т. 140в
 Насименто (порт. Nascimento), т. 244
 насипати, в. сипати
 насисати се, в. сисати
 наситно, т. 141
 Насиха, дат. -хи, т. 31б(4)
 насједати (допушт. и насиједати, из-
 бор према јез. осећању), ијек., т.
 10а
 наскоро, прил. (ускоро), т. 141
 наскроз, прил., т. 141; *скроз-наскроз*,
 т. 129
 наслага, дат. -зи, т. 31б(1)
 наследан, наследник, наследница; на-
 следовалац (ген. -аоца, ген. мн. -ала-
 ца), наследство, наслеђе (ек.)
 наслѣпо (ек.), наслијепо (ијек.), т. 141
 наслови: пишу се великим почетним
 словом прве речи (остале само ако
 су властита имена): *Горски вије-*
нац, *На Дрини ћујрија*, *Душанов за-*
коник, *На Зайаду нишџа ново*, *Сан*
лешње ноћи; *Полишкин забавник*,
 т. 64; *Њујорк џајмс*, *Велџ ам зон-*
џаџ (ако се пишу изворно, пошту-
 је се правопис тог језика: *New York*
Times, *Welt am Sonntag*), т. 75; су-
 вишно је преношење члана на по-
 четку наслова (у „Монду”, у „Шпи-
 глу”, а не у „Ле Монду”, из „Дер
 Шпигла”); наводници су сувишни
 када се наслови пишу курзивом и
 када су довољно познати па није
 могућа двосмисленост (детаљније
 в. поглавље интерпункцији), т. 168(4)
 и нап.
 насљедан, насљедник, насљедница, на-
 сљедовалац (ген. -аоца, ген. мн. -ала-
 ца), насљедство, насљеђе (ијек.), т.
 10л; уп. и т. 21(нап. 2)
 насмејати се, в. смејати се
 насмијати се, в. смијати се
 насмрт: *насмртџ болестџан*, *насмртџ уџла-*
џен, т. 141
 наспрам (ретко наспрама), предл., т.
 130; наспраман, -мна (прид.)

насред, предл., т. 130
 на срећу (= срећом), т. 140в
 насто (у изр. као: *стио настѿо*), т. 141
 на страну, т. 140в
 настрети, в. -стрети, -стријети
 настрешница и надстрешница
 настријети, в. -стрети, -стријети
 нѿсуво (ређе и насухо), прил., нпр.:
бријање насуво, али: ѿложио за је
на суво (на сухо), т. 15в, 141
 насукати се, в. засукати
 насумце и насумице
 насупрот, прил. и предл.
 на сусрет, обичније: у *сусретѿ*, т. 140в
 насути, в. засути
 натајно, т. 141
 Натали (енгл. Natalie), в. т. 208—212
 натанко, прил. (уп. потанко), т. 141
 наташте и наштесрца, т. 141
 на те, в. под на, т. 139а
 натегнути (и натећи), в. затегнути
 натенане, прил., т. 141
 натећи, в. затећи
 натихо, прил., т. 141
 натицати, -ичем, према натаћи, на-
 такнути
 натицати према натећи (о отеблини и
 навирању течности) у ек. и ијек.
 (не натјецати и сл.), т. 10в
 натјечај (ијек.)
 натк-: *наѿколеница, наѿкаѿиѿи, наѿ-*
комѿензација и сл.
 наткати, в. ткати
 натколеница (ек.), *наткољеница* (ијек.),
 т. 8б
 наткривати (не наткријевати)
 на то (у зн. поводом тога, чувши то,
 после тога)
 НАТО (из НАТО-а, у НАТО-у), скраћ.
 т. 181А(2) и 181Б(1); сувишно је уз
 скраћеницу додавати *ѿакѿ* јер је
 та реч већ садржана у скраћеници
 (North Atlantic Treaty Organization)
 натовски
 натполовински
 натраг, т. 141
 натрезно (ек.), натријезно (ијек.), т. 8а
 на трен, на тренутак, т. 140в
 натријети, в. трети
 натријум (натриј), натријумски, т.
 190в(2); *наѿријум-хлорид* и сл., т.
 89а (уп. и сумпор-)

натријумов (и натријев)
 нѿтроје, в. надвоје, т. 119
 натрти, натрети, натријети — в. сатр-
 ти
 натрунути (натрунуо и натруо)
 натуралистѿиња, т. 26г(2)
 натурастѿиња, т. 26г(2)
 натцветни (ек.), *натцветни* (ијек.)
 натч- (не надч-): *наѿчовек, наѿчове-*
чански (ек.), *наѿчовјек, наѿчовје-*
чански (ијек.), *наѿчулан*, -лна, т. 19
 наћве, мн. (наћава-наћвама)
 наћфлеисати, -ишем (боље него наћ-
 флејисати), т. 18в(2); уп. и -исати
 наћи, наћем, в. изаћи
 наувек (ек.), *наувијек* (ијек.), прил.
 неуоб., т. 141
 наудити (не нахудити)
 наузвод ('степеничасто навише'), прил.,
 т. 141
 наузнак, прил. (на леђима, на леђа,
 уз лежати, пасти — супротно од
ничице), т. 141
 научнички, т. 27а
 научноистраживачки, т. 103б
 научностручни, т. 103б
 научнотехнички, т. 103б
 научнофантастични, т. 103б
 наушница (необ. наушвица)
 науштрб, т. 141
 нафтни (*нафћна индустрија, нафћни*
деривати, нафћна ѿља, т. 26г(7);
 уп. *Нафћна индустрија Србије*,
 скраћ. НИС, из НИС-а, у НИС-у,
 т. 181Б(1)), ређе *нафћени*; погрешно је „нафтин дериват”
нахвалице (намерно, хотимично), прил.:
ѿиѿеѿа учињена нахвалице; уп. на-
 валице, т. 141
 нахернти (накривити, навити), *нахе-*
рен, -а, *нахеро*, прил. (не наерити
 и сл.)
 нахија (т. 56а): *Нахија Доња Мачва,*
Нахија Зворник и Зворничка нахи-
ја, Нахија Посавље итд.; *Ријечка*
нахија, Каѿунска нахија (истор., сад
 геогр.), *Ваљевска нахија* (истор.)
 нахијски, т. 18ђ(1)
 нахоче, -ета, зб. нахочад
 нахудити, не него наудити

наци-: *нацифашизам*, -зма, *нацифашист(а)*, мн. -сти, *нацифашист(а)киња*, т. 26г(2), 37в(1)

нацио-: *национализам*, -зма, мн. -зми, -зама, *националист(а)киња*, *националноослободилачки* (уп. т. 103б), *националсоцијализам*, *националсоцијалист(а)*, мн. -сти, *националист(а)киња*, *нациоцентризам*, *нациоцентристичан*, -чна итд., т. 26г(2), 37в(1)

начас; **на часак**, т. 138г, 141

начетворо, в. надвоје, т. 119

начетн, **начнем**, в. почети

на чистац, т. 140в

начисто, прил.: *да будемо начистио с тим*, т. 141

начуљити и **наћулити** (уши)

наџак: *наџак-баба*, *наџак-чеџаде*, т. 82а

наџироко, т. 141

наштесрца, уп. наташте., т. 141

N. B. (NB, Н. Б., НБ), скраћ. *nota bene* (напомена), т. 180б

NBA, по правилу само латиницом или у ћириличком тексту спеловано *Ен-Би-Еј* (*Ен-Би-Еја* итд.), т. 181А(3) и 181Б

N-бомба, т. 90а

NBC, скраћ., пише се по правилу латин. писмом, а преноси се у ћирилицу и изговара се *Ен-Би-Си* (*Ен-Би-Сија* итд.), т. 181А(3) и 181Б

нг, **нк**, **нх**, **нкс** за грч. GG, GK, GCH, GX (формалне графичке за *ng*, *nk*, *nch*, *nx*): *Анџела*, *Анкеј*, т. 192б

нг за енгл. глас /N/, т. 212:

ng: *Fleming*, *Cunningham*

не (одрична речца): (а) уз глаголе се пише одвојено: *не сјава*, *не зледају*, *не зледајући*, *не знавши*; (б) уз помоћне и њима сродне глаголе не се пише спојено: *нисам*, *ниси* (ек. и ијек.) и *нијесам*, *нијеси* (ијек.); *нећу*, *нећеш*, *нећемо*; *немој*; *немаји*, *немам*, *немаш* итд.; (в) **не** у творби именица, придева и прилога пише се спојено: *немајка* (лоша мајка), *небраш*, *небриџа*, *неалбанац*; *невесео*, -ла, *неум(ј)естан*, -сна, *незрео*; (г) уз трп. глаг. придев такође се пише спојено: *неиисан*, *ненайисан*, *нейрејисан*, као и уз радни глаг. придев и глаг. при-

лог ако су добили придевску функцију — *неважећи*, *недозрео*, -ела, *неусјео*, -ла (ек.), *неусјео*, *неусјела* (ијек.); *нейосјојећи*, *неоджоварајући*, *неважећи* итд., т. 84(нап.), 103в, т. 124аб. Од претходног треба разликовати примере у којима је не замена за негирани, одрични облик **није**: *не* брат него синовац, *не* велики, али довољан и сл. и у филоз. текстовима *не-бишак*, *не-биће*, т. 84(нап.)

Не (франц. Neuf), т. 275

не- франц. NEUF- у именима, т. 273б
н. е., скраћ. *нове ере* (о рачунању година), т. 179а(1)

не, **ни** (а не ње, њи) као опште правило за рус. позиционо умекшавање, т. 250

Небризак (франц. Neuf-Brisach), т. 273б
неамериканац, т. 84(нап.)

неандерталац, -лица, **неандерталка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (антроп.), т. 49

небеограђанин, т. 84(нап.)

небескоплав (или небесноплав), т. 103

Небојша, в. кула

небрат, т. 84(нап.)

небрига, дат. -зи, т. 84(нап.)

Небург (франц. т. Neufbourg), 273б

неваљалац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(б)

невелик (у зн. омањи), т. 103в

невеста, ген. мн. невеста (ек.), т. 376(1)

невјеста, ген. мн. невјеста (ијек.), т. 8б

нега (дат. нези), т. 31б(1); **неговати**, **неговатељ** (инстр. -ем), **неговатељичин** (према *неговатељица*), ек., т. 30б

негда (ек. и ијек.; обичније некада); **негдањи** и **негдашњи** (обичније *некадашњи*), прил.

негде (ек.), **негђе** (ијек.), т. 8б

неглиже, -еа, -еу, мн. -еи

неголи (везник), т. 133; уп. ли

Неготинска Крајина, в. Крајина, т. 50г

негронд, **негроидан**, **негроизам**; **негрофил**, **негрофоб**, т. 81а

негромант, **негромантија**, **негромантски негус** (титула етиопског цара, малим словом), т. 49

недајбоже, прил. (изузетно ретко, у зн. *јадно, никако, да бољ сачува*), нпр.: *Како си? — Недајбоже!*, т. 141

недеља (ек.); *Недељка, Недељко* (лична имена), ек., т. 86, 12

недеља-две (нпр. *за недељу-две*), ек., т. 120

Недим (ар.), т. 2046(1)

недеља (ген. мн. недеља), *Недељка* (-кин), *Неђељка* и *Неђељко* (лична имена), ијек., т. 86, 12

недеља-двје, т. 120

недоказив (необ. недоказљив)

недокучив, недокучивост (необ. недокучљив, недокучан итд.)

недостављив, недостављивост

недостајати, -остајем (глагол није одричан)

недостатак, -тка, мн. недостаци, -така, т. 26а

недра, ж. мн. (ген. недара), необ. *недро*, -а (с.), дем. *недарце*, -а (-ета) и *недарца* (ж. мн., ген. недараца и недарца), (из)недрити, ек.

недуг, недугачак, прид., т. 103в; *недуго*, прил., т. 141

неексплодиран (нпр. *неексплодирана бомба*), т. 103в

Нежур (франц. Neufjours), т. 2736

независан, -сна (од глаг. *зависити*) — не *независџан*

Независимаја газета (или Независима газета), али у падежима само *Независиме газете, Независимој газети* итд., уп. Плесичка (Плесичкаја)

независносложене реченице, т. 105

незадржив, незадрживост

незадуго, прил., т. 141

незамислив (необ. незамисљив), т. 103в

незам(ј)енљив и незам(ј)ењив, т. 86

незапослен, незапосленост (обичније него *незайошњен, незайошњеност*), т. 23г

незаражљив, незаражљивост

незасит, -а, -о и незаситан, -тна; прил. *незасито* и *незаситио*; *незаситост* и *незаситиост*

незастарив (необ. незастарљив)

незауостављив, незауостављивост

незбуњив и незбуњљив

незнабожац, -шца, вок. -шче, мн. -шци, -жаца, т. 19

неизбежан (-жна), неизбежност (неизбежив, неизбеживост), ек.; *неизбежан, неизбежност* (неизбежив, неизбеживост), ијек., т. 86

неизбрисив, т. 103

неизбројив, т. 18в(3), 103в

неизведив и неизведљив, обичније *неизвод(љ)ив*, т. 103в

неизводив и неизводљив, т. 103в

неизвестан, -сна, -сно, т. 103в

неизгорив, т. 103в

неиздржив и неиздржљив (има разлике у зн.: *неиздржива хладноћа, неиздржљив коњ*)

неизлечив (неизлечљив), неизлечивост (неизлечљивост), ек., т. 103в

неизљечив (неизљечљив), неизљечивост (неизљечљивост), ијек., т. 103в

неизменљив и неизмењив (ек.), *неизмјенљив* и *неизмјењив* (ијек.), т. 103в

неизмеран, неизмерив и неизмерљив (ек.), *неизмјеран, неизмјерив* и *неизмјерљив* (ијек.), т. 86, 103в

неимар, т. 18в(2)

неисказан, -а, неисказив, -а (неисказљив)

неискоренљив и неискорењив, *неискоренљивост* и *неискорењивост* (ек.); ијек.: *неискорјенљив* и *неискорјењив*, *неискорјенљивост* и *неискорјењивост* (ијек.), т. 86(нап.)

неисплатив, т. 103в

нејаки: *Урош Нејаки*, т. 41г

Неји (франц. Neuilly), т. 275

Нејшенел (енгл. National), в. т. 208—212

нека; разг. *нек* пише се без апострофа, т. 175(нап. 4)

некадашњи (заст. *некадањи*)

некакав, некаквог(а), т. 110

неки, неког(а), т. 110

неки дан; неки пут

некмоли, везн., т. 133

некњ., скраћ. *некњижевно*, т. 179а(3)

неко, неког(а), т. 110, 26(нап.)

некоји, некојег(а), т. 110 (обичније *неки*)

неколико-: *неколикогодишњи, неколикодневни*, т. 103 и 105

неколицина (неколико *мушких особа*); конгр.: *неколицина одлазе* и *неко-*

- лица одлази* (неисправно: *неколица* *проблема* и сл.)
- некористан**, -сна, т. 26г(4)
- некретнина** (обично у мн.: некретнице-некретнина), уп. непокретност
- неломљив**, -а, **неломљивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- нем**, **нема**, **немети** (тако и *занемети* и сл., мање је об. *немити*), **немо**ст и **немоћа** (ек.)
- немајка** (лоша мајка), т. 84(нап.)
- немало**, прил. (уп.: *немало зајим*, *немало новца*; али: *не мало него много*), т. 127
- немачко-англофранцуски фронт**, т. 107
- немачко-италијанско-јапански пакт**, т. 107
- немаштина** (неимаштина), т. 26в(2)
- немилостан**, -сна, т. 26г(4)
- немица** (ек., нема жена); **Немица** (према Немац)
- немогућ**, -а, -е и **немогућан**, -ћна, -ћно (нису потпуни синоними), прил., т. 103в
- немогуће** и **немогућно**, прил.
- немој**, **немојмо**, **немојте** (спојено писање), т. 124а
- немушт**, -а, -о, **немушто**, **немушност** (ек. и ијек.), ијек. *њемушти* и др. рег. и заст.
- ненадмашан** и **ненадмашив**, **ненадмашност** и **ненадмашивост**, т. 103в
- ненадокнадив** (ненадокнадљив), т. 103в
- ненасит**, -а, -о, уп. **незасит**
- Ненђанг** (кин. Nenjiang, река), т. 229
- Ненси** (енгл. Nancy), в. т. 208—212
- нео-**: **неокласицизам**, **неоколонијализам**, **неонацизам**, **неореализам**, **неофашизам**; **неофашист(а)**, мн. -сти, **неофашисткиња** и сл., т. 83
- необ.**, скраћ. **необично**, т. 179а(4)
- необјашњив**, т. 103в
- необорив**, т. 103в
- неовлашћен** (и **неовлаштен**), т. 32а, 103в
- неодбрањив** (неодбранљив), т. 103в
- неодвојив** (не *неодвојљив*), т. 103в
- неодељив** (ек.), **неодјељив** (ијек.), т. 86, 103в
- неодложан**, -жна, **неодложно**, прил., т. 103в, 141
- неол.**, скраћ. **неолоџизам** (језичка новотворина), т. 179а(4)
- неопредељење** (не *неопределење*, уп. **неопредељен**), ек., т. 23г
- неопредељење** (ијек., не *неопределење*), т. 8, 23г
- неостварив** и **неостварљив**, т. 103в
- неотклоњив** и **неотклонљив**, т. 103в
- непажња** (од паз-), т. 21
- непобедив** (непобедљив), ек.; **непобједив** (непобједљив), ијек.; арх. **песн. непобедан** (ек.), **непобједан** (ијек.), т. 86, 103в
- неповредив** (неповредљив), ек. и ијек., т. 8д, 103в
- неподерив** (неподерљив), т. 103в
- непоколебљив** (непоколебив), **непоколебљивост** (непоколебивост), т. 103в
- непоправљив** (не *нейопрравим*), т. 103в
- непоречив** (обич. него *нейоречив*), т. 103в
- непоткупљив**, **непоткупљивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- непробродив** (непробродљив), т. 103в
- непрелазан**, -зна (ек. и ијек.), **необ. ијек. нейријелазан**, т. 103в
- непреносив**, т. 103в
- непрестано**
- непресушан**, **непресушљив** (непресушљив), т. 103в
- непријелазан**, в. **непрелазан**, т. 103в
- непримељив** и **непримењив** (ек.), **непримјењив** и **непримјењив** (ијек.), т. 103в
- непристрастан**, -сна (боље него *неприситрасан*, -сна), т. 26г(4) и нап.
- непром.**, **непромј.**, скраћ. **нейроменљив**, **нейромјењив**, т. 179а(4)
- непросвећен**, **непросвећеност** (ек.), **непросвијећен**, **непросвијећеност** (ијек.), т. 103в
- непрофитан** (нпр. *нейрофитна организација*); **непрофитабилан** ('који се не исплати'), т. 103в
- непушач**, инстр. -ем, т. 34а
- непце**, -а (с.), ген. мн. **небаца**
- неравномеран**, -рна, **неравномерност** (ек.), **неравномјеран**, **неравномјерност** (ијек.), т. 103в
- нерадо**, прил.

неразговетан, -тна, **неразговетност** (ек.), **неразговѣтан**, -тна, **неразговѣтност** (ијек.), т. 8а, 103в
неразлучив (неразлучљив), т. 103в
неразмрсив (неразмршљив), т. 103в
неразорив (неразорљив), т. 103в
неразрешив (ек.), **неразрјешив** и **неразрешив** (ијек.), обич. него *-щљив*, в. т. 8д, 103в
несрањив (неранљив), т. 103в
нераскидив (нераскидљив), т. 103в
нерастопљив (нерастопив), т. 103в
Неретва, **Неретљанин**, **Неретљанка**, **Неретљанска област** (дефин. гегор. област)
неретко (ек., прил., 'често, доста често'), **неријетко** (ијек.), т. 8а
несагорив и **несагорљив**, т. 103в
несагласан, -сна, -сно, **несагласност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 103в
несаломив и **несаломљив**, т. 103в
несвест (инстр. об. несвешћу, иза атриб. и несвести), **несвестан**, -сна (т. 26г), **несвесност**, **несвестица** (ек.); **несвијест** (инстр. несвијешћу и несвијести), **несвјестан**, -сна, **несвјестност**, **несвјестица** (ијек.), уп. т. 8аб
несловен, т. 84(нап.)
неслога, дат. неслози, т. 84(нап.)
неспавање, т. 84(нап.)
несрбин, т. 84(нап.)
несрећан, -ћна, -ћно, **несрећно** (прил.), **несрећник**, **несрећница** и **несретан**, **несретник** итд., уп. под срећан
нестати, **нестанем** (глагол није одричан)
-нети (ек.), **-нијети** (ијек.), у сложеним глаголима као: **донети** (ек.) и **донијети** (ијек.), **изнети** (ек.) и **изнијети** (ијек.), **принети** (ек.) и **принијети** (ијек.), **пронети** (ек.) и **пронијети** (ијек.), **снети** (ек.) и **снијети** (ијек.) — донех и донесох (ек.), донијех и донесох (ијек.), донео -донела (ек.), донио-донијела (ијек.), донесен (не *донешен*) и донет (ек.), донесен и донијет (ијек.); некњ. је нести, донести и сл., уп. т. 8
нетко (заст. у српском само неко), т. 26б(нап.)

нето: *нешто износ, нешто тежина* и сл., т. 86а; уп. бруто
нетрагом, прил., т. 141
нећак, вок. нећаче, мн. -ци, **нећачић**, т. 30г
нећака, дат. -ки, вок. -ко, ген. мн. -ка, **нећакин**, в. т. 30а, 316(5)
нећу, **нећеш** итд. (од хтети, хтјети), пише се спојено, т. 124а, в. под *не*
неувијен (необ. неувит), т. 103в
неуоб., скраћ. *неуобичајено*, т. 179(4)
неуместан, -сна, -сно, т. 26г(4), 103в
неупослен, **неупосленост** (неупошљен, неупошљеност), т. 23г(нап. 1)
неуралгија, **неурастенија**, **неуроза**
неуро-: *неуролог, неурологија, неуролошки; неуровежештајиван, неурохирургија, неурохирурски* (не *неурохирушки*), т. 81 и 83
неурачунљив (неурачуњив), т. 103в
неутралац, -лица, вок. -лче, мн. -лиц, -лаца, т. 366(б)
нефрит (минерал), **нефритис** (мед., обољење бубрега)
Нефуд ел Дахи (ар.), т. 204в
нехотице; **нехотичан**, -чна
Нецер (нем. Netzer), т. 238
Нечиста крв (роман), т. 64
Нешател (франц. Neuchâtel), т. 275
Нешато (франц. Neufchâteau), т. 273б
нешенел (енгл. National — у разл. енгл. називима), не *нејшенел*
Нешин (према Неша и Нешо, ген. Неше)
Нешов (према Нешо, ген. Неша)
нештедимце, прил., т. 127
нешто, **нечег(а)**, т. 110
ни(-): (а) у одричним заменицама: *нико, ништа, никакав, ниједан, ничији*; (аа) у зависним падежима када их раздваја предлог: *ни од кога, ни за шта, ни за какав, ни од једног, ни за чији* и сл., т. 111; (б) у одрич. прилозима: *нигде, ијек. нигђе, ниједанџуш, нимало, никад(а), нигда, никако, никуд* и сл., т. 127
Нибелунзи, **нибелуншки**
ниво, **нивоа**, мн. **нивои-нивоа**
нигд(је) и **никуд**, т. 127
ниже-: *нижеразредни, нижередни, нижешколац* (-лица, мн. -лиц, -лаца),

- нижешколка* (дат. -ки), *нижешколски* (не нижоразредни) и сл., т. 81
- нижеименовани**, т. 105
- Нижњи Новгород**, **Нижњег Новгорода**, **Нижњем Новгороду**
- низ(а)**, предл.: дужа форма долази обавезно испред замен. енкл. (*низа се, низа њ*, док су испред речи које почињу гласовима *с, з, ш, ж* у принципу могуће обе форме, што по правилу зависи од акценатске обједињености (*низ сџрану* и *низа сџрану*, *низ зид* и *низа зид*, *низ Жују* и *низа Жују*), т. 37а(2); у свим осталим случајевима искључиво долази краћа форма
- низводио**, прил.
- низ(а) страну**, т. 140в
- низашто**, **низашта** (у зн. *без њојребе, безразложно*); растављено *ни за шџо* у зн. *ни због чега* и сл., т. 111
- низбрдо**, прил. (у зн. *наниже*), али: *Сицао је низ брдо*, т. 140в, 141
- низ в(ј)етар**, **низ воду**, **низ длаку**, т. 140в
- ниједан**, **ниједног(а)**, али: *ни од једнога* и сл.; *ни један једини*, *ни један ни дружи*, т. 111
- ниједанпут**; али: *ни један ни дружи*, *ни један једини љуш*, т. 117а
- ниједиом**
- нијем**, **нијемјети** (и *нијемити*, као и *занијемјети* и *занијемити*), **нијемо** (прил.), **нијемост** (ијек.), уп. ек. нем, немети, немо, немест
- Нијемац**, вок. **Нијемче** (боље него *Њемац*); **нијемац** (нем човек), ијек., т. 10ј
- нијесам** (поред *нисам*) у ијек., т. 11д
- нијети**, в. под **-нети**
- никад** и **никада**, т. 127
- никакав**, **никаквог(а)**, али: *ни од каквог*, *ни у каквом* итд., т. 111
- никако**, т. 127
- Никарагва** (шп. Nicaragua), т. 290
- Никенен** (фин. Nukänen), т. 263
- нико**, **никог(а)**, **ником(е)**, али: *ни од кога*, *ни до кога*, т. 111
- никојако**, прил. (заст.)
- никоји**, **никојег(а)**, али: *ни од којега* и сл., т. 111
- Николаје** (рум. Nicolae), т. 247
- Николајевић Лав Толстој**, трад. рус., т. 199д
- Никола Шубић Зрињски**, двојно презиме, т. 95а
- николик**, -а, (прид.); **николико** (прил. 'нимало'), али: *ни колико би*
- Николић Зец** (непром.), двојно ж презиме, т. 95б
- Никољдан** (*до Никољдана*, *о Никољдану* и арх. *до Никоља дана*, *о Никољу дне* и сл.), т. 59
- никуд** и **никуда**; али: *из ње коже ни куд ни камо*, т. 127
- Никшић**, **никшићки** (од *никшић*+ски, т. 27а), **Никшићанин**, **Никшићанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
- Никшићко поље**; *крашка љоља Никшићко у Граховско*, *и сџадоше на љоље Никшићко*, т. 51
- нимало** (прил.), али: *ни мало ни много*, т. 127
- нимбостратус** (врста облака)
- нимфа**, т. 43(нап.)
- нимфоманија**
- нимфоманка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(5)
- Нимцович** (Арон), *Нимцовичева одбрана* (шах), не **Нимцовић**
- НИН**, скраћ. *Недељне информативне новине*, у **НИН**-у итд., поред *Нин*, *Нина*, т. 181, 182
- Нина** (енгл. Nina), в. т. 208—212
- нинца корњаче** (одв. пис.), т. 86в
- ниодакле** (и **ниоткуда**), т. 127
- Нион** (франц. Nyons), т. 275
- Ниор** (франц. Niort), т. 275
- ниоткле**
- ниоткуд(а)**, т. 127
- нипошто**, т. 127
- Ниржани** (чеш. Nýřany), т. 283
- нисам** (ек. и ијек.), т. 7, 11д, 124а
- ниска**, дат. **нисци**, мн. **ниске**, ген. **ниски**, т. 316(1)
- ниско-**: *нискоакумулативан*, *нисконајонски*, *нискојласиран*, *нискојродуктиван*, а када оба дела имају засебан нагласак и *нискојласиран*, *нискојродуктиван* и сл., т. 105
- нит** (= **ни**, **нити**), не пише се апостроф, т. 175(нап. 4)
- нитро-**: *ниџробензол*, *ниџроглицерин*, *ниџроцелулоза*

- нићи** (никнем, никох, никао) и **ник-нути** (никнем, никох и никнух, никао и никнуо)
- нићуколико**, прил. ('ни у којој мери, нимало'), али: *ни уколико би*, т. 18а(3), 127
- нихилисткиња**, т. 26г(2)
- Ница** (франц. Nice; усвојен итал. изговор), т. 275
- Ниче** (нем. Nietzsche), т. 238
- ничји**, **ничјијег**(а), али: *ни од чијеж*(а) и сл., т. 18г(2), 111
- Ниш**, **нишки**, **Нишлија**, **Нишлијка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (књишки су обл. Нишевљанин, Нишевљанка); *Нишки округ*, *Нишки регион* (адм. јед.), т. 566
- ништа**, **ничег**(а), али: *ни у чему, ни од чежа*, т. 111
- N. N. (Н. Н.)**, скраћ. *уместо имена*, т. 1806
- но** (партикула), пише се заједно с претходном односном заменицом: *којино ће ударити не на десети да утече; ждјено, како* итд., т. 134
- НОБ**, скраћ. *Народноослободилачка борба* (изг. „ен-о-бе”), из НОБ-а, у НОБ-у, т. 181Б
- нобеловац**, -ваца (малим почетним словом), т. 49
- нобл** (прид. непром.): *нобл друштво, nobл девојка, nobл момак*, т. 86а
- Нова Бистрица** (чеш. Nová Bystřice), т. 282
- Нова Варош**, т. 506
- Нова година** (празник), т. 59, али: *срећна нова 2002. година*; *новогодишњи*
- „Новаја жизњ”** (рус.), из „Нове жизњи”, т. 2516в
- Нова Пазова**, т. 506
- новаштво**
- Новгород** (рус.), т. 250а
- Нови Београд** (живим на *Новом Београду* и у *Новом Београду*), т. 54а
- новобеоградски**, т. 104
- нови век** (скр. н. в.), **нови вијек** (ијек.), т. 62а, 179а
- Нови Винодолски**, т. 506
- Новиград**, **Новиграђанин**, **новиградски**, т. 102, 104
- нови завет** (раздобље), т. 62а, **Нови завет** (књига), т. 64, **новозаветни** (ек.), т. 103а
- нови завјет** (раздобље) т. 62, **Нови завјет** (књига) т. 64, **новозавјетни** (ијек.), т. 103а
- Нови Зеланд** (Новог Зеланда, Новом Зеланду), **Новозеланђанин**, **Новозеланђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новозеландски**, т. 50а, 102, 104
- новине**, ж. мн.: новине-новина-новинама (не у јд. „новина-новине”); уп. новина (нови моменат, проналазак и сл.)
- Нови Јужни Велс** (федерална јединица у Аустралији), т. 50а
- Нови Сад**, **Новог Сада**, **Новом Саду**; **Новосађанин**, **Новосађанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новосадски**, т. 506, 102, 104
- Нови свет** (ек.), **Нови свијет** (ијек.), у зн. *Америка*, т. 556
- нов-новцат**, **нов-новцит**
- Новичин** (према Новица), т. 306
- ново-**: *новогодишњи, новоизабрани, новоименовани, новоосновани, новоиствљени, новойридошли, новодошавши, новойридошлица*, т. 1036, 105
- Новобеограђанин** (према Нови Београд), **Новобеограђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новобеоградски**, т. 102, 104
- Новобрђанин** (према Ново Брдо), **Новобрђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новобрдски**, т. 102, 104
- Нововарошанин** (према Нова Варош), **Нововарошанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **нововарошки**, т. 102, 104
- Новоградишчанин** (жители Нове Градишке), **Новоградишчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новоградишки**, т. 102, 104
- Новограђанин** (према Нови Град и Новиград), **Новограђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новоградски**, т. 102, 104
- Новогрод** (пољ. Nowogród), т. 242
- Новоградек** (пољ. Nowogródek), т. 241, 242
- новоизабрани**, т. 105
- „Новоје времја”** (рус.), у „Новом времену”, т. 2516
- новокомпоновани**, т. 105
- новоосновани**, т. 105
- Новопазарац**, -рца (необ. Новопазарлија, према Нови Пазар), **Новопа-**

зарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новопазарски**, т. 102, 104
новоподигнут, т. 105
новопостављени, т. 105
Новосадски договор, т. 60г
Новосадски сајам (скр. *НС*), зван. назив орг., т. 63б
Новоселац, -лаца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 366(7)
новоселски (али: *сеоски*), т. 366(9)
нога, дат. нози, ак. ногу, ген. мн. ногу (и врло ретко нога); **ножица**, хип. и **ногица**, т. 30г, 316(1)
Ноје, т. 43, 194ђ
нокат, -кта, ген. мн. ноката, ноктију (и нокти)
нокаут, т. 88а; **нокаути систем**, т. 86в
нокдаун, т. 20в(2), 88а
ноктурно, **ноктурна** итд.
Нолит (Нолита итд., скр. *Нова литиерајтура*, издавачко предузеће), т. 63б, 182б
ном., скраћ. **номинашив**, т. 179а(3)
-ном, **-номија**, форманти сложеница: *астроном*, *астрономија*, *жестроном*, *жестрономија*, *полином* и сл., т. 81а
нонијус (раса коња), т. 71
нонпарел (типогр. термин)
нонсенс (бесмислица)
нон-стоп, т. 88б
Нора (енгл. *Nora*), в. т. 208—212
Нордзе (хол. *Nordzee*), т. 280а
нордијац (нордијац), -ијца, мн. нордијци-нордијаца (обично у мн. у зн. припадник једног од скнад. народа), **нордијски**, т. 18ђ(1), 49
Норд Холанд (хол. *Noord Holland*), т. 280б
ноздрава, ген. мн. ноздрва (необ. ноздра, мн. ноздре-ноздара и ноздри)

носилац, носиоца, мн. носиоци, -илаца, т. 186, 366(6)
носиљка, дат. -ци, ген. мн. носиљки и носиљака, т. 316(1), т. 376(4)
Нотингем (енгл., е у завршетку *-GHAM*), в. т. 208—212
Ноћ дугих ножева, т. 60а
ноћобдија, т. 81а
ноћу, а не **ноћју**, т. 18ж
нпр., скраћ. **на њрим(ј)ер**, т. 1796(3)
нудизам, -зма, **нудист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1); **нудисткиња**, т. 26г(2)
нужан, -жна (необ. **нуждан**)
нужда, ген. мн. **нужда**, т. 376(1)
нуждан, в. **нужан**
нуззарада, т. 256(2)
нуззграда, т. 256(2)
нусспецијалност, -ости, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 256(2)
нуклеарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
нуклеин, **нуклеински** (*нуклеинска киселина*)
нулерица (не **нуларица**)
нумера (ген. мн. **нумера**), **нумерација**, **нумерисати**, -ишем
нумизматика, дат. -ци (т. 316), **нумизматичар**, INSTR. -ом и -ем, т. 34а(1)
нунциј и **нунције**
нусприход, т. 19
нуспојава, т. 19
нуспроизвод, т. 19
нуспросторија, т. 19
нутрија
нутриционист(а), мн. -сти, **нутриционисткиња**, т. 26г(2)
NFR скр. у зн. *Савешћ за истраживања Норвешке*, т. 257

Њ

њ, **љ** у кин. именима, в. под ј
Њагоје (рум. *Neagoe*), т. 247
Њамц (рум. *Neamt*), т. 247
Њ. в., скраћ. **Њеѓово** (**Њено**) **величанство** (**височанство**), т. 79
Њ. е., скраћ. **Њеѓова екселенција**, т. 79

њев за рус. **НЕВ**, т. 250г(1) (нпр.: *Брежњев*, *Коњев*, *Турђењев*)
њег (дат. **њези**), **његовати**, **његовател** (INSTR. -ем), **његователјичин** (према **његовајтељица**), ијек., т. 30б, 86
његда и сл., не него **негда** (одн. **некада**)

Његов, Његова; Њено, Њена: *Њежова свештост, Њежова екселенција, Њежово величанство; Њено величанство, Њена висоси* итд., т. 79

Његош: *Петар Петровић Њежош, Њежошев, њежошевски, њежошолож*, т. 41а, 49, 69

њедра (ж. мн., ген. њедара), **њедарца** (ж. мн., ген. њедараца и њедарца), **(из)њедрити**, ијек., т. 86

њекад, њеки, њеко и сл. (заст. ијек.), не него *некад* итд.

Њекрасов (рус. уоб.), т. 250г(4)

Њемац, в. Нијемац

Њемачка (дат. -кој), ијек.

њемачко-англофранцуски фронт, т. 107

њемачко-италијанско-јапански пакт, т. 107

њемлица (ијек., нема жена); **Њемлица** (према Нијемац, Њемац), т. 10ј

њемушти, в. немушти

њен и (ређе) **њезин**

-њин за рус. -НИН (нпр.: *Мињин, Сусањин, Карењин, Бакуњин, Буњин, Лењин, Пайањин, Калињин, Вороњин, Добрињин, Булганњин*; уп. и *Рахмањинов*), т. 250г(3)

њисак (ген. њиска); **њиска** (дат. њисци)

њихаљка, дат. -љци, ген. мн. -ки, уп. т. 316(1)

њихати, њишем и њихам, њишући и њихајући, њиши и њихај

Њ. св., скраћ. *Њежова свештост*, т. 79

Њу Делхи

Њу дил (New Deal, Рузвелтова екон. реформа)

Њудо (јап. Nyudo), т. 218в

њуз-магазин, т. 88б

Њујорк (енгл. New York), т. 57, 101б

Њујорк тајмс (енгл. New York Times), т. 75а

Њујорчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4)

њујоршки, т. 28а

Њукасл (енгл. Newcastle), в. т. 208—212

Њуком (енгл. Newcomb, Newcombe), в. т. 208—212

Њумен (трад., енгл. Newman), т. 214

Њуфаундленд (енгл. Newfoundland)

Њу Хемпшир (енгл. New Hampshire), т. 214

Њу Џерси (енгл. New Jersey)

њушка, дат. њушци, ген. мн. њушки, т. 316(1)

њушчица и **њушкица** (дем и хип. од њушка), т. 30г

О

о непостојано у слов. језицима, в. т. 199г

о боље него **оу** за енгл. **О** (ou): *Ро-ланд, Хјуџо, Чикаџо* итд., т. 210

о за пољ. **Ó** (*Краков, Гора*), т. 241 и 242

о и **јо** деклинација (али: *о-деклинација, јо-деклинација*), т. 90а

о., скраћ. *оштрво, ошок*, т. 179а(1)

о за енгл. кратко /о/ у нагл. слог. (т. 210):

о: **Bob, Tommy**

а: **Watson**

ои: **Gough**

ау: **Lawrence**

о за енгл. дуго /о/ у нагл. слог. (т. 210):

аи: **Paul**

ау: **Shaw**

а: **Walter**

ауџ: **Maugham**

оуџ: **Broughton**

о за енгл. /о/ у нагл. слог. (т. 210):

о: **Fiona**

ои: **Boulton**

еаи: **Beaumont**

о за енгл. /о/ у ненагл. слог. (т. 211):

о: **Tobias, Christopher, Keaton, Mason, Edgcombe, Chisholm**

оуџ: **Gainsborough**

о за у сканд. јез. **А, АА, О**, т. 260а

о за ферјарско **Ó**, т. 262

о за франц. **AU**, т. 275

о за франц. **EAU**, т. 275

оа за франц. **OI** (*Лоара, Аншоан*), т. 275

оај за франц. ОУ, т. 275

Оахака (шп. Oahaca), т. 290

об., скраћ. *обично*, т. 179а(3)

оба, м. и с. род: обају, обама; у ж. роду обе, обеју, обема (ек.), обеје и обије, обију, објема (ијек.); у примени се допуњава са **обојица** за м. особе; **обоје** за жива бића (за мушко и женско или уз им. типа пиллад и пилићи) и за апстр. појмове („обоје му је на уму, посао и кућа“); **обоји**, -е, -а (уз именице у мн., нпр. *обоји сваштови*, *обоје чарайе*); у истом. зн. (стилски нешто појачаном) и вар. **обадва**, **обадв(и)е**, **обадвојица**, **обадвоје**, **обадвоји**; примена и грам. промена (за обе варијанте) као *два*, *двојица*, *двоје*, *двоји* (в.)

обавезан, -зна, -зно; није об. *обвезан*, али јесте *обвезник* (*војни*, *јорески*)

обавестити (се), **обавестим** (се), **обавештен**, **обавештење**, **обавештавати** (обавешћивати), т. 32а

обавијестити (се), **обавијестим** се, **обавијештен**, **обавијештење**, **обавијештавати** (обавијешћивати), ијек. (уп. претходно), т. 32а

обавити и **обвити**, в. вити

обаврети, в. врети

обадва, ек. **обадве**, ијек. **обадвије**, **обадвојица**, **обадвоје**, **обадвоји**, в. *оба*, *два*

обазрети се (ек. и ијек.), в. -зрети

обал, в. **обао**

обамрети (ек.), **обамријети** (ијек.), в. мрети

обао (обал), **обла**, **обло**, одр. **обли**, т. 366(11)

обасјати, в. **сјати**

обастрети (ек.), **обастријети** (ијек.), в. -стрети

обасути, в. **засути**

обвити и **обавити**, в. вити

обдан, прил. (дању)

обед, **обедовање**, **обедовати** (ек.)

обезнани, не **обнезнани**

обелиск, мн. **обелисци**-**обелиска** (и **обелисака**)

обер, в. **хобер**

обер-: *оберлајшнант*, *оберкелнер*, *оберкнез*

Оберстдорф, т. 20в(3)

оберучке (ек.)

обесвестити, в. под осв(иј)естити

обесвијестити, в. осв(иј)естити

обесити, -им, **обешен** (ек.)

обест, -и (ж.), инстр. **обешћу**, уз одр.

и **обести**; **обестан** (-сна), **обесник** (ек.)

обећати, **обећање** (ек. и ијек.)

обешчастити, **обешчашћен**, **обешчашћење**, **обешчашћавати** и **обешчашћивати**, т. 32а

Обзервер (The Observer, британски лист), не **Обсервер**, **Опсервер**

обзир: *с обзиром на...* (не „обзиром на...“)

обијест, -и (ж.), инстр. **обијешћу**, уз одр. и **обијести**, **обијестан** (-сна),

обијесно (прил.), **обијесник** (ијек.), уп. **обест**

обикнути се (обикнем, обикнух и обикох, обикао и обикнуо) и **обићи** се (обикнем, обикох, обикао)

Обилића медаља (и *Медаља Обилића*), т. 65

обиловати *нечим* (не с *нечим*, у *нечему*)

обим, **обиман**, -мна, **обимност**, инстр. -ошћу, уз одр. и-ости

обичати се, **обичем** се (навивати се); **обичавати**, **обичај**

објашњив

објед, **обједовање** (ијек.)

објекат и **објект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)

објеручке, прил. (ијек.)

објесити, -им, **објешен** (ијек.)

обланда, ген. мн. **обланди**

област: *Скојска армијска област*, *Београдска армијска област*, *Лењинградска област*, *Московска област*, т. 56а

облачић (дем. од **облак**), т. 30г

облѐтати, **облѐћем** (ек.), ијек. **облијетати**, **облијетем**

облѐтети (ек.), јек. **облетјети**, -тим

облећи, в. **лећи**

облуга, дат. -зи, т. 316(1)

облутак, -тка, мн. **облуци**, -така, т. 26а

обневидео, -ела (ек., нпр. *обневидео човек*), **обневидео**, -дјела (ијек.); **обневиделост** (ек.), **обневиделост** (ијек.)

обнезнанити, не него обезнани

обнемоћи, в. моћи

обноћ, прил. (ноћу)

обоа, ж. (обое, ген. мн. обоа), **обист(а)**, мн. -сти (муз.)

обожавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(б)

обожаватељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **обожаватељкин**, т. 30а, 316(5)

обоје, в. под оба

обојица, в. под оба

обојица: *обојица су дошла и обојица су дошли*

оболевати (не обољевати), **оболевање**; тако и *йоболеваши, разболеваши се* (ек.)

оболијевати (не обољевати), **оболијевање** (ијек.); тако и *йоболијеваши, разболијеваши се* (ијек.)

обољење, не оболење (у ек. и ијек.), т. 23г

обрадив (ређе обрадљив)

обрађивачки, в. т. 27а

образац, -сца (мн. обрасци-образаца)

образовноваспитни (нпр. рад, установа и сл., схваћено као блиско допунски), **образовно-васпитни** (нпр. задаци, схваћено збирно), т. 108

Обрасцов (рус. Образцов), т. 2506

обрашчић (дем. од образ), т. 21

обрвати (обичније *ойхрваши*), в. рвати се

обредак, -тка, комп. обређи; **обретко** (прил.), комп. обређе (ек.)

обрежак, -шка (мн. -шпи, -жака), **обрежина**, **обрежје** (ек. и ијек.)

Обренбеговић, т. 99

Обреновац, **обреиовачки**, **Обреновачанин**, **Обреновачанка** (дат. -ки, дат. -ки)

обрео (од обрести), ек. и ијек., в. т. 10ђ

Обри (енгл. Aubrey), в. т. 208—212

обриједак, -тка, комп. обређи, **обријетко** (прил.), комп. обређе (ијек.)

обрстити, обршћен, бршћење, т. 32а

обујмити, -им, несвр. **обујмљивати** и **обуимати**; **обујам**, -јма (запремина; обим, опсег)

обука (дат. обуци), т. 316(1)

обути, обујем, обуј, обух-обу, обуо-обула, обувен; уп. изути

обући, обучем, обуку, обуци, обукох-обуче, обукао-обукла, обучен, обукавши

обухватити, не обухваћати

-ов, наша презимена на **-ов**, ако се осећају као име по оцу ('очество'), по правилу имају придевску промену у инстр. јд. и ген. мн. (с *Миљановим, од Миљанових*), а тамо где су права (официјелна) презимена имају чешће именску него придевску промену у инстр. (с *Бошковым, са Ивковым, с Петровом* итд., поред с *Бошковым, с Пойовим* итд.), а прид. у ген. мн. (*од Бошковых, код Пойових* и сл.)

-ов и **-ова** у рус. презименима, в. т. 250г

ов за сканд. дифтонге OV, OU, OW, OUW, AU, OUG, т. 2606

овакав, -ква, -кво

овамо-онамо, т. 129

овамоте (прил., разг.), из нар. говора, према *ходише, хајше* и сл. за појачавање; тако и *онамоше, шамоше, амоше*

Ован, сазвежђе у Зодијаку и зод. знак, т. 46

-овати према *-ираши, -исаши*, т. 1946

овде (ек.), **овдје** (ијек.)

овде-онде (ек.), **овдје-ондје** (ијек.), т. 129

оверач, инстр. -ем (ек.)

Оверњ или **Оверња** (франц. Auvergne, истор. покр.), т. 275

Овиједо (шп., не Овједо), т. 287

овјерач, -ем (ијек.)

овлаисати, овлаишем (не овлајисати), т. 18в, уп. и -исати, т. 1946

овластити, **овлашћен** (овлаштен), **овлашћење** (овлаштење), **овлашћивати**, т. 32а

-овна, **-евна**: наставак којим се изводе женски патроними (имена по оцу), као нпр. *Павловна, Николајевна* (промена *Павловној, Николајевној* итд.), т. 251а

ово-: *ововременски, овогодишњи, ово-*
земаљски, овогодац (овогоца итд.,
ген. мн. -аца), т. 103б

оволики, -ог(а)

оврћи, оврећи, овријећи, в. под врћи
овчавина (необ. овчевина)

овчарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, 31б(8);

овчаркин, т. 30а

овчији (боље него овчји), т. 18г(2)

Огастус (енгл. Augustus), в. т. 208—
212

Огист (франц. Auguste), т. 275

оглувети (ек.), **оглувјети** (ијек.), поред
оглухнути, т. 14

оглупети, оглупео-оглупела (ек.), ијек.

оглупјети, оглупио-оглупјела; оглу-

павети, -вео, -вела, ијек. **оглупавје-**

вити, -вио, -вјела; ек. и ијек. **оглупа-**

вити, -вио, -вила (данас у истом
значењу), уп. т. 8ђ

Огњена земља, град., т. 57, 199ђ

Огњена Марија, т. 59

оголевати (ек., не огољевати), уп. ијек.
оголијевати, т. 8а

оголети, оголео-оголела, огољен (ек.),

огољети, оголио-огољела, огољен

(ијек.) у зн. *пошташи жо*; **оголити,**

оголио-оголила, огољен (у ек. и

ијек.) у зн. *учиниши жолим*; уп. бе-

лети, црнети, т. 8ђ

оголијевати (не огољевати), ијек., уп.

ек. *оѓолевати*

оголити, в. под оголети

огољење (ек. и ијек., не *оѓолење*; уп.

оголети, огољети, оголити, през.

оголим, трп. прид. оѓољен), т. 23г

ограисати, ограишем (боље него огра-

јисати), т. 18в, уп. и -исати

огребати, боље огрепсти

огрев, огревни (ек.); ијек. **огрев** (огр-

јев) и огријев, огревни (огрјевни) и

огријевни, т. 8д

огрепсти, в. грепсти

огризак, -ска, мн. -сци, -зака

огријев (огрјев), в. под огрев, т. 8д

од (уз прилоге за време): *ошќад, ош-*
када и од када; одсад, одсада и од
сада; одонда и од онда; од мало-
ир(и)е (одскора); *од малочас*, т. 137а,
140в

од- остаје непромењено испред с и ш
(не једаначи се по звучности), в.
одс- и одш-, т. 20а(1, 2)

одавде, ек. и ијек.

одавно и одавна, 126а

одаврети (ек.), **одавријети** (ијек.), в.
-врети, -вријети

одадрети (ек.), **одадријети** (ијек.), в.
дрети

одаја, одајица

оданде (и у ек. и у ијек.), уп. **одавде**

одапрети (ек.), **одапријети** (ијек.), в.
-прети

одасвуд, одасвуда (прил.)

одас(ј)едати, не него одс(ј)едати

одас(ј)ећи, не него одс(ј)ећи

одастрети (ек.), **одастријети** (ијек.), в.
-стрети

одбећи (и одбегнути), в. избећи

одбити, в. бити

одбитак, -тка, мн. одбици-одбитака-
-одбицима, т. 26а

одбити, одбиј, одбијмо, одбијте, т. 18

одбећи (и одбегнути), в. избећи

одблесак (-ска, мн. -сци, -сака), ек.

одблесак, и одблијесак (-ска, мн. -сци,
-сака), ијек., т. 10ј

одбојка (дат. -ци), т. 31б(1) **одбојкаш**
(вок. -у, инстр. -ем), т. 34а, **одбој-**
кашица

одбојкашџин, т. 30б

одбранбени (не *одбранбени*), т. 22

одбрана, одбранити

одвагати, одвагам и одважем

одвађати, не него одводити (одвађа-
ти је према одвадити)

одвајада, уп. одискона, т. 126а

одвека (прил.), ек., арх.

одвести, одвезем, одвезен (не *одве-*
жен); тако и **извезен, привезен,**
увезен

одвијека (прил.), ијек., арх.

одвити, одвиј, одвијмо, одвијте, т. 18е

одвићи (се) (одвикнем, одвикох, од-
викао) и **одвикнути** (се) (одвикнем,
одвикох и одвикнух, одвикао и од-
викнуо); тако и **навићи** (се), **навик-**
нути (се), **привићи** (се), **привикнути**
(се) итд.

одвише, прил.

одвојив, -а (необ. одвојљив)

одвојити (< од+двојити), одвојим, т. 25а
одврсти, одврзем, одврзен (не *одвржен*)
одвртач, инстр. -ем, т. 34а
одвртка, дат. -тки, ген. мн. одвртака и одвртки, т. 316 (3)
одврх, в. т. 126а
одгајалиште (одгајилиште)
одгонетати, -стам и -ећем
одгонетка, дат. -етки и -еци, ген. мн. одгонетака и -етки (као загонетка), т. 316(3)
одгоре ('одозго, с горње стране'), али: *од горе до доле*, т. 141
одгризак, -ска, мн. -сци, -зака
одгрести, -зем, *одгрізен* (не *одгріжен*)
од данас, т. 138а
од — до, обавезно писање *до* у изразима којима се означава доња и горња граница ако се испред прве употреби *од*: *од 1804. до 1812, од 15. до 20. маја, од 10 до 12 сати* (не: од 1804—1812, од 15—20. маја, од 10—12 сати и сл.)
одевати, одевам, одевају, одевајући, одевах, одевао, -ала, одеван (ек.)
одежда (ек. и ијек.), ген. мн. одежде, т. 376(1)
одело, **оделце** (ген. -елца и -елцета), **одећа** (ек.)
одељенски и **одељењски** (ек.), нпр. одељењска (одељенска) заједница; тако и запаљењски и запаљенски (процес)
одељење (ек., не *оделење*; уп. оделити, -им, *одељен*), т. 23г
оденути, одести, одети, в. денуги, де(с)ти
Одеон, т. 63в
одерати, в. дерати
одести, одети (ек.), в. денути, де(с)ти
Одет (енгл. Odette), т. 208—212
одзад, **одзада** и **одзади** (прил.), поред отпозади, страга
од зимус, т. 138а
одијевати, одијевам, одијевају, одијевајући, одијевах, одијевао-одијева-ла, одијеван, ијек.
одијело, **одијелце** (ген. -елца и -елцета), ијек.

одијум (мржња, мање обично и *одиј*), **одиозан**, -зна, т. 18, 190в(2)
Одисеј (грч. Odysseus), т. 191а
Одисеја (Хомеров еп), т. 64; **одисеја** 'дуго и мучно лутање, потуцање'
одискона (одвајкада, одувек), прил., т. 141
оदिста, прил.
одићи (одигнем, одигох, одигао) и **одигнути** (одигнем, одигох и одигнух, одигао и одигнуо)
одјачати, в. јачати
одјевни (ијек.)
одједанпут (одједном, одједаред), прил. т. 22, 117
одједаред, прил.
одједном, прил.
одјељенски и **одјељењски** (ијек.), уп. одељенски
одјељење (ијек., не *одјелење*), т. 23г (уп. ек. одељење)
од јесенас, т. 138а
одјести, **одјети** (ијек.), в. дјенути, дје(с)ти
одјећа, ијек.
од јутрос, т. 138а
од јуче(р)
одлазак, -ска, мн. одласци-одлазака
од лане и **од лани**, т. 138а
од летос (ек.), ијек. од љетос, т. 138а
одлив, **одливак** (-вка, мн. -вци, -вака), и у ек. и у ијек., т. 106
одливати (у ијек. и одлијевати), в. под ливати (лијевати)
одлика, дат. -ци, т. 316(1)
одликовања, в. под орден
одлити, -ијем, имп. одлиј, одлијте, т. 18е
одлука, дат. -ци, т. 316(1)
од љетос (ијек.), т. 138а
одмазда, ген. мн. одмазда, т. 376(1)
одмаздии, т. 26в (6)
одмалена, прил. (нпр.: *навикао одмалена*), уп. одвајкада, одпамтивека, т. 141
од малопр(и)је, т. 140в
одмаћи (одмакнем, одмакох, одмакао) и **одмакнути** (одмакнем, одмакох и одмакнух, одмакао и одмакнуо); тако и *измаћи*, *измакнући*, *йримаћи*, *йримакнући*, *умаћи*, *умакнући* итд.
одмила (ретко и *одмиља*), прил., т. 141

- од милоште (тако и из *милошће*; уп. од шале), т. 140в
- одмоћи, в. моћи
- однашати (не него односити)
- однедавна, однедавно, т. 141
- однекле, прил.
- однекуд и однекуда, прил.
- однети, в. -нети
- одно (предл.), в. -дно, т. 130
- одњихати, -ишем и -ихам
- одовуд и одовуда, прил., т. 141
- одозго (одозгор, одозгора), прил.
- одоздо (одоздол, одоздола)
- одока (не мерећи, отприлике), прил., т. 141
- одоле (ек.), одоле (ијек.), прил. ('одоздо, с доње стране'), али: *од доле до горе*
- одоleti, одолео-одолела; одолевати, преодолевати (не -љевати) (ек.)
- одолијевати (не *одољевајши*), ијек.; тако и *преодолијевајши* (ијек.), т. 8а
- одољети, одолио-одољела, ијек., т. 8б
- одонда (прил.) и од онда, т. 137а
- одонуд, одонуда, прил. т. 141
- одостраг и одострага, прил.
- од памтивека (ек.), од памтивијека (ијек.), т. 138г
- од почетка, т. 138г
- одрана, одраније, прил.
- одреда, прил. (нпр.: *сви одреда су подбацили*), али: *иде од реда до реда, човек од реда*, т. 141
- одрезак (-ска, мн. -сци, -зака)
- одрети, одријети, в. дрети
- одречан и (обич.) одричан
- одрешит (у ек. и ијек.), ијек. и одрјешит, т. 8д
- одругуд, прил. (заст.), у зн. *с друже стране*
- одс-, не одс-: *одселишти, одскочишти, одсјојање, одстраништи, одсуство* итд., т. 20а(1)
- одсад, одсада (прил.) и *од сада*, т. 137а
- одсвагда; одсвагде (ек.), одсвагдје (ијек.)
- одсвакуд и одсвакуда
- одсвуд и одсвуда
- одсек и одсјек, мн. одсеци-одсека (ек.), т. 20а(1)
- одселе (прил., 'одсад')
- одселити се, одселим се, одсељен, т. 20а(1)
- одсељење (не *одселење*), т. 23г
- одсести (ек.), одсјести (ијек.), в. подсести
- одсечак (-чка, мн. -чци, -чака), ек. од синоћ, т. 138а
- одсјај
- одсјек (одсјек), мн. одсјеци-одсјека; одсјечак, -чка, мн. -чци, -чака, ијек.
- одскитати, в. скитати
- одскок, одскочити, -чим
- одскочке (прил.)
- одскочница
- одскора, одскоро, т. 141
- одспред и одспреда (ек.), одспријед и одсприједа (ијек.), обичније *спреда, сприједа*, т. 8а
- одсто, поред *јосто, насјто* (%), т. 177е
- одстојање
- одстраг и одстрага, поред *одостраж(а), остраж(а)*
- одстранити (одстраним, одстрањен), т. 20а(1)
- одступити, одступница, т. 20а(1)
- одсудан
- одсутан, одсуство (ген. мн. одсуства), одсуствовати, т. 26в(1)
- одсути, обичније *одасушти*, в. засути од тада и *ошад, ошада*, т. 137а
- одтуговати, уп. т. 20б
- одувек (ек.), одувијек (ијек.), т. 8а
- одужити (дуг), од од+ужити, т. 25а
- одупрети (се) (ек.), одупријети (се) (ијек.), в. -прети
- одуха, дат. одуси
- одх- прелази у отх-: *отхраништи, отхуктајши* и сл., т. 19
- одушак, -шка; *одушка*, дат. -шци, ген. мн. одушака, т. 31б(1)
- одш-, не *ошш-*: *одшкринушти, одшћења* и сл., т. 20а(2)
- од шале, т. 140в
- одшепати
- одшетати, -там (ређе одшећем), т. 20а(2)
- одшити, в. шити
- одшкринути
- одшрафити
- одштампати, -ам, т. 20а(2)
- одштета, одштетни (захтев)
- одшуњати се

оен за франц. OIN (*Поенкаре*), т. 275
ожалостити, **ожалошћен**, **ожалошћивати**, т. 32а
ожвакати, в. жвакати
ожећи, в. жећи
оживети ('постати жив' и 'учинити живим'), ек., **оживјети** (ијек.); **оживити** (у ек. и ијек. у зн. 'учинити живим', али и у двама претходним знач.), т. 8ђ
озад, **озада**, **озади** (прил.)
озаривати, -ујем
озго, **озгор**, **озгора** (прил.)
озеленети (се), -им, **озеленео**, -нела (ек.), ијек. **озелењети**, -им, **озеленио**, -њела (у зн. *йосћати зелен*); у ек. и ијек. **озеленити**, -им, **озеленио**, -нила (у зн. *учинити зеленим* и *йошумити*)
озепсти, в. зепсти
Озирис, т. 43
озледа, **озледити**, **озледљив**, **озлеђеник**, **озлеђеница**, **озлеђивати**, **озлеђење** (ек.), т. 10л
озлиједити, в. под озледа
озьеда, **озлиједити** (озлиједим), **озьедљив**, **озьеђеник**, **озьеђеница**, **озьеђење** (не *озлеђење*), **озьеђивати** (ијек.), т. 21(нап. 1)
ознака, дат. -ци, т. 316(1)
ој за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
oi: Моја
ou: Јоусе
ој (ОЙ) у рус. именима, т. 251а
ој за сканд. дифтонге ОI, ОJ, ОI, ОУ, т. 260б
ој за ферјаско ОУ, т. 262
ојагњити (се) и **ојањити** (се)
ојужити (и објужити)
оказионалан, **оказионалност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
Окаил (ар.), т. 204б
оканити се (не оканути се), **оканим се**, **оканио се**, **оканила се** и сл.
окасно (прил.)
Океан (митол.), **океан**, т. 194г; *Айлантски океан*, *Тихи океан*, т. 50ђ; *из океана Тихога у Айлантски*, т. 51
Океанија (геогр.), т. 50в
океанографија, т. 81а
О'Кејси (O'Casey), не О'Кејзи

окинути, *ојалити* (за пушку) и *йастити на исийти*; уп. откинути
Оклахома (енгл. Oklahoma), в. т. 208—212
оклеветати, -евећем и -еветам (некога)
оклоп; **оклобција** (у зн. оклопник), т. 19
око, ген. мн. **очи** и **очију**
около (предл. и прил.); **околни**, **околност**
около-наоколо, т. 129
околоврати
окопнети, -им, **окопнео**, -нела (ек.), **окопњети**, -им, **окопнио-окопњела** (ијек.), т. 8б
окорјели, **окорјети**, в. под корети
окошгавати (необ. *окошћивати*), т. 32а
окраћати и **окрачати** (у истом значењу)
окрек (ек., бот.), **окријек** (ијек.), т. 8а
оксихемиoglobin, **оксидрат**
Оксфорд, **оксфордски**
октаедар, -дра, мн. -дри, -дара, т. 37в(1)
Октобарска (социјалистичка) **револуција** (или само: *Окшобар*), т. 60в
Октоих **првогласник**; *црнојевићки Окшох првогласник*, т. 64
октопод (не октапод)
октроисати, -оишем, т. 18в(3)
окука, дат. **окуци**, т. 316(1)
окулист(а), мн. -сти, **окулисткиња**, т. 26г(2)
окце, **окцета** и **окца**
Ола, норв. и швед. м. име (изг. Ула), т. 260а
ола-ла (узв.), т. 135
олабавео, -ела, прид. (нпр. *олабавели конойци*), ек.; ијек. *олабавјели*
олабавелост (ек.), **олабавјелост** (ијек.)
олабавити, **олабавио**, **олабавила** (и у ек. и у ијек.); ек. **олабавети**, -им (олабавео, олабавела) и ијек. **олабавјети** (олабавио, олабавјела) скоро су потиснути употребом облика на *-ити* (уп. *мршавити*), т. 8ђ
Олга, дат. **Олги**, т. 316(4), 41д
Олга (рус. уоб.), т. 250б и 251
Олгица, **Олгичин**, т. 30б, 41д
олдтајмер, т. 88а
олеандар, -дра (и олеандер), т. 37в(1)

олеин, т. 18в(2)

Олимп, **Олимпија**; **олимпијада**, **олимпијац**, **олимпијка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **олимпијски** (не олимписки, према олимпијада); *Петша олимпијада*, *Десеће олимпијске изре* (и *X олимпијске изре*) т. 18абђ, 63д, 192б, 193

оловка, дат. -ци, ген. мн. оловака; **оловчица** (дем.), т. 30г, 316(1)

оловнозелен, **оловносив**, т. 10б

о. м., скраћ. *овођ месеца*, т. 179а

ом, физ. (мерна јед. према имену научника); *ом-метар* (необ. омометар), т. 71, 84

-ом уместо **-ем** у инстр. јд. иза меких и отврдлих сугласника због дисимилације према вокалу **е** из претх. слога: *хмелом*, *кељом*, *кејом*, *сирејом*, *јежом*, *луйежом*, *Бечом*, *зецом*, уз огран. број изузетака, као нпр. *венцем*, ијек. *вијенцем*, *јуришем* и *јуришом*, *џишом* и *џишем*, *џулашем* и *џулашом*, *џријашељем* и *џријашељом*, *учишељем* и *учишељом* и сл., т. 34а

омален, т. 103в

омасовљење, т. 23г

омасити, в. замасити

омашка, дат. -шци, -шки, т. 316(2)

-оме, **-ему**, прид. и замен. наст. с покретним вок. иза тврдог и меког (или отврдлог) сугл.: *новоме : сињему*, *њежовоме : нащему*, *коме : чему*, поред *новом*, *сињем*, *њежовом*, *нашем*, *о ком*, *о чем* (заст. кому, његовому, новому), в. т. 34б

омега (дат. омеги): *омеџа саџи*, *омеџа часовник*, т. 316(8), 90а

Омер (ар.), т. 204б

Омерпашић, т. 99

Омир (заст., с ослонцем на визант. изговор, сада *Хомер*), т. 194ђ

омица (необ. охмица)

о. мј., скраћ. *овоџа месеца*, т. 179а

омлитавити, -им, **омлитавио** итд. (и у ек. и у ијек.), т. 8ђ(нап.)

омлитавели (прид.), **омлитавелост** (ек.)

омлитавјели (прид.), **омлитавјелост** (ијек.)

оморика (необ. омарика), дат. -ци

омркнути и **омрћи**, **омркнем**

омршавели (ек.), **омршавјели** (ијек.); уп. **омршавити**

омршавити, -им и у ек. и у ијек. (обичније него *омршавели*, *омршавјели*), т. 8ђ(нап.)

-ому, в. -оме, -ему, т. 34б

онамоте, в. под овамоте

Онасис (грчко презиме), не **Оназис онде** (ек.), **ондје** (ијек.)

Оне (франц. Aulnay), т. 275

ономоћи, в. моћи

онизак, -ска, **онижи**

о-ноге, т. 90а

онесвестити, в. осв(иј)естити

онесвијестити, в. осв(иј)естити

Оноа (франц. Aulnoa), т. 275

оновечери, прил.

ономад (ономадне), прил.

ономлани и **ономлане**

Онтерио или **Онтарио** (енгл. Ontario), в. т. 208—212

ончас, прил.

Оњега (рус. уоб.), т. 250г(4)

опајати (необ. опахати), уп. т. 15г

опалити, **опалим**, *опаљен*, **опаљење** (не *опаљење*), т. 23г

опаска, дат. -сци, ген. мн. **опаски**, т. 316(1)

опахати, в. **опајати**

ОПЕК, из **ОПЕК-а**, у **ОПЕК-у**

опело (ек.)

операција, **операциони** (операциона са-ла и сл., ређе операцијски), **оператор** (нпр. у мед.), **оператер** (у техн. и сл.)

опијело (ијек.)

опијум, **опијумски**; *Опијумски раџи*, т. 60а

Опјењски (пољ. Opieński), т. 242

опклада, **опкладити се**

опколити

опкорачити, **опкорачење**, **опкорачке** (прил.)

опнокрилац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(б)

оповрћи и **оповргнути**, в. под врћи

опозиција, **опозициони** (опозицијски), **опозиционар** (опозиционер), т. 18а(1), ђ(1)

опортунист(а), мн. -сти, **опортунисткиња**, т. 26г(2)

опорука, дат. -ци т. 316(1)

оправка, дат. -ци, ген. мн. оправки и оправака, т. 316(1), 376(4)
опредељење (не *ојределење*, уп. определити, определим, *ојредѣљен*), ек. т. 23г
опредѣљење (ијек., не *ојредѣљење*), т. 23г
опрека, дат. -ци, т. 316(1)
опростити, опроштен (и *опрощѣн*), **опроштење, опраштати**, т. 32а
опруга, дат. -зи, т. 316(1)
опсена, опсенар, опсенарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **опсенарство** (ек.); т. 316(8); **опсјена, опсјенар, опсјенарка, опсјенарство** (ијек.)
Опсерватер (новине, франц. *Observateur*), т. 75а
опсерваторија (опсерваториј, опсерваторијум), т. 190в(2)
опсервација, т. 18а(1)
Опсервер, в. Обзервер
опсјена (и сл.), в. под *опсена*
опскрбити, опскрбљен
опструкција, т. 18а
опсцен (непристојан, скаредан)
оптећи, в. затећи
оптика, дат. -ци, т. 316(1)
оптимизам, -зма, оптимист(а), мн. -сти, **оптимисткиња**, т. 26г(2), 37в(1)
оптицати, оптицај (и у ек. и у ијек.)
опћи, опћина и сл., в. под *општи* и т. 32
опуномоћити, опуномоћеник
опустити, в. допустити
опустити, опушћен (опуштен), т. 32а
опушак (-шка, мн. -шци, -шака)
опход; опходити се, опхођење
опходња, ген. мн. опходњи
опхрвати (необ. *обрваћи*), в. рвати се
опцртати
опчарати, опчараност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
опчинити, -им, опчињеност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
опште-: *ојшћейознаџи, ојшћеобразовни, ојшћенародни, ојшћеважећи, ојшћесловенски* итд., т. 105(нап.)
општи, општина (у српски стандардни језик не спадају арх. фонетизми *опћи, опћина, уопће* итд.)
општина: а) у смислу територије: *ојшћина Сџари град, ојшћина Це-*

ишње; б) у знач. држ. институције: *дојис Ојшћине Сџари град* итд., т. 70(нап. 2)

ор за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
or: Ford; Wordsworth, Galsworthy
ar: Warner
our: Rourke
ор за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):
or: Pickford, Major, Taylor
our: Barbour
оранж (непром. прид.): *оранж боја, оранж десен*, т. 86а
оранжада (обичније него *оранџада*)
Орање (хол. *Oranje*), т. 280б
ораторијум (и ораториј), мн. **ораторијуми** (и ораторији), т. 190в(2)
орак (мн. ораси-ораха, ак. орахе)
организам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
организациони (организацџијски), т. 18б(1)
орден (вел. словом прва реч зван. признања): *Орден за храброст, Орден рада, Орден подвезице, Орден за служа за народ љрвоџ реда* (или *I реда*), *Орден белоџ орла с мачевима*; тако и: *Леџија часћи, Таковски крст, Плакеџа Црвеноџ крстиа, Медаља Обилића, Медаља за храброст, Сјоменџа 1941.* итд., т. 65
Орел (рус., трад., мада се изговара Арјол), т. 250б
оријент (исток, стр. света), **Оријент** (источне земље и народи, *Предња Азија*), **оријенталан, -лна, -лни, оријенталист(а)**, мн. -сти, **оријенталист-киња**; *Оријент џксџрес*, т. 26г(2), 86б
оријентализам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из арапског, персијског или турског језика), т. 37в(1)
Орја Лука, дат. Орјој Луци, т. 316(6), 50б
орјат, в. хорјат
Оркс (франц. *Orx*), т. 275
Орловача (пећина), т. 50е
Орловска губернија, т. 56а
ормар и **орман**
Ормуски или *Хормуски џ(ј)еснац* (мо-реуз), не -шки
орнаменат и **орнамент, -нта, ген. мн. -ната**, т. 37в(2)

-оро (-еро): *четвороро* (четверо), *петоро* (петеро), *деветоро* (деветеро), *десеторо* (десетеро), *дванаесторо* (дванаестеро), *педесеторо* (педесетеро) итд.; тако и *четвори* (четвери, нпр. опанци), такође у слож.: *четворочицифрен* (четвероцифрен), *четворострук* (четворострук), али је боље *петострук*, *деветострук*, *десетострук* и сл. него *петороцифрен* (петерострук), *десетороцифрен* (десетерострук), *десетороцифрен* (десетерострук) итд.; на шток. истоку обичније је **ор** него **ер**, али само *четвераци*, *десетераци* итд.

Орсе (франц. Orsay), т. 275

Ортега (шп. Ortega), т. 290

ортографија, т. 18, 81а

ортопедски, т. 20а(1)

оружје

о-рук и хо-рук (узв.); *о-рук систем*, т. 135

Орфи (мађ. *Orfű*), т. 234

-ос за франц OS (недоследно), т. 275

осам-девет (стотина), т. 120

осамдесет-деведесет, т. 120

Осамнаести пример, т. 60в

осамсто (осам стотина): *осамсто четрдесет* (и) *педесет* (*петоро*, *петорица*, *петци*), *осам стотина четрдесет* (и) *педесет*, т. 114, 115

освајачицин (према освајачица), т. 30б

освајачки, т. 27а

освајачко-колонизаторски, т. 107

Освалд (енгл. Oswald), в. т. 208—212

Освалд (нем. Oswald), т. 237

осветити, в. под осв(и)јестити

осветлити, -им, *осветљен*; *осветљење* (не *осветљење*), ек. т. 23г

освештати, **освештавати** (у зн. верског обреда не „освештавати“); друго је освештавати, одн. осв(и)јештавати (у смислу долажења свести), т. 32

освијетлити, -им, *освијетљен*, *освијетљење* (ијек.), т. 8

осв(и)јестити, *осв(и)јешћен*, *осв(и)јешћене*, *осв(и)јешћивати* (необ. *освијештавати*), т. 32

Освијенћим (пољ. Obwięcim), т. 242

освјетљење (не освјетљење), ијек.

освојив (не освојљив)

осевапити се (не осевабити се) **оседети**, -им, *оседео* (ек.), ијек. **осиједети**, *осиједим*, *осиједио* **осека**, дат. -ци; погрешно је у ијек. *осјека*, јер је реч изведена од *осећи*, *осекнути*, а не од *сјећи*), т. 31б(1)

Осер (франц. Auxerre; погрешно *Оксер*), т. 275

осетљив, **осетљивост**, **осећајан** итд., ек. **осим** и *сем*

Осимски споразум, т. 60

осјетљив, **осјетљивост**, **осјећајан** итд., ијек

Оскар (вел. словом и у значењу награде), т. 65

оскрнавити, **оскрнавитељ** (оскврнити, -итељ)

ослабео, -ела (ек., нпр. *ослабео вид*, *ослабеле руке*), **ослабио**, -јела (ијек., *ослабјеле руке*); **ослабелост** (ек.), **ослабјелост** (ијек.) **ослабети** (ек.) и **ослабјети** (ијек.) у знач. постати слаб, поред **ослабити** (ек. и ијек.), и у претх. знач. и у знач. учинити слабим, в. т. 8ђ

ослепети, **ослепити**, в. *слепети*, *слепити*

ослијепити, **ослијепјети**, в. *слијепити*, *слијепјети*, т. 8а

Осло, т. 255

ослободилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

ослушкивати (не *ослушкавати*)

Осман (ар.), т. 204б

Османлијско царство, т. 55а

Осман-паша, т. 94

Османско (Отоманско) царство, т. 55а

Осми конгрес физичара и хемичара Црне Горе, т. 63д

осмијех (ијек.), уп. ек. *осмех*

Осми март (*Дан жена*), т. 59

осмогодишњи (не *осамгодишњи*)

осмоза, т. 192б, 194в

осмолетка (ек.), **осмољетка** (ијек.), дат. -тки, ген. мн. -ки, т. 31б(3)

осмошколка, дат. -ки, **осмошколкин**, т. 30а, 31б(3)

оснивалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6), обичније **оснивач**, вок. -ачу, инстр. -ачем, т. 34а **оснивачицин**, т. 30б

основка, дат. -ци и -ки, ген. мн. -ака (и -вки), т. 316(2)

Основна школа „Петар Кочић”, *ОШ „Петар Кочић”*, т. 63, 181Б

осовина: *силе Осовине* (у Другом светском рату савез Берлин—Рим—Токио), т. 160Б

осредњи, т. 103а

оставка, дат. -ци, ген. мн. оставки, т. 316 (1)

Остајен (хол. Ostayen), т. 280а

остао-пропао, т. 125

остар(ј)ети, **остарити**, в. под старети

остатак, -тка, мн. остаци, -така, т. 26а

остварив и **остварљив**

Остин (енгл. Austin), в. т. 208—212

остин (аутомобил, сериј. производ), т. 71

остраг и **острага**, прил.

остраљанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)

Острво (‘В. Британија’), т. 55б

острига, дат. остриги и остризи (зол.), **остригин**, т. 30а, 316(2)

остризати, -изам и -ижем, имп. -изај и -ижи

острићи, в. стрићи

Острог, прид. **острошки**, т. 28а; *манасџир Остроџ*; *Василије Острошки*, т. 41г

оструга, дат. -зи (бот., купина), т. 316(1), 73

отад, **отада** и **од тада**, т. 137а

отац, оца, вок. оче, мн. очеви (оци), очева (отаца), т. 26а; *Дима Александар (Дима Ошац)*, т. 41г (уп. *Дима Син*)

отаџбина, **отаџбински**, т. 19

Отаџбински рат, т. 60а

отворено:- *ошвореножуџ*, *ошворенозелен*, *ошворенойлав* итд., т. 10б

Отеј франц. (Auteuil), т. 275

отерати (склоп: од+терати), **отерам** (ек.), т. 19

отећи (*йосџаџи најшечен* и *шеченем оџићи*), **отечем** и **отекнем**, **отеци** и **отекни**, **отекох-отече**, **отекао-отекла**

отимачки, т. 27а

отисак, -ска, мн. -сци, -сака

отићи, **отидем** и **одем**, **отиди**, **отидох-отиде** и **одох-оде**, **отишао-отишла**, **отишавши** (заст. **отишав**); **нису неприхватљиви** ни облици са ђ ум. д: **отиђем**, **отиђи**, **отиђох-отиђе**, али предност имају **Вукови** облици са д; други глаголи слож. са *ићи* имају уједначен образац (в. *изаћи*)

отицати, у ек. и **ијек.** (не **отјецати**, **отијецати**), уп. **отећи**

отјерати (од од+тјерати), **отјерам** (ијек.), т. 19

откад; **откада** (прил. у зн. од ког времена, колико дуго) и **од када**, т. 137а

откако, прил., т. 141

откати, в. ткати

откнути, **откинем**, аор. **откинух** и **откидох**

откле (заст., у зн. одакле, откуда), прил., али *ошкле ђод* (у зн. откуда било)

отклегод (заст., у зн. однекуд), прил.

отклон, **отклонити**

отклоњив и **отклонљив**

откопати, в. **копати**

открај (прил., нпр. *йочни ошкрај*) и **од краја**, т. 130

открити, в. **крити**

откуд и **откуда**, прил.

откуд(а)год и **откуд(а) год**, према зн., т. 113

откуп, **откупити**

откуцати, **откуцај**

отмен, -а (ек. и ијек.); необ. (књишко) ијек. **отмјен**, т. 11а

отомч, прил., из нар. говора (у зн. малопре)

Отоманско царство, т. 55а

оточанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)

Оточац, **Оточца**

отпадак, -тка, мн. **отпаци-отпадака**, т. 26а

отпити, в. **пити**

отплакати, **отплачем**

отпозади, прил.

отпочетак, -тка, мн. **отпочеци**, -така, т. 26а

отпочети, в. **почети**

отправити, -им, **отправљен**

отпрве, прил., т. 141

отпре, прил., ек. (у зн. одраније, нпр.: *знамо се ошпре*), ек., али: *од пре месец дана*, т. 141

отпређе, прил., заст. (обичније отпре, отприје)

отпремнина

отприје, прил., ијек., уп. отпре, т. 141

отраг, **отрага**, прил.

отргнути, отргнем, отргох и отргнух, отргао, -гла и отргнуо, -ула, отргнут

отрежњење (ек. и ијек.), уп. отрезнити, -им, *ошрежњен*

отђурликати, -ичем

отђушнути, отђушнем, отђушнут

отуд и **отуда**, прил.

отуђив (не отуђљив)

отфијукати, -чем

отфикарити, -им

отхранити, отхраним, отхрањен

отхујати, отхујим

отцепити, отцепим, *ошцейљен* (ек.), т. 266; уп. оценити

отцепљење (не отцеплење), ек., 23г

отцијепити, отцијепим (ијек.), т. 266

отцјељење (не отцјеплење), ијек.

отцурити, -им

отчепити, -им (отчепљен), т. 266

отчинити (нар. у зн. ослободити од чини), т. 266

оћопавити, оћопавим (као омршавити, в.)

оћоравити, оћоравим (као омршавити, в.)

оћутати; **оћутети** (ек.) и **оћутјети** (ијек.), в. ћутати

оу за енгл. у нагл. слог. (т. 210):

о: Stone, Coe

оа: Oates

оу: Bowen, Marlowe

оу за исл. Ó (в. Јоурин), т. 261

офанзива, **офанзиван**, **офанзивност**; *Пеша офанзива*, т. 606

Офелија (енгл. Ophelia), т. 208—212

официјелан, -лна

оформљење (уп. оформити, оформим, оформљен), т. 23г

офсајд, -а, ген. мн. офсајда, т. 37в(4); *офсајд-позиција*, *офсајд-замка*, т. 82в

офсет (типогр.); *офсет техника*, *офсет штампа*, т. 86в

офталмологија, **офталмолог** (мн. -зи), **офталмолошки**, т. 28а

ох и **охо**, узвици

Охајо (енгл. Ohio), т. 208—212

охладнети, -им, охладнео-охладнела (ек.), ијек. **охладњети**, -им, охладнио-охладњела

Охридско језеро; *језера Охридско и Прецијанско*, из *језера Охридског у Прецијанско*, т. 50ђ, 51

о. с. (лат.), скраћ. *opus citatum* (наведено дело, скр. н. д.), т. 179а

Оцеви (цркв. празник) и **Очеви** (Оци), т. 26а, 59

оцене: *одличан*, *врлодобар*, *добар*, *довољан*, *недовољан* итд. (испод нпр. писм. састава пишу се почетним вел. словом пошто се исписују издвојено)

оцеубиство, в. убиство

очас, прил. ('одмах')

очврснути, -нем, очврснуо, -снула и очврсао, -сла

очев, ген. очева и очевог(а), поред (ређе) **очин**, ген. очина и очиног(а)

Очеви и **Оцеви** (празник), т. 26а, 59

очевидан, -дна (очевидан успех, очевидна лаж), **очевидац** (очевица; очевици-очевидаца итд.), т. 26а; **очевидно**, **очевидност** (не „очивидно” и сл., што настаје према **очигледан**, **очигледно** итд.)

Оченаш (молитва)

очепити ('нагазити')

очигледан, **очигледно**, **очигледност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

очин, в. очев

очистити, в. рашчистити

очит, -а; **очито** (прил.)

очни и (у изразима из нар. говора) **очињи**

Оџаци, **оџачки**, **Оџачанин**, **Оџачанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)

ошве, мн. ж. (ген. ошава)

оштетити (-им, оштећен), **оштећење** т. 32

оштро:- *ошћировид(н)осић*, *ошћиролисијан* (-сна), *ошћироок*, *ошћироуман*, (-мна), *ошћироумље*, *ошћироумност* (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)

ошгроконђа (ген. мн. -онђа) и **оштроконца** (ген. мн. -онца)
оштролистан, -сна, т. 266(4)

ошутети, -им, ошутео-ошутела, ијек.
ошутјети, -им, ошутуио-ошутјела
(обичније *ошутјати*)

П

п у перс. именима (нпр. *Панднама*),
за разлику од ар., т. 206

Павао, Павла, вок. Павле
Павичин (према Павица), т. 306
павлака (дат. -ци), т. 316(1)

Павле, Павла (не Павлета, с Павлетом), вок. Павле; **Павлов**

Павлова, Ана (балерина), не Павловна

Паг, пашки, **Пажанин** (мн. -ани), **Пажанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Пажушки канал*, т. 28а, 316(4), 50ђ

паганин, **паганка** (дат. -ки), **паганство** (не поганин и сл.), т. 316(8)

Пад (заст. ум. *По*, итал. река), **падски**; *Падска низија* (низина), т. 50дђ, 217

падеж, инстр. падежом

Падова, **падовски**, **Падованац**, **Падованка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 50б, 316(4), 48в

пажња (од паз-), т. 21

Пазарац, **пазарски**, в. Нови Пазар, т. 48в, 50б

Пазовчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4), 48в

пазухо (не пазуво), **пазушни**
пајати (необ. *йахайти*), **пајалица** (и *йахалица*)

Пајин (према Паја и Пајо, ген. Паје)

Пајица, т. 18а(1)

Пајичин (према Пајица) т. 306

Пајо (франц. Payot), т. 275

Пајов (према Пајо, ген. Паја)

пакет-аранжман, **пакет-бомба**, т. 82в
пакостан, -сна, т. 26г(4)

пакпапир, т. 88а

Пакрац, **пакрачки**, **Пакрачанин**, **Пакрачанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б

пакт, **пактирати**; *Ајланијски йактй*, *Варшавски йактй*, *Тројни йактй*, т. 60г
пактрегер, т. 88а

паладијум (паладиј), уп. т. 194а

Паланка, дат. -ци, т. 316(1)

Паланка, **паланачки**, **Паланчанин**, **Паланчанка** (дат. -ки, ген. мн. -кй); *Бела Паланка*, *белойаланачки*, *Белойаланчанин*, *Белойаланчанка* (дат. -ки), *Крива Паланка*, *кривойаланачки*, *Кривойаланчанин*, *Кривойаланчанка* (Кад је контекст довољан за разликовање, испушта се одредба Бела, Бачка, Крива, посебно у изведеницама; паланачки, Паланчанин, Паланчанка), т. 316(4), 48в, 50б
палац, **палца**, мн. **палци**-палаца и **палчеви**-палчева т. 366(7)

палац, **паоца**, обично у мн.: **паоци**-палаца-паоцима (шипка у точку, синоним *жбица*), т. 366(7)

палачинка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -инки и -инака) т. 316(2)

Палез, **палешки**, **Палезанин**, **Палезанка** (дат. -ки, дат. -ки), т. 27а, 316(4), 48в, 50а

палента (необ. *полента*)

палео-: *йалеографија*, *йалеозоик* (мало слово, т. 62а), *йалеозоологија*, *йалеославистика*, т. 81а

палетковати (ек.), обичнији је ијек. лик *йалеџиковати* и у ек.

Палилула (део Београда), уп. т. 54а

палиментсест (пергамент с којег је обрисан стари текст да се напише нови)

палити, **палим**, (они) **пале**, **палећи** (не *йалећи*), **паљен**

палчић, дем. од **палац**, т. 30в

Палчић, **Палчица** (имена из бајки), **Палчицин**, т. 30б

паљен, -а, -о (запаљен опаљен, спаљен и сл.), т. 23г

паљење (не *палење*), т. 23г; уп. и *запаљење*, *опаљење*

паљетковати (ијек., често и у ек.)

Паљокастра (алб. Palokastra), геогр., т. 201б

- Палуги** (итал. Pagliughi), т. 217
памтивек (ек.), **памтививијек** (ијек.), у изр.: *од ђамтѿив(и)јека*
памфлет, **памфлетист(а)**, мн. -сти
пан-: *џанамерички*, *џанџерманизам*, *џанславизам*, т. 62б
Панама, **панамски**, **Панамац**, **Панамка** (дат. -ки); *Панамски канал*; *џанана-џеџиш*, т. 31б(4), 48в, 50а
панасоник телевизор, т. 86б
Панатинаикос (име грчког клуба), т. 63
панахија (не панаија), т. 14
Панднама (п у перс. именима), т. 20б
панел-дискусија, т. 88б
паника (дат. -ци), **паничар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ом и -ем), **паничарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(1, 8), 34а
Панић-Сурепов, т. 95а
Панков (нем. Pankow), т. 238
Панонија, **панонски**, **Панонац** (вок. обичнији једнак ном. него Панонче), **Панонка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в
пансион, **пансионат**, **пансионски**
панславизам, **панславистички**, **панславист(а)** (каткад и панславен, пансловен, -ство), т. 62б
панталоне, ж. мн. (не панталони)
Пантеон (као име одређене грађевине); **пантеон** (у општем значењу, нпр. храм посвећен свим боговима), т. 68
пантљика (необ. пантлика), дат. -ци, т. 31б(1)
панцир ('оклоп', необ. панцер); *џанцир-коџуља*, т. 83
пањ, инстр. пањем, мн. пањеви; *до џања* ('сасвим, до краја'), т. 34а
Панчево, **панчевачки**, **Панчевац**, -вца (вок. обичније једнак ном. него -вче), **Панчевка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Панчевачки риш*, т. 31б(4), 48в, 50а, 60а
паоци, в. под палац
папа (малим словом), т. 49; *Свети отац џаја* (а не Свети Отац Папа), т. 79
папагај, вок. -у, инстр. -ем; **папагајсати**, т. 18в(1)
папазјанија (не папазијанција)
палига, дат. -ги; **палигин**, т. 30а, 31б(8)
папигица, т. 30г(1)
папир-категорија, т. 86в
папир: *индиџо џаиш*, т. 86в; *карбон-џаиш*, *џиџарей-џаиш*, *џоалей-џаиш*, т. 88б; *флисџаиш*, уп. т. 88а
папирологија, т. 83
паприка, дат. -ци, т. 31б(1)
пар: избегавати употребу уместо *неколико* (нпр.: *да кажем само џар речи*, *остали смо џар дана*, *имам џар џроблема* и сл.)
пара-: *џаравојни*, *џарадржавни*, *џарџсихолоџија*; уп. т. 83
парабелум (оружје), т. 71
параболоид
парадајз (не парадаиз); *џарадајз-салаша*, *џарадајз-сок*, т. 88б
паразит, **паразитизам**, **паразитологија** (не парасит и сл.)
парамеџиј (-а,-у) и **парамеџијум**, т. 194а
парампарче, -ета, зб. **парампарчад**
параноја, **параноичан** (склон параноји), **параноик**
паратакса (лингв.)
Параћин, **параћински**, **Параћинац** (вок. по правилу једнак ном. ретко -нче), **Параћинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
парафраза (лингв.)
Париз (трад., франц. Paris), т. 268; **париски**, **Парижанин** (шаљ. и ирон. Паризлија), **Парижанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 50б
Париска комуна, т. 55а
Парис (не Парид), т. 191в(2)
паркинг-простор, т. 82в
парламент (парламенат), ген. мн. -ната, т. 37в(2)
пар-непар, т. 135
паробродски, т. 20а(1)
Партенон (грађевина), т. 68
партизан; **Партизан** (име клуба, због познатости по правилу се изостављају наводници), **партизановац** (члан или симпатизер клуба), т. 49, 63в
партизанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **партизанкин**, т. 30а, 31б(4)
партија, **партијски**, **партијац**, **партијка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(8)

- партијкин**, т. 30а
партнерка, дат. партнерки, ген. мн. партнерки, т. 316(8)
пасји, т. 18г(2)
Пасквале (итал. Pasquale), т. 217
Паскуаро (шп. Pátzcuaro, град и језеро), т. 290
пастелно-: *џасџелноџлав*, *џасџелноџрозиран*, т. 106
Пастер (франц. Pasteur), *Пастеров завод*, т. 268; *џасџеризација* (дат. -ији), *пастеризовати* (-ујем), ређе *џасџеризираџи*, -ирам, т. 18а(1), 1946
пасти (не паднути), паднем
пасти, пасем, пасу, пасуџи (не пасијуџи); (о)пасен (не опашен)
пастир, вок. -у и -е, INSTR. -ем и -ом, *пастирев* и *пастиров*, т. 34а
пасторак, -орка (мн. пасторци-пасторака), **пасторка** (дат. -ки, ген. мн. -кй и -ака), т. 316(1, 8)
пастрмка, дат. пастрмци, ген. мн. пастрмки (дијал. пастрва, пастрвка), т. 316(1)
пастел, **пастелни**; *џасџел боја*, *џасџел џканина*, *џасџел џорџреџ*, т. 86а
пастув и **пастух**, т. 156
Пасха, дат. -схи (јевр. цркв. и држ. празник), т. 59; **пасхни**
патак, патка (мн. паткови-паткова, необ. паци-патака), т. 26а
Пате (франц. Pathé), т. 275
патент-затварач, т. 886, уп. и 82в
патица, дат. -ци, т. 316(1)
патка, дат. патки, ген. мн. патака, т. 316(3)
паткица, т. 30г(1)
патлиџан
петнаест, **петнаестина**, **петнаестица**, **петнаестогодишњак**, **петнаестогодишњакниња**, **петнаестогодишњица**
патолог, **патологија**, **патолошки**, т. 18а(1), 28а
пат-позиција, т. 886
патријарх, -арха (малим словом), мн. патријарси, ген. мн. патријараха и патријарха, т. 49; *Његова светџост џаџријарх* (а не Његова Светост Патријарх), т. 79
патријархалан, -лна, **патријархалност**, **патријархат**
патријаршија (опште значење); **Патријаршија** (вел. словом када се односи на конкретну грађевину или орган Српске православне цркве), т. 63
Патрик (енгл. Patrick), в. т. 208—212
патриот(а), м. (мн. -ти и ж. -те), **патриотизам**, -зма, **патриотски**, т. 37в(1)
Патриша (енгл. Patricia), в. т. 208—212
Паудл (исл. Páll), т. 261
паук, мн. пауци-паука и паукови-паукова
паун, мн. пауни-пауна и паунови-паунова; *џаун-џолуб*, *џаун-џеро* (поет.), т. 82в
Паунд (енгл. Pound), т. 208
пахати, в. пајати
пацифизам, -зма, **пацифист(а)**, мн. -сти, **пацифисткиња**; **пацификовати**, т. 37в(1)
Пацифик, **пацифички**, т. 28а, 50ђ
пацка, дат. -цки, ген. мн. -цака и -цки, т. 316(8)
Пачетни, **пачетински**, **Пачетинац** (вок. по правилу једнак ном., INSTR. -нцем), **Пачетинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 50а, 48в
Пачино (Al Pasino), не Пађино
пачји (боље него пачији), в. т. 18г(2)
паша: са цртицом када је иза имена (*Ибрахим-џаџа*, *Омер-џаџа Лаџас*), т. 94
пашалук, **пашалучки**, т. 28а; *Београдски џашалук* (истор.), т. 56а
пашче, -ета (од пас), зб. пашчад, ген. пашчади, т. 21
певати, **певац** (вок. певче, мн. певци-певаца), **певчев**, **певачица**, **певачинин**, **песуцкати**, **песушити** (ек.)
пега, дат. пеги (ек.), т. 316(8)
педесет-, в. двадесет-
Педесетница (цркв. празник, *Духови*), т. 59
педесето-, в. десето-
педесет-шездесет, т. 120
педигре, -еа, мн. -еи, т. 18
педијатар, -тра, ген. мн. -тара, т. 37в(1); **педијатрија**, **педијатријски**, т. 18а(1), 18ђ
педикир, уп. маникир
Пежо (франц. Peugeot), т. 275

- пежо** (аутомобил, сериј. производ), т. 71; **Пежо** (фабрика; наводници нису обавезни)
- пежоративан**, боље *пејоративан* (скраћ. *пеј.*), т. 179а
- Пезаро** (итал. Pesaro), т. 217
- Пеишото** (порт. Peixoto), т. 244
- пејзаж**, **пејзажист(а)**, мн. -сти; (не пејсаж)
- Пејин** (према Пеја и Пејо, ген. Пеје), т. 18в(2)
- пејоратив**, скр. *пеј.* (погрдна реч), **пејоративан**, -вна, **пејоративност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, боље него пежоратив и сл.
- пекаричин** (према пекарица), т. 306
- Пекинг** (трад., не „Бејџинг”), т. 197
- Пелазги**, **Пелазга**, т. 31а
- пеливан** (необ. пехливан)
- Пелопонески рат**, т. 60а
- Пелхримов** (чеш. Pelhřimov), т. 281
- пенал** (једанаестерац, у фудбалу; тако у другим спортовима седмерац, четварац), не пеналтик
- Пенелопа** (грч. Pēnelopē), т. 191а
- пензија**, **пензијски** и **пензиони**, **пензионер** (вок. -еру), **пензионеров**, **пензионерка** (дат. -ки), **пензионерски** (не пенсија и сл.), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(8), 34а
- пеницилин**, т. 71
- пенултима** (претпоследњи слог у речи)
- Пенџаб**, **пенџапски** (устаљено), т. 19
- пењати (се)**, **пењао (се)**, **пењала (се)** итд., боље *пејти (се)*
- пепељастоплав**, **пепељастосив**, т. 106
- пепељуга**, дат. -зи (биљка, змија и др.), **пепељугин** т. 30а, 31б(1); **Пепељуга**, дат. -ги (име из бајке), **Пепељугин**, т. 31б(4)
- Пер** (франц. Pere), т. 275
- Пера Детлић**, т. 42
- перајица**, т. 18а(1)
- Перак** (франц. Paucas), т. 275
- Пераст**, **перашки**, **Пераштанин**, **Пераштанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
- пергамент** (пергаменат), т. 37в(2)
- перестројка**, дат. Перестројци, т. 31б(1)
- перика**, дат. -ци, т. 31б(1)
- Перикле** (Перикло) (грч. Periklēs), ген. -кла, **Периклов**, т. 191
- Перин** (према Пера и Перо, ген. Перо)
- перипетија**, т. 18а(1)
- Перичин** (према Перица), т. 306
- Перл Харбор** (енг. Pearl Harbor, устаљено се погрешан облик Харбур, т. 101а), **Перл Харбора**, **перлхарборски** (спој. пис.), т. 104
- Пермет** (алб. Përmet), геогр., т. 20г
- Перов** (према Перо, ген. Пера)
- перпетуум мобиле** (не перпетум)
- Перпињан** (франц. Perpignan), т. 275
- Персеј**, т. 191в(1)
- Персија**, **персијски**; *Персијски залив* т. 18ђ(1), 50ад
- персона грата** (радо виђен гост), **персона нон грата** (непожељна особа) — мења се само прва реч (*Прођлашен је за њерсону нон грати.*)
- Перу** (ген. Перуа), **перуански**, **Перуанац**, **Перуанка** (дат. -ки, ген. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а
- Перуђа** (итал. Perugia), т. 217
- Перун**, т. 43
- перуника**, дат. -ци, ген. мн. перуника, т. 31б(1)
- перушка**, дат. -шци, ген. мн. перушки и перушака, т. 31б(1)
- перфекат** и **перфект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
- першун** (бот.), не першин
- песак**, -ска, у спец. значењу мн. -сци, -сака, ек.
- песимисткиња**, т. 26г(2)
- Пета авенија**, т. 54б
- Пета** (непријатељска) **офанзива**, т. 60а
- Петар** (ген. Петра, рус. Пётр, ген. Пётра), трад., т. 250б
- Петар Велики**, т. 41г
- Пета република**, т. 55б
- Петар Петровић Његош**, двојно презиме, т. 95а
- петељка**, дат. -ци, ген. мн. петељки и петељака т. 31б(1, 4)
- Петер** (л. име): словеначко *Петер* (пром. Петра-Петру), нем. *Петер* (Петера-Петеру; пољ. *Пиётр* (Piotr), енгл. *Пијтер* (Peter))
- Петефи**, -ија (мађ. Petőfi), **Петефијев**, т. 234

пети (се), пењем (се), пео (се), пела (се), уп. пењати (се)

петнаест, петнаестина, петнаестица, петнаестогодишњак, петнаестогодишњакиња, петнаестогодишњи, петнаестогодишњица (не петнаестгодишњица), петнаестак (не 15-ак), петнаест-шенаест, т. 116

Петнаести конгрес историчара Југославије, в. т. 63д

петокрака, дат. -ки и -ци; петокракој (звезди), т. 316(2)

петолетка, ијек. петолџетка, дат. петолетки, ген. мн. -така и -тки, т. 376(4)

петорица: *йѣшорица су дошла и йѣшорица су дошли*

петорка, дат. -ци, ген. мн. петорки (и петорака), т. 316(1)

петоро (петеро), в. под -оро

петоро-шесторо (нпр. путника), в. т. 120

петошколка, дат. -ки, петошколкин, т. 30а, 316(8)

Петрарка (итал. Petrarca), дат. -ки, петраркизам, петраркист(а), мн. -сти, петраркистички, т. 62б, 217

петрахил, не него епитрахил

Петрова гора (план.), т. 50д

Петроварадин, петроварадински, Петроварадинац, Петроварадинка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 48в, 50б

Петровац на Мору, т. 50б; *Петровац на Млави*

Петровдан, -а (до Петровдана, о Петровдану; заст. до Петрова дана, о Петрову дне итд.), т. 59

Петровићев, т. 69

петрово (и петровско) цв(и)јеће, в. т. 73

Петроград, Петербург, Санкт Петербург, в. т. 50б, 199ђ

петролејка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 30б

петсто (и пет стотина): *йѣштсто двадесет у два (двоје, двојица, друђи), йѣшт стошина двадесет у два*, т. 115

пет-шест, пет-шест стотина, пет-шест хиљада, т. 120

Пећ, пећки, Пећанац, Пећанка (дат. -ки), т. 27а, 316(4), 48в, 50б; *Пећ-*

ка йаѣтријаршија (истор. установа и манастир), т. 63б; скраћ. *Паѣтријаршија*

пећанац, -нца (нпр. бивши ђак пећке гимназије), уп. солунац, голооточанин, т. 49

пећка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки и -ћака, т. 316(3)

Пећка патријаршија; скраћ. *Паѣтријаршија*, т. 63б

пећки, не пећски, т. 27а

пецаљка, дат. -ки и -ци, ген. мн. пецаљки, т. 316(2)

печат цара соломона (бот.), т. 73

Печенег, мн. Печенези, печенешки, т. 28а, 31а

Печуј, трад., мађ. Récs; не „Печ”, т. 233

печурка, дат. -ци, ген. мн. -рки и -рака, т. 316(1)

пешице и пешке (ек.)

Пивљанин, мн. Пивљани, Пивљанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4), 48в

Пигмеј, мн. Пигмеји (не Пигмаји); фиг. *йиѣмеј* (патуљак), т. 192а

пижама и пиџама

Пиза (итал. Pisa), т. 217

пијанино, пијанина (м. рода, у мн. средњег — *йијанина*)

пијанист(а), мн. -сти; пијанисткиња, т. 26г(2)

пијаничин (према пијаница), т. 30б

пијанка (дат. -ци, ген. мн. -ки), пијанац, -нца, пијаница, пијаничин, т. 30б

пијаца, пијачни, пијачарина

пијачар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), пијачарев и пијачаров, т. 34а

пијевац, -вца, вок. пијевче, ген. мн. пијеваца; у зн. песник и *йјевац* (вок. пјевче, ген. мн. пјеваца), ијек., уп. т. 10и

пијевница и пјевница (ијек.), уп. ек. певница

пиједестал, т. 18а(2)

Пијемонт (трад., итал. Piemonte), т. 217

пијемонт (у општем знач.: зачетник и центар окупљања држава)

пијесак, -ска (у спец. значењу мн. -сци, -сака), ијек.; *Бурђевачки Пијесци* (геогр., насељено место), *Хан Пијесак* (геогр.), т. 50

пијетет

пијехати (дисати, издисати), **пијехнути** (ијек.)

пијук, мн. пијуци

Пикардија (трад., франц. Picardie), т. 268

Пикасо (Picasso), Пикаса или Пикасоа (према шп. или према франц. изговору)

Пик Пантер (лик из цртаних филмова), т. 41г

пиктије, **пиктијаст**, в. пихтије

пилићар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **пилићарев** и **пилићаров**, т. 34а

пилот, **пилотски**; *џилоџ-емисија*, *џилоџ-издање*, *џилоџ-ловац*, т. 82в

пиљаричин (према пиљарица), т. 306

пиљарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **пиљаркин**, **пиљарица**, **пиљаричин**, т. 30а, 316(8)

пингпонг, т. 206(2)

пион, **пиона**, т. 18

пионирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **пиониркин**, т. 30а, 316(8)

Пипин Мали, т. 41г

пире, -еа; *кешен-џире*, *кромџир-џире*, т. 82в

пиринач, -нча, инстр. -ом и -ем, т. 34а

Пиринеји (мн. м.), **пиринејски**; *Пиринејско Јолуострво*, т. 50д

Пиринска Македонија, т. 50

Пирот, **пиротски**, **Пироћанац**, **Пироћанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки) т. 316(4), 48в, 50б

писаљка, дат. писаљци, ген. мн. писаљки, т. 316(1)

Писарев (рус., не Писарјев), т. 250

писка, дат. писци и писки, т. 186(2)

писмен (добра употреба и у зн. *исказан словима*, *написан*)

писмо-бомба, т. 82в

Пистоја (итал. Pistoia), т. 217

Пит (енгл. Pete), в. т. 208—212

Питагора (грч. Pythagoras), т. 191а;

Пиџагорина теорема, т. 74

питбул; **питбул теријер**, т. 86в

Питер (енгл. Peter), в. т. 208—212

пити, **пијем**, импер. **пиј**, **пијмо**, **пијте**, т. 18е

Питија (мит. пророчица), **питијски** т. 18ађ

Питсбург (енгл. Pittsburgh), в. т. 208—212

пихтија или **пихтије** (ж. мн., ген. пихтија), **пихтијаст** (боље него пихтије)

пица (итал. pizza), т. 217

пицерија (итал. pizzeria), т. 217

пиши кући пропало (израз), одв. пис., т. 125(нап.)

пиштаљка, дат. -љци, ген. мн. -ки, уп. т. 316(1)

Пјаченца (итал. Piacenza), т. 217

пјевац, в. **пијевац**

пјевачицин (ијек.), т. 306

пјевница и **пијевница** (ијек.), в. т. 10и

пјега, дат. пјеги (ијек.), уп. ек. пега, т. 316(8)

пјеније (цркв.; тако у ијек. и ек.)

Пјер (франц. Pierre), т. 271д

Пјермарини (не „Пијермарини“), итал., т. 216в

Пјетир (исл. Pétur), т. 261

Пјетранђели (не „Пијетранђели“), итал., т. 216в

Пјетро (итал. Pietro), не „Пијетро“, т. 216в

пјешнице и **пјешке** (ијек.)

Пјештјани (слч. Piest'any), т. 267

Пјомбино (не „Пиомбино“), итал., т. 216в

плављење, т. 23г

плаво-бело-црвена (застава), ек., **плаво-бијело-црвена** (застава), ијек., т. 106, 107

плавојка, дат. -ки, ген. мн. -ки и -јака), т. 316(5)

плавојчица (дем. и хип. од плавојка), т. 30в

плаво-: *плавомодар* (-дра, -дро), *плавосив*, *плавокос*, *плавоок*, т. 37в(1), 106

плавосив, т. 106

плакати, **плачем**, **плачу**, **плачући** (не плакајући), (о)плакав(ши), (о)плакан

плакета: *Добио је Плакетиу Универзитетша у Новом Саду*, в. т. 65; уп. орден

пламен, мн. пламенови и (ређе) пламени (поет. и *ѿлам*)

платмети (ек.), **платмјети** (ијек.)

планетаријум и **планетариј**, т. 190в(2)

планина: *Грмеч ѿланина, Кучај ѿланина* (одв. писање, т. 100б, нап.), али *Шар-ѿланина*, т. 50д

планинарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **планинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(5, 8)

пластика, дат. -ци, т. 31б(1)

плата (ретко плаћа)

плато, платоа, мн. платои-платоа

Плаут (лат. Plautus), **Плаутов**, **плаутовски**, т. 191б

плачка, дат. -чки (о плакању), т. 31в(3)

плашљив, **плашљивост**, инстр. јд. -ошћу, уз одр. и -ости

плашт, инстр. плаштом и плаштем, мн. плаштови и плаштеви, т. 34а

плебс, **плебејац**, -јца, **плебејка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8)

плевити (ретко плети), ек.

пледоаје, **пледоајеа**, мн. **пледоајеи-пледоајеа**

Плејаде, ж. мн., ген. **Плејада** (сазвежђе *Влашићи*); **плејада** (група истакнутих, славних људи), ген. **плејаде**, т. 18д

плејбек, т. 88а

Плејел (франц. Pleyel), т. 275

плеј-оф, т. 88б

племенити: *ѿлеменити Пејаковић, ѿлеменити Исаковић*, т. 41д

племенка (сорта грозђа), дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(2), 71

племић, **племикиња** (необ. племићкиња); **племићки**, т. 27а

плеоназам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

плесан, -сни, инстр. плешњу, плесни, **плеснив** (не плеснав), **плеснивити**, **плеснивање**, **плеснивост** (ек.), т. 23г

плети (ек.), **плевем**, **плеву**, **плевући**, **плеви**, **плек-пле**, **плео-плела**, **плевен**, (о)плевши, поред обичнијег *ѿлевиши*, -им

плећа, с. мн. (ген. плећа и плећију, плећима итд.) и (ређе) **плећи**, ж. мн. (плећију-плећима итд.)

плеће, -а

плећка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки и -ћака, т. 31б(3)

плек-музика, т. 86в

пливач, инстр. -ем, т. 34а

пливачицин (према пливачица), т. 30б

плијевити, -им, имперф. **плијевљах**, трп. прид. **плијевљен** (ијек.), т. 8а; уп. **пљети**

плијесан, инстр. **плијешњу** и **плијесни**, ијек., т. 8а

Плимут (енгл. Plymouth), в. т. 208—212

Плиније: *Плиније Млађи, Плиније Старији*, т. 41г

плио и **пљео** (од пљети), обичније **плијеви** (од плијевити), ијек., т. 8аг(2)

плиоцен (геол.), т. 62а

Плисецка (боље него Плисецкаја), *Плисецке, Плесецкој*, са *Плесецком*, т. 251г(нап.)

плитак, -тка, комп. **плићи**

Плитвице, ж. мн. (Плитвица-Плитвицама), **плитвички**; *Плитвичка језера*, т. 50д

пловка, дат. -ки, ген. мн. **пловки** т. 31б(8)

пловчији (боље него пловчји), в. т. 18г(2)

плодо-: *ѿлодоносан, ѿлодошворан, ѿлодоред*, т. 103а

пловска и **пљоска** (дат. -сци и -ски); тако и **пловнат** и **пљоснат** и сл., т. 31б(2)

плоча: *сѿомен-ѿлоча* (спомен-плоче итд.), уп. *сѿомен-библиошека* и сл., т. 82б

плуг, мн. **пругови** (песн. и **прузи**); **пљужити**, **пљужни**

плурал (лингв., у зн. множина), скр. *ѿл.*; т. 179а(2)

плурализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

плус, мн. **плусеви** и **плусови**, т. 34а

плутократија, **плутократ(а)**, мн. **плутократи**, уп. т. 194г

плутонијум (плутониј), т. 190в(2)

плућа, с. мн. (плућа-плућима, не плућију); јд. плуће, -а (у зн. плућно крило)

пљачка, дат. -чки, ген. мн. -чки, т. 316(3)

Пљевља, с. мн. (Пљеваља, Пљевљима итд.), **пљевљаски**, **Пљевљак**, **Пљевљаска**, дат. -ки, т. 316(4), 48в, 50а
пљео и плио (од пљети), в. плио
пљескати, пљескам, пљескајући (ређе пљешћем, пљешћући)

пљеснив (не пљеснав), пљеснивити, пљеснивљење, пљеснивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, ијек., т. 86

пљети (ијек.), плијевем, плијеву, плијевући, плијеви, пљех-пље, плио и пљео, пљела, плијевен и пљевен, (о)пљевши, поред плијевити, -им пљоска и пљоска (дат. -сци и -ски); тако и пљоснат и пљоснат и сл.

пљувачка, дат. -чки, т. 316(3)

пљуска, дат. -сци и -ски, ген. мн. пљуски и пљусака, т. 316(1), 376(4)

п-мезон, т. 90а

пђ (= пола): *два и ђо, саш и ђо; ни ђо јада, без ђо муке*

по(-): *ђонегде, ђокашкад, ђокоји* (у зн. понеки), *ђонешћо, ђодосћа, ђомало, ђовише, ђовећи* итд., али одвојено у дистрибутивном значењу — *дај им ђо какав ђоклон, ђо који ђушћ долазиш* и сл.

по: (*ђо*) први пут, (*ђо*) други пут, *ђо* једанпут и сл.

По (итал. Po), боље него Пад (од лат. Padus), али *Падска низија*, т. 217

побелети (ек.), **побијељети** (ијек.); **побелити**, **побијелити**, в. **црвенети**

побећи (побегнути), в. **избећи**

побити, в. **бити**, **бијем**

Побједа (лист), т. 64

побјећи (побјегнути), в. **избећи**

побогу, речца (уп. **забога**), т. 141

поболевати, **поболијевати**, в. **оболевати**, **оболијевати**

побледети, **побледео-побледела** (ек.), ијек **поблиједјети**, **поблиједио**, -дјела; у зн. *учинишћи бледим* у ек. **побледити**, **побледио-побледила**, а у ијек. **поблиједити**, **поблиједио-поблиједила**, уп. **црнети** и сл.

побогу, израз чуђења и прекора, нпр.:

Побођу, шћа радиш ?; уп. **забога**
поболевати (ек.), **поболијевати** (ијек.),
не *ђобољеватиш*

побоље, прил.

побрегуша (зоол.), ек. и ијек., т. 8д
побрежица, **побрежје** (од брег и брирежи), уп. т. 30

побрзо (прил.), комп. **побрже**
поваздан, прил. (нпр. *ђоваздан сђава*)
повелик, т. 103в

поверилац, -иоца, вок. -иоче, ген. мн. -илаца (ек.), не *ђовериоц, ђовериоци*
повесмо (ек.)

повест, -и, инстр. **повешћу**, уз одр. и **повести** (ек.); **повијест**, -и, инстр. **повијешћу** и **повијести** (ијек.), т. 8а

повести, **повезем**, *ђовезен* (не *ђовежен*); тако и **извезен**, **превезен**, **увезен** и сл.

повити, **повиј**, **повијте**, в. **вити**, т. 18е
повјерилац, -иоца, вок. -иоче, ген. мн. -илаца (ијек.), т. 36б(6)

повјесмо (ијек.)

повлака, дат. -ци (обичније **црта**)

повластити, в. **овластити**

поводац (улар), **повоца**, мн. **повоци-поводаца**, т. 26а

поводом (*ђоводом нечеђа*, боље него у *ђоводу нечеђа*)

поворка, дат. -ци, ген. мн. **повор(а)ка** (поворки), т. 316(1)

повратак, -тка, мн. **повраци-повратака**, т. 26а

повртати (**се**), **поврћем** (**се**), несвр. **према поврнути** (**се**), не *ђоврћатиш* (**се**)

поврх (предл.), уп. под -врх, т. 130

повуци-потегни, т. 125

погдегде (ек.), **погдјегдје** (ијек.), т. 126а

погдеко (ек.), **погдјеко** (ијек.)

погдекоји (ек.), **погдјекоји** (ијек.), т. 112

погибао, -бли; у истом зн. **чешће погибель**, -и

погнати, в. **гнати**

погнути се, в. **сагнути се**

погодак, -тка, мн. **погоци-погодака**, т. 26а

погорелац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца (ек.), т. 36б(6)

погорјелац, **погорјелца** (погориоца), вок. **погорјелче** (погориоче), мн. пого-

- рјелци (погориоци), погорјелаца (ијек.), т. 366(6)
- погостити**, в. гостити
- поготово** и **поготову**, прил.
- погребати** и **погрепсти**, погребем (нпр. лозу), ек., т. 8
- погрешка** (дат. -ци, ген. мн. -шака), **погрешив**, -а (ек. и ијек.), т. 316(1)
- погријebати** (лозу), несвр., ијек. (уп. ек. погребати), т. 8
- погубљење** (не погубљење, уп. погубити, -им, *йодубљен*), т. 23г
- под** (предл.), пише се одв. с називи-ма год. доба: *йод јесен*, *йод зиму*, т. 138в
- под(а)**, предлог; редовно се употре-бљава краћа форма (*йод јасџуком*, *йрџом*, *земљом*), осим испред облика мном (*йода мном*) и испред замен. енкл. (*йода се*, *йода ме*, *йода њ*), т. 37а, 139а и 140в
- подадути**, в. дути
- подал**, в. подао
- подалек**, **подаљи**, **подалеко**, **подаље**
- поданички**, **подаништво**, т. 276, 28а
- подао** (подал), **подла**, **подло**, т. 366(11)
- подастрети**, в. -стрети, -стријети
- подастријети**, в. -стрети, -стријети
- податак**, -тка, мн. подаци, -така, т. 26а
- подати**, в. под дати
- Подбара** (део Новог Сада), т. 54а
- подбити (се)**, в. бити
- под богом**, т. 140в
- Подборжани** (чеш. Podbořany), т. 283
- подбрадак**, -тка, мн. подбраци-под-брадака, т. 26а
- Под Брдо** (насељено место), т. 506
- подбуо**, -ула, боље *йодбухао*, -хла, прид. (в. подбухнути), т. 156(нап.)
- подбухнути** (боље него подбунути), -хнем (подбунем), подбухох и подбухнух (подбунух), подбухао (подбуо) и подбухнуо (подбунуо), т. 156(нап.)
- по двапут**, али — **по два пута**, т. 117
- подвиг**, мн. подвизи, т. 31а
- подвити**, подвиј, подвијте, в. вити, т. 18е
- подвластити**, в. овластити
- подводачиџин** (према подводачица), т. 306
- подвољак**, -ољка, мн. подвољци-под-вољака
- Подгор** и **Метохијски Подгор**, т. 50г
- Подгорина** и **Ваљевска Подгорина**, т. 50г
- Подгорица**, **подгорички**, **Подгоричанин**, **Подгоричанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50а
- Под Гором** (насељено место), т. 506
- поддијалек(а)т**, -кта, ген. мн. -ката, т. 256(2), 37в(2)
- подђакон**, т. 266
- поделак** (не подеок), ген. подеока, мн. подеоци-поделака и (обични-је) **подељак**, подељка, мн. подељци-подељака (ек.)
- подерив** (подерљив), -а, -о
- подијум**, -а (ретко подиј, -а), т. 190в(2)
- подићи**, подићем, боље него *йодаћи*
- подићи** и **подигнути**, в. дићи
- подједнак**, **подједнако**
- подјељак**, подјељка, мн. подјељци, по-дјељака, ијек. (необ. подјелак)
- под јесен**, т. 138в
- подк-** (> *йојк-*): *йојкачији*, *йојкон-џиненџи*, *йојкраљ*, *йојкрајији*, *йојкресаји*, т. 19
- под корак**, т. 140в
- подлац** (ген. подлаца, мн. подлаци-подлаца); **подлаштво**, **подлоџ** (ин-стр. -ошћу, уз одр. и -ости)
- подлегати**, подлежем (ек.), **подлијега-ти**, подлијежем (ијек.), несвр. (пре-ма подлећи)
- подлистак**, -ска, мн. подлисци, -ста-ка, т. 26а
- подлога**, дат. -зи, т. 316(1)
- подметак**, -тка, мн. подмечи, -така, т. 26а
- подмладак**, -тка, мн. подмлаци-под-младака, т. 26а
- подне**, поднева, с. (*до йоднева*, *йоџ йоднева*), али најчешће непром. (*до йодне*, с *йодне* и сл.), т. 1386
- под небом**: *зла йод небом џџо су сва-колика* (Његош), т. 140в
- подневак**, -евка, мн. -евци, -евака (геогр.)
- поднесен** (не *йоднешен*), в. -нети, -ни-јети
- поднети**, **поднијети**, в. -нети, -нијети
- подно** (предл.), уп. -дно, т. 130

подносилац, -сиоца, мн. поносиоци-
-подносилаца (не подносиоц, под-
носиоца), т. 366(6)

подноћ, прил. (у зн. *пред саму ноћ*) т.
138а

подојити, в. дојити

подногу и наподногу ('низбрдо, нани-
же'), прил.

подоле (ек.), **подоље** (ијек.), т. 141

подп- (> *пош-*): *пошписаш*, *пош-*
предс(ј)едник, *пошпалубни*, *пошпу-*
ковник, т. 19

подражавалац, -аоца, вок. -аоче, мн.
-аоци, -алаца, т. 366(6)

подривати (и у ек. и у ијек.), не *под-*
ријеваши

Подримље (према Дрим), **подримски**,
Подримац (-мца, вок. једнак ном.,
изузетно и -мче), **Подримка** (дат.
-ки)

Подриње (према Дрина), **подрински**,
Подринац (-нца, вок. једнак ном.,
ретко -нче), **Подринка** (дат. -ки),
т. 316(4), 48в, 50ђ

подруку, прил. (нпр.: *држе се подру-*
ку; уп. *наруку*), али: *дошло му је*
под руку, *све му је под руком* итд.,
т. 140а

подрхтати, в. дрхтати

подс- (> *подс-*): *подсв(и)јест*, *подс(ј)еиш-*
иш, *подсшанар*, *предс(ј)едник*, *пред-*
сшава и сл., т. 20а(1)

подсвест (ек.), **подсвијест** (ијек.), ин-
стр. -шћу, уз одр. и -сти

подсекретар (вок. -ару и -аре), **подсе-**
кретарски, **подсекретарев**, и -ов, т.
20а(1), 34а

подсећи, **подсечем** (ек.), т. 20а(1)

под силу (обичније на силу), т. 140в

подсјетити, **подсјетивк** (мн. -иши, -ика),
ијек.

подсјећи, **подсијечем** (ијек.), т. 20а(1)

подскакивати, -кујем, т. 20а(1)

подскочити, **подскочим**, т. 20а(1)

подсмех, **подсмехивати се**, **подсмехну-**
ти се, **подсмевати се** (ек.); **подсми-**
јех, **подсмјехивати се**, **подсмјехнути**
се, **подсмјевати се** (ијек.)

подставка, дат. -вци, ген. мн. -вака и
-вки, т. 20а(1)

подстакнути и **подстаћи**, **подстакнем**,
в. такнути, таћи, т. 20а(1)

подстанар (вок. -ару и -аре, инстр.
-ем и -ом), **подстанарев** и **подста-**
наров, **подстанарка** (дат. -ки), **под-**
станаркин, **подстанарски**, **подстанар-**
ство, т. 20а(1), 30а, 316(8), 34а

под старост, т. 138г

подстицајан, **подстицатељ**, **подстица-**
тељка, дат. -ки, **подстицати**, т. 20а(1)

подстрек, **подстрекач** (вок. -ачу, ин-
стр. -ем), **подстрекачица**, **подстре-**
качки, т. 20а(1), 34а

подстрићи, **подстрижем**, т. 20а(1); в.
стрићи

подсукња

подт-: *подтшачка*, *подтшекст*, *подтшема*,
подтшић, т. 20б

подтачка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т.
20б, 316(3)

подтекст, **подтема**, **подтип**, т. 20б

подут, -а, -о (прид.), комп. подужи
(ређе подуљи)

подударност, -и, инстр. -ошћу, уз од-
редбу и -ости

подуже, прил.

подузети, **подузме** (у зн. *обузети*, *зах-*
ваитиш, *прожеиш*)

подука, дат. -ци, ген. мн. подука, т.
316(1)

Подунавље, **подунавски**, **Подунавац**
(вок. -вче), **Подунавка** (дат. -ки, ген.
мн. -ки); *Подунавка* (или „Подунав-
ка”, часопис), дат. -ки, т. 316(4),
48в, 50г, 64

подупрети (ек.), **подупријети** (ијек.), в.
под -прети, -пријети

подухват и **потхват**

подухватати (се), -ам (се), обичније
него **подухваћати (се)**

подушје (задушје)

подх- (> *пош-*): *пошходник*, *пошхваш*,
т. 19

Подхум, **Потхум** (ономастичке спе-
цифичности), т. 19

подц- (*пош-*): *пошцениш*, *пошценшар*
и сл., т. 26б

подч-: *пошчини*, *пошчовек*, т. 19

подцарнути, **подцарнем**, т. 26б

подш-: *пошшиш*, *пошшишати* и сл. (в.
даље), т. 20а(2)

подшав, **подшава** (заст. **подшва**), ген.
мн. **подшавова**, т. 20а(2)

подшавак, -вка, мн. -вци, -вака, т. 20а(2)
 подшивати (не подшијевати); једн. по зв., т. 20а(2)
 подшити, подшијем, т. 20а(2); уп. шити
 подшишати, -ам, т. 20а(2)
 подшишати се, подшишам се, т. 20а(2)
 подштапати се, подштапам се (ослањати се на штап при ходу или стајању); уп. поштапалица, т. 20а(2)
 подштапити се, т. 20а(2)
 поема, ген. мн. поема
 поен (четири поена, пет поена)
 Поенкаре (франц. Poincaré), т. 275
 поента, поентирати, не поанта, поантирати
 поета, -те, м. (мн. -те, ж.); поетеса; поетизација, поетизовати, поетика (дат. -ци, ген. мн. поетика), поетичан, поетички, поетичност, поетски
 Пожаревац, пожаревачки, Пожаревљанин, Пожаревљанка (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Пожаревачки мир* (1718), т. 316(4), 48в, 50б, 60г
 Пожега (дат. Пожеги, ређе и Пожези), пожешки, Пожежанин, Пожежанка (дат. -ки, ген. мн. -ки; ретко и Пожешкиња); *Славонска Пожега*, *Ужичка Пожега*, т. 316(2, 4), 50б
 пожега и пожегача (врста шљиве), т. 71
 пожелети (ек.), пожељети (ијек.), не пожелити; в. желети, жељети
 пожети и пожњети, в. жети
 пожив(ј)ети, в. под живети
 пожуда, ген. мн. пожуда
 пожутети (ек.), пожутјети (ек.), пожутити (у ек. и ијек. у зн. *учиниши жутиим*), уп. црнети
 позадуго, прил., т. 141
 позеленети (ек.), позелењети (ијек.); позеленити (у ек. и ијек. у зн. *учиниши зеленим*), уп. црнети, црњети, црнити
 позитивист(а), мн. -сти, позитивисткиња, т. 25в(2)
 позиција (погрешна употреба у зн. *сѣранка на власѣи*), позициони (позицијски), т. 18а(1)
 позледа, позледив, позледити итд. (ек.)

позлиједити, позлијеђеност (ијек.), т. 8а
 позљеда, позљедив, позљеђење, позљеђивати (ијек.), т. 21(нап. 2)
 познавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(б)
 Познавање природе и друштва (у спец. употребама), иначе — познавање природе и друштва, в. т. 67(нап.)
 Познањ (пољ. Poznań), т. 242
 познати, в. знати
 позно-: *йознобарокни*, *йозноренесансни*, т. 103а; (*йоздно*, прил. арх.)
 позоришни, т. 26в(4)
 позорје (= позориште); *Сѣријино йозорје*, скр. *Позорје*, т. 63д, 70
 поизбор (поизбор јунаци, арх.); по избору, т. 140в
 поиздање, прил. (поиздалека), т. 141
 поименце и поименице, прил. (поименично)
 поистиха, прил. (потихо; лагано)
 Појангху (кин. Poyanghu, језеро), т. 229
 појас, мн. појасеви и (ређе) појаси
 појати, појем; *йојане*
 појахати, в. јахати
 појац, појца, арх. (у цркви)
 појачи, в. јак
 појевтинити, в. појефтинити (и јефтин, јевтин)
 по једанпут, по једном
 појести, в. јести
 појефтинити (обичније него појевтинити)
 покадшто, прил. (покаткад, по који пут), заст., т. 126а
 показати, -жем, (они) покажу
 показивати, -казујем, (они) показују, *йоказивање*
 покапати, покапљем
 покаткад(а), прил. (понекад, покадшто), т. 126а
 покисао, -сла, -о
 покиснути, -нем, аор. покиснух и покисох, покиснуо, -нула и покисао, -сла итд.
 Покладе, ж. мн. (ген. Поклада), *йокладни*; *Беле йокладе*, *Божийне йокладе*, т. 59
 поклон-пакет, поклон-гол и сл., т. 82в

покоји; *покоји љуш* (у зн. *покеад*), али: *по који љуш шо покушавац*, т. 112

поколење (ек.), покољење (ијек.), т. 23(нап. 2)

покр., скраћ. *покрајински*, *покрајинизам* и сл., т. 179а

покрај, предл.

покрајина (малим словом у општем зн.: геогр. целина, подручје); *Покрајина* (схваћено као скраћено вишечлано име Војводине или Косова и Метохије и сл.): у *Покрајини је обављен појис*, т. 70 и нап. 2; ако је реч детерминисана, пише се малим поч. словом: падаће снег у *нашој северној покрајини*, т. 70(нап. 3)

пократак, **покраћи**

покренути, в. кренути

покрет отпора (у општем значењу); **Покрет отпора** (у зн. организације у Француској), т. 63в

покрити, покриј, покријте, в. крити, т. 18е

покривач, инстр. -ем, т. 34а

покривеност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

покровитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **покровитељкин**, т. 30а, 316(8)

покрстити, в. крстити

покћерка и поћерка

покућство, ген. мн. покућстава, т. 27а

Пол (франц. Paul), т. 275

пол., скраћ. *полиџика*, *полиџички*, *полиџичар*, т. 179а(3)

полажајник и полагајник

полазак, -ска, мн. -сци, -зака

полента, в. палента

полеографија (наука о градовима); **полеогеографија** (географија градова), т. 83

поли-: *полиандрија*, *полигамија*, *полиглош(а)*, *полиграф*, *полиедар*, *поликлиника*, *полифонија*; *поливалентиан*, *полиморфан*, *полифоничан* итд., т. 83

полиандрија, т. 18а(1), 83

поливати, в. заливати

поливачицин (према поливачица), т. 30б

поливинил (не полувинил)

полиедар, -дра, мн. -дри, ген. -дара, т. 37в(1)

полиетилен, т. 18а(1), 83

полијелеј (велики свећњак)

поликлиника, дат. -ци, т. 316(1)

Полмље, **полимски**, **Полмљанин**, **Полмљанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 48в, 50г

Полин (енгл. Pauline), т. 208—212

Полинезија, **полинежански** (боље него *полинезијски*)

полиномијелитис

политбиро, политбироа, политбироу, т. 20в(2); *Полиџиро* (конкр. орган), т. 63а

Полит-Десанчићев, т. 95а, 161а

полити, в. лити

политика, дат. -ци; *Полиџика* (лист), *Полиџикин забавник*, т. 316(1), 64

политикант, -а, **политикантски**, **политиканство**

политиколог, **политиколошки** (и политологија, политолошки)

политичкоекономски (према политичка економија), т. 108

политичко-економски (и политички и економски), т. 108

полит-комесар, т. 82в

Полифем, т. 43

полифонија, **полифонјски**; **полихромни**

полиција, **полицијски**, т. 18а(1), 1(1)

полицајка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4)

положајник и **полажајник**

полонизам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из пољског језика), т. 37в(1)

Полонија експрес, в. експрес, т. 86б

полонијум (полониј), т. 190в(2)

полонисткиња, т. 26г(2)

полонофил, т. 81а

полу-: *полубоџ*, *полубраш*, *полудесно*, *полул(и)ево*, *полукруџ*, *полум(ј)есец*, *полуйречник*, *получов(ј)ек*, *полусв(и)јеш*; али: *полу-Француз*, *полу-Мађар*, т. 84(нап.)

полуга, дат. полузи, т. 316(1)

полудети (ек.) **полудјети** (ијек., рад. прид. *полудио*, *полудјела*), не полудити; уп. луд

Полукс (не Полук), т. 191в(2)

полумфесец, т. 32; *Црвени полум(ј)есец*, т. 63в

полутка, дат. полутки, мн. полутки (ретко и полутака), т. 316(2)
 полуфинале (по правилу ср. рода), в. финале
 полуфиналист(а), мн. -сти, полуфиналисткиња, т. 26г(2)
 пољ., скраћ. *йољски; йољопривреда, йољопривредни*, т. 179а(5)
 пољопривреда, т. 81б
 Пољски наследни рат, т. 60а
 помајка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 316(1)
 помало, помање
 помести (пдмести), -етем (смутити, збунити) према помести (пдмести), -етем (почистити, замахом покупити)
 помаћи и помакнути, в. одмаћи
 помелар (необ. ек. помлелац одн ијек. помлелац)
 помирсати, -ишем (не помиришим)
 помодарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
 помозбог, у изр. као: *ни род ни йомозбог*, али: *йомози бог (йомоз бог)*, као поздрав
 помоћи, в. моћи
 Помпеј (лат. Pompeius), Помпејев, т. 191б
 помусти, помузем, помузен (не *йомужен*), в. мусти
 помфриг (боље него помфри), фр. *pommes frites*
 понављачки, в. т. 27а
 онајбоље, онајвише, онајмање
 понаместити (се), понамештати (се), ек., ијек. понамјестити (се), понамјештати (се)
 понаниже, прил.
 понаособ, прил.
 понапосе, прил. (засебно, издвојено), ретко
 понат, понта, ген. мн. поната
 понегде (ек.), понегдје (ијек.)
 понекад(а), прил. (с времена на време, повремено, каткад)
 понеки, неодр. зам.: *йонеки дан, йонеки йуш*, т. 112
 понесен (не *йонешен*), тако и прил. понесено, в. -нети, -нијети
 понети, понијети, в. -нети, -нијети
 понечиви

понешто, т. 112
 пони, понија; *йони-бицикл*, пони-бицикла, т. 88б
 пониже, прил.
 понова и поново (ретко *йоновно*), прил.
 поноћ, ж. (не поноће); *йред йоноћ, йо йоноћи*, т. 138г
 поноћи (диј. у зн. *ноћу и рано ујутро, зором*)
 Понт а Мусон (франц. Pont-à-Mousson), т. 274
 поодавно и поодавна, т. 126а
 поодмаћи и поодмакнути, в. маћи
 поозгор, пооздо(л), прил.
 поочим
 пооштрити
 поп, осамостаљена реч настала скраћењем од „популаран” и сл., т. 88б; са цртицом: *йой-рок, йой-арћ, йой-концерт; йой-рок музика* (не *йой-рок-музика*); *йой и рок й(ј)евачи*, али *йой музика, йой мелодија*, т. 86в
 Поп- (у презименима): *Пойдимийров, Поймихаилов*, уп. т. 99
 Попај (име из црт. филмова), т. 42
 попевка, дат. -ци, ген. попевака и попевки; *попевати* (ек.), т. 316(1), 376(4)
 попети (се), попнем (се), попну (се) (погрешно је попењем се, попењу се); тако и испети (се)
 попијевка (дат. -ци, ген. мн. попијевака, попјевака и попијевки), *попијевати* (друго је зн. попјевати) (ијек.), т. 8а, 316(1), 376(4)
 попити, попијем, импер. попиј, попијмо, попијте, т. 18е
 поплавети (ек.), поплавјети (ијек.); у ек. и ијек. *поплавити* (ретко), в. црнети
 поплеснивити (ек.), *поплеснивити* (ијек.), необ. -авити
 Поп Лукина (улица), т. 54б
 поплескати, -скам (ређе -шћем)
 Попов, Попова-Попову, инстр. Поповим (и Поповом), мн. Попови-Попових, в. под -ов
 Попов Мијатовић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
 Попово поље, т. 50д

поподне, -ева (именица с. рода), нпр. *шоџ ѿподнева*, али одвојено као одредба — *дођи ѿ подне*, т. 1386

попола (пресећи, поделити на два приближно једнака дела), т. 141

поправак, -вка, мн. -вци, -вака

по правилу, боље него у *правили*

поправка, дат. -ци, ген. мн. поправки и поправака, т. 316(1), 376(4)

по први пут, в. по

попреко (ек.), попривијеко (ијек.)

попчекче, прил., ек. и ијек.

по прилици

попримаћи и попримакнути, -акнем, в. маћи

Порги и Бес (енгл. Porgy and Bess), не Порци

поп-рок музика (не „поп-рок-музика“), т. 886

попустити, в. допустити

пораздалеко (прил.)

порано, пораније, прил.

Порантруи (франц. Portentruy), т. 275

поребарке, прил.

поредак, -тка, мн. пореци-поредака, т. 26а

порекло (ек.)

поретко (ек.), поријетко (ијек.)

порећи, поречем и порекнем

поријекло (ијек.), т. 8а

порно-: *јорно-лишерајшур*, *јорно-часоис*, *јорно-филм*, т. 86в

Пор Роајал (франц. Port-Royal), т. 275

порочност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

портабл (прид. непром.): *јоршабл машина*, *јоршабл айараш*, т. 86а

портирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)

Порто (порт. Porto), т. 244

Порто Алегре, порт. (не „Порту Алегри“), т. 245а

портпарол, т. 88а

портрет (боље него, иначе ретко, *јоршре*), портретски, портретирати

портретист(а), мн. -сти, портретисткиња; портретистички, т. 26г(2)

Портсмут, уобич. транскрипција (енгл. Portsmouth), не Портсмаут; уп. и: *Плимут* (Plymouth), *Даршмут* (Dartmouth), *Борнмут* (Bournemouth) итд.

Португалија, трад. облик који треба задржати, преузет нем. посредовањем (Portugalien), оригиналу иначе одговара *Поршудал*, т. 50а

Португалац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. Бразилац, т. 366(6), 48в

Португалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4)

порука, дат. поруци, т. 316(1)

порука, дат. поруци, т. 316(1)

Порфирогенет и Порфирогенит

порцелан и порцулан, порцелански и порцулански

Порше (фабрика аутом.); порше, -еа, мн. -еи, -еа (марка аутом., сериј. производ), т. 71, 72

Посавина, посавски, Посавац, Посавка (дат. -ки), Посавље; *Људевит* *Посавски*, т. 316(4), 50г

посве, прил. (сасвим, потпуно), т. 126

посвуд и посвуда, прил.

поседети, -им, поседео-поседела (ек.), ијек. посиједјети (посиједио-посиједјела)

посело (ек.)

посести, в. сести

посетилац (ек.), посјетилац (ијек.), -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)

посетница (= визиткарта), не *јодсетница*, т. 88а

посивети, посивео, -ела (ек.), посијети, посивио-посивјела (ијек.) у зн. *јосташти сив*; посивити, посивио-посивила (у ек. и у ијек.) у зн. *чинити сивим*, т. 8ђ

посијело (ијек.)

посјести, в. сјести

посјетилац, в. под посетилац

поскупети (ек.), поскупим (поскупео, поскупела итд.), поскупјети (ијек.), поскупио, поскупјела; ретко *поскупити* (у зн. *учинити скуљим*)

посластичар, вок. -аре и -ару, инстр. -ем и -ом; *посластичарка*, дат. -ки, ген. мн. -ки (и -арака), т. 316(8), 34а

послати, пошаљем и пошљем, послан и послат

после, прил., ек. (није добра употреба уместо *касније* или *јосле шога*,

уп. нпр.: *стигао је дан после*; тако и пре, в.)

после-: *последодневни, послерајни, последидломски* (ек.)

посленик, посленица, посленички

последодне, -ева (им. с. рода): *шоћ последоднева*, али — *стигао је после јодне* (ек.)

последодневни, послератни, ек. последњи

последница, последични (ек.)

послије (прил.), ијек., в. пре

послије- и **посље-** (ијек.): *последодневни* и *послиједодневни, последерајни* и *послијерајни*, т. 10ж

послијеподне и **посљеподне, -ева** (с.): сваког **послијеподнева/посљеподнева**, ијек., т. 10ж; **послијеподневни** и **посљеподневни**

пословица; пословичан, пословички (зн. различито) **пословник** (у општ. зн.); *Пословник* (конкр. документ), т. 64; **пословнички, пословница**

пословодство, пословодствени

послодавац, -вца, послодавчев

послуга, дат. -зи, **послугин**, т. 30а, 316(1)

послужавник; послужење, послуживати (се), -ујем (се)

послужитељ, послужитељица, послужилитељичин, послужитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 30б, 316(8)

послуж; послужнути, -хнем

послушник, послушница, послушнички, послушничтво, послушност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

посље-, в. под **послије-**

последњи; посљедица, посљедични (ијек.), т. 21(нап. 2)

посматрач, инстр. -ем, т. 34а

посмевати се, посмехивати се, посмехнути се и **подсмевати се, подсмехивати се, подсмехнути се** (можда с благим стил. разликама), ек.; ијек. **посмијевати се, посмјехивати се, посмјехнути се**

посни, посност, према постан (в.)

посребрити, посребрен, не посребљен **посред**, предл. (в. сред)

посреди (ек.), **посриједи** (ијек.): прил. (*Знамо шта је посреди* 'у питању, спорно'), т. 141

посредник, посредница, посреднички, посредничтво, т. 27б, 28б

посредовати, -ујем (не *посрдвоваши*), **посредство**

посркати, посрчем

посрнути, посрнем; посрнулост (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости) и **посрнуће**, т. 21

постан, -сна, посност, т. 26г(4)

постар, т. 103в

постгласијал, постгласијални, т. 18а, 20в(1)

постдентални, т. 20в(1)

постдипломски, т. 20в(1)

постићи, постигнути, в. под **стићи**

посто, в. одсто

постотак, -тка (мн. **постоци-постотака**); **постотњи** (процентуални), т. 26а **по страни**, т. 140в

постскрипtum, скраћено P.S. (по правилу латинцом); за додатак **постскриптуму P.P.S.** (= **пост-постскрипtum**), т. 146а, 180б

постхумни

потакнути и потаћи (није потпуно зн. **покл. са подстакнути**), в. **такнути**

потамнети, потамнео-потамнела (ек.), ијек. **потамњети, потамнио-потамњела** итд. у зн. *постати шаман*; ек. и ијек. **потамнити** у зн. *учиниши шамним* (не **потавн-**), уп. **белети**

потега, дат. потези

Потемкин (рус.), т. 250б; *Потемкинова села*, т. 74

потентност, потенција, т. 18а(1)

потенцијал, потенцијални (не **потенционални**), **потенцирати**

потенциометар

потећи, в. затећи

потуљак, -љка, ген. мн. **потуљака; потуљачни**

потисрк, -ска, мн. -сци, -сака, **потискивати, -искујем**

потка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 316(2)

поткати, в. ткати

поткивати, поткивач, инстр. -ем, т. 34а

поткисјелити (ијек. арх.), стандардно **је поткиселити, в. кисео**

потковица

поткожни

Поткозарје, т. 50г

потколеница (ек.), поткољеница (ијек.), т. 86
 поткопати, -ам, поткопавати, -ам
 поткошуља
 поткрадати
 поткрај: *йошкрај године*, т. 130
 поткратити
 поткрепити, ек., поткријепити, ијек.
 поткровље
 поткултура (супкултура)
 поткусурити
 потом (у зн. *зашим*); по томе, т. 130
 поточарка (зоол. и бот.), дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, т. 316(2), 45, 73
 поточић (дем. од поток), т. 30г
 потпадати
 потпалубље
 потпетница
 потплетати и потплитати, в. заплетати
 Потпорожје, т. 20в(3)
 потпрегнути, в. спрегнути
 потпредс(ј)едник
 потрага (дат. -зи), т. 316(1)
 потражилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
 потреба (ек. и ијек.)
 потремак и потремак (ек.); потријемак и потремак (ијек.)
 потрештина
 потрести, -ем, потресен (не потрешен)
 потрти, в. трти
 Потсдам (нем. Potsdam), т. 237
 потулити се, -им се; *йошуљен*
 потурити (од под+турити), потурим, т. 25а
 потфамилија
 потхват и подухват
 потхimalaјски
 потходник
 потхранити, потхрањен (боље *неисхрањен*), потхрањеност
 Потхум, Подхум, т. 20г
 потцветни (ек.), потцвјетни (ијек.)
 потцениити, -им (ек.), потцијенити, -им (ијек.), т. 266
 потцентар, -тра, т. 37в(1)
 потцикнути
 потцртати, потцртавање
 потчинити, потчињеност, INSTR. ЈД.
 -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
 поћерка и покћерка

поука (дат. поуци), т. 316(1)
 пофалити (понестати)
 похабати, похабан, -а, -о, похабаност
 похвала, похвалити
 похватати
 похитати
 похлепа, похлепан, -пна, похлепност
 поховати
 походити
 похота, похотан (-тна) и похотљив, похотљивац, похотљивица, похотљивост
 похраиа, похранити
 поцрвенети, ек., ијек. поцрвењети; поцрвенити, в. црвенети
 поцрнети, поцрнео, ијек. поцрњети, поцрнио (*јошјаши црн*); поцрнити (и у ек. и у ијек., *обојити у црно, учинити црним*); уп. (по)белети, (по)зеленети, (по)црвенети и сл.
 поцрпсти и поцрпити, в. црпсти
 поцурити, поцурио (не *јоцуреши*, *јоцурео* и сл.)
 почев(ши), не почам(ши)
 почесто
 почетак, -тка, мн. почеци, -така, т. 26а
 почети, почнем, почну, почни, почех, почео-почела, почет (погрешно је почмем и сл.)
 почијевати, не него *јочиваши*
 пошијевати, не него *јошвиваши*
 пошиљалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)
 поштапалица (мање об. *јодшјапалица*), т. 26в(3)
 поштапати се, поштапам се (мање об. подштапати се, подштапам се), т. 26в(3)
 поштаричко (према поштарица), т. 306
 поштарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
 поштозалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)
 поштовати, поштујем
 поштогод ('понешто', заст.), али *јошто год буде*
 пошто-зашто (било пошто, будзашто), т. 129
 пошто-пото (обавезно, безусловно), т. 129
 ппор. (скраћ. потпоручник), плук. (потпуковник), т. 1796(2)

П-профил, т. 90а

пра-: *прабаба*, *прад(ј)д/прад(ј)еда*, *прадомовина*, *праизвор*, *праисконски*, *праисторија*, *праштановник*, *прашари*, *Прасловен*, *прасловенски*, т. 486, 81а

правā, праве, правој; мн. праве-правих-правима (нпр.: *пресек двеју правих*)

Правил (франц. Pravisville), т. 275

правилник и (као име) **Правилник**, в. т. 64(нап.)

правобранилац, -оца, мн. -оци, -лаца, т. 366(6); **правобранилачки**, **правобранилаштво**; *Правобранилаштво*, назив конкретне правне установе, т. 636

праволинијски, т. 18ђ(1)

праворога (коза и сл.) и **Праворога** (име такве животиње), т. 31

православље, **православац**, **православка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8), 81а

Православна црква (скр. за *Српска православна црква*), т. 636

правоснажан (необ. правноснажан)

Праг, трад., т. 199ђ

прагматика, дат. -ци, т. 316(1); **прагматичан**, (прагматик), **прагматичар**, вок. -у и -е, INSTR. -ем и -ом, т. 34а; **прагматичарски**, **прагматички**, **прагматичност**

Прадо, т. 63

празан, -зна, т. 26г(6)

празно-: *празнов(ј)еран*, *празнов(ј)ерица*, *празнов(ј)ерје*, *празнов(ј)ерно*, *празнољав*, *празнор(ј)ечив*, *празнор(ј)ечиност*, *празнословити*

праисторија (ист. раздобље), **праисторијски**, уп. праисторија

пракер (необ. прахер)

прапочетак, -тка, т. 37в; мн. прапочеци-прапочетака, т. 26а

прапра-: *прапрабаба*, *прапраунуче*, *прапрамајтераја*, т. 81а

Прасловен, **прасловенски**

пратетка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 316(3), 81а

пратилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)

праћка, дат. -ћки, ген. мн. -ћака и -ћки, т. 316(3)

праћкица, т. 30г(1)

Прево (франц. Prévost), т. 275

Прва лига (званични назив спорт. такм.), т. 63

првенство, **првенствен**, **првенац**, **првенче** (ек. и ијек.); уп. *првијенац*, т. 11г

Први (*Друџи*, *Трећи*) **балкански рат**, т. 60а, али — *балкански рајшови*, т. 61

Први крсташки (*Друџи*, *Трећи*) **рат**, т. 60а

Први мај (празник), **првомајски**, т. 18, 59; *Првомајска* (или „Првомајска”, име фабрике), т. 72

Први пунски рат (тако и *Друџи*, *Трећи*), т. 60а

Први (*Друџи*) **св(ј)етски рат**, т. 60а; исто и: *Аустријски рат*, *Велики рат*

Први устанак и **Први српски устанак**, т. 60а

првијенац, -нца (ијек., у специф. знач.: 1. прва ракија из казана, првоток и 2. сватовски предводник), т. 11г; уп. првенство

прво-: *прворођени*, *првослешени*, *првопривођени* итд., т. 103

првотелка и **првотеока**, дат. -ци и -ки, ген. мн. првотелака и првотелки, т. 316(2)

пре-, предметак у творби придева и прилога (типа *превр(и)један*, *прежуст*, -а, -о, *прелеш* -а, -о; *пребрзо* — пише се спојено, т. 103в

пре-, **пред-**, у кратким слоговима доследно и у ијек., као: *превраш*, *предах*, *пресуда*, *пресудиши*, *превелик*, *премало*, *прејоручиши*, *пресељаваши*, *пречуши* итд.; исто вреди и за **пред-**: *предложити*, *представити*, *предуслов*, *прећхидити* итд.; у дугим слоговима **пре-**, **прије-** или дублетно, т. 8е

пребег, мн. **пребези** (ек.), т. 31а

пребећи, **пребегнем**, **пребегах**, **пребегао** (пребегнути, пребегнух, пребегнуо) (ек.)

пребити, **пребиј**, **пребијте**, в. бити, т. 18е

пребјег, мн. **пребјези** (ијек.), т. 31а

пребјећи, **пребјегнем**, **пребјегох**, **пребјегао** (пребјегнути, пребјегнух, пребјегнуо) (ијек.)

пребледети, **пребледео** (ек.), **преблиједјети**, **преблиједио-преблиједјела**

- (ијек.) (не пребледити, приблиједити)
- пребол** (ек. и ијек.), с мало вероватноће да се ова заст. реч појави и у облику пријебол, т. 8е(2)
- пребоleti, преболео** (ек.), **пребољети, преболио-пребољела** (ијек.) (не преболити)
- пребрз**, -а, -о; **пребрзо** (прил.)
- пребродив и пребродљив**
- превага**, дат. -зи, т. 31б(1)
- превара** (ек.); ијек. **прѣвара** (и пријевара), т. 8е(1)
- превез** (ек.); ијек. **превез** (пријевез), т. 8е(1)
- превелик**, т. 103в
- превести, превезем**, трп. прид. *йревезен* (не превежен), в. -вести
- превећ**, прил. (*йревище*)
- превид** (ек. и ијек.), т. 8е(2); уп. и: **превидети** (ек.) и **превидјети** (ијек.)
- превиђати** (ек. и ијек.)
- превити, превииј, превиијте**, в. вити, т. 18е
- превлака** (дат. -ци); **Превлака** (геогр., дат. -ци), 31б(1), 50д
- превод** (ек.); ијек. **превод** (пријевод), т. 8е(2)
- преводив и преводљив**
- преводилица**, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
- превоз** (ек.); ијек. **превоз** (пријевоз), т. 8е(2)
- превозилачки и** (обичније) **превознички**, т. 28б
- превозити, превозим, превожен**
- превој** (ек.); ијек. **превој** (пријевој), т. 8е(1)
- превремен** (ек. и ијек.), **пријевремен** (ијек.), т. 10ж
- прегалац**, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
- прегалачки, прегалаштво**, т. 27
- прегиб** (ек. и ијек.), т. 8е(2); уп. и: **прегибати, прегибак**, -пка, **прегибач, прегибљивост** (ек. и ијек.)
- преглас** (ек.); ијек. **преглас** (пријеглас), т. 8е(2)
- преглед** (ек. и ијек.), т. 8е(2)
- прегиати**, в. гнати
- прегон** (ек.); ијек. **прегон** (пријегон), т. 8е(2)
- прегор** (ек. и ијек.), **пријегор** (ијек.), а тако и **прегоран** (ек. и ијек.), **пријегоран** (ијек.), **самопрегоран** (ек. и ијек.), **самопријегоран** (ијек.), т. 8е(2)
- прегоревати, прегорети, прегоретина** (ек.), в. горети
- прегоријевати, прегорјети, прегорјетина** (ијек.), т. 8д
- преградак**, -тка, мн. преграци-преградака, т. 26а
- прегрејавати, прегрејати** (ек.)
- прегрешан, -шна** (ек. и ијек.)
- прегријавати, прегријан, прегријаност, прегријати** (ијек.), т. 8г(1)
- прегријешити** (ијек.), т. 8а
- прегристи, прегризем, йрегрисен** (не *йрегрижен*), в. гристи
- прегршт**, -и, ж.
- пред(а)**, предлог; редовно се употребљава краћа форма (*йред њима, йред шаблом, йред силом*), осим испред облика **мном** (*йреда мном*) и испред зам. енкл. (*йреда ме, йреда се, йреда њ*), т. 37а(1); уп. уз(а)
- предавачин**, т. 30б
- предак**, претка, мн. преци, предака, прецима, т. 31а
- предати**, -ајем, предају, предајући (не *йредавајући*)
- предбудући; йредбудуће вр(и)еме** (= футур други)
- предвече**, прил., т. 138а
- предводити, предводништво**, т. 27б
- предгрупа**
- преддржавни**, т. 25б(2)
- преденути, предести, предети**, в. денути, дести
- предео** (не предел), **предела** (ек.), **преддио** (не предјел), **предјела** (ијек.), т. 36б(1)
- пред зору**, тако и: *йред освийџ, йред ју-йро, йред ноћ*, т. 138г
- предика**, дат. -ци, (*цркв. йројовед*), **предиковати, предиканиша**, т. 31б(1), 36а(2); уп. **придика**
- придилица**, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
- придио** (не предјел), ијек., т. 10е
- придисторија** (доба које је претходило чему, постанку, развоју и сл.), **придисторијски**; уп. **приисторија**
- предјел**, в. **придио**

предјенути, предјести, предјети (ијек.), в. денуги, дести
пред јутро, уп. пред зору, т. 138г
предк- (> *йрейк-*): *йрейкомора, йрей-конгресни, йрейкумановски* итд., т. 19
пред крај и *йрейкрај* (уп. од краја и открај), т. 130
предл., скраћ. *йредлоз* (грам. термин)
предлагач, инстр., -ем, т. 34а; **предлагачицин**, т. 306
предлагачки, т. 27а
предлог (ек.); ијек.: **предлог** (приједлог), т. 8(нап.)
предложак, -шка, мн. -шци, -жака
предметак, -тка, мн. предмети, -така, т. 26а
предност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек. и ијек., т. 21
пред ноћ, уп. пред зору, т. 138г
Предња Азија (Оријент, источне земље и народи), т. 50в
предњо-: *йредњоазийски, йредњонойчани* (не предњенепчани)
предолети, -олим, **предолео** (ек.), ијек. **предољети**, **предолио**-**предољела**, в. одолети
предоминантан, -тна, **предоминантност**, **предоминација**
пред освит, уп. пред зору, т. 138г
предоцба, ген. мн. -цаба и -цби, т. 376
предп- (> *йрейп-*): *йрейпосјавка, йрейп-йремијера, йрейпродаја, йрейпаноћни*, т. 19
предрадња, ген. мн. **предрадњи**
предс-: *йредседник, йредсјава, йредсказање* итд., т. 20а(1)
предсвест (ек.), **предсвијест** (ијек.)
председник (ек.); **предсједник** (ијек., не *йриједсједник*), т. 86; само малим словом, т. 49; једначење сугл., т. 20а(1)
предсказати, **предскажем**, **предскажу**, т. 20а(1)
предсказивати, **предсказујем**, **предсказују**, **предсказујући**, т. 20а(1); уп. *дс-предсказање*, т. 20а(1); уп. *дс-предсмртан*, -тна, т. 20а(1), 37в(1); уп. *дс-*
предсобље, т. 20а(1); уп. *дс-предспрема*, т. 20а(1); уп. *дс-представа*, т. 20а(1); уп. *дс-*

представити, -им, **представка** (дат. -ци), **представник** (вок. -иче, мн. -ици), **представница**, **представничин**, **представнички**, **представништво**, т. 20а(1), 276, 286, 306, 316(1); уп. *дс-представка*, дат. **представци**, ген. мн. **представки**, т. 316(1)
предстража, т. 20а(1)
предтакмичење, т. 206
предтекст, не него *йрейекстї* (у зн. *изговор, йривидни йовод*, од лат. praetextus), т. 206
предтурнир, **предтурнирски**, т. 206
предтурски, т. 206
предубеђење (ек.), **предубеђење** (ијек.)
предуг, -а, -о, т. 103а
предуговор
предузети, **предузем** (*йодузетїи* има друго значење, уп.); **предузеће**
предузимачки, **предузимаштво**, т. 27аб
предх- (> *йрейх-*): *йрейходиїи, йрейхришћански* итд.
предшколац, -лаца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 20а(1), 366(6)
предшколски, т. 20а(1)
прежвакати, в. **жвакати**
презати, **презам**, они **презају**
презид (ек. и ијек.), т. 8е(2); тако је и **презида**, **президати**
презир (ек. и ијек.), т. 8е(2)
презрео, в. **зрео**, т. 10ђ
презрио, в. **зрио**, т. 10ђ
презути, в. **изути**
преимућство, ген. мн. **преимућстава**, т. 18в(2), 27а
преиначити, т. 18в(2)
преисторија (период у развоју људског рода од појаве првих писаних споменика), **преисторијски**; уп. **предисторија**
прејести се, в. **јести**
прекид (ек. и ијек.), т. 8е(2)
прекипети, **прекипео**, -ела (ек.), **прекљјети**, **прекљпио**-**прекљпјела** (ијек.), в. **кипети**
прекјуче (ретко и **прекјучер**), **прекјучерашњи** (**прекјучерањи**)
преклане и **преклани**
преклати, в. **клати**
преклоп (ек.); ијек.: **преклоп** (пријеклоп), т. 8е(2)
преко воље, т. 140в

Прекодунавље (или Задунавље), трад. превод (мађ. Dunántúl), т. 235
преко мере (ек.), **преко мјере** (ијек.), т. 140в
прекоморац, -рца, вок. -рче, мн. -рци, -раца, т. 37в(1)
преконоћ, прил. (преко ноћи, током ноћи), али **преко ноћи**, т. 140в
преконтролисати: боље *ѝроконтролисати*
прекоп (ек. и ијек.); ијек. и **пријекоп**, т. 8е(2)
преко пута
прекор (ек. и ијек.), **пријекор** (ијек.), 8е(1)
прекоран, -рна (уп. прекорити), ек. и ијек.; ијек. **пријекоран**, -рна, -рно
прекоревати, -оревам, **прекореванье** (ек.), ијек. **прекориевати**, **прекориевање**, т. 8ае
прекорити (у ек. и ијек.)
прекост (прекост), -и (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек.; ијек. **пријекост**
прекос(ј)утра, **прекос(ј)утрашњи**; **прекс(ј)утра**, **прекс(ј)утрашњи**
прекривати (не прекријевати)
прекривач, инстр. -ем, т. 34а
прекрити, в. крити
прекројити, в. кројити
прекрстити, в. крстити
прекршилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
прекрштавати, **прекрштати**, **прекрштеник**, **прекрштеница**, **прекрштењак**
прексиноћ, **прексиноћни**
прекуп (ек. и ијек.); необ. ијек. *ѝријекуи*), т. 8е(2), али само **прекупац** (ек. и ијек.)
прелаз (ек. и ијек. у општем зн.); **пријезлаз** (ијек.) у спец. зн. у нар. говорима, т. 8(нап.)
прелазан (прелазан), **прелазник**, **прелазница**, **прелазност**, ек. и ијек. (допуштено и ијек. *ѝријезлаз-*; избор према јез. осећању), т. 8
преластити, **прелашћен** (и прелаштен), **прелашћивати**, т. 32а
прелац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лица, т. 36б(6)
прелевати, не него *ѝреливати*, т. 68а(4)
прелеп (ек.)

прелет (ек. и ијек.), т. 8е(2)
прелетати, в. долетати
прелив (прелив), у ек. и ијек., т. 8е(2)
преливати (у ек. и ијек.), ијек. и *ѝрелијевати*, т. 8е(2)
прелијеп (ијек.)
прелијетати, в. долијетати
прелиминаран, -рна
прелити, **прелиј**, **прелијте**
прелом, **преломан**, **преломни** (ек. и ијек.), ијек. и *ѝријелом*, *ѝријеломан*, *ѝријеломни*, т. 8е(1)
преломити, в. сломити
Прелоч (чеш. Přelouč), т. 283
прелудиј и **прелудијум**, уп. т. 192в(2)
прељуб (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премаз (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премален, т. 103в
премастан, -сна, т. 26в(4)
премда
премер (ек.), **премјер** (ијек.), т. 8е(2)
преместити (ек.), **премјестити** (ијек.), в. нам(ј)естити
премет (у гимнастици), ек. и ијек.; **пријемет** (врста вина), ијек., т. 8е(2)
премештај, **премештети** (се), ек.
премија, **премијски**, т. 18ађ(1)
премијер; **премијера**, **премијерни**
премијесити, **премијешен**, ијек., т. 8а
премијрати, **премирам** (награђивати премијом)
премирати, -рем, несвр. (према премр(и)ети)
премјеравати, **премјерити**, ијек., т. 8а
премјестити, **премјештај**, **премјештати**, ијек., т. 8е(2)
премор (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премостити, **премошћен**, **премошћене**, **премошћивати**, т. 32
премрети (ек.), **премријети** (ијек.), в. мрети
пренежан, -жна, ек.
пренијети, **пренесем**, *ѝренесен* (не *ѝренешен*), в. -нести
пренос (ек. и ијек.), ијек. **пренос** (пријенос), т. 8е(2)
прењежан, -жна, ијек.
преобући, в. обући
преодолети (ек.), **преодољети** (ијек.); **преодолевати** (ек.), **преодолијевати** (ијек.), в. под одолети, одољети

преосвештени: *преосвешћени владика Сава*, т. 41д
преотмен, в. отмен
препад (ек. и ијек.), т. 8е(2)
препеличји (боље него препеличији), т. 18г(2)
препис (ек. и ијек.), т. 8д
преписка (ек. и ијек.), дат. -сци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)
преплет (ек. и ијек.), у ијек. (ретко) и *пријејлеји*; **пријеплет** (ијек., на опанку), т. 8е(1)
преплитати, преплићем и преплетати, преплећем
преподне, -ева (им. с. рода): *шоџ прејоднева*, али: *навратићу пре јодне*, ек., т. 138б
преподневни (ек. и ијек.); **пријеподневни** (ијек.), т. 138б
преподобни: *прејодобни Давид Солунски*, т. 41д
препород или ренесанса, т. 62б
препоручити, препоручујем (не *прејоручаји*, *прејоручам*)
препотентан, -тна, **препотентност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **препотенција**, т. 18, 21, 37в
препотопни и **препотопски** (ек. и ијек.), т. 8
препрека (ек. и ијек., дат. -ци), т. 8, 31б(1)
препустити, в. допустити
пререз (ек. и ијек.), мало вероватан лик *пријерез*, в. т. 8е(2)
преретко (ек.), **преријетко** (ијек.)
прерија, **преријски**
Преров (чеш. Přerov), т. 283
пресавити, пресавиј, пресавијте, в. вити
пресад (ек. и ијек.), ијек. и **пријесад** (ретко)
пресадница (ек. и ијек.)
пресан, -сна (ек.), **пријесан**, -сна (ијек.)
пресахнути, пресахнуо, -хнула и пресахао, -хла, т. 14
прес-: *пресбиоро* (пресбиороа, пресбиороу, инстр. пресбиороом, мн. пресбиорои), т. 20в; али *прес-конференција*, т. 88б
Пресвета Богмати Марија, т. 41д
пресв(и)јетли: *пресв(и)јетли госиодар Милош*, т. 41д

пресек (ек.); **пресјек** (ијек., у општем значењу), т. 8в; уп. **пријесјек**
преселити, -им, *преसेљен*
пресељење, не *презелење*
пресести (не преседнути), в. сести
пресести (некоме): *презело ми је* (у ек.); ијек. **присјести:** *присјело ми је*
пресипати, в. сипати
пресједати (допушт. и *прециједати*, према јез. осећању), ијек., т. 8в(4)
пресјести (не пресједнути), в. сјести
прескок (ек.); ијек.: **прескок** (пријескок), т. 8е(1)
прес-конференција, т. 88б
пресољавати (необ. пресаљати)
Преспанско језеро; *језера Охридско и Пресјанско, из језера Охридскоџ у Пресјанско*, т. 50ђ, 51
пресрео, в. срео
пресрећан, -ћна и (ређе) *пресрећан*
пресрио, в. срио
престар, т. 103в
престарети, престарео (ек.), ијек. **престарјети**, престарио-престарјела; обичније (у ек. и ијек) и без разлика у значењу **престарити**, престарио-престарела, в. и под старети
престигнути, **престићи**, в. стићи
престо, -ола (ек. и ијек.), ијек. и **пријесто** (заст. престол, пријестол); **престоље**, **престони**, **престоница**, **престонички** (ек.); ијек. **престоље** и **пријестоље**, **престони** и **пријестони**, **престоница** и **пријестоница**, **престонички** и **пријестонички**; **престолчић** (ирон., ек. и ијек.), т. 8е(1), нап., 36б(2)
престо- (ек. и ијек.): *престолонаследник*, *престолонаследница* (ек.), *престолонаследник*, *престолонаследница* (ијек.); *престолодржац* (ек. и ијек.), т. 8е(1), нап.
престрети, в. -стрети, -стријети
престријети, в. -стрети, -стријети
престројити, престрој, престројте
преструктурирати (не *престрикујурајти*)
пресукати, в. сукати
преступ, **преступник**, **преступница** (-ичин), **преступнички**, **преступништво** (у ек. и у ијек.); допуштено у ијек. и *при-*

- jestuyi, prijestuyinik* итд., т. 8е(1), 306
- преступна годнна** (ек. и ијек.); ијек. и **пријеступна**, т. 8е(1), нап.
- пресути**, в. засути
- претакати**, претачем
- претекст** ('изговор, привидни повод'), не претекст
- претендент**, **претендентски**, **претендовати**, -ујем
- претензија**; **претенциозан**, **претенциозност**, т. 18а(1),б
- претећи** (претећи), претекнем (претечем) ('престигнути')
- претећи**, претечем ('преостати' и сл.)
- претећи**, в. затегнути (затећи)
- прети** (ек.), **-пријети** (ијек.), у слож. глаг. као **допрети -допријети**, **допрем**, **допри**, **допрех-допре** (ек.), **допријех-доприје** (ијек.), **допро-допрла**; **подупрт**
- претицати** према претећи, у ек. и ијек. (не претјецати), т. 10в
- Преткавказје**, т. 206(3)
- преткомора**, т. 19
- преткосовски**, т. 19
- преткрај**, предл. (с ген.), и *и́ред крај* (уп. открај и од краја), т. 130
- претња**, ген. мн. претњи, ек.
- преток** (ек. и ијек.), т. 8е(2)
- претоп** (ек.); ијек. **претоп** (пријетоп) у општем зн., **пријетоп** 'маст која цури с прасета приликом печења', т. 8е(1)
- претп-**, не *и́редп-*: *и́репйлаша*, *и́репйоследњи*, *и́репйоставкла*, *и́репйошойни*, *и́репййразнички* итд., т. 19
- претпев** (ек.), **претпјев** (ијек.), т. 8е(2)
- претпис** (ек. и ијек.), т. 8е(2)
- претплата**
- претпоследњи** (ек.), **претпоследњи** (ијек.), т. 21(нап. 2)
- претпоставка**, дат. -ци, ген. мн. -ки (и -авака), т. 316(1)
- претпотопни**
- претпразник**, **претпразнички**, т. 19, 27а
- претпрање**
- претприпрема**
- претрес** (ек. и ијек.), т. 8е
- претпубертет**, **претпубертетски** (претпубертални)
- претрага**, дат. претрази, т. 316(1)
- претрес**, **претрести**, **претресати**, у ек. и у ијек., т. 8е
- претходити**, **претходни**, **претходница**
- претчас**
- прећи**, прећем, ек. и ијек. (ијек. и пријећи, пријећем, пријећи, пријећох), прешао-прешла, прешавши, уп. т. 8; за *и́рећи* образац промене в. под. **изаћи**
- преузвишеност**: *Ваща и́реузвищености*, т. 79
- преустројити**, **преустрој**, **преустројте**
- префект**; **префектура** (адм. јед. у ант. Риму)
- префереицијалан**
- преферирати** (и преферисати)
- префикс**, ген. мн. префикса (необ. префикаса), т. 37в(3); **префиксид**, **префиксидија**, т. 18
- префриган**, **префриганост**
- преход** (ек.); ијек.: **преход** (пријеход), т. 8е(1)
- прехранбени** (не прехранбени), т. 22
- прецвасти** (и у ек. и у ијек.); **прецвевати** (ек.), **прецвјевати** (ијек.)
- пречага** (ек. и ијек., дат. -зи), дем. **пречажица**, т. 30г, 316(1)
- пречанин**, **пречанка** (дат. -ки). **пречански** (ек. и ијек.), т. 316(8); у зн. *војвођански Срби* пише се вел. Словом: *Србијанци* и *Пречани* и сл., т. 50(нап.)
- пречац**, -ца, ген. мн. -чаца (ек.), ијек. **пријечац**, -ца ('краћи, пречи пут'), уп. и: умро је *најречац* (и у ек. и у ијек.), т. 8а, 141
- пречест**, -а, -о, **пречесто**, т. 103
- пречистити**, в. рашчистити
- пречица** (ек. и ијек.), т. 8д
- пречка**, дат. пречки, ген. мн. -чки и ређе -чака (ек. и ијек.), т. 316(2)
- пречути**, в. чути
- прешивати** (не прешијевати)
- прешнти**, **пришиј**, **пришијте**, в. шити
- Прешерен** (-ена, -ену), не **Прешерн** (уп. Петер-Петера)
- Прештица** или **-ице** (чеш. Přeštice), т. 283
- приањати**, **приањам**, т. 18а(1), в. **прио-нути**
- прибележити**, **прибелешка**, в. под **белег**

прибећи (прибегнути), в. избећи
прибиљежити, **прибиљешка**, в. под би-
љег

Прибислав (чеш. Přebislav), т. 283

прибити, **прибиј**, **прибијте**, т. 18е

прибећи (прибјегнути), в. избећи

Прибрам (чеш. Přebřam), т. 283

привезак, -ска, мн. -сци, ген. зака
(нпр. за кључ)

привесак, -ска, ек.; ијек. **привјесак**,
-ска (у зн. *нешто привешено; спо-*
редни додашак)

привити, **привијем**, **привиј**, **привијте**,
т. 18е

привићи (се), **привикиути** (се), в. од-
вићи (се)

Привредна комора Србије, т. 63а

Привредник („Привредник“), назив
удружења, т. 63в

приврсти, -врзем, *приврзен* (не при-
вржен)

пригревак, -вка, **пригревица** (ек. и ијек.);

Пригревица (име места), т. 50а

приглув и **приглух**, т. 15в

приграда; **приградак**, -тка, мн. при-
граци-приградака, т. 26а

пригушивач, инстр. -ем, т. 34а

придати, **придајући** (не *придавајући*),
уп. под дати

прид., скраћ. *придев(ски)*

придика (очитати коме придику), **при-**
диковати; уп. предика

придићи и **придигнути**, в. дићи

придј., скраћ. *придјев(ски)*, т. 179а

призма, ген. мн. призми и призама

признати, **признајући** (не *признавају-*
ћи), уп. под знати

призренско-тимочки дијалекат, т. 107

пријазан, -зна, **пријазност**

пријебол, в. под пребол, т. 8е(2)

пријевара, ијек. (чешће је прѣвара), т.
8(1), нап.

пријевез, в. под превез, т. 8е(1)

пријевод, в. под превод

пријевоз, в. под превоз, т. 8(1), нап.

пријевој, в. под превој, т. 8(1), нап.

пријевор (ијек., без ек. лика), т. 8е(3)

пријевремен, в. под превремен

пријеглас, в. под преглас

пријегон, в. под прегон

пријегор и **прегор** (ијек.), в. под пре-
гор

приједлог, в. под предлог, т. 8е(2)

пријеклад (ијек., без ек. лика), т. 8е(3)

пријекоп, в. под прекоп, т. 8е(1)

пријеклоп, в. под преклоп

пријекор и **прекор**, **пријекоран** и **пре-**
коран (ијек.), в. под прекор и т.
8е(1)

пријекуп, в. под прекуп, т. 8е

пријелаз, в. под прелаз, т. 8(нап.)

пријелом, в. под прелом

пријемет (врста вина), ијек., т. 8; уп.
премет

пријенос, в. под пренос

пријепек (препеченица, ијек.; ек. би
било препек), в. т. 8

пријепис, в. под препис, т. 8е(1)

пријепјев, в. под препев, т. 8е

пријеплет, в. под преплет, т. 8е(1)

прије подне и **пријеподне** (према зн.),
ијек., уп. преподне, т. 138б

Пријепољски кадилук, т. 56а

пријесједок, не него предсједник (ијек.)

пријесјек (ијек., само у зн. *сандук за*
жишо), в. пресек, т. 8е(3)

пријескок, в. под прескок, т. 8е(1)

пријесто, **пријестоље** итд., в. под пре-
сто, т. 8(нап.)

пријеступ, **пријеступна година**, **прије-**
ступник, в. под преступ, преступ-
ни, т. 8е(1) нап.

-пријети, в. под -прети, -пријети

пријетња, ген. мн. пријетњи (ијек.)

пријетоп, в. под претоп, т. 8е(1)

пријећи, **пријећем** итд. (ијек.), чешће
је прећи (в.), т. 8(1), нап.

пријеход, в. под преход, т. 8е(1)

приклати, в. клати

приклештити (ек.), **приклијештити** (ијек.),
не *прикљештити*, т. 10к

прикључак, -чка, мн. -чци, -чака

прикрити, **прикриј**, **прикријте**, в. под
крити, т. 18е

прил., скраћ. *прилоз*, т. 179а(4)

прилежан, -жна (ек. необ.), поред **при-**
љежан (ијек., и у ек.), т. 10ђ

Прилеп, **прилепски**, **Прилепчанин**, **При-**
лепчанка, т. 48в, 50б

прилећи, в. лећи

прилог: у *прилоз нечему* (не *нечежа*)

приљежан, -жна, **приљежност** (по по-
реклу ијек. облик, обичан и у ек.)

прималац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)
 примаријус, т. 190в(2)
 примаћи и примакнути, в. одмаћи
 Примда (чеш. Přimda), т. 283
 примедба, ген. мн. -даба (боље него -дби), ек., т. 376
 приметан, приметљив, приметљивост, приметити (ек.)
 применљив и примењив, применљивост и примењивост (ек.)
 примијетити (примијећен), ијек.; не *ѝримијећан* него *ѝримјећан*
 примједба, ген. мн. -даба, боље него -дби (ијек.), т. 376
 примјенљив и примјењив, примјенљивост и примјењивост (ијек.)
 примјетан, примјетљив, примјетљивост, примјетност, примјењивати (ијек.), не *ѝримијећан* и сл.
 примопредаја, т. 81в(2)
 приморац (жтељ приморског подручја опште); *Приморац*, *Приморка* када се мисли на житеља конкретног подручја (уп. нпр.: *међусобице Каџуњана и Приморца*), т. 48в
 приморје (у општем значењу); *Приморје* када се односи на конкретну регију, нпр. скраћ. за *Црногорско ѝриморје*, *Хрватско ѝриморје* и сл., т. 50г
 Приморска бановина; *бановина Савска и Приморска*, т. 56а
 принесен (не *ѝринешен*), в. -нети, -нијети
 принети, принијети, в. поднети, -нијети
 принцес-крофне, т. 86б
 приобалан, -лна
 прионути, прионом, т. 186; уп. приањати
 приор
 приостати, т. 186
 припити се, припиј се, припијте се, т. 18е
 припитомљење, т. 23г
 приповетка, дат. -еци (и -етки), ген. мн. -едака (и -етки), ек., т. 316(2); приповеткица и приповечица, ек., т. 30г(1)
 приповијетка, дат. -еци и -етки, т. 316(2), ген. мн. припов(и)једака и

-вијетки (ијек.); приповијеткица и приповијечица, ијек., т. 10з
 прирастак, -ска, мн. -сци, -стака, т. 26а
 приправница, приправничин
 приредба, ген. мн. приредаба и приредби
 приређивач, INSTR. -ем, т. 34а
 природно-математичке науке, т. 107
 приручник Марковића—Ајановића—Диклића, т. 98
 присести, -седнем (-седем), ек.; ијек. присјести, -сједнем (-сједем)
 Присли (Елвис), устаљена, али погрешна транскрипција: енгл. *Presley* (изговара се *Пресли*)
 прислушкивач, INSTR. -ем, т. 34а
 присмотра, ген. мн. присмотри
 приспевати, -ам (ек.), приспијевати, -ам (ијек.)
 приспети, приспјети, в. под -спети, -спјети
 присталица, присталичин, т. 30б
 пристан, пристаниште, пристанишни, т. 26в(4)
 пристрасан, -сна и пристрастан, -сна, т. 26г(4)
 присуство, т. 26в(1)
 присуствовати, присуствујем, т. 26в(1)
 притерати (ек.), притјерати (ијек.)
 притискати, -искам и (ређе) -ишћем, т. 32б
 притицати према притећи, у ек. и ијек. (не притјецати, притијецати)
 притка, дат. -тки, ген. мн. -така и -тки, т. 316(2)
 притока, дат. притоци, т. 316(1)
 притом, али: при томе, т. 139б
 приучити, приучим, т. 18
 прихват, прихватати, прихватити, прихватљив и сл.
 причврстити, в. учврстити
 причест, -и, INSTR. причешћу (уз одр. и причести), т. 21; причесни
 причестити, причешћен, причешћивати, т. 29, 32а
 приштајив, т. 18в(1)
 Приштина, приштински и приштевски, Приштевац и Приштињац, Приштевска и Приштињска, дат. -ки, т. 316(4), 48в, 50б
 Прјевидза (слч. Priedviza), т. 267

пркос, **пркосан**, -сна (не *ѝркостан*) и **пркосит**, т. 26г(4); **пркосно**, прил.
прљаво-: **прљавожут**, **прљавозелен**, **прљавосив**, **прљавоцрвен**, т. 10б
прљати, -ам
прљити, -им
про-: *ѝроарайски*, *ѝроизраелски*, *ѝрофашистички* итд. (спојено писање); *ѝроамериканац* и сл. (малим словом); *ѝросадамовски* (режим), не *ѝросадамов*, т. 103в
пробдети (ек.), **пробдјети** (ијек.), в. под бдети
пробијач, INSTR. -ем, т. 34а
Прованс(а) (франц. Provence), т. 274
провизоријум и **провизориј**, т. 190в(2)
прозаик, **прозаикџиња** и (обичније) **прозаист(а)**, мн. -сти, **прозаисткиња**, т. 26г(2); **прозаичан**, -чна, т. 18а(1)
прозрети, в. -зрети
пров., скраћ. *ѝровинцијализам*, т. 179а
провинцијалац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 37в(1)
провинцијализам, -изма, ген. мн. -изама (лингв.: реч или облик својствен некој дијал. зони, а не књ. језику), т. 37в(1); у истом зн. и *ѝо-крајинизам*
проводацика, дат. -ки, вок. -ко, ген. мн. -ика, **проводацикин**, т. 30а (писање ј) и т. 18, 31б(5) (к : ч, ц)
провокаатор, вок. -е (и -у), INSTR. -ом, т. 43а; **провокааторски**, **провокаација**, **провоцирати**
проврети (ек.), **проврјети** (ијек.)
проврео, **проврети**, **проврио**, в. врео, врети, вриво, т. 10ђ
прортети, **прортјети**, в. вртети, вртјети
прогнаница, **прогнаничин**
прогонилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
прогрести, **прогризен** (не *ѝрогрижен*), в. грести
продавачичин, т. 30б
проденути (ек.), **продјенути** (ијек.), в. денути
продерати се, в. дерати
продо, ген. **продоли**
продрети (ек.), **продријети** (ијек.), в. дрети
продубити и **продупсти**, в. дупсти

продубљење, т. 23г
продужетак, -тка, мн. **продужеци**, т. 26а
продукт (продукат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
продукција, **продукциони**, т. 18а(1)
проенглез, т. 84
прождити, в. ждити
прождрети (ек.), **прождријети** (ијек.), **прождрем**, они **прождру**, **прождро-прождрла**, **прождрећу**, ијек. **прождријећу**; у ек. и ијек. **прождерати**, **прождерем**, **прождеру**, **прождерао-прождерала**, **прождераћу**, **прождеран**; погрешно је *ѝрождраћи*, *ѝрождраћу*
прожети, в. -жети
прозаист(а), мн. -сти, **прозаисткиња**, т. 18а(1), 26г(2)
прозаичан, -чна, **прозаички**, **прозаичност**
прозепсти, -зебем, **прозебао**, -бла
прозодија, **прозодијски**
прозрети, **прозрем**, они **прозру** и **прозрим**, они **прозре**, **прозри**, -ите, **прозрео** (ијек и прозрио), **прозрела**, **прозрет**, уп. -зрети
произвођач, INSTR. -ем, т. 34а
произилазити и *ѝроизлазити*; уп. **силазити**, **обилазити**, **наилазити**, **подилазити**, **превазилазити**, **излазити** (обичније него **изилазити**)
проја (проха, углавном у мусл. срединама), т. 15г
пројекат и **пројект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
пројектовати; друго је *ѝројицирати*
пројицирати, **пројицирам**, т. 18в(3)
прокажен и **проказан** (ређе)
Проклета Јерина (лик из нар. песама), т. 42
проклетница, **проклетничин**, т. 30б
проконтролисати, боље него **преконтролисати**
Прокупље, **прокупачки**, **Прокупчанин**, **Прокупчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а; **прокупац**, -пца (врста вина), т. 71
Пролетер (клуб; нису обавезни наводници због шире познатости или из контекста), т. 63в

пролеће, пролећни, пролетњи и (ређе) пролетни, пролећница и (ређе), пролетница
 пролетос, пролетошњи (ек.)
 пролив (и у ек. и у ијек.), т. 10б
 пролити, пролиј, пролијте, т. 18е
 прољеће, прољећни, прољећни и прољећни, прољећница и прољећница, прољетос, прољетошњи (ијек.)
 промаја (промаха, углавном у мусл. срединама), т. 15г
 промилиети, промилео (ек.), ијек. промиљети, промилио-промиљела, в. милети
 промискуитет, промискуитетан, -тна
 промоција, промоцијски, т. 18а(1), ђ(1)
 проналазачки, проналазаштво, т. 27б
 пронева(ј)еритељ; пронева(ј)ерилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)
 пронесен, не *пронешен*, в. -нети, -нијети
 пронићи и проникаути, в. нићи
 пропагандисткиња, т. 26г(2)
 пропалица, пропаличин, т. 30б
 пропан-бутан
 пропелер, INSTR. -ом, т. 34а
 ПроPILEJI, м. мн. (и ж. мн. -еје), на прилазу Акропољу у Атини; пропилеји (-еје), прилазни трем монум. грађевини, т. 68
 проред (ек. и ијек.); проредити, проређивати, проређивач (ек.); прориједити, прорјеђивати, прорјеђивач (ијек.)
 пророчици (према пророчица), т. 30б
 прорештво (пророчанство), т. 27б
 прорус, т. 49
 просвета, просветни, просветитељство и сл. (ек.); просвјета, просвјетни, просвјетитељство (ијек.); *Просвешни йрежлед* (лист), т. 64
 просед (ек.), просијед и просјед (ијек.), т. 10ж
 просилац, -сиоца, мн. просиоци-просилаца, т. 36б(6)
 просипати, в. сипати
 просјачки, просјаштво, т. 27б
 прослѣднѣти (ек.), прослијѣдити (ијек.)
 прослѣживати (ек.), *прослѣживати* (ијек.), т. 21(нап. 2)
 проспект (проспекат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)

просперирати, просперитет, просперитетан
 простирач, INSTR. -ем, т. 34а
 простирка, дат., -ци, ген. мн. -кй, -ака, т. 31б(1)
 просути, в. засути
 проституисати се, проститутка, дат. -ки, ген. мн. -ки, проститушја, т. 18а(1), 31б(4)
 протодушан, -шна
 протагонист(а), мн. -сти; протагонисткиња, т. 26г(2)
 Прота Матеја Ненадовић, т. 41г
 протеин, протеински, т. 18в(2); *Соја йрошеин* (назив предузећа), *из Соја йрошеина*, т. 72
 протекционашки, протекционаштво (од -шки, -штво), т. 27б
 протестант, ген. мн. протестаната, т. 37в(2)
 протестантизам, -зма, т. 37в(1); протестантски
 протестни, т. 26г(4)
 против-: *йрошивавионски, йрошивваздушни, йрошиввадин, йрошивводказ, йрошивдржави, йрошивзаконий, йрошивналад, йрошивойров, йрошивйредлож, йрошивйриродан, йрошиврайни, йрошивствав, йрошившежа, йрошившужба, йрошивуслуга*
 противваздушни, т. 25б(2)
 противвредност (ек.), противвриједност (ијек.), т. 25в(2)
 противреформација, т. 62б
 противречан и противуречан, против(у)рече, против(у)речност итд. (ек.); ијек.: противрјечан и противречи, противрјечност, противрјечити, противрјечје, поред противурјечан, противурјечити, противурјечје, противурјечност, т. 8д(1)
 протицати (не протјецати, за време, воду и сл.), т. 10б
 прото-: *йрошођакон, йрошојереј, йрошойрезвийтер, йрошойий*
 протрести, *йрошресен* (не *йрошрешен*), уп. трести
 протува (необ. протуха, дат. -хи), т. 15в, 31б(8)
 проф., скраћ. *йрофесор*, т. 179а
 профашист(а), мн. -сти

професионалка, дат. -ки, дат. мн. -кй, професионалкин, т. 30а, 316(8)
 професорка, дат. -ки, т. 316(8)
 Професорска колонија (део Београда), т. 54а
 профитер, инстр. -ом, т. 34а
 профункционисати (не ширити употребу уместо одговарајућег нашег *ипрорадиши*)
 проха, в. проја, т. 15г
 Прохаска (чеш. Procházka), т. 284
 проценат и процент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в (2); *двадесет ири проценти* (не *ипроцентиа*)
 прџцеп (ек.); ијек. прџцијеп (део ратних оруђа, геогр. термин и сл.), и прџцеп (тежак положај, из којег нема доброг и лаког избора), уп. т. 10
 прошивати (некњ. прошијевати)
 прошити, прошијем, импер. прошиј, прошијмо, прошијте, т. 18е
 прошлогодишњи, т. 103а
 прошња, ген. мн. прошњий
 проштац, прошца (и проштаца), т. 26г(1)
 Прошутти (итал. Prosciutti), т. 217
 прса с. мн. (ген. прса); прси ж. мн. (ген. прсију); прсни, т. 26г(4)
 прслук, не пруслук
 прстни (према прст); прсни (*зрудни*, према *ипрса*), т. 26г(4)
 прџаест (необ. прчаест)
 Пруска (и Прусија), пруски, Прус, Прускиња, т. 48в, 50а
 Пруст (франц. Proust), т. 275
 прутац, прутка, мн. пруци-прутака, т. 26а
 прхак, прхка, -о; прхао, -хла; прхутав
 Прчањ (ген. Прчања), прчањски, т. 50б
 P.S. (боље него П.С., ПС), скраћ. *post scriptum*, т. 180; уп. постскриптум
 псал(а)м, -лма, мн. -лми, -лама, псал(а)мски, псалмопевац, ијек. псалмопијевац/псалмопјевац, т. 10и
 псеудо-: *исеудодемократија*, *исеудокласицизам*, *исеудолиџература*, *исеудо наука* итд., али: *Псеудо-Аристотел*, *Псеудо-Скилак* (тобожњи Аристотел, тобожњи Скилак, тј. непознати аутори чија су дела погрешно

приписивана Аристотелу одн. Скилаксу), т. 84
 Псеудо-Аристотелов, т. 84(нап.)
 психа, дат. -хи, т. 316(8)
 психијатар, -тра, психијатрија, психијатријски, 18ђ(1), 37в(1)
 психологска, психодрама, психологички анализа, психопатологија, психотерапија, т. 83
 психологија, т. 83
 психопат(а), -е, м.; мн. ж. (психопате)
 Псков (рус.), т. 250а
 Псковска губернија, т. 56а
 псовати, псујем, псовка (дат. псовци, ген. мн. псовки и псовака), 316(1)
 ПТТ, скраћ. *пошта*, *телеграф* и *телефон*, („пе-те-те”, ПТТ-а „пе-те-те”), т. 181Б
 птичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), птичарев и птичаров, т. 34а
 птичји (боље него птичији), в. т. 18г(2)
 публицистика (дат. -ци), публицист(а), мн. -сти, публицисткња, т. 26г(2), 316(1)
 пудар, пударев и пударов, т. 34а
 Пуебла (шп. Puebla), т. 290
 пузати (се), пузам (се) и пужем (се), в. пузити
 пузећке и пузећки (прил.)
 пузити, пузим, (они) пузе, пузећи, пузио-пузила (не пузети, пузјети)
 пужење (према пузити, -им)
 Пуиморенс (франц. Puymorens), т. 275
 Пу Ји (последњи кин. цар, Pu Yi), т. 229
 пук (мн. пукови-пукова, војна формација)
 пукнути, в. пући
 Пуљај (алб. Pulaj), геогр., т. 201б
 пун-пунцат (пун-пунцит)
 пунђа, ген. мн. пунђи
 пункт; пунктација, пунктирати
 пуновластан, -сна, т. 26г(4)
 пуномастан, -сна, т. 26г(4)
 пуномоћ и пуномоћје, т. 18ж; пуномоћство, ген. мн. -става, т. 27а
 пунски ратови (истор.); *Први јунски рат*, *Други јунски рат*, т. 60а, 61
 пуњач, -ем, т. 34а
 пуризам, -зма, ген. мн. -зама (јез. чистунство, зазирање од речи туђег порекла), т. 37в(2)

пустахија, **пустахијин**, **пустахијски**, **пустахиљук** (не пустаија и сл.), т. 18ађ
пусти баба коњу крв (бот.), т. 73, 125 (нап.)

Пустопоље (Пустопоља, пустопољски и сл.), **Пусто Поље** (име селу), **Пусто поље** (име пољу), т. 50бд

пут, **пута** (у прилошком значењу): *један њуш*; *два њуш* и *два њуша*, *три њуш* и *три њуша*; уз остале бројеве боље је **пута**: *четири њуша*, *седам њуша* итд.; *први њуш*, *седми њуш* (тако и *сваки њуш*, *неки њуш* итд.); *двадесет један њуш*, *двадесет два њуша*, т. 117а, нап.

путар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **путарев** и **путаров**, 34а

пут Београд—Суботица, т. 160в; **пут Суботица — Нови Сад**, т. уп. 125

путир (не путијер)

путички (према путница), т. 30б

пући (и пукнути), **пукнем**, **пукох** (пукнух), **пукао-пукла** (пукнуо-пукнула), **пукавши** (пукнувши)

пуцаљка, дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(2)

Пучини (итал. Pucini), т. 216а и 217
пушка, дат. пушци, ген. мн. пушка, т. 31б(1); **пушкар** (вок. -аре и -ару, инстр. -ем и -ом), т. 34а

пушкомитраљез

Пфалц (нем. Pfalz), т. 238

пфениг (не пфенинг, фенинг), мн. пфенизи

Пфорцхајм (нем. Pforzheim), т. 238

PS („пи-си”, енгл. personal computer, ’лични рачунар’), **PS-ја** („пи-си-ја”) итд., т. 181Б

пчела, **пчелар** (вок. пчелару и пчеларе), **пчеларев** и **пчеларов**, **пчеларка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8), 34а

пчеличин (према пчелица), т. 30б

Пшемисл (пољ. Przemyśl), т. 242

пшеница, **пшенични**, **пшеничник**, **пшеничњак**

Пшибош (пољ. Przyboś), т. 242

Р

р за буг. ЪР, РЪ, т. 200б

р за енгл. R, и када се не изговара [r]

р за рум. ÎR између сугл., т. 247

р за чеш. Ř иза сугл. и на почетку речи: *Брецлав*, *Требич*, *Ревњица*, *Добрани*, т. 283

Раб, **рапски**, **Рабљанин**, **Рабљанка**, т. 19 и 50

„**Рабочеје дело**” (рус.), у „Рабочем делу” (не *Рабочејем*), т. 251бвг

„**Рабочиј пут**” (рус.), у „Рабочем путу” итд., т. 251бвг

Раваница, **раванички**, 63б

Равијојла, т. 18б, 43

Равни Котар и **Равни Котари**, в. Котар, т. 50г

равно-: *равнодушан*, *равнокрак*, *равнокрилац*, *равном(ј)еран*, *равнојраван*, *равноштран*, *равнодневица* итд.
равнодневица (боље него *равнодневица*)

рага, дат. -ги, **рагин**, т. 30а, 31б(8)

раглан (не *ранглан*); **раглан рукави**, т. 86а

рагу (рагуа, рагуу итд.); *рагу чорба*, уп. т. 82в

рад, старији или песн. облик предлога *ради* (пише се без апострофа)

рада (цвеће), т. 73

Раде, **Радета-Радету** и **Рада-Раду** (али само *владике Рада*)

ради, означава сврху, намену, циљ радње: *Дошли су ради њошисивања уговора.*- *Учинио је то шебе ради* и сл. (Погрешна је употреба у значењу узрока: *Изостали су ради болести.*- *Кажњен је ради тога што је брбрзо возио.*)

радиестезија, **радиестезист(а)**, мн. -сти (не умеће се *ј* на споју сложене речи), т. 18а(2)

радијалан, т. 18а(1)

радијатор, инстр. -ом, т. 34а

радијски, прид. (у слож. често замењује атрибутно *радио-*; уп. нпр. *радијски програм*), т. 18ђ(1)

радијум, т. 18а(3), 190в(2)

радијус; *радијус-вектор*, т. 18а(3), 190в(2)

радикалан, **радикал**, **радикалка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8); *Српска радикална странка*, т. 63г

радикалсоцијалист(а), мн. -сти, **радикалсоцијалистички**

радиканд (мат.), ген. мн. **радиканада**, т. 37в(3)

радилица, **радиличин**

радио, **радија**, **радију**, инстр. **радиом**, мн. **радији** (писање *ј*, т. 18)

радио- (т. 84): спојено када се односи на зрачење у ужем смислу или је друга саставница несамо-стална: *радиоактивност*, *радиобиолозија*, *радиоженетика*, *радиометрија*, *радиоскопија*, *радиоизошопи*, *радиолозија*, *радиофонија*, *радиограм*;

радио (који се односи на радио одн. што потиче од њега, радијски): (а) са цртицом: *радио-апарат* (*/радио*), *радио-аутоаларм*, *радио-касетофон*, *радио-компас*, *радио-пријемник*, *радио-сигнал*, *радио-сонда*, *радио-сондажа*, *радио-станица*, *радио-телеской*, *радио-зоннометрија*, *радио-зоннометар*, *радио-шаласи*, *радио-метеорологија*, *радио-телеграф*, *радио-телефонија*, *радио-техника*, *радио-техничар*, *радио-аматер*, *радио-драма*, *радио-изра*, *радио-оglas*, *радио-јорук*, *радио-рејортиража*, *радио-рејортиер*, *радио-школа*; *радио-телевизија* (нпр. *Радио-телевизија Београд*, јер се ради о две-ма мање-више аутономним делат-нотима и установама) итд.; (б) од-војено (када *радио* значи 'радијска установа'): *Радио Београд*, *Радио Подгорица*, *Радио Бања Лука*, *Радио Нови Сад* итд., т. 84

радио-дифузија, т. 84; **радиодифузни радио не радио** (уп. знао не знао, дао не дао и сл.), т. 125

радион, т. 18б

радионица, т. 18б

Радио-телевизија Београд, т. 63б, 84; **скраћ. РТБ**, т. 181Б

Радиички (клуб), т. 63в

радиоспособан

радо, комп. *радије*, *најрадије* (не *рађе*, *најрађе*)

радозналац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, 36б(6)

Радојица, т. 18в(3)

Радојица, дат. -ки, **Радојкин**, т. 30а, 31б(4)

радостан, -сна, т. 26г(4)

Радосно детињство (назив установе), т. 63б

радшта и **рашта**, прил., т. 26в(3)

раж- (< *разж-*), т. 21 и 25а

ражалити се, **ражалим се** (од *раз+жа-лити*), т. 21, 25а

ражалостити, **ражалостим** (од *раз+жа-лостити*), т. 21, 25а

ражарити, **ражарим** (од *раз+жарити*), т. 21, 25а

ражвакати, **ражваћем** (ражвачем), од *раз+жвакати*, т. 21, 25а

ражвалити, **ражвалим**, т. 21, 25а

раженици се, **раженим се**, т. 21, 25а

ражестити се, **ражестим се**, т. 21, 25а

ражестити (се), **ражешћен**, **ражешћивати (се)**, т. 32а (ст : шт : шћ)

ражцарати (од *раз+царати*), т. 21

ражцилитати се (од *раз+цилитати се*), т. 21

разазнати

разастрети (ек.), **разастријети** (ијек.), в. -стрети, -стријети

разбеснити, -им, **разбешњен** (ек.)

разбећи се (разбегнути се), в. **избећи**

разбијачки, **разбијаштво**, т. 27

разбијеснити, **разбијешњен** и **разбе-снити**, **разбејешњен** (ијек.), т. 21(нап. 1)

разбити, **разбиј**, **разбијте**, в. **бити**, т. 18е

разбјеснити, в. под **разбијеснити**

разбећи се (разбејгнути се), в. **избе-ћи**

разбејешњен, в. **разбијеснити**

разболевати (се), ек., в. **оболевати**

разболети се, **разболим се**, **разболех се**, **разболео се**, **разболела се** (ек.)

разболијевати (се), ијек., в. **оболије-вати**

разбољети се, **разболим се**, **разбољех се**, **разбољети се**, **разболио се**, **разбољела се** (ијек.)

развѣсти, развезем, *развѣзен* (не *развезен*), нпр.: *Сви љушници су развезени до одредишта*. — уп. т. 23г

развијач, INSTR. -ем, т. 34а

развијорити (развихорити), в. т. 18б

развластити, в. овластити

разврат; **развратник**, **развратница**, **развратништво**

разврћи и **развргнути**, в. врћи

разг., скраћ. *разговорно* (слободни, разговорни израз, супстандард), т. 179а

разгневити (се), **разгневим се** (ек.); ијек. **разгнијевити** (се), **разгнијевим** (се) и **разњевим** (се)

разговетан, -тна (комп. разговетнији), **разговетност**, INSTR. -ошћу (-ости), ек.; **разговјетан**, -тна (комп. разговјетнији), **разговјетност**, INSTR. -ошћу (-ости), ијек., уп. т. 11в

разгорети, **разгоревати**, **разгореване** (ек.); **разгорјети**, **разгорјевати**, **разгорјевање** (ијек.), в. т.

раздвојити (се), **раздвој** (се), **раздвојмо** (се), **раздвојте** (се), т. 18е

раздељив (ек.)

раздео, **раздела** (ек.), т. 36б(1)

раздио (раздјел), ијек., т. 10е; в. и т. 36б(1) (судбина -л)

раздјелив (ијек.)

раздобља (пишу се малим словом): *стари в(и)јек, средњи в(и)јек, нови в(и)јек, ледено доба, неолит, античко доба, ренесанаса* итд., т. 62б

раздрети (ек.), **раздријети** (ијек.), в. дрети

раздрешити (ек.), **раздријешити** (ијек.)

разж- > **раж-**: *ражариши, ражеситиши* (се) итд., т. 21, 25а

разидати (< раз+зидати), **разидам**; **разиђивати**, т. 25а

разилазак (-ска, мн. -сци, -зака)

разјапити (< раз+зјапити), **разјапим**, **разјапљен**, т. 25а

разједати, -ам

разлевати, **разливати**, **разлијевати**, в. левати, ливати, лијевати

разленити се и **разлењити се** (ек.), **разлијенити се** (ијек.); уп. лен и лењ

разливати (се), у ек. и ијек; ијек. и **разлијевати** (се), уп. заливати

разлика, дат. разлици, т. 31б(1)

разлучив (разлучљив)

разљутити се, -им се, **разљућен**, т. 21 (нап.)

разматрати, не **расматрати**; тако и **размотрити**

размаћи и **размакнути**, в. маћи

размена, **размењивати**, **разменити** (ек.); ијек. **размјена**, **размјењивати**, **размјенити**

размер, **размера** (ек.); ијек. **размјер**, **размјера**

разметљив, **разметљивац** (-ивца, ген. мн. -иваца), **разметљивост**, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21

разнети (ек.), **разнијети** (ијек.), *разнесен*, в. под -нети

разно-: *разнобојан, разноврстан, разногласан, разнозвучан, разнолик, разнородан, разносм(ј)еран, разносџран, разносџраничан*, т. 103аб

разноврстан, -сна, **разноврсност**, т. 26г(4)

разнообразан, **разнообразност**

разњишати, **разњишати** и сл., т. 21 (нап.)

разњишати, **разњишам** и **разњишем**, имп. **разњишај** и **разњиши**, т. 21 (нап.)

разнода, **разнодити** (се)

разорилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)

разоружање, исправније би било *разоружавање* јер означава процес а не стање

разоткрити, в. крити

разочарање, боље него **разочарење**

разредити (распоредити), у ек. и ијек.

разредити (учинити ретким), ек.

разредни: *разредни стар(ј)ешина*

-разредни: *дворазредни, четвороразредни, петоразредни* (боље него петороразредни), *шесторазредни*

разређивати (распоређивати, у ек. и ијек.)

разређивати (чинити ретким), **разређивач** (ек. и ијек.); ијек. и **разрјеђивати**, **разрјеђивач**, т. 8д

разрешавати, **разрешење** (ек. и ијек., т. 8д, нап. 2); ијек. и **разрјешавати**, **разрјешење**

разрешив (ек. и ијек., т. 8д, нап. 2), ијек. и **разрјешив**; необ. *разрешљив, разрјешљив*

разриједити (учинити ретким), ијек.

- разрити, в. рити
 разрјеђ-, разрјеш-, в. под разређ-, раз-
 реш-
- разумети, -ем, разумео, -ела (ек.), ијек.
 разумјети, разумио-разумјела, в. уме-
 ти
- разумјети, в. умјети
- разц- > ражц-: *ражцарати, ражцили-*
шати се, т. 21
- Раиф, т. 18а(1)
- Рајин (према Раја и Рајо, ген. Раје)
- Рајичин (према Рајица), т. 306
- Рајов (према Рајо, ген. Раја)
- рајон, не него рејон, т. 18г(нап.)
- рајфершлус (патентни затварач на оде-
 ћи), не *рајфершлус*
- рајтхозне, ж. мн.
- Рак, сазв. у Зодијаку и зод. знак, т.
 46(нап.)
- ракета земља—земља, земља—ваздух,
 Земља—М(ј)есец, т. 160в
- ракетодром, т. 81а
- ракија, ракијски; ракијаш, инстр. -ем,
 т. 18а(1), 18ђ(1)
- Раковњик (чеш. Rakovník), т. 284
- рак-рана, т. 82б
- Рамало (порт. Ramalho), т. 244
- Рамбује (франц. Rambillet), т. 275
- Рамо (франц. Rameau), т. 275
- рампа, рампар
- рамстек
- ранац (ранца, мн. ранци-ранаца и ран-
 чеви-ранчева), т. 34а
- ранг: *ранг-лисша*
- рангирати (и ранговати)
- Ранђел, в. арханђео, т. 366(1)
- ранилац, раноранилац (-иоца, мн. -ио-
 ци, -илаца), т. 366(6)
- ранилист (бот.)
- Ранко (од Хран-), т. 17
- ранљив, в. рањив
- рано-: *ранојесењи, ранойреминули, ра-*
нойойодневни, раноранилац, раноу-
скули
- раич, мн. ранчеви, т. 34а
- рањав, рањавост; рањив (необ. ран-
 љив), рањивост
- рапав, рапавост, боље храпав, храпа-
 вост, т. 15
- рапорт, ген. мн. рапорта (необ. рапо-
 рата), т. 37в(3)
- расанити се (од раз+санити), раса-
 ним се, т. 25а
- расејати; расејан, расејаност (ек.)
- расвета (ек.), расвјета (ијек.)
- раселити се, -им се, расељен, расеље-
 ње (не *раселење*), т. 23г
- расеоба (расељење)
- расећи (од раз+сећи), расек (ек.), т.
 25а
- Расии (франц. Racine), т. 275
- расцепкати, расцепкан, -а (ек.), ијек.
 расцјепкати
- расизам, -зма, расист(а), мн. -сти, ра-
 систкиња, т. 26г(2)
- расијати; расијан, расијаност (ијек.)
- расипан, -пна; расипност
- расипати, в. сипати
- раситнити (од раз+ситнити), т. 19 и
 25
- расјати се (од раз+сјати се), т. 19 и
 25
- расјећи, расјек (ијек.)
- раскалашан
- расквасити, в. квасити
- раскид, раскидати, раскидљив
- раскиселити, в. кисео
- расклопити, в. склопити
- расколачити (очи)
- раскош, -и (ж.) и -а (м.); раскошан,
 раскошност (инстр. -ошћу, уз од-
 редбу и -ости), раскоштво, т. 21,
 276
- раскрити, раскриј, раскријте, в. кри-
 ти, т. 18
- раскројити, -им, имп. раскрој, рас-
 кројте
- раскрсница, раскршће
- расо и расол, ген. расола, т. 366(2)
- распети, в. -пети
- распикућство, т. 27а
- расплинуто
- располагање, не *расйоложење* у изра-
 зима као: *ставити, даћи на расйо-*
лагање, бићи некоме на расйолога-
њу, имаћи на расйологању
- расплодити, расплодни
- распоп, т. 19
- распрашивач, инстр. -ем, т. 34а
- распустан, -сна, т. 26г(4)
- распустити, в. пустити
- Распућин (рус. уоб.), т. 250в
- распуштеник, распуштеница

растење (према расти); **рашћење** (према *рашћити* 'мрестити'), т. 32а
расти, растем, расту, растући (не растијући), растијях, растох, расти, растао-расла, (на)раставши
растити, не него расти (осим у значењу *мрестити*, *ојложавати*)
Растко, т. 26г(2) (-стк-)
растревити (ек.), **растријебити**, **растријебим** (ијек.), т. 8а
растрети (ек.), **растријети** (ијек.), **растрем**, в. трети, тријети
растурач, инстр. -ем, т. 34а
раскладити, -им, **расхлађен**
расход, **расходовати** (-ујем, **расходован**)
расцветати, ек.
Расцветников (буг.), т. 20в(3)
расцвјетати, ијек.
расцеп (ек.), **расцјеп** (ијек.); **расц(и)епити**, -им, **расц(и)епљен**
расч- (< расч-) > **расч-**: *расчешљаити*, *расччинити*, *расччуйаити* итд., т. 19, 21
расш- (< расш-) > **расш-**: *расшрафиити*, *расшшимоваити* и сл., т. 19, 21
рат: *совјетско-фински рат*, *енглеско-бурски рат*, *ирачко-ирански рат*, *јунски ратови*, *балкански ратови*; *Отаџбински рат*, *Први балкански рат* (1912), *Рат двеју (двју) ружа*, *Стогодишњи рат*, т. 60а, 61
Ратно острво, т. 50д
ратноушкачки, 27а
Раћонж (пољ. Raciąż), т. 224
раф (полица), мн. рафови
Рафаел (трад., итал. Raffaello), т. 217
рафинација; **рафиниран**, **рафинисати**
рафинираност, **рафинман**
рахат-локум, т. 82а
Рахмањинов: *Рахмањиновљев концерџ*, *Рахмањиновљеве композиције* (не *Рахмањинов концерџ*, *Рахмањинове композиције*), т. 250г(3)
Рахшанде или **Рахшанда** (ж. име, перс.), т. 206г
рационализам, -зма, т. 37в(1)
рационализовати (учинити рационалним); **рационалисати** (ограничити исхрану, снадбевање)
рачић (дем. од рак), т. 30г
рачји (боље него рачији), т. 18г(2)

рачунаљка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8)
рачуно-: *рачуноводство*, *рачуновођа*, *рачунодавац*, *рачунополазач*, т. 20а(3)
рачунција, **рачунцијски**, 81ађ
Рашел (итал. Rascel), т. 217
рашепурити се
рашивати (од раз+шивати), **рашивам**, т. 21, 25а
раширеност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **раширити** (од раз+ширити), т. 21, 25
рашити (од раз+шити), **рашијем**, т. 21, 25
Рашка, дат. -ој (област), т. 50г; *Рашки*, *ретко Рашци* (насеље), т. 316(6) и нап.
рашрафити
рашомон, **рашомонијада** (забуна услед различитих исказа о истом догађају; погрешно се употребљава у зн. *збрка*, *метез*)
рашта и **радшта**, арх. (= због чега, зашто; ради чега), т. 26в(3)
рашћење, в. под растење
рашћеретати се (од раз+ћеретати), -ам се, т. 19, 21
рашчварити се, **рашчварим се**, т. 19, 21
рашчепити се, **рашчепим се**, т. 19, 21
рашчеречити, **рашчеречим**, т. 19, 21
рашчерупати, **рашчерупам**, т. 19, 21
рашчетворити, **рашчетворим**, т. 19, 21
рашчешати, **рашчешем**, т. 21
рашчешљавати, **рашчешљавам**, т. 21
рашчистити, **рашчишћен**, **рашчишћавати** (рашчишћивати), т. 21, 25, 32а
рашчланити, **рашчланим**, т. 19, 21
рашчовек (ек.), **рашчовјек** (ијек.), т. 19, 21
рашчупавати, **рашчупавам**, т. 19, 21
рашчупати, **рашчупам**, т. 19, 21
рашчути се, **рашчује се**, т. 19, 21
рвати се, **рвање**, **рвач** (не хрвати се итд.), али **опхрвати** обичније него обрвати), в. т. 16
рг а не „рј” за швед. крајње -RG
рђа, **рђав** (не хрђав), в. т. 16
ре-: *реанимација*, *ревакцинација*, *реиздање*, *рекомјезоваити*, *реконструкција* итд.; класични облик је оправдан и у речима из енгл. (нпр. *ре-*

- штерн, ребрејк* у тенису), ако вар.
ри- није већ ушла у изражајни обичај
- Ре** (франц. Ray и Retz), т. 275
- Реа**, ген. Рее, дат. Реи, инстр. Реом, т. 18
- реакција, реакционар** (реакционер), **реакционарка** (реакционерка), дат. -ки, ген. мн. -ки, **реакционаран**
- реалан**, -лна, **реализам**, -зма, **реалност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21, 37в(1)
- реалист(а)**, мн. -сти, **реалисткиња**, т. 26г(2)
- реалса**, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)
- ребарце** (дем.), -а и -ета
- реванш**: *реванш сусрећ*, *реванш уштакмица*, т. 86в
- реверс**, ген. мн. реверса, т. 37в(3)
- ревизија, ревизионизам, ревизионист(а)**, мн. -сти, **ревизионисткиња**, т. 26г(2), 37в(1)
- ревизор**, инстр. -ом, т. 34а
- ревност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, **ревностан**, -сна, т. 21, 36г(4)
- Ревњица** или **-ице** (чеш. Řevnice), т. 283
- револуција**: *Југословенска револуција*, *Кубанска револуција*, *Кинеска револуција*, *Октябрьска револуција*, *Француска револуција*, т. 60в
- револуционар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **револуционарев** и **револуционаров** (ређе *револуционер*), т. 34а
- револуционарни покрет**, т. 62б
- рег.**, скр. *регионални*, *регионализам* и сл., т. 179а(3)
- Регензбург**, т. 20в(3)
- регион**: *Јужноморавски регион*, *Нишки регион*, т. 56б
- регионализам**, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- регтајм**, т. 20в(2)
- регулатор** (инстр. -ом), т. 34а; **регулација, регулациони**, т. 18; назив конкретног док.: *Регулациони план*, т. 64
- редак**, ретка, мн. реци-редака, т. 26а
- редак** (-тка, комп. *ређи*), **ретко** (прил., комп. *ређе*), ек.
- редакција, редакцијски, редакциони, редактор** (инстр. -ом), **редакторка** (дат. јд. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8), 34а, 81
- редитељка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
- редослед** (ек.), **редослијед** (и редосљед) (ијек.), т. 10ж
- редукција, редукциони и редукцијски**, т. 18ађ
- Редфорд** (франц. Redford), т. 274
- Ређо Калабрија** (итал. Reggio Calabria), т. 217
- реекспорт**
- режја, режјски, режисер** (инстр. -ом), **режисерка** (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 18, 31б(8), 34а
- Рејис** (франц. Régis), т. 275
- резак**, -ска, комп. рескији (не *ресак*), мн. рески (уп. дрзак)
- резервист(а)**, мн. -сти
- резервоар**, инстр. -ом (и -ем), т. 34а
- резигнантно** и **резигнирано; резигнација, резигнираност** (инстр. ошћу, уз одредбу и -ости), **резигнирати**, т. 18, 21
- резидба**, ген. мн. резидби
- резидент; резиденција, резиденцијалан резиме** (-еа, мн. -еи, -еа, ак. -ее)
- резити** (за пријатно оштар укус вина: *вино резити*)
- резолутан**, -тна, **резолутност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
- резонатор**, инстр. -ом, т. 34а
- резус-фактор**, т. 82в; скраћ. *Rh-фактор*, т. 161в(4)
- реизбор, реизборни, реизборност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
- реинкарнација**, т. 18
- реис; реис-ул-улема**, т. 82а
- Рејес** (франц. Reyes), т. 275
- Рејли**, не него *Рајли* (ирско презиме Reilly)
- Рејкениен** (фински Rääkkönen), т. 263
- Рејмонд** (енгл. Raymond; не „Рејменд”), в. т. 208—212
- Рејнолдс**, енгл. Reynolds (изворни изговор је Ренолдс), в. т. 208—212
- рејон, рејонски, рејонизација, рејонизовати** (и рејонизирати), не *реон*;

- Трећи рејон* (име дела насеља), т. 216
- рејтинг**; *рејтинџ листа*, т. 86в
- реквием**
- реквизит** (необ. реквизиита)
- рекла-казала**, т. 125
- рекламација**, **рекламацијски** и **рекламациони**, т. 18
- рекламер**, инстр. -ом; **рекламирати** (ретко рекламовати), т. 34а
- рекогносцирати** (извидети, потврдити и сл.)
- реконквиста** (шп. Reconquista), не *реконквиста*
- рекорд**, ген. мн. рекорда (необ. рекорда), т. 37в(3)
- рекорд** (аутомобил, сериј. производ), т. 71
- рекордер**, инстр. -ом; **рекордерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8), 34а
- релација**, **релациони**, т. 18а(1)
- релеј**, инстр. -ом, мн. релеји, т. 34а
- рели**, -ија, мн. релији
- рели-возач**, **рели-трке**, т. 84
- религија**, **религијски**, **религиозан**, **религиозност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 18, 21
- Рембо** (франц. Raimbot), т. 271ђ
- Рембо** (франц. Rimbaud), т. 271ђ и 275
- Рембрант ван Рајн** (Rembrandt van Rijn) или *фан Рејн* према хол. изговору; погрешно је *Ријн*
- ремек-д(ј)ело**, т. 82б
- реми**, -ија; *реми позиција* (из реми позиције)
- реминисценција**
- Ремон**, франц. Raymond (не Рејмон), т. 275
- ремонт**, ген. мн. ремонта (-оната), т. 37в(3)
- Ремс** (франц. Reims), т. 275
- Ренан** (франц. Renan), т. 270а
- рен**, боље *хрен*, т. 14
- Рене** (франц. René), т. 270а
- рендген**, **рендгенски апарат**, т. 20в, 71;
- Рендген** и **Рендгенов апарат** (презиме Röntgen), т. 74
- ренесанса** или **препород**, т. 62б
- рени бунар**, т. 86а
- Рено** (фабрика, франц. Renault); **рено** (аутомобил), т. 71, 72
- Рено** (франц. Renault), т. 274 и 275
- Реноар** (франц. Renoire), т. 275
- реноме**, -еа, мн. реномеи-реномеа
- рентакар**, т. 88а
- репарација**, **репарацијски** и **репарациони**, **репарирати**
- репатријација**, **репатријацијски** и **репатријациони**, **репатрирати**
- репетиториј** и **репетиторијум**, уп. т. 190в(2)
- Репешки до** (локалитет); *док дођоше долу Репешкоме*, т. 50д, 51
- реплика**, дат. -ци, т. 31б(1)
- репрезентант** (према гл. *рејрезентшоваши*), погрешно је *рејрезентш*
- репрезентативка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (-ака), т. 31б(8)
- репрограмирати**
- репроматеријал**
- република** (и *Рејублика* кад се узима као скраћ. име); у служб. називима држава вел. словом: *Рејублика Србија*, *Рејублика Француска*; тако и *Рејублика Српска*; *Трџ рејублике* (у наше време схвата се као тип држ. уређења, а не као замена за пуно име државе — ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ), т. 50а, 59(нап.), 70(нап. 2)
- Република Светог Влаха** (= Дубровник), т. 55а
- Република Светог Марка** (= Млетачка република), т. 55а
- рерна**, ген. мн. рерни
- Ресавац**, мн. Ресавци, **Ресавка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
- Ресел** (хол. Reusel), т. 280а
- ресидуум** (хем. и мед.)
- реситал**, боље него (чешће) *рецијтал*
- Ресифе** (порт. Recife), т. 244
- рескирати**, боље *рискирати* (уп. *рисканшан*), поред ризиковати
- ресорпција**, **ресорптиван**; **ресорбовати** (ресорбирати)
- респект**, **респектовати** (респектирати), не *решиектш* итд.
- респективан** (значи *дошични*, *одговарајући*), погрешна је употреба уместо *ресиекшбилян* (поштовања вредан)
- респиратор**, инстр. -ом, т. 34а
- реституција**, **реституционални**

рестриктиван, рестриktivност, рестрикција
ретерн (и ритерн, енгл. return)
рећи, речем и рекнем, реци и рекни;
 тако и **дорећи, изрећи** итд.
реформација, реформацијски, т. 18а(1),
 б(1), 62б
реформист(а), мн. -сти, **реформистички**
рефундација
рецензент (ген. мн. -ната), **рецензија, рецензирати** (ређе рецензовати, -ујем), т. 37в(2)
рецепт, ген. мн. **рецепата**, т. 37в(2)
рецептор, инстр. -ом, т. 34а
рецепција, рецепционер, инстр. -ом, т. 34а
рецесија, рецесиван, -вна
рецитација, рецитациони, рецитатор
 (инстр. -ом), **рецитаторка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **рецитовати**, т. 31б(8), 34а
рецика, т. 30г(1)
реч, речица, речца, речит, речник итд. (ек.)
реч-две (ек.), **ријеч-двје** (ијек), т. 120
Реџиналд (енгл. Reginald), в. т. 208—212
решетка, дат. -тки, ген. мн. -така, боље него -тки, т. 31б(3)
решив, ек.
решо, -оа, мн. **решој-решоа**
рж за чеш. **Ř** између вокала и на крају речи: **Дворжак** (Dvořák), **Јиржи**, (Jiří); уп. и **Јаворжица, Јаромјерж**, т. 283
Ржев (рус., град), т. 250б
рзати (не *хрзати*), **рже**, в. т. 1б
ри- (преф., енгл.), в. под **рибић** (мишић), **рибич** (риболовац)
рибократица, рибократичин
рибрејк (узвраћени брејк, у тенису), уп. **ретерн**
ривалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
ривијера, т. 18
рић, рићи, најрићи
рићокос, т. 103а
Ријад (ар.), т. 204а
риједак (-тка, комп. *рјеђи*), **ријетко**, прил., комп. *рјеђе*, ијек.
Ријека, дат. -ци, т. 31б(1) (данас углавном само: *идем у Ријеку, долазим*

из Ријеке, ретко — на Ријеку, са Ријеке)
Ријека, ријечки, Ријечанин, Ријечанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б
Ријенци (итал. Rienzi), т. 217
ријетко, ријеткост; рјеткоћа, ијек., уп. т. 8ад
ријеч, ријечца и рјечца, ијек., т. 8а, 9в
ријечни и рјечни, в. **рјечит**
Ријечка нахија, т. 56а (в. и нахија)
рикверц
рикордер: видео-рикордер (или само *видео*), т. 84
Риксдаг (Riksdag), в. т. 256
Рилиндја (алб. Rilindja), т. 202
Рим (трад., итал. Roma), т. 217
римокатолик, римокатоликиња (не *римокатоликиња*)
Римска империја, Римско царство, т. 55а
Римски-Корсаков, т. 97 (ген. Римског-Корсакова)
рингла, ген. мн. **рингли**
Рио Гранде (река), т. 50ђ
Рио де Жанеиро (порт. Rio de Janeiro), т. 917б
Риом (франц. Riom), т. 275
Рисан (-сна), **рисански, Ришњанин, Ришњанка** (дат. -ки); *Рисански залив*, т. 31б(4), 48в, 50д
рисантан, -нтна, рисантно, рисантност
рискирани, боље него **рескирати** (поред *ризиковати*)
Риста, Ристић (од Христ-), т. 17
Ристић—Кангрин речник, речник С. Ристића — *М. Кангрје*, поред: *речник С. Ристића и М. Кангрје*, т. 98
ритам (-тма, мн. **ритмови, ритмова**), **ритмика**, дат. -ци, т. 31б(1), 37в(1)
рити, ријем, рију, ријући, риј, ријте, рих-ри, ријах, рио-рила, (раз)ривши, (раз)ривен
Ричард или Рикард Лављег Срца (Лавље Срце), т. 41г
Ричуто (итал. Ricciuto), т. 217
Ришеље (трад. франц. Richelieu), т. 275
Ришков, не Рижков, т. 20в(3)
Рјажски, т. 20в(нап.)
Рје (франц. Riex), т. 275

Рјепин (рус. уоб.), т. 250в

рјечит, **рјечито**, **рјечитост**, **рјечица** (дем. од ријека), **рјечни** (и ријечни), од **рјечник**, **рјечнички** (не спадају у књ. ијек. норму *речити*, *речитости*, *речица*, *речник* итд.), **рјечца** и **ријечца**, ијек., т. 8д

рјешавати, **рјешење**, **рјешив** (необ. рјешљив), **рјешивост**, ијек., т. 8д(и нап.)

Рјукју (јап. Ryukyū), т. 218в

ркп., **скраћ.** *рукойс(ни)*, т. 1796

рмпалија

Роајан (франц. Roayan), т. 275

Робер (франц. Robert), т. 275

робноновчани, т. 103а

роботика, дат. -ци; **роботизовати** (и роботизирати), т. 316(1), 1946

робот-портрет (уп. фото-робот), т. 84

робустан, -сна и -стна, -стни, в. т. 26г(4)

робустност, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21

ровит, **ровитост**, INSTR. -ошћу, уз одредбу и -ости

ровка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)

рога (дат. -ги), т. 316(8)

Роде (у сканд. јез. Rhode), т. 260в

Родезија (енгл. Rhodesia), в. т. 208—212

родео, **родеа**

Родерик и **Родрик** (енгл. Roderick), в. т. 208—212

родитељ, INSTR. -ом (и -ем), т. 34а

Родни (енгл. Rodney), в. т. 208—212

рододендрон (бот)

родољуб, **родољубац** (-пца, вок. -пче, ген. мн. -баца), **родољубље**, т. 19, 816

родољубив, т. 103а

родољупка, дат. -ки, т. 316

родоскрвн, **родоскрвнилачки** (не родоскрван), **родоскрвњење** (инцест)

Родригез (шп. Rodriguez), т. 290

рођака, дат. рођаци и рођаци, **рођакин**, т. 30а, 316(2)

рођачки, **рођаштво**, т. 27а6

Роже (франц. Roger), т. 275

Рожаје, ж. мн. (из Рожаја у Рожајама; код Вука старији облик Рожај-а), т. 506

рожић (дем. од рог), т. 30г

Роз или **Роуз** (енгл. Rose), в. т. 208—212

Роза (енгл. Rosa)

Роза (нем. Rosa), т. 238

розаријум (и розариј), т. 190в(2)

розга, дати. розги, ген. мн. розги

Розенхајм (нем. Rosenheim), т. 238

розета (архит.)

розетла (бот.)

Розмери (енгл. Rosemary), в. т. 208—212

Розмини (итал. Rosmini), т. 217

Рој (енгл. Roy), в. т. 208—212

ројалист(а), мн. -сти

Ројтлинген (нем. Reutlingen), т. 236

Рок (алб. Rrok), т. 202

рок: *рок њ(ј)евачи*, *рок састав*, *рок концерн*, *рок ојера* итд., т. 86в

рокада, **рокирати** (необ. рохада, рошада)

рокенрол, т. 88а

рококо, -оа, INSTR. рококоом

Роксбург (енгл. Roxburgh), в. т. 208—212

Ролан Гарос (франц. Roland-Garos), Ролан Гароса; **ролангароски**, т. 101а

Роланд (енгл. Roland, т. 118; не *Роуленд*), в. т. 208—212

ролка, дат. ролки, ген. мн. ролки, т. 316(8)

рол-крагна, **рол-шунка**

ролна, ген. мн. ролни

ролс-ројс (аутомобил), т. 71; **Ролс-Ројс** (фабрика, енгл. Rolls Royce), т. 72

Ром, **Ромкиња**, **ромски**, т. 486

романеска, дат. -ски, ген. мн. романески; **романескан**, -скна, т. 316(8)

романизам, -зма, ген. мн. -зама (по-зајмица из романских језика), т. 37в(1)

Романија, **романијски**, **Романијац**, **Романијка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18, 316(4), 48в, 50д

романист(а), мн. -сти

романистика, дат. -ци, т. 316(1)

романистскиња, т. 26г(2)

романса (необ. романца)

романсијер (вок. -у), **романсијерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8)

романтизам, -зма, **романтика**, дат. -ци, т. 316(1), 31в(1)

Ромања (итал. Romagna), т. 217

ромб, ромбичан, ромбонд, ромбоидни
Ромба (франц. Rombas), т. 275
Ромео (енгл. Romeo), в. т. 208—212
Рона (трад., франц. Rhône), т. 197
рондо, -а (муз.); друго је **рондо, -оа** и **рондела** ('одежбени засад')
ронд-перо, т. 886
ронилац (-иоца, мн. рониоци-ронилаца), **ронилачки, ронилаштво**, т. 276, 366(6)
Ронсар (франц. Ronsard), т. 275
ропац (самртни) и ређе **хройац**, т. 16
ропкиња (обичније **робиња**), **ропство**
Рорк (енгл. Rourke), не **Рурке**
Росарио (шп. Rosario), т. 285
Росини (итал. Rossini), т. 217
роспија
Ростан (франц. Rostand), т. 275
ростфрај; ростффрај йосуђ
ротавирус (мед.)
ротаријанац, -нца; Ротари-клуб Србије (конкретно удруж. ротаријанаца), т. 63в
ротација, ротациони (ротацијски), **ротирајући, ротирати**, т. 18а(1)
рото-: **рошо-йаир, рошо-роман, рошо-шампа**, т. 84
Ротшилд (Rothschild), не **Рочилд**
рочишни (уп. **рочиште**), т. 26г(4)
Рошас (франц. Rochas), т. 275
рпа, не него хрпа, т. 14
рскав, рскавица, рскати, не него хрскав, хрскавица, хрскаши, т. 14
рсл., скраћ. рускословенски, т. 1796(2)
рсл., скраћ. русински, т. 1796(2)
рсуз, не него хрсуз, т. 14
РТВ, скраћ. радио-телевизија, т. 51с; изговор „ер-те-ве”, на „ер-те-веу”, уп. т. 181Б, 188
РТВ програм, т. 90б
Рт добре наде, т. 50д
-ртл и -ртн у исл. именима на **-rl, -rn** (уп. **Картл**), т. 261
Руан (франц. Rouen), т. 271ђ и 275
Рубе (франц. Roubaix), т. 275
Рубикон (ист.), река; **прећи Рубикон** (учинити смео корак)
рубинов вињак, т. 71
Рубинштајн (боље него **Рубинштејн**), т. 251д
Рубио (шп. Rubio), т. 290

рубља (необ. **рубља**), ген. мн. **рубља** (*двадесет шри рубље, двадесет пет рубља*)
рубостан, рубосна, -сно, т. 26г(4); **рубосност**, инстр. **-ошћу**, уз одр. и **-ости**, т. 21
рубрика, дат. рубрици, т. 316(1)
рудети (ек.), **рудјети** (ијек.), **рудим, руде, рудећи, имперф. руђах, аор. рудех-руде** (ек.), **рудјех-рудје** (ијек.); **рудео-рудела** (ек.), **рудио-рудјела** (ијек.), **(за)рудевши** (ек.), **(за)рудјевши** (ијек.); тако и слож. глаг. као **заруд(ј)ети, уруд(ј)ети**
рудимент, -а; рудиментаран, -рна, рудиментарност, т. 37в(1)
Рудњани (слч. Rudňany), т. 267
рудоносан
рудоња (во густе риђе длаке); **Рудоња** (име таквог вола; уп. **Јаблан и Рудоња**), т. 45
Ружди (Салман), не **Рушди**, т. 20в(3)
Руже де Лил (франц. Rouget de Lisle), т. 274
Ружичин (према **Ружица**), т. 306
Руиз и Руис (шпан. Ruiz; друго према изговору); уп. **Гонзалес и Гонзалес, Дијас и Дијаз, Муњос и Муњоз, Лопес и Лопез, Родригес и Родригез, Веласкес и Веласкес** и сл., т. 286
руина, руиниран, руинирати, т. 18в(4)
руј, рујевина; рујити, т. 18
рујно-: **рујнокос, рујносмеђ** (нијанса компакне боје), т. 103а
рука (дат. руци, ген. мн. руку), **ручица**, т. 30г, 316(1)
рукица, хип. (у тепању); дем. **ручица**, т. 30г
руковалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)
руководилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
руководилачки, г. 27а
Рума, румски, Румљанин, Румљанка, дат. -ки, т. 316(4), 48в, 50б
румба
румен: румен-боја, румен-ружа, т. 86а
руменети (ек.), **румењети** (ијек.) (поставити румен), према **румењети** (ек. и ијек., у зн. **чинити руменом**), т. 8ђ

Руменка, дат. -ки (географ.), руменачки, Руменчанни, Руменчанка (дат. -ки, ген. мн. -кй; *Руменачки њуш* (улица); *руменка* и *Руменка* (као име животиње), дат. -ки, т. 316(4), 45, 48в, 54а

Румунија, румунски, Румун, Румунка, дат. -ки, ген. мн. -ки, 316(4), 48в, 50а

Руо (франц. Rouault), т. 275

рупчага, дат. рупчази, т. 316(1)

Рур (нем. Ruhr), т. 238

руралан, -лна (уп. нпр. *рурална култура*; супротно *урбана*); **руралност**

Рурке, не него Порк (енгл. Rourke), в. т. 208—212

Руло (хол. Ruurlo), т. 280а

рус., скраћ. *руски*, т. 179а(2)

русалка, дат. русалки, т. 316(8)

русизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

руски (од рус+ски), т. 25а

руско-аустроугарски односи, т. 61

рускословенски (језик)

Русло (франц. Rousselot), т. 270а

Русо (франц. Rousseau), т. 275

рустика, дат. -ци, т. 316(1); **рустикалан**, **рустикалност**, **рустикација**

рута, ген. мн. рута; уп. маршрута

рухо (не руво), т. 14

Руцанте (итал. Ruzzante), т. 217

ручак (-чка, мн. ручкови-ручкова и (необ.) ручци-ручака)

ручица, дем. од рука, уп. рукица, т. 30г

ручка, дат. -чки, ген. мн. -чки (и -чака), т. 316(1)

рушилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)

РХ фактор (уп. *резус-фактор*)

РЦГ, скраћ. *Република Црна Гора* (изговор „р-ц-г” са пратећим муклим гласом), т. 181Б

С

с, пише се одвојено уз називе годишњих доба: *с њролећа* (ек.), ијек. *с њрољећа*, *с јесени*, т. 37а(3); али: *свечери* (у први сумрак), т. 141

с за енгл. глас /s/, т. 212:
s: Sue, Keats
ss: Ross
c: Tracy
sc: Priscilla
x: Alex

с за енгл. глас /z/, т. 212: Evans, Hobbes, James, Galworthy, Kingsley

с, ређе з за нем. почетно предвокалско S (*Сименс*, *Сиџфрид*, *Зиџфрид*), т. 237(2)

с и з за нем. S испред звучних сугл. и сонаната (*Шлезвиџ*, *Освалд*), т. 237(2)

с за пољ. S пред слоготворним I и за пољ. Ś пред сугл. (осим у групи ŚĆ): *Красицки*, *Освјенћим*, т. 239, 242

с за порт. S и кад је изговор типа [š]: *Васко*, *ескудо*, *Сантос*, т. 244, 245в

с у перс. именима (*Сораја*) према т у ар. (за интердентал), т. 206б

с за франц. S испред *e*, *i*, *y* (уп. Марсел), т. 275

с за франц. Ç (уп. Франсоа), т. 275

с за франц. S у завршецима -AS, -OS, ÈS; AIS, -IS, -YS, -US, -ES, -OUS, т. 275

с у завршецима шпанских имена на -ез, -аз, -из, -оз према изговору, а з према писању и препоручује се као једноставније (и устаљено), осим у презименима *Маркес* и *Гонзалес* или *Гонсалес* (Márquez, González), т. 286

с., скраћ. *сџран(и)ца* и *средњи род*, 179а(2); **с**, и **С**, скраћ. *с(ј)евер*; **С** (скакач у шаху), т. 184

S, међ. скраћ за *јуџ*, т. 184

с(а), предлог; о употреби **с** и **са** в. т. 193а; *са* **мном**, т. 37а

са- (предметак за творбу речи које значе заједницу, истовременост или истоврсност с основном речју): *сабраш*, *саборац*, *савезник*, *савремен*, *саговорник*, *садејство*, *садруж*, *сауџрач*, *саодговоран*, *сайашиник*, *сайушник*, *сарадња*, *саучесник* итд.; као

- алтернативни или као једини јавља се и предметак су-: *суборац, сувласник, сузграђанин, судеоник* (ек.), *судионик* (ијек.), *суизрач, сукривац, сунаследник, сунаследник* (ек.), *сунаследник* (ијек.), *суодговоран, суштанар* и сл.
- сабијач**, инстр. -ем; **сабити**, в. бити, т. 34а
- сабирак**, -ирка, мн. -ирци, -ирака; **сабирач**, инстр. -ем, т. 34а
- сабити**, сабиј, сабијте, в. бити
- саблажњив**, **саблажњивост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
- сабласт**, **сабластан**, -сна, т. 26г(4)
- сабља**, ген. мн. сабаља
- сабљарка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 316(8)
- сабор**: *Трећи васељенски сабор, Далматински сабор*, т. 636
- саботерка** (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 316(8); **саботирати**
- Сабри** (ар.), т. 2046
- с бока**, т. 140в
- сабластан**, -сна, т. 26г(4)
- саботирати**, **саботер** (инстр. -ом), **саботерка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 316(8), 34а
- сав** (за мушки род): *сав дан, сав народ, од свеж(а) народа, свему народу, а не — свож(а) народу, свом(е) народу*; уп. све (за с. род) и под вас
- Сава**мала (геогр.), **сава**малски
- Саваот** (хелен. надимак бога Јехове; Господ и у хришћ.), т. 41а и 44а
- Сава** центар, „Сава” центар, одв. писање, т. 86б; Центар „Сава” (према нашем реду речи)
- савез**: *Савез комуниста Југославије* (скраћ. СКЈ), *Савез Совјетских Социјалистичких Република* (или скраћ. СССР), *Савез инжењера у техничара Србије, Пелойонески савез* (истор.), *Фудбалски савез Србије* (скраћ. ФСС); т. 63, 181Б
- Савезна Република Југославија**, т. 50а
- савест**, **савестан** (-сна), **савесност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек., т. 21, 26г(4)
- савест**: *Савест Филозофског факултета* (скраћ. *Савест*), *Савест федерације* (ек.), али: *овај савест* (уп. влада), т. 63а
- саветовати** (некога или некоме), ек. **савијутац**, -тка, мн. савијуци, -така, т. 26а
- Савин** (према Сава и Саво, ген. Саве)
- Савин кук** (план. врх), т. 50д
- савити**, савиј, савијте, в. вити, т. 18е
- Савић Ребац** (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
- Савичин** (према Савица), т. 30б
- савјест**, **савјестан** (-сна), **савјесност** (ијек.)
- савјет**: *Савјет Филозофског факултета* (скраћ. Савјет), *Савјет федерације* (ијек.), али — *овај* (наш и сл.) *савјет*
- савколик**, в. васколик
- Савов** (према Сава, ген. Сава)
- саврх**, **сврх**, предл., т. 130
- Савска бановина**; *бановина Савска и Приморска*, т. 56а
- Савски венац** (део Београда), т. 54а
- с главе**: *да чудно ли с главе погнубосмо* (Његош), т. 37а(3)
- сагнати**, в. гнати
- сагнути се**, сагнух се и сагох се, сагнуо се и сагао се, сагнувши се и сагавши се; од погнути (се) и угнути (се) обични су само облици са-ну- (погнух се итд.)
- сагорети** (ек.), **сагорјети** (ијек.)
- сад** и **сада**, **садашњи** (садањи)
- садејство**, **садејствовати**, в. дејство
- Садек** (перс.), т. 206з
- саденути**, **садести**, **садети**, в. денути, дести
- садист(а)**, мн. -сти, **садисткиња**, т. 26г(2)
- сајенути**, **сајести**, **сајети**, в. под денути, дести
- садио** (предл.), уп. -дно, т. 130
- садукеј**, т. 194ђ
- садути (се)**, в. дути
- сажаљевати** (и у ек. и у ијек.); друкчије: *обол(и)евашти, одол(и)евашти, извол(и)евашти*
- сажаљење** (не сажалење; уп. сажалити, -им), т. 23г
- саждити**, в. ждити
- сажетак**, -тка, мн. сажеци, -така, т. 26а, 37в(1)

сажети, в. -жети

сазвежђе (звезђе), ек., астр.; сазвјежђе (сазвијежђе, звијежђе), ијек.; зв(и)ежђе има и збирно значење (звезде, звездани њој)

сазнати, в. знати

сазрео, сазрио, в. зрео, зрио, т. 10ђ

сазути, в. изути

сајам, сајмиште, сајмишни; *Београдски сајам* (скраћ. *Сајам*), *Сајам књижа*, *Дванаести сајам коже у обуће* (или *XII сајам...*); *Сајмишће*, *Старо сајмишће* (делови града), т. 54а, 63б

Сајрус (енгл. Cyrus), в. т. 208—212

Сакај (јап. Sakai), т. 218б

сако, -оа, -оу итд.

сакраменат и сакрамент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

сакривати (не сакријевати)

с(а)крити, с(а)криј, с(а)кријте, в. крити, т. 18е

Сакс (франц. Sax), т. 275

Саксонија, саксонски, Саксонац, Саксонка (дат. -ки), т. 18а(1), 48в, 50а

саксофон (не саксафон)

сакупљачки и скупљачки, т. 27а

сала: *Предаја награда у Сали хероја*

(устаљено име), т. 68

Салајка, дат. -јци (део Новог Сада), т. 31б(1), 54а

Салвадор (боље него *Ел Салвадор*); назив главног града *Сан Салвадор*, т. 50аб

салдо (ген. салда)

Сале (у сканд. јез. Zahle), т. 260в

Салерно (итал. Salerno), т. 217

сал(и)јетати, в. долетати, долијетати

Салих (ар.), т. 204б

Салтиков-Шчедрин (ген. Салтикова-Шчедрина), т. 97

салто, салта, м. (спорт); салтомортале, -а, м. (вратол. скок)

Салцбург (нем. Salzburg), т. 237

сам, -а, -о (употребљава се акценат у примерима као: *Знао сам сâм да ти кажем. — Отишло је сâмо дете* и сл.

сам-самцнт и сам-самцат (*сама-самцајша* итд.)

Самарија (покрајина у Израелу), Самарићанин, Самарићанка (дат. -ки,

ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а; у пренесеном значењу самарићанин самилост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости); самилостан, -сна, т. 26г(4) самлети (ек.), самљети (ијек.), в. млети

са мном, т. 37а(3), 139а

само-: *самоанализа*, *самоконтрола*, *самокритика*, *самоодбрана*, *самоодрицање*, *самоодржање*, *самозадовољан*, *самозадовољство*, *самоков*, *самокрес*, *самониклост*, *самосток* итд., т. 81

самовластан, -сна, т. 26г(4)

самопрегор (ек.), самопријегор (ијек.) самопред(и)елитн се, -им се, самопр(и)едељен, т. 23г

самоопредељење (ек., не -лење), самоопређељење (ијек., не -лење), т. 23г

самопослуга и самоуслуга (дат. -зи), т. 31б(1); самопослуживање и самоуслуживање

самопрегор (ек.); ијек. самопрегор и самопријегор, в. под прегор

Самос (и Сам), в. -ес, -ос и -ус

самотвор, т. 81а

самоубиство

самоходан, -дна, т. 37в(1)

Самуило

самурај (јап. samurai), т. 218б

санак, -нка, вок. санче (песн.)

Сан Антонио (у Сан Антонију)

санаторијум (санаториј), в. -иј, -ијум, т. 190в(2)

Санганхе (кин. Sangganhe), т. 229

Сангвинети (итал. Sanguineti), т. 217

Санднес и Санес (норв. и швед. Sandnes), дублети и изузеци, т. 260в

Сандо (франц. Sandoz), т. 275

Сандрас (франц. Cendras), т. 275

Сандраре (франц. Cendraras), т. 275

сандучић (дем. од сандук), т. 30г

Санес и Санднес (норв. и швед. Sandnes), т. 260в (дублети и изузеци)

санке, санкати се (мање обично сањеке итд.)

Санкт Мориц (из Санкт Морица)

Санкт Петербург, не *Санкт Петербурџ* (према западним језицима), *санктпетербуршки*, т. 28а; трад. српски *Петроград*, т. 50б

Сан Марино (у Сан Марину)

- Санремо**, у Санрему (не Сан Ремо)
санскрит и боље санскрт
- Санта Круз** (из Санта Круза), у изворном (шпанском) изговар Санта Крус
- Сантјаго**, ближе шпан. изг. него Сантјаго (шп. Santiago), т. 285
- саитиметар** и **центиметар** (скраћ. *см*, *цм*, *сm*), т. 146а
- Сантос** (порт. Santos), т. 244
- САНУ**, скраћ. *Српска академија наука у уметности* (не мења се; погрешно је „из САНУ-а”, „у САНУ-у” итд.), т. 181Б, 188
- Сан Франциско** (трад.; ближе изговору је Сан Франсиско), из Сан Франциска
- Сан Хосе** (у Костарики, САД итд.), боље него *Сан Хозе* (шпански *San José*)
- Санчез** (или Санчес), шп. Sánchez, в. под с (з) у шпанском
- Санџак Зворник**, **Зворнички санџак**, **Санџак Срем**, **Сремски санџак**, т. 56а
- сањалачки**, **сањалаштво**, т. 27
- сањар** (вок. -у), **сањарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8)
- Сао Пауло** (не Сао Паоло, порт.), т. 245б
- саплести (се)**, **саплећем (се)** и **сапли-тати (се)**, **саплићем (се)**
- саосећати**, **сеосећајност (ек.)**, **саосјећати**, **саосјећајност (ијек.)**; в. са-
- Сапоро** (из Сапороа, у Сапороу)
- Сапфо** (Сафо) и **Сапфа** (грч. ж. име), **Сапфин**, т. 191в(3), 197д
- Сар** (нем. Saar), т. 236
- Сара** (енгл. Sarah)
- сарага**, дат. -ги, ген. мн. сарага; **сарагнн**, т. 30а, 316(1)
- Сарагоса** (трад., шп. Zaragoza), т. 286
- Сарајево**, **сарајевски**, **Сарајлија**, **Сарајка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б; *Сарајевски ајенџај*, т. 60а; *Сарајевска улица*, т. 54б; *Сарајево — Ценџар*, т. 100(нап. 2); *Сарајевско њоље*, т. 50д
- Сарајлић**, уп. т. 18и
- Сарбрикен** (нем. Saarbrücken), т. 237
- Сардинија** (трад., итал. Sardegna), т. 217
- сари**, **сарија** (инд. нар. ношња)
- сарказам**, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
- сасвим** (прил.)
- саски** (од сас+ски), т. 25а
- сасред** (предл.), т. 130
- састојати се** (од нечега или из нечега)
- сатана**, в. сотона
- сат-два**, т. 120
- сатир** (шумски демон), т. 43(нап.)
- сатисфакција**
- саткати**, в. ткати
- сатни**: *четрдесетосмосатни*, *48-сатни*, т. 116(нап.)
- сатрти** (ек. и ијек.) и **сатрети** (ек.), **сатријети** (ијек.), **сатрем**, **сатри**, **сатро-сатрла**, **сатрвши** и **сатревши** (ијек. сатријевши), **сатрт** и **сатрвен**; **сатрх-сатр** (ек. и ијек.) и **сатрех-сатре** (ек.), **сатријех-сатрије** (ијек.); тако и други слож. глаг. од ове основе
- Сатурн**, **Сатурнов**, т. 46 и 69
- саћи**, **саћем**, в. изаћи
- Саутемптон** (енгл. Southampton)
- саучеснички**, **саучесништво**, т. 27
- Сафо**, не него *Сајфо* (в.)
- Сафок** (енгл. Suffolk), не Сафолк
- сахат** (обичније сат); *сахат-кула* (*Саћ-кула*, грађ. у Подгорици, т. 68)
- с бока**, т. 140в
- s. v.**, скраћ. sub vose, т. 180б
- св.**, скраћ. *свешти* и *свеска*, т. 179а(1)
- Свава** (исл. Svafa), т. 261
- свагдашњи** (свагдањи), т. 19
- свагде** (ек.), **свагдје** (ијек.)
- свадба**, ген. мн. свадаба и свадби, т. 19
- свакад** и **свакада**
- сваки**, **сваког(а)**, **свака**, **свако**, мн. **сваки**; слагање с бројевима: *сваки саћ*, *свака два саћа*, *свака три месеца*, *сваке три недеље*; *сваких пет дана*
- свако**, **сваког(а)**, т. 110
- свакидашњица** (или свакодневица)
- свакодневица** (или *свакидашњица*), боље него *свакодневница*
- сваковрстан**, -сна, **сваковрсно**, т. 26г(4)
- свакодневица** (боље него свакодневница)

свако мало (прил. израз), не него *сваки час, често* и сл.

Свалбард (= Шпицберска острва), т. 255

сванутак, -тка, мн. свануци-сванутака, т. 26а

свастика, дат. -ци, **свастикин** (боље него свастичин), т. 30а, 316(1)

свастика (интерн., из санскрта, *кука-сти крст*), дат. -ци, т. 316(1)

сват: **Сват Црногорац**, **Сват Турчин** (ликови у *Горском вијенцу*), т. 42

свашто и **свашта**, свачег(а), т. 110

све (нпр. *све село, све време, у току свеж тога времена*), а не *сво*, т. 34в

све-: *свеважећи, свенародни, свесловенски, свесрпски*

Свевишњи (= Бог, Господ), т. 44а

сведоџба, ген. мн. -џаба и -џби (ек.), т. 19

свезак, свеска, мн. свесци, свезака, т. 19; уп. свеска

свеједнако, прил. (у зн. *стијално*), ретко

свеједно, прил. (*свеједно Херцеговац или Црногорац*)

свеколик (сав, цео, целокупан), в. васколик

свемир

свемогућство, ген. мн. -става, уп. т. 27а

свеска, дат. свесци, ген. мн. свезака, т. 19(нап. 2), 316(1) (погрешно је „свјеска“)

свест (инстр. -шћу, уз одредбу и -сти), **свестан**, -сна, **свесност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек., т. 21, 26г(4)

свет, -а (ек.): *Нови свет, Стари свет* (геогр.), т. 50в(нап.)

Света алијанса (истор.), т. 60г

Света Богомати (Марија), т. 44а

Света браћа (= Ђирило и Методије), т. 41д

Света гора (геогр.), **Света Гора** (у смислу манастирска заједница), т. 50д и нап.; **светогорски**, **светогорац** (калуђер са Свете Горе; уп. солунац, голооточанин и сл.), т. 49

Света Д(ј)евица Марија, т. 41д

светао, -гла, **светлети**, **светло** (ек.)

Света Тројица, т. 59

светац (свеца, вок. свече, мн. свеци-светаца), т. 26а

свети, вел. словом увек када је саставни и, по правилу, неиспустиви део имена: **Свети Лука**, **Свети Никола**, **Свети Сава** (и као књижевни лик), *Свети аџостол Павле, Свети Симеон Мироточиви, Свети Фрањо Асишки*; ако израз као целина има карактер властитог имена, пише се великим словом: *Света Тројица, Света браћа* (ум. Свети Ђирило и Методије), *Света Прециста* (ум. Богородица), *Света Богомати, Света Богомати Марија*; такође *Свети Петар на Лиму* (црква), *Свети арханђел Михаило* (црква), *Свети Никола* (празник), *Свети Стефан* (геогр.), т. 41д, 63а

Свети дух или **Дух свети**, уп. 41д

светиљка (дат. -ци, ген. мн. -кй), ек., т. 316(1)

светитељка (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 316(8)

светичин (према светица), т. 30б

светло (ек.): *ујаљено светло*

светло- (ек.): *светлоок, светловлас, светлоок, светложућ, светлојлав, светлоцрвен* и сл., уп. т. 106 (спој. писање)

Свето писмо или *Библија*, т. 64

светосавље

светосавски (према Свети Сава), т. 104

светост: *Ваща светости*, т. 79

Свето Тројство, уп. 41д

светскоисторијски (ек.), т. 108

свећа, **свећњак** (не светњак), **свећноша** (ек.), т. 8а

свећар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **свећарев** и **свећаров** (ек., од свећа), т. 34а

свеукупан, -пна, -пно, **свеукупност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21

свеучилиште (универзитет): *Загребачко свеучилиште*, т. 55а

свечар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **свечарев** и **свечаров**, т. 34а

свечера или **свечери** (предвече), уп. т. 138а

свештати (вршити освећење; не *свештати* у ијек.)

свештени (прид.), **свештеник**, **свеште-
ночка**, **свештенство** (погрешно у ијек.
свејџџени и сл.), т. 286, 32в

свешчица (дем. од свеска); **свешчић**
(дем. од свезак), т. 30г

Свидница (пољ. Świdnica), т. 242

свијати (се)

свијест (инстр. -шћу, уз одр. и -сти),
ијек., т. 21

свијестан, не него свјестан

свијет, мн. свјетови (ијек.): *Нови сви-
јет*, *Стари свијет* (геогр.), т. 50в
(нап.)

свијетао, -гла (комп. свјетлији), ијек.

свијетлити, -им (уп. ек. светлити)

свијетло, -а, -о (прид.); уп. им. свје-
тло

свијетло-, в. свјетло-; уп. ек. светло-

свијетлети, свијетлим, свијетлио-сви-
јетљела (ијек.), уп. ек. светлети, т.
8а

свијећа (уп. ек. свећа), **свијећњак** (не
свијетњак), ијек., т. 8а

свијорити, в. вијорити

свијутак, -тка, мн. свијуци-свијутака

свилокос, **свилорун**; **свилопреља**, т. 103а

свинг (врста плеса), **свинговати**

Свиноујшће (пољ. Świnoujście), т. 242

свињче, -ета

свирач, инстр. -ем; **свирачицин** (пре-
ма свирачица), т. 30б, 34а

свирка, дат. -ци

свисока, прил. (надмено, охоло и сл.:
свисока погледа у сељака)

свитак, -тка, мн. свици-свитака, т. 26а

свити, свијем, свиј, свијте, свијен, -ена,
т. 18е

свићи (се) и **свикнути (се)**

свјеж, ијек.

свједок; **свједоџба**, ген. мн. -џаба и
-џби (ијек.), боље *свједочанство* т.
21

свјестан, -сна (не свијестан); *само-
свјестан*, -сна, *самосвјесност* (ин-
стр. -ошћу, уз одр. и -ости), т. 21,
26г(4)

свјетилка (дат. -ци), ијек., т. 31б(1)

свјетина, т. 9б

свјетлећи (свијетлећи), као прид.; глаг.
прил. је *свијетлећи* (ијек.), уп. т.
10ж

свјетло- (ијек.): *свејџлокос*, *свејџло-
влас*, *свејџлоок*; *свејџложућ* (сви-
јетложут), *свејџлозелен* (свијетло-
зелен), *свејџлоплав* (свијетлоплав),
свејџлоцрвен (свијетлоцрвен), т. 10ж,
10б (спој. писање)

свјетло (им. ср. рода, боље него *сви-
јетло*), ијек.

свјетскоисторијски (ијек.), т. 108

свјећар (вок. -ару и -аре), **свјећари-
ца**, **свјећарница**, **свјећница**, **свјећоно-
ша** (ијек.), т. 34а

сводљив, **сводљивост**

свој, своја, своје, својег(а) и свог(а),
својем(у) и свом(е) итд. (када се
односи на субјекат реченице, али
и: *дати сваком/е/ своје*)

своје-: *својевласџан* (-сна), *својевоља*,
својевољан, *својевољност*, *своједоб-
но*, *својевремен*, *својеглав*, *својегла-
вост*, *својеврџан* (-сна), *својеруч-
но* (скр. с.р.) и сл., т. 26г(4), 179

својеврстан, -сна

сврака (зоол.), дат. -ки, ген. мн. свра-
ка, т. 31б(8)

сврачак (зоол.), -чка, мн. сврачки-
сврачака, т. 37в

сврачић (младунче од свраке), т. 30г

сврачи (боље него сврачији), т. 18г(2)

сврбети (ек.), **сврбјети** (ијек.); **сврбљив**,
-а, -о

свргнути и **сврћи**, свргнем, свргнух-
свргну, свргнуо-свргнула, свргнув-
ши и свргох-сврже, сврагао-свр-
гла, свргавши

свргнуће

сврдао (-дла), м., и **сврдло** (-дла), с.
с **временом**, боље него *временам* (прил.),
нпр.: *с временом ће се што заборави-
ти*

Сврљиг, **сврљишки**, **Сврљижанин**, **Свр-
љижанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т.
28а, 31б(4), 48в, 50б

сврсисходан, **сврсисходност**, инстр.
-ошћу, уз одр. и -ости, т. 26в(4)

сврх (предл.), уп. -врх, т. 130

сврха, дат. сврси, т. 31б(1)

свршетак, -тка, мн. свршеци-сврше-
така, т. 26а, 37в(1)

свугде (ек.), **свугдје** (ијек.)

свукуд и **свукуда**

с главе, прил. израз (нпр.: *сѣрадасмо с главе*), т. 140в

СДЗ (и *СДЗб*), скраћ. *Српски дијалектолошки зборник*, т. 181Б, 183в

СДК, скраћ. *Служба друшћивеног књиговодства*, т. 181Б

сеанса (ген. мн. сеанси), в. т. 18д

себореја (кожна болест)

сѣв, сѣвати, сѣвнути, ек.

севдалинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. севдалинки, т. 316(2)

север (малим словом); *Север* (земље и народи, об. у смислу 'богатији део света'; уп. *Јуж*), т. 53

Северјанин, поред системског Северјањин, в. т. 250г(4)

Северна Ирска, т. 50а

Северна Кореја, ек. (ум. званичног имена државе), т. 50а

Северна Територија, ек. (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а

Северно: *Северни Џол* (геогр.), *Северно (ледено) море*, *Северна Америка* (континент) *Северна Европа* (северноевропске земље и народи, када се не мисли само на геогр. положај), али — *северна Босна*, *северна Македонија*, *северна Африка* итд., т. 50в, 52, 55а

северно-: *северноамерички*, *северноафрички*, *севернокорејски*, *севернобосански* итд., т. 104

Северноатлантски пакт (ек.), т. 60г

Северњача (астр.), ек., т. 46

северо-: *североисток*, *северозапад*, али *северо-северозапад* (ек.), т. 81в, 82г (нап. 1)

северо-североисточни (ек.), т. 82г(нап. 1)

Севиља (шп. Sevilla), т. 290

Сегедин (трад., мађ. Szeged), т. 233

Сегерс или Зегерс (нем. Seghers), т. 238

Сегерс (франц. Séghers), т. 275

Сеги (ген. Сегија, мађ. Szegy ум. Szegi), т. 234

сегмент, мн. -нти, -ната, т. 37в(2)

-сегнути у слож. гл., образац в. под досегнути

сегрегација, сегрегационист(а), мн. -сти

сѣд, сѣдети (ек.)

седало, -а, дем. седалце-а и -ета (ек.)

седамдесет-, в. двадесет-

седамдесет-осамдесет (приближно, отприлике), т. 120

седамнаест, седамнаестак, седамнаестина; седамнаесторо (ређе седамнаесторо), в. -оро, -еро

седам-осам, седам-осам стотина, т. 120

седамсто и седам стотина: *седамсто (и) њет* (*њеторо*, *њеторица*, *њетии*), *седам стоина (и) њет*, т. 115

седељка, дат. -ци (ек.), ген. мн. -ки, т. 316(1)

сѣдети (према *сестии*, ијек. сјести); седећи (према *сед*, ијек. сијед), ек.

Седећи Бик, ек. (индиј. име, боље него „Бик који Седи“), т. 42 (нап.)

седећке и седећки (ек.)

Седих (рус.), в. т. 251а

седншни (ек.), т. 26г(4)

Седми конгрес педнјатара Србије, т. 63д

Седмогоднњи рат, т. 63

седмод(и)јелан, в. -дијелан

седмошколка (дат. -ки, ген. мн. -ки), седмошколкин, т. 30а, 316(8)

седокос (ек.)

сеиз, т. 18в(2)

сејати, сејач, сејачица (сејачицин, не „сејачичин“), сејалица (ек.)

Сејмур (енгл. Seymour), не него Симор

Сејшелска Острва, т. 50а

сека, дат. секи, т. 30г(2)

Секви (итал. Sequi), т. 217

секира (ек.)

секирати се (у ек. и ијек., романизам а не извед. од секира, сјекира)

секица (хип.), т. 30г(2)

секретар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), секретарев и секретаров, т. 34а

Сексард (мађ. Szekszárd), т. 234

секс-бомба, секс-симбол, секс-шоп (не *секси-шоп* и сл.), т. 82в

сексепил, сексепилан (не *сексийил*, *сексийшлан*)

Секст, в. т. 191в

секташки, секташтво (од -шки, -штво), т. 27

секунд, -а, м. и секунда, -е, ж. (ген. мн. секунди)

секундирати (необ. секундовати)

секција, секцијски, т. 18а(1), њ(1)

- Селеница** (алб. Selenica), геогр. т. 206
селекција, **селекционар**, **селекционисати** (селекционирати); **селектор**, инстр. -ом (нпр. у спорту), т. 34а
Селенча (део Сомбора), уп. т. 54а
Селим (алб. Selim), т. 2016(1)
Селин (франц. Céline), т. 275
Селишчев (рус.), т. 2506
селце, в. под сеоце
сељанка, дат. -ки, т. 316(8)
сељанчицин (према сељанчица), т. 306
Сељачка буна (назив за одређену буну), т. 60а
сељачки, **сељаштво**, т. 27
сељење (не *селење*; уп. селити, -им, (пре)сељен), т. 23г
Сељман (алб. Selman), т. 2016(2)
сем и **осим**
семазиологија, **семазиолошки**
семантика (дат. -ци), **семантички**, т. 316(1)
семе, **семенишни**, **семениште**, **семенка** (дат. -ци, ген. мн. -ки), ек., т. 316(1)
семенар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **семенарев** и **семенаров** (ек.), т. 34
Семеринг (нем. Semmering), т. 236;
семеринг (део машине), т. 71
семијон (-иј- уместо фр. -ill-)
семинар: *састанак у Семинару за српски језик* (зван. назив фак. јединице), т. 63
семинарист(а), мн. -сти
семијон (вино), реч из франц. (писање ј према изговору), т. 186, 71
Семит (припадник групе народа са Блиског и Средњег истока или само Јеврејин), **семитизам**, **семитски**, т. 37в(1), 48в
сен, ж., ген. сени (ређе м., ген. сена); **сена**, **сенка** (дат. сенци, ген. мн. сенки), ек.
Сена (франц. Seine), т. 275
Сент Бев (франц. Sainte-Beuve), т. 273в
Сен Грал (франц. Saint Graal), т. 273в
Сендај (јап. Sendai), т. 2186
Сен Дени (франц. Saint-Denis), т. 273в
Сен Дје (франц. Saint-Dié), т. 275
Сенегалац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца; уп. Бразилац, т. 48в
Сен Егзипери (франц. Saint-Exupéry), т. 274
Сен Ењан (франц. Saint-Aignant), т. 273в
Сент Етјен (франц. Saint-Etienne), т. 273в и 274
Сен Жинијен (франц. Saint-Junien), т. 275
Сен Жист (франц. Saint-Just), т. 273в
сенжистовски (према Сен-Жист), т. 104
сензација, **сензационалан**, **сензационалистички**, **сензационалност**
сензибилан, **сензибилитет**, **сензибилност**
сензитиван, **сензитивност**
сензор, инстр. -ом, т. 34
сензуалан, **сензуализам**, **сензуалист(а)**, мн. -сти, **сензуалност**
сенка, в. под сен
Сен Лис (франц. Saint Lys), т. 275
Сен Лоран (франц. Saint-Laurent), т. 275
сено, **сенар**, **сенара**, **сенина** (аугм. од сено), **сениште**, **сенокос**, **сенокоса**, **сенце** (сенца и сенцета), **сењак** (ек.); *Сењак* (геогр.)
Сен-Симон (франц. Saint-Simon, презиме)
сен(т)- франц. SAINT(E) у именима, т. 273в
Сента, **сенћански**, **Сенћанин**, **Сенћанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 506
Сентандреја, **сентандрејски**, **Сентандрејац**, **Сентандрејка** (дат. -ки), т. 18ђ, 316(4), 48в, 506
Сент Етјен (франц. Saint-Etienne), т. 101а, 273
Сент Пале (франц. Sainte Palaye), т. 273в
Сен Санс (франц. Saint-Saëns), т. 275
Сен Тропе (франц. Saint-Tropez), т. 273в
сеоба: **Сеоба народа** (и *Велика сеоба народа*), т. 60а
Сеоба Срба (ист. догађај и слика П. Јовановића), т. 60а, 64; *Велика сеоба* (у истом знач.), скраћ. *Сеоба*
Сеобе (роман), т. 64
сеоски, али *новоселски*, т. 366(9)
сеоце, **сеоца** и **сеоцета**, мн. **сеоца**, **селица**, **сеоцима** и (ређе) **селце**, **селца**, мн. **селца**, **селаца**, т. 366
сепаратисткиња, т. 26г(2)
сепаре, -еа, мн. **сепареи-сепареа**

сер (енгл. сир), остаје непромењено испред имена (*сер Џон*, *Сер Џона*, *са сер Џоном*), т. 92

сербез и сербес

Сервантес (шп. Cervantes), т. 290

сервис: *ауџо-сервис*; *Техносервис* (назив предузећа), т. 72, 84

сервис (и сервис), 'гарнитура истоврсних предмета', нпр. посуђа

Сергејевић (Александар Сергејевић Пушкин), трад., поред Сергејевич, т. 199д

Серез (франц. Sérez), т. 275

сериозан, -зна, -зно, **сериозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21

серкл, -а (м.)

серотерапија (серо-, скраћ. од серум)

серпентина

серсо, **серсоа**

сертификат, в. сертификат

Сесил (франц. Cécile), т. 275

Сесил (енгл. Cecil)

сести, седнем (седем), седни и седи (ек.)

сестрин, ген. сестриног(а) или сестрина

сефтеисати, сефтеише (не сефтејисати), т. 18; уп. -исати

сецирати (леш), не *секцирати*

Сеча кнезова (истор. догађај који је претходио Првом српском устанку), т. 60а

Сечењи (мађ. Szécsényi), трад. правописом Széchényi), т. 234

Сечуан, в. под Сичуан

Си-Би-Ес, на Си-Би-Есу (или само латиницом: CBS, на CBS-у), т. 181

СИВ, из СИВ-а, у СИВ-у, т. 181

сивети, сивео-сивела (ек.), **сивјети**, сивео-сивјела (ијек.) у зн. *йосџајати сив*; у ек. и ијек. (по)сивити у зн. чинити сивим, уп. белети, црнети и сл., т. 8ђ

сиво-: *сивобео* (ек.), *сивобијел* (ијек.), *сивозелен*, *сивомалинасић*, *сивомодар*, *сивомрк*, *сивоок*, т. 106

сига (дат. сиги), т. 316(8)

Сигет (трад., мађ. Szigetvár), т. 233, 606 (битка)

Сигетска битка, т. 606

Сигишоара (рум. Sighișoara), т. 247

сигнализирати и сигнализovati (-ујем)

Сигорни (Sigoumey), не Сигурни

сида, боље него ејдс (AIDS)

Сиднеј (енгл. Sidney); ако је лично

име, транскрибује се *Сидни*

Си-Ен-Ен, на Си-Ен-Ену (или само латиницом: CNN, на CNN-у), т. 181А

сиже, **сижеа**, мн. **сижеи**; **сижејни**

Сизан (франц. Suzanne), т. 275

Сизиф (не Сисиф); *Сизифов йосао*, *сизифовски*, т. 74, 192а

Сијан (или Си'ан, кин. Хi'ан, град), т. 229

сијати, -ам, обичније него сјати (в.)

сијати, **сијач**, **сијачица**, **сијачицаи** (ијек.), т. 306

сијалица (ијек.)

сијед (ијек.), уп. ек. сѣд; **сиједјети** (поставјати сѣд; ек. сѣдети), ијек.

сијено, **сијенце** (сијенца и сијенцета), ијек., уп. 8а

Сијера Невада (не „Сјера Невада”, шп. Sierra Nevada), т. 285, 287; вел. слово., т. 57

Сијетл (енгл. Seattle), не Сиетл; Ситл

Сијудад Мексико (шп. Ciudad de México, изг. Сјудад де Мехико), т. 287, 290

Сијукси, т. 18а(3)

Сик, мн. Сики (етн. заједница), **сикскн** (и сички), погрешно сиковски, т. 486

Сиканг (кин. Sikang, провинција), т. 229

Сикеирос (шп. Siqueiros), т. 285

Сикјанг (трад., покрајина и река, кин. Сијанг, по транскр. систему Си-ђанг), т. 229

сиктер: *сиктер-кафа* (кава), т. 82а

срлазак, -ска, мн. -сци, -зака

Силанпе (фин. Sillanpää), т. 263

силвер жилети, т. 866

Силвестрово (цркв. празник), т. 59

Силвија, Силвије, Силвији, инстр. Силвијом, **Силвијин**, т. 18

Силвије, Силвија, Силвију, инстр. Силвијем, **Силвијев**, т. 18

Силвије Страхимир Крањчевић, т. 96

Силвио, Силвија, Силвију, инстр. Силвиом, **Силвиов**, т. 18

силеција, силецијски, силецијство, т. 18а(1), њ(1)
силимице, прил. (силом, насилно)
силицијум (и силициј), **силицијумов** (меша се, под утицајем енгл.: силицијум — silicon и силикон — silicone), т. 190в(2); **силицијум-диоксид**, т. 89а
Силицијумска долина (центар електр. индустрије у Калифорнији); **силицијумски чии**
силни: *Душан Силни*, т. 41г
силогизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
силуета
симбиоза
симбол (неутрално значење), али **символ в(ј)ере** (правосл.), т. 194ђ
симболизација, симболистички, симболички
символ, в. **символ**
Сименс (нем. Siemens), т. 237
Симин (према Сима и Симо, ген. Симе)
Симин (презиме), т. 41б; инстр. *Симиним* и *Симином*, мн. *Симини-Симиних*
Симје (франц. Simiez), т. 275
Симов (према Симо, ген. Сима)
Симона (ж. лично име, франц. Simone; промена: Симоне-Симони), боље него *Симон*, т. 41а
Симор, в. **Сејмур**
симпозијум и симпозиј (ретко симпозион, према грч.), уп. т. 190в(2)
симултанка, дат. симултанци (боље него симултанки), т. 31б(1)
симфонија, симфонијски; Седма симфонија, т. 64
син: *Дима Син* (*Александар Дима*), т. 41г (уп. *Дима Отац*)
синагога, дат. синагоги, т. 31б(8)
Синајски псалтир, т. 64
Сингер (нем. Singer), т. 237
синеаст, ген. мн. синеаста, т. 37в(3)
синеодоха, дат. -хи, т. 31б(8)
Сињелниково (рус.), т. 250а
синод (цркв.): *заседа Синод Српске православне цркве* (цркв. упр. орган), т. 63в
синоптичар; синоптичка карта
синоћ; синоћни (синоћњи)

Синхуа (кин. Xinhua), т. 229
Сињеи, Сињеија итд. (мађ. Szinyei), т. 234
Сињска алка; сињски алкар
сио и сјео (од сјести), ијек.; тако и: **засио и засјео, одсио и одсјео, посио и посјео** итд., т. 10ђ
сипати, сипам, сипају, сипајући, сипај (и мање обично, рег. — **сипљем, сипљу, сипљући, сипљи**); тако и слож. глаголи као **засипати, насипати, пресипати, просипати**
сипљајив, т. 18
Сирано (франц. Cyrano), т. 275
Сиријус, т. 46
Сирил (енгл. Cyril), в. т. 208—212
Сиринићка жупа, т. 56а
сиромах (вок. -ше), мн. -си, -аха
сиромашак, -шка, сиромашаца, уп. т. 30
сиромашност, сиромаштво, сиромаштина
сиротиња, сиротињски
сиротити (постајати сиромашан)
Сисак, сисачки, Шишчанин, Шишчанка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(4), 48в, 50б
Сисле (франц. Sisley), т. 275
систати, сисам, они *сисају, сисајући, сисај* и *сишем*, они *сишу, сишући, сиши*
систем (ретко система), **систематика** (дат. -ци), т. 31б(1); **систематизација, систематизовати**
Ситард (хол. Sittard), т. 280
сити, ситија
ситио-: *ситиозност, ситиной(ј)егаст, ситиносојственички, ситиобуржоаски*, т. 103аб
Ситњански (слч. Sitnianský), т. 267
сито-штампа, т. 84; уп. **рото-штампа**
Ситроен (франц. Citroën), т. 275
Ситроен (франц. Citroën, фабр.), т. 72; **ситроен** (аутомобил), т. 71
сифилитичар, сифилитичаричан, сифилитичарички, не сифилистичар
сифон
Сицилија, сицилијански, Сицилијанац, Сицилијанка (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 48в, 50г; **сицилијанка** (дат. -ки и -ци), у шаху, т. 31б(4)
Сичуан или **трад. Сечуан** (кин. Sichuan, провинција), т. 229

сј за кин. X и XI испред вокала, али с за X испред слоговног I, т. 226 и 229; не „хс”

Сја (не „Хсиа”, кин. Xia, династија)

Сјанг (кин. Xiang, река), т. 229

Сјангтан (кин. Xiangtan, град), т. 229

сјати, **сјам**, **сјај** (императ.), **сјах-сја**, **сјао-сјала**, (оба)сјавши; тако и **засјати**, **обасјати** (трп. обасјан) и сл.; уп. сјјати

сјахати, в. јахати, т. 31в

сјевер; *Сјевер* (земље и народи, супротно од *Јуж*), ијек.

Сјеверна Кореја, ијек. (ум. званичног имена државе), т. 50а

Сјеверна Територија, ијек. (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а

сјеверни: *Сјеверни џол* (геогр.), *Сјеверно (ледено) море*, *Сјеверни рџ* (геогр.), *Сјеверна Америка* (континент), *Сјеверна Европа* (северноевропске земље и народи, када се не мисли само на геогр. положај), али: *сјеверна Босна*, *сјеверна Француска*, *сјеверни Срем* итд.

Сјеверноатлантски пакт (ијек.), т. 60г

Сјеверњача (астр.), ијек., т. 46

сјеверо-: *сјевероисток*, *сјеверозапад*, али *сјеверо-сјеверозапад*, ијек., т. 81в, 82г(нап.)

сјеверо-сјевероисточни, ијек., т. 82(нап. 1)

сједелка, дат. -ци, ген. мн. -ки (ијек.), т. 316(1)

Сједехи Бик, ијек. (индиј. име, боље него *Бик који Сједи*), т. 42(нап.)

сједехке и **сједехки** (ијек.)

Сједињене Америчке Државе (или скраћ. *САД*, непром.), краће: **Сједињене Државе**, т. 50а, 181Б

Сједињене Мексичке Државе, в. Мексико, т. 50

сједишни (ијек.), т. 26г(4)

сједјети, -дим, сједјех, сједио-сједјела (ијек.), в. т. 10д

сједобрад, **сједоглав**, **сједокос** (ијек.)

сјекач, инстр. сјекачем, т. 34а

сјекира, **сјекираст**, **сјекирче** (-ета), (ијек.)

сјекутић

сјеме, **сјемени**, **сјеменица**, **сјеменика** (дат. -ци, ген. мн. -ки), ијек., т. 316(1)
сјеменар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **сјеменарев** и **сјеменаров**, **сјеменарница**, **сјеменарство** (ијек.), т. 34а

сјемениште, **сјеменишни**, ијек.

Сјемирацки (пољ. Siemiradzki), т. 242
сјен (ж. сјени; м. сјена), **сјена**, **сјенка** (дат. -ци, ген. мн. сјенки), ијек.; уп. ек. *сен*, *сена*, *сенка*, т. 8в(2), 316(1)

сјенар, **сјенара**, **сјеник**, **сјенина** (аугм. од сјјено), **сјениште**, **сјенокос**, **сје-нокоша**, **сјењак** (ијек.), уп. т. 8б

сјенка, в. под сјен, т. 8в

Сјенкјевић (трад.) и **Сјенкјевич** (Хенрик) (пољ. Sienkiewicz), т. 199д

сјео и **сио**, в. сио, т. 10ђ

сјести, сједнем (сједем), сједни и сједи (ијек.)

Сју (енгл. Sue)

сјутра (у ијек.), **сутра** (у ек. и ијек.)

ск (или **ш**) за SCH у сканд. именима, в. т. 258

Скавенијус (Scavenius у сканд. јез.), т. 260в

Скадар, **скадарски**, **Скадранин**, **Скадранка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50ђ; *Скадарско језеро*

сказалка, поред **казалка**

скајхок (тип авиона, Skyhawk), не скајхоук, т. 71

скакати, скачем, скачу

скакач (у шаху), **скараћ**. С, т. 184

скалп, мн. скалпови

скалпел, не скалпер

скалпирати

скакачицин, т. 30б

скандал (не шкандал), **скандализова-ти**

Сканке (норв. и швед. Schanche, Schanche), т. 260в

Скантеја (рум. Scîntea), т. 247

Скапен (франц. Scapin), т. 275

Скарборо (енгл. Scarborough)

скаредан, -дна, **скаредиост**

скаска (дат. скасци, ген. мн. скаскй), т. 316(1)

Скаскин (рус. Сказкин), т. 20в(3)

скафандар, -дра, боље него (чешће) *скафандер*, -ера, т. 37в(2)

сквер, мн. скверови
сквош (спортска игра)
скелар, вок. -у и -е, инстр. -ом (и -ем), т. 34а; **скелеција**, **скелецијски**
скелетни (ређе и скелетски)
Скендерберг, т. 94
Скендер Вакуф, Скендер Вакуфа, одв. пис., т. 100б
скепса; **скептичан**, -чна, **скептичност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
скептично и **скептички**, прил.
скеч (инстр. скечом, мн. скечеви), т. 34а
СКЗ, скраћ. *Српска књижевна задруга*, т. 181Б(3) (изговор на наш начин, уз пратећи мукли глас: „с-к-з”, из „с-к-зеа”, у „с-к-зеу”)
-ски, словенска презименима на **-ски** (-цки и -чки) мењају се по придевској промени, нпр.: *Црњански-Црњанскоџ*, *Мушицки-Мушицкоџ*, *Рачки-Рачкоџ* итд., уз напомену да се од њих не може правити присвојни придев (погрешно је *Црњанскијева*, *Стравинскијева*, *Мушицкијева* итд.; уместо тога треба прибегнути формулацији као нпр. — *дела Црњанскоџ*, *музика Стравинскоџ* и сл.); несловенска презимена мењају се као имицине на **-и**: *Меклоски-Меклоскија-Меклоскију* и сл.
-скин (-ска), пољ. презимена испред ових наставака имају **њ** а не **н**, уп. нпр.: Бжезињски (Brzezinski), Полањски (Polański), Грођењска (Grodzieńska) итд.
-ски и **-ска** у рус. презименима, в. т. 251г
-ски: с се у овом наставку губи иза **ћ**, **ч**, **ш**: *бјелоявловићки*, *младићки*, *пећки*, *јуначки*, *варошки*, *нишки*, в. т. 27а
ски- (скр. *скијацки*): *ски-лифти*, *ски-марш*, *ски-рели*, *ски-од(и)јело*, *ски-лифти* итд., т. 88б
скијеринг (спорт)
скин-ефек(а)т (техн.)
скинхед, -а, мн. скинхеди (и скинхедси)
скиптар, -тра (жезло), т. 37в(2)
скиталичин (према скиталица), т. 30б

скитати, **скитам**, **скитај** (и ређе **ски-ћем**, **скићи**)
скитачичин (према скитачица), т. 30б
скитња, ген. мн. скитњи
скиценблок
Скјапарели (не „Скијапарели”), итал., т. 216в
складишни (од -иштни), т. 26г(4)
складност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
скилизак, -ска, поред (обичнијег) клизав, клизак
Склодовска-Кири, двојно ж. презиме, први део променљив: *Склодовске-Кири*, уп. т. 97(трад.)
склопка, дат. склопци, ген. мн. -кй, т. 31б(1)
Ској, Скоја, поред *СКОЈ*, из *СКОЈ-а*, т. 63, 182а
сколастика (дат. -ци), **сколастик**, **сколастички** и **схоластика** итд., т. 31б(1)
сконцентрисати се, в. концентрисати се
Скопље, трад., т. 199ђ
Скопска армијска област, т. 56а
скоретн, ијек. **скорјетн**, в. под корети **соројевићка**, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(8); **соројевићки**, не соројевићки (в. -ски)
скорпија, **скорпион**; уп. шкорпија
Скотланд јард (енгл. Scotland Yard; за завршетак -LAND уп. *Кливленд*), в. т. 208—212
Скоу (у сканд. јез. Schou), т. 260в
Скочвдјевојска (стрма стена, геогр. име)
скрај (предл.); **скраја**, прил. (на ивици, по страни); али: *с краја на крај*
Скредер (дански), в. Шредер
скрембловати (електр.), **скрембловање**
скренути, в. кренути
скрининг (мед., енгл. screening), **скринирати**, **скринирање**; *скриниџ мейида*
скриња и **шкриња**
скрипта, с. мн. (скрипата-скриптима, не скрипте-скрипти), т. 37в(3)
скроб
скроз-наскроз, т. 129
скројити, в. кројити
скроловати (рачун., од енгл. scroll), **скроловање**

скромност, INSTR. -ошћу (уз одр. и -ости), т. 21
 сл., скраћ. *слично* или *слика*, т. 179а(2)
 слабо-: *слабовид* и *слабовидан*, *слабовидоси* (и слабовидност), *слабокрван*, *слабокрвноси*, *слабор(ј)ечив*, *слабоуман* итд., т. 81, 103аб
 слабост, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
 Славен (ретко), в. Словен
 славеносрпски и славјаносрпски (језик)
 славенофил, т. 81а
 славизам и словенизам, -зма, ген. мн. -зама (реч из старосл. и уопште трад. словенског јез. наслеђа), т. 37в(2)
 Славија (београдски трг), т. 54б
 славистика (-ци), т. 31б(1); славист(а), мн. -сти
 слависткиња, т. 26г(2)
 Славичин (према Славица), т. 30б
 Славка (дат. Славки), Славкин, т. 30а, 31б(4)
 славка (цвеће), т. 73
 славо-: *славодобитник*, *свалолук*, *сваловљубив*, *свалой(ј)ев*, *свалойојка* итд., т. 81
 Славонија, Славонац, -нца, Славонка, дат. -ки, ген. мн. -ки, славонски, т. 31б(4), 48в, 50г
 Славонски Брод, т. 50б; *Брођанин*, *Брођанка* (вештачко је Славоноброђанин), т. 48в
 славопојка, дат. -ци, ген. мн. -кй, т. 31б(1)
 славофоб, т. 81а
 слагач, INSTR. -ем, слагачев, т. 34а
 слагачицин (према слагачица), т. 30б
 сладолеџија
 сладострастан, -сна; *сладострасно*, прил., т. 26г(4)
 слајд; *слајд-џитар*, *слајд-шоу*, т. 88б
 сламени (шешир, кров) и *сламни*
 сламка, дат. сламци, ген. мн. сламки, т. 31б(1), уп. и т. 22
 сламчица (од сламка), т. 30г
 Сланкамен, сланкаменски, Сланкаменац, Сланкаменка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б; *сланкаменка* (врста вин. лозе), т. 71
 сластан, -сна, т. 21

„слатка тајна” (бомбони), т. 71
 слева, ек. (прил.): *прилазе здесна и слева*, т. 141
 следећи (прид.: следећи дан), следећи (глагол. прил.), ек.
 следствено, ек.
 с леђа, т. 140в
 слеђеност
 слез (бот.), ек.
 слезина, ек.
 слеме (-ена), *слемењача* (ек.)
 слеп, слепац (-пца), *слепило*, *слепоћа* (ек.)
 слепети (постајати слеп), слепим, слепех, слепљах, слепо-слепела, ек., т. 8ђ
 слепити, ек. (чинити кога слепим, одузимати му вид), слепим, слепих, слепљах, слепо-слепила, (о)слепљен, т. 8ђ
 слепљивати, -љујем (ек.)
 слепоочница, обич. у мн. (ж.) *слепоочнице* (необ. слепоочје); *слепоочни*, ек.
 слетати, в. долетати
 слетети, слетео, -ела (ек.), ијек. *слетјети*, слетио-слетјела, т. 8г(2)
 слив (у ек. и ијек.), т. 10б; *Јадрански слив*, *Црноморски слив*, *Дунавски слив* и сл., али *слив Црног мора*, т. 50г
 сливати (некњ. слевати) у ек. и ијек.; ијек. и *слијевати*, т. 10б
 слијева, ијек. (прил.): *надиру слијева и здесна*, т. 141
 слиједећи и *сьедећи* (прид.), ијек., т. 10ж (глагол. прил. слиједећи)
 слијеп, *слијепец* (ијек.), т. 8а
 слијепити, ијек. (‘чинити кога слепим, одузимати му вид’), слијепим, слијепих, слијепљах, слијепио-слијепила, (о)слијепљен, т. 8ђ
 слијепјети, ијек. (‘постајати слеп’), слијепим, слијепјех, слијепљах, слијепио-слијепјела (не *слијепјео*)
 слијетати, в. долијетати
 слика, дат. слици, т. 31б(1); *сликовитост*, INSTR. -ошћу (уз одр. и -ости), т. 21
 сличица, т. 30г
 сличуга, не шличуга
 слнч., скраћ. *словеначки*, т. 179б(2)
 Слободна Далмација (лист), т. 64

- слов, -словија, -словље форманти сло-
женица: *богослов, богословија, бого-
словље*, т. 81а
- Словен, словенство (својство), Сло-
венство (зб. Словени), словенски;
*Зайадни Словени, Источни Слове-
ни, Јужни Словени; Сџари Словени*
(у значењу етн. групе), т. 486 и
нап. 1
- Словенија, словеначки, Словенац, Сло-
венка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т.
316(4), 48в, 50а
- Слово љубве (деспотово *Слово љуб-
ве*), т. 64
- слога, дат. слози, т. 316(1)
- сложност, инстр. -ошћу (уз одр. и
-ости), т. 21
- сломиврат, -а
- сломити, мења се као ломити: сломим-
-сломиш-сломи, сломе, сломљен
(погрешно је сломијем, сломију,
сломијен)
- Слоњски (пољ. *Słoński*), т. 242
- слот-машина, т. 82
- слерп., скраћ. *славјаносрпски*, т. 1796(2)
- слуга, дат. слуги и слузи, ген. мн.
слугу (ретко слуга), *слугин*, т. 316(2),
30а
- служавка (дат. -ки, ген. мн. -ки), слу-
жавкин, т. 30а, 316(8)
- служитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки,
служитељкин, т. 30а, 316(8)
- слушалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -ао-
ци, -алаца, т. 366(6)
- слушатељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т.
316(8)
- слч., скраћ. *словачки*, т. 1796(2)
- Сљач (слч. *Sliáč*), т. 267
- сљедећи и сљидећи (прид.), ијек., т.
10ж; глаг. прил. *сљидећи*
- сљез (бот.), ијек., т. 21(нап. 2)
- сљезина, ијек., т. 21(нап. 2)
- сљеме, -ена, *сљемача, сљемени* (ијек.),
т. 21(нап. 2)
- сљепило, сљепоћа, сљепица (ијек.), т.
21(нап. 2)
- сљепљивати, сљепљујем (ијек.), т. 21(нап.
2)
- сљепоочница (ијек), об. у мн. (ж.) *сље-
йоочнице*, необ. *сљейоочје*; сљепо-
очни, т. 21(нап. 2)
- сљећи, в. -љећи, -љести
- сљубити, сљубим (не *сљубиши*), т. 21
(нап. 2)
- сљуштити, -им, т. 21 сљуштен, сљу-
шћивати (уп. љуштити), т. 32 и 21
(нап. 1)
- см, скраћ. *сантиметар*, т. 146а (в.
центиметар)
- Смаил-ага Ченгић; *Смрџ Смаил-аге
Ченгића* (наслов дела), т. 42, 94
- смакнути, в. под смаћи
- смалаксавати, смалаксавам
- смалаксати, смалакшем, они смалак-
шу
- смарагд, ген. мн. смарагда, т. 37в(4)
- смаћи (смакнем, смакох, смакао-сма-
кла) и смакнути (смакнем, смакох
и смакнух, смакао-смакла и смак-
нуо-смакнула)
- Смедерево, смедеревски, Смедеревац,
Смедеревка (дат. -ки); смедеревка
(сорта лозе), дат. -ки, т. 316(4),
48в, 506, 71
- смеђ (у ек. и ијек.; необ. ијек. *смеђ*);
смеђокос, смеђоок, смеђецрвен и сме-
ђоцрвен, т. 103а, 106
- смејати се, смејем се, смеју се, смеју-
ћи се, смејах се, смејаше се, смејах
се, смеја се, смејао се, смеј се,
(на)смејав(ши) се (ек.), т. 18е
- смејућити се (ек.)
- сменити, -им, сменила (не *сменула* и
сл.), смењив, ек.
- смео, смела, смело (ек.), комп. сме-
лији, т. 366(11)
- смеса и смеша (ек.)
- сместа, ек., (у зн. одмах): *идемо сме-
ста одавде*, т. 141
- сместити (ек.), в. нам(ј)естити
- смети, смем, смеју, смејући, смедијах
и смејах, смех-сме и смедох-сме-
де, смео-смела; у служби футура
егзактног и: смеднем, смедну (ек.)
- смех; смешан, смешкати се, смешно
(ек.)
- смештати (ек.), в. нам(ј)естити
- смијати се, смијем се, смију се, сми-
јући се, смијах се, смијаше се, сми-
јах се, смија се, смијао се, смијала
се, смиј се, (на)смијав(ши) се, на-
смијан (ијек.), в. т. 8
- смијенити, ијек. (уп. ек. сменити)

смијех и смјех (ијек.), уп. ек. смех и смех, уп. т. 10и
 смијешак, -шка, т. 37
 смијешан, ијек. (уп. ек. смешан); смијешно, прил., т. 9ђ
 смијешати (се), смијешан, ијек. (уп. ек. смешати, смешан)
 смијешити се, ијек. (уп. ек. смешити се)
 смијуљити се, смијуцкати се, ијек.
 смилети (ек.), смиљети (ијек.), в. под милети
 смио, смјела, смјело, комп. смјелији (ијек.), т. 36б(11)
 смион, -а, -о; смионост (обичније смјелост), ијек.
 с миром, т. 140в
 смјеђ, в. смеђ
 смјењив, ијек. (уп. ек. смењив)
 смјеса и смјеша (ијек.)
 смјеста, ијек., прил. (у зн. одмах): *йо-ђи смјеста на њаџу*, т.8б
 смјестити (ијек.), в. нам(ј)естити
 смјети, смијем, смију, смијући, смијах и смједијах, смјех-смје и смједох-смједе, смио (не *смјео*), смјела; у служби футура егзактног и: смједнем, смједну (ијек.), т. 8г(2)
 смјеша и смјеса (ијек.)
 смјешкати се, ијек. (уп. ек. смешкати се); смјешљив
 смјештати (ијек.), в. нам(ј)естити
 смоћи, в. моћи
 смрдибуба, т. 81а
 смрека, дат. -ки (ретко -ци), ген. мн. смрека, т. 31б(8)
 смркнути (се) и смрћи (се), смркнем (се), аор. смркнух и смркох, рад. прид. смркнуо и смркао
 смршавити, в. мршавити
 с муком, т. 140в
 смучање, смучарство, смучке, смучарски; уп. ски-
 смучка, дат. -чки, ген. мн. -чки и -чака, т. 31б(3)
 снабдевати, -ам (ек.)
 снабдевеност (стање), снабдевање (процес) и зато је погрешно: *снабдевеност је била редовна* (треба: *снабдевање је било редовно*)
 снабдети, снабдем, -еју, ређе снабдим (ек.)

снабдијевати, -ам (ијек.)
 снабђевеност, снабдијевање
 снабдјети, снабдијем (ређе снабдим), ијек.
 Снајвар (исл. *Snævart*), т. 261
 снаха и снаја (други лик може бити стилски неутралан или фам. и хип.), т. 18; дат. снахи и снаси (т. 15г, 31б(2)), поред снаји
 снег, снегопадан, снегопадина, Снегуљица (књ. лик), снежан (ек.)
 Снежана (име и лик из бајке), т. 42
 снек-бар, т. 88б
 снеруке (у зн. незгодно, неповољно, неподесно), в. наруку, т. 140а
 снесен (не *снешен*; уп. снети, снесем), в. -нети, -нијети
 снет, ж. (инстр. снећу и снети), снетљив (ек.), т. 21
 снети, снјети, в. -нети, -нијети
 Снешка, дат. -ки (име и хип.), ек., т. 31б(4)
 Снешко Белић (име), т. 42; снешко (ек.), сњешко (ијек.), фигура од снега
 снизити, -им, снижен, *снижење*
 снјег, вок. снјеже, мн. сњегови, сњегова (ијек.) т. 9д и 21(нап. 2)
 снјежан и сњезан (-жна), снјежак (-шка), ~~снјежати~~, ~~снјежатица~~ (ијек.), в. т. 10зи
 снјет, ијек. (инстр. снјећу и снјети); уп. ек. снет
 снимак (необ. снимка)
 сниматеља, дат. -ки, ген. мн. -ки, сниматељкин, т. 30а, 31б(8)
 снисходљив, снисходљиво, снисходљивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
 снова, арх. (прил. у зн. *изнова*, *испо-четшка*): *увек йочиње снова*, т. 141
 с ногу, т. 140в
 сноп: *снопље* (не снопје), т. 29
 сносити, -им, трп. прид. *сношен*, уп. носити
 сношљив, т. 21
 сњегови, в. снјег
 сњегопадан, -дна, сњегопадина, Снегуљица (ијек.), т. 21(нап. 2)
 сњежан и снјежан (-жна), ијек., т. 10л; уп. ек. снџан и снџан
 Сњежана, т. 8б

- сњетљив, сњетљивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ијек., т. 21
- Сњешка, дат. -ки, т. 86, 316(4)
- Сњешко Б(и)јелић (име), т. 42; сњешко (ијек.)
- со, соли, инстр. сољу и соли, т. 366; сони: *сона киселина*
- собар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), собарев и собаров, т. 34а
- с обзиром на (нешто), не „обзиром на...”
- Совјетски Савез (ум. Савез Совјетских Социјалистичких Република, СССР), т. 50а
- совјетско-фински рат, т. 61
- сода: *сода-вода*, т. 886; *сода бикарбона*
- содом (пропаст); содома (блуд, разврат); *Содома* и *Гомора* (библ. места на Мртвом мору)
- сојка, сојки, сојкин (обично прен. зн.), т. 30а, 316(8)
- сокачић (дем. од сокак), т. 30г
- соко, сокола, мн. соколи и соколови
- Сокобања, сокобањски, *Соко-град* (арх. и песн.), т. 50б
- Соколац (код Сарајева), из *Сокоца*, у *Сокоцу*, т. 366(3)
- соколски, т. 366(5)
- Сократ (грч. Sōkratēs); сократовац, сократски и сократовски, т. 191а
- Солзбери (енгл. Salisbury), в. т. 208—212
- солвантан, -тна, солвантност, т. 37в(1)
- солдат, солдатеска (-ски, боље него -сци, ген. мн. -ски, необ. -сака), солдатуша
- солист(а), мн. -сти
- солисткиња, т. 26г(2)
- соло: *соло м(ј)еница*, *соло њ(ј)евач*, *соло гитара*, т. 86а
- Соловјов (изузетно *Соловјев*), рус., т. 250б
- Соломон, соломонски (мудро, као Соломон); ређе *Соломун*, заст. и *Саламон*, *Саламун*)
- соло певање, уп. соло
- Солт Лејк Сити (енгл. Salt Lake City), т. 214
- Солун, трад., т. 193
- Солунац, -нца, али солунац 'учесник Солунског фронта', т. 48в, 49
- Солунски фронт, т. 60б
- Сомалија, сомалски, Сомалац, Сомалка (дат. -ки, ген. мн. -ки), не *сомалијски*, *Сомалијац*, т. 316(4), 48в, 50а
- Сомбатхел (мађ. Szombathely), т. 234
- Сомборка, дат. -ки, т. 316(4)
- Сомоза (шп. Somoza), т. 286, 290
- сони, сона, в. со, т. 366(5)
- Сони (Sony, фабрика), сони (марка производа), т. 71, 72
- сопранисткиња, т. 26г(2)
- сопственик (вок. -иче), сопственица (присв. прид. сопственичин), сопственички, поред власник итд., т. 28а
- сопче, -ета (од соб+че), т. 19
- Сораја (перс.), т. 206б
- Сорос, Џорџ (George Soros, по америчком изговору), боље него Сорош, Шорош
- сорта, ген. мн. сорти (и сората), сортни
- S.O.S. или SOS (међ. знак за тражење помоћи); ћир. С.О.С. (СОС), т. 181
- сотона и *сашана* (уопште: зао дух који наводи на грех, ђаво); *Сошона* (када се схвати као појединачно биће, уп. Луцифер), т. 43
- Соуса, не него Соза (порт. Sousa), т. 244
- софизам, -зма, софист(а), мн. -сти, софистика, дат. -ци, софистичан, -чна, т. 316(1), 37в(1, 3)
- Софија (Sofia) и Софије (Sofie), разл. л. имена у сканд. јез., т. 258; уп. Марија, Марије
- Софија, софијски, Софијац, Софијка (дат. -ки); *Аја Софија*, т. 18ђ, 316(4), 48в, 50б
- софистициран, -а
- софра
- софтвер, софтверски
- соха, дат. сохи, т. 316(8)
- Сохаг (геогр., ар. у Египту), уп. т. 204б
- социјалдемократ(а), м., у мн. -ти (м.) и -те (ж.)
- социјалдемократија, социјалдемократски
- социјализација, инстр. -цијом, т. 18а(1), б

социјалист(а), мн. -сти
Социјалистичка Народна Арапска Либијска Цамахирија, в. Либија
социјалисткиња, т. 26г(2)
социокултурни, т. 103а
социолингвистика, т. 83
социолог, **социологија**, **социолошки**, т. 83
Сочимилко (шп. *Hotchimilco*), т. 290
СОШ, ген. **СОШ-а**, скраћ. **Санитетско-официрска школа**, т. 181Б
спаваћица (кошуља за спавање; друго је *сјавачица*)
спавачица, **спавачицин**, т. 306
спазам (мед.), **спазматичан**
Спалато (итал. *Spalato*), т. 217
спаљење (према *сјалишти*, -им, спаљен), т. 23г
спанаћ
Спартак, **Спартакoв**, т. 63в, 69
спасавати (не *сјашаваћи*), **спасавање** (не *сјашавање*), уп. **спасити**
списатељица, **спаситељицин**, т. 306
спасилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
спасити, -им, **спашен**, боље *сјасити*, -ем, *сјасен*
спаситељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **спаситељкин**, т. 30а, 31б(8)
Спасовдан (цркв. празник), т. 59; до **Спасовдана**, ређе (рег.) до **Спасова дана**; арх. до **Спасова дне**, о **Спасову дне**)
спасити, **спасем**, (они) **спасу**, **спасео-**
спасла, *сјасен*, **спасење** (боље него *сјасити*), **спасим**, **спасе**, **спасио-**
спасила, *сјашен*, *сјашење*; у директној вези са овим је статус невр. гл. *сјашаваћи*)
спати (песн.), **спим-спиш**, **спе** (не спем, спу нити спијем, спију)
спахија, **спахијски**, т. 18ађ
спяхиница, т. 18г(1)
спачек (аутомобил, сериј. производ), т. 71
спашавати, не него **спасавати**; уп. **спасити**, **спасити**
спејс-шатл (енгл. *space shuttle*), **спејс-шатла**, мн. **спејс-шатлови**
спектакл (ген. мн. -кла)
спектрограм, **спектрограф**, **спектроскопија**

спекулативан, **спекулација**; **спекулиса-**
ти, -шем (у зн. *нагађаши*, *шеоретисаши*, *размајраши* и сл.); уп. **спекулација**
спелчекер (електронски коректор, енгл. *spell checker*)
сперматозоид
-спети (ек.), **-спјети** (ијек.), у сложеним глаголима као: **доспети** и **до-спјети** (**приспети** и **приспјети**), **доспем**, **доспеј**, **доспех-доспе**, **доспео-**
доспела (ек.), **доспијем**, **доспиј**, **доспјех-доспје**, **доспио-доспјела** (не **доспјео**, **приспјео**), ијек., т. 8г, посебно под г(2)
специјализација, инстр. -цијом, т. 18а(1), ђ
специјалист(а), мн. -сти
спикер, инстр. -ом, **спикерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8), 34а
спиља и **спила**
спитфајер (авион, сериј. производ), т. 71
спјев, не **спијев**, уп. ек. **спѣв**
-спјети, в. под **-спети**
сплавар, инстр. -ом и -ем; **сплаварев** и **сплаваров**, т. 34а(1)
спласнути (спласнуо, -ула и спласао, спласла)
сплетка, дат. -тки, ген. мн. -така и -тки, т. 31б(3)
сплеткар, инстр. -ом и -ем, **сплектарев** и **сплектаров**; **сплеткарош**, инстр. -ем, т. 34а(1)
спојити, **спојим**, **спојив**, т. 18в
спојка, дат. **спојки** и **спојци**, ген. мн. **спојки**, т. 31б(2)
спојлер (стабилизатор, на авиону или спорт. аутомобилу, енгл. *spoiler*)
споља, **спољашњи**, **спољашњост**, **спољни** (и **спољњи**)
спољно-: *сјољнополићички*, *сјољношрџовински*, т. 103б
спомен у спојевима, **пише се са цртицом**: *сјомен-библиотека*, *сјомен-дам*, *сјомен-збирка*, *сјомен-обележје/обилежје*, *сјомен-јлоча*, *сјомен-чесма* итд., т. 82б
Споменик незнаном јунаку (на Авали), **Споменик ослободиоцима Београда**, **Споменик косовским јунацима** (зван. називи споменика), т. 68;

- (уп. скр.: Пешачићемо до *Незнаног јунака*.)
- Споменица 1941. године и краће Споменица** (одликовање), т. 40, 65
- спонзор**, инстр. -ом, **спонзорски**, **спонзорисати**, **спонзоруша**
- споразумијевати се**, ијек., ек. споразумјевати се; уп. разумети (се)
- споро-**: *сйоровозан*, *сйорогорећи*, *сйорорасјадајући*, т. 1036
- спортист(а)**, мн. -сти; (англ. *сйортисмен*) **спортисткиња**, т. 26г(2)
- спорт-клуб**, т. 82в; обичније је *сйоршски клуб*
- спортска такмичења** (лиге, манифестације, турнири и сл.) — пишу се великим почетним словом прве речи (остале речи ако су саме по себи властита имена): *Светско фудбалско првенство у Јужној Африци*, *Летња олимпијада у Лондону*, *Јадранска кошаркашка лига*, *Београдски АТП турнир*, *Куп шампиона*, *Пешнаесте Љубичевске изгре* (Љубичевске изгре су устаљено званично име, уп. бијенале), *Трећа квалификациона група* итд., т. 63д
- спортсмен** (енгл. спортсман), в. спортист(а)
- спот**: *видео-сйош*, мн. видео-спотови, т. 84
- спочетка** у зн. *исйрва*, т. 141, али: *крену је с йочейка*, *с йочейка на крај*
- спрам**, предл. (по правилу са ген.)
- спрва**, **спрвице**, обичније *испрва*
- спрега**, дат. спрези, т. 316(1)
- спрегнути** (спрегнем, спрегну, спрегох и спрегнух, спрегао и спрегнуо, спрегни, спрегнувши и спрегавши, спрегнут), обичније него **спрећи** (спрегнем, спрегох, спрегао, спрегавши)
- спреда** (прил., ретко *спред*), ек.
- спреј**, инстр. спрејом, мн. спрејови
- спрем** и **спрема** (предл., необ.)
- спремачицин**, т. 30б
- спрећи**, в. спрегнути
- спријед** (прил., ретко *спријед*), ијек.
- спринт** (мн. спринтови), **спринтовати**, **спринтер** (вок. -у, инстр. -ом),
- спринтерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **спринтерице** ж. мн.
- с пролећа** (ек.), **с прољећа** (ијек.), т. 37а, 138в
- спустити**, в. допустити
- СПЦ**, скраћ. *Српска православна црква*, т. 181Б; остаје непромењено, погрешно је: „из СПЦ-а”, „у СПЦЕ-у” и сл.
- сразмер** и **сразмера**, **сразмерност**, ек.; ијек. **сразмјер**, **сразмјера**, **сразмјерност**
- с раскида** (арх.): *није с раскида* (сагласан је), т. 37а, 140
- Србија**, вок. Србијо, инстр. Србијом, т. 18, 34, 50а
- Србија**: *Рејублика Србија*; *Кнежевина Србија*, *Краљевина Србија*, *Народна Рејублика Србија* (истор.), т. 50а
- „**Србија-гас**”, зван. назив предузећа (озваничено погрешно спојено писање)
- Србијанац**, -нца; уп. србијански
- Србијанка** (жена из Србије), дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(4); *Србијанка* (новине), т. 64
- србијански** (који се односи на Србијанце и Србију), сл. *зайадносрбијански* (нпр. говори), *с(ј)еверносрбијански*, т. 104
- Србин**, **Српкиња**, **Срби**; **Српство** (зб., *Срби*), **српство** (својство), **Србадија** (зб. разг.), в. т. 48аб(и нап.)
- срдашце**, **срдашца** (срдашцета), ген. мн. срдашца (срдашаца)
- средишни** и **средишњи** (затрвена је значењска нијанса: који се односи на средиште према централни, средњи), т. 26г(4)
- средишњица** (у шаху)
- средње-** (када има значење: између *ниско* и *високо*): *средњеродуктиван*, *средњеразвијен*, *средњерадиоактиван* итд.; када се посебно наглашава може и одвојено — *средње развијен*, в. т. 105 (уп. *средњо-*)
- средњи**: *Средња Америка* (потконтинент), *Средња Евроја* (геогр.), *Средња Евроја* (земље и народи), *Средња исток* (земље и народи), т. 50вг, 52

средњеразвијен, т. 105 (одвојено кад се **средње** посебно наглашава)
средњи век (ек.), **средњи вијек** (ијек.), т. 62а
средњо-: *средњоамерички, средњов(ј)ековни, средњоевропски, средњоисточни, средњошколски*, т. 104; уп. **средње-**
средњошколац, -лаца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
средовечан, -чна, ек.; ијек. **средовјечан**, -чна
Средоземно море, **Средоземље**, т. 50ђ; уп. **Медитеран**
Средска или Сретечка жупа, т. 56а
средство (ген. мн. **средстава**), т. 20а(1)
Срем, у старијим текстовим био је у употреби и ијек. облик *Сријем*, у савременим текстовима (и у ијек. контексту) треба употребљавати изворни екавски облик, т. 50г
Сремски санџак, в. *Санџак Срем* и т. 56а
Сремски фронт, т. 60б
срео и срио (од **срести**), ијек., в. **срио**, т. 10ђ
сретан, в. под **срећан**
Сретечка или Средска жупа, т. 56а
сретн-, в. под **срећан**
срећан, -ћна, -ћно, **срећно** (прил.), **срећник**, **срећница** — и (об. у зап. крајевима) **сретан**, **сретно**, **сретник**, **сретница**, т. 23а
срећка, дат. -ћки, ген. мн. -ћака, т. 31б(2)
срио и срео (од **срести**), ијек.; тако и: **пресрио** и **пресрео**, **сусрио** и **сусрео**, т. 10ђ
сродство, т. 20а(1)
срп., скраћ. *српски*, т. 179а(3)
Српска: поименичено *Република Српска* (из *Српске*, у *Српској*), т. 50а
Српска православна црква, т. 63б; скраћ. **СПЦ**, т. 181б
српски: *српски љовори, српски језик, Српска десјошовина* (ист); *српскохрватски језик* (ист.), *српскохрватско-мађарски р(ј)ечник*; *српскохрватски језик* (после распада), т. 103в (нап.)
Српско народно позориште, т. 63б

српскословенски (српска редакција старосл. језика), скр. **српсл.**, т. 179б(2)
српскохрватски (хрватскосрпски), кад се односи на заједнички језик одн. језичку заједницу (истор.); **српскохрватски** (**хрватско-српски**), кад се односи на савр. стање, т. 103в(нап.), 109; уп. **српски**
српсл., скраћ. *српскословенски* (српска редакција старосл. језика), т. 179б(2)
српство (припадност, особина); **Српство** (српски народ), уп. и под **Србин**, т. 48аб(нап. 1)
с руке, в. на **руку**, т. 37а(3)
срце, ген. мн. **срца** (песн. **срдаца**)
срџба, ген. мн. **срџба** и **срџби**, т. 19-ст за фарнц. -ST (недоследно), т. 275 ст., скраћ. *сџари*, т. 179а(2)
стабалце и **стабаоце**, -а, -ета, дем. од **стабло**
стадијум (и **стадиј**), в. -иј, -ијум, т. 190в
стадион, т. 190в
стажист(а), мн. -сти, **стажирати**
стажисткиња, т. 26г(2)
стајалишни (према *стајалишће*), т. 26г(4)
Стајл (хол. Steyl), т. 280а
стајлинг (енгл. styling); *стајлинг-ценшар*
Стајнбек, **Дон** (John Steinbeck), боље него **Штајнбек**
-стак: именице с непостојаним а у завршетку *-сџак* у косим падежима губе глас т: *лисџак* — *лиска*, али *најрсџак* — *најрсџка*, т. 26г(2)
стакалце, **стакалца** и **стакалцета**, мн. **стакалца**, ген. **стакалца** и **стакалца** (нестандардно је *сџакаоце*), т. 36б(8)
стакларка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(8)
стакленка, дат. -ци, ген. мн. -кй, т. 31б(1)
стамбени (од **стан**), т. 22
станар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **станарев** и **станаров**, т. 34
станарка, дат. -ки, ген. мн. -кй, т. 31б(8)
станац: *сџанац камен, камен сџанац стандард*, ген. мн. стандарда, т. 37в(4)

станиол

стани-пани, уп. т. 129

Станка (дат. -ки), **Станкин** (не Станци, Станчин), т. 30а, 316(4)

старалац, -оца, мн. -оци, -лаца (не *стараоц*), т. 366(6)

старамјака (бака), дат. -ци, т. 316(1); **старамјакин** (уп. мајка), т. 30а

Стара Пазова, т. 50б; **старопазопвачки**

Стара планина, т. 50д

Стара Риша (чеш. Stará Říše), т. 283

старати (погрешно у зн. *посијајати стар*), али **старати се**, -ам се (о некоме или нечему)

Стара Црна Гора (ист.), т. 56(нап.)

старети, старео (ек.), ијек. **старјети**, старио, старјела у зн. *посијајати стар*; **старити**, старио-старила (у ек. и ијек.), и у претходном значењу и у зн. *чинити старим*

старешина, **старешински**, **старешинство**, **старешовати** (ек.)

стари: *стари Грци*, *стари Гошци*, *стари Римљани* (необавезни и испуштиви атрибут), т. 486(нап. 2)

стари век (ек.), **стари вијек** (ијек.), т. 62а

Стари Вујадин (лик из нар. поезије), уп. Старица Новак, т. 42

Стари град (део Београда), т. 54а

Стариграђанин (према Стариград), **Стариграђанка** (дат. -ки, ген. мн. -кй), **стариградски**, в. т. 316(4), 48в

стари завет (раздобље: у време *старао завешта*, у *стараозавештно време*), **Стари завет** (књига, део Библије), **старозаветни** (ек.)

стари завјет (раздобље), **Стари завјет** (књига), **старозавјетни** (ијек.)

старији, старија, старије, т. 18; *Плиније Старији*, т. 41г

Стари континент (Европа), т. 50в(нап.)

Старица Новак (из нар. поезије), уп. т. 42

Стари свет (Европа), т. 50в(нап.)

Стари Словени (у зн. етн. групе), т. 48б

Стари Срби Зећани (ист., у зн. етн. групе), т. 48б

старити, в. старети

старјетн (ијек.), в. под старети

старјешина, **старјешински**, **старјешинство**, **старјешовати** (ијек.), т. 8д(1)

стармали

старо-: *стараобечејски*, *стараоградски*, *стараодрчки*, *стараомодан*, *старословенски*, *старосрпски*, *старовисоконемачки*, ијек. *старовисокоњемачки* итд., т. 103а

староседелац (-еоца, ген. мн. -елаца), ек.; ијек.: **старосједјелац** (-диоца, ген. мн. -дјелаца) и **старосједилац** (-диоца, ген. мн. -дилаца), т. 10д (не *стараседеоц*, *стариједиоц*); 366(6)

староселац (онај који је из старог села) и **Староселац** (према Старо Село), **староселка** и **Староселка** (дат. -ки); **староселски** (према Старо Село), в. т. 316(4), 366(5)

старосједјелац и **старосједилац**, в. под староседелац

старосл., скраћ. *старословенски*, т. 179а

старосни (старосна граница), 26г(4)

Стати (алб. Stathi), т. 201б

статика, -ци, т. 316(1)

статист(а), мн. -сти, **статирати**

статисткиња, т. 26г(2)

статут (схваћено описно, као општа реч) и *Статути* (као скраћено име акта), в. т. 64 и нап.

стационар; *Стационар* (назив одр. установе или њеног дела), т. 63б

стваралац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца (не *ствараоц*), т. 366(6)

стваралачки, **стваралаштво**, т. 27

Стварање (часопис), т. 64

Стеван Високи, т. 41в

Стеван Првов(ј)енчани, т. 41г

стега, дат. стези, т. 316(1)

Стејдн (исл. Steinn), т. 261

Стејт департмент (енгл. State Department), т. 214

Стенли (енгл. Stanley), в. т. 208—212

Стеновите (ијек. Стјеновите) **планине**

(у Америци), т. 50д

стенографија, т. 83

степенишни, т. 26г(4)

стерати, стерем, уп. -стрети, -стријети

стерео-: *стереотипиј*; *стереозвук*, *стерео-снимак*, *стерео-уређај*, т. 84

Стеријино позорје и (скраћ.) **Позорје**: на овогодишњем *Позорју*, т. 63д и нап.

стероид, обично у мн. *стероиди* (не *стереоид*)

стећак, -ћака, мн. -ћаци, -ћака, т. 316(1)

Стив (енгл. Steve), в. т. 208—212

Стивен (енгл. Stephen), в. т. 208—212

Стивенс (а не „Стивенс“), в. т. 208—212

Стијовић, т. 416

с тим(е)

стипендија, **стипендист(а)**, мн. -сти, **стипендирати**

стипендисткиња, т. 26г(2)

стиска, дат. стисци, т. 316(1)

стискати, в. притискати

-стити, формант (завршетак) многих глагола код којих трп. прид. одликују варијације фонетизма са -шти или -шћ- или оба паралелно, али најчешће с превагом једног од њих (уп. нпр.: *пуштен*, *чашћен*, *крштен*, *замашћен* и *замаштен* и сл.); у овај систем улазе глаг. именице на -ње и итеративи на -ати, -авати и -ивати од истих основа (уп. нпр.: *чашћење*, *чашћавати*, *нам(ј)ештати*, *учвршћивати*), т. 32а

стихија, **стихијски**, т. 18ђ

стицати (стицај и сл.) према *стећи*, у ек. и ијек.

стицати према стаћи, стакнути (ватуру)

Стефан Митров Љубиша, двојно презиме, т. 96

стјуард, ген. мн. стјуарда, т. 37в(4)

-стни, не упрошћава се испадањем т у привевима од страних основа, као нпр.: *азбестини*, *контрарастини*, *ипрошестини*, *рубостини* и сл., т.; уп.: *вредносни*, *врсни*, *жалосни*, *масни*, *стајросни* итд., т. 26г(4)

сто, стола, мн. столови; **Столови** (геогр.), **стони**, т. 36б, 50д

сто, **стотина**: *сто двадесет* (и) *четири* (*четворо*, *четворица*, *четврти*); *три* *стотине* *шездесет* (и) *пет* (*петоро*, *петорица*, *пети*), т. 115

стовариште, **стоваришни**, т. 26г(4)

стога (зато, због тога), али: *с тоџ(а) бреџа*

Стогодишњи рат, т. 60а

сто-дв(ј)еста, т. 120

стоик, мн. стоици, **стоицизам**, т. 18в(3)

стојадим (аутомобил, сериј. производ), т. 71

стојећке и **стојећки** (прил.)

стојиште

Стокхолм (Stockholm), не Штокхолм

столац, стоца, **сточић**, т. 36б(3, 4)

Столац, Стоца (у Херцеговини), **столачки**, **Сточанин**, **Сточанка**, т. 36б(3), 48в, 50б

Столе (Столета и Стола)

столеће; **столетан**, -тни (ек.)

стољеће; **стољетан**, -тни (ијек.)

стони, в. сто

стонога, дат. **стонози**, **стоногин**, т. 30а, 316(1)

стоосамдесетпетогодишњица (185-годишњица), т. 116

Storting, в. т. 256

сто посто (100%), **стопостотни** (100%-ни), **стопоцентни** (100%-ни); **сто одсто** сто пута (ређе стопут)

стотинак и (ретко) **стотињак**

стотинарка, дат. -арци и -арки, ген. мн. -арки, т. 316(2)

стотинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. стотинки, т. 316(2)

стотка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 316(3)

стотонски

стотридесетпетогодишњи (135-годишњи), т. 116

сточар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), **сточарев** и **сточаров**, т. 34а

сточић, уп. и **столац**, т. 36б(4)

Стр., скраћ. *стран(и)ца*, т. 179а

Стравински, Стравинског(а)

страда (прил.)

страдалац, страдалца и страдаоца, вок. **страдатче** и **страдаоче**, ген. мн. **страдалаца**, т. 36б(6)

Стразбур (франц. Strasbourg), т. 275

Стразбур (према фр.), т. 20в(3)

Страјсенд, Барбара (Barbara Streisand), не Стрејсенд (како се усталило)

странка, дат. **странци** (без обзира на значење, уп. нпр.: *Поклањам ја-жњу свакој странци у јосџуйку.* - *Појрављају се односи у странци.*); ген. мн. **странака** (не *странки*), т. 316(1)

- странпутица**, т. 22
страстан, -сна, т. 26г(4)
стратегија, **стратегијски**, **стратешки**, т. 18а(1), њ(1), 28а
стратиграфија, т. 83
стратосфера (не -свера)
Стратфорд апон Ејвон (или: *Страйфорд на Ејвону*), т. 101а
страхо-: *страховлада*, *страхойошћовање*, т. 81а
страшљив (уп. неустрашив и неустрашљив)
Стрејсеид, в. Страјсенд
стрела (ек.), **стрелац** (-лица), ек.; **стреласт**, **стрелица**, **стрелиште**, **стрелинице** (ек. и ијек.)
стрелачицин, т. 30б
стрелачки, **стрелаштво**, т. 27
стреме, **стремењача**
стремити, **стремљење** (одомаћени русизам); непотребна ијекавизација *стријемити*, *стријемљење*
стрепети (не *стријетити*), **стрепим**, **стрепех**, **стрепео-стрепела** (ек.)
стрепња (ек. и ијек., не *стријейња*), ген. мн. стрепњи
стрепјети (ијек., не *стријейити*), **стрепим**, **стрепјех**, **стрепљах**, **стрепио-стрепјела**
стрептомицин, т. 71
-стрети (ек.), **-стријети** (ијек.), у слож. глаголима као **застрети** — **застријети**, **застрем**, **застри**, **застрех-застре** (ек.), **застријех-застрије** (ијек.), **застро-застрла**, **застрт**; ретко се употребљава прости глагол **стр(и)јети** (стрем и стерем), али је обичнији у вар. **стерати**, **стерем**
стреха, ек. и ијек., дат. стрехи, ген. мн. стреха (не *стријеја*), т. 31б(8), 8д
стрехица, т. 30г(4)
Стрибрна Скалица (чеш. Stříbrná Skalice), т. 283
Стрибро (чеш. Stříbro), т. 283, 284
стризибуба (не *стрижибуба*), т. 81в(1)
стријепити, **стријепјети**, не него стрепјети, ијек.
стријела, **стријелац**, **стријељати** (ијек.), т. 9в; уп. ек.: **стрела**, **стрелац**, **стрелељати**
стријења, не него *стриейња*, в. стрепети
-стријети, в. под -стрети, -стријети
стријеш (ијек.), уп. ек. **стрѐш**
стриктан, -тна; прил. **стриктно**
стрина: *стрина Стана*, ген. стрина Стане и стрине Стане итд., т. 92б
Стринберг (град., швед. Strindberg, изг. Стриндберј), т. 260в
стрип, **стриповати**, -ујем; *стрип-издање*, т. 82в
стриптиз, **стриптизерка** (дат. -ки, ген. мн. -кй) и **стриптизета**, т. 31б(1)
стрићи (не стригати), **стрижем**, **стригу**, **стригући** (не стрижући), **стризи**, **стризите** (не стрижи, стрижите); тако и **острићи**, **престрићи** и сл., т. 31в
стриц, вок. **стриче**, INSTR. -ем, мн. **стричеви-стричева**; **стричев**, т. 34а
стрмни: *стрмно жишо*
стрмоглав, **стрмоглавити се**; **стрмоглаво** и **стрмоглавице** (прил.)
строг (комп. *строжи*), **строга** (комп. *строже*, суперл. *најстроже*)
строцијум (стронциј), т. 190в(2)
стрпјети се, **стрпио се**, **стрпјела се**; уп. ек. **стрпети се**, **стрпео се**, -ела се
стругаљка, дат. -ци, ген. мн. -кй, т. 31б(1)
стругати, **стружем**, (они) **стружу**, IMP. **стружи**, т. 31в
струјом(ј)ер, INSTR. -ом, т. 34
-струк: *двосрук*, *широсрук*, *шиосрук*
струка, дат. струци, т. 31б(1)
струкиран (из трг. речника, сматра се некњ.)
структура, **струкуралан**, **структурни**, **структурирати**
структурализам, **структуралист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)
стел., скраћ. *старословенски*, т. 179б(2)
стубац, -пца (мн. ступци-стубаца), т. 19
стубишни, т. 56г(4)
Студентски трг, **Студентски парк**, т. 54б
студиј (изучавање), INSTR. **студијем**; **студија** (нпр. научна расправа), INSTR. **студијом**; **студије** (мн.), **студија** (нпр. *универзитетске студије*), т. 190в(2)

студијски (према студио и студије), т. 18ђ(1)
студио, студија, INSTR. студиом, МН. студији, ГЕН. студија, ДАТ. студијима (уметничка радна просторија и сл.), т. 18б
студиозан, -зна, т. 18б
студјети, студи (ијек.)
Ступарич (итал. Stuparich), т. 217
ступац, -пца (МН. ступци-ступаца), т. 19
су-, в. под са-
субвенција, **субвенционисати**
субверзиван, **субверзија**
субјекат и **субјект**, -кта, ГЕН. МН. -ката, т. 37в(2)
сублимат, **сублимација**, **сублимисати**
субординација
суботњи
субп-: **субпериодизација**, **субполаран**, -рна, т. 20в(1); УП. супкултура, суп-стандард, суптропски и сл.
Субхија, т. 20в(3)
сув и **сух**, т. 15в
сувача
сувласничин (према сувласница), т. 30б
сувљи (суши), т. 15в(нап.)
суграђанка (дат. -ки), т. 31б(8)
суд: *Врховни суд*, *Уставни суд* (скраћ.
Суд као одређ. установа, али малим словом као термин или општи појам, УП. влада), т. 63, 68
судски, **судство**, т. 20а(1)
Суенхуађанг (кин. Sunhuajiang, пека), т. 229
Суец, **суецски**; *Суецки канал*, т. 50д
Суздајк (хол. Soesdijk), т. 280б
суздржати се, **суздржавати се** (и уздржати се, уздржавати се)
сузе **мајке божје** (бот.), т. 73
Сузуки (јап. Suzuki), т. 218б
суицидан, -дна, т. 18в(4)
Суицу (јап. Suitsu), т. 218б
сукња, ГЕН. МН. сукања
сукривац, -вца, т. 37в
сукцесија, **сукцесор** (INSTR. -ом), т. 34а
Сулејман (алб. Sulejman), т. 201б
Сулејман (ар.), т. 204б
Сулејман Величанствени, т. 41г
сулфатијазол

Суљага, т. 94

сумња (ГЕН. МН. сумњи), **сумњати**, **сумњив**, **сумњичав**, **сумњичавост**
сумпор- у саставу термина, т. 89а, уобичајено је писање с цртицом: *сумпор-диоксид*, *сумпор-дихлорид*, *сумпор-водоник* итд.; препоручује се цртица и за друге хем. термине сличног карактера.

сународник

сунаследник (ЕК.), **сунаследник** (ијек.), т. 21(нап. 2)

сунашце, **сунашца**, ГЕН. МН. **сунашца** (сунашаца)

Сунг (кин. династија, Сонг), т. 229

Сун Јат Сен, трад. кин., т. 197б

Сунце или **сунце**: а) велико слово кад се има у виду неб. тело: *звезде ђа-шуљци Сиријус*, *Вега* и *Сунце*, *Земља се окреће око Сунца*, *експлозије на Сунцу*, *ђомрачење Сунца*, *стоји Сунце високо у ђодне* итд.; б) мало слово у вези са светл. и топл. приликама и у пренесеним знач.: *дан без сунца*, *седим на сунцу*, *не треба држати на сунцу*, *ђомакни ми се са сунца*, *обасјан сунцем*, *уђрејало сунце*, *слабо ђодносим сунце*; *ђи си моје сунце*, *уђасло је моје сунце*, т. 4б и 47

сунчев или **Сунчев** (у складу с претходним): *Сунчев систем*, *Сунчеве ђеђе*; *ђробија се сунчева светлост*, *обасјан сунчевим зрацима* итд., т. 47(нап.)

супер-, т. 83, спојено: *сујернова*, *сујерсјекћакл*, *сујерсила*, *сујерфосфајш*, *сујерревизија*, *сујерсензибилан*; али *сујер-Енђлез*, т. 84; одвојено кад добије значење придева и посебан нагласак: *имали смо сујер журку* (УП.: *журка је била сујер*). Долази и као именица (*50 лиђара сујера*)

суперл., скраћ. *сујерлађив*, т. 179а

супкултура (поткултура)

супкутан

супротставити се

супруг, вок. **супруже**, МН. **супрузи**, т. 31б(1)

супруга, дат. -зи, т. 31б(1); **супругин**, т. 30а

супскрипција
 супспецијализација, т. 20в(1)
 супстаитив, супстантивизација
 супстанца; супстанција, супстанцијалан
 супституент, супститут, супституција, супституисати (-ирати)
 супстрат; супстратосфера, т. 20в(1)
 суптангента (мат.)
 суптропи, суптропски
 супфебрилан (мед.)
 сурла, ген. мн. сурли
 сурутка, дат. -тки, т. 316(2)
 сурфинг; сурфер, сурфовати
 сусам
 сус(ј)етка, дат. -тки, ген. мн. -ткй, т. 316(2)
 суснежица (ек.), сусњежица (ијек.), т. 21(нап. 2)
 сусрео, сусрио, в. срео, срио
 сустанарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8); сустанаркин, т. 30а
 Суст (хол. Soest), т. 280
 сустигнути, сустиићи, в. стиићи
 сутјеска (уска клисура, теснац); Сутјеска (река и битка), т. 50ђ, 60б
 сутра (у ек. и ијек.), сјутра (у ијек.)
 суфикс, мн. суфикси-суфикса (не суфикаса), т. 37в(3)
 сух, в. сув
 сухомеснати производи, т. 15в
 Сухоњ (слч. Suchoň), т. 267
 Сучава (рум. Suceava), т. 247
 сучелице (прил.)
 Суџоу (кин. Suzhou, град), т. 221, 229
 суши, в. сувљи, т. 15в(нап.)
 сушица (према сух), т. 30г

сфера, сферни, сферичан (не свера)
 сфинга, дат. сфинги (уп. нпр.: међу сувенирима могу се наћи и сфинже); Сфинга (споменик у Египту), т. 316(2), 68, 191а
 СФОР, из СФОР-а, у СФОР-у (погрешан је изговор „есфор, из есфора“)
 Сфорца (итал. Sforza), т. 217
 сфрагистика, дат. -ци, сфрагистичар, т. 316(1)
 сфушерити (сфушерисати)
 сх., скраћ. *српскохрватски* (и српско-хрватски, нпр. језик), т. 1796(2)
 схарчити
 схватати (не схваћати)
 схема, схематизам, схематизовати, схематски и шема итд.
 Схидам (хол. Schiedam), т. 280б
 схизофренија, схизофреничар, схизофреничарка (дат. -ки), т. 316(1); схизофреничан, обичније шизофренија итд.
 схоластика (и сколастика), дат. -ци (т. 316), схоластичар (и сколастичар), схоластик (и сколастик), схоластички (и сколастички), т. 286
 сценарио и сценариј, мн. сценарији (м.), ређе и сценарија (с.), т. 190в(2) (необ. је сценаријум); сценарист(а), мн. -исти
 sc. (не sci.); *Doctor scientiae* (у лекарским титулама) скарђује се *dr sc.*, т. 180
 сцијентизам, сцијентистички
 Сцила (између *Сциле* и *Харидбе*; необ. је Скила), т. 192а

Т

т, д за ар. међузубне сугл., т. 2046(4)
 т за грч. ТН: *Аџина*, *џема*, т. 191а, 192
 т за енгл. глас /t/, т. 212:
th: Thatcher, Dorothy, Smith
 т за исл. Þ, т. 261
 т за франц. ТН, т. 275
 -т франц. на крају речи не изговара се и не преноси (уп. Годо), т. 275
 т., скраћ. *џачка*, такође *џона* (поред т), т. 179а

Т, скраћ. *џесла* (јединица) и *џој* (у шаху), т. 180, 184
 Т-13 (*минобацач Т-13*), т. 72
 табакера (не табакијера)
 Табит (ар.), т. 2046
 табу (табуа-табуу): *џабу џема*, т. 86в
 табулатор, инстр. -ом, т. 34а
 табуре, -еа, -еу, мн. табуреи, -еа
 Талеуш (пољ. Tadeusz), т. 242
 тадли; *кадли-џадли* (било кад, пре или после, ипак једном)

- таеквондо**, таеквонда, -ду (борил спорт)
- Таијуан** (уб. уместо прецизнијег **Таијуен**, кин. Taiyuan, град), т. 229
- таин** (не тајин), т. 186(1)
- Тајван** (кин. Taiwan, раније име *Формоза*), т. 134
- тајга**, дат. -ги, т. 316(8)
- тајити**, тајим, т. 18в(1)
- тајм-аут**, т. 88б
- Тајмс сквер** (енгл. Times Square), т. 214
- Тајпинг** (кин. Taiping, сељачки покрет), т. 229
- так** (и *-дак*), завршетак именица са непостојаним *a* у мн. (осим у ген.) губи т испред ц: *џубици, задаци, задацима, меци, ѓреци, ошйаци, ѓочеци, ѓреѓраци* итд., т. 26а
- такав**, -ква, -кво (не така, тако и сл.)
- такмичар** (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и -ом), **такмичарев** и **такмичаров**, т. 34а; **такмичарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 316(8)
- такнути** (такнем, такнух и такох, такнуо и такоа) и **таћи** (такнем, такох, такоа); тако и од слож. глагола као **натакнути** и **натаћи**, **подстакнути** и **подстаћи**, **стакнути** и **стаћи** итд.
- Таковски крст** (одликовање), т. 40, 65
- такође** (такођер)
- такозвани**; **скраћ. *џзв.***, т. 1796(2)
- такорећи**, т. 105
- такса**, ген. мн. такса
- такси**, таксија, таксију, INSTR. таксијем, т. 18а(1); *џакси сџаница*, т. 86в; **таксист(а)**, мн. -сти
- тактизер** (онај који тактизира), INSTR. -ом, т. 34
- тактика** (дат. -ци), т. 316(1); **тактичар**, INSTR. -ом и -ем, т. 34а(1); **тактичност**, INSTR. -ошћу, узодр. и -ости), т. 21
- таласотерапија**
- талац**, таоца, вок. таоче, мн. таоци-талаца, т. 366(б)
- талаштво**
- таленат** (талент), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
- Талес** (не Талет), т. 191в(2)
- Талија** (хелен. мит.)
- Талијан**, в. Италија, т. 48в
- Талмуд** (хебр. зборник тумачења јудизма), т. 64
- таљење** (према *џалиџи*, -им, трп. прид. *џаљен*), т. 23г
- таман**, -мна
- Тамаш Јовић** (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
- тамјан**, **тамјаник**, не тамљан
- тамјаника** (врста грожђа и вина, мушкат), дат. -ци, т. 316(1), 71
- Тамнава**, **тамнавски**, **Тамнавац**, **Тамнавка** (дат. -ки, ген. мн. -кй), т. 316(4), 50г
- тамнети**, -ним, тамнео-тамнела (ек.), ијек. **тамњети**, тамнио-тамњела, (*џо-сџајџи џаман*); **тамнџти**, -им, тамнио-тамнила (*чиниџи џамним*), у ек. и ијек.; уп. белети, црнети и сл.
- тамњење** (и у ек. и у ијек.; уп. тамним, *зџџамњен*)
- тамница**
- тамничар**, вок. -у и -е, INSTR. -ем и -ом, т. 34а(1)
- тамно-**: *џамнокос, џамнолик, џамноок, џамноуш; џамнозелен, џамноџлав, џамносмеђ, џамноцрвен* и сл., т. 10б
- тамо-амо** (тамо-овамо, тамо-онамо), т. 129
- тампон**: *џамџон-зона, џамџон-држава*, уп. т. 88б
- тамоте**, в. под овамоте
- тамтам**, т. 86а
- тангента** (мат.), ген. -нти
- танго** (м.), танга, тангу; мн. танга (ср.)
- Тангшанг** (кин. Tangshang, град), т. 229
- тандара-мандара**, т. 135
- Танзанија**, **танзански**, **Танзанац**, **Танзанка** (не *џанзанијски, Танзанијац*)
- Танјуг**, **скраћ. *Телеѓграфска аѓениција нове Јуѓославије***, т. 182Б
- танко-**: *џанковраџ, џанконоѓ, џанко-сџрук; џанковијасџ, џанковиџ, џанковиџосџ, џанкоуман* и сл., т. 10б
- тантал** (хем.): *џанџал-карбид*, т. 89а; уп. и сумпор-
- Танталове муке**, т. 74
- танушан**, **танушност**
- танчина**, **танчица**
- тањир**, дем., INSTR. -ом; **тањирџи** и **тањирчџи**; **тањираст**; **тањирача**

- Тао Јуенминг** (кин. Тао Yuanming, класични песник), т. 229
- ТА пећ**, скраћ. *термоакумулациона пећ*, т. 906
- тапа-тапа**, узв. (за подраж. корака), т. 135
- тапаширати**, тапаширан (убичајено, иако има мишљења да је боље *шайецирати*, *шайециран*)
- тапетар**, вок. -у, -е, INSTR. -ом, -ем, т. 34а(1)
- Тарквинија** (итал. Tarquinia), т. 217
- Тарнер**, убичајено (тачније би било *Тернер* за енгл. Turner)
- Таско** (шп. Tasso), т. 290
- Тасо** (итал. Tasso), т. 217
- Татабања** (мађ. Tatabánya), т. 229
- Татаро-Монголи**, т. 102
- Татре ж. мн.** (из Татра); *Ниске Татре*, *Високе Татре*, т. 50д
- тачка**, дат. -чки (не *шачци*), ген. мн. -чака, т. 31б(3)
- тачкица**, т. 30г(1)
- Таунсенд** (Townsend), не Таунсенд, Таусенд
- Тауфик** (ар.), т. 204(8)
- Тахити**, јд., -ија, -ију (не на Тахитима итд.)
- Тбилиси**, Тбилисија, т. 20в(3)
- ТВ**, скраћ. *телевизија*, *телевизијски*; *ТВ емисија*, *ТВ програм*; *ТВ ојласи и рекламе*, т. 145д
- твој**, твојег(а) и твог(а), твојем(у) и твојем(е)
- твор**, мн. творови, т. 15а
- тврдо-**: *тврдоглав*, *тврдокоран*, т. 103б
- тврдокорност**, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
- тврдокрилац**, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
- тврдолистан**, -сна, т. 26г(4)
- т. г.**, скраћ. *шекуће године*, т. 179а
- Теба** (јд., грч. Thēbai мн.), **Тебанац** (вок. -нче), **Тебанка** (дат. -ки, ген. -ки), **тебански**, т. 31б(4), 48в, 191а
- тегљење**, не *шеђење* (уп. теглити, -им, трп. прид. *шеђењен*), т. 23г
- тежишни** (према *шежишше*), т. 26г(4)
- тежња**, ген. мн. тежњи
- тезаурус**
- тезга**, дат. -зги, т. 31б(8), ген. мн. те-зги и тѣзгѣ, т. 37б(1)
- тезгица**, т. 30г(1)
- Тејлор** (енгл. Taylor), т. 118
- тека** (дат. теци)
- тека**, формант сложеница: *библиотека*, *дајшотека*, *фојшотека*, т. 81а
- Тексас**, **тексаски** (боље него *шексаски*, уп. врбаски), **Тексашањин**, **Тексашањка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 28а, 31б(4), 48в, 50а
- текстилац**, -лица, мн. -лци, -лица, уп. дијеталац, т. 36б(6)
- текстуалан**, -лна (текстуелан)
- телашце**, -ашца и -ашцета, мн. -ца (ек.); ијек. *шјелашце*, в. телешце
- теле-**: (а) *шелеграм*, *шелеграф*, *шелевизија*, *шеледирижовани*, *шелекоманда*, *шелекомуникација*, *шелеметар*, *шелемеханика*, *шелеобјектив*, *шелейатија*, *шелейринтер*, *шелеской*, *шелестих*, *шелефакс*; (б) *шеле-текст*; *шеле-фото*, уп. т. 88б
- телевизијски**, т. 18ђ(1)
- телеграфија**, т. 83
- телеграфист(а)**, мн. -сти
- телепатија**, **телепатски** (телепатијски, телепатички), **телепат(а)**, мн. -ти
- телефон**, исправно је: *на шелефону* (смисао — *на вези*), непотребно је замењивати са „поред телефона”, „крај телефона”)
- телефонисткиња**, т. 26г(2)
- телешце**, -ета, мн. -ца, дем. од тело; ијек *шјелешце*, в. телашце
- телце**, дем. од тело (-а, -ета; ген. мн. телца и телаца), ек.
- Темишвар** (трад., рум. Timisoara), т. 248
- темпера**; *темпера боје*, уп. т. 86в
- темперамент** и **темпераменат**, -нта
- Тенерифе** (Тенерифа-Тенерифама) и *Тенерифа* (Тенерифе-Тенерифи)
- Тенијер** (франц. Ténière), т. 275
- тенисерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки
- тенк**, **тенкист(а)**, мн. -сти
- теократ(а)**, мн. -ти (м.) и -те (ж.); **теократија**, т. 194г
- теологија**, т. 83
- теоретичар**, вок. -у/-е, INSTR. -ом/-ем, т. 34а(1)
- теоретски**
- теорија**, **теоријски**, т. 18а(1), д(1)

Теотивакан (а не „Теотијуакан”, шп. Teotihuacán), т. 289
Тепелена (алб. Terelena), геогр., т. 2016
Теразије, ж. мн. (вага); *Теразије* (центр. део Београда; седмо сазвежђе у Зодијаку), т. 46, 546
терапеутски и терапијски, т. 18ђ(1)
Терек (мађ. Török, трад. правописом Thewrewk), т. 234
теренац, INSTR. -нцем
терзија, **терзијски**; презиме *Терзић* (од Терзијић), т. 18г
Терешкова (рус. ж., не Терјешкова), т. 250в
теријер; *бул-џеријер*, т. 886, али *йиш-бул џеријер*
територија (териториј), т. 190(2) и 194
Територија Главног Града (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а
Терлинк (хол. Teirlinck), т. 280
термо-: *џермоакумулациони*, *џермодинамика*, *џермоелектрана*, *џермоизолација*, *џермофор*, *џермоцентрал* и сл., али *џермо-кошуља*, *џермо-чараје*, т. 83
Термопиле (битка), т. 606
тер-папир
тероризам, -зма, т. 37в(1)
терористкиња, т. 26г(2)
терцијар (лат. tertiarus), боље него *џерцијер* т. 626
терцијаран, -рна, не *џерцијалан*
тесан (-сна, комп. тешњи, не *џеснији*), **тескоба**, **тескобан**, **тесноти** (ек.)
тесла, мерна јед. (техн.), према имену научника, т. 71
Теслине струје, т. 74
тесногруд, **тесногрудост** (ек.)
тет(к)а; *џеш(к)а Стана*, од тет(к)а Стане, тет(к)а Стани (и од тет(к)е Стане) итд., т. 926
тетак, -тка, вок. тетак (једнак ном.; необ. тече и тетку), мн. теци-тетак и теткови-теткова
тетка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 316(3)
теткица, т. 30г(1); **теткичин**, т. 306
Тетово, **тетовски**, **Тетовац**, **Тетовка**, т. 48в, 506; *џешовац* (врста пасуља), т. 71
тетра-: *џештрајак*, али *џештра-јоџурџ*, *џештра-мл(и)еко*

тетралогија, т. 83
тетреб (мн. тетреби-тетреба и тетребови-тетребова), ек.; **тетребић**, **тетребица** (ек. и ијек.); ијек. **тетријиб** (мн. тетријеби-тетријеба и тетребови-тетребова), уп. т. 8
тећи, течем (теку, текући, теци, текох, текао-текла, течен); за слож. в. под затећи
техника, дат. -ци, т. 316(1)
техничолор
тзв., скраћ. *џакозвани*, т. 1796(2)
ти, **твој**, мало слово; из стил. и експрес. разлога дозвољена употреба и великог слова (**Ти**, **Твој**), т. 78
Тибар (трад., итал. Tevere), т. 217
Тибинген (нем. Tübingen), **тибингенски** (не -шки), т. 28а
Тибо (франц. Thibault), т. 275
тигричин (према тигрица), т. 306
-тија и **-ција**, в. т. 194г
тијело, ијек. т. 8а; уп. ек. тело
тијелце (-а и -ета, ген. мн. тијелца и тијелаца), ијек.
тијесан (-сна, комп. тјешњи), **тијеснити** (ијек.); уп. ек. тесан, теснити, т. 9ђ
тиква, ген. мн. тикава
тик-так, **тика-така**, т. 135
тиктакати, **тиктачем**
Тилбург (хол. Tilburg), т. 2806
Тилзитски мир, т. 60г
Тиле (сканд. Thile), т. 258
тили (прил.): *за џили час*
Тилт (хол. Tielt), т. 280а
Тиљерије (трад., франц. Tuileries), т. 268, 275
Тимок, **тимочки**, **Тимочанин**, **Тимочанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 286, 316(4), 48в, 50ђ
Тимофејич (рус.), т. 2506
Тингведлир (исл. Þingvellir), т. 261
тио-: *џиофозген*, *џиосулфати* (хем.)
типизација, **типизирати**
типик (кодекс правила монаш. живота); *џиландарски џијик*, т. 64
типографија, т. 83
тип-топ, т. 135
тиранија, **тиранијски**, **тирански**, **тиранин**, **тиранка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18, 316(8)
Тирифјорден (језеро), сканд., т. 254

тироидни

Тиса, тиски, т. 50ђ; **тиса** (бот.), **тиски цвет** (зоол.), т. 73

Тисвил (франц. Thysville), т. 275

Тит (за лат. Titus, необ. Тито), в. т. 191в

Титаник (брод), **Титаников**, т. 68и, 69

Тихи (чеш. Tichý), т. 284

Тихи океан, т. 50ђ; у океанима *Атлантском* и *Тихом*, из океана *Атлантског* у *Тихи*, т. 52; уп. океан, т. 194г

Тихомир Бата Огњанов, т. 96

Тицијан (трад., итал. Tiziano), т. 217

тј., скраћ. *шо јест*, т. 179б(1)

тј за лап. *dj*, т. 264

тј за слч. *Г'* (*Хнушџја*), али на крају речи као **т** (*Хрохош*), т. 267

тј за чеш. *Г'* испред самогл.: *Каџја* (Kat'a), али *Унхошџ* (Unhošt'), *Хошџка* (Hošt'ka), т. 284

Тјард (хол. Tjaard), т. 280

тје за чеш. *ТЕ*: *Војтјех*, али *-џше* за *-ШТЕ*: *Храдиџше*, т. 284

Тјеков (слч. Tekov), т. 267

тјелеса; тјелесни, тјелесност, тјелохра- нитељ, тјеме, тјена, ијек.; уп. ек. телеса, телесни, телохранитељ, те- ме, т. 86

Тјенанмен (кин. Tian An Men, трг), т. 229; уп. и т. 101б (спој. писање)

Тјенцин (трад. кин., а не „Тјенђин“), т. 228

Тјеншав, т. 101б

Тјеплице (слч. Teplice), т. 267

Тјери (франц. Thiery), т. 275

тјескоба, тјескобан, -бна, тјеснац, тје- шити (ијек.); уп. ек. тескоба, те- скобан, теснац, тешити, т. 86

Тјоурсау (исл. Þórsá), т. 261

Тјумен (рус.), т. 250б

-тка: -ткица; овај формант најчешће чува сугл. групу *џк*: *мојткица, џеј- кица* итд.; у ретким вишесл. осно- вама могућа је и промена *џк* у *ч*: *ђријов(и)јечица, зађонечица* итд., т. 30г(1)

-тка, двосложне им. на *-џка* по пра- вилу у дат. и лок. имају *-џки* (*мој- ки, џајџки, џејџки, сјлејџки* и сл., али поред *биџки* и *биџи*); више- сложне чешће имају *-џи* него *-џки*

(*зађонеџи, џријовеџи, крлеџи*, али и *зађонешџки* итд.; облику *чешџиџки* даје се предност), т. 316(3)

ткалац, -лица, вок. -лче, мн. -лиц, -ла- ца, т. 366(б)

Ткалец, Ткалца (кајк.), т. 199г

ткати, ткам, ткају, ткајући, ткај (ређе ткем, тку, ткући, заст. чем, чеш, чу, чући), **тках-тлаше, тках-тка, ткао- -ткала, (о)ткав(ши), ткан**; тако и од слож. глагола као **изаткати, ис- ткати, откати** и сл.

тлапња, ген. мн. тлапњи

тло (старији облик тле)

тоалет-папир, т. 82в

Тоби (енгл. Toby), в. т. 208—212

тобож(е), прил., **тобожњи**

тоболац, -лица, т. 366(б); **тоболчић**

тобџија, тобџијин, тобџиница и тобџи- јиница (од *тој+џија*), т. 19

тога, дат. тоги, т. 316(8)

Того (из Тога, у Тогу), **тогоански, То- голац, Тогоанска** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50

тојага, в. тољага

то јест, скр. *џј.*, т. 179б(3)

тојота (аутом., сериј. производ), т. 71; *џојоџа ауџомобили* (одв. пис.), т. 74

Токај (геогр.), т. 50; *џокај* (врста ви- на), т. 71

Токаји (мађ. Tokaji), т. 234

Токвил (франц. Tocqueville), т. 275

токи-воки, не него *воки-џоки*

Токин (презиме), инстр. Токиним (и Токином), ген. мн. Токиних, т. 41б

Токио, из Токија, у Токију, са Токи- ом (трад., јап. Токуо), не *Токјо*, т. 50б, 218б

Токијац, Токијка, токијски, т. 18ђ(1), 48в

Токушима (јап. Tokushima), т. 218в

толерантан, -тна, -тно, **толеранџија**

толи (везник, арх.), т. 133; уп. ли

толиков(ј)ековни, толикогодишњи (ви- шевековни, вишегодишњи, дугого- дишњи)

Толстој (рус. Толстой), Толстоја, Тол- стоју итд., т. 199б, 251а, али за ж.

особе непром.: *Свейллане Толстој Толчок, Толчока* (рус., а не „Толч- ка“), т. 199г

тољага (тојага), дат. -зи, т. 316(1)
 Тољати (итал. Togliatti), т. 217
 Тома (франц. Thomas), т. 275
 Тома: фиг. *нев(ј)ерни Тома*
 Томас (енгл.), не Томес
 томаhawk, -а (ген. мн. -вака и -вка)
 Томин (према Тома и Томо, ген. Томе)
 Томин (презиме), INSTR. Томиним и Томином, мн. Томини-Томиних
 Томичин (према Томица)
 Томов (према Томо, ген. Тома)
 томпус
 тона: *реџисџар-џона* и *реџисџарска џона*; *бруџо реџисџар-џона*, *бруџо реџисџарска џона*, уп. т. 886
 Тонкин, тонкински (не -шки), т. 28в;
 Тонкински залив, т. 50д
 Тони (енгл. Tony)
 тонфилм, тонфилмски
 топао (и топал), топла, топло, т. 366(11)
 топионица, топионичар, т. 186
 топ-листа, топ-форма (уп. и *џий-џој*), т. 886
 Топлица, топлички, Топличанин, Топличанка (дат. -ки), т. 286, 316(4), 48в, 50г; *Тойличин венац* (улица), т. 54; *Тойлички усџанак* (истор.), т. 60а; топлице, ж. мн. ('бања'): *Вараџдинске џојлице*
 топлификација, уоб., мада би било боље *даџинско џрејање*, *увођење даџинскоџ џрејања*
 топломер (ек.), топломјер (ијек.)
 Тополчанка, дат. -ки, т. 316(4)
 Топољњики (слч. Topol'niky), т. 267
 Топољчани (слч. Topol'čany), т. 267
 то пре (ек.), то прије (ијек.), у зн. 'тим пр(иј)е'
 Тора (у сканд. јез. Thora), т. 260в
 торањ, -рња: *Криви џорањ у Пизи*, т. 68
 торба, ген. мн. торби
 торзо, -а (м.), мн. торза-торза, с.
 Торквато (итал. Torquato), т. 217
 Торкемада (Torquemada), не Торквемада
 Торонто (енгл. Toronto), в. т. 208—212
 торпедо, торпеда (м.), у мн. торпеда (с.)
 торсида (порт. torcida), т. 244
 торта, ген. мн. торти

Тот (мађ. Tóth ум. Tót), т. 234
 Тотенхем, обичније него Тотнем (енгл. Tottenham), в. т. 208—212
 Тоура (исл. Þóra), т. 261
 Тоуфик (перс.), т. 206ж
 точилац (не точиоц), -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
 точкић, т. 30г(1)
 Т-профил („те-профил”), т. 90а
 трава светог петра (биљка), т. 73(нап.)
 травка, дат. травци и травки, т. 316(2);
 травчица
 Травничка хроника, т. 64
 трагика (дат. -ци), т. 316(1)
 трагикомедија, трагикомичан, трагикомичар, трагикомичарка (дат. -ки), т. 316(8)
 традиција, т. 194г
 традиционализам, -зма, мн. -зми, -зема, т. 37в(1)
 трака, дат. траци, т. 316(1)
 трамвај, ~~трамвајски~~, ~~трамвајџиски~~, ~~трамвајџика~~ (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18ђ, 316(8)
 трампа (ген. мн. трампи), трампити (трампљен), в. т. 22(нап. 2)
 транге-франге
 транжирати, в. транширати
 транс-: *џрансакција*, *џранскрипција*, *џранслиџерација*, *џранссахарски*, *џранссибирски*, *џрансфузија* итд.
 трансверзала, трансверзалан (али трансфер, трансферисати)
 трансгресија
 трансплатант, -ата, трансплаташџа, ~~транслантирати~~
 транспозиција
 транспоновати
 трансфер, трансферисати
 трансфер-листа, т. 86в
 Трансхималаји, м. мн. (обичније него Трансхималаја, ж. јд.)
 трансценденталан, -лна, трансцендентализам, -зма, т. 37в(1)
 трансцендентан, -тна
 транша, ген. мн. транши
 транширати и транжирати (прва вар. је обич., а друга етим. исправнија)
 трапезоид, трапезоидни
 трафика (дат. -ци), т. 316(1); трафикант, -нта, т. 37в(2); трафиканткиња

- графостаница**, т. 88а
графо-уље, т. 82в
трачерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
Трентињан (франц. Trintignant), т. 275
трбух, т. 15в
трг: *Трџ жрџава фаџизма, Трџ победе; Трџ рејублике*, т. 546
Трговиште (рум. Țirgoviște), т. 247
трговишни, т. 26г(4)
Трг ослобођења, т. 546
Тргу Жију (рум. Țirgu Jiu), т. 247
требати (ек. и ијек.). У значењу „ваљати” узима се безлично: *џреба да оду, џребало би да одемо*, а у значењу „бити потребан” употребљава се у свим лицима и у оба броја — *џребаш ми, џребају нам*.
Требевић, **требевићки** (не -ћски), т. 27а
Требетин (чеш. Třebětín), т. 283
Требиње, **требињски**, **Требињац**, **Требињка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б; **требињац** (дуван), т. 71
требити, **требим** (имперф. требљах, трп. прид. *џребљен*), **требљење** (ек.), т. 23г
Требич (чеш. Třebíč), т. 283
Требова (чеш. Třebová), т. 283
Требон (чеш. Třebon), т. 283
трезан, -зна (комп. трезнији), **трезни-ти** (се) (имперф. трежњах се, трп. прид. трежњен), **трезност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек.; т. 21
трезвен, **трезвеност** (инстр. -ошћу и ређе -ости), **трезвењак** (вок. -аче), **трезвењакчиња**, **трезвењачки**, **трезвењаштво** (ек. и ијек.), т. 8д
трем (ек.)
Тremoшница или **-ице** (чеш. Třemošnice), т. 283
Тремш (чеш. Třemš), т. 283
тренер, инстр. -ом, т. 34а
тренерка (дат. -ци, ген. мн. -ки) и **тренирица** (спортска одећа), т. 316(1)
трнутак, -тка, мн. трнуци, -така, т. 26а
трнутан, -тна, **трнутно**, прил.
треперити, -им
трепгати, **трепгем**; **трепетљика**, дат. -ци, ген. мн. -ика
трептати (трепћем, **трепћу**, **трепћући**, имперф. **трептах**) и (ређе) **трептети** (ек.); **трептјети** (трептим, **трепте**, **трептећи**, имперф. **трепћах**, **трептио**), ијек.
тресак, -ска (ек.), ијек. **тријесак**, -ска
Тресибаба, т. 81в
треска, дат. тресци, т. 316(1)
трести, -ем, тресен (не *џрешен*); тако и *истресен, оџресен, њ(р)оџресен, сџресен*
треће-: *џрећебрашучед, џрећеразредни, џрећейозивац, џрећедневка, џрећестейени* итд.; ређе и *џрећо-*: *џрећошколац, џрећошколка, џрећошколски*
Трећи међународни конгрес слависта, т. 63д
Трећи рајх, т. 55а
трџења (бот.), ген. мн. трешања, т. 376
трџења, ген. мн. трешњи
тржишни, т. 26г(4)
три, **трију**, **трима** (за сва три рода); **тројица**, **троје**, **троји**, промена и употреба као под ДВА (в.)
триангл, **триангулација**, т. 18
триатлон, т. 18а(1)
тридесет-, уп. **двадесет-**
тридесето-, в. **десето-**
Тридо (франц. Trudeau), т. 275
тријебнти, **тријебим** (тријебљах, трп. прид. *џријебљен*), **тријебљење**, ијек., т. 8а
тријезан, -зна (одр. тријезни, комп. трезнији), **тријезнити** (се) (*имперф.* тријежњах, трп. тријежњен), **тријезност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ијек.; уп. ек. **трезан**, **трезнити** се, **трезност**, т. 8а
тријем (ијек.), уп. ек. **трем**
тријенале, т. 18а(2); *Венецијански бијенале*, т. 62д(и нап.)
Три јерарха, т. 59
тријумвират
тријумф, **тријумфалан**, **тријумфовати**, т. 18а(3)
трико, -оа, мн. **трикои**
трик-снимак, т. 82в
трилион, т. 18б
трим-стаза, т. 88б

тринаест, тринаестина, тринаестица, тринаесторо, тринаестогодишњи
 тринитротолуол
 трио (м.), трија-трију, инстр. триом, мн. трија (ср.), в. т. 18
 триода (техн.), триодни
 трипартитан, -тна
 триптих и триптихон
 Трипуњдан (Трипуњдана, Трипуњдану) и *Трифундан*, т. 59
 трипут и три пута, т.
 триста и три стотине: *шрисџа ђедесет (и) два (двоје, двојица, други), шрисџошине ђедесет (и) два*, т. 115
 триста- и тристо-: *шрисџаџодинињи и шрисџоџодинињи*
 три хиљаде, трихиљадити
 трицијум (трициј), хем., т. 190в(2)
 трицикл (ген. мн. трицикала и трицикла)
 три-четири (нпр. *шри-четири дана* и сл.), т. 120
 трка, дат. трци, т. 316(1)
 тркалиште; тркалишни, т. 26г(4)
 тркач-дугопругаш (тркача дугопругаша итд.), т. 87
 тркачицин (према тркачица) т. 30б
 трилогија, т. 18а
 Трнова (рум. *Țipnova*), т. 247
 тро-: *шробојан, шробојка* (дат. -ши, ген. мн. -ки), *шроџодац* (трогоца, мн. трогоци-трогодака, зб. трогочад), *шроџоче* (-ета), *шројошџошине, шројроценџине, шродимензионални, шродневни, шрочасовни* итд.
 Троа (франц. *Troyes*), т. 275
 Троаја (франц. *Troyat*), т. 275
 тробразни, т. 26г(6)
 троврстан, -сна, т. 26г(6)
 трогодац, трогоца, мн. трогоци-трогодака, т. 26а
 троделан (ек.); тродијелан (тродјелан), ијек., в. т. 10и
 тродупли, тродупло, не него *шросџруки, шросџруко*
 тронпособни, троипочасовни
 троје-четворо, т. 120; *шроје-четворо је дошло и шроје-четворо су дошли*
 тројица, само за мушка лица
 тројица: *шројица су дошла и шројица су дошли*

Тројица (геогр.), тројички, т. 50д; *Светџа Тројица (Светџо Тројсџво)*, т. 59
 тројица-четворица, т. 120
 Тројице, ж. мн., поред *Тројичин дан* (до Тројичина дана и арх. до Тројичина дне, о Тројичину дне), цркв. празник (исто и *Духови*), т. 59
 тројак, дат. тројки и тројци, ген. мн. тројака и тројки, т. 316(2)
 тројчица (и стил. обел. *шројкица*), т. 30г(2)
 тролистан, -сна, т. 26г(4)
 тромблон (не тронблон)
 Трондхејм (према нем. изг. *Трондхајм*), т. 255 (норв.)
 трножац, -шца, мн. -шци, -жаца
 трношке (прил.)
 Тропе (франц. *Tropez*), т. 275
 троска (дат. -ски и -сци), т. 31г(2)
 тротоар, инстр. -ом
 трп., скраћ. *шрџни џридев*, уп. т. 179а(3)
 трпети, -им, аор. трпех, трпео-трпела (ек.)
 трпельив и трпљив, трпельивост и трпљивост (разл. у зн.)
 трпјети, -им, трпјех, трпио-трпјела (ијек.)
 трпкост, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости) и трпкоћа, т. 21
 Трст (трад., итал. *Trieste*), т. 217
 трти, тарем и трем, тари и три, трх-тр, тро-трла, трвен и трт; уп. сатрти
 Трубецки, Трубецког, Трубецком (боље него Трубецкој), Трубецка, Трубецке (не Трубецкаје и сл.). в. т. 251а(нап.)
 Труди (енгл. *Trudy*), в. т. 208—212
 трудница, трудничин; *трудничко; трудничко, -чког(а): иде на шрудничко, дошла је са шрудничкоџ*
 трулеж (ж.), -и, инстр. трулежи и трулежу; и (м.) трулежа, трулежом
 трулети (ек.), трулео-трулела, *труље-ти* (ијек.), трулио (не труљео), труљела; у ек. и ијек. у истом зн. обичније *трулити*, трулио-трулила; уп. трунути, т. 8ђ(нап.)
 трунка, дат. трунци, т. 316(1)
 Трус (хол. *Tuus*), т. 280
 трућ-трућ, т. 135
 Трухиљо (шп. *Trujillo*), т. 290
 тршићки (према Тршић), т. 27а

- тршће, зб. им.
тршчак, тршчака
тршчица; **тршчани** (који је од трске)
 -те за франц. -ТХ (уп. *Буџис*, *Брејис*)
Тсапфе (у сканд. јез. *Zappfe*), т. 260в
Ту-110 (авион), т. 72
туга, дат. тузи, т. 316(1)
туговаика, дат. -нци, ген. мн. -ки, уп.
 т. 316(1)
туберкулоза, **туберкулозан**
туђиника, дат. туђинки, ген. мн. ту-
 ђинким, т. 316(8)
тужба, ген. мн. тужби; *шужбени* (нпр.
 захтев)
тужбаличани (према тужбалица), т. 30б
тужибаба, т. 81в
тужилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца
 (не *шужиоц*), т. 36б(6)
тужилачки, т. 27а
тужилаштво (не *шужиоштво*), т. 36б
 (нап.)
тужиља
Тузла, **тузлански**, **Тузлак**, **Тузлајоса** (дат.
 -ки, ген. мн. -ки), т. 316(4), 48в,
 50б
Тукидид (грч. *Thukydides*), т. 191а
Тулуза (франц. *Toulouse*), т. 275
Тулуз-Лотрек, **Тулуз-Лотрека**, т. 97
тумбе, прил.
Тунгсеји (кин. *Tongxian*, округ), т. 229
тундра, ген. мн. тундра
туника, дат. -ци, ген. мн. туника, т.
 316(1)
Туннс, **туниски**, **Тунншанин**, **Тунншан-**
ка, дат. -ки (не Тунижанин), т. 21,
 48в, 50аб
тупети (ек., постајати туп), тупим, ту-
 пех, тупљах, тупео-тупела
тупити (у ек. и ијек., *чинити шуйим*),
 тупим, тупих, тупљах, тупио-тупи-
 ла, (о)тупљен; тупљење
тупјети (ијек., постајати туп), тупим,
 тупјех, тупљах, тупио-тупјела, т. 8ђ
тупљење, т. 23г
тупољев (авион, сериј. производ), т.
 71
тур., скраћ. *шурски* и *шурцизам*, т.
 179а
Тур (франц. *Tours*), т. 271
турбо-: *шурбогенератор*, *шурбомотор*,
шурбореактор
турбо-фолк (музика), т. 88б; уп. *йой-рок*
Тур де Франс (франц. *Tours de Fran-*
ce), т. 271
Турска, **турски**, **Турчи**, **Туркиња**, т.
 48в, 50а; *Турско царство*, *Турска*
царевина, т. 55а
Турски рат (1912), у нар. говорима, т.
 60а; уп. и: т. 61
турско-аустријски рат, т. 61
турцизам, -зма, ген. мн. -зама, т. 37в(1)
турчин (бот.), т. 71
Тусон (*Tucson*, у Аризони), не Так-
 сон
тући, тучем, (они) туку, тукући (се),
 имп. туци; тако и слож. **дотући**,
истући, **потући** (се) и сл.
туфиа, ген. мн. туфни
туце, -ета
туц-муц, т. 135
тучак, -чка, мн. тучци (и тучкови),
 тучака (тучкова)
туш-кабина, т. 82в

Ћ

- ћ за кин. Q и QI испред вокала, т. 229
 ћ за мак. K, т. 198
 ћ за норв. и швед. KJ, KI, TJ (уп.
 Бер, Ђелан, Ђелсте), т. 260в
 ћ за норв. и швед. K испред *i*, *y*, *e*, *ei*,
*ø*у (уп. Ђилен), т. 260в
ћаба (исл. ходочашће); *Ћаба* (храм у
 Меки)
Ћампи (итал. *Campini*), не него *Чам-*
пи, т. 217
Ћампино (итал. *Campino*), не него
Чампино, т. 217
Ћапо (трад., итал. *Ciapo*; изговор *Ча-*
но), т. 217
ћао (трад., итал. изговор чао)
Ћафа (алб. *Qafë* или *Qafa*, геогр.), т.
 202
Ћвјечек (поль. *Świeczek*), т. 242
ћебе (-ета, мн. *ћебета-ћебета*, зб. *ћебад*),
ћебеице (*ћебенца* и *ћебенцета*)

ћевап; **ћевабџија**, **ћевабџијски**, **ћевабџиџица**, т. 19
ћеиф, в. **ћеф**
Ћејм и **Кејм** (норв. и швед. Keim), т. 260в (дублети и изузеци)
Ћелан (норв. и швед. Kieland), т. 260в
Ћеле-кула, т. 82а
Ћелентао (итал. Celentano), не него *Челентано*
ћелија, **ћелијски**, **ћелијица**, т. 18
Ћелсте (норв. и швед. Tjeldstøe), т. 260в
Ћемал (алб. Qemal), т. 202
ћемерли кула, т. 86а
Ћемовско поље; *мину чеџа низ њоље Ћемовско*, т. 51
Ћеплице (пољ. Cierplice), т. 242
Ћер (норв. и швед. Kjær), т. 260в
Ћерим (алб. Qerim), т. 202
ћерка в. **кћерка**
ћесар
ћетен (не кетен); *ћешен-алва*, т. 82а
ћеф (ређе у експр. изразу **ћеиф**)
ћивот (не кивот)
Ћилен (норв. и швед. Kilen), т. 260в (в. *ћ* за норв. и швед. *к*)
ћилибар (заст. **ћехлубар** и **ћелибар**), поред *јанџар*
Ћинг (кин. династија, Qing), т. 229
Ћингдао или град. **Ћингтао** (кин. Qingdao, град), т. 229
Ћингхај (кин. Qinghai, провинција), **ћингхајски**, т. 229

Ћинсјен (кин. Qinxian, град), т. 134
ћирилометодски или **ћирилометоднјевски**, т. 109
Ћитаанг и **Китаанг** (норв. и швед. Kittang), т. 260в (дублети и изузеци)
-ћка: **-ћкица**, **к** остаје неизмењено: *воћкица*, *џраћкица* итд., т. 30г(1)
-ћки (< *ћски*): *бјелојавлићки*, *џосјићки*, *младићки*, *никшићки*, *џећки*, *џлемићки* (не пећски и сл.), т. 27а
ћоравити, **ћорављење**, **ћоравост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)
ћорак, -рка, мн. **ћорци-ћорака**
ћорда и **ћорда** (сабља, песн.)
ћорсокак
ћуд, инстр. **ћуди**
ћулбастија и *ћулбастџија*
ћуприја; **Ћуприја** (геогр.), **ћупријски**
ћурка, дат. **ћурки**, ген. мн. **ћурака** и **ћурки**, т. 31б(8)
ћурчија, **ћурчијини**, **ћурчијски**; **ћурчиџица**, в. т. 18
ћурчији и **ћурчји** (који се односи на **ћурке**), т. 18г(2) (обичније *ћурећи*)
Ћустендил (буг. Кјустендил), трад., т. 200а
ћутати, **ћутим**, **ћуте**, **ћутећи**
ћутећке и **ћутећки**, прил.
ћутке, прил.
ћушка, дат. **ћушци**, ген. мн. **ћушака** и **ћушки**, т. 31б(1)

У

у, пише се одвојено уз називе год. доба: *у џролеће* (ек.), *у џролеће* (ијек.), *у леџо* (ек.), *у џеџо* (ијек.), *у јесен*, *у зиму*, т. 138в
у, покретни (необавезни) самогл. иза прид.-зам. наставка -ем: *нашем* и *нашему*, *бољем* и *бољему* и др., т. 34
у за грч. **ΟΥ** (лат. *у*): *Ликурџ*, *музика*, 1926
у за енгл. /у/ у кратким нагл. слог. (т. 210):
оо: **Wood**
и: **Fuller**

у за енгл. /у/ у дугим нагл. слог. (т. 210)
оо: **Hoover**
и: **Lucas**
ew: **Brewster**
ou: **Dougal**
ui: **Cruise**
у за енгл. /у/ у ненагл. слог. (т. 211):
и: **Angus, Edmund, Ferguson, Gallup**
ou: **Aldous**
у за новогрч. **ΟΥ**, т. 192
у за кин. **ū**, т. 229
у за франц. **У** у завр. -IUS, т. 275

- у за франц. ОУ, т. 275
у за ферјарско Ђ, т. 262
у (дуго) или **уе** за -ОЕ у сканд. именима (уп. Мое → Ми, Skoe → Скуе, боље уједначити као -у), 260а
- убав** (необ. хубав)
у **бескрај**, т. 140
у **бестраг**, т. 140
у **бесцење** (ек.), у **бесцјење** (ијек.)
убећи (убегнути), в. **избећи**
убибоже, прил. 'да се не може издржати, несносно, ужасно' (*Тамо је било убибоже!*)
убиствен, т. 18
убиство (не убијство); уп. и *машероубиство*, *оцеубиство*, т. 18
убити, **убиј**, **убијте**, в. **бити**, т. 18е
убица, **убичин**, т. 30б
убиједити, -им, **убијеђен**, **убијеђеност** (ијек.); ек. **убедити**, **убеђен**, **убеђеност**
убијелити, им, **убијелио-убијељела** (ијек.); ек. **убелити**, **убелио-убелила**
убијељети, -им, **убијелио-убијељела** (ијек.); ек. **убелети**, **убелео-убелела**
убиљежити, -им, в. под **биљег**
убјећи (убјегнути), в. **избјећи**
убледети, **убледео** (ек.)
уближе, прил., т. 141
ублизу, прил., т. 141
ублиједјети, -им, **ублиједио-ублиједјела** (ијек.); уп. ек. **убледети**, **убледити**
убрадити, **убражђен**, **убражђивати**, т. 32
убрати, в. **брати**
у **брк**; *брк у брк*
убудуће (прил.)
увар (ретко **ухар**), нар., 'корист'; уп. **заувар** (заухар), **уварно**
Уваџима (јап. Uwajima), т. 218в
у **вези с нечим** (не: у **вези нечега**), нпр.: *у вези с шим*, *у вези са шезом*
увек (ек.)
увелике и (обичније) **увелико**, прил.
увесељење, т. 23г
увелост и **увенуlost**
увести, **увезен** (не **увезен**); боље је: *увезена роба*, *увезене цијеле* него *увозна роба*, *увозне цијеле* и сл.
увече
- увијек** (ијек.), ек. **увек**, т. 8а
увис, прил. (*скочиши увис*, *скок увис*), али *скок у висину*, т. 141
увити, **увиј**, **увијте**, в. **вити**, т. 18е
увлака (дат. -ци), т. 31б(1)
уво, **ува** и **ухо**, **уха**, т. 15в
увозан, в. под **увести**
уврежити се (уврежим се, **уврежен**), **увреженост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек.
увријегити се, **увријежен**, **увријеженост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости) ијек., т. 8а
уврсти, **уврзем**, **уврзен** (не *увржен*), уп. **изврсти** и сл.
уврстити, **увршћен** (и **уврштен**), **увршћење** (и **уврштење**), **увршћивати** (и **уврштавати**), т. 32а
увртач, инстр. -ачем, т. 34
уврх, предл., в. т. 130 (уп. под -врх)
увце (увца и увцета, ген. мн. **увца** и **уваца**)
Угарска (дат. -ој), **угарски**, **Угрин** (мн. **Угри-Угара**)
угро-финска (јез. група)
углас (прил.), нпр.: *йовикаше углас*
угљен- у саставу термина, т. 89а, пише се са цртицом: *уљен-диоксид*, *уљен-моноксид*, *уљен-шештрахлорид* итд.
угљоводоник, **угљоводонична киселина**
угнути (се), в. **сагнути се**
угњетавати, **угњетач** (вок. -ачу, инстр. -ем), **угњетачки**, **угњетеност**, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости)
угоститељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **угоститељкин**, т. 30а, 31б(8)
угостити, **угошћен**, **угошћење**, **угошћавати** и **угошћивати**, т. 32а
уградња, ген. мн. **уградњи**
угрепсти (и **угребати**), в. **грепсти**
Угри, **угро-**, в. под **Угарска**
угризак, -ска, **угрисци-угризака**
угријати (ијек.), уп. ек. **угрејати**, **угристи**, **угризем**, **уђризен** (не *уђрижен*), в. **гристи**
угрубо (прил.), нпр.: *стио килограма уђрубо*
угрувати се и **угрухати се**
угрудвати се (и **угрудати се**)
угусто (прил.)
уладба, ген. мн. **уладаба** и **уладби**

удалеко, прил.
удаљ (скок), уп. увис, т. 141
удаљено, прил.
у даљину, нпр. *гледа у даљину*, т. 140в
ударалка, дат. -ци, ген. мн. -ки
ударач, INSTR. -ем
ударник, ударница, ударничин, ударнички
удати се, в. под дати
Удба, из Удбе, у Удби; скр. УДБ (*Ун-шрацка државна безбедност*), т. 181Б
удварач, INSTR. -ачем
удвоје, т. 119
удворичин (према удворица), т. 306
уденути (се), в. денути
удео, удела (ек.), удио (не удјел), удјела (ијек.), т. 10е, 366(1)
удесно (прил.: *на десну страну*)
удесно (нар., у зн. *што одговара, њо-одно* и сл.), поред обичнијег *јоде-сно*
удести, в. дести
удијевати, ијек.; уп. ек. удевати
Удине (Италија), ж. мн. (из Удина, у Удинама)
удио, в. под удео
удити (не худити); тако и *наудити*
удичица (дем. од удица), т. 30г
удјенути, в. под денути
удјести, в. под дести
удлага (дат. -зи), т. 316(1)
удно, предл., т. 130 (уп. -дно)
удобност, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
удуто (прил.)
Уез (франц. Huez), т. 275
-уеј за -УІ у кин. латиници (изг. [uei]): *Анхуеј, Гвејџоу* (град. Квејчоу, обо-је провинције), т. 229
-уен за -UN у кин. латиници (изг. [uen]): *Куенмиш* (град), т. 229; уоб. и -ун (сагласно писму у кин. латиници и енгл. транскрипцији): *Фу-шун* (град)
УЕФА (енгл. Union of European Football Associations), т. 181А
уждити, в. ждити
ужећи, в. жећи
уживо (нпр. *јенос уживо*), уп. наживо
ужитак, -тка, мн. ужици
Ужице (Ужица-Ужицу, боље него Ужице ж. мн., Ужица-Ужицама; доне-

давно *Тийово Ужице* и *Тийове Ужице*), т. 506
Ужичка република, т. 55а
ужлебити (не *ужљебити*), ужлебљен, ужлебљење (ек.)
ужлијебити (не *ужљебити*), ужлије-бим, ужлијебљен; *ужљебљење* (ијек.)
ужутети (*поспашти жуш*), ужутео-ужу-тела (ек.); ијек. *ужутјети*, ужутио-ужутјела; у ек. и ијек. *ужутити* (учи-нити жути), ужутио-ужутила, уп. белети, црнети и сл. (т. 8ђ)
уз-, в. под ва-
уз(а), предлог; дужа форма долази оба-везно испред заменичких енклити-ка (*уза ме, уза се*); испред речи ко-је почињу гласовима *с, з, ш, ж* у принципу су могуће обе форме; у свим осталим случајевима искључи-во долази краћа форма, т. 37а(2); одвој. писање *уза ме, уза њ* итд., т. 139а
узајамно (прил.); узајамност, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
узак, уска, уско (погрешно је анало-шко *усак*), т. 19
узалуд, узалуду (узалудо), узалудио
узаман, арх. (прил., у зн. узалуд)
уза ме, 139а
у зао час, т. 140в
уза све ('ипак, и поред'): *уза све што, уза све речено* и сл.; изузетно ретко акц. обједињено у врло блиском значењу *узасве*
уза се, т. 139а
узасебице (прил., у зн. узастопце, необ.)
узастопно, узастопце (и узастопице), прил.
уза страну, т. 140в
уза те, т. 139а
узбрдо, узбрдице, прил. (навише, на-горе: *ујушћити се узбрдо*), т. 140в
узваничин (према узваница), т. 306
уз ветар (ек.), уз вјетар (ијек.), т. 140в
узвијорити (уп. вијорити); узвијојла, т. 186 (писање *ј*)
узвити, узвиј, узвијте, в. вити, т. 18е
узвичник (грам. термин; уп. потисну-то *ускличник*)
узводно, прил.
уз воду, т. 140в
узгојити, в. гојити

уздићи и уздигнути, в. дићи
 уз длаку (понизно, снисходљиво): *иде им уз длаку*, т. 140в
 уздравље (приликом наздрављања), т. 141
 уздрхтати, в. дрхтати
 уздуж, уздужно, прил.; прид. *уздужан*, -жна
 уземљити, уземљим, *уземљен*; *уземљење* (не *уземљење*), т. 23г
 узидати, -ам, узидај, (они) узидају
 узифивати, узифујем, (они) узифују, узифујући
 у зиму, т. 138
 уз инат, уп. и у *инаш*, за *инаш*, т. 140в
 узити, узим
 узјахати, в. јахати
 узлебдети, узлебдео-узлебдела (ек.), *узлебдјети*, узлебдио-узлебдјела (ијек.), не узлебдити
 узлѣтати, *узлѣћем*, несврш. (ек.); ијек. *узлѣтати*
 узлетети, узлетео-узлетела, сврш. (ек.); ијек. *узлетјети*, узлетио-узлетјела
 узмак (узмицање); *узмакнути*, *узмаћи*, узмакнем
 узмах (нагли покрет); *узмахнути*, узмахнем
 узмилиети, *узмилио-узмилила* (ек.); ијек. *узмиљети*, *узмилио-узмиљела*
 узнев(ј)ерен, не него унезв(ј)ерен
 уз нос (ићи) 'нервирати, иритирати', изр.: *иде ми уз нос*
 узор-мајка, т. 86а
 у зору, уп. и у *освиш*, у *йодне*, т. 140в
 уз пут (нпр.: *уз йуш йосадили дрвеће*), али *успут* (= *успутно*), т. 141
 узрасни, т. 26г(4)
 узревати (ек.), *узријевати* (ијек.)
 узрети (ек. и ијек.), сврш., *узрим* (узрем), уп. зрети
 узречица (ек. и ијек.)
 уз то, т. 140в
 Узун-: *Узунмирковић* (уз презимена, ако није ушло друкчије у пор. традицију, пише се спојено), уп. Попмихаилов, Хаџипавловић и сл., т. 99
 узурпатор, инстр. -ом; *узурпација*; *узурпирати* и *узурписати*
 уигран, -а, -о, т. 18в(4)

уимати, -ам (-мљем), несврш. (према ујмити)
 у име
 у инат, т. 140в
 у истину, т. 141 (спој. пис.), т. 18 (не умеће се ј)
 ујдурма, ген. мн. ујдурми и ујдурма
 уједнапут; уједаред
 Уједињене нације, т. 63а; скраћ. *УН*, т. 181Б
 уједно (прил. у зн. у исти мах, једновремено; заједно), али: у *једно вр(и)јеме*
 уједном (изненада, одједном), прил.
 ујемчити
 у јесен, т. 138в
 ујка, дат. ујки, ујко, дат. ујку
 ују и у-ју, узвик, т. 135
 ујутро, ујутру, т. 141
 уокисјелити (дијал. арх.), стандардно је *уокиселити*, в. кисео
 уоклештење, уоклештити, *уоклешћивати* (ек.), т. 10к(нап.); не *уоклештити* (ијек.); не *уоклештити*, т. 10к (нап.)
 уоклештење, *уоклешћивати* (ијек.), т. 10к (нап.)
 уокњижење
 у ковитлац, т. 140в
 уоколиво ('ако'), али: у *колико саји*
 у корак; уп. и: *йод корак*, *корак у корак*, т. 140в
 укоренити (ек.), *укоријенити* (ијек.), -им; *укоурењење*, ијек. *укоурењење*
 укосити, -им, *укошен*, -а, *укошено* (прил.)
 укосо, прил.
 укотвљавати (-отвљавам) и *укотвљивати* (-отвљујем)
 укоштац, т. 141
 украј (предл. и прил.), в. крај
 Украјинка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
 украјинска имена, т. 198, 200
 Украјинска Совјетска Социјалистичка Република (ист.), т. 50а
 украсти, украден (не *украћен*)
 укратко, т. 141
 укривати (не *укријевати*)
 укриво, т. 141
 укротилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

укротитељ, INSTR. -ом (и -ем), т. 34;
 укротитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки,
 т. 316(8)
 укрстити, укрштен, укрштати (укршта-
 вати, укршћивати), т. 32а
 ўкрўт: *ишао је укруџ*, т. 141
 укрупно, т. 141
 УКТ фреквенција, одв. писање, т. 90б
 укућанка, дат. -ки, ген., мн. -ки, уку-
 ћанкнн, т. 30а, 316(8)
 ул., скраћ. улица, т. 179а(2)
 Ула (у сканд. јез. Ulla), ж. име, т.
 260а
 улагач (instr. -ем), т. 34; улагачицин
 (према улагачица), т. 30б; улагач-
 ки, т. 27а
 улажење (према улазити, -им)
 Улвир (исл. Úlfur), т. 261
 ўлѣво (ек., прил.), т. 141
 улез, в. улез
 улепак, -пка, мн. -пци, -пака, ек.
 улетати, в. долетати
 улећи, улести, в. -лећи, -лести
 уливати (некњ. улевати) у ек.; улива-
 ти (и улијевати) у ијек., т. 10б
 улизак, -ска, мн. -сци, -зака
 улизичин (према улизица)
 улијево (ијек., прил.), уп. ек. улево, т.
 141
 улијетати, в. долијетати
 Улис (не Уликс): боље *Одисеј*, осим
 када је то нпр. наслов романа Џ.
 Џојса (J. Joyce, *Ulysses*)
 ули, улиј, улијте, в. лити
 улица: (а) великим словом као прва
 реч уобичајеног (нескраћеног) на-
 зива: *Улица владике Данила, Улица*
краља Милутина, Улица цара Ла-
зара, Улица Ђисџа кайлара, Ули-
ца интернационалних бригада; Ули-
ца Ђоб(ј)еде, Улица бродараца; (б)
 малим словом у множини, као 'на-
 јавна' реч у набрајању, али тада
 вел. словом прва реч скраћ. имена
 и када није по себи властито име:
Шрује неће бити у улицама Краља
Милутина, Владике Данила, Цара
Лазара, Интернационалних брига-
да, Браничевској, Триста каплара;
 (в) малим када није сасавни део
 регуларног имена: *улица Зелени ве-*

нац (у Београду), *улица Илица* (у
 Загребу) итд., т. 54(нап. 1 и 2)
 уличарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т.
 316(8)
 улога, дат. -зи, т. 316(1)
 уложак, -шка, мн. -шци, -жака
 уломак, -мка, мн. -мци, -мака
 уломити, в. сломити
 Улрих (Ulrich), не Урлих; уп. Улрика
 или Улрике (Ulrike), не Урлика
 ултра-: *ултрадесница, ултразвук, ул-*
траконзервајиван, ултракрајки, ул-
травиолејтан, ултраљубичастии зра-
ци, ултранационализам итд.
 ултракратки (таласи), скр. УКТ, т. 181б
 ултраш, INSTR. -ем (ретко и -ом)
 Улћинаку (алб. Ulqinaku), в. т. 201
 улубљење (уп. улубити, -им, улубљен),
 т. 23г
 ўлўдо (прил.)
 Уљанов (рус.), т. 250б
 уљез, ијек., али тако и у ек. (необ. је
 ек. уљез)
 уљепак, -пка, мн. -пци, -пака (ијек.)
 уљећи, уљести, в. -љећи, -љести
 уљни и уљани
 умало (прил.), нпр.: *умало не забора-*
вих, т. 141
 умањилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца
 умањити, -им, умањен, умањење
 умастити, в. замастити
 умаћи и умакнути, в. одмаћи
 умах (у исти мах; одмах), прил., т.
 141
 у ме (у мене), т. 139а
 ум(ј)ерено-: (а) *ум(ј)ереноконџиненџал-*
на клима, ум(ј)ереноблаж, ум(ј)ере-
нооблачан; (б) ако прилог задржа-
 ва посебан нагласак: *ум(ј)ерено блаж,*
ум(ј)ерено облачан и сл., т. 105
 уместан, -сна, т. 26г(4); умесно (прил.),
 умесност (ек.)
 уместити (ек.), умјестити (ијек.), в. на-
 м(ј)естити
 уместо, ек.
 уметак, -тка, мн. умеци, -така, т. 26а
 умети (ек.), умем, умеју, умејући, умеј,
 умејмо, умех-уме (и умедох-уме-
 де), умео-умела, умејах-умејаше,
 умевши; у служби футура егзакт-
 ног и умеднем, умеднеш итд.; тако
 и разумети

ум(ј)етночи, према ум(ј)етница, т. 30б
 умеће (ек.), умијеће (ијек.), т. 8а
 умешан, умешност (ек.), ијек. умјешан,
 умјешност, т. 8б
 умилети (ек.), умиљети (ијек.), в. под
 милети
 умимогред, нпр.: *ћрозбори нешто уми-*
могред (у пролазу, успут, пролазе-
 ћи), т. 141
 умити, умиј, умијте, в. мити, т. 18е
 умјерено-, в. умерено
 умјесно, ијек. (прил.)
 умјестан, -сна, умјесно, умјесност (ијек.)
 умјесто, ијек.
 умјети (ијек.), умијем, умију, умију-
 ћи, умиј, умијмо, умјех-умје (и умје-
 дох-умјед), умио-умјела, умијах-уми-
 јаше, умјевши; у служби футура ег-
 зактног и умједнем, умједнеш итд.;
 тако и разумјети
 умјетнина, ијек. (необ. ек. лик *умет-*
нина, као и *умешан*, -тна, и прил.
умешно)
 Ум(ј)етност на тлу Југославије (назив
 изложбе), т. 63д
 Умка (на Умки, идем на Умку), *ум-*
чански, *Умчанин*, *Умчанка* (дат. -ки,
 ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
 умногом и умногоне
 умоболан, -лна, умоболник (обич. не-
 го *умноболан* и сл.)
 умолити, -им, *умаљен*; умољење, т. 23г
 умољив (тако и неумољив, неумољи-
 во)
 умрети (ек.), умријети (ијек.), в. мрети
 умртвљење
 умукнути, умукнем, -кну, умукнух-умук-
 ну и умукох-умуче, умукнуо-умук-
 нула и умукао-умукла, умукнувши
 и умукавши (умући, умукнем, уму-
 кох, умукао-умукла)
 умусти, умузем, умузен, *умузење*
 уназад, прил., али у *назадак*: *све је*
окренуло у назадак, т. 141
 унајбоље, прил., т. 141
 унајкраће (прил.), али: у *најкраће вр(и-*
ј)еме
 унајмилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца,
 т. 36б(6)
 унајмљивач, INSTR. -ем
 унакрсно, прил., т. 141
 унакрст, прил., т. 141

унакрстан, -сна, т. 26г(4)
 унаоколо (прил., ретко и предл.)
 унаокруг (прил., ретко и предл.)
 унапред (ек.), унапријед (ијек.), необ.
 ек. и ијек. *унапредак* (прил.)
 унатраг; унатрашке
 -унг за -ONG у кин. латиници (изг.
 [унг]): *Мао Цедунг*, *Кваншунг* или
Гуангдунг, т. 229, 230
 уневрат (обичније *унейовраћ*), т. 141
 унедоглед (прил.), нпр.: *одашле ћуца*
равница унедоглед, т. 141
 унезверен, унезвереност, унезверити се
 (ек.), *унезвијерен*, *унезвијереност* *уне-*
звијерити се (ијек.)
 унеке (прил., касно), нпр.: *унеке ешо*
ћи и њега
 унеколико (прил. у зн. *ћомало*, *доне-*
кле), али: у *неколико навраћа*
 унеповрат (нпр.: *оде све унейовраћ*),
 т. 141
 унесен (према унети, унесем), не *уне-*
шен, в. -нети, -нијети
 Унеско, ген. *Унеска* или UNESCO (не-
 пром. или UNESCO-а), скраћ., т.
 181А, 182
 унесрећеничин (према унесрећеница),
 т. 30б
 унети (ек.), унијети (ијек.), унесен (не
унешен), в. -нети, -нијети
 универзалан, -лна; универзалност, ин-
 стр. -ошћу, уз одр. и -ости, *универ-*
залист(а), мн. -сти
 универзијада: *Пешнаестја универзија-*
да, т. 63д; у одређ. контексту скраћ.
Универзијада (нпр.: *Наши дојућо-*
вали са шри медаље са Универзија-
де...), в. т. 70
 универзитет (у општем зн.), т. 70(нап.);
Универзитет у Београду (зван. на-
 зив), скраћ. у одређеноном кон-
 тексту *Универзитет*, т. 63б; непра-
 во (а обичајем устаљено) име: *Бе-*
оградски универзитет, т. 55а; скраћ.
БУ, т. 181Б, 182
 универзум (погрешна је употреба у
 зн. *свемир*, *космос*, *васиона*), т. 191в(1)
 унија: *Унија* (уместо САД); *Јужноа-*
фричка Унија, истор.
 унијети, в. под -нети
 Унита (итал. l'Unita), назив итал. ли-
 ста (употребљава се без члана)

- унитаристкиња, т. 26г(2)
 униформисати, т. 1946
 Уницеф, из Уницефа итд. или лат. UNICEF, из UNICEF-а, у UNICEF-у, т. 181Б, 182
 Унра, ген. Унре (UNRRA, непром.), скраћ., т. 182а
 унука, дат. унуци, унукин, т. 30а, 316(1)
 унутар: унушарамерички, унушарбалкански, унушарјартијски, унушархелијски
 унутра (прил.), т. 141
 унутрашњи и унутарњи
 унутрашњо-: унушрашњојолички, унушрашњојрџовински
 унуца, унуци, т. 30Б
 Унхошт (чеш. Unhošt'), т. 284
 у њ (у њега), т. 139а
 уњкати, уњкав и хуњкати и сл.
 уоколо, прил. (ретко и предл.), т. 141
 уокруг, прил. (ретко и предл.), т. 141
 уосвит, т. 140в
 уосталом (нпр.: *уосталом, како хоћеш*)
 уочи, предл. (али: *погледа за у очи*)
 уп., скраћ. *ујореди*
 у памет: *узми се у памети* (= опамети се), т. 140в
 упеторо (нпр.: *израћемо ујеторо*), т. 119
 упетостручити (не *ујеторостручити*)
 упијач, инстр. -ем
 упластити, уплашћен, уплашћивати; *плашћење*, т. 32а
 уплитати (се), уплићем (се) и уплетати (се), уплећем (се)
 у поводу (чега) и *поводом* (чега)
 у подне, т. 140в(уп. и 1386)
 упознати, упознавати: упознајући (не упознавајући); комбинује се са инстр. (нпр.: *ујознали су за са резултатима* и сл., а не *о резултатима*)
 у појас, т. 140в
 упола, прил., т. 141
 упомоћ, узв., т. 135
 упопреко (ек.), упопријек (ијек.), ијек., т. 8а
 упоредив и упоредљив
 упоредо и упоредно, прил. (необ. упоред)
- упослен (и упошљен), упослење (и упошљење), уп. упослити, -им, в. за-
 послене
 упосленост (упошљеност), т. 21(нап. 2)
 у потпуности
 употребив и употребљив
 употребити (ек.), ијек. употрејибити
 у почетку
 упошљавати, упошљавање
 управитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
 управљач, инстр. -ем, т. 34
 управљачин, т. 30Б
 управничин (према управница)
 управо (ређе *ујрав*)
 упразно, прил. (*јуцањ ујразно*), уп. напразно
 упрегнути, обичније него *упрећи*, в. под спрегнути
 упреко, прил. (у страну), ек., т. 141
 упрекрст (ек.), *упријекрст* (ијек.), прил. (у зн. унакрст, укрштено)
 упремасе, прил. (један наспрам другог, *најремасе*)
 упријек (ијек.)
 упркос, прил. (*ради свима ујркос*); предл. (са дативом, уп.: *победили су ујркос њецокојама*), т. 141
 упропањ (арх. прил. у зн. пропињући се, за коња: *језди ујројањ*)
 упропасти, упропашћен (упропаштен), упропашћавати (упропаштавати) и упропашћивати, тако и *зајрејасиши*, т. 32а
 упростити, упрошћен (упроштен), упрошћење (упроштење), упрошћавати и упрошћивати (упроштавати), т. 32а
 у противном
 упрсте, прил. (уз гл. *знайши*, у зн. потпуно, савршено, до танчина), т. 141
 упртач, инстр. -ем
 упузати, упужем и упузам
 упустити, в. допустити
 ур за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
oor: Moore
ur: McClure
 ур за енгл. у ненагл. слог.: *Туртурго, Артур, Wilbur*, т. 211
 ура (и хура, узвик)
 уравнавати, -ам и уравњавати, -ам, *уравњавати*, -ујем (према сврш. урав-

нати, -ам, уравнан и уравни, -им, уравњен)
 уразумити, -им, они уразуме, уразуми, уразумимо, уразумите, уразумио, -ила, уразумљен
 Уран (астр.), т. 46
 уранијум (ураниј), т. 190в(2)
 у раскорак, т. 140в
 урасти, урастем
 урачуљив, урачуљивост
 урашћивати (према урасти)
 урбанизам, -зма (т. 37в), урбанизација, урбанизовати; урбанист(а), мн. -сти
 урбанистика, дат. -ци, т. 316(1)
 ургентан, -тна; *Урђенџини ценџар* (зван. назив болн. установе), т. 636
 уредничин, т. 306
 уређивач, инстр. -ем (т. 34а); уређивачки; уређивачицин, т. 306
 ўрѣтко (ек.), т. 141
 уређи, в. ређи
 уријетко (ијек.)
 Урк (хол. Urk), т. 280
 Урлих, не него Улрих (в.)
 урма (бот), ген. мн. урми (не хурма)
 урна, ген. мн. урни
 урокљив; -а, -о
 Урош Нејаки, т. 41г
 Уругвај (шп. Uruguay), т. 290
 урудети, урудео-, -ела (ек.), ијек. урудјети, урудио-урудјела (ијек.)
 уручилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 366(6)
 ус-, в. под ва-
 усамљеничин (према усамљеница), т. 306
 усахнути, усахнуо, -хнула и усахао, -хла; усахлост, усахнулост
 усвојив, усвојилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 366(6)
 у се (у себе), т. 139а
 уседелица, уседеличин, ек., т. 306
 Усекованије и Усековање (ек.), ијек. Усјекованије, Усјековање, цркв. празник, т. 59
 усељење (не *уселење*; уп. уселити, -им, *усељен*), т. 23г
 усисати, усисем и усисам
 усисивач, инстр. -ем
 ўситно

усједјелица (и усидјелица), усједјеличин, ијек.
 ускипети, ускипео, -ела (ек.); ускипјети, ускипио, -пјела (ијек.); погрешно је *ускийиџи*
 ускиптети, ускиптео, -птела (ек.), ускиптјети, ускиптио, -птјела (ијек.)
 ускладиштити, ускладиштен, ускладиштавати, т. 32
 ускладљив; ускладљивач
 ускличник, в. узвичник
 уско, прил.
 уско-: *ускоглав, ускожруд, ускожруд(н)ост, ускостџраначки*
 ускрс (као општа именица, ускрснуће, фиг.); Ускрс (празник), ускршњи, т. 59, 69; ускрснути, ускрснуће и сл., уп. под *васкрс-*; о норм. поступку в. под *ва-*
 услед (ек.), усљед и улијед (ијек.), т. 10ж
 уследити (ек.), ијек. улиједити, т. 8а
 услепо (ек.), улијепо (ијек.), прил.
 услуга, дат. услузи, т. 316(1)
 усљед и улијед (ијек.), т. 10ж
 уснени (сугласници)
 усненозубни (сугласници)
 успаванка, дат. успаванци
 успављив
 Успеније и Успење (*Бојоридичино*), цркв. празник (Велика Госпојина и Велика Госпођа), т. 59
 успети, успео-успела (ек.), в. -спети
 успијуша
 успјети, успијем, успио-успјела (погрешно успјео), ијек., т. 8г(2)
 успоставити и васпоставити, о стил. диференц. и норм. поступку в. под *ва-*
 успут: *рекао је њо некако усјуш, џушовао је и усјуш шрговао*, т. 141; уп. уз пут
 успутан, -тна, успутно
 усред (ек, и ијек.), предл.
 усредсређен, -а, усредсређеност, усредсређење, усредсређивати
 уста, с. мн., ген. уста (не устију)
 устав (највиши правни акт); Устав (конкретни правни акт), в. т. 64(нап.)
 уставобранитељ, уставобранитељски, уставотворан, уставотворац
 установљавати и установљивати

уста^{ла}ц, устаоца и усталца, вок. уста-
оче и усталче; мн. устаоци и ус-
талци, усталца, т. 366(6)
у ствари, т. 140в
устопице, устопце, прил., т. 141
у стопу: *прашћити у сшоу, сшоу у*
сшоу, т. 140в
у страну, т. 140в
устрести, -ем, устресен (не *устрешен*),
в. трести
усукати, в. засукати
усупрот (ретко), предл.
у сусрет, т. 140в
усути, в. засути
усхићен
усхт(ј)ети, в. под хтети
утајив, утајивач (инстр. -ем), утајити,
т. 18в(1)
утајан, -а, -о; утајано, прил. (тајећи,
пригушено)
У Тант, т. 97
у танчине, т. 140в
утаћи, утакнути, в. таћи
уташте, прил. (напразно), уп. ната-
ште, т. 141
утва, ген. мн. утва
Ћтврдо, прил. (чврсто, сигурно)
утега, дат. утези, т. 316(1)
у те (у тебе), т. 139а
утемељење (уп. утемељити, -им, *уше-*
мељен), т. 23г
утемељивач, инстр. -ем; утемељивач-
ки, т. 34
утеха (ек.), дат. утехи, т. 316(8)
Ћтиха (тихо време, без ветра), дат.
-хи, т. 316(8)
утицати, -ичем, утицај, утицајан, у ек.
и ијек.
утицати (у зн. завршавати ток, према
утећи), у ек. и ијек.
утјеха (ијек.), дат. утјехи
уткати, в. ткати
Ћтб, прил. (тада, *ушом*), нпр.: *ушо*,
ешо ти њих!, али: *у шо доба*
утока, дат. утоци
утолико (боље), али: *у шолико сшва-*
ри, т. 141
Ћтбм, прил. (у тај мах, тада), уп. уто,
т. 141
утопја, утопијски, утопист(а), мн. -сти

Утрехт (трад., хол. Utrecht), т. 277
утрка, дат. утрци, т. 316(1)
утроба, ген. мн. утроба
утроје, т. 119
утрошак (-шка, мн. -шци, -шака)
утрти и утрети, ијек. утријети, утрем
и утарем
УФО (UFO), у преводу НЛО (= не-
идентификовани летећи објекат);
уфолог
ухлебити (ек.), ухљебити (ијек.)
ухлебљење (ек.), ухљебљење (ијек.)
ухо, в. уво, т. 15в
ухода, уходити (не ув-), т. 14а
уху(ј), узвик
ушвилити, не него ушвелити (ек.), ушви-
јелити (ијек.)
уцедити (ек.), уциједити (ијек.)
уцело (ек.), уцијело (ијек.), т. 8а
уч., скраћ. *ученик*, т. 179а, такође *уче-*
сшали (глагол)
учас, прил. (одмах, убзо)
учаурити (се), обичније него учаху-
рити (се)
учврстити, учвршћен, учвршћење, учвр-
шћивати, т. 23г
ученичин (према ученица), т. 30б
учестати, -ам, учестао, -ала; *учестале*
йрешње (не учестане)
учесто (прил.)
учетворо, т. 119
учинилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца,
т. 366(6)
учитељ (инстр. -ем), учитељевати и
учитељовати
учитељица, учитељичин, т. 30б; ређе
учитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т.
316(8)
Учка, на Учки
учтив
удбеник Ђорђевића—Тодоровића—Пре-
двћа, т. 98
уш, -и (зоол., ваш), мн. уши-ушију,
т. 71
ушесторо (прил.)
ушетати (се)
ушивати (не ушијевати)
у ширину, т. 140в
ушироко (прил.), т. 141
ушити, в. шити

Ф

- f., скраћ. *femininum* (женски род), т. 180
- F, скраћ. *фарад* (мерна јединица), т. 180
- ф за енгл. глас /f/, т. 212:
f: Fred
ff: Griffith
ph: Philip
gh: Gough
- ф за франц. РН, т. 275
- Фабијано** (итал. Fabiano), т. 217
- Фабијус** (франц. Fabius), т. 275
- фабрика** (у општем смислу) и **Фабрика** (као почетак зван. имена), уп. т. 636
- фабулист(а)**, мн. -сти, **фабулисткиња**, т. 26г(2)
- Фавзи** (ар., уоб.), т. 204в
- фаворизовати**, -ујем; **фавориткиња**
- Фадил** (алб. Fadil), т. 2016
- фазанерија**, т. 18а(1); **фазанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
- фазон**, -а (ређе фазона, ж.), **фазонирати**
- Фај** (франц. Faye), т. 275
- Фајар** (франц. Fayard), т. 275
- фајда** и **вајда**
- фајл**, -а, мн. фајлови
- факат** (боље него факт), ген. факта, мн. факти и факта, ген. факата, т. 37в(2)
- факс**, в. телефакс
- фактограф**, **фактофрафија**, **фактографски**
- фактурист(а)**, мн. -сти, **фактуристскиња**, т. 26г(2)
- факултет** и **Факултет**, *филозофски факултет* и *Филозофски факултет* (у општем зн. или као име), т. 636
- фаланга**, дат. фаланги, ген. мн. фаланги и фаланга; **фалангист(а)**, мн. -сти
- фалити** (недостајати и сл., погрешно је „хвалити“), **фалинка** (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки) и (мање обично) **фалинга** (дат. -ги), **фаличан**, -чна
- Фалкао** (порт. Falcão), т. 244
- фалсификат**, **фалсификовати**, **фалсификатор**, инстр. -ом
- фам.**, скраћ. *фамилијарно* (о слободном, нестандартном изразу), т. 179а
- фамилија**, **фамилијаран**, -на, **фамилијарност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- фан**, мн. фанови
- фанатизам**, -зма, **фанатизовати**, **фанатик**, **фанатичан**, -чна, т. 37в(1); прил. **фанатички** и **фанатично**; **фанатичност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- Фани** или **Фени** (енгл. Fanny), уп. т. 208—212
- фантазма**, **фантазмагорија**, **фантазмагоричан**, **фантазмагоричност**
- фангаст(а)**, мн. -сти, **фангастика** (дат. -ци), т. 316(1); **фангастовља**, т. 26г(2)
- ФАП** (скр. *Фабрика аутомобила Прибој*), т. 72; из ФАП-а, у ФАП-у, т. 181Б; **фап** (камион), т. 71
- фарад** (физ.), према имену енгл. физичара, скр. F, т. 180
- фарбар**, инстр. -ом (и -ем), т. 34а(1)
- фарингитис**
- фарисеј**, **фарисејсак**, **фарисејство** (*фарисејштина*, пеј.), т. 194ђ
- фармакологија**, **фармаколошки**, **фармакопеја**, **фармакотерапија**
- фармацеут**, **фармацеутскиња**, **фармацеутски**, **фармација**
- фармерице** и **фармерке**, ж. мн., ген. фармерица и фармерки
- фармерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)
- Фарска острва** (у преводу *Овч(и)ја острва*), боље *Ферјарска острва*, т. 255
- фасадер**, инстр. -ом, т. 34
- Фасмер** (нем. Vasmer), т. 237
- фасцикла**, ж. (ређе *фасцикл*, м.)
- фасцинантан**, -тна, **фасцинантно**, **фасцинантност**, **фасцинација** итд.
- фатализам**, -зма, **фаталист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)
- фаул**, мн. фаулови-фаулова; **фаулирати**
- фаустовски**
- фах-идиот**, уп. т. 886
- Фахрудин**, **Фахредин** (ар.), т. 204ђ

фашизам, -зма, **фашист(а)**, мн. -сти, **фашисткиња**, **фашистоидаи**, **фашистоидност**, т. 37в(1), 26г(2)

ФБИ и **FBI** (Еф-Би-Ај, из Еф-Би-Аја; изг. „еф-би-ај“, „из еф-би-аја“), скраћ. т. 181

Феба (не Фојба), т. 192а

фебруар, **фебруарски**; *Фебруарска револуција*, т. 60в

федерализам, -зма, **федерализација**, **федералист(а)**, мн. -сти т. 946(1)

Федеративна Народна Република Југославија (истор.), т. 50а; скраћ. *ФНРЈ*, т. 181Б

Федо (франц. Feudeau), т. 275

Феђа (рус. уоб.), т. 250в

Фејсал (ар.), т. 204а

фелдмаршал; *фелдмаршал-лајтинант*, *генерал-фелдмаршал*

Фелес (франц. Feletz), т. 275(нап.)

Феликс (франц. Félix), т. 275

Феликс (енгл. Felix), в. т. 208—212

Фелисија (енгл. Felicia), в. т. 208—212

Фелиција (чеш. Felicie), т. 199в

Фелицитас (не Феликитас), т. 192а

фелтон, **фелтонист(а)**, мн. -сти

фемининум (femininum), скр. f. (= ж.), *женски род*

феминисткиња, т. 26г(2)

Фен (франц. Fain), т. 271б

Фениџа, **Феничани**, **Феничанка** (дат. -ки), **фенички** и **феничански**

Феникс (не Феник), мит., т. 191в(2); **феникс** (птица), т. 71

фер (непром. прид. и прил.), пише се одвојено (нема оправдања за изворно писање fair): *фер иџра*, *фер йосћулак*, *фер односи*, т. 86а, али *фер-илеј*, т. 88б

феријалац, -лица, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац, т. 366(б)

феријалка, дат. -ки, **феријалкин**, т. 30а, 316(8)

ферије (ж. мн., о феријама)

феријални, **феријалац** (-алца, -алче, мн. -алци, -алаца), т. 366(б); *Феријални савез Србије*, т. 63в

Ферјарска острва, в. фарска острва **фермент** (ферменат), ген. мн. -ната, 37в(2)

феро-, **фери-**, по правилу спојено писање, 89аб: *феросулфат*, *феромаг-*

нејтизам, *ферислорид*, *ферисоли*, *феролеџуре*, *фероједињења*

фер-плеј, т. 88б

Фест, на Фесту; *Београд-фест*, т. 63д

фета-сир

Феђка (рус. Федька), т. 250в

феудалац, -лица, мн. -лци, -лаца, т. 366(б); **феудалка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8)

феудализам, -зма, т. 37в(1); **феудализација**

фешта, ген. мн. фешта, т. 376(1)

фига, дат. фиги, ген. мн. фига (жарг.), т. 316(8)

фигуралист(а), мн. -сти

фигурисати, -ишем (и фигурирати, -ам)

Фида, **Фиде-Фиди** итд.; поред **ФИДЕ** (FIDE), акроним непром., т. 182а

фидбек

Фидија (грч. Pheidias), т. 191а

Физешабоњ (мађ. Füzesabony), т. 234

физика, дат. -ци, т. 316(1); **физичар**, инстр. -ом и -ем, **физичарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(8); скраћ. **физ.**

физио-: *физиологија*, *физиотерапија*, *физиогенеза*, *физиономија*, *физиотерапија*, *физиотерапеут*, *физиотерапијски*, т. 83

физиол., скраћ., т. 179а(4)

физичкохемијски (према физичка хемија), **физичко-хемијски** (и физички и хемијски), т. 108

фијакер, инстр. -ом; **фијакерист(а)**, мн. -сти

фијаско, **фијаска** (мн. ретка — **фијаска** и **фијасци**; уп. **конто**), т. 34

Фијат (**ФИАТ**, **FIAT**) **фабрика**, т. 182а; **фијат** — аутомобил, сериј. производ, *фијат 1100* (сериј. производ) и *Фијат 1100* (као патент) т. 71, 72; *Фијатов аутомобил*, т. 74

фикс-идеја, т. 82в; **фиксни** (фиксни курс, фиксна зарада)

-фил: *англофил*, *германофил*, *йолонофил*, *славифил*, т. 81а

филантропизам, -зма, **филантроп**, **филантропија**, **филантропски**

филателија, **филателист(а)**, множ. -сти, **филателисткиња**

филе, **филеа-филеу**, мн. **филеи-филеа**

Филетије (грч. Philoities), т. 191а

филијала

Филип (енгл. Philip), в. т. 208—212

Филип (нем. Philipp), т. 238

Филип (франц. Philippe), т. 275

Филипини, филипински, Филипинац,

Филипинка (дат. -ки, ген. мн. -ки);

Филипинска острва, т. 316(4), 48в, 50д

филистар, -тра, филистарски, боље не-
го филистџер, филистџерски

филмација, филмацијски; филмографи-
ја, филмологија, филмотека, фил-
мофил, филмофоб

филогенеза, филогенетика

филозоф, филозофија, филозофирати,
филозофски итд. (у стручним тек-

стовима често *философ, филосо-*

фија и сл.), т. 192б

филтер, -а и (ређе, али боље потвр-
ђено у изведеницама) - филтар, -тра,
филтрат, филтрација, филтрирати,
филтрирни, филтрирница

филтер-кесица, филтер-чај

филхармонија; Београдска филхармо-
нија (зван. име)

Фиља (алб. Filja), т. 201б

Фиљине (итал. Figline), т. 217

финале, -а, мн. финала, с.; у јд. по
правилу с. рода (посебно у спор-
ту), изузетно ретко м.: очекивало
се то финале; сва наша финала
имала су сличан исход; тај финале
(’крај, завршетак’) није очекиван;
тако и полуфинале, четвртфинале;
уп. осмина финала

финалист(а), мн. -сти, финалисткиња
финанс, финансије, финансијер, ин-
стр. -ом, финансирати

Finmark, норв. део Лапоније, т. 255;
уп. Лапланд и Лапонија

финта, ген. мн. финти

фиока, дат. фиоци (т. 316(1)), фиочи-
ца и фиокица, т. 30г

Фиренца (трад., итал. Firenze), т. 217;
Фирентинац, Фирентинка, фирен-
тински

фирер (малим словом фиг. у зн. во-

ђа); **Фирер** (када зн. конкретно Хи-

тлер), т. 41в

фирмописац, -сца

фирнајс, фирнајз (фирнис)

фисија

фискултурница, фискултурничин

фито-: *фиџогеографија, фиџологија,*

фиџоалеонџологија

фића (аутомобил), т. 71

фићферић

Фифа, ген. Фифе, поред ФИФА (FI-

ФА), непром., т. 182а

фифти-фифти, т. 129

Фицрој (енгл. Fitzroy), в. т. 208—212

Фиццералд (енгл. у варијантама Fit-

zgerald и FitzGerald), т. 214

фишбајн

Фјодоров (руско презиме), не Федо-

ров

фјорд (у геогр. именима у сканд. јез.),

т. 254

Фјоренцо, Фјорентино (не „Фиорен-

цо”, „Фиорентино”), итал., т. 217

Фјумичино (Fiunicino, итал. аеродром,

не Фјумићино, Фјумичино

Флавијен (франц. Flaviens), т. 275

флаграгант, -тна, флагрантно, флагрант-

ност

Флајано (итал. Flaiano), т. 217

фламенко, -а, м. (не фламенџо)

фламинго, -а, м. (зоол.)

флаута, флаутист(а), мн. -сти, флау-

тистскиња

Флашинг Медоуз (Flushing Meadows)

флека, дат. флечи

флексија, флексивни; флексибилан, -лна

Флери (франц. Fleury), т. 275

Флерис (франц. Fleurus), т. 275

Флет (алб. Flet), геогр., т. 201б(1)

флешбек

флиспапир

Флобер (франц. Flaubert), т. 274

фломастер

флопи-диск

Флора (енгл. Flora), в. т. 208—212

Флоренс (енгл. Florence), в. т. 208—212

флорет, -а

флотација, флотацијски, т. 18а(1), 18ф(1)

флуид, -а; флуидан, т. 18

флуктуација, флуктуирати, флуктум-

рајући

флуор; флуоресценција, флуоресцентан

флуорид

флуорографија, флуороскоп, флуоро-

скопија

фоаје, -еа, мн. фоајеи-фоајеа

-фоб, -фобија форманти сложеница (као други део сложеница значи: мрзилац, непријатељ): *англофоб, германофоб, славофоб; англофобија, германофобија, славофобија*, т. 83; **фобија** се јавља и као самостална реч (страх)

Фогел (нем. Vogel), т. 238

Фожас (франц. Fojas), т. 275

фозген (не фосген)

фока, дат. фоки, ген. мн. фока, т. 316(8)

фокстеријер

Фоли Бержер (франц. Folies-Bergère), т. 275

фолија, фолије, фолији, фолију, фолијом

фолио (м.), -ија, -ију, фолиоом, т. 186 (нап.)

фолио-формат, уп. т. 88б

фолк: *фолкзв(и)езда, фолкмузика, фолкнајада, фолк(и)евач* и сл., т. 86в

Фолкетинг, в. т. 25б

Фолкландска острва (енгл., у завршетку -LAND, уп. у истом завршетку и е, нпр. *Кливленд*), в. т. 208—212

фолклорист(а), мн. -сти, **фолклористкиња**, т. 26г(2)

фолксваген (аутомобил; не *фолцваген*), т. 71

фолксдојчер, инстр. -ом, **фолксдојчерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **фолксдојчерски**

Фолкспартај (нем. Volkspartai), т. 238

фон, пише се великим поч. словом као прва реч власт. имена: *Фон Браун*, али *Вернер фон Браун* (Werner von Braun)

фонема, ж. (и фонем, -ема, м.)

фоно-: *фонограм, фонограф, фонографија, фонографски, фонолош, фонологија, фонолошки, фонофобија*, т. 83

фонотека, дат. -ци, т. 316(1)

Фонтенбло (франц. Fontainebleau), т. 275

Фоньод (мађ. Fonyód), т. 234

форд (аутомобил, сериј. производ), т. 71

Форд (фабрика); **Фордов** аутомобил т. 74

Форе (франц. Forez), т. 275

Форин офис (Foreign Office), т. 75а

форинга, -е, ж., ген. мн. форинти (заст. форинт, м.)

форма, ген. мн. форми

формалдехид

формализам, -зма, **формалист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)

Формен (енгл. Foremen), не *Фореман*

Форт Лодердејл (енгл. Fort Lauderdale), т. 214

фортепијано

форум; *Форум* (предузеће), т. 64б

фосил, **фосилан**, **фосилизација**, **фосилизирати**

фостна (дебела даска, греда)

фосфоросцентан, -тна, **фосфоросценција**

фосфороводоник, т. 89б

фосфор-пентоксид, т. 89а; уп. и сумпор-

фотељаш, инстр. -ем

фото-: (а) спојено: *фотограф, фотографија, фотоотека, фотошпидија*; (б) са цртицом: *фото-синтеза, фото-терапија, фото-хемија, фото-издање, фото-монтиража, фото-пајир, фото-рејоршажа, фото-рејоршер, фото-рејеродукција, фото-слош, фото--техника, фото-финиш, фото-шпидија, фото-сафари, фото-роботи, фото-финиш, фото-аишеље, фото-изложба, фото-материјал, фото-св(и)једочанство*; при удвајању: *сликарски и фото модели*, т. 83

Фоча, **фочански**, **Фочак** (ређе Фочанин), **Фочанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)

фра (скр. од *фрашар*) као титула пише се малим словом: *фра Брне* (фра Брне, фра Брнин), *фра Филип Лаширић*; ако се схвата као део имена, пише се великим словом: *Фра Дијаволо*, т. 92; одвој. писање, т. 41д(нап.)

фрагменат и **фрагмент**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

фразеологија, **фразеолошки**

фрајер, **фрајерисати се**, **фрајерски**, **фрајерчина**

- фрајла**, ген. мн. **фрајли**; **фрајлигин** (према фрајлица), т. 306
- фракл**, **фраклић** (мала флаша, чокањ)
- фракција**, **фракцијски**, **фракцијаш** и **фракционаш** (инстр. -ем), **фракционаштво**
- франак**, -нка, мн. франци, -нака, т. 86а
- Франкенштајн** (Frankenstein), не Франкештајн
- франк кафа**, т. 86б
- франко**: *франко царица*, *франко ваџон*, *франко железничка станица*, уп. т. 86
- франковац**, -овца, **франковачки**
- франкоман**, т. 81а
- франкофил**, т. 81а
- франкофон** (који говори француски: *франкофоне земље*, боље него *франкофонске*)
- Франкфуртер алгемајне цајтунг**, т. 75а
- Франсен** (у сканд. јез. Frantzen), т. 260в
- Франсис** (енгл. Francis), в. т. 208—212
- Франсиско** (шп. Francisco), т. 290
- Франсоа** (у сканд. јез. François), т. 260в
- Франсоа** (франц. François); најпогодније је да испред презим. остане непромењено (*од Франсоа Мишера*на, *Франсоа Мишерану*) или га, самостално употребљеног, мењати — *Франсое*, *Франсои* итд.
- Франсоаз** (или Франсоаза), франц. Francoise; промена: *Франсоаз(а)-Франсоазе-Франсеоази*; *Франсоазин*
- Франс оперватор**, т. 75а
- Франћишек** (поль. Franciszek), т. 242
- Франц** (у сканд. јез. Franz), т. 260в
- францозефовски**, **францозефинизам**
- Француска**, **француски**, **Француз**, **Францускоња**; **француз** (алатка)
- Француска револуција** (име једног одређеног догађаја), т. 60в
- француски** (од француз+ски), т. 25а
- Франческо Солимена** (итал. Francesco Solimena), т. 217
- Фрањо Асишки**, т. 41д; *Свети Фрањо Асишки*, т. 41д
- Фрањо Јосиф** (аустријски цар), уобичајено; према нем. *Франц Јозеф* (Franz Joseph)
- Фреди** (енгл. Freddie), в. т. 208—212
- Фрејис** (франц. Fréjus), т. 275
- фрез-машина** (глодалица), т. 886
- фреквенција** (и *фреквенца*)
- фреска**, дат. фресци, ген. мн., **фреска**
- фреско-**: *фреско-слика*, *фреско-сликар*, *фреско-сликарство*, *фреско-техника*, в. т. 886
- фризер**, вок. фризеру, инстр. -ом, **фризеров**
- фризерка**, дат. -ки, ген. мн. -кй
- фрикандо**, -оа, м.
- фри-клајминг** (спорт), т. 886
- фришак** (необ. фрижак), -шка, боље *св(ј)еж*
- фри-трејд**, т. 886
- фри-шоп**, мн. фри-шопови, т. 886
- фрка**, дат. фрци, ген. мн. фрка
- фројдизам**, **фројдист(а)**, мн. -сти и **фројдовац**
- фронг**: *Солунски фронт*, *Сремски фронт*, т. 60б
- фронтмен**
- Фрузи** (од Фруг)
- фрукта-ђус**, т. 886
- Фрушка гора**, т. 50д; **фрушкогорски**
- „**фрушкогорски бисер**” (вино, са наводницима или без њих); тако и **фрушкогорски ризлинг** (вино), т. 71, 72
- фудбал** (не *футбал*), т. 20в(2)
- Фудбалски клуб Жељезничар** (или *ФК Жељезник*), т. 63в
- Фуђен** или трад. **Фукјен** (кин. Fujian, провинција), т. 229
- фузија**, **фузионисати** (-ирати, уп. т. 194б)
- Фукс** (нем. Fuchs), т. 238
- Фукуј** (јап. Fukui), т. 2186
- фундамент** (фундаменат), т. 37в(2)
- функција**, **функцијски**, **функционалан**; **функционер** (инстр. -ом), **функционерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); ређе *функционар*
- Фуншал** (порт. Funchal), т. 244
- фурија**, **фуриозан**, -зна, т. 18
- Фурланија**, **фурлански**, **Фурлан**, **Фурланка**; сувишно је употребљавати итал. назив *Фријули* (Friuli)

фунта, ген. мн. фунти
фуснога, т. 88а
футниг, мн. футинзи
футуризам, -зма, **футурологија**, **футурист(а)**, мн. -сти
Фуцоу (кин. Fuzhou, град), т. 229
Фуџијама (јап. Fujiyama), т. 2186

Фуџијама или *Иланина Фуџи* (не *Иланина Фуџијама* јер *јама* значи планина)
Фуше Булџизес (алб. Fush'e Bulqizes), геогр. в. т. 2016
Фушун (уоб. ум. прецизнијег Фушунен, кин. Fushun, град), т. 229

Х

х (чување, губљење, замена), т. 14—17
х за грч. СН у унутрашњости и на крају речи, у срп. углавном и на поч. речи (*Архимед*, *хаос*; *карџа*) т. 1926, 194д
х (по правилу) за грч. Н (оштри спиритус, спиритус аспер): *Херакле*, *херој*, т. 1916; у визант. доба се није изговарало, па отуда *исџорија*, *Ирод*, т. 1926
х за енгл. глас /h/, т. 212:
h: *Hardy*
ch: *Docherty*
gh: *Callaghan*
h, скраћ. у зн. *час*, *саш*, т. 180а; знак за висину у матем.
Н, међун. знак за болницу
ха и **ха.**, **ха** и **ха.**, скраћ. *хекџар*, т. 146а
хабати, **хабање**
хабер, не абер, т. 14
Хабзбург, **Хабзбурговци**, **Хабзбурзи** (династија), т. 20в(3)
хабзбуршки; **Хабзбуршка монархија**, т. 55а
хабитација
хаван, бољс аван
Хавана (град., шп. Habana), т. 285
хавана (врста цигара), т. 71
хаварија
Хавијер (шп. Xavier), т. 285
хавлија, не него авлија
хагиограф, **хагиографија**
хад и **ад** (у општем значењу), т. 15;
Хад (митол.), т. 190в
Хадлир (исл. Hallur), т. 261
Хадрамаут (ар.), т. 204б
Хадсон (енгл. Hudson), в. т. 208—212
хазрети: *Хазрети Алија*, *Хазрети Фатима*, т. 41д; (уп. свети)

хаику; *хаику џоезија*
хаир; *хаир-дова*, *хаир-земан*
хаирли, **хаирлија**, **хаирлук**
Хаити, са Хаитија, на Хаитију (не Хаитима)
хајат, в. вајат
хајати, хајем, (они) хају, хајући
хајван и **ајван**, т. 156
хајвар и **ајвар**, т. 156
Хајдар (ар.), т. 2046(7)
хајде (хајд), хајдемо, боље него *ајде*
Хајделберг (нем. Heidelberg), т. 238
Хајд парк (енгл. Hyde Park; из Хајд парка, у Хајд парку)
хајдук; *Хајдук* (фудбалски клуб), т. 63в
Хајдук Вељко (вел. слово, т. 41г), Хајдук Вељков (одвојено писање, без цртице, т. 92); *Хајдук Вељкова улица* и *Улица Хајдук Вељкова*, т. 104; уп. т. 41д
Хајзинга (хол. Huizinga), т. 2806
хајка, дат. хајци, ген. мн. хајки, т. 86д
хај-лајф (енгл. high life)
Хајне (нем. Heine), т. 238
хајнкел Хе-178 (као сериј. производ) и **Хајнкел Хе-178** (као патент), т. 72
Хајнрих (нем. Heinrich), т. 238; уп. *Хенри*
Хајрулах, **Хајралах** (ар.), т. 204ђ
хај-тек (енгл. high tech)
хај-фај (енгл. hi-fi), не *хај-фи* (пуни облик у енгл. high fidelity)
хај-џек (енгл. hijack)
Хакс (нем. Hacks), т. 208—212
Хаксли (енгл. Huxley), т. 208—212
Хал (енгл. л. име Hal); уп. презиме *Хал* (енгл. Hall)
хала и **ала**, т. 156

- халабука, не алабука, т. 14
халал, халалити и алал(ити), т. 156
халалљив, халалљивост (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости) (не алапљив), т. 14, 21
халас, в. алас
халва и алва, т. 156
Халејева комета, т. 46
Халид (не „Калид” или „Кхалед”, ар.), т. 2046
Халида (а не „Халиде”, ар.), т. 2046
Халил (ар.), т. 2046
Халит (алб. Halit), т. 2016
халиф (ређе халифа), поред калиф (в.)
халка, в. алка
хало и ало (телефонски позив), т. 156
халов, в. алов
Халупка (слч. Chalupka), т. 267
халуцинација, халуцинантан, халуцинирати
халф (спорт): *халф-линија*, т. 82в
хаљетака, -тка, мн. хаљеци-хаљетака, т. 26а
хаљкав, не него аљкав
хам и ам, т. 156
хамал(ин) и амал(ин), т. 156
хамам и амам, т. 156
хамајлија, в. амајлија
хамбар, боље *амбар*
Хамиде или Хамида (ж. име, перс.), т. 206г
Хамфри и Хемфри (енгл. Humphrey), в. т. 208—212
хангар (не ангар)
Хангџоу (кин. Hangzhou, град), т. 229
хандрак, не него андрак
Хановер (нем. Hannover), т. 238
Хан Пијесак, из Хан Пијеска, у Хан Пијеску, одв. пис., т. 17 и 1006
ханума (не анума)
ханџар (не анџар)
Ханшуеј (кин. Hanshui, река), т. 229
хаос, хаотичан, -чна, хаотичност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
хаплогографија, хаплондан, хаплоглогија (лингв.)
хапс (не апс). хапсана, хапсити, хапшеник
хаптовина, обичније *ајџа*, *ајџовина* (бот.)
харакири, -ија, м. (не *харикири*)
харалац, -оца, ген. мн. -лаца и харатељ
харам, харамија (не арам и сл.)
харамбаша (не арамбааша), т. 14; *Костирец Харамбаша*, ген. *Костирец Харамбаше*, т. 41г
харанга, дат. харанги, ген. мн. -нги и -нга
харангер, инстр. -ом; харангерски, харангирати
харати, -ам
Харанги (ген. -ија, мађ. Haranghy ум. Harangi), т. 234
харач, -ача (не арач); харачлија
хард-диск (мн. хард-дискови)
Хари и Хери (енгл. Harry), в. т. 208—212
Харибда (грч. Charybdis), т. 191а
харинга, дат. харинги, ген. мн. -нги и -нга, харингин, т. 30а, 316(8)
хариш, не него ариш
харлекин и арлекин, т. 156
Харлем (хол. Haarlem), т. 280б
Харли (енгл. презиме Harley); уп. назив лондонске улице *Харли стрит* или марка мотоцикла *Харли-Девидсон*, в. т. 208—212
хармонија, хармоничан, хармонијски, хармонијум и хармониј (-ија), хармонизовати (хармонизирати)
хармоника, -ци, т. 316(1)
хармоникаш, инстр. -ем, т. 34а
Харолд и Херолд (енгл. Harold), в. т. 208—212,
Харт (енгл. Hart, Harte), уп. Херт, в. т. 208—212
хартија, дат. -ији (за однос према карта в. т. 194д)
хартијица
харфа (ген. мн. харфи), харфист(а), мн. -сти, харфисткиња
харчити (боље него арчити)
Хасанагиница, Хасанагиничин, т. 30б
Хасанагић, т. 99
хасна (не асна), варв.
хасура и асура, т. 156
хатар и атар (подручје), т. 156
Хатвани (мађ. Hatvany ум. Hatvani), т. 234
хатишериф (султанов указ)
Хауард (енгл. Howard), в. т. 208—212
хауба, ген. мн. хауба
Хафиз (ар., не „Хафез”), т. 2046(б)

Хафиз ел Асад, краће Асад (Ел Асад), т. 58, 204г

ха-ха-ха (узв.), тако и *хе-хе-хе* и сл., т. 135

Хачинохе (јап. *Nachinohe*), т. 218б

хаџи, одвојено, т. 92а: *хаџи Тома*, *хаџи Томин*, *Хаџи Ђерина* улица, *Хаџи Рувим* (вел. словом ако се схвата као део имена, т. 41г(нап.); уп.: *У Улици Хаџи Рувима*)

Хаџи-: спојено у презименима, под условом да није устаљен друкчији поступак: *Хаџиомеровић*, *Хаџиристић* и сл., т. 99; уп. Поп-, Узун-

хаџија, хаџиница, т. 18г(1)

Хаџи Проданова буна, ист. дог., т. 60а

хвала, хвалити, -лим, хвалилац (ген. -иоца, ген. мн. -лаца), хвалисавац (ген. -савца, вок. -савче), хвалиша итд.

хвале вр(и)један, одовојено писање хвалити (недостајати и сл.) — не него **фалити**

Хвалов зборник, т. 64

хвалоспев (ек.), хвалоспјев (ијек.)

хваљење (не *хвалење*, уп. хвалити, -им, *хваљен*), т. 23г

хват, -а, м. (ген. мн. хватова и хвати), не *фати*

хватати, хватаљка (дат. -ци, ген. мн. -ки), хватач, INSTR. -ем

Хвостанска епархија, в. *Епархија Хвосно*, т. 56а

Хе-178 (авион), т. 72

Хеба (мит., грч. *Hebë*); *Хеба вода* и *вода Хеба*

Хебеј (град. Хопеј, кин. *Hebei*, провинција), т. 229

хебраизам, -зма (лингв.) и **хебреизам**

Хебреј, **Хебрејка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **хебрејски**, обичније **Јевреј** итд.

хегелијанац, **хегелијанизам**, **хегелијански**, **хегеловски**

хегемонија, **хегемонист(а)**, мн. -сти

Хедер, енгл. ж. име (*Heather*), не **Хетер**, **Хитер**

хедонизам, -зма, **хедонист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)

хеј, узв.

Хејлунгџанг (кин. *Heilongjiang*, провинција), т. 229

хеклати

хеклер

хексаедар, -дра; **хексаметар**, -тра

хексорал (лек), т. 71

хектаедар, -дра, т. 37в(1)

хекто- (у називима мера које садрже 100 јединица): *хектограм*, *хектолитар*, *хектометар*, т. 83

хеланке, ж. мн., ген. хеланки

Хелен (енгл. *Helen*, не „Хелин”, в. т. 208—212)

хелен-, в. под Јелини

хеленофил, т. 49, 81а

хелидром (узлетиште за хеликоптере), не *хелиодром*, в. хелио-

Хелије (грч. *Helios*), т. 191а

хелијум, -а (хелиј)

хеликоптер (не *хелихойтер*)

хелио- ('сунце, сунцо-'): *хелиограф*, *хелиотерапија*, *хелиотерапијски* и *хелиотерапеушки*, *хелиоцентричан*, т. 81а и 83

Хелсинки (-ија, -ију), хелсиншки, т. 28а; *Хелсиншки одбор* (за људска права), т. 63в

хељда (не ељда), **хељдовни**

хемија, **хемијски**, т. 194д

хемисфера (не -свера)

хемичар, вок. -у и -е; INSTR. -ем и -ом, т. 34а(1)

хемо- ('крв, крвни'): *хемоглобин*, *хемодијализа*, *хемориди*, *хемостазик*, *хемофилија*, *хемофиличар*, т. 81а, 83 (спој. писање)

хеморонди (не хемеронди)

хемосорпција

Хемпшир (енгл. *Hampshire*), в. т. 208—212

Хемфри, не него **Хамфри**, в. т. 208—212

Хенан (кин. *Henan*, провинција), т. 229

хендек, в. **јендек**

хендикеп, **хендикепирати**, **хендикепиран**, **хендикепираност**

Хениг (нем. *Hennig*), т. 238

Хенри (енгл. *Henry*), нпр. за владарско име; *Хајнрих* (нем. *Heinrich*), *Анри* (франц. *Henri*)

Хенријет(а) (енгл. *Henriette*), в. т. 208—212

Хенрик Осми или **Хенрик VIII**, т. 41г, в. под *Хенри*

хепенинг

хепиеид (без уметања ј јер је сложена реч)
херав, -а, -о (накривљен); уп. и нахерен, нахерити и сл.
Херакле (Херакло) (грч. Heraklēs), ген. -кла, **Хераклов**, т. 191а
хералдика (дат. -ци), **хералдички**
хербаријум (хербариј), в. -иј, -ијум
Херберт (енгл. Herbert), в. т. 208—212
Херзе (нем. Herse), т. 238
херити, -им (кривити)
Херкул (Херкулес)
Херли (Елибазет Херли), енгл. Hurtle, в. т. 208—212
хермафродит, **хермафродитизам**, **хермафродитски**
хермелин (зоол.)
херменеутика (наука о тумачењу текстова)
Хермес (мање об. Хермо), т. 191в(1, 4)
херметичан, **херметичност**
хернија
Херо и **Хера**, **Хероја** (грч. ж., мит., друго је богиња Хера), т. 191в(3)
Херодот
хероика, дат. хероици, т. 18в(нап.)
хероин, **хероински**, т. 18в(3)
херој, инстр. херојем, **херојски**, **хероина**, **хероизам**, -зма, **хероизирати** и **хероизовати**, т. 18в(нап.)
Херт (John Hurt, William Hurt, глумци)
херувим, т. 194ђ
Херцег-Босна (обично песн.)
Херцег Нови, т. 106; **Херцеговањанин**, **Херцеговањанка** (дат. -ки, ген. -ки), т. 102, **херцеговски**, т. 104
Херцеговка, дат. -ки, т. 316(4)
херцежица (од херцег), уп. т. 30
Херцен (рус. Герцен), т. 251д
Хесиод (не Хезиод)
хетеро-: *хетерожен*, *хетеродоксан*, *хетероморфан*, *хетеросексуалан*
хет-трик, т. 88б
хећим (не ећим)
хефтати, **хефтерица**
хибернација, **хибернирати**
хигијена: *Хиџијенски завод* (зван. назив установе), т. 63б
хигро-: *хиџромешар*, *хиџроској*, *хиџроскојан* и *хиџроскојичан*, *хиџроскојица* итд., т. 81а (спој. писање)

хидра (мит.), ген. мн. хидра
хидрант, **хидрантни**
хидратати (крем), не хидрантни
хидраулика, **хидраулични**
хидро- ('водо-'): *хидроавион*, *хидроавијација*, *хидроџрафија*, *хидродинамика*, *хидроархеолоџија*, *хидродром*, *хидроизолација*, *хидрооксид*, *хидролоџија*, *хидрометеоролоџија*, *хидромеханика*, *хидромеханичар*, *хидрошерајица*, *хидроцентрал*, *хидрочвор*, т. 83
хијат, **хијатски** (грам.)
хијерархија, **хијерархијски**
хијероглифи (ретко у јд. хијероглиф, заст. јероглиф)
Хиландар, **хиландарски** (боље него Хилендар, хилендарски); *Хиландарски шићик*, т. 64
Хилари (енгл. Hilari), в. т. 208—212
Хилверсум (хол. Hilversum), т. 280а
Хилда (енгл. Hilda), в. т. 208—212
хиљада, **хиљадарка** (дат. -арци и -арки, ген. мн. хиљадарки); *хиљадугодишњи*, *хиљадугодишњица*; *хиљаду девештсто деведесет шри* (*шроје*, *шројица*, *шрећи*), т. 115, 116
хиљаду-дв(и)је, т. 120
Хиљми (алб. Hilmi), т. 2016(2)
Хималаји (мн.), **хималајски**; *Хималајске планине* (није обично Хималаја)
Хименез (шп. Jiménez), т. 286, 290
Химера (не Химајра), т. 192а
Химеџи (јап. Himeji), т. 218в
хинди, -ија (најраспрострањенији и служб. језик у Индији), **хиндски**
Хиос (и Хиј), в. -ес, -ос и -ус
хипер- ('над, изнад' и сл.): *хипербола*, *хиперемџа*, *хиперинфлација*, *хипермодеран*, *хипероксид*, *хиперпродукција*, *хиперреализам*, *хиперџионија*, *хиперџирофија*, т. 83 (спој. писање)
хипи: *хипи музика*, *хипи фризура* и сл., т. 86в
хипијевски
хипо- ('под, испод; недовољно'): *хипохондрија*, *хипокористички* (реч одмила), *хипокризија*, *хипокрић(а)*, *хипоџакса*, *хипоџеза*, *хипоџека* (дат. -ци), *хипоџећичан*, *хипоџионија*, *хипоџионичан*, *хипоцентар* итд., т. 83

хиподром

хипокрит(а), м., у мн. хипокрити (м.) и хипокрите (ж.)

хипотенуза

хипохондрија, **хипохондар**, -дра, т. 18а(1), 37в(1)

Хирошима (јап. Hiroshima), т. 218бв
хирургија, **хируршки** (не *хирушки*; необ. хируршки) и сл., т. 194д

Хирушко одељење (Клиничког центра у Новом Саду), зван. назив дела болн. установе (погрешно „Хирушко...“; тако и *хирушка ојрема*, *хирушке рукавице* и сл.)

хиспанизам, -зма (т. 37в), **хиспанист(а)**, м., мн. -сти, **хиспанистика** (дат. -ци), т. 31б(1)

хистерија (т. 18а), **хистеријски** (т. 18ф), **хистеричан**, -чна, **хистеричност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)

хистеризирати, -изирам (чинити хистеричним, нпр: *хистеризирајући народ*), *хистерисаши*, -ишем (имати хист. напад и сл.)

хистерик, **хистерикиња**

хистолог, **хистологија**, **хистолошки**
хит: *хит ђесма*, *хит ѓарада*, *хит фризура*, т. 86в

хитац, **хица**, мн. хици-хитаца, т. 26а
Хитачи (јап. Hitachi), т. 218в

хитлеризам, -зма

хитромисленост, **хитроуман**

хи-хи, узвик (подражавање смеха, хихота, кикота), т. 135

Хју (енгл. Hugh), в. т. 208—212

Хјуго (енгл. Hugo, не „Хјугоу“), в. т. 208—212

Хјуз (енгл. презиме Hughes), в. т. 208—212

Хјум (енгл. Hume), в. т. 208—212

Хјурон (енгл. Huron), в. т. 208—212

Хјустон (енгл. Houston), в. т. 208—212

хладнети, хладним, хладнео-хладне-ла (ек.)

хладноваљани (лим); **хладноратовски**
хладњети, хладним, хладнио-хладње-ла (ијек).

хлапети (ек.), хлапим, хлапех, хлапљах, хлапео-хлапела; **хлапјети** (ијек.), хлапим, хлапјех, хлапљах, хлапио-хлапјела; **хлапити** (у ек. и ијек.), хлапим, хлапих, хлапљах, хлапио-

-хлапила; тако и код слож. гл. као **исхлап(ј)ети**, **исхлапити**

хлеб (мн. хлебови), **хлебни**, **хлебар** (вок. -ару и -аре), **хлебара**, **хлебарев** и **хлебаров**, **хлебарица** (-ичин), **хлебарка** (дат. -ки), **хлебарница** (ек.)

хлор, **хлорисати**, т. 192б, 194д
хлороводоник, т. 89б; **хлороводонични**
хлоропласт, -а (бот.); **хлорофил**, т. 81а
хљеб (мн. хљебови), **хљебни**, **хљебар** (вок. -ару и -аре), **хљебара**, **хљебарев** и **хљебаров**, **хљебарица** (-ичин), **хљебарка** (дат. -ки), **хљебарница** (ијек.), т. 8б

хм-хм, т. 135

хмељ, инстр. хмељом

хмилети, **хмиљети**, не него милети, миљети

Хнуштја (слч. Hnúšt'a), т. 267

хобер (брег; креста); у топонимији и нар. топогр. термин. обично је **обер хоби**, -ија, ију, инстр. -ијем, мн. хобији, т. 18а(1)

Хог (хол. Hoogh), т. 280б

ходач, инстр. -ем

Хојгенс (хол. Huygens), т. 280б

хокус-покус, т. 135

Холанд (пољ. Holland), т. 242

Холандија, **холандски** (не холандески), **Холанђанин** (не Холандез), **Холанђанка** (не Холандескиња), т. 194е

холестерин и **холестерол**

холограм, **холографија**

Холокауст, т. 60а

Хомеин (геогр.), **Хомеини** (име), перс., т. 206ђе

Хомер (заст. Омир), т. 194ђ; **хомерски** и **хомеровски**

хомо- ('исти, једнак, исто-'): *хомођен*, *хомођенизоваши*, *хомођеност*, *хомолођан*, *хомоним*, *хомониман*, *хомонимија*, *хомосексуалац*, *хомосексуалка*, *хомосексуализам*, *хомофонија*, уп. т. 81, 83

Хомоље, **хомољски**, **Хомољац**, **Хомољка** (дат. -ки); *Хомољске ѓланине*, т. 50д

Хон, **Голди** (Goldie Hawn), не Хоун
Хонгконг, трад. кин., т. 228, 229; уп. и т. 20в(3) (изостанак једначења по зв.)

Хонгконжанин, **хонгконшки**, т. 28а

Хондурас (трад., шп. Honduras), т. 289, 290; **хондураски** (боље него хондурашки)

хоп(а)-цуп(а), т. 135

Хорације (не Хоратије), т. 192а

хорда, ген. мн. хорди

хоризонт

хорист(а), мн. -сти; **хористкиња**, т. 26г(2)

хорјат и **хорјатин**, **хорјатка** (дат. -ки), **хорјаткиња**, **хорјатски**, етим. исправније него *орјат* итд. (обе вар. спадају у стилист. залиху, у којој је нормирање само условно, уп. т. 156)

хорор филм, **хорор филма**, т. 86в

хо-рук (узвик) и *о-рук*, т. 135; *хо-рук* (*о-рук*) *сисџем*

Хорхе (шп. Jorge), т. 290

Хосе (шп. José), т. 290

Хосеин (перс.), т. 206ђе

Хосров (перс.), т. 206ж

хостија

хотелјер, инстр. -ом; **хотелјерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки

хотимице и **хотимично**, прил.; **хотимичан**, **хотимичност**

хоћу-нећу; **хоћеш-нећеш**, т. 125

Хохте (хол. Hoogte), т. 280б

хохштаплер, **хохштаплерка** (дат. -ки), **хохштаплерај**, **хохштаплерија**

Хоцењ (чеш. Choseň), т. 284

Хоџа (алб. Nohha), т. 202

хоџиница

Хо Ши Мин или **Хошимин** (бивши Сајгон), **хошимински**, т. 104

Хоштка (чеш. Hošt'ka), т. 284

Храдец (чеш. Hradec), т. 284

Храдиште (слч. Hradište), т. 267

Храдиште (чеш. Hradiště), т. 284

хранилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

храпав, **храпавост**, не рапав, рапавост

Храсте, през. (ген. Храсте и Храста)

хрбат (ген. хрпта и хрбата), **хрбатни** и **хрптени**, **хрптеница** и **хрптењача** ('кичма')

Хрватска, **хрватски**, **Хрват**, **Хрватица**, **Хрватичин**; *Република Хрватска*, т. 50а, *Хрватско приморје*, т. 50г, *Хрватско коло* (часопис), т. 64, *Хр-*

вајско народно казалиште, т. 63б; уп. и под Градиште

хрвати се, **хрвање**, **хрвач**, не него рвати се итд., в. т. 16

Хрватско Загорје и **Загорје**, т. 50г

хрватско-српски (односи или језик са савр. статусом у стручно-научним лингв. текстовима и сл.), **хрватско-српски** (ист. за књ. језик), уп. српско-хрватски

Хрватско-угарска нагодба, т. 60г

хрвач, не него рвач, в. рвати се

Хрватство (у зн. хрватски народ, Хрвати), уп. Српство, т. 48(нап. 1)

хрваштина (не хрватштина)

Хрвојев мисал, т. 64

хрђа, **хрђати**, не него рђа, рђати, в. т. 16

хрђав, не него рђав, в. т. 16

хрен (бот.), не рен

хренвишла, т. 88а

хреновка (дат. -ци)

хрестоматија, т. 194г

хрзати, не него рзати, в. т. 16

хрид, ген. хриди (ж.), и хрида (м.)

хриз- (испред самогласника), **хризо-** ('злато, златни') у сложеницама: *хризантема*; *хризоберил*, *хризолиит* и *хризойрас* (врсте драгог камена); *Јован Хризостом* (обичније Ј. Златоуси), т. 192б, 194 (уп. и хрисовуља)

хрисовуља (средњов. грцизам, злато-печатна повеља, 'златна була'), т. 192б (уп. и 194ђ)

Христос (боље него Христ), ген. Христос, т. 190; уп. -ос

христијанизовати, **христијанизација**, уп. т. 194бд

хришћанин (мн. хришћани), **хришћанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **хришћанство**

хрка, **хркати**, хрчем, (они) хрчу, хрчући (не хркајући)

хркач, инстр. -ем

хрлити, -им; **хрљење** (не *хрлење*), т. 23г

хрњав, **хрњавост**

хроктати, **хрокћем** (и гроктати, грокћем)

хром (који има дефектну ногу), **хромица**; **хромо**

- хром**, **хромирати**, **хромид**, **хромолиито-графија** (хем.) и сл., т. 194д
- Хроматка** (чеш.), т. 20в(3)
- хромозом** (боље него *хромосом*)
- хроника** (дат. -ци), **хроничар**, **хроничан**, **хронички**; **хронограф**, **хронологија**, **хронолошки**, **хронометар**, -тра, **хроноскоп**
- хропац** (и **ропац**), -ца; тако и: **(х)роптати**, **(х)ропћем**, **(х)ропотати**, **(х)ропоћем**
- Хрохот** (слч. Hrochot'), т. 267
- хрпа** (не **рпа**), **хрпица**
- хрптени** и сл., в. под **хрбат**
- хрскав**; **хрскавица**
- хрскати**
- хрсуз** (не **рсуз**)
- хрт**, мн. **хртови-хртова** (и **хрти-хрта**)
- Хрушчов** (рус.), т. 250б
- хрчак**, **хрчка**, мн. **хрчци-хрчака** и **хрчкови-хрчкова**
- хс.**, **скраћ.** *хрватско(-)српски* (о језику и др.), в. **хрватско-српски**
- хс** у кин. именима, не него **с**, **сј** (*Синхуа*, *Ли Сјенђен*), т. 229
- Хсинхуа** (агенција), не него **Синхуа**
- хтење** (ек., према **хтети**)
- хтео** — не **хтео**, **хтели** — не **хтели** и сл., т. 125
- хтећи** (ек.), **хоћу-хоћеш-хоће-хоћемо-хоћете-хоће** (енкл.: **ћу-ћеш-ће-ћемо-ћете-ће**), као сврш. **хтеднем**, **хтедну**; **хотећи** (и **хтећи**; мање об. **хтејући**); **хтех-хте** и **хтедох-хтеде**; **хоћах**, **хотијах**, **хтијах**; **хтео-хтела**; ум. заст. **хтедбудем** употребљава се: **будем хтео**
- хтијење** и **хтјење** (ијек., према **хтјети**)
- хтио** (не **хтјео**), од **хтјети** (ијек.), т. 8г(2)
- хтио** — не **хтио**, **хтјели** — не **хтјели** и сл., т. 125
- хтјење** и **хтијење** (ијек., према **хтјети**)
- хтјети** (ијек.), в. **хтети**, уз ијек.: **хтједнем**, **хтједну** (као свр.); **хотећи** (и **хтећи**; мање об. **хтијући**); **хтјех-хтје** и **хтједох-хтједе**; **хоћах**, **хотијах**, **хтијах**; **хтио** (не *хтјео*), **хтјела**; ум. заст.
- хтједбудем** употребљава се: **будем хтио**
- хџ** и **хџх** (**ху-ху**, **ху-ху-ху**), **узвик хубав**, **обичније убав**
- Хубеј** (не **Хубеи**; кин. Hubei, провинција), т. 233
- худети** (ек.), **худјети** (ијек.), **худим**; **имперф.** **хуђах**; **худоо-худела** (ек.), **худио-худјела** (не **худјео**) (ијек.); **худећи**
- худити**, не него **удити**
- Хуј** (хол. Hooi), т. 280а
- хука**, дат. **хуци**, т. 31б
- хукати**, **хучем**, **хучући** (не **хукајући**); **хукач**, **инстр.** -ем, т. 34
- хуктати**, **хукћем** и **хуктим**
- хула-хоп** (врста игре)
- хулахоп**; **хулахоп чарапе**, т. 86в
- хум**; **Хум** (геогр.), **хумски**, **Хумљанин**, **Хумљанка** (дат. -ки)
- хумак**, -мка, мн. **хумци-хумака** (дем.)
- хуманизам**, -зма, т. 37в(1), 62б
- хуманист(а)**, мн. **сти**; **хуманисткиња**, т. 26г(2)
- хуманоид**
- хумка**, дат. **хумци**, **ген. мн. хумки**, **дем. хумчица**
- хумореска**, -ски и -сци, **ген. мн. -сак** и -ски, т. 31б(2), 37б(4)
- Хун**, мн. **Хуни**, т. 48б
- Хунан** (кин. Hunan, провинција), т. 229
- хунгаризам**, -зма, **ген. мн. -зама** (по-зајмица из мађ. језика), т. 37в(1)
- Хунгу** (кин. Honghu, језеро), т. 229
- хунта**, **ген. мн. хунти**
- Хуњади** (**ген. -дија**, **мађ. Hunyadi**), т. 234
- хуњкати**, **хуњкав** и **уњкати** и сл.
- хура**, в. **ура**
- хурија** (у мусл. веровању), т. 43(нап.)
- хурма**, не него **урма**
- Хурмузаки** (рум. Hurmuzachi), т. 247
- Хусеин** (ар.), т. 204б(5,7)
- Хусеин-бег**, т. 94
- хусит**, -ита, **хуситски**
- Хусии** (ар.), т. 204б(5)
- хушкач**, -ача, **инстр. -ем**, **хушкачки**

Ц

ц за грч. К испред е и и, често у апелативима, ређе код личних и географ. имена (*цинник*, *Сцила*), т. 192аб, уп. и т. 194; в. и к

ц за новогрч. *ТС* (*Боцарис*), т. 193

ц за енгл. глас /ts/, т. 212:

tz: Fitzgerald, Krantz

z: Shulz

ц за јап. TS, т. 218в (уп. *Мацујама*)

ц за лат. С пред вокалом предњег реда (*Цицерон*, *Цезар*), т. 192в

С, скраћ. за *кулон* (мера), *карбон* (тј. угљеник) и *целзијус*, т. 180а, 184

Са, скраћ. за *калцијум*, т. 184

Цаватини (итал. Zavatini), т. 217

Цавтат, цавтатски, Цавтаћанин, Цавтаћанка (дат. -ки)

цајтнот (нем. Zeitnot)

цаклење, не *цаклење* (уп. цаклити, -им, (*у*)цакљен), т. 23г

цакати, цакћем

цакум-пакум (укупно, све заједно)

Цанела (итал. Zarella), т. 217

цан-цан, цан-цин, цин-цан (и сл.), узвици за подр. звонких откуцаја, т. 135

Цампа (итал. Zampa), т. 217

ЦАНУ, скраћ. *Црногорска академија наука и умјетносци* (Погрешна је промена „из ЦАНУ-а“ и сл.), т. 181Б и нап. 2, 188

цап, узвик за изр. брзог хватања; исто (с појачаним значењем) — *цай-ца-рай*

цар (вок. царе); *цар Лазар*, ген. цара Лазара, у песмама и *цар Лазара*, т. 49; т. 92б

Цариброд, царибродски, Цариброђанин, Цариброђанка (дат. -ки)

царев, -а, царевати, царујем, царевина, царевих и сл.

цареубиство, цареубица, цареубичин, цареуморство; ређе и цароубиство итд.

Цариград (данас уоб. Истанбул, што није у складу са трад. фонетизмом Стамбол и срп. през. Стамболић); цариградски, Цариграђанин, Цариграђанка (дат. -ки)

царист(а), мн. -сти; царистички

царичин (према царица), т. 30б

Царско Село (рус. Царское Село), грам. прилагођавање, в. т. 251б (уп. и под вг)

CBS, читање и уклапање у ћирилички текст: *Си-Бу-Ес*, *ио Си-Бу-Есу*, т. 181а(3)

цватети (цватим, цватио-цватела), ек.

цватјети (цватим, цватио-цватјела), ијек.

цвекла, ген. мн. цвекли

цвелити, цвелим (ек.)

цвет, цветак, цветати, цветни, цветњак, цветњача, цветолик, цветоносан итд. (ек.)

Цвѣти (ек.), празник, т. 59

цвећар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), цвећарев и цвећаров (ек.), т. 34а(1)

цвијелити, цвијелим (ијек.)

цвијет (мн. цвјетови, не цвијетови),

цвијетак, цвијетњак (и цвјѣтњаќ), цвијеће (ијек.)

Цвијети, м. мн. (ијек.), празник, т. 59

цвијет мајке божје (бот.), т. 73

Цвијо, ген. Цвија и Цвије, дат. Цвију и Цвији, Цвијовић, т. 18и

Цвикау (нем. Zwickau), т. 238

цвилети (ек.), имперф. цвиљах; цвиљети (ијек.), имперф. цвиљах, цвилио (не *цвиљео*), цвиљела; цвилити (у ек. и ијек.), цвилих, цвиљах, цвилио-цвилила

цвјетати, цвјетање, цвјетни, цвјетњак (и цвијетњак), цвјетоносан, цвјећар, цвјећара, цвјећарка, цвјећарница, цвјећарство (ијек.)

цвок, узвик; цвок-цвок, т. 135

цврчак (-чка, мн. цврчци-цврчака), т. 31а

CGS систем, т. 90б; уп. и 181А(1)

цев, цеваница, цеваст, цевчица; цевовод (ек.)

цевка (дат. -вки и -вци, ген. мн. цевки), ек.

Цеглед (мађ. Cegléd), т. 234

цедити, цедило, цедиљка (дат. -ци, ген. мн. цедиљки), цедиште

цеђ, м. ген. цеђа, цеђом и ж. — цеђи, инстр. цеђу и цеђи
цеђење (ек.)
Це-дур, т. 90а; *Це-дур лествица* (ек., ијек. лествица), т. 91
Цезар (име); **цезар** (титула рим. цара), **цезаризам**, -зма, **цезаристички**
цезаропапизам (облик влад. у којем је и световна и духовна власт у рукама владара)
цезијум, -а (цезиј, цезија), **цезијумски**
цезура (књ. термин)
цел, м. (вешт. влакно од дрвета одн. тканина од њега): *цел-влакно*, *цел-тканина*
целац, **целца** (непрогажен снег), ек.; уп. ијек. цијелац
Целе (нем. Celle), т. 238
Целебес (не Сулавеси)
целер, инстр. -ом; **целеров**
целзијус, -а (целзиј, -ија), физ.: ступањ, степен по Целзијусовом топломеру (боље него Целзијевом); *Целзијусови степен* или *степен* *Целзијуса*
целнв (и целов), **целивати**, **целивање** (ек.)
целина, **целица** (ек.)
целити (ек.)
цело-: *целовечерњи* (нпр. филм), *целодневни*, *целокујан*, -пна итд. (ек.), т. 103аб
целов и **целив** (ек.)
целовит, **целовитост** (ек.)
цело време, боље *све време*
целулит, **целулитис**
целулоид, **целулоидни**
целшат, **целцит**; *цео-целцайт*, *цео-целцийт* (ек.)
цељење (ек.), уп. **целити**, -им, (ис)цељен, т. 23г
цемент: *порланд цемент*, т. 86б
цементирати (ређе *цементшоваити*, -ујем); **цементни**
цена, **ценити** (имперф. цењах; трп. прид. цењен); **ценик**, **пеновник**; **ценкати се** и **цењкати се** (ек.)
цензор, инстр. -ом; **цензура**, **цензурирати**, -ишем
цент, -а, мн. центи, ген. мн. цената цента, ген. мн. центи

центар, -тра; *Центар за рехабилитацију* (зван. име установе; скр. *Центар*)
Центрокооп, **Центропром**, **Центротекстил** (називи предузећа), т. 63б
центарфор, **центархалф**, **центаршут**
центиграма, скр. *цџр (cgr)*; **центилитар**, скр. *цл (cl)*, т. 46а
центиметар (скр. *цм*) и **сантиметар** (*см*), уз интерн. скр. лат. *ст*
централизам, -зма, т. 37в(1), **централист(а)**, мн. -сти, **централизовати** (-ирати; уп. т. 194б)
Централноафричка Република, т. 50а
центрипеталан, -лна; **центрифуга**, **центрифугални**
центросфера (не -свера)
центурион
цењење (ек.), уп. **ценити**, -им, **цењен**, т. 23г
цео (не цел); *цео-целцайт* и *цео-целцийт* (ек.)
цеп; **цепаница**, **цепанички**, **цепати**, **цепач**, **цепач** (ек.)
цепелин (конструктор F. Zepelin), т. 71
Цепеш (рум. Țepeș), т. 247
цепидлачити, **цепидлака** (дат. -ки), **цепидлачки** (ек.)
цепити (ек.)
цепка (дат. цепки, ген. мн. цепки и цепака), **цепкати** (ек.)
цепљење (ек.)
цептети (цептим, **цептео-цептела**), ек.; **цептјети** (цептим, **цептио-цептјела**), ијек., т. 8б
церада и **цирада**
церебрални; **церебростонални**; **церебрум**
церемонија, **церемонијал**, **церемонијални**
Церска битка (али: *битка на Церу*), т. 60б и 61
цертификат и (према франц. изг.) **сертификат**
цесар
Цесарец, **Цесарца**-**Цесарцу**, **Цесарчев**
цеста (ген. мн. цеста), **цестоградња**, у ек. и ијек.
Цетиње, **Цетњианин**, мн. **Цетињанин**, **Цетињанка**, дат. -ки, **цетињски** (убицајено на *Цетињу*, са *Цетиња*, али

- није неправилно ни из *Цетшиња*, са *Цетшиња*)
- цетка**, дат. цетки, ген. мн. цетки
- цефало-** ('који се односи на главу'): *цефалографија*, *цефалолоиди*
- цеце мува** (муха, мушица), т. 86а
- ци** за лат. ТИ испред вокала (*нација*, *Хорације*), т. 192в, уп. и т. 194г
- ЦИА** (CIA, engl. Cental Intelligence Agency), непром. (из *ЦИА*, у *ЦИА*), поред **ЦИја**, **ЦИје**, **ЦИјин**, т. 183а
- цивилизација**, **цивилизацијски**, **цивилизациони**, т. 18а(1) и 18ђ
- Циганин**, мн. **Цигани**, **Циганка**, дат. -ки, **Циганче**, **Циганчад**, **цигански** — народно трад. име нем. порекла, напуштено и замењено етн. *Ром* (в. т. 486); (фиг.) **циганин** и сл.; **цигани** (ситан град, соља, солина); **циганка** (бот.), т. 73
- цигара**
- цигарет-папир**, т. 82в
- цигла** (не **цигља**), ген. мн. **цигала**
- цигла-боја**, т. 82г
- ција** и **-тија**, в. т. 194г
- цијанкалијум** (и **цијанкалиј**), т. 19аб(2)
- цијановодоник**, **цијановодонични**
- цијаноза**
- цијев**, **цијевка** (дат. -вки), ијек.
- циједити**, **цијеђење**, ијек.
- цијеђ**, м. ген. **цијеђа**, инстр. **цијеђом**; ж. ген. **цијеђи**, инстр. **цијеђу** и **цијеђи** (ек.)
- цијелац** (ген. **цијелца**), ијек.
- цијелити**, **цијељење** (ијек.)
- цијена**, **цијенити** (имперф. **цијењах**, трп. прид. **цијењен**), **цијењење** (не **цијењење**), ијек., т. 8а и 23г
- цијепити**, **цијепљење** (ијек.)
- цијукати**, **цијучем**
- цикло-** ('кружни'): **цикломорфоза**, **циклошрон**; **циклобал**, **циклометар**
- цикцак** (прид. непром., нем. *zickzack* 'вијугаво'): **цикцак крећање**, **ићи цикцак**, **цикцак линија**, т. 86а
- циле-миле**, т. 135
- цилиндар**, -дра, не **цилиндер**
- цимбал**, **цимблар**, **цимбалист(а)**, мн. -сти
- цинкографија**, т. 81а
- Цинцарин**, мн. **Цинцари**, т. 486
- Цинцар-Марковић** (презиме), т. 99; *шандем Цвејковић—Цинцар-Марковић*, т. 160б
- цио**, **цијела**, **цијело** (ијек.), т. 366(11)
- ционизам**, -зма, **ционист(а)**, мн. -сти
- цио-цјелцат**, **цио-цјелцит**, в. под **цео**
- ципелар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **ципеларев** и **ципеларов**, т. 341(1)
- Ципријан** (пољ. *Syrpian*), т. 242
- Ципријан** (слч. *Syrpian*), т. 267
- цирада** и **церада**
- Цирих** (нем. *Zürich*), т. 238
- цирка**: плеонастично је и погрешно „цирка око”
- циркл**, мн. **цирклови** (обичније **шестар**)
- циркулација**, **циркулациони**, **циркулисати** (-лирати, т. 194б)
- циркулум-** ('око, окол'): *циркумполаран*, *циркумскрипција*, *циркумфлекс*
- циростратуси**, **цируси** (врста облака)
- Цисјорданија** (геогр.)
- цистерна**: *ауто-цистерна*, *брод-цистерна*, *вагон-цистерна*, т. 84
- цистоскопија**, **цистотомија** (мед.)
- цитат**, **цитатоманија**
- цито-** ('ћелијски'): *цитозен*, *цитозенетичар*, *цитололиза*, *цитолог*, *цитолођија*, *цитолошки*, *цитостатик*, т. 81а
- цифра**: исправна је употреба само за појединачне знаке: 0, 1 итд., до 9 (погрешна је и употреба у примерима као „цене достижу астрономске цифре”, „премашили су цифру од двадесет милиона” и сл.)
- цицамаца**
- циција**, **цицијаш**, **цицијаштво**
- цјеваница**, **цјеваст**, **цјевчица**, **цјевовод** (ијек.), уп. ек. **цеваница**, **цевчица** итд.
- цједило**, **цједиљка** (дат. -ци, ген. мн. **цједиљки**), **цједиште** (ијек.)
- цјелив** (и **цјелов**), **цјеливати**, **цјеливање** (ијек.), уп. т. 8б
- цјелина**, **цјелица** (ијек.)
- цјелов** и **цјелив** (ијек.)
- цјело-**: *цјеловечерњи* (нпр. филм), *цјелокујан*, -пна итд. (ијек.)
- цјеловит**, **цјеловитост**; **цјелцат**, **цјелцит** (*цио-цјелцати*, *цио-цјелцити*) (ијек.)

цјеновник

цјенкати се (не *ценкаши се*) и цјењкати се (ијек.)

цјепак, цјепка, цјепко, цјепало, цјепаница (ијек.)

цјепидлака (дат. -ки), цјепидлачнги, цјепидлачки (ијек.)

цјепка (дат. цјепки, ген. мн. цјепки и цјепака), цјепкати (ијек.)

ЦК, скраћ. *Централни комитет*; читање „це-ка“, т. 181

-цка: -цкица, к остаје неизмењено: *коцкица, рецкица* итд., т. 30г(1)

С1, скраћ. за *хлор*, т. 184

см (*ст*), скраћ. *центиметар*, т. 180а; уп. *сантиметар, центиметар*

CNN, изг. Си-Ен-Ен, на Си-Ен-Ену, т. 181А(3)

цолшток (нем. *Zollstock*)

Црвена армија; црвеноармејац, црвеноармејски

црвенети, црвенео-црвенела (ек., постајати црвен), *црвењети*, црвенио-црвењела (ијек.); у ек и ијек. *црвенити*, -им, (*за*)*црвењен* (чинити црвеним); *црвењење* (не *црвенење*), т. 8ђ

Црвени крст (назив орг.), т. 63в

Црвени Облак (индиј. име), т. 42(нап.)

Црвени трг, т. 54б

Црвенкапа, Црвенкапица (име из приче), т. 42

црвенкастожут, т. 106

црвено-бели (дресови), ек.; *црвено-бијели* (дресови) ијек., т. 106

„црвено острво“ (ум. Куба), т. 55

црвеносмеђ, т. 106

црвенперка, дат. -ки, ген. мн. -перака и -перки, т. 22

црвењ-, в. под црвенети

црево, цре́вце, цре́внй (ек.); *цревар, цревар* (ек. и ијек.)

цреп, црепња (ек.); ек. и ијек.: *црепана, црепар, црепара, црепарница, црепасг, црепић, црепуља, црепуљар*, уп. т. 8д

Црес, црески, Црешанин, Црешанка *пријево, пријевце, пријевни* (ијек.)

пријеп (мн. црепови), *пријепња* (ијек.), т. 8а

црква, ген. мн. цркава (не цркви); званични називи цркава пишу се

вел. почетним словом прве речи: *Српска православна црква, Католичка црква, Еванђелистичка црква, Исламска в(ј)ерска заједница* и сл., т. 63б

црква (или храм) као неиступиви део назива богомоље: *Црква Усијења* (или *Усијенска црква*; тако и *Николска црква*), *Црква Светиоџ Марка, Црква Светиоџ Николе; Храм Светиоџа Саве* (у Београду) итд., т. 68

Цриквеница, цриквенички, Цриквеничанин, Цриквеничанка (дат. -ки)

црквенословенски, скраћ. *цсл.*, т. 179б(2)

црмпураст, в. црмпураст

Црна Гора (земља), *Црна гора* (планина); *Стара Црна Гора* (ист.)

Црна река (река и предео), т. 50гђ; *црноречки, Црноречанин, Црноречанка* (дат. -ки)

црнац, цркиња, цриче; *амерички црнци* (не *Црнци*), т. 49

црнети, црнео-црнела (ек., постајати црн), *црњети*, црнио-црњела (ијек.); уп. црнити

црни: *Црни врх, Црна глава*, али *Црна Трава* (насеље);

Црни (лични надимак), т. 41в

Црни континент (Африка), уп. Нови свет, т. 50(нап.)

црнити, црнио-црнила (чинити црним), т. 8ђ

црка, дат. црки, ген. мн. црки, т. 31б(5)

црно-: *црноок, црноока* (им. ж. рода), *црнокос, црноглав* итд., т. 103а; *црноб(и)јели филм, црноб(и)јели шелевизор; црно-жућ, црно-црвен; црно-б(и)јели дрес, црно-б(и)јела од(и)јећа, црно-б(и)јели дресови*, т. 106

Црногорац, Црногорка, црногорски *црногорска лозовача*, т. 71

црнограб, т. 81а

црно-жута застава (Аустроугарске), т. 106; *Црно-жућа монархија* (ум. Аустроугарска), т. 55б, 101(нап.), 106

црнојка, дат. -ки, црнојкин, т. 30а, 31б(5)

Црно море, црноморски; *Црноморски слив*, али *слив Црног мора*, т. 50г *црнохуморни*

црношљива, т. 81а
црпураст, боље него **црмпураст**
Црњански, **Црњанског(а)** итд., т. 416
црњети, в. под **црнети**
црпка (дат. **црпки**, ген. мн. **црпки**)
црпсти, **црпем** (**црпу**, **црпећи**, **црпао-цр-
 пла**, **црпен**); вар. **црпити**, **црпим**
 (**црпе**, **црпећи**, **црпио-црпила**, **цр-
 пљен**); тако и **исцрпсти** и **исцрпи-
 ти**, **поцрпсти** и **поцрпити**; прва вар.
 је старија и даје јој се извесна стил-
 ска и нормативна предност
цртанка, дат. -ки (ређе -ци), ген. мн.
цртанки

цртач (инстр. **цртачем**), **цртачев**
цртачицин (према **цртачица**), т. 306
цртеж (инстр. **цртежом**)
цсл., **скраћ.** *црквенословенски*, т. 1796(2)
Си, **скраћ.** за **бакар**, т. 184
цунами, **цунамија**
цуретак, -тка (мн. **цуреци-цуретака**)
цурити (у ек. и ијек., боље него **цуре-
 ти**, **цурјети**), **цурио-цурила**
Цуруга (јап. Tsuruga), т. 218в
Цуруока (јап. Tsuruoka), т. 218
цушпајз (аустр. нем. Zuspeise)
cf., **скраћ.** *confer* (аналогно *уј.*, исп.),
 т. 1806

Ч

ч. и **ч.** **скраћ.** *час*, т. 180а
ч за енгл. глас /tʃ/, т. 212:
ch: **Charles**
tch: **Fletcher**
ч и **ћ** за итал. африкате: исправно је,
 осим у случајевима када се чврсто
 трад. усталио друкчији поступак,
 итал. имена писати са **ч**, а не са **ћ**
 у примерима као: *Чезаре*, *Челини*,
Челентано, *Чинчиџа*, *Де Амичис*,
Пучини, *Феличе*, *Беатриче*, *Вичен-
 ца*, *Весјучи*, *Кроче*, *Фалачи*, *Фран-
 ческо*, *Ла Фениче*, *Пачино* итд., т.
 216а, 217
ч у шпанским именима: *Мачадо*, *Ман-
 ча*, *Санчо*, *Кончиџа*, *Камачо*, *Ече-
 верија* итд., т. 290
ч и **ћ** за рум. африкате (*Мирча*, *Ђеор-
 ђе*), т. 246, 247
ч а не **ћ** за јап. СН (уп. *Хиџачи*, *Хачи-
 нохе* и сл.), т. 218бв
ч у перс. именима (нпр. *Чубак*), за
 разлику од ар. т. 206а
Чаадајев, в. *аа*
Чабеј (алб. Çabej), т. 202
чавао (чавла, ген. мн. чавала)
чавка (дат. чавци), **чавчији** (боље не-
 го *чавчији*), т. 18г(2)
чаир (пашњак, ливада); **Чаир** (део Ни-
 ша), уп. т. 54а
чај, инстр. чајем, мн. чајеви
Чајавец, **Чајавца**, **Чајавцу**, **Чајавчев**

чајанка, дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки,
 уп. т. 316(2)
чајџиница
чакавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т.
 37в(1)
Чаковец (-вца), **Чаковчанин**, **Чаков-
 чанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
чак штавише, **плеоназам** (изабрати или
чак или *штавише*)
чалма, ген. мн. чалми
чамац (чамца, мн. чамци-чамаца), **чам-
 ција**, **чамцијски**
чамети, **чамјети**, не него *чамити*
чамотиња, **чамотињски**
Чампи (итал. Ciampi), не *Ћамји*
чамчић (дем. од чамца), т. 30в
Чанг Кај Шек, **град**. кин., т. 1976
чангризати, **чангризало**, **чангризав** и
чангрижљив; употребљава се и **чан-
 гризати** итд.
Чангчуен (кин. Changchun, **град**), т. 229
Чангша (кин. Changsha, **град**), т. 229
чандрљив и **цандрљив**
чардачић (дем. од чардак), т. 30г
чарка, дат. чарци, ген. мн. чарки
Чарли (енгл. Charley, Charlie), в. т.
 208—212
Чарлс (енгл. Charles), в. т. 208—212
чарлстон
чаробничин (према чаробница), т. 30б
чаробњаство
чартер: *чартер-аранжман*, *чартер-лејт*,
 т. 886

- чартизам**, -зма, **чартист(а)**, мн. -сти
чаршав (не чаршаф)
чаршија, **чаршијица**, **чаршијски**; уп. ба-
 шчаршија, т. 82а
часком и **часом** (прил.); необ. часо-
 мице, часомично
часништво, **часност**, INSTR. -ошћу, уз
 одр. и -ости
часовничар, INSTR. -ом и -ем, т. 34а(1)
-часовни: *чејрдесетосмочасовни, 48-ча-
 совни*, т. 116(в. и нап.)
часопис: наслови се пишу великим
 почетним словом (*Лейхойс, Сјва-
 рање, Срјски књужевни гласник* итд.),
 т. 64; наводници нису обавезни
 ако се подразумева познатост, т.
 168(4), в. и нап.
частан, -сна, т. 26г(4)
частити, **чашћен**, **чашћење**, **чашћава-
 ти**, т. 32а
частвољубац, -пца, **частвољубивост** (ин-
 стр. -ошћу, уз одр. и -ости), **ча-
 стохлепан**, **частохлепље**, **частохлеп-
 ност**
чатмара
чауш, INSTR. -ем, мн. чауши-чауша
Чачак, **чачански**, **Чачанин**, **Чачанка**
 (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б; **ча-
 чак** (коло), **чачанка** (дат. -ки, раки-
 ја), т. 71
ча-ча-ча, м. (непром.), латиноамерич-
 ки плес
чашка (дат. чашки и чашци, ген. мн.
 чашки), т. 316(2)
чашћавати, т. 32а
чвор (мн. чворови), **чворнат** и **чвор-
 новат**; *Гордијев чвор*, т. 74
чворуга, дат. -зи, т. 316(1)
чврљуга, дат. -зи, т. 316(1)
чврсторукаш, INSTR. -ем
чегрталка, дат. -љци, ген. мн. -ки,
 уп. т. 316(1)
чедност, INSTR. -ошћу, уз одр. и -ости
чедоморка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т.
 316(5)
чежња, ген. мн. чежњи; од чез+ња,
 т. 21
Чезаре (итал. Cesare), т. 217
чезе, ж. мн. (ген. чеза)
чекинг (енгл. checking), **чекирати**
чекмек-ћуприја, т. 82а
чекпоинт (енгл. checkpoint)
чекрк (мн. чекрци-чекрка)
челебија
челенка (дат. -ци); *чекрк-челенка* и
чекркли челенка
челист(а), мн. -сти
Челси (енгл. Chelsea), не Челзи
челик; *хром-челик* и *хромни челик*, *хром-
 никал челик* и *хром-никалски че-
 лик* (уп. и т. 194д); *Баџ-Челик*
Челини (итал. Cellini), т. 217
челист(а), мн. -сти
челисткиња, т. 26г(2)
челни и **чеони**, али с разл. у знач.
 (уп.: *челни људи, чеона коси*)
чељуст, **чељусни**, **чељусница**
чембало, **чембалист(а)**, мн. -сти, **чем-
 балисткиња**
чемерика (дат. -ци), бот.
чемпрес
Ченгић Вила (геогр.), т. 100б
Ченстохова (пољ. Częstochowa), т. 242
чеони и **челни**, в. **челни**
Чепел (мађ. Csepel), т. 234
Червена Речица (чеш. Červená řeka), т. 282
черга (дат. черги, ген. мн. черги и
 черга)
чергар (вок. -ару и -аре, INSTR. -ем и
 -ом), **чергарев** и **чергаров**
чергица, т. 30г(4)
чери-бренди, в. **шери-бренди**
Черкез Садовина (одв. пис.), т. 100б
Чернауци (рум. Cernaui), т. 247
Черни (чеш. Černý), **Черног** итд., т.
 199б
Чернобил, рус., не Чернобил
Черчил (енгл. Churchill), в. т. 208—212
Ческа или **Чешка Камењица** (чеш. Če-
 šká Kamenice), т. 199в, 282
Ческе или **Чешке Будјевице**, **Ческих**
 или **Чешких Будјевица**, т. 199а
чесма (ген. мн. чесама): *сйомен-чесма*,
 т. 82б
чест, -а, -о (комп. чешћи), **често** (комп.
 чешће); погрешно је „често пута“
честер (врста сира, према енгл. Че-
 стеру), т. 71
Честертон (енгл. Chesterton), в. т. 208—
 212
честерфилд, ген. мн. честерфилда, т.
 37в(4)
честитарка, дат. -ки, ген. мн. -ки

честитка (дат. -итки, обичније него -ици)
честитост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
често, прил., комп. чешћи; *често йу-ша*, не него *често*
Четатеа (рум. Cetatea), т. 247
четверац (не четворац)
четворица: *четворица су дошла и четворица су дошли*
четворка, дат. четворци и четворки, ген. мн. четворки и четворака
четворо (и *четверо* у западним шток. срединама, тако и у сложеницама), промену в. под четири; *четворо-йейоро*, т. 120
четворо-: *четворобој, четворобразни*, (т. 26г(6)), *четвороврстан, четворорођошњи, четвороруб, четвородневни, четворолисн* (-сна), *четвороношке, четворострук, четворособни, четвороруџао, четвороруџаон, четвороруџаст, четвороруџли, четворочлан* итд.
четворобој, четворобојац, четворобојка
четвородупли, не него *четвороструки*
четвороношке и **четвороножице**, прил.
четворопев (ек.), **четворопјев** (ијек.)
четвртинка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, т. 316(2)
четврто-: *четвртобрашучед, четвртоласирани, четврторођени* и сл.
четвртфинале, уп. финале
-чети у слож. глаголима, образац в. под почети
четири, четирију, четирима и четирма; **четворица**; **четворо** (четверо), -рома и -рма, ретко -рога и -рга, -роме и -рме, -рим; **четвори** (четвери), -е, -а (нпр. четворе очи); грам. систем је као под ДВА (в.), уз смањену променљивост осн. броја (од пет надаље она сасвим нестаје) и зб. на -ро (код виших бројева још се смањује); в. и посебно четворо, четворо-

четири-: *четиристот, четиристотти, четирихиљадиити, четиримилиониити, четиривековни, четиристотлеити* (ек.), *четиристотлеитни/-леитни* (ијек.) и сл.; уп. четворо-

четири-пет, т. 120

четиристо, четири стотине: *четиристот седамдесет (и) осам (осморо/осмеро, осморица, осми), четири стотине седамдесет (и) осам*, т. 114, 115
четка (дат. четки, ген. мн. четака), т. 316(3)
четкар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **четкарев** и **четкаров**, т. 34а(1)
четкица, т. 30г(1)
четрдесет; четрдесетпетица (нпр. соба бр. 45); **четрдесетгрешина** (разломак, 1/43), т. 116
четрдесето-, в. десето-
Чех, мн. Чеси, т. 31а
Чехович (пољ. Czechowicz), т. 242
Чеховљев, чеховљевски, т. 69
Чехословачка, Чехословаци, чехословачки (истор.); **чешко-словачки** (нпр. односи) према **чешки** и **словачки**
Чешир (енгл. Cheshire), не Чешајр, в. т. 208—212
Чешка (Чешке, у Чешкој), **чешки, Чех, Чехиња**;
Чешка или **Ческа Каменица** (чеш. Česká Kamenice), т. 199в, 282
чешко-словачки (нпр. преговори), т. 107
чешљарка (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки), зоол., т. 316(2)
чешљугарка (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки), т. 316(2)
Чивава (а не „Чижуауа”, шп. Chihuahua), т. 289, 290
чивава (врста пса), т. 71
Чивитавекија (Civitavecchia), боље него *Тивитавекија*
чивчија, боље чифчија
чизбургер (енгл., хамбургер са додатком сира)
чизма, ген. мн. чизама
чији год (било чији), т. 113
чика, -е (присв. прид. чикин); **чико**, -а и -е (чиков и чикин)
чика: *чика Јова, чика Јове* (без цртице), т. 92б
Чикаго (енгл. Chicago, в. т. 208—212; Чикаго-Чикага итд.
чијигод, чијагод, чијегод (неодр. зам., нечији), али *чији год* (било чији), *чији му драго* итд., т. 113

чикица (хип. и дем.), т. 30г(2)

чиле, -ла и -лета (хип. од чика и чича)

Чиле (шп. Chile), т. 290

чилеанац, -нца (учесник Светског фудб. првенства у Чилеу), т. 49

чилети (ек., не *чилићи*), чилим, чиле, чилећи, чилех, чиљах, чилео-чилела; тако и **ишчилети**

чиљети (ијек., не *чилити*), чилим, чиле, чилећи, чиљех, чиљах, чилио-чиљела; тако и **ишчиљети**

Чинечита (итал. Cinesitta), не Ђинечита

чинилица, -иоца, мн. чиниоци-чинилица, т. 366(6)

Чинквети (итал. Cinquetti), т. 217

чио (не чил), чила, чило, т. 366(11)

чипка, дат. чипки, ген. мн. чипки (и чипака)

чист (комп. чистији, не *чишћи*)

чистац, -аца

чистач, INSTR. чистачем

чистачицин (према чистачица), т. 306

чистити, **чишћен**, **чишћење**, т. 32а; уп. **рашчистити**

чистка, дат. -ки, ген. мн. чистки, т. 26г(2), 316(3)

чисто-: *чистодушан*, *чистокрван*, *чистокрвност*, *чистосрдачност*

читалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 366(6)

читаика (дат. -ци, ген. мн. -ки)

читанчица (дем. од читанка), т. 30г

читаћа проба (у позоришту), не *читајућа*

читач, INSTR. читачем; **читачки**; **читатељка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки)

читлук (мн. читлуци-читлука); *чишлук-сахибија*

-чицин у присв. прид. према именицама на -чица: *сјремачицин*, *продавачицин* (не *спремачичин*, *продавачичин*), т. 30г

чича: *чича Марко*, *чича Марка*, *чича Марку*, т. 92б; *Славица Вајнер Чича*, т. 9б

чичица, чичицин, т. 306

Чјерни (слч. Čierny), т. 267

-чка: *-чкица*, к остаје неизмењено: *мачкица*, *ручкица*, *шачкица* итд., т. 30г(1)

чланконожац, -шца, -шцу, ген. мн. -жаца

чланкописац

чобаничин (према чобаница), т. 306

чобанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **чобанкин**, т. 30а, 316(5)

чобанче, -ета

човек, **човечји** (боље него *човечији*), т. 18г(2); **човекољубив**, **човечанство** (ек.)

човек-жаба (ек.), т. 87

човекољубив, **човекољубивост**, **човекољубље**, **човекомрзац**, **човекомрзилачки**

Човић Поље (одв. пис.), т. 1006

човјек, **човјечји** (боље него *човјечији*), **човјекољубив**, **човјечанство** (ијек.), в. **човек**

човјек-жаба (ијек.), т. 87

Чок (рум. Cioc), т. 247

Чокај (јап. Chokai), т. 218в

чорба, ген. мн. чорби

Чорни или **Чорниј** (рус.), ген. само **Чорног(а)** итд., в. т. 251г

чоха (и *чоја*), **чохаи** и *чојан*, т. 15г; уп. и т. 316(8) (дат. *чохи*)

чтеније (термин), уп. т. 23

Чубак (ч у перс. именима), т. 206а

Чубура (део Београда), т. 54а

чуварка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 316(5)

чуваркућа (бот.)

Чу Де (маршал, trad., кин. Zhu De), т. 229

чудесан, -сна, не *чудестан*; **чудесно** (прил.), **чудесност**, уп. т. 26г(4)

чудовиштан, -шна (боље него *чудовишан*), прил. **чудовишно**, **чудовишност**, в. т. 26г(4)

чука, дат. чуки, т. 316(8)

Чукарица (део Београда), **чукарички**, т. 54а

чукица (према чука = брежуљак), т. 30г(4)

чукун-: *чукундед(а)* (ек.), *чукундјед* (ијек.), *чукунбаба*, *чукунук(а)*; *чукунчукунбаба*, т. 81а

Чукур-чесма (у Београду, споменик), т. 68

Чункинг или **Чунгкинг**, трад. (кин. Chungking), не „Чунгђинг”, т. 228 и 229

чуперак, -рка (мн. чуперци-чуперака)

Чуруг, **чурушки**, **Чуружанин**, **Чуружан-ка** (дат. -ки), т. 28а, 316(4), 48в, 506

чути, **чујем**, **чујући**, **чуј**, **чух-чу**, **чу-вен**; тако и од слож. глагола као **зачути**, **начути** и сл.

чучањ, **чучња**, мн. **чучњеви** и **чучњи**
чучејке и **чучејки**

Чучук Стана, **Чучук Стане** итд., т. 92а

Ц

ц за ар. „џим”, али у Египту **г**, т. 2046(2) — уп. *Џумхурија* према *Гумхурија*

ц за енгл. глас /ʃ/, т. 212:

j: John

g: Roger

ge: George

dg: Coolidge

ц а не **ћ** за јап. **Ј** (*Фуџијама*, *џијуџи-џу*), т. 2186в

џаба и **џабе** (прил.)

џабаисати, **џабаише** (не *џабајисаџи*), т. 18в(1); уп. и -исати

џакузи (амер. фабр. марка Jacuzzi), не *џакузи*, т. 71

џама (јап. Jama), т. 218в

џамадан и **џамадан**

џамбас, **џамбаски**

џамбекар (а не „џхамбхекар”), хинд., т. 197в(1)

џамбо-скрин (енгл. jumbo screen), т. 886

џамбо-џет (енгл. jumbo jet), т. 886

џамија, **џамијски**; **Бајракли џамија** (у Београду, конкретна цркв. грађ.), т. 68

џанарика (дат. -ци, ген. мн. -ика)

џангризати, **џангризало**, **џангризав** и **џангрижљив**, поред обичнијег **џангризати** итд.

џандрљив и **чандрљив**

џачић (дем. од џак), т. 30г

џебел ел Лауз (ар.), т. 2046(8)

џебел ел Шифа (ар.), т. 204в

џеђанг или трад. **Чекјанг** (кин. Zhejiang, провинција), т. 229

џез у спојевима: **џез ансамбл**, **џез кварџет**, **џез музика**, **џез музичар**, **џез мелодија**, **џез кварџет**, **џез оркестар**, **џез џевачица**, **џез састав**, т. 86в

џезва, ген. мн. **џезава** (не *ђезва*)

џејкоб или **џекоб** (енгл. Jacob), в. т. 208—212

џејмс (енгл. James), т. 208 (боље него *џемс*)

џек (енгл. Jack), в. т. 208—212

џекпот (енгл. jackpot), т. 88а

џелал (ар.), т. 2046(1, 2)

џемадан и **џамадан**

џемиљ (алб. Xhemil), т. 2016(2)

џемс (трад.) или **џејмс** (енгл. James), в. т. 208—212 (предност се даје другом облику)

џенерал (заст.); *Вуча џенерал*, т. 42

џенет (енгл. Janet), (не „џенит”), в. т. 208—212

џентлмен, **џентлменски**, **џентлменство**

џентри, -ија, **џентријски** (енгл.), т. 18а(1)

џепарош, инстр. -ем

џералд (енгл. Gerald), в. т. 208—212

џери (енгл. Jerry), в. т. 208—212

џерси (енгл. Jersey), в. т. 208—212

џеси (енгл. Jessy), в. т. 208—212

џет-лег (енгл. jet-lag), т. 886

џет-сет (џет-сета), енгл. jet set, т. 886;

џетсетер (припадник џет-сета)

џефердар (обичније него *џефердан*)

џибсон, погрешно ум. **Гибсон** (Gibson)

џив-џив и **ђив-ђив**, т. 135

џигерица

џију-џицу, **џију-џица** (спорт; савр. џудо)

џилијен (а не „џилиен”), т. 214

џимрија (тврдица, ж. (м.), мн. ж. *џимрије*, **џимријски**)

џин (енгл. Jean), в. т. 208—212

џингис-кан

џингл, -а (енгл. jingle), (мн. *џинглови*), муз.

џин-тоники, т. 886

цинс: *цинс-јакна, цинс-јанџалоне, цинс-сукња*, т. 82в
цип (аутомобил), т. 71
Џо (енгл. Jo и Joe), в. т. 208—212
Џоана (за два енгл. имена: Joanna и Joan)
Џозеф (енгл. Joseph), в. т. 208—212
Џозефина (енгл. Josephine), в. т. 208—212
џоинт-венчер (енгл. joint venture), заједничко улагање, т. 88б
Џој (енгл. Jou), в. т. 208—212
џојстик, -а (полуга за померање слика и др. на рачунару)
џокеј-клуб, т. 82в
Џоли (алб. Xholi), т. 202
џомба, ген. мн. џомби и џомба, **џомба** и **џомбаст**
Џон (енгл. John), в. т. 208—212
Џорџ (енгл. George), в. т. 208—212

Џорџија (енгл. Georgia), в. т. 208—212
Џоу Енлај (кин. Zhou Enlai, пол.), т. 228 (старији начин писања: Чу Енлај, Чу Ен Лај)
џубокс, т. 88а
Џуди (енгл. Judi), в. т. 208—212
џудист(а), мн. -сти, **џудисткиња**, **џудистички**
џудо (ген. џуда-џуду итд. и мање обично џудо-џудоа); **џудиста**, **џудисткиња**, **џудистички**
џудо-спорт, **џудо-рвање**, **џудо-такмичење**, т. 82в
џул, -а, м. (ген. мн. џула), т. 180а
Џулијус (енгл. Julius), т. 214
џумбус
џумле, прил
Џумхурија (ар.), у Египту *Гумхурија*, т. 204б(2)
џунгла, ген. џунгли и џунгла

Ш

ш за енгл. глас /S/, т. 212:
sh: **Shelley**
ci: **Patricia**
ch: **Charlotte**
ш за норв. и швед. SJ, SKJ (уп. Шехолт), т. 260в
ш за норв. и швед. SK испред *i, y, e, ei* (уп. Шипнес), т. 260в
ш за пољ. Ś — испред [ć] и на крају речи (*Замошћ, Лубаш*), т. 239, 242
ш или **ск** за SCH у сканд. лич. именима, т. 258
ш за франц. CH (уп. Мишел), т. 275
ш за швед. почетно STJ (уп. Штернет), т. 260в
ш за швед. STG (уп. Вешета), т. 260в
Шабац, **шабачки**, **Шапчанин**, **Шапчанка** (дат. -ки), т. 316(4), 48в, 50б; **шапчанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (сорта шљиве), т. 316(4), нап., 71
шаблон (ређе шаблона)
Шабрије (франц. Chabrier), т. 271д(1) и 275
шав, **шава**, мн. шавови (необ. шва, швови)
Шадов (нем. Schadow), т. 238

шајка (дат. шајци, ген. мн. шајки), т. 316(1)
шака (дат. шаци), т. 316(1)
шал, -а, мн. шалови
шалабајзер, м. (жарг.)
Шаља (алб. Shalë, Shala), геогр., т. 201б(2)
шаљење (не шалење; уп. шалити се, *шалим се*), т. 23г
шаман, **шаманизам**, **шамански**
Шамац, **шамачки**, **Шамчанин**, **Шамчанка** (дат. -ки)
шамија, дат. шамији, **шамијица**, дем. **Шамјо** (јап. Shamyо), т. 218б
шамлица
шампањ (име пића по геогр. пореклу), т. 71
Шампања (франц. Champagne, покр.), т. 275
Шампања, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
шампион, **шампионка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **шампионат**, т. 18б
шампита, т. 88а
Шамполион (франц. Champollion), т. 271а и 275
шамролна, т. 88а

- шанац** (шанца, мн. шанчеви-шанчева и шанци-шанаца); *Римски шанчеви* (атар, локалитет)
- Шангај** (трад., боље него Шангхај), т. 228
- Шандорф** (у сканд. јез. Schandorf), т. 260в
- шанк**, -а, мн. шанкови
- шанса**, ген. мн. шанси
- Шанси** и (западније) **Шенси** (трад. за две кин. провинције, у кин. латиници Shaanxi, Shanxi), т. 226, 229
- шансона** (необ. шансон, -она, м.)
- Шантоу** (кин. Shantou, град), т. 229
- Шантунг** (трад., или **Шандунг** по транскр. систему, кин. Shandong, провинција), т. 229, 230; **шантунг** (врста кин. тканине од свиле, т. 71)
- шанчић** (дем. од шанац), т. 30в
- шапат** (шапата, необ. шапта), **шапта-ти** (шапћем, шапћу, шапћи)
- шапатом**, прил.
- шапирограф**, **шапирографисати**
- шапка** (дат. шапци, ген. мн. шапки), т. 316(1)
- шараге**, ж. мн. (шарага-шарагама)
- шарац**, -рца (шарени коњ); **Шарац** (име коња), т. 45
- шаргарепа** (поред мрква)
- шаренети** (постајати шарен), шареним, шаренео-шаренела (ек.)
- шаренити**, -им (у ек. и ијек., чинити нешто шареним), т. 8ђ
- шарен(о)-**: *шаренйерка*, *шаренрей*, -а, -о; *шареновраћ*, *шареноглав*
- шарењети** (постајати шарен), шареним, шаренио-шарењела (ијек.)
- шаржа**, ген. мн. шаржи
- шаржер**, инстр. -ом
- Шарје** (франц. Chartier), т. 275
- Шарјер** (франц. Chartière), т. 275
- шарка** (дат. шарци, ген. мн. шарки), (1) зоол., (2) део металног окова на вратима, прозору и сл.; **шаркин**
- Шарл** (франц. Charles), т. 275; *Шарл де Гол*, али *Де Гол*, т. 58
- шарлатан**, **шарлатански**, **шарлатанство**
- Шарл де Гол** (франц. Charles de Gaulle), т. 270б (немо е у предлогу)
- Шарлот** (енгл. Charlotte), т. 208
- Шарлота** (нем. Charlotte), т. 238
- Шарлоте** (у сканд. јез. Charlotte), т. 260в
- Шарлотенбург** (нем. Charlottenburg), т. 238
- шармантан**, **шармантност**, **шармер**, инстр. -ом, **шармирати**
- Шарно** (франц. Charnos), т. 275
- шаров** (шарени пас); и **Шаров** (име пса), т. 45
- шаролик**, **шароликост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
- шароња** (во шарене боје) и **Шароња** (име вола), т. 45
- Шарпантје** (франц. Charpentier), т. 275
- Шар-планина**, **планина Шара** (т. 100б, нап. 1); **Шарпланинац** (човек са Шаре)
- шарпланинац** (раса паса), т. 71; **шарпланински**, т. 104
- Шарско-пиоцки планински систем**, т. 107
- Шартр** (франц. Chartres), т. 275
- шаруља** (крава шарене боје) и **Шаруља** (име краве), т. 45
- шасија**
- Шастел** (франц. Chastel), т. 275
- Шат ел Араб** (ар.), т. 204г
шатл: *сјејс-шатл*
- Шатели** (франц. Châtelus), т. 275
- Шатобријан** (франц. Chateaubriand), т. 275
- Шауке** (хол. Sjouke), т. 280б
- шафраника**, дат. -ци, ген. -ика
- шах** (владарска титула, само малим словом), т. 49
- шахист(а)**, мн. -сти, **шахисткиња**
- шах-клуб**, **шах-гарнигура**, т. 82в; обичније *шаховски клуб*, *шаховска гарнишура* и сл.
- шах-мат**
- Шахнама** или **Шахнаме** (перс., на слов епа — боље прво), т. 206г
- Шахреза** (перс.), т. 206д
- шачица** (од шака), т. 30г
- шахнесткиња**, т. 26г(2)
- Шахсавар** (перс.), т. 206г
- Шацин**, т. 30б
- Шаша** (итал. Sciascia), т. 217
- швајсапарат**; **швајсовати**, -ујем
- Швајцарска**, **швајцарски**, **Швајцарац**, **Швајцаркиња**

швалер, инстр. -ом; швалерка, дат. -ки, ген. мн. -ки
Шведска, шведски, **Швеђанин**, **Швеђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Ше (норв. и швед. Ske), т. 260в
шебој-цвет (ек.), **шебој-цвијет** (ијек.), т. 82б
шеврљуга (дат. -зи)
шевролет (аутомобил), т. 71
шега, дат. шеги
шездесет (не шесет)
шездесет(о)-, в. двадесет(о)-
шеик, мн. шеици, т. 18в(2)
шејтан, т. 43(нап.)
Шекнб (ар.), т. 2046(1)
Шекспир (енгл. Shakespeare), в. т. 208—212
шекспировски, **шекспиролог**
Шелба (итал. Scelba), т. 217
Шелдеруп (норв. швед. Skjebderup), т. 260в
шема (само тако у зн. техничког нацрта), **шематски**, **шематизовати**, **шематизам** (обичније него *схема* итд.)
Шемсудин, **Шемседин** (ар.), т. 204ђ
Шенђин (алб. Shengjin), геогр., т. 202
Шеније (франц. Chenier), т. 275
Шенјанг (*Шен'јанг*, кин. Shenyang, град), т. 229
шенлук, **шенлучити**, **шенлучење**
шепртља, ген. мн. шепртља, **шепртљавост**, **шепртљаница**, **шепртљивко**
Шер (франц. Cher), т. 275
Шербур (франц. Cherbourg), т. 275;
шербурски, не шербуршки, т. 28в
шери-бренди, т. 88б (пошто се ради о ликеру од трешања, исправније би било *чери-бренди*)
Шернстет (швед. Sjernstedt), т. 260в
шеснаест, **шеснаестак**, **шеснаестина**, **шеснаесторо**, **шеснаесторица** итд.
шеснаесто-, в. десето-
Шеста југословенска ономастичка конференција (или: *VI југосл. оном. конф.*), т. 63д и нап.
шесто-, в. десето-
шестопер (шестоперни буздован)
шест-седам, т. 120
шестсто, **шест стотина**; *шестсто чештрдесет* (и) *иет* (*иеторо/иеторо*,

иеторица, *иети*), *шест стотина чештрдесет* (и) *иет* итд., т. 114, 115
шестстоти (шестстотинити)
шеталишни (уп. шеталиште), т. 26г(4)
шеталка, дат. -ци, ген. мн. -ки
шетати (шетам, ређе шећем), **шеталаци** (-аоца, мн. -аоци, -алаца), **шетач**, инстр. -ем
Шетланд (енгл. Shetland), в. т. 208—212
шећерлема
шећерли (прид. непром.: *шећерли кафа* (кава), т. 86а)
Шефер (нем. Schafer, Schaefer), т. 238
шефица и **шефовица**
шехер (град); *шехер Сарајево*; *Нови шехер*, *Горњи шехер*; *шехер-ћехаја* (градски начелник)
Шехолт (норв. и швед. Sjøholt), т. 260в
Шибеник, **шибенски** (ретко шибенички), **Шибенчанин**, **Шибенчанка**
шибљика (дат. -ци)
Шива (хиндуски бог), т. 44а
Шид, **шидски**, **Шифаноч**, **Шифанса** (дат. -ки); *Шидски Бановци*
шизика, дат. -ки, ген. мн. шизика
шизондан, -дна, **шизондност**
шизофренија, **шизофреничар**, **шизофреничарка** (дат. -ки), **шизофреничан**, обичније него *схизофренија* итд.
Шизуока (јап. Shizuoka), т. 218бв
Шико (порт. Chico), т. 244
шиктати, **шикћем**
Шила (енгл. Sheila), не Шејла
Шилер (нем. Schiller), т. 238
шиљак (шиљка, мн. шиљци-шиљака)
шиљење, т. 23г
шиљоглав, -а, **шиљоуст**, -а (прид.); **шиљоглавка** (-авци), зоол.
шими, -ија (врста амер. плеса); *шими-цијеле* (и шимике)
шимпанза, -е (ж.), мн. шимпанзе; ређе **шимпанзо**, -а (м.), мн. шимпанзи
шимшир (бот.); *шимшир-седло*
шио ми га Ђура (израз), одв. пис., т. 125(нап.)
шинтер, инстр. -ом
шипаричин (према шипарица), т. 30б,
шипарички
Шипионе (итал. Scipione), т. 216в

шипка, дат. шипци, ген. мн. шипака и шипки
Шипнес (норв. и швед. Skipnes), т. 260в
Шиптар и сл., в. под Албанија
шипчица, дем. од шипка, т. 30г
-шир (не *-шайр*) у завршетку *-shire* имена енгл. покрајина: *Јоркшир* (Yorkshire), *Девоншир* (Devonshire), *Дорсетшир* (Dorsetshire); уп. и *Њу Хемпшир* (New Hampshire) у САД, в. т. 208—212
Ширакава (јап. Shirakawa), т. 218в
ширм (абажур, штитник на лампи)
широк (комп. шири)
широко-: *широкогруд(ан)*, *широкогруд(н)ост*, *широколист*, *широконос*
шити, шијем, шију, шијући; шиј, шијмо, шијте (т. 18е); ших-ши, шио-шила, (за)шив(ши), шивен (необ. шит); тако и **зашити**, **ушити**, **сашити**, **подшити** и сл.
шићарџија, **шићарџијски**
шифоњер, инстр. -ом
шифра, ген. мн. шифара и шифри, **шифрант**, **шифрантски**, **шифровати**
Шицуејшан (кин. Shicuishan, град), т. 229
шишарка, дат. -ци, ген. мн. шишарки и шишарака
шишка, дат. шишки, ген. мн. шишка и шишки
шнишмиш
Шјер (франц. Chiers), т. 275
шкакљати, **шкакљив**
шкамутати, **шкамућем**
шкија, кријум. дом. дуван
шкиља, **шкиљав**, **шкиљити**
шкода (аутомобил, сериј. производ), т. 71; **Шкода** (фабрика), т. 72
школски предмети: малим словом у случајевима описног казивања (*има слабе оцене из математике и основа природе у друштва*), великим као (над)наслов у школ. документима и када се исказује особен програмски профил (*иријавио сам исјив из Математике II*), т. 67
шкољка, дат. шкољци, ген. мн. шкољака и шкољки
шкољчица (од шкољка), т. 30г

шкорпија (и *скорпија*); само *Шкорпија* као астрол. знак, т. 46(нап.)
шкорпион (оружје)
Шкотска, **шкотски**, **Шкот**, **Шкоткиња** (боље него **Шкотланђанин**, **Шкотланђанка**)
шкрга (дат. шкрги, ген. мн. шкрга)
шкриња и **шкриња**
шкртац, **шкрца**, мн. **шкрци-шкртаца**, **шкртачки**, **шкртарити**, **шкрто**, **шкртост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
шлагворт, ген. мн. шлагворта, т. 37в(4)
шлајфна, ген. мн. шлајфни
шлампав, **шлампавост**
шлаух (не *шлауф*)
шлафрок (кућна хаљина), не **шлафрук**
Шлезвиг (нем. Schleswig), т. 237(2), т. 238
Шлезвиг-Холштајн, т. 101в, **шлезвиг-холштајнски**, т. 104
шлем (мн. шлемови), ек. (често и у ијек.)
шлеп-служба, т. 82в
Шлеска, **Шлезија**, уп. **Шљонск**
шличуга, не него *сличуђа*
Шлонск (пољ. Śląsk), не *Шљонск*; наш трад. назив је *Шлеска* или *Шлезија*; *шлески*
шљака (дат. шљаци)
шљем (ијек., мн. шљемови), в. шлем
шљокица, т. 30г(4)
Шљонск, в. **Шлонск**
шљука (дат. шљуки, ген. мн. шљука)
шмизла, ген. мн. шмизли
шминка, дат. -ки, т. 316(8)
шмирглати
шмиргл-папир, т. 82в
Шмит (нем. Schmidt), т. 238
шнала, ген. мн. шнала
шненокле, ж. мн., ген. шненокли
шницла, ген. мн. шницли
Шо (Shaw); *Џорџ Бернард Шо* (George Bernard Shaw)
шовинизам, **шовинист(а)**, мн. -сти, **шовинисткоња**
Шовљански Ковач (непром.), женско двојно презиме, в. т. 956
Шодерло де Лакло (франц. Choderlos de Laclos), т. 275
шопинг, ген. мн. шопинга, т. 37в(4)
шортс, боље него *шорци*; мн. **шортсевич**

шоу, шоуа, шоуу
шоу-бизнис, т. 82в
шоумен
шофершајбна, т. 88а
Шош (мађ. *Sós*, трад. правописом *Soós*), т. 234
шпанац, шпанца (учесник грађ. рата у Шпанији), т. 49
Шпандау (нем. *Spandau*), т. 238
Шпанија, шпански, Шпанац, Шпанија, т. 194е; в. шпанац
шпаркаса, т. 88а
шпекулација, шпекулисати (-ирати, уп. т. 194б), шпекулант (у трговини); уп. спекулација
шперплоча, т. 88а
шпијун, шпијунка (дат. -ки, ген. мн. -ки), шпијунирати
шпирит и шпиритус
шпиц, инстр. шпицем, мн. шпицеви
Шпицберска острва, т. 254
шприц, мн. шприцеви
шприцаљка, дат. -ки, ген. мн. -аљки
шрапнел (ређе шрапнела)
шрафцигер, боље одвијач, одвртач
Шредер (у норв. *Schröder*, швед. *Schröder*, дан. *Schroeder*), у дан. и *Скредер*, т. 260в
Шри Ланка према индијском изговору (тачније је *Сри Ланка*), Шриланчанин (*Сри-*), шриланчански (*сри-*), т. 102, 104; у геогр. смислу може се и даље употр. *Џејлон*, *џејлонски*, *Џејлоњанин*
штаб, штабни и штапски, т. 19
штавише (штовише), плеон. је „чак штавише“
Штајерска (дат. -ској), Штајерац, Штајерска (дат. -рки); штајерац (раса коња), т. 71
Штајн (нем. *Stein*), т. 238
Штајн (рус., боље него Штејн), т. 251д
Штајнбек (*Steinbeck*), по амер. изговору *Штајнбек*
штака, дат. штаци, т. 316(1)
штампар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), штампарев и штампаров, т. 34а(1)
-ште (а не -*шџје*) за слч. -*ŠTE*, в. т. 267
-ште за чеш. -*ŠTĚ*, т. 284

штедети, штедим, штедео-штедела, имперф. штеђах (ек.)
штедјети, штедим, штедио-штедјела, имперф. штеђах (ијек.)
штедња; *Дан штедње*
штеточина (необ. штеточиња)
штикала, ген. мн. штикли
штипати, штипам и штиплем, штипају и штиплу, штипајући и штиплући; штипаљка (дат. -аљци, ген. мн. -аљки), т. 316(1)
Штокхолм, не него Стокхолм, т. 254
штопер, инстр. -ом; штоповатн, -ујем
штирак, -рка (ређе штирка, ж.)
Штирбеј (рум. *Știrbei*), т. 247
Штитњик (слч. *Štitník*), т. 267
штићеничин (према штићеница)
штих-проба, т. 82в
што било
што боље
штовише (и штавише), речца за истицање ('чак'): *Ја сам изражио, штовише молио, али нпр. — циљ је само штовише зарадити...*
штогде (ек.), штогдје (ијек.) (у зн. гдеде, понегде)
штогод (у зн. нешто), али: што год (све што, било што), т. 113
шток., скраћ. *штокавски* (дијалекат, наречје, говори), т. 179а(3)
штокавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
штокад (зн. каткад, некад)
штокакав, -ква (об. којекакав)
штоко (зн. гдеко, когод)
штокоји (зн. гдекоји, понеки)
штокул(а) (зн. којекуда, куд било)
Штокхолм, не него Стокхолм
што ли
што мање
што му драго
штоно (разг.: *штоно рече*, *штоно каже* и сл.), в. но (уп. и т. 134)
што пре (ек.), што прије (ијек.)
штошта (ген. шточег и шточега), т. 110
Штразбург (према нем.), т. 20в(3); уп. Стразбур
штрајкач, инстр. -см; штрајкачки, т. 27а
штрајкбрехер, т. 20в(2), 88а
штрамплице, ж- мн.

штрапац, -аца, штрапацитрати се
 штребер, инстр. -ом, штреберка, дат.
 -ки, ген. мн. -ки
 штраљака, дат. -ки, ген. мн. -ки
 штука (дат. штуки), штучји (боље не-
 го штучији), т. 18г(2)
 штука (авион, сериј. производ), т. 71
 Штутгарт, т. 238, уп. и т. 20в(3)
 Шћепан Поље (одв. пис.), т. 1006
 Шуберт (нем. Schubert), т. 238
 шувака (дат. -ци), т. 316(1)
 шуга, дат. шуги
 Шујичин (према Шујица)
 шуко-утикач, т. 886
 шукун-: *шукунбаба*, *шукунунук* и сл.,
 боље *чукун-*
 шумадијски, т. 18ђ(1)
 шумадијско-војвођански дијалекат, т.
 107
 шумокрадица
 шунд; *шунд литерашура*, т. 86в
 шунка (дат. шунки, ген. мн. шунки)
 шунчица и шункица, т. 30г
 шупаљ, -пља, -пље

Шупаљ (алб. Schupal), геогр., т. 2016(2)
 шупљо-: *шуйљоџлав*, *шуйљоџлавац*, *шу-*
љороџ, т. 81а
 шут (инстр. шутом, мн. шутови и шу-
 теви)
 шутети, -им, ек.; ијек. шутјети
 шућмураст (који је неодр. боје, неја-
 сан и сл.)
 шућ-мућ, т. 135
 шу-шу, узвик (за подр. шапутања), т.
 135
 шч за руско Щ (нпр.: *Шчедрин*, *Сели-*
щчев, *Шчейкин*, *Верещчаџин*, *Хру-*
щчов), т. 2506
 шчврснути се
 Шчедрин (рус.), т. 2506
 шчепати
 Шчепкин (рус.), т. 2506
 шчетки (*< с+четкати*), т. 21
 Шчећин (пољ. Szczecin), т. 242
 шчешљати
 шчистити
 шчупати
 шчучуњати се

ПРАВОПИС
СРПСКОГА ЈЕЗИКА
ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО
ЕКАВСКО ИЗДАЊЕ

Издавач

МАТИЦА СРПСКА, Матице српске 1, Нови Сад

За издавача

Проф. др Душан Николић
генерални секретар Матице српске

Стручни сарадник Одељења за књижевност и језик

Јулка Ђукић

Технички уредник

Вукица Туцаков

Коректура

Дејан Милорадов

(Правила и њихови основи)

Драгана Радовановић и Гордана Штрбац

(Речник уз правопис)

Ревизија

Мато Пижурица

Компјутерски слоџ

Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа

Будућност, Нови Сад

Тираж

5000 примерака

ISBN 978-86-7946-079-0

CIP — Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

811.163.41'35

ПЕШИКАН, Митар

Правопис српскога језика / Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. — Измењено и допуњено екавско изд. — Нови Сад : Матица српска, 2010 (Нови Сад : Будућност). — 508 стр. ; 24 cm

Тираж 5.000.

ISBN 978-86-7946-079-0

1. Јерковић, Јован [аутор] 2. Пижурица, Мато [аутор]
а) Српски језик — Правопис

COBISS.SR-ID 256189:91